วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร

สาขา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563

ISSN : 2286-7171 (Print) ISSN : 2672-9024 (Online)

PNRU

PHRANAKHON RAJABHAT RESEARCH JOURNAL

HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

PNRU

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Phranakhon Rajabhat Research Journal (Humanities and Social Sciences)

ปีที่ 15 **ฉบับที่** 1 **มกราคม - มิถุนายน** 2563 Vol.15 No.1 January - June 2020

ISSN : 2286-7171 (Print) ISSN : 2672-9024 (Online)

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสาร

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดทำเป็นวารสารราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทรรศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ พัฒนาชุมชน การบริหารและพัฒนาเมือง ประวัติศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ นาฏศิลป์และการละคร ดนตรี นิติศาสตร์ ศิลปกรรม บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ การจัดการทั่วไป/คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาด การท่องเที่ยวและการโรงแรม นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บัญชี บริหารการศึกษา การศึกษาปฐมวัย หลักสูตรและการสอน เทคโนโลยีการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา และสาขาวิชาอื่น ๆ ตามการพิจารณาของกองบรรณาธิการ

2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสาร สาระสำคัญ ประสบการณ์ด้านการวิจัยแก่นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

นโยบายการจัดพิมพ์ของวารสาร

1. บทความที่นำเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทรรศน์ หรือบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งอาจเขียนได้ทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ

2. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องเขียนตามรูปแบบของ วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และต้องผ่านกระบวนการพิจารณากลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องก่อน ทั้งนี้ บทความที่ตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยรับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น ๆ

3. บทความที่ตีพิมพ์/เผยแพร่ทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ประเมินบทความ (Peer Reviewed) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่าสองท่านต่อหนึ่งบทความ ซึ่งทั้งผู้ประเมินบทความและผู้แต่ง จะไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน (Double-blind Peer Review) โดยบทความที่ลงตีพิมพ์ได้นั้นจะต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้ประเมินบทความทั้งสองท่านหรือสองในสามท่าน

คณะที่ปรึกษา

ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร	นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์คมเพชร ฉัตรศุภกุล	กรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.เปรื่อง กิจรัตน์ภร	อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.จิตราภา กุณฑลบุตร	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บรรณาธิการ

ดร.สุไม บิลไบ	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.พิมลพรรณ เรพเพอร์	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.กุลทิพย์ ศาสตระจุริ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิตา เยี่ยมขันติถาวร	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพนท์ เนื้อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธาตรี ใต้ฟ้าพูล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวนิต อรรถวุฒิกุล	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลักษณ์กมล จ่างกมล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีร์ธนิกษ์ ศิริโวหาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรองทอง จุลิรัชนีกร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สืบวงศ์ กาฬวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สราวุธ ณ พัทลุง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลพัทธ์ ใจเยือกเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยอาจารย์ ดร.กัญญภัทร นิธิศวราภากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษศรณ์ นุชประสพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.ชเนตตี ทินนาม	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Dr.Sanjay B. Salunke	Dr.Babasaheb Embedkar Marathwada University, Maharashtra (India)
Dr.I Nyoman Sudiarta, SE., M.Par	Udayana University, Bali (Indonesia)
Anupama Dhavale	Karnataka University, Karnataka (India)
ดร.ปรียา สมพืช	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.ปิยลักษณ์ อัครรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
อาจารย์กัลยา นาคลังกา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ประสานงานและเผยแพร่

นางเดือนเพ็ญ สุขทอง	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาวมัธนา เกตุโพธิ์ทอง	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาวฐวมลวรรณ หินกล้า	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาวศุภราพร เกตุกลม	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาวทัศนา ปิ่นทอง	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นายรัชตะ อนวัชกุล	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นายจักรพันธ์ ก้อนมณี	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ติดต่อกองบรรณาธิการ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
9 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220
โทรศัพท์/โทรสาร 0 - 2544 - 8629, 0-2544-8532-34
E-mail: editor_jhss@pnru.ac.th และ https://www.tci-thaijo.org/index.php/PNRU_JHSS/login

กำหนดออก

2 ฉบับ ต่อ ปี (มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม)

การเผยแพร่

ผู้ที่สนใจสามารถค้นหาที่ https://www.tci-thaijo.org/index.php/PNRU_JHSS/issue/archive

พิมพ์ที่

หจก. ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์ 44/132 ถ.กำนันแม้น ซ.กำนันแม้น 36 บางขุนเทียน จอมทอง กรุงเทพฯ 10150
โทรศัพท์ : 0 - 2802 - 0377, 0 - 2802 - 0379, 08 - 1566 - 2540

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563 ได้รวบรวมบทความเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการและการวิจัยในสาขาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เนื้อหาสาระในวารสารฉบับนี้มีบทความจำนวน 30 เรื่อง ทุกเรื่องมีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์กับผู้อ่านหลากหลายสาขาอย่างมาก นอกจากนั้นทุกบทความยังได้ผ่านการกลั่นกรองอย่างเข้มข้นจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับนักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ และนักศึกษาต่อไป

การจัดทำวารสารฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความร่วมมืออย่างดียิ่งจาก ผู้เขียนบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิ กองบรรณาธิการ ตลอดจนบุคคลท่านอื่น ๆ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ดร.สุไม บิลไบ

บรรณาธิการวารสารวิจัยราชภัฏพระนคร
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)

ประจำวารสารวิจัยราชภัฏพระนคร (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ศรุดา สมพอง	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.นพพร แหยมแสง	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.ศยามน อินสะอาด	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปิลันธนานนท์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิ์จรูญ	สถาบันปัญญาภิวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.ทิวัตถ์ มณีโชติ	สถาบันปัญญาภิวัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนรรฆ จรัณยานนท์	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท เนืองเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.จิรศักดิ์ รอดจันทร์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
รองศาสตราจารย์ ดร.ทยาตา รัตนภิญโญวานิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ไม้เจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขจิตขวัญ กิจวิสาละ	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุปผาชาติ อุปถัมภ์นรากร	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว	สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ ประจักษ์เนตร	สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญชัย ลบแย้ม	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุวัฒน์ สองเมือง	มหาวิทยาลัยฟาฎอนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต ไกรวิจิตร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สุสม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวุฒิ วิทา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุษณี ศุภวรรธนะกุล	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักตรา ประเสริฐวงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ศักดิ์ จักรกรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)

ประจำวารสารวิจัยราชภัฏพระนคร (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐดนัย สุภัทรากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะเคื้อ กุลประสูติดิลก	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ ประสิทธิ์ผล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรหมมา วิหคไพบูลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.โฉมยง โต๊ะทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ดร.เดชรัต สุขกำเนิด	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดร.มนต์ ขอเจริญ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ดร.ไพโรจน์ บุตรชีวัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.นงศิรินารถ กุศลวงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.วงศ์วิภา โถสุวรรณจินดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.วรพรรณ สุรัสวดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.วราภรณ์ ศรีอยุธย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ดร.วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ดร.กัลยาณี เจริญช่าง นุชมี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ดร.ประชา พิจักขณา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ดร.ชานนท์ ตันประวัติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ดร.วุฒิชัย เต็งพงศธร	มหาวิทยาลัยหัวเฉียว
ดร.ดุษฎี อุปการ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
ดร.จารุภา จิรโสภณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ดร.สุภาวดี พรหมมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ดร.สรรเพชร เพียรจัด	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
พ.ต.ท.ดร.ประลอง ศิริภูล	มหาวิทยาลัยบูรพา
น.อ.หญิง สุดใจ ชาประเสริฐ	สถาบันเวชศาสตร์การบินกองทัพอากาศ

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ ..... A

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ ประจำวารสารวิจัยราชภัฏพระนคร (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ..... B

สารบัญ C

บทความวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบระดับจิตวิญญาณครู ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กับ จิตวิญญาณของครูดี 1

กัญภร เอี่ยมพญา นิวัตต์ น้อยมณี พรทิพย์ อ้นเกษม และ กัมปนาท วัชรธนาคม

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรม 15

เฉลิมทรัพย์ กรัณย์จักรวุฒิ

การบริหารการฝังลึกความรับผิดชอบต่อสังคมและการเทิดทูนศาสตร์พระราชาที่ส่งผลต่อการสนับสนุนของลูกค้า 35

ศรีสุดา ทาเจริญ ระพีพรรณ พิริยะกุล และ นภาพร ขันขนภา

การวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติ ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี 52

สุรีย์รัตน์ อ่ำดี และ ศุภณัฏฐ์ ทรัพย์นาวิน

การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อว่านสี่ทิศ 68

พิมพ์ชนก สุวรรณศรี กิตติศักดิ์ โชติกเดชาณรงค์ ศศิณิส์ภา พัชรธนโรจน์ ศิริกรณ์ กันชัติ์ และ เมลาณี บังคมเนตร

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือ 81

จักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์

THE DEVELOPMENT OF ONLINE INSTRUCTIONAL MEDIA FOR INDEPENDENT LEARNING OF ENGLISH IN TERTIARY LEVEL EDUCATION 99

Nipaporn Chalermnirundorn and Gary Torremucha

สารบัญ

หน้า

รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ 117
ไกรวุฒิ วัฒนสิน

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ
ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ 130
พรเพชร ชลศักดิ์ตระกูล

ปัจจัยในการสร้างความนิยมให้กับซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น (Hormones The Series) 147
ชยพล ภู่กลั่น และ อุรพงศ์ แพทย์คชา

การประเมินผลกระทบของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษา
ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก 168
ทินลัคน์ บัวทอง สังวรณ์ งัดกระโทก และ นลินี ณ นคร

ความสุขของแรงงานไทย: การวิเคราะห์คุณค่าการจัดการครอบครัว
ในการสนับสนุนด้าน ทรัพยากร (การเงิน และความรู้) สุขภาพ และอารมณ์ 185
กรกฎ หอมตระกูล นภาพร ขันธนภา และ ระพีพรรณ พิริยะกุล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อทางการเมือง ศึกษาเปรียบเทียบเขตอำเภอเมือง
และอำเภอรอบนอก จังหวัดเชียงราย 201
คมสัน รัตนะสิมากูล และ ทศพล พงษ์ตัะ

ผลของสมรรถภาพองค์การและบุพปัจจัยต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อมของประเทศไทย 215
รัชชสิทธิ์ เสวกเสนีย์ ประยงค์ มีใจซื่อ และ นรพล จินันท์เดช

การพัฒนาสื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม:
กรณีศึกษาเขตบางเขน เขตหลักสี่ และเขตดอนเมือง 230
สุไม บิลไบ ศุภัคศร เจริญชนม์ วราภรณ์ สุขแก้ว สมฤทัย อย่างบุญ และ นริศรา หนองสูง

การปรึกษารายบุคคลโดยใช้เทคนิคการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ
เพื่อช่วยเหลือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ 248
อาจารี เมี้ยนกลาง และ มฤษฎ์ แก้วจินดา

นวัตกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของอาจารย์ผู้สอน
กรณีศึกษา : การสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองและการให้คำปรึกษา 263
อรุณรุ่ง ปภาพสิษฐ

สารบัญ

หน้า

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชน
ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล 278
วิโรชน์ หมื่นเทพ

THE MODEL OF PUBLIC PARTICIPATION IN SOCIAL DEVELOPMENT BASED ON THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY AFFECTING PADDY FIELDS AND ROCK SALT FIELDS IN BAN DUNG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE, THAILAND..... 293
Phusit Phukamchanoad

การกำหนดคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ..... 313
วรวุธ สุธีวีระขจร

การจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติพุเตย
อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี..... 326
พิมพ์วลัญช์ สุวรรณคีรี

INCREASE OF THE EFFICIENCY OF WAREHOUSE MANAGEMENT, THAI DESSERT COMMUNITY ENTERPRISE GROUP, NAKHON NAYOK PROVINCE.... 342
Jirawadee Intakarn

ความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน
ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน..... 360
หรรษธร บุญเกื้อ สุกัญญา แช่มช้อย และ พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์

การออกแบบเฟอร์นิเจอร์สำหรับเด็กก่อนเกณฑ์ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์
วัดพรหมรังษี เขตดอนเมือง จังหวัดกรุงเทพมหานคร..... 375
พรชัย ตามถิ่นไทย กุสุมา ผลาพรม และ กฤษณ์ชาคริตส ณ วัฒนประเสริฐ

ความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม 392
เพ็ญศรี ฉิรินัง อรุณ รักธรรม และ สมพร เฟื่องจันทร์

สารบัญ

หน้า

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษา
เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย 407
พัชราภรณ์ พุทธิกุล ชุลีกร เลิศประเสริฐ รจกร จันทรเจริญ กจิตตา ชินพิทักษ์วัฒนา และ ภาวิกา แก้วมาตย์

บทความวิชาการ

รูปแบบการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 422
ทัศน์ศิรินทร์ สว่างบุญ และ บุญชม ศรีสะอาด

กลยุทธ์การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างสร้างสรรค์
โดยการประยุกต์ใช้การสื่อสารการตลาดผ่านแนวคิดเกมิฟิเคชั่น 438
อภิศักดิ์ คู่กระสังข์ และ อังคาร คะชาวังศรี

กลวิธีการใช้ภาษาสื่อมูลบทในการสะท้อนความเป็นไปของสังคมไทย
จากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้ง 457
ฐิติภา คูประเสริฐ

ปัญหาการให้ความคุ้มครองอัตลักษณ์ของมนุษย์ในบริบทกฎหมายไทย:
ศึกษาเฉพาะกรณีการแสวงประโยชน์เชิงพาณิชย์ 473
ณัฐกานต์ พงษ์พันธ์ปัญญา

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานของการจัดทำ
วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 492
แบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อพิจารณานำลงพิมพ์
วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 493
รายละเอียดการเตรียมบทความเสนอการตีพิมพ์
วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 495
PUBLISHING'S GUIDELINES 507
จริยธรรมในการตีพิมพ์ 512

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

Research Article

การศึกษาเปรียบเทียบระดับจิตวิญญาณครู ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กับจิตวิญญาณของครูดี

A STUDY TO COMPARE THE TEACHER SPIRITUALITY OF TEACHERS UNDER THE OFFICE OF CHACHOENGSAO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1 AND GOOD TEACHER

กัญภร เอี่ยมพญา[1*] นิวัตต์ น้อยมณี[2] พรทิพย์ อ้นเกษม[3] และ กัมปนาท วัชรธนาคม[4]

Kanporn Aiemphaya[1*], Niwat Noymanee[2], Porntip Onkasem[3]

and Kumpanat Watchrhathanakome[4]

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ฉะเชิงเทรา ประเทศไทย[1*]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย[2]

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ฉะเชิงเทรา ประเทศไทย[3]

โรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (ศุภพิพัฒน์รังสรรค์) ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ประเทศไทย[4]

Master of Education Program in Educational Administration in Rajanagarindra Rajabhat University

Chachaengsao, Thailand[1*]

Master of Education Program in Bangkok Suwarnbhumi University Bangkok, Thailand[2]

Master of Education Program in Curriculum and Instruction in Rajanagarindra Rajabhat University

Chachaengsao, Thailand[3]

Anubanchumchonbangbo (Supphapipatrungsan) Bang Bo Sub-district, Bang Bo District, Samutprakarn, Thailand[4]

kanporn2512@gmail.com[1*]

Received: 2018-09-13

Revised: 2018-11-28

Accepted: 2018-12-31

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 2) ศึกษาระดับจิตวิญญาณของครูดี 3) เปรียบเทียบระดับจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กับจิตวิญญาณของครูดี 4) เปรียบเทียบระดับจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ก่อนและหลังการพัฒนา

ผลการวิจัย พบว่า

1) ระดับจิตวิญญาณครูของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมอยู่ใน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณธรรมอยู่ในระดับสูงมาก ส่วนด้านพฤติกรรม และด้านความรู้อยู่ในระดับสูง

2) ระดับจิตวิญญาณของครูดี ทั้งโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับสูงมาก เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านคุณธรรม ด้านพฤติกรรม และด้านความรู้

3) ผลการเปรียบเทียบระดับจิตวิญญาณครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กับจิตวิญญาณของครูดี พบว่า ระดับจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กับจิตวิญญาณของครูดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ผลการเปรียบเทียบระดับจิตวิญญาณครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: จิตวิญญาณครู ครูดี ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

ABSTRACT

The purposes of this study were to 1) study the spiritual level of teachers under the Office of Chachoengsao Primary Educational Service Area 1, 2) study the spiritual level of good teachers, 3) compare the spiritual level of the teachers under the Office of Chachoengsao Primary Educational Service Area 1 and good teachers, and 4) compare the spiritual level of teachers under the Office of Chachoengsao Primary Educational Service Area 1, both before and after the development.

The results indicated that

1) The spiritual level of teachers under the Office of Chachoengsao Primary

Educational Service Area 1 was at high level. When considering each aspect, it was found that the moral aspect was at highest level, while the behavior and knowledge aspects were at high level.

2) The spiritual level of good teachers, both overall and individual aspects were at the highest level, which can be ranked from high to low as follows: moral, behavior, and knowledge aspects.

3) The results of comparative study between the spiritual level of teachers under the Office of Chachoengsao Primary Educational Service Area 1 and good teachers showed that they were statistically significant differences at the .05 level.

4) The results of comparative study on the spiritual level of teachers under the Office of Chachoengsao Primary Educational Service Area 1, both before and after the development showed that the spiritual level after the development of teachers was significantly higher than before the development at the .05 level.

Keywords: spirit of teacher, good teacher, teachers under the Office of Chachoengsao Primary Educational Service Area 1

บทนำ

รัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีทั้งหมด 11 ด้าน โดยในด้านของการศึกษาเน้นให้ความสำคัญของการพัฒนาระบบการผลิตครูที่มีคุณภาพ ดังข้อ 4.6 พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพ เน้นครูผู้สอนให้มีคุณวุฒิตรงตามวิชาที่สอน นำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครูหรือเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งปรับระบบการประเมินสมรรถนะที่สะท้อนประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ (The Secretariat of the Cabinet, 2014)

จากนโยบายดังกล่าวส่วนราชการที่มีครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด จึงนำนโยบายดังกล่าวลงสู่การปฏิบัติ เพื่อมุ่งสร้างจิตวิญญาณครูของแต่ละสังกัดขึ้น ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of The Basic Education Commission, 2015) กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้อ 5 สนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีจิตวิญญาณของความเป็นครู การเป็นครูมืออาชีพ และยึดมั่นในจรรยาบรรณของวิชาชีพ จากนโยบายดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นส่วนราชการในสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำนโยบายนี้ลงสู่การปฏิบัติ มีการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณความเป็นครู

ที่ผ่านมา มีการศึกษาเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณครูอย่างต่อเนื่อง ดังที่ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (Office of Social Promotion for Learning and Quality Youth, 2013) ได้ดำเนินการสำรวจปัญหาอุปสรรคการทำงานของครู พบว่า ครูรุ่นใหม่ขาดจิตวิญญาณ สอดคล้องกับการศึกษาของประภาภัทร นิยม (Niyom, 2014) ได้กล่าวถึงความคืบหน้า การประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาภาคปฏิบัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านบุคลากร พบว่า มีปัญหาครูไม่ครบ สอนไม่ตรงวิชา ไม่มีคุณภาพบางคนขาดจิตวิญญาณความเป็นครู ส่วน ธรรมนันทิกา แจ้งสว่าง (Janesawang et al., 2012) พบว่า การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูประกอบด้วยตระหนักรู้ในความเป็นครู ปฏิบัติตน อยู่บนวิถีแห่งความเป็นครู มีเป้าหมายในการทำงานเพื่อเด็ก และปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา แนวทางของการพัฒนาจิตวิญญาณครู และ นรินทร์ สังข์รักษา (Sungraksa, 2011) กล่าวว่า ผู้บริหารและครูต้องมีการสร้างอุดมการณ์แห่งความเป็นครู มีความเข้าใจระบบการศึกษา มีการปรับกระบวนทัศน์ใหม่ มีการพัฒนาตนเองเพื่อทบทวนเปลี่ยนแนวคิดใหม่ เน้นการให้มากกว่าการรับและการรู้เท่าทันตนเอง มีความเสียสละและความภาคภูมิใจ

นิวัตต์ น้อยมณี (Noymanee, 2008) กล่าวว่า การสร้างจิตวิญญาณของความเป็นครูเป็นความจำเป็นและสำคัญยิ่งที่สถาบันผลิตครูจะต้องถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบ อย่าปล่อยให้เรียนรู้เฉพาะวิชาการไม่มีการสร้างจิตวิญญาณครู อีกไม่นานเราจะไม่มีครูที่เป็นครูอย่างแท้จริงจะมีเพียงคนรับสอนหนังสือ คนมีอาชีพสอนหนังสือที่ความเป็นครูหายไปจากสังคมการศึกษาของเรา จากความสำคัญของจิตวิญญาณครูดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดให้มีโครงการผลิตครูในชื่อต่าง ๆ หลายโครงการและเป็นความสำเร็จของโครงการนี้เสมอมา ผู้ที่จบจากโครงการดังกล่าวจะเป็นครูที่มีคุณภาพคือครูที่มีทั้งความรู้ความสามารถด้านวิชาการและเป็นครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู (Noymanee & Aiemphaya, 2017)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 (Chachengsao Primary Educational Service Area Office 1, 2015) มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาจิตวิญญาณของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะของความเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณโดย ดำเนินการเพื่อพัฒนาครูในสังกัดให้เป็นครูที่มีจิตวิญญาณครู โดยเน้นให้มีการพัฒนาจิตวิญญาณครูเพื่อยกระดับจิตวิญญาณครูให้สูงขึ้น จึงได้จัดให้มีโครงการพัฒนาครูแบบต่อยอดและเชื่อมโยงด้วยการศึกษาระดับจิตวิญญาณครูของครูที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณโดยพิจารณาจากครูที่ได้รับการยกย่องให้เป็นครูดี ครูต้นแบบ ครูแกนนำ และครูที่ได้รับการยกย่องเชิดชู

จากหน่วยงานและองค์การต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงครูที่มีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นที่ประจักษ์ โดยพิจารณาจากครูที่ส่งนักเรียนเข้าประกวดในงานศิลปหัตถกรรมทั้งระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 เป็นการอบรมต่อยอดให้แก่ครูใน 4 วิชาเอก คือ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาไทย โดยมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของครูให้มีความรู้ในด้านเนื้อหา วิธีสอน และจิตวิญญาณความเป็นครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยมีกระบวนการติดตามพัฒนาการของครูผู้ผ่านการอบรมเพื่อสร้างครูที่มีคุณภาพโดยใช้กระบวนการพัฒนาจิตวิญญาณครู

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับจิตวิญญาณของครูดี
3. เปรียบเทียบระดับจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กับจิตวิญญาณของครูดี
4. เพื่อเปรียบเทียบระดับจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ตัวแปรต้น ได้แก่ จิตวิญญาณครู ประกอบด้วย 1) ด้านพฤติกรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านคุณธรรม ที่ได้จากการสังเคราะห์จากงานวิจัยของ สุชาดา กรเพชรปาณี (Kornpetpanee, 2005) ถาวร เส็งเอียด และคณะ (Sengat et al., 2011). สุเทพ ธรรมะตระกูล และ อนุวัติ คูณแก้ว (Thammatakul & Koongaew, 2012) ชาญณรงค์ อินอิว อนุชา กอนพ่วง และ ปกรณ์ ประจันบาน (In-Iw, Kornpuang & Prachanban, 2013) สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (National Institute for Development of Teachers, Faculty Staff and Educational of Teachers, Faculty Staff and Educational, 2013) อภิณห์พร สถิตย์ภาคีกุล และคณะ (Sathidpakekul & et al. 2013) เกิดพงศ์ จิตรหลัง (Jitlung, 2015) ตัวแปรตาม ได้แก่ จิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 และจิตวิญญาณของครูดี

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ในปีการศึกษา 2559

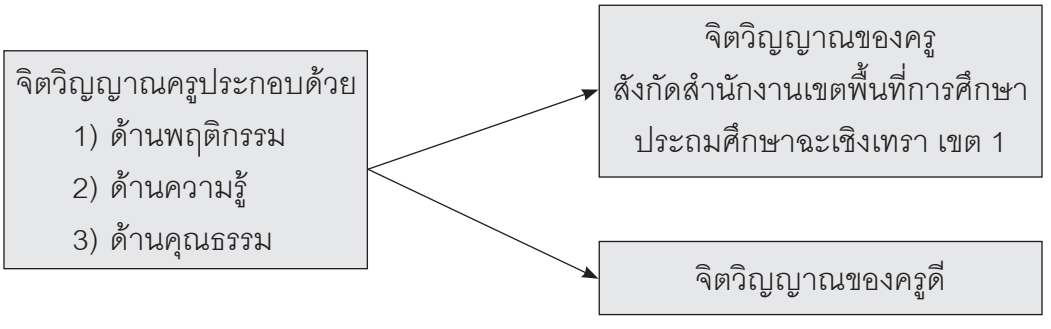
2) กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากตัวแทนของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ที่เข้าร่วมการพัฒนาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เป็นครู จำนวน 24 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาของครูที่เข้ารับการ

พัฒนา จำนวน 20 คน และเพื่อนครูของครูที่เข้ารับการพัฒนา จำนวน 28 คน รวมทั้งสิ้น 72 คน

สมมติฐาน

ระดับจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 หลังการพัฒนา ครูที่ได้รับการพัฒนาจะมีจิตวิญญาณความเป็นครูสูงกว่าก่อนได้รับการพัฒนา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. จัดอบรมครูตามโครงการพัฒนาครูแบบต่อยอดและเชื่อมโยงต่อเนื่อง ซึ่งเป็นโครงการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยอบรมจิตวิญญาณให้กับครูใน 4 กลุ่มสาระ คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จำนวน 24 คน

2. สร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ในขั้นตอนการประเมินผลหลังการอบรมและการติดตามผลหลังการอบรมแล้ว 1 เดือน กับครูที่ผ่านการพัฒนา จำนวน 24 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน และเพื่อนของครูที่ผ่านการพัฒนา จำนวน 28 คน โดยแบบสอบแบ่งเป็น 2 ตอน คือ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและการประเมินจิตวิญญาณครูที่ผ่านการอบรมเพื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานครูดี

3. นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหา และทดสอบเครื่องมือกับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.89

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยวิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามเป็นค่าร้อยละ วิเคราะห์ระดับจิตวิญญาณครูด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's Five Scale) (Best & Kanh, 1993) วิเคราะห์จิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กับจิตวิญญาณของครูดี และการวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ก่อนและหลังการพัฒนา วิเคราะห์โดยใช้ค่าที (t-test) ใช้เกณฑ์การแปลความหมายจากระดับนัยสำคัญของการทดสอบ โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.41) และลำดับสุดท้ายคือ ด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.33)

ส่วนจิตวิญญาณของครูดี โดยเฉลี่ยและรายด้านอยู่ในระดับสูงมาก (ค่าเฉลี่ย 4.82) โดยด้านคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงมาก (ค่าเฉลี่ย 4.84) รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.82) และลำดับสุดท้ายคือ ด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.79)

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน จิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 และจิตวิญญาณของครูดี ในภาพรวมและรายด้าน

จิตวิญญาณครู	จิตวิญญาณของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 (n = 72)				จิตวิญญาณของครูดี (n = 72)			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับจิตวิญญาณครู	ลำดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับจิตวิญญาณครู	ลำดับ
1. ด้านพฤติกรรม	4.41	.44	สูง	2	4.82	.28	สูงมาก	2
2. ด้านความรู้	4.33	.42	สูง	3	4.79	.35	สูงมาก	3
3. ด้านคุณธรรม	4.51	.40	สูงมาก	1	4.84	.31	สูงมาก	1
รวม	4.41	.40	สูง		4.82	.30	สูงมาก	

จากตาราง 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 4.41) โดยด้านคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงมาก (ค่าเฉลี่ย 4.51)

เมื่อทำการเปรียบเทียบจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กับ จิตวิญญาณของครูดี ได้ผลเปรียบเทียบ ดังในตาราง 2–3

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบ จิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กับ จิตวิญญาณของครูดี

จิตวิญญาณครู	ค่าเฉลี่ย	S.D.	n	t
1. จิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1	4.41	.40	72	-8.65*
2. จิตวิญญาณของครูดี	4.82	.30	72	

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กับจิตวิญญาณของครูดี เปรียบเทียบในรายด้าน

จิตวิญญาณครู	จิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 (n = 72)			จิตวิญญาณของครูดี (n = 72)			t
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	n	
1. ด้านพฤติกรรม	4.41	.44	72	4.82	.28	72	-7.97*
2. ด้านความรู้	4.33	.42	72	4.79	.35	72	-8.74*
3. ด้านคุณธรรม	4.51	.40	72	4.84	.31	72	-6.85*

ตาราง 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กับจิตวิญญาณของครูดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กับจิตวิญญาณของครูดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

สรุปผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม จิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 อยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับจิตวิญญาณของครูดี พบว่า จิตวิญญาณของครูดีอยู่ในระดับสูงมากทุกด้าน หากพิจารณาถึงการให้ความสำคัญเกี่ยวกับจิตวิญญาณครูโดยภาพรวม แสดงให้เห็นว่า ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับสูงมาก รองลงมาคือด้านพฤติกรรม และด้านความรู้

ผลการเปรียบเทียบในภาพรวมและรายด้านของจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กับ จิตวิญญาณของครูดี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบระดับจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กับ จิตวิญญาณของครูดี มีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

1. จากการศึกษาระดับจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ระดับจิตวิญญาณของครูโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านคุณธรรมอยู่ในระดับสูงมาก ส่วนด้านพฤติกรรมและด้านความรู้ อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฏาวุฒิ สุจินดามณีชัย เบญจวรรณ บุญยะประพันธ์ และราชันย์ บุญธิมา (SuJindamanechai, Boonyapraphan & Boondima, 2015) ศึกษาเรื่อง การยอมรับตนเองและบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่พยากรณ์ความฉลาดทางจิตวิญญาณของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ระดับการยอมรับตนเองของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง มีระดับบุคลิกภาพและการแสดงตัว มีค่าอยู่ในระดับสูง บุคลิกภาพด้านการเปิดกว้าง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ด้านการประนีประนอม อยู่ในระดับสูง บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับการวิจัยของ อรรณพ จีนะวัฒน์ และ รัตนา ดวงแก้ว (Jeenawat & Daungkaew, 2015) ได้รายงานการวิจัย การศึกษาสภาพการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ว่าวิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพของคนดี คนเก่งในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาหรือวิชาชีพครู เป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่หลักในการถ่ายทอดความรู้ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน เพื่อให้สามารถตอบสนองความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างยั่งยืน และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก เยาวชน และผู้เรียน องค์กรครูต้องทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาเป็นคนมีความรู้ความสามารถและทักษะอย่างสูงในการประกอบวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรมและประพฤติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ และสอดคล้องกับ

การวิจัยของ นรินทร์ สังข์รักษา (Sungraksa, 2011) ได้ศึกษาเรื่อง การสังเคราะห์ความรู้ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณจากเรื่องเล่าความสำเร็จของครูและนักเรียนในระบบการศึกษา: การพัฒนาทางการศึกษาสร้างจิตปัญญาในการเรียนรู้สู่ความสำเร็จพบว่าคุณลักษณะของครูที่ดีมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ประกอบด้วย การรักและเมตตาศิษย์อย่างเท่าเทียมกัน การรักและผูกพันกับวิชาชีพครูและตั้งใจทำจริง การช่วยเหลือด้วยการถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนครูและผู้เรียนโดยไม่ปิดบังอำพราง การเป็นกัลยาณมิตรกับผู้เรียนและเพื่อนครู การเป็นตัวของตัวเองมีความเชื่อมั่น และสอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงใจ ชนะสิทธิ์ ชัยยุธ มณีรัตน์ และ พงศ์เทพ จิระโร (Chanasit, Maneerat & Jiraro, 2016) ได้ศึกษาเรื่อง จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับรายด้าน จากสูงไปต่ำ คือ ด้านบุคลิกภาพดี รองลงมาคือด้านเทคนิคการสอน และด้านความรอบรู้ตามลำดับการจากเรื่องเล่าความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สจีวรรณ ทรรพวสุ (Darbavasu, 2017) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยภาพรวมมีจิตวิญญาณความเป็นครูในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ ได้แก่ ด้านความศรัทธาในตนเองและวิชาชีพครู ด้านความเชื่อมั่นในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ด้านความเป็นกัลยาณมิตรในวิถีแห่งความเป็นครู ด้านปฏิบัติตนและงานในหน้าที่ครู ด้านเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และด้านความร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาและชุมชนอย่างสร้างสรรค์

2. การศึกษาระดับจิตวิญญาณของครูดี พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูงมาก เรียงตามลำดับจากสูงไปต่ำ คือ ด้านคุณธรรม ด้านพฤติกรรม และด้านความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์ สังข์รักษา (Sungraksa, 2011) ได้ศึกษา เรื่อง การสังเคราะห์ความรู้ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ จากเรื่องเล่าความสำเร็จของครูและนักเรียนในระบบการศึกษา : การพัฒนาทางการศึกษา สร้างจิตปัญญาในการเรียนรู้สู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ พบว่า ครูที่มีการหล่อหลอมอุดมการณ์ความเป็นครู มีความเข้าใจในระบบการศึกษา เข้าใจความรับผิดชอบ เข้าใจบทบาทหน้าที่ สามารถเข้าถึงหัวใจลูกศิษย์และชุมชนผ่านชีวิตการศึกษา กำหนด วิสัยทัศน์การพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับการวิจัยของ ริเรืองรอง รัตนวิไลสกุล (Ratanavilaisakul, 2002) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะครูพึงประสงค์ของนักศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระเจ้าเกล้าธนบุรี พบว่า ด้านคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ในทัศนะของนักศึกษาและอาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ต้องการให้อาจารย์มีคุณลักษณะเป็นผู้มีความยุติธรรมและมีเหตุผล

ไปหาความรู้ใหม่ ๆ มีเทคนิคการสอนให้นักศึกษาอยากเรียน รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา สามารถให้คำปรึกษาได้ทุกเรื่อง รักการสอน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมีความรับผิดชอบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สจีวรรณ ทรรพวสุ (Darbavasu, 2017) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า จิตวิญญาณครูเป็นคุณลักษณะที่แสดงซึ่งพฤติกรรมเป็นที่ประจักษ์ น่าชื่นชมและเป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติหน้าที่ครูทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้วยคุณธรรม จริยธรรม และความปรารถนาดี มีความเข้าใจที่จะพัฒนาจิตตามศักยภาพ พร้อมกับตระหนักถึงการพัฒนาอย่างองค์รวมด้วยความจริงใจ เสียสละ ใฝ่รู้ ค้นหา สร้างสรรค์ ถ่ายทอด ปลูกฝัง และเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

3. การศึกษาเปรียบเทียบระดับจิตวิญญาณของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 หลังการพัฒนา ครูที่ได้รับการพัฒนาจะมีจิตวิญญาณความเป็นครูสูงกว่าก่อนได้รับการพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัตติกา ภูหานาม และสมพงษ์ พันธุรัตน์ (Phuhanam & Punturat, 2017) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบวัดและเกณฑ์จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ พบว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างกลุ่มรู้ชัดและกลุ่มทั่วไป พบว่า กลุ่มรู้ชัดคือครูที่ถือว่าเป็นครูต้นแบบมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มครูประจำการทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สจีวรรณ ทรรพวสุ (Darbavasu, 2017) ศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า แนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาครุศาสตร์ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนโดยปลูกฝังจิตสำนึกของความเป็นครู ก่อนเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นจึงส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ครูตามกระบวนการของหลักวิชา โดยมุ่งเน้นจัดการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์หรือใช้กรณีศึกษา แรงจูงใจความภาคภูมิใจในวิชาชีพแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัย พบว่า จิตวิญญาณครูด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องเร่งพัฒนาด้านความรู้ของครู โดยเฉพาะเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสามอันดับสุดท้าย คือ เรื่องเป็นคนเก่งในวิชาที่สอน เรื่องเรียนรู้จนสอนได้อย่างลึกซึ้ง และเรื่องสอนตามธรรมชาติของศิษย์

2. ผลการวิจัย พบว่า จิตวิญญาณครูด้านคุณธรรม เป็นด้านที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความสำคัญในระดับสูงมาก ดังนั้นสมควรที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องดำเนินการยกย่องเชิดชูครูที่มีคุณธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างกับครูทั่วไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพด้านความรู้ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดเดียวกัน หรือต่างพื้นที่

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบระดับจิตวิญญาณครู โดยแยกศึกษาตามเพศ อายุ ประสบการณ์สอน และวิชาเอก

3. ควรศึกษาจิตวิญญาณครูที่สอนในระดับการศึกษาที่ต่างกัน

4. ควรศึกษาจิตวิญญาณครูของเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

REFERENCES

Annop, J. & Ratana, D. (2015). A Study of the state of practices based on The Standards of Work Performance and Standards of Conduct of Education Profession Practitioners. STOU Journal. 8(2), 41-57. (in Thai)

Apidporn, S. & et al. (2013). Research and development of teacher production curriculum in the 21st century: a case study of Faculty of Education Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. Research report of The Secretariat of The Council of Education. (in Thai)

Best, J.W. & Kahn, J.V. (1993). Research in education. (7th edition). Boston, M.A.: Allyn and Bacon.

Chachengsao Primary Educational Service Area Office 1. (2015). Chachengsao Primary Educational Service Area Office 1. Retrieved March 12, 2015, from http://www.ccs1.go.th/main/index1.php. (in Thai)

Channarong, I., Anucha, K. & Pakorn, P. (2013). A model of development of quality of work life of teachers in basic education schools. Journal of Education Naresuan University. 15(Special), 113-123. (in Thai)

Dhammananthika, J., Dusadee, Y., Pagorn, S. & Niyada, C. (2012). Experience of spirituality in teacher: A Phenomenological Study. Journal of Behavioral Science. 18(1), January 2012, 55-65. (in Thai)

Duangjai, C., Chaiyut, M. & Pongthep, J. (2016). Spiritual teacher of the Faculty of Education Nakhon Pathom Rajabhat University. Silpakorn Educational Research Journal. 8(1), 107-131. (in Thai)

Kattika, P. & Sompong, P. (2017). The development of teacher spirituality scale and criterion of the students in Faculty of Education. Conference Presentation of National Research Graduate Network North Rajabhat University 17th, 248-258. (in Thai)

Kerdpong, J. (2015). Study identity of good teacher in heart. Journal of Yala Rajabhat University. 10(2), 45-58. (in Thai)

Narin, S. (2011). Sunthesis Study of mental and spiritual development holistic of knowledge from storytelling about success among teachers and students all teachers and students are in Ed. Systems development of youth through wisdom consciousness. Silpakorn Educational Research Journal. 2(2), 21-30. (in Thai)

National Institute for Development of Teachers, Faculty Staff and Educational of Teachers, Faculty Staff and Educational (NIDTEP). (2013). Spirituality in performance of teacher civil servants and educational personnel in relation to effectiveness under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 1. Research document. (in Thai)

Niwat, N. & Kanporn, A. (2017). Teacher spirituality. Nonthaburi: 21 Century. (in Thai)

Niwat, N. (2008). My thinking and believe. Bangkok : Jamjuri Product. (in Thai)

Office of Social Promotion for Learning and Quality Youth. (2013). The barrier of the thai teacher. Retrieved March 6, 2015, from http://www.qlf.or.th/Home/ Contents/571. (in Thai)

Office of The Basic Education Commission. (2015). Education development directions for fiscal year 2015. Office documents. (in Thai)

Pandawongch, S., Benjawan, B. & Rajan, B. (2015). Self-acceptance and big five personality in predicting spiritual quotient of teachers in schools under The Secondary Education Service Area Office 10 in Samut Sakhon Province. The Journal of Faculty of Applied Arts. 8(1), 115-126.

Prapaphat, N. (2014). The reform conference finds the “teachers” problem bigger no spirit of being a teacher. Retrieved April 7, 2016, from http://www.unigang.com/ Article/21934. (in Thai)

Riruengrong, R. (2002). A study of the lecturer’s characteristics perceived as desirable by King Mongkut’s University of Technology Thonburi Students and Lectures. KMUTT Research and Development Journal. 25(2), 149-165. (in Thai)

Sajeewan, D. (2017). Strategies for developing teacher spirituality to enhance professional teacher of students in Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University. Ratchaphruek Journal. 15(1), 1-10. (in Thai)

Suchada, K. (2005). Essential characteristics of outstanding teachers: ethics and efficacy. Journal of Educational Research and Measurement. 3(1), 196-212. (in Thai)

Sutep, T. & Anuwat, K. (2012). A study of characteristics of the new generation teachers. Research of Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University. (in Thai)

Thaworn, S. & et al. (2011). The need for self-development and its obstacles for teachers and academic personnel in Rachaburi and Samutsongkram. Journal of Education Khon Kaen University. 34(3-4), 108-116. (in Thai)

The Secretariat of the Cabinet. (2014). Policy statement of The Cabinet General Prayut Chunyacha, Prime Minister, announces to the national legislative assembly. Bangkok: Cabinet and Gazette Publishing. (in Thai)

Research Article

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กร ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรม

INTERCULTURAL COMMUNICATION ON ORGANISATIONAL VALUES AT BANSOMDEJCHAOPRAYA RAJABHAT UNIVERSITY THROUGH THE LENS OF CULTURAL DIMENSIONS

เฉลิมทรัพย์ กรัณย์จักรวุฒิ

Chalermsup Karanjakwut

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Bachelor of Education, English Programme (B.Ed.), Faculty of Humanities and Social Sciences

Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

chalermsup.ka@bsru.ac.th

Received: 2019-06-19

Revised: 2019-07-26

Accepted: 2019-08-09

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมิติทางวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยมีจำนวนทั้งสิ้น 278 คนได้มาจากการผู้บริหาร อาจารย์ และ นักวิชาการ/เจ้าหน้าที่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรมประกอบด้วย 8 ด้าน คือ 1) ค่านิยมด้านคุณธรรมผ่านมิติทางวัฒนธรรมด้านความสำคัญของความเป็นบุรุษ 2) ค่านิยมด้านวินัยผ่านมิติทางวัฒนธรรมด้านระยะห่างเชิงอำนาจมาก 3) ค่านิยมด้านความผิดชอบผ่านมิติทางวัฒนธรรมด้านคติรวมหมู่ 4) ค่านิยมด้านความรักในองค์กรผ่านมิติทางวัฒนธรรมด้านคติรวมหมู่ 5) ค่านิยมด้านความเอื้ออาทรแบ่งปัน

ผ่านมิติทางวัฒนธรรมด้านการกำหนดแผนระยะเวลาในอนาคตระยะยาว 6) ค่านิยมด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรมผ่านมิติทางวัฒนธรรมด้านการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนสูง 7) ค่านิยมด้านการทำงานเป็นทีมผ่านมิติทางวัฒนธรรมด้านความสำคัญของความเป็นบุรุษ และ 8) ค่านิยมด้านความสำเร็จผ่านมิติทางวัฒนธรรมด้านการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนสูง

คำสำคัญ: การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในองค์กร ค่านิยมองค์กร มิติทางวัฒนธรรมในองค์กร

ABSTRACT

The objective of this research was to study the intercultural communication on the organisational values of Bansomdejchaopraya Rajabhat University staff through the cultural dimensions. The data were gathered from the 278 participants from administrators, lecturers and staff of the said university. The questionnaire was deployed to collect the data, and the statistics applied for the data analysis included percentage, mean, standard deviation. The findings revealed that the intercultural communication on organisational values at Bansomdejchaopraya Rajabhat University through the lens of cultural dimensions included the following eight aspects: 1) Moral Value through masculinity, 2) Value of Orderliness through large power distance, 3) Value of Responsibility through collectivism, 4) Value of Adoration through collectivism, 5) Value of Loveliness through long time orientation, 6) Value of Innovation through high uncertainty avoidance, 7) Value of Teamwork through masculinity, and 8) Yield Value through high uncertainty avoidance.

Keywords: intercultural communication in organisation, organisational values, cultural dimensions in organisation

บทนำ

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (intercultural communication) เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนและตีความสัญลักษณ์ในบริบทหนึ่ง ๆ โดยบุคคลในกระบวนการสื่อสารนั้น มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากพอในระดับที่มีการตีความและมีความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมแตกต่างกัน นำไปสู่การรับรู้ความหมายที่ไม่เหมือนกัน (Lustig and Koester, 1996 as cited in Wiwattanakul, 2016) และเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับคนในองค์กรที่จะต้องเข้าใจความต่างระหว่างบุคคลที่มาจากคนละสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน

ของคนในองค์กรนั้นมีความสุข ปราศจากความขัดแย้ง และช่วยนำพาองค์กรก้าวย่างต่อไปอย่างมั่นคง ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนั้นช่วยยกระดับจิตใจของมวลมนุษยชาติให้สูงขึ้น ให้สามารถเรียนรู้เข้ากับผู้อื่นได้ดี และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ค่านิยมทางวัฒนธรรม (cultural values) เป็นความรู้ขั้นพื้นฐานที่จะใช้ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่แต่ละบุคคลสามารถยึดถือเป็นแนวประพฤติปฏิบัติที่พึงปรารถนา และเมื่อปฏิบัติซ้ำ ๆ จะกลายเป็นวิถีประชาที่อาจสืบทอดต่อ ๆ กันไปเป็นวัฒนธรรมได้ (Computer Service Center, 2014) โดยคุณค่าทางวัฒนธรรมจะศึกษาตั้งแต่สัญลักษณ์ (symbols) ได้แก่ การแต่งกาย ความหมายของสี ท่าทาง ทรงผม เป็นต้น วีรบุรุษ (heroes) หมายถึง บุคคลหรือสิ่งที่ผลต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น ศาสดาของศาสนา นโปเลียน เป็นต้น ประเพณี (rituals) ได้แก่พิธีกรรมทางศาสนา การทักทาย เป็นต้น และ ค่านิยม (values) ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความดี ความชั่ว ศีลธรรม เป็นต้น หากวัดในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงง่ายสุดไปหายากสุดจะพบว่า การเปลี่ยนแปลงภายนอก เช่น สัญลักษณ์จะสามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่าย และสิ่งที่จะเปลี่ยนแปลงได้ยากที่สุด คือ ค่านิยมทางวัฒนธรรม (cultural value) ที่แต่ละสังคมมี เช่น เรื่องของความสะอาด ความสกปรก ความเชื่อ ซึ่งค่านิยมแบบนี้จะเปลี่ยนแปลงยากที่สุดในสังคมและเป็นสิ่งที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ เพราะเป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจ

วัฒนธรรมองค์กร (organisational culture) หรือ ค่านิยมร่วม (shared value) เป็นเครื่องมือในการบริหารและพัฒนาองค์กรรูปแบบหนึ่ง เพราะวัฒนธรรมเป็นวิถีปฏิบัติที่ไม่ใช่กฎหรือระเบียบที่มีอยู่ในองค์กรนั้น ๆ วัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติของคนที่ทำงานอยู่ในองค์กรนั้น ๆ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการคิด การตัดสินใจ การวางแผน การเปลี่ยนแปลง เป็นต้น องค์กรใดที่มีวัฒนธรรมไม่เข้มแข็งและยืดหยุ่น จะทำให้วัฒนธรรมกลายเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลง (Shared Values to Excellence, 2014) ดังนั้น หากมีวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งก็จะทำให้การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ระหว่างบุคคลที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพมากขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเป็นสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งของประเทศไทยที่ให้ความสำคัญในเรื่องของวัฒนธรรมและค่านิยมองค์กร ตามประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เรื่อง เจตจำนงสุจริตในการบริหารงานด้วยคุณธรรมและความโปร่งใสของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2559 ได้กำหนดค่านิยมองค์กรเพื่อเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันภายใต้คำว่า “MORALITY” อันได้แก่ คุณธรรมประจำใจ (Moral) วินัยประจำตน (Orderliness) เปี่ยมล้นรับผิดชอบ (Responsibility) มอบใจให้องค์กร (Adoration) เอื้ออาทรแบ่งปัน (Loveliness) สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ (Innovation) ร่วมจะพัฒนา (Teamwork) นำพาสู่ความสำเร็จ (Yield) (Strategic Plans of Bansomdejchaopraya Rajabhat University, 2016 B.E. 2558-2562 (Revised Edition), 2016)

ค่านิยมองค์กรนี้เปรียบเสมือนตัวขับเคลื่อนให้การบริหารหรือการปฏิบัติงานมีมาตรฐานและเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรให้ยึดถือปฏิบัติควบคู่กับกฎ ระเบียบ และข้อบังคับอื่น อย่างไรก็ตาม ค่านิยมองค์กรนี้ยังไม่ได้รับการขยายความในรายละเอียดถึงข้อปฏิบัติที่ชัดเจน รวมถึงยังไม่เคยมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของบุคลากรต่อค่านิยมองค์กรที่ประกาศออกมา ซึ่งผู้วิจัยเห็นความสำคัญว่าหากมีการอธิบายในรายละเอียดถึงแต่ละด้านของค่านิยมกร และมีการสำรวจ/สะท้อนทัศนคติของบุคลากรต่อค่านิยมองค์กรจะทำให้เกิดแนวปฏิบัติที่ดีในแง่ของการนำค่านิยมองค์กรไปใช้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสำรวจและสะท้อนในเรื่องการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการศึกษาถึงองค์ประกอบที่สำคัญโดยรวมและรายด้านของค่านิยมของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยากับมิติทางวัฒนธรรมของฮ๊อฟสเต็ด อันเป็นการสร้างแนวปฏิบัติที่ดีที่ทำให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขในบ้านแห่งความสำเร็จ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมิติทางวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมิติทางวัฒนธรรม (cultural dimensions) และค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (MORALITY) โดยการดำเนินการวิจัยจะใช้รูปแบบมิติทางวัฒนธรรม (cultural dimensions) ซึ่งพัฒนาโดยฮ๊อฟสเต็ด (Hofstede's Model) (Hofstede, 2013) ใน 5 มิติ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. ระยะห่างเชิงอำนาจ (power distance) คือ ความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจระหว่างบุคคล เป็นการแสดงทัศนคติทางวัฒนธรรมต่อความไม่เท่าเทียมกันในสังคม กล่าวคือหากสมาชิกของสถาบันหรือองค์กรให้มีอำนาจน้อยจะยอมรับซึ่งอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน

2. ความเป็นปัจเจกนิยม/คติรวมหมู่ (individualism/collectivism) คือ ระดับของการพึ่งพาอาศัยกันของคนในสังคม มักแสดงออกในลักษณะของภาพลักษณ์ส่วนบุคคล ในสังคมที่มีความเป็นปัจเจกนิยมสูง จะเน้น "ฉัน" ส่วนสังคมที่มักแสดงออกภาพลักษณ์แบบเป็นกลุ่ม สังคมแบบนี้เน้นคติรวมหมู่ จะเน้น "พวกเรา" มากกว่า "ฉัน")

3. ความสำคัญของความเป็นบุรุษและสตรี (masculinity/femininity) คือ สังคมแห่งความเป็นบุรุษ คือ สังคมที่เน้นการแข่งขันและการประสบความสำเร็จ เพราะคำว่า "สำเร็จ" หมายถึงชัยชนะ แต่หากเป็นสังคมสตรี จะเป็นสังคมแห่งการช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน เป็นสังคมแห่งการดูแลคุณภาพชีวิต ดังนั้น ความสำเร็จในสังคมแห่งสตรีนี้คือ คุณภาพชีวิตที่ดีของทุกคน

4. การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน (uncertainty avoidance) คือ วิธีการทางสังคมที่จะจัดการกับความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต พยายามควบคุมและลดความไม่แน่นอน เพราะความไม่แน่นอนนำมาซึ่งความกังวล ดังนั้นหากสังคมใดมีค่าคะแนนของการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนนี้มาก ก็จะพยายามหาทางกำจัดหรือหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนนั้นโดยการออกกฎ ระเบียบปฏิบัติ หรือวิธีปฏิบัติมาให้ปฏิบัติตาม

5. การกำหนดแผนระยะเวลาในอนาคต (time orientation) คือ ความพยายามที่ทุกสังคมจะรักษารอยต่อของวัฒนธรรมในอดีตแต่ในขณะเดียวกันจะต้องจัดการกับความท้าทายที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและจะเกิดขึ้นในอนาคต ในสังคมปกติ (normative society) จะมีคะแนนในมิตินี้ต่ำ เพราะจะยึดกับบรรทัดฐานเดิมๆ แต่หากได้คะแนนสูงจะกลายเป็นสังคมแห่งวัจนปฏิบัติ (pragmatic society) จะเป็นสังคมในการศึกษายุคปัจจุบันที่ทันสมัยและเตรียมความพร้อมเพื่ออนาคตอยู่เสมอ

ค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา หรือ MORALITY ประกอบด้วย คุณธรรมประจำใจ (**M**oral) วินัยประจำตน (**O**rderliness) เปี่ยมล้นรับผิดชอบ (**R**esponsibility) มอบใจให้องค์กร (**A**doration) เอื้ออาทรแบ่งปัน (**L**oveliness) สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ (**I**nnovation) ร่วมจะพัฒนา (**T**eamwork) นำพาสู่ความสำเร็จ (**Y**ield)

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักวิชาการ/เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการทำงานในปีการศึกษา 2560 รวมประชากรที่ใช้ในงานวิจัยทั้งสิ้น 902 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลวิจัยเลือกแบบการสุ่มอย่างง่ายสำหรับตอบแบบสอบถาม คำนวณจากสูตรคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากร (Yamane, 1973) โดยมีประชากรทั้งสิ้น 902 คน และมีความเชื่อมั่นอย่างน้อย 95% ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ไม่เกิน 5% ได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยที่ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
N = ขนาดของประชากร
e = ระดับความคลาดเคลื่อน เท่ากับ 0.05

แทนค่าขนาดของประชากร (N) เท่ากับ 902 คนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% หรือมีค่าความคลาดเคลื่อน (e) ที่ 0.05 ได้ผลดังนี้

$$n = \frac{902}{1 + 902\ (0.05 \times 0.05)}$$

$n = 277.11$ (เนื่องจากเป็นคนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจึงปัดขึ้น)

$= 278$ คน

สามารถจำแนกกลุ่มประชากรได้ดังนี้

1. ผู้บริหาร ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี ผู้บริหารศูนย์/สำนัก/สถาบัน/โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย ผู้บริหารของคณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยการดนตรีที่ปฏิบัติการทำงานในปีการศึกษา 2560 จำนวน 48 คน

2. อาจารย์ ได้แก่ อาจารย์ที่ประจำคณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ วิทยาลัยการดนตรี และโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติการทำงานในปีการศึกษา 2560 จำนวน 100 คน

3. นักวิชาการ/เจ้าหน้าที่ ได้แก่ นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์/สำนัก/สถาบัน/โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย และนักวิชาการ/เจ้าหน้าที่ที่ประจำคณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยการดนตรี ที่ปฏิบัติการทำงานในปีการศึกษา 2560 จำนวน 130 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามด้านค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ สถานภาพ หน่วยงานที่สังกัด ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งทางการบริหาร อายุการทำงาน เป็นต้น ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับค่านิยมองค์กรกับการทำงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินตามรูปแบบของลิเคิร์ท 4 ตัวเลือกจำนวน 40 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับค่านิยมองค์กรในการทำงาน เป็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามจะได้เขียนแสดงข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับค่านิยมองค์กรในที่ทำงาน

การหาคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า แบบทฤษฎีตรวจสอบสามเส้า โดยหลังจากที่ได้สร้างเครื่องมือแล้ว ได้ส่งเครื่องมือให้ 1) คณะกรรมการพิจารณามอบทุนโดยสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมองค์กร จำนวน 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามเชิงประจักษ์ (Index of Congruence: IOC) โดยค่าเฉลี่ยของของกรรมการทั้งสามท่านอยู่ระหว่าง 0.00-1.00 ทั้งนี้ข้อคำถามที่ใช้ได้ (IOC 0.5) จะถูกนำไปใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม หากข้อคำถามใดที่ใช้ไม่ได้(IOC0.5)ผู้วิจัยได้ปรับแก้ตามคำแนะนำและนำไปใช้ในแบบสอบถาม หรือตัดข้อคำถามนั้นทิ้ง อย่างไรก็ตามกรรมการทั้งสามได้ข้อเสนอแนะในการปรับคำที่ใช้ในข้อคำถามให้ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยได้ปรับตามข้อเสนอแนะดังกล่าว และ 3) นำเครื่องมือทั้งสองชนิดให้ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาพิจารณาตรวจสอบ

เรื่องจริยธรรมและความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์การวิจัยและข้อคำถามในแบบสอบถามก่อนนำไปวิจัยในมนุษย์ และได้รับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง/พัฒนาข้อคำถามให้ชัดเจนขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากการปรับแก้ไข สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้ออกเอกสารรับรองโครงการวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยโครงการวิจัยนี้ได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2561 (เลขที่ 014/61-A01)

การวิจัยนี้เก็บข้อมูลความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับ ค่านิยมองค์กรที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาจำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มคณาจารย์ และกลุ่มเจ้าหน้าที่/นักวิชาการ ผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรม เพื่อศึกษาค่านิยมองค์กรที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมิติทางวัฒนธรรม 5 มิติคือ ระยะห่างเชิงอานาจ ความเป็นปัจเจกนิยม/คติรวมหมู่ ความสำคัญของความเป็นบุรุษและสตรี การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน และการกำหนดแผนระยะเวลาในอนาคต ค่านิยมองค์กรที่ปรากฏในแบบสอบถามเป็นค่านิยมองค์กรที่ได้รับการประกาศใช้เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2559 ในประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เรื่องเจตจำนงสุจริตในการบริหารงานด้วยคุณธรรมและความโปร่งใสของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ คุณธรรมประจำใจ (Moral) วินัยประจำตน (Orderliness) เปี่ยมล้นรับผิดชอบ (Responsibility) มอบใจให้องค์กร (Adoration) เอื้ออาทรแบ่งปัน (Loveliness) สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ (Innovation) ร่วมจะพัฒนา (Teamwork) นำพาสู่ความสำเร็จ (Yield) โดยองค์ความรู้ทั้งสองประการนี้จะถูกผนวกสร้างออกมาเป็นแบบสอบถามโดยผู้วิจัยเป็นผู้สร้างรายการสอบถามเอง ซึ่งรายการสอบถามบางข้ออาจจะมีอคติ (bias) บ้างซึ่งจากงานวิจัยของ Kuhn (1962) เรื่อง Paradigm as a Central Concept in Thomas Kuhn's Thought ได้กล่าวว่าอคติเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่การจัดการกับอคติ การแปลผล และการให้เหตุผลเป็นสิ่งที่สำคัญ และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับค่านิยมองค์กรในการทำงาน เป็นตอนที่ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเขียนข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับค่านิยมองค์กรในการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัย เมื่อได้ต้นฉบับแบบสอบถามแล้วจะถูกนำไปพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถามโดยกรรมการ 2 ชุด ได้แก่ 1) กรรมการประเมินรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จำนวน 2 ท่าน และ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมองค์กรหรือสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่านเพื่อประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการปรับแก้ และส่งต่อไปยังกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการแปลผล ใช้การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในส่วนของการประเมินข้อคำถามในแบบสอบถามรายข้อ

ในการกำหนดค่าระดับความสำคัญของตัวเลือก ผู้วิจัยได้กำหนดค่าความสำคัญเอาไว้โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินแต่ละข้อคำถามโดยกำหนดค่าระดับความสำคัญตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน 4 หมายถึง สำคัญมากที่สุด / เห็นด้วยอย่างยิ่ง

คะแนน 3 หมายถึง สำคัญมาก / เห็นด้วย

คะแนน 2 หมายถึง สำคัญน้อย / ไม่เห็นด้วย

คะแนน 1 หมายถึง สำคัญน้อยมาก ๆ หรือไม่สำคัญเลย / ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เกณฑ์การแปลผลข้อมูล พิจารณาจากค่าเฉลี่ยซึ่งแบ่งเป็น 4 ช่วงระดับคะแนน โดยใช้เกณฑ์การประมาณค่าตามแนวคิดสูตรการคำนวณของกัลยา วานิชย์บัญชา (Wanichbancha, 2001: 29) ได้ความกว้างของอันตรภาคชั้นเท่ากับ 0.75 ซึ่งสามารถแปลผลตามด้านของมิติทางวัฒนธรรม ได้ดังนี้

ด้านระยะห่างเชิงอำนาจ (power distance)

คะแนนเฉลี่ย 3.25 - 4.00 ความหมายเห็นด้วยว่า ระยะห่างเชิงอำนาจมีความสำคัญมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.24 ความหมายเห็นด้วยว่า ระยะห่างเชิงอำนาจมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.75 - 2.50 ความหมายเห็นด้วยว่า ระยะห่างเชิงอำนาจมีความสำคัญอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.74 ความหมายเห็นด้วยว่า ระยะห่างเชิงอำนาจมีความสำคัญอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ด้านความเป็นปัจเจกนิยม/คติรวมหมู่ (individualism/ collectivism)

คะแนนเฉลี่ย 3.25 - 4.00 ความหมายเห็นด้วยว่า คติรวมหมู่มีความสำคัญมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.24 ความหมายเห็นด้วยว่า คติรวมหมู่มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.75 - 2.50 ความหมายเห็นด้วยว่า ความเป็นปัจเจกนิยมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.74 ความหมายเห็นด้วยว่า ความเป็นปัจเจกนิยมมีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านความสำคัญของความเป็นบุรุษและสตรี (masculinity/femininity)

คะแนนเฉลี่ย 3.25 - 4.00 ความหมายเห็นด้วยว่า ความเป็นบุรุษมีความสำคัญมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.24 ความหมายเห็นด้วยว่า ความเป็นบุรุษมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.75 - 2.50 ความหมายเห็นด้วยว่า ความเป็นสตรีมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.74 ความหมายเห็นด้วยว่า ความเป็นสตรีมีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน (uncertainty avoidance)

คะแนนเฉลี่ย 3.25 - 4.00 ความหมาย

เห็นด้วยว่า การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนมีความสำคัญมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.24 ความหมายเห็นด้วยว่า การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.75 - 2.50 ความหมายเห็นด้วยว่า การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนมีความสำคัญอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.74 ความหมายเห็นด้วยว่า การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนมีความสำคัญอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ด้านการกำหนดแผนระยะเวลาในอนาคต (time orientation)

คะแนนเฉลี่ย 3.25 - 4.00 ความหมายเห็นด้วยว่า การกำหนดแผนระยะยาวมีความสำคัญมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.24 ความหมายเห็นด้วยว่า การกำหนดแผนระยะยาวมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.75 - 2.50 ความหมายเห็นด้วยว่า การกำหนดแผนระยะสั้นอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.74 ความหมายเห็นด้วยว่า การกำหนดแผนระยะสั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบของตารางและการแปลผลท้ายตาราง โดยยึดมิติทางวัฒนธรรมในการรายงานผล ซึ่งปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรมจำแนกตามด้านระยะห่างเชิงอำนาจ (power distance)

มิติทางวัฒนธรรมด้านระยะห่างเชิงอำนาจ (power distance)	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ท่านคิดว่าในการทำงานควรมีระยะห่าง (ช่องว่าง) ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อเป็นการให้เกียรติและให้ความเคารพในการทำงานร่วมกัน	3.31	0.766	มากที่สุด
2. ท่านคิดว่าผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาต้องมีวินัยในราชการที่เท่าเทียมกัน	3.67	0.614	มากที่สุด
3. ท่านคิดว่าผู้บังคับบัญชาควรบริหารงานโดยยึดหลักการกระจายอำนาจมากกว่าการรวมอำนาจ	3.56	0.560	มากที่สุด
4. ท่านรู้สึกรักและอยากช่วยพัฒนามหาวิทยาลัยโดยไม่ต้องมีใครมาบังคับให้ทำ	3.51	0.592	มากที่สุด
5. ท่านคิดว่า ท่านไม่ได้รับการช่วยเหลือ เอื้ออาทร หรือแบ่งปันจากผู้บังคับบัญชาเหมือนเพื่อนร่วมงานบางคน	2.31	1.008	น้อย
6. ท่านคิดว่าผู้บังคับบัญชามีบทบาทในการให้คำแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการผลิตนวัตกรรมที่มีคุณภาพ/ประสิทธิภาพ	3.44	0.651	มากที่สุด
7. ท่านคิดว่า การทำงานเป็นทีมเพื่อร่วมพัฒนามหาวิทยาลัยจำเป็นที่จะต้องมีการปรึกษาหารือขอความเห็นในการตัดสินใจร่วมกัน หรือประชุมบ่อย ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและแนวปฏิบัติที่ดี	3.46	0.717	มากที่สุด
8. ท่านคิดว่า มหาวิทยาลัยจะประสบความสำเร็จได้ ทุกคนต้องมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่เท่าเทียมกันทุกเรื่อง	3.28	0.875	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	**3.38**	**0.723**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรมจำแนกตามด้านระยะห่างเชิงอำนาจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นั่นหมายความว่าระยะห่างเชิงอำนาจมีความสำคัญมากที่สุด โดยที่ระยะห่างเชิงอำนาจที่มีผลกระทบต่อการทำงานมากที่สุดคือ ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาต้องมีวินัยในราชการที่เท่าเทียมกัน ($\bar{x}$ = 3.67) ทั้งนี้ ระยะห่างเชิงอำนาจมีความสำคัญ

อยู่ในระดับน้อย คือ บุคลากรไม่ได้รับการช่วยเหลือเอื้ออาทร หรือแบ่งปันจากผู้บังคับบัญชาเหมือนเพื่อนร่วมงานบางคน ($\bar{x}$ = 2.31) ซึ่งหมายความว่า ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาเท่าเทียมกัน

จากตารางที่ 2 พบว่า การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรมจำแนกตามด้านความเป็นปัจเจกนิยม/คติรวมหมู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรมจำแนกตามด้านความเป็นปัจเจกนิยม/คติรวมหมู่ (individualism/ collectivism)

มิติทางวัฒนธรรมด้านความเป็นปัจเจกนิยม/ คติรวมหมู่ (individualism/ collectivism)	$\bar{X}$	S.D.	**ความหมาย**
1. ท่านให้ความสำคัญกับการทำงานเพื่อส่วนรวม	3.69	0.464	มากที่สุด
2. ท่านคิดว่า วินัยในการทำงานของท่านมีความเฉพาะตัว/แตกต่างจากเพื่อนร่วมงานคนอื่น	2.84	0.872	มาก
3. ท่านคิดว่าทุกคนควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบร่วมกันไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น	3.65	0.582	มากที่สุด
4. ท่านคิดว่า การมอบใจให้มหาวิทยาลัยต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกคน	3.60	0.646	มากที่สุด
5. ท่านให้ความช่วยเหลือกับเพื่อนร่วมงานที่สนิทสนมอย่างเต็มที่ ในขณะที่ให้ความช่วยเหลือตามสมควรแก่บุคคลอื่นที่ไม่สนิทด้วย	2.74	0.948	มาก
6. ท่านคิดว่า นวัตกรรมควรสะท้อนความเชี่ยวชาญส่วนบุคคลมากกว่าสะท้อนความร่วมมือระหว่างบุคคลในหน่วยงาน	2.80	0.882	มาก
7. ท่านคิดว่า การทำงานเป็นทีม เช่น การปรึกษาหารือ การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน การลงมติที่ประชุม เป็นต้น สามารถช่วยพัฒนามหาวิทยาลัยได้	3.55	0.617	มากที่สุด
8. ท่านคิดว่า การทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของมหาวิทยาลัย	3.67	0.526	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	**3.32**	**0.692**	**มากที่สุด**

($\bar{x}$ = 3.69) นั่นหมายความว่า คติรวมหมู่มีความสำคัญมากที่สุด โดยที่บุคลากรให้ความสำคัญกับการทำงานเพื่อส่วนรวมมากที่สุด กล่าวคือ การทำงานร่วมกันในสังคมมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเน้นการทำงานเพื่อส่วนรวม (คติรวมหมู่) รองลงมาคือบุคลากรคิดว่า การทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของมหาวิทยาลัย ทุกคนควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบร่วมกันไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น การมอบใจให้มหาวิทยาลัยต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกคน และการทำงานเป็นทีม เช่น การปรึกษาหารือ การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน การลงมติที่ประชุม เป็นต้น สามารถช่วยพัฒนามหาวิทยาลัยได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.67, 3.65, 3.60, 3.55 ตามลำดับ)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรมจำแนกตามด้านความสำคัญของความเป็นบุรุษและสตรี (masculinity/ femininity)

มิติทางวัฒนธรรมด้านความสำคัญของความเป็นบุรุษและสตรี (masculinity/ femininity)	$\bar{X}$	S.D.	**ความหมาย**
1. ท่านคิดว่าการไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง เป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นสิ่งสำคัญ	3.77	0.459	มากที่สุด
2. ท่านคิดว่า เพศเป็นตัวแปรสำคัญของการมีวินัย เช่น เพศชายเป็นเพศที่ถูกมองว่าต้องมีวินัยมากกว่าเพศหญิง	1.71	0.851	น้อยที่สุด
3. ท่านคิดว่าผู้ชายควรแสดง/มีหน้าที่/รับภาระงานที่มีความรับผิดชอบมากกว่าผู้หญิง	1.86	0.925	น้อย
4. ท่านคิดว่าท่านสามารถทำงานล่วงเวลาเพื่อมหาวิทยาลัยได้	3.47	0.627	มากที่สุด
5. ท่านคิดว่า ผู้หญิงมีแนวโน้มแสดงความแบ่งปัน/เอื้ออาทรมากกว่าผู้ชาย	2.26	1.009	น้อย
6. ท่านคิดว่า ผู้ชายคิดสร้างนวัตกรรมเพื่อยกระดับความเชี่ยวชาญของตนเอง แต่ผู้หญิงคิดสร้างนวัตกรรมเพื่อทำให้ส่วนรวมก้าวไปข้างหน้าพร้อมกัน	2.26	0.946	น้อย
7. ท่านคิดว่า การทำงานเป็นทีมจะช่วยก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องตั้งเป้าหมายและผลลัพธ์ความสำเร็จก่อนเป็นสิ่งสำคัญ	3.58	0.547	มากที่สุด
8. ท่านคิดว่า มหาวิทยาลัยจะประสบความสำเร็จ ไม่จำเป็นต้องมีผู้นำที่เป็นผู้ชายอย่างเดียว ผู้หญิงก็สามารถทำได้	3.62	0.700	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	**2.82**	**0.758**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรมจำแนกตามด้านความสำคัญของความเป็นบุรุษและสตรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.82) นั่นหมายความว่า ความเป็นบุรุษมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก โดยที่บุคลากรคิดว่าการไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง เป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นสิ่งสำคัญ มหาวิทยาลัยจะประสบความสำเร็จไม่จำเป็นต้องมีผู้นำที่เป็นผู้ชายอย่างเดียว ผู้หญิงก็สามารถทำได้ การทำงานเป็นทีมจะช่วยก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องตั้งเป้าหมายและผลลัพธ์ความสำเร็จก่อนเป็นสิ่งสำคัญ และบุคลากรสามารถทำงานล่วงเวลาเพื่อมหาวิทยาลัยได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.77, 3.62, 3.58, 3.47 ตามลำดับ) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคลากรเหล่านี้ให้ความสำคัญกับความเป็นบุรุษ อย่างไรก็ตาม บุคลากรคิดว่า เพศเป็นตัวแปรสำคัญของการมีวินัย เช่น เพศชายเป็นเพศที่ถูกมองว่าต้องมีวินัยมากกว่าเพศหญิง อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 1.71) แสดงถึงการให้ความสำคัญกับความเป็นสตรีมากที่สุด

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรมจำแนกตามด้านการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน (uncertainty avoidance)

มิติทางวัฒนธรรมด้านการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน (uncertainty avoidance)	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ท่านเพิกเฉยต่อปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากความสุ่มเสี่ยง/ความไม่แน่นอนเชิงนโยบายจากการบริหารของผู้บังคับบัญชา	2.26	0.952	น้อย
2. ท่านร่วมประชุมกับหน่วยงานของท่านเพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรม และมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่แน่นอน รวมทั้งหาแนวทางบริหารความเสี่ยงอยู่เสมอ	3.15	0.781	มาก
3. ท่านปฏิบัติงานครอบคลุมภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบของตนเองให้มากที่สุดเพื่อหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาด/ข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้น	3.60	0.555	มากที่สุด
4. ท่านพยายามปกป้องผลประโยชน์ขององค์กรเพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหาย/ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น	3.57	0.528	มากที่สุด
5. ท่านรักษาสัมพันธภาพโดยอาศัยการแบ่งปันเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง	3.21	0.696	มาก
6. ท่านคิดว่า การรู้เท่าทันนวัตกรรมสมัยใหม่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน	3.63	0.528	มากที่สุด
7. ท่านไม่แน่ใจว่า ทีมงานหรือเพื่อนร่วมงานที่ท่านทำอยู่ด้วยตอนนี้ จะช่วยพัฒนามหาวิทยาลัยได้	2.40	0.995	น้อย
8. ท่านคิดว่า มหาวิทยาลัยจะประสบความสำเร็จต้องมีแผนและกระบวนการที่ชัดเจนที่สามารถปฏิบัติตามได้จริง	3.78	0.427	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	**3.20**	**0.683**	**มาก**

จากตารางที่ 4 พบว่า การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรมจำแนกตามด้านการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.20) นั่นหมายความว่า การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก โดยที่บุคลากรคิดว่า มหาวิทยาลัยจะประสบความสำเร็จต้องมีแผนและกระบวนการที่ชัดเจนที่สามารถปฏิบัติตามได้จริง การรู้เท่าทันนวัตกรรมสมัยใหม่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน บุคลากรปฏิบัติงานครอบคลุมภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบของตนเองให้มากที่สุดเพื่อหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาด/ข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้น และบุคลากร

พยายามปกป้องผลประโยชน์ขององค์กรเพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหาย/ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.78, 3.63, 3.60, 3.57 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม บุคลากรยังคิดว่าตนเองไม่แน่ใจว่า ทีมงานหรือเพื่อนร่วมงานที่ท่านทำอยู่ด้วยตอนนี้ จะช่วยพัฒนามหาวิทยาลัยได้ และเพิกเฉยต่อปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากความสุ่มเสี่ยง/ความไม่แน่นอนเชิงนโยบายจากการบริหารของผู้บังคับบัญชา เป็นการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนมีความสำคัญอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}$ = 2.40 และ 2.26)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรมจำแนกตามด้านการกำหนดแผนระยะเวลาในอนาคต (time orientation)

มิติทางวัฒนธรรมด้านการกำหนดแผนระยะเวลาในอนาคต (time orientation)	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ท่านคิดว่าการรักษาคุณธรรมเพื่อองค์กรคือรางวัลในการทำงานของท่าน	3.42	0.690	มากที่สุด
2. ท่านคิดว่า การมีวินัยเป็นเรื่องของการรักษาธรรมเนียมปฏิบัติที่มหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้	3.45	0.643	มากที่สุด
3. ท่านคิดว่า ความรับผิดชอบในงานที่ทำปัจจุบันมีผลต่อความก้าวหน้าในชีวิตการทำงานในอนาคตของท่าน	3.38	0.768	มากที่สุด
4. ท่านทำหน้าที่ที่หน่วยงานท่านมอบหมาย เพื่อหวังว่า ปีหน้าท่านจะได้รับการพิจารณาปรับเงินเดือนขั้นสูงสุด	2.50	0.966	น้อย
5. ท่านคิดว่า เรื่องความเอื้ออาทรแบ่งปันกันเป็นเรื่องที่ควรสอนเพื่อสร้างพลเมืองที่รู้จักการเสียสละในอนาคต	3.62	0.540	มากที่สุด
6. ท่านคิดว่า ท่านมุ่งสร้างนวัตกรรมการสอนหรือองค์ความรู้ใหม่จากการทำงานของท่านโดยมีแผนการผลิตเป็นรายปี/ไตรมาส/ปีการศึกษา	3.05	0.721	มาก
7. ท่านคิดว่า หากทำงานร่วมกันเป็นทีมตามแผนปฏิบัติกิจกรรมประจำปีที่วางไว้ มหาวิทยาลัยจะพัฒนาก้าวหน้าในอนาคตอันใกล้อย่างแน่นอน	3.43	0.624	มากที่สุด
8. ท่านคิดว่า ทุกสิ่งที่ทำตอนนี้จะช่วยนำมหาวิทยาลัยสู่ความสำเร็จในอนาคตได้อย่างแน่นอน	3.48	0.627	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	**3.29**	**0.697**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 5 พบว่า การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรมจำแนกตามด้านการกำหนดแผนระยะเวลาในอนาคตในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.29) นั่นหมายความว่า การกำหนดแผนระยะยาวมีความสำคัญมากที่สุด โดยที่บุคลากรคิดว่า เรื่องความเอื้ออาทรแบ่งปันกันเป็นเรื่องที่ควรสอนเพื่อสร้างพลเมืองที่รู้จักการเสียสละในอนาคต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.62) นั่นหมายความว่า การกำหนดแผนระยะยาวในเรื่องความเอื้ออาทรแบ่งปันควรสอนเพื่อสร้างพลเมืองที่รู้จักการเสียสละในอนาคตมากที่สุด อย่างไรก็ตาม บุคลากรทำหน้าที่ที่หน่วยงานท่านมอบหมาย เพื่อหวังว่าปีหน้าท่านจะได้รับการพิจารณาปรับเงินเดือนขั้นสูงสุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}$ = 2.50)

จากตารางที่ 6 พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งทางวิชาการคือ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และอื่น ๆ ให้ความสำคัญต่อค่านิยมองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมิติทางวัฒนธรรมที่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบประชากรศาสตร์กับค่านิยมองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรม จำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	45	15.918	.354	.664	.943
ภายในกลุ่ม	137	73.011	.533		
รวม	182	88.929			

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบประชากรศาสตร์กับค่านิยมองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรม จำแนกตามตำแหน่งทางการบริหาร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	16.211	45	.360	.571	.984
ภายในกลุ่ม	86.390	137	.632		
รวม	102.601	182			

จากตารางที่ 7 พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งทางการบริหารคือ รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หรือไม่ดำรงตำแหน่งทางการบริหารให้ความสำคัญต่อค่านิยมองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมิติทางวัฒนธรรมที่ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาความสัมพันธ์ของค่านิยมองค์กรที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กรผ่านมิติทางวัฒนธรรมมีนักวิชาการที่มีชื่อเสียงด้านวัฒนธรรม ชื่อเกิร์ท ฮอฟสเต็ด (Geert Hofstede) ศึกษามิติทางวัฒนธรรมและสังคมของประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยมีระยะห่างเชิงอำนาจสูง แต่ก็ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่มอาเซียน (Hofstede, 2017) ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่มีมิติทางวัฒนธรรมด้านระยะห่างเชิงอำนาจสูง ($\bar{x}$ = 3.38) แสดงให้เห็นว่า ค่านิยมองค์กรกับการทำงานที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยายอมรับความแตกต่างทางอำนาจในระดับสูง กล่าวคือ บุคลากรส่วนมากสามารถยอมรับการแบ่งลำดับชั้นในการทำงานได้แต่ไม่ใช่ยอมรับได้ในทุกเรื่อง ในเรื่องความเป็นปัจเจกนิยม/คติรวมหมู่พบว่า ประเทศไทยเป็นสังคมแบบคติรวมหมู่ (Hofstede, 2017) ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่มีมิติทางวัฒนธรรมด้านความเป็นปัจเจกนิยม/คติรวมหมู่ โดยพบว่า สังคมการทำงานของบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเป็นแบบคติรวมหมู่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 2.32) เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม การตัดสินใจต้องถามทีม เน้นการปรึกษามากกว่าการตัดสินใจด้วยตัวคนเดียว หรือมีการใช้ระบบอุปถัมภ์เพื่อทำให้งานราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ณัฐธิดา ชูเจริญพิพัฒน์ (Chujarearnpipat, 2012) และณัฐวรรณ พุ่มดียิ่ง (Phumdeeying, 2015) ด้านความสำคัญของความเป็นบุรุษและสตรี พบว่า ประเทศไทยมีสภาพการแข่งขันกันในสังคมอยู่ในระดับต่ำ นั่นหมายความว่า เป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสและมุ่งความสัมพันธ์มากกว่าความสำเร็จของงาน (Hofstede, 2017) ซึ่งสอดคล้อง

กับณัฐวรรณ พุ่มดียิ่ง (Phumdeeying, 2015) และวัฒนธรรมการทำงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานเป็นที่ตั้งควบคู่กับความสำเร็จของงานเพื่อให้งานสำเร็จและผลเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาบุคลากรทั้งมหาวิทยาลัยและบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัย โดยจะเห็นได้จากค่าเฉลี่ยที่ไม่สูงมากไป อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.82) ด้านการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน พบว่า ความพยายามหลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอนของประเทศไทยอยู่ในระดับมาก (Hofstede, 2017) หมายถึง ทั่วไปคนไทยไม่ค่อยชอบความเสี่ยง โดยจะพยายามหาทางป้องกันความเสี่ยง เช่น การตั้งกฎเกณฑ์จำนวนมากเพื่อต้องการเหตุผลในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่มีวัฒนธรรมองค์กรในเรื่องการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนมากแต่ยังไม่มากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.20) แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและบุคลากรจะป้องกันความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในระดับหนึ่งเท่านั้น เช่น ตั้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับไว้มากมาย เพราะกลัวความผิดพลาด แต่ถ้าหากไม่เกิดปัญหาขึ้นมาอาจจะละเลยกฎที่ตั้งไว้ในบางครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับเอกสิทธิ์ เข้มงวด (Khemnguad, 2015) และด้านการกำหนดแผนระยะเวลาในอนาคต พบว่า มุมมองต่อเรื่องระยะยาวของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ (Hofstede, 2017) หมายความว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องระยะยาวมากนัก อีกในหนึ่งคือสนใจในแผนระยะสั้นมากกว่า ซึ่งไม่สอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่มีการกำหนดแผนระยะเวลาในอนาคตแบบยาว หรืออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.29) แสดงให้เห็นว่า ค่านิยมการทำงานของบุคลากรเน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ในอดีตเพื่อเป็นตัวชี้วัดในการกำหนดแผนในปัจจุบันและระยะยาวในอนาคต

การประยุกต์ใช้ผลการวิจัย

1. ในระดับการบริหาร ผู้บริหารควรศึกษาและนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดแนวนโยบายในการทำให้ค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเป็นรูปธรรมและเป็นที่รู้จักของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยามากขึ้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยได้เสนอแนะค่านิยมองค์กรเด่นหรือที่เป็นอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา คือ ค่านิยมในด้านสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ (spiritual support) หรือในอีกมุมหนึ่งก็คือ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ดังนั้นหากบรรจุค่านิยมนี้เข้าไปร่วมกับ MORALITY จะทำให้ค่านิยมองค์กรศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่รู้จักมากขึ้น เพราะค่านิยมจะกลายเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในเชิงกุศโลบายอีกด้วย เป็น “MORALITY & SPIRITUAL SUPPORT” ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการเพิ่มค่านิยมเรื่องเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นหนึ่งในการค่านิยมองค์กรด้วย

2. ในระดับปฏิบัติการ คณาจารย์และบุคลากรเข้าใจและสามารถสื่อสารกันภายในวัฒนธรรมองค์กรเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม วินัย ความรับผิดชอบ ความรักในองค์กร

ความเอื้ออาทรแบ่งปัน การสร้างสรรค์นวัตกรรม การทำงานเป็นทีม และความสำเร็จ การสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ค่านิยมองค์กรชี้แนะไปในทางช่วยเหลือกันเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ เน้นความสัมพันธ์นำความสำเร็จ พยายามหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนสูงและมีการวางแผนระยะยาวในการทำงาน สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการที่จะทำให้บุคลากรเข้าใจวัฒนธรรมองค์กรและปฏิบัติได้ถูกต้องและให้การช่วยเหลือกิจการของมหาวิทยาลัยเพื่อให้มหาวิทยาลัยประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ค่านิยมองค์กรเป็นหนึ่งวัฒนธรรมองค์กรที่หน่วยงานทุกแห่งควรทำให้ปรากฏขึ้นเป็นรูปธรรม การต่อยอดวิจัยจากผลการวิจัยนี้ด้วยกรอบมิติทางวัฒนธรรมอย่างเดียวอาจจะไม่เพียงพอ ผู้วิจัยอาจจะนำกรอบแนวคิดเรื่องการวิจัยทางวัฒนธรรมมาเป็นกรอบร่วมศึกษาเพื่อหามุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรมในหลายแง่มุม เช่น ประเภทและลักษณะของวัฒนธรรม เพื่อศึกษารูปแบบวัฒนธรรมของสังคมภายในหน่วยงาน

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้านค่านิยมองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาผ่านมุมมองด้านมิติทางวัฒนธรรม ที่มีผู้เขียนเป็นหัวหน้าโครงการ โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ประจำปีงบประมาณ 2561

REFERENCES

Bansomdejchaopraya Rajabhat University. (2016). Strategic Plans of Bansomdejchaopraya Rajabhat University B.E. 2558-2562 (Revised Edition). Bangkok: Bansomdejchaopraya Rajabhat University. (in Thai)

Chujarearnpipat, N. (2555). Organizational culture affecting employees' work performance of Siam Commercial Bank in Nakhonsawan. M.B.A. Program in General Management. Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Tanyaburi. (in Thai)

Computer Service Center. (2014). Shared values to excellence. Retrieved January 10, 2018, from https://csc.kmitl.ac.th/cscweb-1/wp-content/uploads/2014/08/org-culture.pdf (in Thai)

Hofstede, G. (2013). Cultural values 2013. Retrieved January 10, 2018, from geerthofstede.com/wp-content/.../VSM-2013-Thai-2015-05-31.doc

Hofstede, G. (2017). Cultural dimensions: Thailand. Retrieved January 10, 2018, from https://geert-hofstede. com/thailand.html

Khemnguad. (2015). A comparison of cultural dimension between Thai-Japan, case study of Japanese companies in Thailand. Retrieved January 10, 2018, from https://research.tni.ac.th/new/upload/files/1408-B006%20Abstract.pdf (in Thai)

Phumdeeying, N. (2015). The organization culture of Rajabhat University. Journal of Thai Interdisciplinary Research, 10(1), 66-77. (in Thai)

Wanichbancha, K. (2001). Principles of statistics. 6th edition. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)

Wiwattanakul, M. (2016). Intercultural communication. 2nd edition. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)

Yamane, T. (1973). Statistics: an introductory analysis. 3rd edition. NY: Harper and Row Publication.

Research Article

การบริหารการฝังลึกความรับผิดชอบต่อสังคม และการเทิดทูนศาสตร์พระราชา ที่ส่งผลต่อการสนับสนุนของลูกค้า

EMBEDDEDNESS OF CSR MANAGEMENT AND THE KING'S KNOWLEDGE ENDORSEMENT AFFECTING CUSTOMER SUPPORT

ศรีสุดา ทาเจริญ[1*] ระพีพรรณ พิริยะกุล[2] และ นภาพร ขันขนภา[3]

Srisuda Tacheorn[1*], Rapepun Piriyakul[2] and Napaporn Khantanapha[3]

หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย[1*, 2, 3]

Doctor of Business Administration South-East Asia University Bangkok, Thailand[1*, 2, 3]

srisuda1962.t@gmail.com

Received: 2019-06-19
Revised: 2019-07-30
Accepted: 2019-08-09

บทคัดย่อ

ความสำเร็จของการทำธุรกิจเพื่อสังคม ต้องอาศัยการบริหารความสมดุลมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ คุณค่าทางสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ และการเป็นองค์การธรรมาภิบาล ทั้งนี้จากการศึกษาธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยที่ประสบผลสำเร็จ พบว่า บริษัท ดอยคำผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัด มีลักษณะเด่นในการบริหารคือ การสร้างตราองค์การจากการจัดการศักยภาพทุนมนุษย์ที่มีจิตสำนึก การฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับบุคลากร ร่วมกับการวิจัยพัฒนาสินค้าจากการน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการสร้างองค์ความรู้ร่วมกับภูมิปัญญาจากแรงงานท้องถิ่น การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างขนาด 300 คนจากประชากรในกรุงเทพมหานครฯที่มีอายุ 17-35 ปี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยอิสระคือ การฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม และ การเทิดทูนศาสตร์พระราชา ปัจจัยคั่นกลางคือ ภาพลักษณ์ขององค์การ และ การรับรู้ประโยชน์ร่วม ส่วนปัจจัยผลคือ การสนับสนุนจากลูกค้า มีค่าระดับการรับรู้อยู่ในระดับมากส่วนการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การฝังลึกของวัฒนธรรม

ความรับผิดชอบต่อสังคม (ECR) และการเทิดทูนความรู้ศาสตร์พระราชา (KKE) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ การรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์การ (CP) และ การรับรู้ประโยชน์ร่วม (MGP) โดยค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.643, 0.722, 0.589 และ 0.289 ตามลำดับ

คำสำคัญ: วัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ศาสตร์พระราชา ภาพลักษณ์ขององค์การ ตราองค์การ

ABSTRACT

To be successful for Social Business Enterprise, the economic, social and environmental value must be balancing based on the effectiveness of Strategic Human Resource Management, and Corporate Governance. From the empirical study, it was found that the managing dominant features of Doi Kham were the Embeddedness of Corporate Social Responsibility Culture and King's Knowledge Endorsement. This study was conducted by using 300 sampling units from Thai people with age 17 – 35 years in Bangkok Metropolis. The theoretical conceptual framework consisted of 2 independent factors: the Embeddedness of Corporate Social Responsibility Culture (ECR) and the King's Knowledge Endorsement (KKE); 2 intermediate factors: Corporate Image Perception (CP) and Mutual Gain Perception (MGP); and Customer Support as the dependent factor. It was found that the average value of all factors was the high level of awareness. The hypothesis testing found that ECR and KKE had a positive significant influence on CP and MGP with coefficient values of 0.643, 0.722, 0.589 and 0.289, respectively.

Keywords: Corporate Social Responsibility Culture, King's Knowledge, Corporate Image, Corporate Brand

บทนำ

การดำเนินธุรกิจเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยใช้แนวคิดในส่วนของธุรกิจเพื่อสังคมโดยการคำนึงถึงเป้าหมายที่ได้คือไตรสุทธิ (triple bottom line) อันประกอบด้วย มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ (economic value) มูลค่า/คุณค่าทางสังคม (social value) และ คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม (environmental value) นั้นจักต้องใช้หลักการบริหารที่ดีมีการถ่วงดุลให้ผลลัพธ์ทั้งสามประการ (Timmons & Spinelli, 2008) จากการศึกษาในอดีตในงานวิจัยธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยปรากฏ

ว่า การจัดการดุลยภาพของไตรสุทธิไม่มีดุลยภาพโดยส่วนมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ มีค่ามากกว่ามูลค่า/คุณค่าทางสังคม และคุณค่าทางสิ่งแวดล้อมในกลุ่มวิสาหกิจเพื่อชุมชน (Suwanaopas & Piriyakul, 2018) ทั้งนี้เนื่องการจัดการในการจัดการความรู้เพื่อนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์มีระดับต่ำอันเนื่องจากการขาดความสามารถของผู้บริหาร

จากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ในธุรกิจเพื่อสังคมพบว่าบริษัทดอยคำผลิตภัณฑ์อาหารจำกัดมีความสามารถในการบริหารธุรกิจจนประสบผลสำเร็จในการรับรู้ของคนไทย โดยบริษัทนี้มีต้นกำเนิดมาจาก โครงการหลวงฯ ที่เกิดด้วยพระราชวิสัยทัศน์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและทุกข์ยากของราษฎร เมื่อปีพุทธศักราช 2515 จากความยากจนของราษฎร และปัญหาการปลูกฝิ่นอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ และเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ จึงพระราชทานแนวพระราชดำริให้จัดตั้ง “โครงการพระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขา” ขึ้น เพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่น และการทำไร่เลื่อนลอย โดยมีวัตถุประสงค์ให้ส่งเสริมการปลูกพืชผัก ผลไม้ หลากหลายชนิดทดแทน เพื่อช่วยเหลือด้านการรับซื้อผลผลิตจากพืชที่ส่งเสริมในราคาเป็นธรรม โดยนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ในเครื่องหมายการค้า “ดอยคำ” เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตร ตลอดจนการจัดหาช่องทางกระจายสินค้าสู่ตลาด รวมถึงจัดให้มีการค้นคว้า วิจัย และพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารตามแนวพระราชดำริ “อุตสาหกรรมเกษตรเพื่อการพัฒนาชนบท” (Doi Kham Family, 2017) โดยโรงงานหลวงฯ เพื่ออุตสาหกรรมการเกษตรของบริษัทฯ ในแต่ละแห่งได้ถูกออกแบบตามภูมิสังคม เพื่อให้กลมกลืน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตในแต่ละพื้นที่ และดำเนินการตามวัตถุประสงค์ขององค์การในการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมด้านเกษตรกรรม รวมทั้งยังพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน และรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่ดี กินดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน ความสำเร็จของดอยคำครบทุกองค์ประกอบของ ไตรสุทธิจากการรับรู้ในตัวงบดุลทางการเงิน ภาพลักษณ์ที่ปรากฏต่อสังคมในทุกด้านทั้งวิชาการในการนำความรู้จากงานวิจัยพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากแรงงานงานในท้องถิ่น มีการจัดการที่เป็นธรรมาภิบาล (Doi Kham Family, 2017) ประเด็นที่สำคัญในการศึกษาคุณลักษณะเด่นองค์การ (salience corporate identity) จากการบริหารองค์การในพระราชดำริเช่น บริษัทดอยคำฯ ในมุมมองของนักวิเคราะห์โดยการสื่อสารผ่านช่องทาง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ คือ (1) การสร้างการฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับบุคลากรทุกระดับ (the embedding of corporate social responsibility culture) ซึ่งหมายถึง บุคลากรในองค์การที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยม ในด้านการทำธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคมคือการที่องค์การเข้ามาจัดการให้ชุมชนในพื้นที่มีงาน ได้อยู่กับครอบครัว ได้รับการสนับสนุนดึงเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสานกับความรู้ใหม่ ๆ ที่องค์การนำไปผลิตสินค้าที่มี

คุณภาพ ต่อผู้บริโภค ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานที่มาจากชุมชนที่ดีขึ้น และ (2) การเทิดทูนความรู้ของผู้ก่อตั้ง (founder's knowledge endorsement or King's knowledge) เรียกว่าศาสตร์พระราชา ด้วยความที่ประชาชนชาวไทยรับรู้ความสามารถและปรีชาญาณของพระมหากษัตริย์ไทยที่ปกครองประเทศมายาวนาน กอปรกับที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนาที่ต้องต่อสู้กับความยากจนที่เกิดกับราษฎรจากการขาดการเข้าถึงซึ่งความรู้ ดังนั้นศาสตร์พระราชาที่ได้รับการคิดค้น จากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จึงเป็นแบบอย่างของความรู้ที่นำไปใช้ทั้งในแง่คิด การดำเนินชีวิต และการนำไปปฏิบัติในอาชีพ ปัจจัยทั้งสองประการที่บริษัทดอยคำผลิตภัณฑ์อาหารจำกัดนำมาใช้ในการบริหารและมีการสื่อสารกับภาคประชาสังคมจัดเป็นหลักการในทำ ตรางองค์การ (corporate brand) ที่ปรากฏในการรับรู้

จากการใช้ทั้ง 2 ปัจจัยที่กล่าวมาแล้วมาสร้าง ตรางองค์การ จึงทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีขององค์การ และเนื่องจากตราสินค้าของบริษัทก็เป็นชื่อเดียวกันกับตรางองค์การคือ ตราสินค้าดอยคำ (product brand) การสร้างตรางองค์การจึงมีผลประโยชน์สืบเนื่องถึงตราสินค้าด้วย สิ่งที่ยังมีข้อสงสัยก็คือ ในปัจจัยที่ 2 คือศาสตร์พระราชานั้น คนในรุ่นหลังคือกลุ่มมิลเลนเนียมจะไม่ค่อยรับรู้เท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะไม่ทันได้เห็นการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มากเท่ากับกลุ่มเอ็กซ์และกลุ่มเบบี้บูม และนอกจากนี้กลุ่มมิลเลนเนียม ยังมีวิถีชีวิตที่เป็นอัตตาสูง (Arsasongtham, 2012) ชอบพึ่งพาและและใช้เทคโนโลยีสูงกว่ากลุ่มอื่น (Dwyer & Kim, 2009; Piktialis & Greenes, 2008) ดังนั้นการสื่อสารโดยใช้ปัจจัยนี้ในอนาคตกับกลุ่มผู้บริโภครุ่นใหม่อาจไม่สามารถสร้างการรับรู้และเกิดการสนับสนุนสินค้าดอยคำได้ดีเท่าที่ควร ด้วยปัญหาดังกล่าวจึงเป็นที่มาของงานวิจัยนี้เพื่อนำผลการศึกษาไปขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อสังคมให้ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการรับรู้ของประชาชนใน ปัจจัยการฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม การเทิดทูนความรู้ศาสตร์พระราชา การรับรู้ของประชาชนด้านภาพลักษณ์ของดอยคำ ประโยชน์ร่วม และการสนับสนุนของลูกค้าต่อสินค้าของบริษัทดอยคำฯ

2. ศึกษาอิทธิพลของปัจจัย ปัจจัยการฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม การเทิดทูนความรู้ศาสตร์พระราชาต่อการสนับสนุนของลูกค้าต่อสินค้าของบริษัทดอยคำฯ

สมมติฐานการวิจัย

1. การรับรู้ของประชาชนด้านการฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม และการเทิดทูนความรู้ศาสตร์พระราชา มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้ของประชาชนด้านภาพลักษณ์ของดอยคำ การรับรู้ประโยชน์ร่วม

2. การรับรู้ของประชาชนด้านภาพลักษณ์

ของดอยคำ และการรับรู้ประโยชน์ร่วมส่งผลเชิงบวกต่อการสนับสนุนของลูกค้า

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา การรับรู้ของประชาชนในปัจจัยการฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม และการเทิดทูนความรู้ศาสตร์พระราชาของ บริษัทดอยคำ การรับรู้ของประชาชนด้านภาพลักษณ์ของดอยคำ การรับรู้ประโยชน์ร่วม และ การสนับสนุนจากลูกค้า

ด้านประชากร ประชากรที่อาศัยหรือทำงานในกรุงเทพมหานครที่เป็นลูกค้า/ผู้บริโภคสินค้าดอยคำ โดยมีประชากร กลุ่มมิลเลนเนียล (อายุ 17- 35)

พื้นที่และเวลาเก็บข้อมูล กรุงเทพมหานครฯ เดือน มกราคม พ.ศ. 2562

นิยามศัพท์

การฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง วัฒนธรรมที่สร้างจิตสำนึกให้กับบุคลากรในองค์การ เช่น กลุ่มแรงงานภายในองค์การ มีความระลึกถึงการทำงานที่ต้องนึกถึงผลที่เกิดสังคม จนกลายเป็นพฤติกรรมที่ปรากฏต่อการรับรู้ของสาธารณชนเป็นระยะเวลายาวนานและมั่นคง

การเทิดทูนความรู้ศาสตร์พระราชา หมายถึง การรับรองว่าปรัชญาความรู้ที่ได้รับนั้นว่าเป็นความรู้จริง และไม่มีวาระแฝงในทางการค้า โดยความรู้นั้นจะได้รับการเทิดทูนอยู่ในส่วนของทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับรู้ ว่าความรู้นั้นมีเจตนาที่จะส่งเสริมให้สังคมมีความสุข ยกระดับมาตรฐานชีวิตคนให้ดีขึ้น โดยการให้ความรู้นั้นให้โดยไม่มีข้อแลกเปลี่ยน ใคร ๆ ก็สามารถนำความรู้ไปใช้ได้

การรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์การ หมายถึง คุณลักษณะต่าง ๆ ขององค์การที่แสดงให้ปรากฏต่อการรับรู้ จนตกผลึกเป็นความเชื่อ ความรู้สึก และความประทับใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยทัศนคติและพฤติกรรมใด ๆ ที่ผู้รับรู้แสดงต่อองค์การนั้น อาจจะเป็นแง่บวก หรือ แง่ลบ ขึ้นอยู่กับความรู้สึกที่มีความเกี่ยวพันกับภาพลักษณ์ขององค์การนั้น ๆ เช่นการมีความตั้งใจอยากให้องค์การนั้นสามารถทำธุรกิจได้อย่างยั่งยืน การสนับสนุนซื้อสินค้าจากองค์การนั้น รวมทั้งการสื่อสารให้คนในสังคมช่วยสนับสนุนองค์การนั้น

ประโยชน์ร่วม หมายถึง การให้ประโยชน์ร่วมกับสังคม เช่นการส่งเสริมความรู้ให้กับแรงงาน การธุรกิจโดยรับซื้อผลิตผลในท้องถิ่น การช่วยพัฒนาให้วัตถุดิบมีคุณภาพ

การสร้างตราองค์การ หมายถึง การสร้างการรับรู้ต่อลูกค้าในตัวสินค้าว่า ผลิตสินค้าที่ดีมีคุณภาพ มีการผลิตที่เป็นธรรมาภิบาล ส่งผลประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนทั้งด้านพนักงาน สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้คนในชุมชน

ชื่อเสียงองค์การ หมายถึง ความโดดเด่นขององค์การที่ปรากฏในการรับรู้ของบุคคลโดยทั่วไป ซึ่งเป็นทั้งมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ คุณค่าต่อองค์การ และการสร้างความเชื่อมั่น ในมิติต่าง ๆ ขององค์การ สู่สายตาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หุ้นส่วนทางธุรกิจ ผู้บริโภค ลูกค้า สังคม

การสนับสนุนของลูกค้า/ผู้บริโภค หมายถึง ความรู้สึกดี ความเชื่อมั่น ความพอใจ การจดจำ

ตราสินค้าที่อยู่ในใจ จากการรับรู้คุณค่าขององค์การ และตัวสินค้า จัดว่าเป็นการสนับสนุนในเชิงเจตคติ และการสนับสนุน โดยการซื้อหรือบริโภคสินค้า การช่วยสื่อสารตราสินค้า จัดว่าเป็นการสนับสนุนในเชิงพฤติกรรม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ธุรกิจเพื่อสังคม (social enterprise) คือ ธุรกิจมีแนวคิดในการธุรกิจที่ถ่วงดุลระหว่างผลประโยชน์ของธุรกิจกับสังคมให้สมดุลกัน โดยการใช้ทรัพยากรชุมชนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ทั้งส่วนความรู้และการส่งเสริมสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น โดยเน้นการบริหารในการสร้างนวัตกรรมร่วมกับการใช้ความรู้ในท้องถิ่น มีการทำวิจัยพัฒนา เปิดตลาดใหม่ ใช้วิธีการบริหารแบบใหม่ (Croitoru, 2012) มีเป้าหมายในการทำให้เกิดผลไตรสุทธิ (Timmons & Spinelli, 2008) เพื่อสร้างความยั่งยืนทางธุรกิจ ธุรกิจเพื่อสังคมไทยมีอยู่หลายกลุ่มทั้งที่เป็นของเอกชนโครงการในพระราชดำริ กลุ่มสหกรณ์ และองค์การการกุศล ในบรรดากลุ่มธุรกิจที่ประสบความสำเร็จในการรับรู้ของคนไทย คือ บริษัท ดอยคำผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัด ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจาก โครงการหลวงฯ ที่เกิดด้วยพระราช-วิสัยทัศน์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและทุกข์ยากของราษฎร และปัญหาการปลูกฝิ่น อันเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ และเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ จึงพระราชทานแนวพระราชดำริให้จัดตั้ง “โครงการพระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขา” ขึ้น เพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่น และการทำไร่เลื่อนลอย โดยมีวัตถุประสงค์ให้ส่งเสริมการปลูกพืชผัก ผลไม้ หลากหลายชนิดทดแทน เพื่อช่วยเหลือด้านการรับซื้อผลผลิตจากพืชที่ส่งเสริมในราคาเป็นธรรม โดยนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ในเครื่องหมายการค้า “ดอยคำ” เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตร ตลอดจนการจัดหาช่องทางกระจายสินค้าสู่ตลาด รวมถึงจัดให้มีการค้นคว้าวิจัย และพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารตามแนวพระราชดำริ “อุตสาหกรรมเกษตรเพื่อการพัฒนาชนบท” (Doi Kham Family, 2017) โดยโรงงานหลวงฯ ได้ถูกออกแบบตามภูมิสังคม เพื่อให้กลมกลืน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตในแต่ละพื้นที่ และดำเนินการตามวัตถุประสงค์ขององค์การในการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมด้านเกษตรกรรม รวมทั้งยังพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน และรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อความอยู่ดี กินดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน ในปีพุทธศักราช 2537 สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ รับช่วงดำเนินกิจการโรงงานหลวงฯ ต่อจากมูลนิธิโครงการหลวง โดยจัดตั้งเป็นนิติบุคคลภายใต้ชื่อ “บริษัท ดอยคำผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัด” เพื่อดำเนินกิจการในรูปแบบ ธุรกิจเพื่อสังคม (social business) บริษัทฯ จึงเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการสร้างสุขให้สังคมด้วยการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน

การสร้างตราองค์การ (corporate branding) จากการจัดการชื่อเสียงขององค์การเป็นวิธีการหนึ่งในกรณีที่สินค้ามีความหลากหลายจนยากในการจดจำ หรือในกรณีที่สินค้ามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในการออกแบบเช่น

ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน หรือที่เรียกว่า “นวัตกรรมทางการเงิน” (fin tech) การสร้างตราสินค้า (product brand) ในกลุ่มสินค้าที่มีลักษณะดังกล่าว นอกจากจะทำได้ยากแล้วยังมีต้นทุนที่สูง (Sirijai & Piriyakul, 2018) ดังนั้นธุรกิจหลายประเภท เช่น ธนาคาร หรือบริษัทที่มีสินค้าหลายประเภท เช่น Johnson จึงเน้นไปที่การสร้างตราสินค้าองค์การ (corporate brand) ซึ่งประหยัดต้นทุน และสร้างการรับรู้ของลูกค้า/ผู้บริโภคได้ดีกว่า การสร้างตราสินค้าองค์การตามหลักการของ Balmer & Gray (2001) แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ (1) การสร้างตราองค์การระดับภายใน (internal branding) จัดเป็นกลยุทธ์ระดับหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทั้งทรัพยากรที่จับต้องได้ เช่น เครื่องจักร วัตถุดิบและที่จับต้องไม่ได้ เช่น การจัดการความรู้ ด้านการวิจัยพัฒนา การดึงพลังความรู้จากแรงงานคนในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ (leverage workforce) ที่เรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมให้พนักงานมีจิตสำนึก ตระหนัก รับรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีในการทำงานและส่งต่อ ทุกภาคส่วนในสังคม จนเป็น การฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (Embeddedness of Corporate Social Responsibility Culture : ECR) (2) การสร้างตราระดับภายนอก (external branding) โดยทำการสื่อสารด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างการรับรู้ในสินค้า/บริการว่ามีคุณภาพ ปลอดภัย คุ้มค่ากับเงินที่จ่าย ผลิตจากองค์การที่บริหารแบบธรรมาภิบาล มีคุณธรรม มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคลากรในองค์การ มีการฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างชื่อเสียงขององค์การ ต้องอาศัยการบริหารที่เป็นเชิงพลวัตร นอกจากนี้การที่จะไปเลียนแบบองค์การในการสร้างชื่อเสียงขององค์การอื่นก็ทำได้ยาก เพราะต้องอาศัยความรู้สึกต่อ”การรับรู้ความฝังลึกในการรับผิดชอบต่อสังคมว่าเป็นวัฒนธรรมขององค์การ” นั้น (embedding corporate social responsibility into the organizational culture) (Hanson & Stuart, 2001; Kowalczyk & Pawlish, 2002) โดย Strandberg (2004) อธิบายว่าวัฒนธรรมขององค์การในความฝังลึกต่อความรับผิดชอบของสังคม (social responsibility) ต้องสร้างมายาวนาน สม่ำเสมอ มั่นคง และจริงใจจนเป็นที่ยอมรับของสังคม สิ่งที่ตามมาคือคำถามว่าจะบริหารประเด็นนี้อย่างไรจึงจะเกิดให้เห็นอัตลักษณ์ขององค์การในลักษณะดังกล่าว การจัดการเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคม (social responsivity) โดยการวิเคราะห์จากปัจจัยพื้นฐานเช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคม ระบบการปกครอง ดังเช่นงานวิจัยในอดีตไม่สามารถตอบปัญหาการสร้าง การฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบของสังคมให้เกิดขึ้นได้ (Greenberg & Anderson, 1993) ส่งผลให้การจัดการเรื่องนี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการกลยุทธ์ในทุกระดับขององค์การ (Mahon & Wartic, 2012)

การฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (the embeddedness of corporate social responsibility culture)

วัฒนธรรมองค์การ คือ วิถีปฏิบัติที่ยอมรับและปฏิบัติโดยบุคลากรในองค์การ วัฒนธรรมองค์การจะมีอิทธิพลต่อเจตคติและ

พฤติกรรมของสมาชิกในองค์การ และยังรวมไปถึงความรู้ ความเข้าใจ (cognitive) และค่านิยมในองค์การ ซึ่งเกิดมาจากสมาชิกในองค์การมีบทสรุปตรงกัน โดยค่านิยมนี้อาจถูกตอกย้ำโดยการสื่อสารภายในองค์การ การมีค่านิยมร่วมส่งผลให้สมาชิกในองค์การทราบว่า มีการกระทำใดบ้างที่เป็นที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับได้ในองค์การ วัฒนธรรมองค์การจะส่งผลถึงความคิด ความเชื่อและการปฏิบัติตามปทัสถานทางสังคมในองค์การ

การสร้างวัฒนธรรมที่รับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดจิตสำนึกของคนในองค์การจนฝังลึกจะทำให้ภาพลักษณ์ขององค์การเป็นไปในเชิงบวก นอกจากนี้ทำให้สังคมเห็นประโยชน์ร่วมที่องค์การสร้างต่อทุกภาคส่วน เช่น พนักงาน ลูกค้า และสังคม (Strautmanis, 2007) การมีวัฒนธรรมฝังลึกความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การจะสร้างการรับรู้คุณค่าร่วมในสังคม ดังนั้นองค์การใดที่มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนเป็นที่รับรู้จึงเท่ากับเป็น อัตลักษณ์ขององค์การ เป็นที่จดจำและระลึกได้ในทันที ปัจจัยหลักของวัฒนธรรมฝังลึกความรับผิดชอบต่อสังคม ออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) การจัดการ การใช้ประโยชน์จากแรงงาน (2) การสร้างจิตสำนึกการตระหนักต่อสภาพแวดล้อม สืบเนื่องมาจากการที่ธุรกิจไปตั้งอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ จึงต้องประสบกับปัญหาในความแตกต่างของแรงงาน ที่มีพื้นฐานต่าง ๆ กัน เช่น วัฒนธรรมท้องถิ่น ระดับการศึกษา การสื่อสาร รวมทั้งค่านิยมที่ต่างกันด้วย ดังนั้นการจัดการทุนมนุษย์ในลักษณะนี้จึงต้องอาศัยความแข็งแกร่งของวัฒนธรรมองค์การที่จะส่งผลต่อการซึมซับของแรงงานเหล่านี้ ร่วมกับการดึงพลังความรู้ที่อยู่ในตัวตนออกมา และเสริมด้วยความรู้ใหม่เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมสินค้า/บริการ/กระบวนการ (Ipe, 2003; Strautmanis, 2007)

การเทิดทูนความรู้ศาสตร์พระราชา (King's knowledge endorsement)

การเทิดทูนความรู้ คือ การรับรองความรู้ที่ได้รับนั้นว่าเป็นความรู้จริง และไม่มีวาระแฝงในทางการค้า ดังนั้น ความรู้นั้นจะได้รับการเทิดทูนในส่วนของทัศนคติและพฤติกรรม ก็เพราะว่าความรู้นั้นมีเจตนาที่จะส่งเสริมให้สังคมมีความสุข ยกระดับมาตรฐานชีวิตคนให้ดีขึ้น ผู้ที่คิดค้นความรู้นั้นก็จะได้รับการยกย่อง ความรู้นั้นสามารถแก้ปัญหาสังคมได้ และทำด้วยจิตใจมุ่งมั่นของผู้สร้างความรู้ และดำเนินการมาจนเห็นผลเชิงประจักษ์ที่มีคุณค่า ดังเช่น บุคคลทางประวัติศาสตร์โลกที่ปรากฏให้เห็น

ด้วยหลักแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดช มหาราช บรมนาถบพิตร ที่ริเริ่มในการให้ทำธุรกิจเพื่อสังคมโดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยมีการวิจัยพัฒนาหาองค์ความรู้สนับสนุนการผลิต และการผลิตต้องให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพกับผู้บริโภค ปัจจัยการเทิดทูนความมีชื่อเสียงของผู้ก่อตั้งจึงแบ่งเป็นปัจจัยลำดับที่สองคือ 1) การสร้างความรู้และการแบ่งปันความรู้ เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการจัดการความรู้ การจัดการความรู้ โดยสร้างให้มีบรรยากาศของการเรียนรู้ ของคนในองค์การทุกระดับตลอดจนถึงคนในชุมชนอาจเรียกว่าเป็นการสร้างวัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้

และ2) การพัฒนาสินค้าที่มีคุณภาพและมีอัตลักษณ์ให้ผู้บริโภครับรู้ได้ ก็จะสนับสนุนให้สินค้านั้น (Melewar & Karaosmanoglu, 2006) สิ่งที่สามารถแสดงถึงความตั้งใจในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพนั้น ต้องอาศัยการบริหารทั้งภายในองค์การและนอกองค์การ รวมทั้งต้องมีการสื่อสารให้สาธารณชนรับรู้ โดยต้องทำอย่างสม่ำเสมอเป็นระยะเวลานานจนสังคมยอมรับว่าเป็นจริง เช่นการดำเนินงานของบริษัท ดอยคำ ผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัด ในการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจองค์การ ที่ปรากฏในการรับรู้ของสังคม เช่น พัฒนาการผลิตสินค้าและบริการที่ดีมีคุณภาพ โดยมีการค้นคว้าวิจัยอย่างต่อเนื่อง ในห่วงโซ่การผลิตต้องมีคุณภาพไม่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ต้องมีความยุติธรรมกับทุกภาคส่วน (Muniz & O'Guinn, 2001) จะทำให้ลูกค้ามีความภักดี (Nguyen & Leblanc, 2001)

การรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์การ (corporate image perception) คือ การรับรู้คุณลักษณะต่าง ๆ ขององค์การที่แสดงให้ปรากฏต่อสาธารณชน จนกลายเป็นความเชื่อ และความประทับใจที่บุคคลมีต่อองค์การนั้น โดยทัศนคติและพฤติกรรมใด ๆ ที่ผู้รับรู้แสดงต่อองค์การนั้นอาจจะเป็นแง่บวก หรือ แง่ลบ ขึ้นอยู่กับความรู้สึกที่มีความเกี่ยวพันกับภาพลักษณ์ขององค์การนั้น ๆ (Nguyen & Leblanc, 2001) เช่น การมีความตั้งใจอยากให้องค์การนั้นสามารถทำธุรกิจได้อย่างยั่งยืน การสนับสนุนซื้อสินค้าจากองค์การนั้น รวมทั้งการสื่อสารให้คนในสังคมช่วยสนับสนุนองค์การนั้น (Omar & etal. Lingelbach, 2009)

การรับรู้ประโยชน์ร่วม (mutual gain perception) คือ การรับรู้ประโยชน์ร่วมในที่นี้หมายถึงการให้ประโยชน์ร่วมกับคนในสังคม โดยมักจะเน้นไปที่ประเด็นความรับผิดชอบแต่สังคม (CSR) ซึ่งมีข้อโต้แย้งหลายประการ เช่นการทำ CSR นั้นมักจะเป็นการทำเป็นครั้งคราว ไม่สามารถแก้ปัญหาของชุมชนหรือสังคมได้อย่างยั่งยืน จึงมีแนวคิดใหม่ในการสร้างค่านิยมร่วม (Create Share Value : CSV) (Kotler & Lee, 2005) เช่น การทำการตลาดที่เกี่ยวโยงกับประเด็นทางสังคม (cause-related marketing) โดยการนำผลิตภัณฑ์ของชุมชนมาช่วยจำหน่ายในกรณีของพืชผลทางการเกษตรล้นตลาด หรือการที่ธุรกิจเข้าไปช่วยเหลือชุมชนโดยการสนับสนุนหรือจูงใจให้พนักงานให้ร่วมสละเวลาและแรงงานในการทำงานให้แก่ชุมชนที่ตั้งอยู่

การสนับสนุนจากลูกค้า (customer support) คือ การสนับสนุนจากลูกค้าเป็นการประมวลผลในตัวลูกค้าที่เกิดจากการรับรู้ต่อตราสินค้าโดยแบ่งเป็น 2 องค์ประกอบคือ 1) ด้านเจตคติต่อการสนับสนุนสินค้า โดยอารมณ์ความรู้สึก ความปลอดภัย ความไว้วางใจ ความภาคภูมิใจความชื่นชม ความชอบและความรู้สึกที่ดีเป็นต้น ในงานศึกษาบางอันเน้นไปที่จริยธรรมของการทำธุรกิจ นอกจากนี้ ปัจจัยด้านความโดดเด่นในการสร้างนวัตกรรม คุณภาพการจัดการที่ดี ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ความเชื่อมั่นในการผลิต การระลึกถึงสินค้านั้นได้ และความตั้งใจในการสนับสนุนและซื้อผลิตภัณฑ์ และ 2) ด้านพฤติกรรมในการสนับสนุนสินค้า ด้วยการซื้อสินค้า ช่วยส่งเสริมด้วยการ สื่อสารตราสินค้าให้ผู้อื่นรับทราบในด้านที่ดี

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบเป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อเสาะหาตัวแบบโครงสร้างเชิงสาเหตุ โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม สมการโครงสร้างประกอบด้วยปัจจัยต้นเหตุคือ การฝังลึกของวัฒนธรรมความผิดชอบต่อสังคม และ การเทิดทูนความรู้ศาสตร์พระชา ส่วนปัจจัยคั่นกลางประกอบด้วยปัจจัยการรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์การ และการรับรู้ประโยชน์ร่วมไปสู่ปัจจัยตามคือการสนับสนุนของลูกค้า

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วยทฤษฎีและงานวิจัยจากข้อมูลทุติยภูมิเพื่อสนับสนุนการสร้างกรอบแนวคิดและพัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามโดยข้อมูลปฐมภูมิใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของมาตรวัดจากการทดสอบหน่วยตัวอย่าง 30 หน่วย ค่าสถิติ Cronbach's Alpha มีค่า ในช่วง 0.759 - 0.934 (เกณฑ์ > 0.7)

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และแผนการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยหรือทำงานในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีอายุตั้งแต่ 21-35 ปี การกำหนดขนาดตัวอย่างจะยึดเอาตัวแบบเป็นหลักจึงอาศัยค่าขั้นต่ำที่รับประกันได้ในการทดสอบสมการโครงสร้าง โดยใช้หลักการของ Westland (2010) โดยใช้สูตรการคำนวณหาค่า n ดังนี้

$$n \geq 50\left(\frac{j}{k}\right)^2 - 450\left(\frac{j}{k}\right) + 1100$$

โดยที่ j คือจำนวนตัวแปรเชิงประจักษ์ และ k ตัวแปรแฝง งานวิจัยนี้กำหนด ตัวแปรแฝง 8 ตัว และตัวแปรเชิงประจักษ์ 36 ตัว ผลการคำนวณได้ขนาดตัวอย่าง n ขั้นต่ำคือ 100 ตัวอย่าง งานวิจัยชิ้นนี้จะใช้ขนาดตัวอย่าง 300 หน่วยจากประชากร

แผนการสุ่มตัวอย่าง

เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน โดยดำเนินการดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สุ่มเขตในกรุงเทพมหานครมา 5 เขตโดยใช้แผนการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ขั้นตอนที่ 2 สุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตที่สุ่มได้ในขั้นตอนที่ 1 มาเขตละ 60 คน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

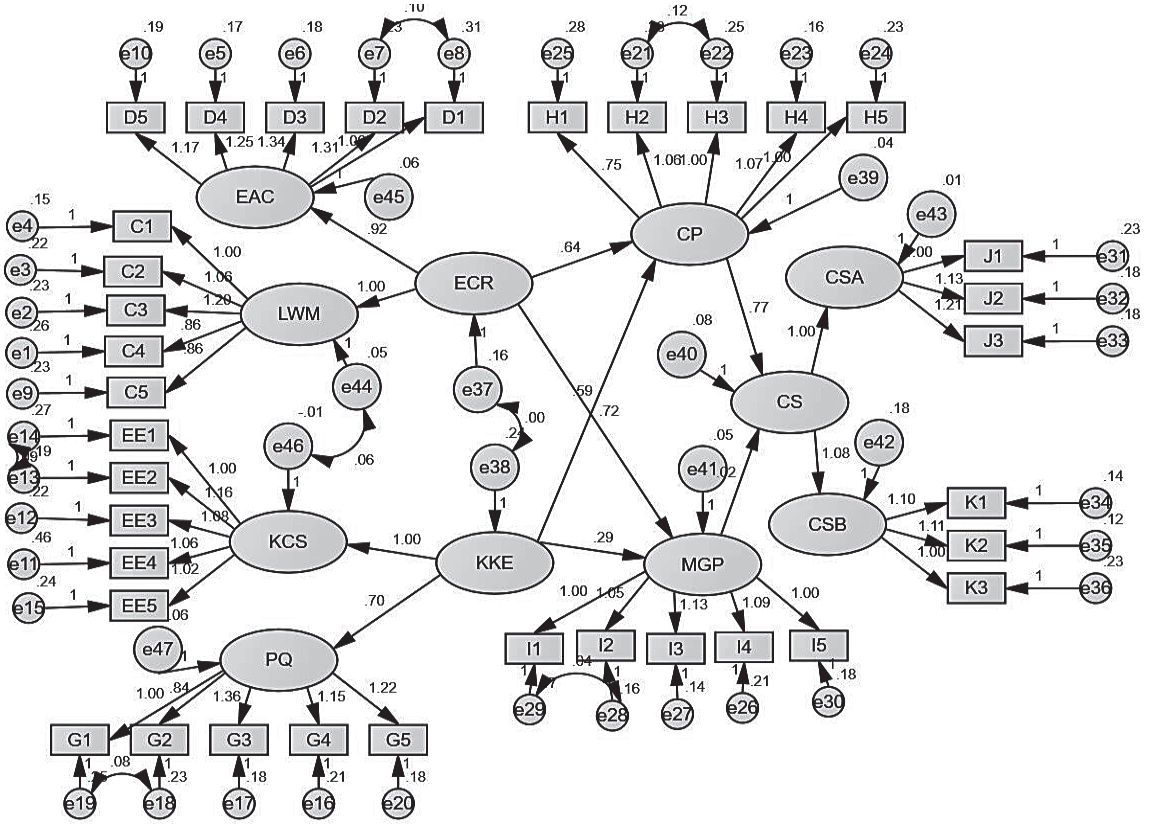
1. ระดับการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละปัจจัย

ตารางที่ 1 สถิติระดับการรับรู้ในปัจจัยด้านต่าง ๆ

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์แห่งความผันแปร	การแปลความ
การฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม	4.16	0.61	0.146	มาก
การเทิดทูนความรู้ศาสตร์พระราชา	4.33	0.71	0.163	มาก
การรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์การ	4.32	0.65	0.150	มาก
การรับรู้ประโยชน์ร่วมต่อสังคม	4.16	0.63	0.152	มาก
การสนับสนุนจากลูกค้า	4.50	0.79	0.176	มาก

จากตารางที่ 1 ทุกปัจจัยมีการรับรู้ในระดับมาก โดยที่ความหนาแน่นการเกาะกลุ่มข้อมูลมากที่สุดคือการฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคมโดยมีค่าเฉลี่ย 4.16 รองลงมาการรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์การที่มีคะแนนเฉลี่ย 4.32 ส่วนปัจจัยการสนับสนุนจากลูกค้า มีคะแนนกระจายค่อนข้างสูงคิดเป็นร้อยละประมาณ 18 หมายความว่าหน่วยตัวอย่างมีการตอบทั้งในระดับคะแนนสูงและต่ำ

2. การทดสอบสมมติฐาน จากกรอบแนวคิดวิจัย

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างโดยใช้ Co variance based

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t ในการทดสอบสมมติฐาน

ความสัมพันธ์	สัมประสิทธิ์	ค่า t Stat	สรุปผล
ECR => CP	0.643***	7.465	สนับสนุน
ECR => MGP	0.722***	8.164	สนับสนุน
KKE => CP	0.589***	7.83	สนับสนุน
KKE => MGP	0.289***	5.68	สนับสนุน
CP => CS	0.767***	6.938	สนับสนุน
MGP => CS	0.016	0.173	ไม่สนับสนุน

*** $p < 0.001$

ผลการทดสอบสมมติฐาน สนับสนุนว่า ปัจจัยเหตุคือ การฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (ECR) และการเทิดทูนความรู้ศาสตร์พระราชา (KKE) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อ การรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์การ (CP) และ การรับรู้ประโยชน์ร่วม (MGP) โดยมีค่า 0.643, 0.722, 0.589 และ 0.289 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยคั่นกลาง พบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์การ (CP) มีอิทธิพลเชิงบวกที่ระดับนัยสำคัญยิ่งต่อตัวแปรตามคือ การสนับสนุนของลูกค้า (CS) โดยมีค่าเส้นสัมประสิทธิ์คือ 0.767

ตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัย ECR มีอิทธิพลรวมต่อ CS ด้วยน้ำหนัก 0.454 ส่วนปัจจัย KKE มีอิทธิพลรวมต่อ CS ด้วยน้ำหนัก 0.512 โดยปัจจัยคั่นกลาง MGP ที่ส่งอิทธิพลส่งผ่านไป CS มีความสามารถสูงมากกว่าปัจจัยคั่นกลาง CP ประมาณ 1.3 เท่า

ค่าดัชนีความกลมกลืนเหมาะสม จากการวิเคราะห์แบบ SEM Co Variance Based

การทดสอบความกลมกลืนของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ปรากฏดังนี้ x^2 / df = 2.5331, RMSEA = 0.063, CFI = 0.945, GFI = 0.912, AGFI = 0.897, และ RMR = 0.063 ตามเกณฑ์

ตารางที่ 3 อิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และรวมของกลุ่มตัวอย่าง (คำนวณจากสัมประสิทธิ์มาตรฐาน)

ปัจจัย		ECR	KKE	CP	MGP
CP	DE	0.575	0.658	NA	NA
MGP	IE	NA	NA	NA	NA
CS	TE	0.575	0.658	NA	NA
	DE	0.723	0.362	NA	NA
	IE	NA	NA	NA	NA
	TE	0.723	0.362	NA	NA
	DE	NA	NA	0.770	0.015
	IE	0.454	0.513	NA	NA
	TE	0.454	0.513	0.770	0.015

มาตรฐาน (Kline ,1998; Ullman, 2001; Browne & Cudeck,1993; Schumacker & Lomax, 2004; Gerbing & Anderson, 1993) ส่วน AGFI อยู่ใกล้ระดับมาตรฐานคือ 0.9 จัดว่าอยู่ในเกณฑ์ดีปานกลาง (Mediocre fit) โดยอาศัยเกณฑ์ของ Sharma et al. (2005) ส่วนที่ไม่ผ่านเกณฑ์มี 1 ค่า คือค่า p ทั้งนี้เนื่องจากการใช้ค่า p-value > 0.05 เป็นการตรวจสอบความเหมาะสม มักใช้ไม่ใช้กันด้วยเหตุผลที่ค่าดังกล่าวมักจะไม่เสถียรขึ้นกับสาเหตุสองประการ คือความซับซ้อนของตัวแบบ (จำนวนตัวแปรเชิงประจักษ์และตัวแปร Construct) และขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์โดยทั่วไป ค่า p-value > 0.05 ส่งผลให้มักไม่ใช้กันในการตัดสิน (Schlermelleh-Engel et al., 2003; Vandenberg, et al., 2006) ดังนั้นผลการวิเคราะห์ตัวแบบกรอบแนวคิดถือว่าความเหมาะสมอยู่เกณฑ์ดี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัยในกรอบแนวคิดวิจัยตัวอย่างกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการสร้างค่านิยมร่วมทางสังคม (share value) ในเรื่องการบริหารการฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะมีค่าสัมประสิทธิ์ความผันแปรต่ำสุด (0.146) เทียบกับทุกปัจจัยนั่นแสดงว่าการทำธุรกิจควรทำสิ่งที่เหนือกว่า CSR คือ CSV (Create Share Value) ซึ่งให้ผลต่อความยั่งยืนทางธุรกิจและสังคม

ในส่วนของการวิเคราะห์ตัวแบบเปรียบเทียบอิทธิพลรวม ของปัจจัยอิสระ การฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (ECR) และ การเทิดทูนความรู้ศาสตร์พระราชา (KKE) ต่อปัจจัยตามคือการสนับสนุนต่อบริษัทดอยคำฯ เห็นได้ว่าปัจจัย ECR มีค่าน้อยกว่า KKE โดยปัจจัย KKE แบ่งเป็นสองประเด็นคือ 1) การบริหารแรงงานและการพัฒนาความรู้ และ 2) การจัดการธุรกิจโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ซึ่งในทั้งสองประเด็นแรก คนกลุ่มอายุนี้ มีความชอบในการทำงานที่คล่องตัวและชอบการทำงานเป็นทีม รวมทั้งการหาความรู้ เพราะมีความสามารถในการสื่อสารร่วมกันโดยใช้เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cekada (2012) และ Hansen & Leuty (2012) ส่วนในประเด็นของการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่มีค่าสูงก็ด้วยเหตุผลที่คนกลุ่มนี้โตมากับการที่พบมลภาวะแวดล้อมและสังคมก็มีการณรงค์เรื่องนี้ทั้งในสถานที่ศึกษาและสื่อสังคมออนไลน์จึงมีความตระหนักในสิ่งแวดล้อมสูง ในส่วนของอิทธิพลของปัจจัย ECR มีอิทธิพลรวมต่อ CS ด้วยน้ำหนัก 0.454 ซึ่งน้อยกว่าปัจจัย KKE ที่อิทธิพลรวมมีน้ำหนัก 0.513 เกิดจากการสื่อสารขององค์การในการนำศาสตร์พระราชาไปพัฒนาสินค้าที่มีคุณภาพ โดยปัจจัยคั่นกลาง MGP ที่ส่งอิทธิพลผ่านไป CS มีความสามารถสูงมากกว่าปัจจัยคั่นกลาง CP ประมาณ 2 เท่า แสดงถึงการเห็นประโยชน์จากการบริหารของดอยคำต่อชุมชน มากกว่าการรับรู้ด้านภาพลักษณ์ของดอยคำ ซึ่งสนับสนุนงานของ Staples & Jarvanpaa (2002) และ Porter & Kramer (2002) การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุด้วยวิธี Covariance Based กับใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนเกณฑ์มาตรฐานในระดับดี ถือว่างานวิจัยนี้มีข้อค้นพบตัวแบบการบริหารตราสินค้าในมิติการตลาดเชิงสังคมที่สามารถนำไปใช้และขยายผลต่อได้

ข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัย

1) ในเชิงการจัดการเรื่องการบริหารภาพลักษณ์องค์การของบริษัทดอยคำผลิตภัณฑ์อาหารจำกัด เพื่อเป็นการส่งเสริมการสนับสนุนจากผู้บริโภคในกลุ่มมิลเลนเนียมที่เป็นกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มใหญ่ในอนาคต ประเด็นที่ต้องส่งเสริมคือสร้างการรับรู้ในเรื่องของการบริหารการฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและการรับรู้การเทิดทูนความรู้ศาสตร์พระราชา ทั้งนี้เพราะในสมัยก่อนสื่อวิทยุและโทรทัศน์ทำหน้าที่ในการสื่อสารเรื่องการนำความรู้ศาสตร์พระราชา ไปใช้อยู่อย่างต่อเนื่องโดยหน่วยราชการเพื่อส่งเสริมและยกฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรและชาวเขา แต่ปัจจุบันการสื่อสารดังกล่าวได้ลดลง ซึ่งในทางปฏิบัติการสื่อสารทางการตลาดอย่างชาญฉลาดสามารถเล่าเรื่องราวของตราสินค้านั้นได้ อย่างต่อเนื่องและเข้ากับสมัยความนิยมของผู้บริโภคในสื่อสังคมออนไลน์ จนท้ายสุดผู้บริโภคจำได้ มีทัศนคติเชิงบวก ต่อภาพลักษณ์ของตราสินค้าองค์การและนำไปสู่ภาคปฏิบัติในการสนับสนุนการซื้อในกลุ่มประชากรรุ่นใหม่

2) ในส่วนของการรับรู้ปัจจัย การฝังลึกของวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่องค์การธุรกิจต้องกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เชิงลึก ไม่ใช่เพียงแต่ทำแค่ระดับ CSR เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพื่อให้องค์การมุ่งเน้นการสร้างคุณค่าร่วมกับสังคม อันจะนำไปสู่ประโยชน์อย่างแท้จริงต่อทุกภาคส่วนของสังคม

งานวิจัยในอนาคต

งานวิจัยที่ควรขยายต่อไปคือการบริหารตรางค์การด้วยการใช้

1) ปัจจัยภายนอกการเชื่อมโยงปัจจัยด้านสินค้ากับลูกค้าในการตลาดร่วมสมัยยุค 4.0 ด้วยการสร้างชุมชนผู้บริโภคเสมือน (virtual community)

2) การศึกษาธุรกิจเพื่อสังคมในลักษณะต่าง ๆ เช่น การทำการตลาดเชิงสาเหตุ (cause based marketing) และ

3) การบูรณาการระหว่างการตลาดเชิงสาเหตุ (cause based marketing) และการตลาดเชิงอารมณ์ (emotional marketing) ในกลุ่มคนมิลเลนเนียม

REFERENCES

Arsasongtham, J. (2012). Persuasion the Gen Y to work with happiness in organization. Executive Journal Bangkok University, 32(2), 202 – 208.

Cekada, T. L. (2012). Training a multigenerational workforce. Professional Safety, 57(3), 40-44.

Croitoru, A. (2012). Book review: Schumpeter, J.A., 1934 (2008), The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle. Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology, 3(2). 137-148.

Doi Kham Family. (2017). Doi Kham products. Retrieved January 17, 2017, from http://www.doikham.co.th/ (inThai)

Dwyer, L. & Kim, C. (2009). Destination competitiveness: determinants and indicators. Current issues in tourism, 6(5), 369-414.

Gerbing, D.W. & Anderson, J.C. (1993). Monte Carlo evaluations of goodness-of-fit indices for structural equation models. In K.A. Bollen, & J.S. Long (eds.), Testing structural equation models. Newbury Park, CA: Sage.

Hansen, J.I.C., & Leuty, M.E. (2012). Work values across generations. Journal of CareerAssessment, 20(1), 34-52.

Hanson, D., & Stuart, H. (2001). Failing the reputation management test: The case of BHP. The Big Australian. Corporate Reputation Review, 4(2), 128-143.

Kotler, P. & Lee, N. (2005). Corporate social responsibility: doing the most good for your company and your cause. Hoboken, N.J: Wiley.

Kowalczyk, J. & Pawlish, M.J. (2002). Corporate branding through external perception of organizational culture. Corporate Reputation Review, 5(2/3), 159-174.

Ipe, M. (2003). Knowledge sharing in organizations: a conceptual framework. Human Resource Development Review. 2(4), 337-359.

Mahon, J., & Wartic. S. L. (2012). Corporate social performance profiling: using multiple stakeholder perceptions to assess a corporate reputation. Journal of Public Affairs, 12(1), 12-28.

Melewar, T. C. & Karaosmanoglu, E. (2006). Seven dimensions of corporate identity: a categorization from the practitioners' perspectives. European Journal of Marketing, 40(718), 846-69.

Nguyen, N. & Leblanc, G. (2001). Corporate image and corporate reputation in customers' retention decisions in services. Journal of Retailing and Consumer Services, 8(4), 227-236.

Omar, M., Williams, R. & Lingelbach, D. (2009). Global brand market-entry strategy to manage corporate reputation. Journal of Product & Brand Management. 18(3), 177-187

Michael, E. Porter & Mark, R. Kramer. (2002).The competitive advantage of corporate philanthropy. Harvard Business Review. 80(12), 48-62.

Staples S. & Sirkkal J., (2002). Toward contextualized theories of trust: role of initial trust in global virtual teams. Information Systems Research, Sep2004. 15(3).

Strandberg, C. (2004). Staffing CSR. Canadian co-operative association March 2004 concern for community newsletter. Canada: British Columbia.

Strautmanis, J. (2007). Acquiring corporate social responsibility approach through business study process. Riga: University of Latvia.

Sirijai, B. & Piriyakul, R. (2018). Internal corporate branding: a case study of Bangkok bank public company limited. Sripatum Review of Humanities and Social Sciences, 18(1), 27-36. (in Thai)

Suwanaopas, R. & Piriyakul, R. (2018). Effects of social enterprise strategy, organizational culture and knowledge management on the triple bottom line: The Evidence of Thai Social Enterprise. Ph.D. in Social Sciences Journal, 8(3), 214-229. (in Thai)

Jeffry A. Timmons, Stephen S. (2008). New venture creation: entrepreneurship for the 21st century. NY: McGraw-Hill/Irwin.

Tung, C. L., Hsing K. C. & Sheng W. (2004). To share knowledge or not to share: a social exchange theory perspective of virtual team members' behavior. Knowledge Economy and Electronic Commerce, 10, 34-56.

Larry J. Williams, Robert J. Vandenberg & Jeffrey R. Edwards. (2009). Structural equation modeling in management research: a guide for improved analysis. Journal The Academy of Management Annals. 3(1), 543-604.

Research Article

การวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

THE SUCCESS FACTORS ANALYSIS IN THE GOVERNMENT PROCUREMENT AND SUPPLIES MANAGEMENT ACT B.E. 2560 (NEW VERSION) INTO THE PRACTICE OF THE LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, BANG PHAE DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

สุรีย์รัตน์ อ่ำดี[1*] และ ศุภณัฏฐ์ ทรัพย์นาวิน[2]

Sureerat Amdee[1*] and Supanut Subnawin[2]

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี[1*, 2]

Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Phetchaburi Rajabhat University[1*, 2]

emsureerat@gmail.com[1*]

Received: 2019-05-24

Revised: 2019-07-25

Accepted: 2019-08-23

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาระดับปัจจัยความสำเร็จ 2) วิเคราะห์ผลความสำเร็จ 3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติกับผลความสำเร็จ และ 4) วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ สำหรับในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 54 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 15 คน และนำข้อมูลที่ได้มาทำการแยกแยะ จัดหมวดหมู่ และสรุปประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยความสำเร็จ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านธรรมาภิบาลในการบริหารงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 3.96, S.D. = 0.62)

2. การวิเคราะห์ความสำเร็จ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านการตรวจสอบค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.05, S.D. = 0.57)

3. การนำนโยบายไปปฏิบัติกับผลความสำเร็จ พบว่า ปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ พบว่า การนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จได้ บุคลากรต้องมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ ศึกษา ค้นคว้าเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน และทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบาย

คำสำคัญ: ปัจจัยความสำเร็จ การนำนโยบายไปปฏิบัติ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) study the success factors level, 2) success analysis, 3) analysis relationship between the factors and 4) success factors analysis for the government procurement and supplies management Act B.E. 2560 (new version) into the practice of the local administrative organizations, Bang Phae District, Ratchaburi Province. The researcher used quantitative research by using questionnaires from the sample groups total 54 people and analyzed data using frequency, percentage, average and standardization. Qualitative research used to the structure interview from key informant interviews total 15 people and brought the data from the interview to classify and summarize the issues according to the research objectives. The research results were discussed as follows:

1. The success factors level that the overview was high level and the good governance in management have the highest average ($\overline{X}$ = 3.96, S.D. = 0.62).

2. The success analysis that the overview was high level and the verification have the highest average ($\overline{X}$ = 4.05, S.D. = 0.57).

3. The relationship between the factors, found that, factors in the practice policies have the relationship with success in the positively and the statistical significance level of .01.

4. The success factors analysis, found that, the government procurement and supplies management policy into the implement that the personnel must be preparedness

for the duty practice, study and research to create expertise in the operation and understand the objectives of the policy.

Keywords: Success factor, Implementation of policies, Government Procurement and Supplies Management Act B.E. 2560, Local government organization

บทนำ

ระบบราชการเป็นองค์กรใหญ่ที่มีบุคลากร งบประมาณ และอำนาจตามตัวบทกฎหมาย แต่ที่ผ่านมาระบบราชการและเจ้าหน้าที่บางส่วนกลายเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งในทุกภาคส่วนของหน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ (Royal Thai Government Gazette, 2014) ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน แต่ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลชัดเจนมากที่สุดก็คือในเรื่องของกฎระเบียบที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันหรือสร้างความไม่เป็นธรรมในการปฏิบัติงาน ดังนั้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าว สามารถทำได้โดยการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานระบบราชการของประเทศไทยด้วยการใช้เทคโนโลยี การแก้ไขกฎระเบียบให้โปร่งใสตรวจสอบได้ มาตรการทางกฎหมาย เป็นต้น ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐในทุกระดับ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้วยการพัฒนาทางเศรษฐกิจและขับเคลื่อนการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม ตามยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (Office of the National Economic and Social Development Council (NESDC), 2016) และแผนการพัฒนาดังกล่าวจะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องมีระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ รวมถึงการมีส่วนร่วมจากประชาชน

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ได้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2560 ตรงกับสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Royal Thai Government Gazette, 2017)

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนับเป็นเวลามากกว่า 2 ปี ซึ่งการปฏิบัติงานของบุคลากรทั่วประเทศตามประกาศมีขั้นตอนในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่ความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรม จากการปฏิบัติงานด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ก็ไม่สามารถทราบได้ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จจากการนำ พ.ร.บ. ดังกล่าวไปปฏิบัติ ประกอบกับผู้วิจัยเป็นบุคลากรภาครัฐของงค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้มีโอกาศใช้ประกาศฉบับนี้จากเหตุผลในเบื้องต้นทำให้ผู้วิจัยมีความต้องการศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางการปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและประสิทธิผลในการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

2. เพื่อวิเคราะห์ผลความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติกับผลความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

4. เพื่อวิเคราะห์หาข้อค้นพบปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

ขอบเขตการวิจัย

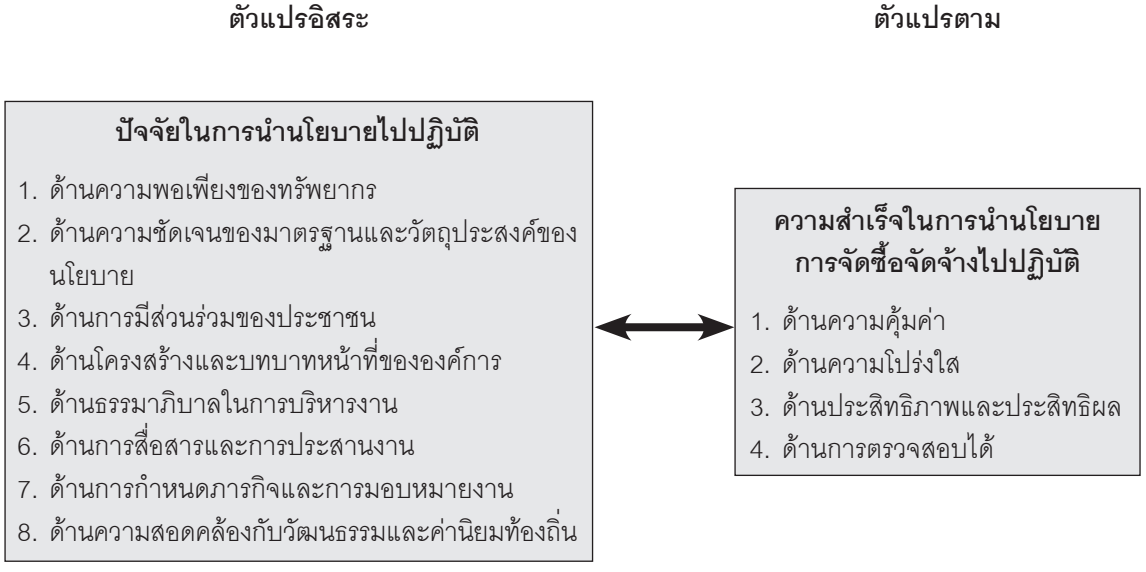
1. ขอบเขตด้านประชากร คือ ผู้บริหารข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ เขตอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ เทศบาลตำบลบางแพ และโพหัก องค์การบริหารส่วนตำบลดอนคา ดอนใหญ่ วัดแก้ว และหัวโพ

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยสำหรับการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการวิจัย คือ ตัวแทนของประชากรที่ใช้ในการศึกษาในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารเทศบาล และ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 18 คน 2) ข้าราชการส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานพัสดุ จำนวน 36 คน รวมจำนวน 54 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นเครื่องมือจากการศึกษาเอกสาร ตำรา เว็บไซต์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบไปด้วย 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติค่าความถี่ และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ 3) วิเคราะห์ผลความสำเร็จ ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ ใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติกับผลความสำเร็จ ใช้สถิติทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม 5) วิเคราะห์หาข้อค้นพบปัจจัยความสำเร็จ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง ลักษณะของกลุ่มที่เลือก เป็นผู้ที่มี

ความเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหารท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาล ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 คน 2) หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ ประกอบด้วย หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุของเทศบาล หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 คน 3) ผู้ประกอบการ จำนวน 3 คน รวมจำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากเอกสาร โดยศึกษาจากหนังสือ บทความ วารสาร ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสู่การกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยการสัมภาษณ์ครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กับผู้มีหน้าที่สำคัญและมีบทบาทในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐไปปฏิบัติ ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับปัจจัยในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติ และมีความคิดเห็นอย่างไรต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

ปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับที่
1. ด้านความพอเพียงของทรัพยากร	3.58	0.56	มาก	8
2. ด้านความชัดเจนของมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย	3.79	0.53	มาก	3
3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	3.86	0.67	มาก	2
4. ด้านโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ขององค์การ	3.72	0.69	มาก	5
5. ด้านธรรมาภิบาลในการบริหารงาน	3.96	0.62	มาก	1
6. ด้านการสื่อสารและการประสานงาน	3.77	0.51	มาก	4
7. ด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน	3.70	0.72	มาก	6
8. ด้านความสอดคล้องกับวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่น	3.67	0.61	มาก	7
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.76**	**0.51**		

ปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.76, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ($\bar{X}$ = 3.96, S.D. = 0.62) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.67) ด้านความชัดเจนของมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ($\bar{X}$ = 3.79, S.D. = 0.53) ด้านการสื่อสารและการประสานงาน ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.51) ด้านโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ขององค์การ ($\bar{X}$ = 3.72, S.D. = 0.69) ด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน ($\bar{X}$ = 3.70, S.D. = 0.72) ด้านความสอดคล้องกับวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่น ($\bar{X}$ = 3.67, S.D. = 0.61) และด้านความพอเพียงของทรัพยากร ($\bar{X}$ = 3.58, S.D. = 0.56)

2. ความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ผลความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

ปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับที่
1. ด้านความคุ้มค่า	3.88	0.65	มาก	4
2. ด้านความโปร่งใส	4.00	0.53	มาก	2
3. ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล	3.93	0.54	มาก	3
4. ด้านการตรวจสอบได้	4.05	0.57	มาก	1
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.96**	**0.53**		

ผลความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.96, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการตรวจสอบได้ ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.57) รองลงมาคือ ด้านความโปร่งใส ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.53) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = 0.54) และด้านความคุ้มค่า ($\bar{X}$ = 3.88, S.D. = 0.65)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติกับผลความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติกับผลความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

	Y_{tot}	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	X_8
Y_{tot}	1	-	-	-	-	-	-	-	-
X_1	.389**	1	-	-	-	-	-	-	-
X_2	.567**	.560**	1	-	-	-	-	-	-
X_3	.774**	.347*	.674**	1	-	-	-	-	-
X_4	.767**	.567**	.591**	.727**	1	-	-	-	-
X_5	.821**	.306*	.531**	.759**	.826**	1	-	-	-
X_6	.768**	.358**	.608**	.733**	.728**	.785**	1	-	-
X_7	.760**	.582**	.584**	.644**	.830**	.706**	.637**	1	-
X_8	.787**	.384**	.615**	.764**	.714**	.736**	.796**	.744**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระได้แก่ ปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ด้านความพอเพียงของทรัพยากร (X_1) ด้านความชัดเจนของมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย (X_2) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (X_3) ด้านโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ขององค์การ (X_4) ด้านธรรมาภิบาลในการบริหารงาน (X_5) ด้านการสื่อสารและการประสานงาน (X_6) ด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน (X_7) และด้านความสอดคล้องกับวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่น (X_8) มีความสัมพันธ์กันในทางบวกความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ อยู่ระหว่าง .306 ถึง .830 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิจัยเชิงคุณภาพ

4. การวิเคราะห์หาข้อค้นพบปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี จากการสัมภาษณ์ พบว่า 1) ทรัพยากรถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้องค์กรก้าวไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และได้ฝึกทักษะการทำงานเพิ่มเติม การกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานของนโยบายไว้ชัดเจนไม่ขัดต่อกฎหมาย ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ และสามารถบริหาร

การใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างคุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพ 2) โครงสร้างที่จะรองรับระบบงานที่สามารถทำให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมภายในองค์การ 3) เทคโนโลยีที่จะนำเข้ามาใช้ สภาพแวดล้อม การรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ทุกหน่วยงานต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การพัฒนาระบบสารสนเทศและนำมาใช้ในการบริหารงาน เพื่อใช้ในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลหน่วยงานได้อย่างรวดเร็ว สร้างความโปร่งใสให้แก่หน่วยงาน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี มาอภิปรายดังนี้

ปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติประกอบด้วย 8 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านความพอเพียงของทรัพยากร 2) ด้านความชัดเจนของมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย 3) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 4) ด้านโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ขององค์การ 5) ด้านธรรมาภิบาลในการบริหารงาน 6) ด้านการสื่อสารและการประสานงาน 7) ด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน และ 8) ด้านความสอดคล้องกับวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.76, S.D. = 0.51) ความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความคุ้มค่า 2) ด้านความโปร่งใส 3) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ 4) ด้านการตรวจสอบได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.96, S.D. = 0.53) และเมื่อพิจารณารายด้านตามปัจจัยดังนี้

1. ด้านความพอเพียงของทรัพยากร พบว่า ทรัพยากรถือเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติรวมถึงจำนวนบุคลากรที่เพียงพอและมีความชำนาญในการทำงาน และได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี ทำให้การใช้จ่ายงบประมาณในการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา 49 ให้กรมบัญชีกลางมีหน้าที่ในการกำหนดและจัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐตามหลักวิชาชีพและตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ กรมบัญชีกลางจะดำเนินการเองหรือจะดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องก็ได้ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Edwards (1980) กล่าวว่า ทรัพยากรที่สำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติหมายรวมถึงจำนวนบุคลากรที่พอเหมาะและมีความชำนาญเพียงพอในการทำงาน สอดคล้องกับทฤษฎีของ Brewer & Delcon (1983) กล่าวว่า ทรัพยากรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัจจัยอื่น กล่าวคือ แผนงานหรือโครงการใด แม้จะมีปัจจัยอื่นครบถ้วน แต่ถ้าขาดปัจจัยเรื่องทรัพยากรในการสนับสนุน

อาจกล่าวได้ว่าแผนงานและโครงการดังกล่าวได้ประสบความล้มเหลวตั้งแต่ไม่ได้เริ่มต้นลงมือปฏิบัติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา สุดเสน่ห์ (Sudsaney, 2017) ได้ศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพของพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จในการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพของพนักงานไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยพะเยาในแต่ละปัจจัย ภาพรวมของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของสายสนับสนุนอยู่ในระดับมาก และสายวิชาการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านความชัดเจนของมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนจะต้องมีมาตรฐานและสอดคล้องกับความเป็นจริง มีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับทฤษฎีของ Brewer & Delcon (1983) กล่าวว่า นโยบายมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน แต่มาตรการในการปฏิบัติไม่ชัดเจน หน่วยงานปฏิบัติที่รับผิดชอบอาจต้องใช้ดุลพินิจของตนในการปฏิบัติ และอาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้เช่นกัน สอดคล้องกับทฤษฎีของ Van M. & H. (1975) กล่าวว่า มาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย เป็นตัวแปรที่จะต้องกำหนดขึ้นอย่างชัดเจน เพราะการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่สามารถทราบได้ว่าสำเร็จหรือล้มเหลวหากปราศจากเป้าหมายและข้อกำหนดที่ชัดเจน

3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การกำหนดโครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบายกระจายอำนาจให้แก่ประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมและตรวจสอบในขั้นตอนของการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา 16 เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐตามที่กำหนดไว้ในหมวดนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ วรเดช จันทรศร (Chandarasorn, 2013) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การนำนโยบายมาปฏิบัติให้บังเกิดความสำเร็จจึงน่าจะเป็นเรื่องของการจูงใจ การใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การสร้างความผูกพันของสมาชิกในองค์การ การมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับ ตลอดจนการสร้างทีมงานมากกว่าการมุ่งใช้การควบคุมหรือใช้อำนาจทางรูปนัยของผู้บังคับบัญชา

4. ด้านโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ขององค์การ โครงสร้างที่ดีจะต้องสอดคล้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ การกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบตามโครงสร้างมีการวางแผนที่ดี ผู้ปฏิบัติงานมีความรับผิดชอบร่วมกัน บุคลากรมีความเข้าใจขั้นตอนวิธีการทำงานอย่างชัดเจน หน่วยงานมีศักยภาพที่เข้มแข็งและมีการทำงานเป็นทีม โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับทฤษฎีของ Edwards (1980) กล่าวว่า โครงสร้างระบบราชการถึงแม้ว่าจะมีทรัพยากรอย่างเพียงพอในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และผู้ปฏิบัติรู้ว่าจะทำอะไร และมีความต้องการจะทำตามนโยบาย แต่การนำนโยบาย

ไปปฏิบัติก็อาจจะประสบปัญหาอื่นได้อีก ทั้งนี้เพราะโครงสร้างของระบบราชการไม่สอดคล้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

5. ด้านธรรมาภิบาลในการบริหารงาน พบว่า การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบด้วยความโปร่งใส ซื่อตรง เป็นธรรม และมีสมรรถนะสูง โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา 13 ในการจัดซื้อจัดจ้าง ผู้ที่มีหน้าที่ดำเนินการต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียกับผู้ยื่นข้อเสนอหรือคู่สัญญาในงานนั้น มาตรา 16 เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐตามที่กำหนดไว้ในหมวดนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐปคัลภ์ ญาณมโนวิศิษฏ์ (Yanmanovisit, 2015) ได้ศึกษาเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่นำหลักธรรมาภิบาลด้านการหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักพร้อมรับผิดชอบ และด้านความคุ้มค่า มาใช้ในการปฏิบัติงาน

6. ด้านการสื่อสารและการประสานงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย มีแนวทางการสื่อสารที่ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้การปฏิบัติตามนโยบายประสบผลสำเร็จ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา 46 ให้กรมบัญชีกลางมีหน้าที่ในการดูแลและพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการประกาศเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลาง เพื่อให้สาธารณชนสามารถเข้าตรวจสอบดูได้ และมาตรา 47 ให้กรมบัญชีกลางมีหน้าที่จัดทำฐานข้อมูลราคาอ้างอิงของพัสดุเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุนั้น และให้เผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลาง สอดคล้องกับทฤษฎีของ Van M. & H. (1975) กล่าวว่า การสื่อสารที่สร้างให้เกิดความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องมีความชัดเจน ความเที่ยงตรง และสม่ำเสมอในระหว่างกระบวนการสื่อสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาพรณ์ โตพงษ์ (Topong, 2016) ที่ศึกษาการนำนโยบายเรื่องการจัดเก็บภาษีและรายได้ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี พบว่าแนวทางการนำนโยบายการจัดเก็บภาษีและรายได้ไปปฏิบัติที่เหมาะสมนั้น บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีและรายได้ควรมีความรู้เฉพาะด้านเป็นอย่างดี และควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนให้นโยบายสามารถดำเนินไปได้จนบรรลุเป้าหมาย

7. ด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน มีการวางแผนการดำเนินงาน กำหนดวิธีและขั้นตอนในการทำงานที่ชัดเจน มีการมอบหมายงานตามอำนาจหน้าที่ และสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อบุคลากรในองค์การ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับพระราช

บัญญัติดังกล่าว มาตรา 11 ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างประจำปีและประกาศเผยแพร่ในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลางและของหน่วยงานของรัฐตามวิธีการที่กรมบัญชีกลางกำหนด และให้ปิดประกาศโดยเปิดเผย ณ สถานที่ปิดประกาศของหน่วยงานของรัฐนั้น มาตรา 12 หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีการบันทึกรายงานผลการพิจารณารายละเอียดวิธีการและขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างและจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ในการตรวจดูข้อมูลเมื่อมีการร้องขอ และมาตรา 61 ในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุแต่ละครั้ง ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการจัดซื้อจัดจ้างนั้น ซึ่งจะกระทำโดยคณะกรรมการการจัดซื้อจัดจ้างหรือเจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่งก็ได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภานุเดช ปัญญา (Panya, 2017) ที่ศึกษาการนำนโยบายประชารัฐไปสู่การปฏิบัติ: กรณีศึกษา โครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐในตำบลธัญญาและตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ากระบวนการนำโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐไปปฏิบัติ จะพิจารณามอบหมายงานจากภาระงานเดิมของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ มีการประสานงานที่ดี และมีการติดตาม ส่งเสริม ประเมินผลและรายงานการดำเนินงาน

8. ด้านความสอดคล้องกับวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่น สภาพแวดล้อมและเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมของท้องถิ่น พร้อมทั้งการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการดำเนินงานให้เกิดความรวดเร็ว ช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขัน ทำให้เกิดความเท่าเทียมกันทางสังคม และช่วยให้การทำงานรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาพรณ์ โตพงษ์ (Topong, 2016) ที่ศึกษาการนำนโยบายเรื่องการจัดเก็บภาษีและรายได้ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี พบว่าปัจจัยด้านความสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

9. ด้านความคุ้มค่า พัสดุที่จัดซื้อจัดจ้างต้องมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการใช้งานของหน่วยงานของรัฐ มีราคาที่เหมาะสม และมีแผนการบริหารพัสดุที่เหมาะสมและชัดเจน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว กล่าวว่า มาตรา 6 เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุโดยใช้เงินงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าต่อภารกิจของรัฐ และป้องกันปัญหาการทุจริต ให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามแนวทางของพระราชบัญญัตินี้ และกฎกระทรวง ระเบียบและประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าว และมาตรา 8 การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการ คือ ด้านความคุ้มค่า โดยพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้างต้องมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการใช้งานของหน่วยงานของรัฐ มีราคาที่เหมาะสม และมีแผนการบริหารพัสดุที่เหมาะสมและชัดเจน

10. ด้านความโปร่งใส การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุต้องกระทำโดยเปิดเผย เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการปฏิบัติต่อผู้ประกอบการทุกรายโดยเท่าเทียมกัน มีระยะเวลาที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการยื่นข้อเสนอ มีหลักฐานการดำเนินงานชัดเจน และมีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุในทุกขั้นตอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา 11 ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างประจำปี และประกาศเผยแพร่ในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลางและของหน่วยงานของรัฐตามวิธีการที่กรมบัญชีกลางกำหนด และให้ปิดประกาศโดยเปิดเผย ณ สถานที่ปิดประกาศของหน่วยงานของรัฐนั้น มาตรา 16 เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐตามที่กำหนดไว้ในหมวดนี้

11. ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุล่วงหน้าเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีกำหนดเวลาที่เหมาะสม โดยมีการประเมินและเปิดเผยผลสัมฤทธิ์ของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา 8 การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการ คือ ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยต้องมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุล่วงหน้าเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีกำหนดเวลาที่เหมาะสม โดยมีการประเมินและเปิดเผยผลสัมฤทธิ์ของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ

12. ด้านการตรวจสอบได้ มีการเก็บข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา 8 การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการ คือ ด้านตรวจสอบได้ โดยมีการเก็บข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ มาตรา 12 หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีการบันทึกรายงานผลการพิจารณารายละเอียดวิธีการและขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างและจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ในการตรวจดูข้อมูลเมื่อมีการร้องขอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงบริหาร

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย บริหารงานให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ที่วางไว้เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

2. การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐเป็นการทำงานผ่านระบบสารสนเทศ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการปรับปรุงระบบอินเตอร์เน็ตให้มีความเสถียรและพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา

3. การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ให้เจ้าหน้าที่พัสดุรับผิดชอบงานด้านพัสดุเพียงอย่างเดียว ลดภาระงานที่ซ้ำซ้อน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

4. การสร้างความเข้าใจในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐไปปฏิบัติ โดยมีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานด้านพัสดุ

5. ส่งเสริมธรรมาภิบาลในการบริหารงานให้เกิดจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมสนับสนุนให้การปฏิบัติงานในหน่วยงานเป็นไปตามระเบียบ ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ

6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนในเรื่องของวัสดุ และนำเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน

7. สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เจ้าหน้าที่พัสดุและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญในการนำระบบดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี เปรียบเทียบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภออื่น ๆ

2. ควรทำการศึกษาการนำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ไปปฏิบัติ ในหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงาน

REFERENCES

Cabinet Policy Statement of Prayut Chan Ocha, Prime Minister. (September 12, 2014). Royal Thai Government Gazette. Vol.131(180), 1-21. (in Thai)

Office of the National Economic and Social Development Council (NESDC). (2016). The Twelve National Economic and Social Development Plan (2017-2021). Prime Minister's Office. (in Thai)

The government procurement and supplies management Act B.E. 2560. (February 24, 2017). Royal Thai Government Gazette. Vol.134(24), 14-39. (in Thai)

Edwards, G. C. (1980). Public policy implementation. Greenwich, CT: JAI Press.

Sudsaney, K. (2017). The Policy Implementation of Staff Healthy Promotion of University of Phayao. M.P.A. Program in Public Policy. School of Political and Social Science. University of Phayao, Phayao. (in Thai)

Brewer, Garry D., & Delcon, Peter. (1983). The Foundations of Policy Analysis. Belmont, Calif.:Brooks/Cole.

Van Meter, Donald S. & Carl E. Van Hom. (1975). The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework. Administration & Society, Vol 6(4), 445-488.

Chandarasorn, V. (2013). An integrated theory of public policy implementation. 6th Edition. Bangkok: Prikwarn-Graphic. (in Thai)

Yanmanovisit, N. (2015). Policy Implementation by Good Governance in Sub-District Administrative Organizations, Chachoengsao Province. APHEIT Journal, Vol. 21(1), 36-47 (in Thai)

Panya, P. (2017). A Study of the Implementation of Public Policy: A Case Study of Strengthening Local Economies Through the Application of Public Policy Guidelines in Thanya and Dong Ling Subdistricts, Kamalasai District, Kalasin Province. M.A. Program in Political Science. Faculty of Political Science. Ramkahamhaeng University, Bangkok. (in Thai)

Topong, R. (2016). An Implementation of Taxation and Revenue Collection Policy of Local Government Organizations in Phetchaburi Province. Veridian E-Journal, Silpakorn University, Vol. 9(2), 2025-2041. (in Thai)

Research Article

การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อว่านสี่ทิศ

MULTIMEDIA DEVELOPMENT OF TISSUE CULTURE TECHNIQUES IN HIPPEASTRUM

พิมพ์ชนก สุวรรณศรี[1*] กิตติศักดิ์ โชติกเดชาณรงค์[2] ศศิณิส์ภา พัชรธนโรจน์[3] ศิริกรณ์ กันขัติ์[4] และ เมลาณี บังคมเนตร[5]

Pimchanok Suwannasri[1*], Kittisak Chotikadachanarong[2], Sasinipa Patcharatanaroach[3], Sirikorn Kankhat[4] and Malanee Bungcoment[5]

ภาควิชาคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย[1, 3, 4, 5*]

ศูนย์ความเป็นเลิศด้านเทคโนโลยีชีวภาพพืช คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย[2]

Department of Computer, Faculty of Science and Technology, Chiang mai Rajabhat University, Chiang mai, Thailand[1, 3, 4, 5*]

Center of Excellence in Plant Biotechnology, Faculty of Science and Technology, Chiang mai Rajabhat University, Chiang mai, Thailand[2]

pimchanok_tham@cmru.ac.th[1*]

Received: 2019-06-18
Revised: 2019-08-27
Accepted: 2019-09-15

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสื่อมัลติมีเดียเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อว่านสี่ทิศ 2) ประเมินคุณภาพสื่อมัลติมีเดีย และ 3) ศึกษาความพึงพอใจในการใช้สื่อมัลติมีเดีย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนในพื้นที่โรงเรียนในเขตจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำพูน จำนวน 341 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) สื่อมัลติมีเดียเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อว่านสี่ทิศ 2) แบบประเมินคุณภาพสื่อ และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้สื่อมัลติมีเดีย ผลการวิจัยดังนี้ 1) การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อว่านสี่ทิศ ใช้ตัวการ์ตูนเป็นตัวดำเนินเรื่องเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาหลัก คือการเพาะเลี้ยงว่านสี่ทิศ สำหรับเทคนิคและวิธีการในการเพาะเลี้ยง

ว่านสี่ทิศเลือกวิธีการนำเสนอในรูปแบบของวิดีโอสาธิตการเพาะเลี้ยงว่านสี่ทิศโดยผู้เชี่ยวชาญ 2) ผลการประเมินคุณภาพคุณภาพสื่อมัลติมีเดีย จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 3 ท่าน อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 3) ความพึงพอใจในการใช้สื่อมัลติมีเดียจากผู้ใช้ จำนวน 341 คน พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินมีความพึงพอใจโดยเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16

คำสำคัญ: มัลติมีเดีย ว่านสี่ทิศ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to develop multimedia of tissue culture techniques in Hippeastrum, 2) to assess the quality of multimedia and 3) to study the satisfaction of using multimedia. The sample group of this research was 341 students from the schools in Chiangmai and Lamphun Province. The research tools were 1) multimedia of tissue culture techniques in Hippeastrum, 2) media quality assessment form, and 3) satisfaction towards media usage assessment form. The results revealed that 1) multimedia development of tissue culture techniques in Hippeastrum used the cartoon characters as storytellers leading to the main content of the tissue culture in Hippeastrum. For techniques and methods of tissue culture in Hippeastrum, the method of using demonstration video by the experts was chosen. 2) The result of the assessment on the quality of multimedia of tissue culture techniques in Hippeastrum by three experts was at a good level with the mean of 4.40. 3) The average overall result of assessment of satisfaction towards multimedia usage of 341 users found that the respondents' satisfaction was at a very high level with the mean of 4.16.

Keywords: Multimedia, Hippeastrum, Plant tissue culture

บทนำ

ว่านสี่ทิศเป็นไม้ดอกประเภทหัวอยู่ในสกุล Hippeastrum (ฮิปเปียสตรัม) หรือ Amaryllis (แอมมาเรียลลิส) จัดอยู่ในวงศ์ Amarylidaceae (แอมมาริลิลแดซิแอ) ว่านสี่ทิศมีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนและกึ่งร้อนของทวีปอเมริกา มีประมาณ 80 ชนิดด้วยกัน แต่จากการปรับปรุงพันธุ์ในต่างประเทศสามารถสร้างพันธุ์ใหม่ ๆ ขึ้นมามากมาย ซึ่งมีลักษณะและขนาดของต้น และสีของดอก แตกต่างกันไป มีทั้งพันธุ์ที่มีกลีบดอกชั้นเดียว และดอกซ้อนจึงได้รับความนิยมอย่าง

แพร่หลาย (Sahawatcharin, 2003) ว่านสี่ทิศมีการเพาะขยายพันธุ์ที่นิยม คือ การตัดแบ่งหัวปักชำหรือใช้เหง้าหัวใหม่ที่แตกออกแบ่งปลูก ซึ่งการตัดแบ่งหัว เป็นการตัดหัวแบ่งเพาะชำ ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก (Puechkaset, 2015) นอกจากนี้ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่เป็นการขยายพันธุ์ที่น่าสนใจเช่นกัน การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช คือ การนำเอาเซลหรือเนื้อเยื่อหรืออวัยวะบางส่วนของพืช เช่น ยอด ลำต้น ใบ ราก ส่วนต่าง ๆ ของดอกหรือส่วนของผล มาเลี้ยงบนอาหารสังเคราะห์ซึ่งมีทั้งอาหารกึ่งแข็งและอาหารเหลวในสภาพที่ปลอดเชื้อ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการนำเอาเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชไปประยุกต์ใช้กับงานด้านต่าง ๆ เช่น ทางด้านการเกษตร พฤกษศาสตร์ ชีวเคมี เภสัชศาสตร์ โดยทางด้านการเกษตรนำไปใช้ทางด้านปรับปรุงพันธุ์ คัดเลือกพันธุ์พืชให้ได้พืชที่ทนต่อโรค แมลง ยากำจัดวัชพืชหรือทนต่อดินเค็มการขยายพันธุ์พืชให้ได้ประมาณมากในระยะเวลาอันรวดเร็ว ไม่กลายพันธุ์ การเก็บรักษาพันธุ์พืช ซึ่งการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชนี้สามารถที่จะประหยัดเวลาแรงงานงบประมาณเมื่อเปรียบเทียบกับการวิจัยแบบเดิมที่ทำมา (Kaweeta, 1997) ประกอบกับในปัจจุบันหลาย ๆ โรงเรียนได้มีการนำความรู้เกี่ยวกับวิธีการในการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชเข้าสู่เนื้อหาบทเรียน หรือเป็นรายวิชาเสริมสำหรับนักเรียนที่สนใจ ทั้งนี้ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชเป็นวิธีการขยายพันธุ์พืชอีกวิธีหนึ่งที่นักเรียนสามารถทำได้และยังเป็นการอนุรักษ์พันธุ์พืชได้อีกทางหนึ่ง

แม้ว่าการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชจะเป็นวิธีการที่นิยมและมีความสำเร็จในพืชหลาย ๆ ชนิดมาแล้ว แต่วิธีและรายละเอียดสำหรับพืชแต่ละชนิดมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน ดังนั้น หากต้องการขยายพันธุ์ว่านสี่ทิศด้วยวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช จะต้องมีความเข้าใจในกระบวนการเป็นอย่างดี และผู้สนใจควรจะศึกษาถึงขั้นตอนและวิธีการให้ชัดเจนก่อน ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการนำเสนอวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อว่านสี่ทิศด้วยสื่อมัลติมีเดีย

สื่อมัลติมีเดียที่พัฒนาขึ้นนี้ มีรูปแบบเพื่อสร้างความตื่นตาตื่นใจ น่าสนใจและถ่ายทอดความรู้ ต่าง ๆ ผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ของมัลติมีเดีย คือข้อความภาพนิ่งเสียงภาพเคลื่อนไหว และวิดีโอ (Khutngern, 2012) สำหรับสื่อมัลติมีเดียเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อว่านสี่ทิศในครั้งนี้มีวิธีการนำเสนอโดยการใช้ตัวการ์ตูนเป็นตัวดำเนินเรื่องเพื่อเร้าความสนใจในการเข้าสู่เนื้อหา และใช้คลิปวิดีโอสาธิตในการนำเสนอขั้นตอนการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้การนำเสนอในแต่ละขั้นตอนมีความถูกต้อง โดยมีประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย คือ การใช้สื่อมัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมให้เยาวชน และผู้สนใจที่จะขยายพันธุ์ว่านสี่ทิศสามารถเข้าใจวิธีการ รวมทั้งสามารถขยายพันธุ์พืชด้วยตนเองได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อว่านสี่ทิศ

2. เพื่อประเมินคุณภาพสื่อมัลติมีเดีย และความพึงพอใจในการใช้สื่อมัลติมีเดีย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อนำเสนอเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ซึ่งพืชที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ว่านสี่ทิศ

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเจาะจง สำหรับประเมินคุณภาพสื่อ คือผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาสื่อ จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 1 คน และ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจสื่อ คือ นักเรียนในพื้นที่โรงเรียนในเขตจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัด ลำพูน จำนวน 341 คน

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยมีระยะเวลา 12 เดือน สำหรับการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย ตลอดจนการเก็บข้อมูลผลการประเมินความพึงพอใจสื่อ และสรุปผลการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

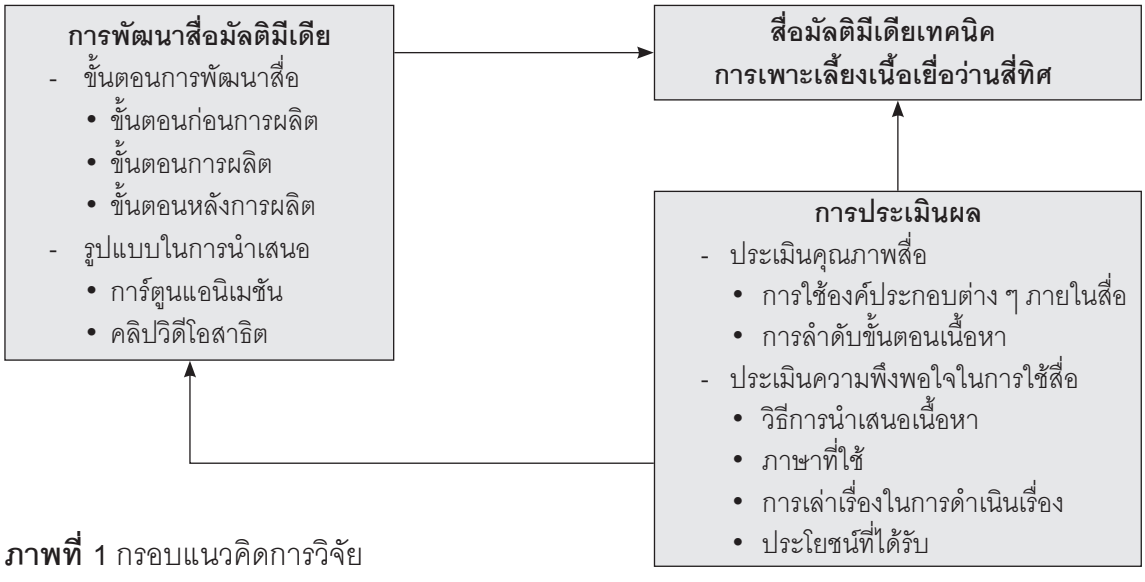
1. วิธีการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อว่านสี่ทิศ

การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อว่านสี่ทิศ เป็นสื่อที่นำเสนอในรูปแบบการ์ตูนสองมิติ ผ่านการเล่าเรื่องด้วยการ์ตูนแอนิเมชัน ผสานกับคลิปวิดีโอสาธิตขั้นตอนการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาตามขั้นตอนของการพัฒนาสื่อแอนิเมชัน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน (Chaysuwan & Janchalong, 2016) ดังนี้

1.1 ขั้นตอนก่อนการผลิต หรือขั้นตอนการเตรียมงาน เป็นขั้นตอนสำหรับการเตรียมสร้างงานมัลติมีเดีย

1.2 ขั้นตอนการผลิต เป็นขั้นตอนการพัฒนาสื่อตามสตอรี่บอร์ดที่ออกแบบไว้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

โดยการนำตัวละครมาเคลื่อนไหว เมื่อทำการเคลื่อนไหวแล้วก็ต้องเก็บรายละเอียดต่าง ๆ อีกครั้ง

1.3 ขั้นตอนหลังการผลิต หลังจากสร้างตัวละคร ภาพเคลื่อนไหว และตัดต่อคลิปวิดีโอสาธิตเสร็จแล้ว จึงนำมาตัดต่อด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อเรียงลำดับเรื่องตามสตอรี่บอร์ด เพื่อทำการแปลงไฟล์งานให้อยู่ในรูปแบบไฟล์วีดีโอ

2. ประเมินคุณภาพสื่อมัลติมีเดีย

เมื่อทำการผลิตสื่อมัลติมีเดียเป็นที่เรียบร้อย ขั้นตอนต่อไปจึงทำการประเมินคุณภาพสื่อโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพสื่อในครั้งนี้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสื่อ จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 1 คน สำหรับประเมินคุณภาพของสื่อ และตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพสื่อ คือ แบบประเมินคุณภาพสื่อ ซึ่งทำการประเมินสื่อในด้านคุณภาพของเนื้อหา คุณภาพของเสียง คุณภาพของวิดีโอ คุณภาพของตัวอักษร และคุณภาพของการเล่าเรื่องจากตัวการ์ตูน โดยเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีการแปรผล ดังนี้

5.00 - 4.50 หมายถึง คุณภาพดีมาก 4.49 - 3.50 หมายถึง คุณภาพดี 3.49 - 2.50 หมายถึง คุณภาพปานกลาง 2.49 - 1.50 หมายถึง คุณภาพน้อย 1.49 - 0.00 หมายถึง คุณภาพน้อยที่สุด

3. ประเมินความพึงพอใจในการใช้สื่อมัลติมีเดีย

หลังจากสื่อมัลติมีเดียผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญเป็นที่เรียบร้อย จึงทำการเผยแพร่สื่อลงในสื่อสังคมออนไลน์ช่องทางยูทูบ และนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเจาะจง คือ นักเรียนในพื้นที่โรงเรียนในเขตจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำพูน จำนวน 341 คน โดยหลังจากนักเรียนรับชมสื่อมัลติมีเดียแล้ว ให้นักเรียนทำการประเมินความพึงพอใจในการใช้สื่อมัลติมีเดีย ซึ่งทำการประเมินความพึงพอใจในด้านวิธีการนำเสนอเนื้อหา ด้านภาษาที่ใช้ ด้านการเล่าเรื่องการดำเนินเรื่อง และด้านประโยชน์ที่ได้รับเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจในการใช้สื่อ คือ แบบประเมินความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีการแบ่งระดับความพึงพอใจดังนี้

5.00 - 4.50 หมายถึง พอใจมากที่สุด 4.49 - 3.50 หมายถึง พอใจมาก 3.49 - 2.50 หมายถึง พอใจปานกลาง 2.49 - 1.50 หมายถึง พอใจน้อย 1.49 - 0.00 หมายถึง พอใจน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อว่านสี่ทิศ

สื่อมัลติมีเดียที่พัฒนาขึ้นนั้นมีการนำตัวการ์ตูนเข้ามาเป็นตัวดำเนินเรื่องเพื่อโยงเข้าสู่เนื้อหาหลักของเรื่อง คือการเพาะเลี้ยงว่านสี่ทิศ สำหรับเทคนิคและวิธีการในการเพาะเลี้ยงว่านสี่ทิศเป็นการนำเสนอในรูปแบบของวิดีโอสาธิตการเพาะเลี้ยงว่านสี่ทิศโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้วิธีการนำเสนอที่ถูกต้อง สำหรับขั้นตอนการพัฒนาสื่อประกอบด้วย 3 ขั้นตอน สอดคล้องกับอมีนา ฉายสุวรรณ และชุมพล จันทร์ฉลอง (Chaysuwan & Janchalong, 2016) คือ

1.1 ขั้นตอนก่อนการผลิต หรือขั้นตอนการเตรียมงาน เป็นขั้นตอนสำหรับการเตรียมสร้างงานมัลติมีเดีย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1.1 ลำดับเนื้อหา เป็นการออกแบบเนื้อเรื่องของการนำเสนอ โดยเริ่มจากเขียนเนื้อเรื่องย่อ ดังนี้ ต้นน้ำเป็นลูกชายของ ดร.กบ ซึ่ง ดร.กบ เป็นนักพันธุศาสตร์เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช วันหนึ่งต้นน้ำได้ไปเที่ยวชมงานนิทรรศการพันธุ์พืช ทำให้ต้นน้ำได้รู้จักกับพืชชนิดหนึ่งคือว่านสี่ทิศและทำให้ต้นน้ำอยากทำความรู้จักกับพืชชนิดนี้มากขึ้น ดร.กบ จึงทำหนังสือว่านสี่ทิศมาให้ต้นน้ำ พอต้นน้ำได้เปิดหนังสือดูทำให้ต้นน้ำได้เข้าไปสู่โลกจินตนาการ และไปเจอกับคุมะ ซึ่งเป็นสุนัขของ ดร.กบ และได้เรียนรู้วิธีการขยายพันธุ์ว่านสี่ทิศเป็นอย่างดี คุมะจึงพาต้นน้ำไปเรียนรู้การขยายพันธุ์ว่านสี่ทิศ ซึ่งมี ดร.กบ เป็นผู้อธิบายและสาธิตวิธีการทั้งหมด

1.1.2 ออกแบบตัวละคร เป็นขั้นตอนของการออกแบบตัวละครสำหรับการดำเนินเรื่องตอนเริ่มเรื่อง และสรุปเรื่อง โดยการออกแบบตัวละครแต่ละตัวจะวาดด้วยมือก่อนเพื่อใช้เป็นต้นแบบในการสร้างภาพสองมิติต่อไป ตัวละครหลัก มีทั้งหมด 3 ตัวละคร คือ ดร.กบ ต้นน้ำ คุมะ ดังนี้

ภาพที่ 2 ออกแบบตัวละครหลัก

1.1.3 ออกแบบฉาก เมื่อได้ลำดับเนื้อเรื่อง รวมทั้งตัวละครเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ต่อไปจึงทำการออกแบบฉาก ซึ่งเป็นการวาดด้วยมือก่อน เพื่อเป็นต้นแบบก่อนการใช้โปรแกรมในการพัฒนาสื่อต่อไป

1.1.4 ออกแบบสตอรี่บอร์ด เมื่อทำการกำหนดฉากทั้งหมดเป็นที่เรียบร้อย ต่อไปจึงทำการออกแบบสตอรี่บอร์ด เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาสื่อด้วยโปรแกรมต่อไป และในการออกแบบสตอรี่บอร์ดนี้จะทำให้เห็นเค้าโครงของการนำเสนอเนื้อเรื่องได้ชัดเจนมาก

1.2 ขั้นตอนการผลิต เป็นขั้นตอนการพัฒนาสื่อตามสตอรี่บอร์ดที่ออกแบบไว้ โดยการนำตัวละครมาเคลื่อนไหว มักจะเริ่มจากการกำหนดตำแหน่งหลัก แล้วจึงค่อย ๆ ทำในส่วนย่อยลงไปเรื่อย ๆ เมื่อทำการเคลื่อนไหวแล้วก็ต้องเก็บรายละเอียดต่าง ๆ อีกครั้ง ดังนี้

1.2.1 สร้างพื้นหลังแอนิเมชัน

1.2.2 สร้างเสียงของตัวละครแอนิเมชัน

1.2.3 ออกแบบการ์ตูนแอนิเมชัน

1.2.4 ออกแบบวิดีโอสาธิต

1.3 ขั้นตอนหลังการผลิต หลังจากสร้างตัวละคร ภาพเคลื่อนไหว และตัดต่อคลิปวิดีโอสาธิต เสร็จแล้ว จึงนำมาตัดต่อด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อเรียงลำดับเรื่องตามสตอรี่บอร์ด ใส่เสียงประกอบ ข้อความต่าง ๆ ใส่ส่วนนำ และคำขอบคุณ เพื่อทำการแปลงไฟล์งานให้อยู่ในรูปแบบไฟล์วีดีโอ

ฉาก (scenes)	ชื่อเรื่องตะลุยดินแดนว่านสี่ทิศ
พื้นหลัง (background)	-
ตัวละคร	ดร.กบ ต้นน้ำ และ คุมะ
รูปภาพ	ดร.กบ ต้นน้ำ และ คุมะ
ข้อความ (text)	ตะลุยดินแดนว่านสี่ทิศ
บทพูด (dialog)	ตะลุยดินแดนว่านสี่ทิศ
เสียงประกอบ (sound)	-
เพลงประกอบ (music)	-
เทคนิค (animation)	ตัวหนังสือ ค่อย ๆ ปรากฏขึ้นมา

ภาพที่ 3 ออกแบบสตอรี่บอร์ด

ภาพที่ 4 สื่อมัลติมีเดียเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อว่านสี่ทิศ

การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียในครั้งนี้เป็นการนำองค์ประกอบของมัลติมีเดีย ทั้ง 5 องค์ประกอบมาผสมผสานให้เป็นเรื่องราวของการเล่าเรื่องของการเพาะเนื้อเยื่อว่านเลี้ยงว่านสี่ทิศ เริ่มจากมีการใช้ข้อความในการอธิบายประกอบข้อมูลส่วนต่าง ๆ การใช้รูปภาพเพื่อให้การนำเสนอเนื้อหามีความชัดเจนมากขึ้น การใช้เสียงบรรยายเพื่อให้ผู้ชมมีความเข้าใจในเนื้อหาได้ง่าย การใช้เสียงเพลงประกอบเพื่อเร้าความสนใจและสร้างความน่าสนใจในเนื้อหา การใช้ภาพเคลื่อนไหวเพื่อให้สามารถดำเนินเรื่องราวและเนื้อหาในแต่ละตอนมีความต่อเนื่อง และองค์ประกอบสุดท้ายคือการใช้วิดีโอในการนำเสนอข้อมูลสาธิตวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อที่ต้องการสื่อถึงความเป็นจริงให้ถูกต้อง และเห็นภาพมากที่สุด

2. ผลการประเมินคุณภาพสื่อมัลติมีเดีย

การประเมินคุณภาพสื่อ โดยนำสื่อที่ได้จากการพัฒนาตามขั้นตอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสื่อ จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 1 คน สำหรับประเมินคุณภาพของสื่อ และตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และตอบแบบประเมินคุณภาพของสื่อ ได้ผลการประเมินคุณภาพสื่อมัลติมีเดียจากผู้เชี่ยวชาญดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพสื่อมัลติมีเดีย

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. การนำเสนอตัวการ์ตูน ภาพเคลื่อนไหวเหมาะสม	4.33	0.58	ดี
2. การนำเสนอวีดีโอมีความเหมาะสม	4.67	0.58	ดีมาก
3. การแสดงผลของตัวอักษรมีความเหมะสม	4.67	0.58	ดีมาก
4. การแสดงผลของเสียงมีความเหมาะสม	3.67	0.58	ดี
5. การลำดับขั้นตอนของเนื้อหามีความเหมาะสม	4.67	0.58	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.40**	**0.58**	**ดี**

ผลการประเมินคุณภาพสื่อจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ผลการประเมินภาพรวมโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 อยู่ในระดับคุณภาพดี

3. ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้สื่อมัลติมีเดีย

นำสื่อมัลติมีเดียไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำพูน จำนวน 341 คน เพื่อตอบแบบประเมินความพึงพอใจในการใช้สื่อผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้สื่อมัลติมีเดียจากผู้ใช้ ได้ผล ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้สื่อ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. การนำเสนอเนื้อหามีความน่าสนใจ	4.23	0.78	พอใจมาก
2. ลำดับขั้นตอนของเนื้อหา เป็นไปอย่างต่อเนื่อง	4.15	0.80	พอใจมาก
3. น้ำเสียงในการบรรยายมีความชัดเจน	3.82	0.93	พอใจมาก
4. ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสม	4.35	0.77	พอใจมาก
5. ภาษาที่ใช้สื่อความหมายมีความชัดเจน	4.10	0.86	พอใจมาก
6. การนำเสนอในส่วนการ์ตูนมีความเหมาะสม	4.22	0.81	พอใจมาก
7. การนำเสนอในส่วนวีดีโอมีความชัดเจน	4.09	0.85	พอใจมาก
8. เนื้อหาในการนำเสนอมีความสมบูรณ์	4.18	0.82	พอใจมาก
9. การนำเสนอเนื้อหาเข้าใจง่าย	4.19	0.77	พอใจมาก
10. ระยะเวลาในการนำเสนอเหมาะสม	4.04	0.90	พอใจมาก
11. ได้ประโยชน์จากการรับชมสื่อ	4.23	0.85	พอใจมาก
12. การนำเสนอเร้าความสนใจ ให้เกิดการใฝ่รู้ในเรื่องราวที่จะศึกษา	4.10	0.90	พอใจมาก
13. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และสามารถจดจำได้ง่าย	4.14	0.91	พอใจมาก
14. เป็นสื่อที่มีการประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม	4.29	0.81	พอใจมาก
15. ความเหมาะสม โดยภาพรวมของสื่อ	4.26	0.82	พอใจมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.16**	**0.85**	**พอใจมาก**

จากตารางผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้สื่อ จากผู้ตอบแบบประเมินทั้งหมด 341 คน มีผลความพึงพอใจในการใช้สื่อในภาพรวมเท่ากับ 4.16 แปรผลได้คือ ผู้ตอบแบบประเมินมีความพึงพอใจโดยเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับ มีความพึงพอใจมาก

อภิปรายผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลดังนี้

1. การใช้การ์ตูนในสื่อมัลติมีเดียช่วยกระตุ้นความสนใจได้ เนื่องจากเนื้อหาในการนำเสนอครั้งนี้ คือ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อว่านสี่ทิศ ซึ่งเป็นวิธีการที่จะต้องมีความถูกต้องและชัดเจน โดยการนำเสนอเนื้อหาความรู้ที่มีความเป็นวิชาการแต่จะต้องมีความน่าสนใจอยู่ด้วยนั้น ผู้วิจัยจึงใช้องค์ประกอบของมัลติมีเดียทั้ง 5 องค์ประกอบในการนำเสนอเนื้อเรื่อง โดยนำเสนอในรูปแบบการ์ตูนแอนิเมชันสองมิติ ที่มีการนำการ์ตูนมาเป็นตัวดำเนินเรื่องไปสู่ขั้นตอนการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อว่านสี่ทิศที่เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอนั้น เนื่องจากการ์ตูนเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจ สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและมีความอยากชมมากขึ้น สอดคล้องกับ ณัฏฐพงศ์ กาญจนฉายา, คณิตา นิจจรัลกุล และมณฑล ผลบุญ (Kanchanachaya, Nitjarunkul, & Pholboon, 2018) กล่าวว่า การ์ตูนแอนิเมชันปฏิสัมพันธ์ 2 มิติ เป็นสื่อดึงดูดและเร้าความสนใจของนักเรียน เนื่องจากการ์ตูนมีสีสันที่สวยงาม สดใส มีดนตรีมีเสียงประกอบ ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ จึงสามารถใช้เป็นอุบายในการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียนอย่างได้ผล เป็นสื่อที่ช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน ซึ่งการ์ตูนแอนิเมชันช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับ การ์ตูนสามารถใช้เป็นอุบายกระตุ้นให้เด็กสนใจ และตั้งใจเรียนอย่างได้ผล ให้เด็กเข้าใจบทเรียนได้ง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งการ์ตูนมีประโยชน์ในการช่วยให้เด็กสนใจ ไม่รู้จักเบื่อหน่าย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสื่อการ์ตูนที่พัฒนาขึ้นใช้รูปแบบการ์ตูน เสียงดนตรี ฉาก ที่ได้จากการศึกษาเบื้องต้นที่เด็กส่วนใหญ่ชอบ สามารถเป็นเครื่องมือปลูกความสนใจในการถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างสมบูรณ์แบบ ทำให้เด็กมีความเพลิดเพลิน ได้รับความรู้เกี่ยวกับการรณรงค์แก้ปัญหาเด็กอ้วน มีเนื้อหาเหมาะสมกับวัย รวมทั้งการออกแบบมีความน่าสนใจโดยการใช้หลักสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ ที่ประกอบด้วย กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว การ์ตูน สี เสียงบรรยาย และเสียงดนตรีประกอบเพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้ (Wongkompa, Kayapart & Arreerard, 2012) สอดคล้องกับ จิณภัค รามสูต (Rammasut, 2007) ที่กล่าวว่า การใช้สื่อการ์ตูนภาพเคลื่อนไหวที่เปิดจากคอมพิวเตอร์หรือโทรทัศน์ เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนสำหรับเด็กอนุบาลนั้นทำให้เด็กเกิดความสนใจ เข้าใจบทเรียน ง่ายต่อการจดจำ และสนุกสนานเพลิดเพลินกว่าการใช้วิธีการเรียนการสอนแบบเดิม

2. การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียตามขั้นตอนที่นำเสนอส่งผลให้ได้สื่อมัลติมีเดียที่มีคุณภาพ สื่อมัลติมีเดียที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ มีผลการประเมินคุณภาพสื่อโดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 สามารถแปรผลได้คือ สื่ออยู่ในคุณภาพระดับดีนั้น

น่าจะมาจากการพัฒนาสื่ออย่างมีลำดับขั้นตอนตามการพัฒนาสื่อที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนการผลิต ขั้นตอนการผลิต และขั้นตอนหลังการผลิต ซึ่งในการพัฒนาสื่อในแต่ละขั้นตอน จะมีการลงรายละเอียดอย่างพิถีพิถัน ตั้งแต่ ขั้นตอนก่อนการผลิต การลำดับเนื้อหาและการออกแบบตัวละคร และการออกแบบฉากนั้น ขั้นนี้จะเป็นการออกแบบแบบคร่าว ๆ ด้วยการวาดด้วยมือ แต่พอถึงขั้นตอนการผลิต ซึ่งมีการสร้างตัวละครให้เคลื่อนไหวได้จริง มีการสร้างเสียงของตัวละครนั้นจะต้องมีความละเอียดและพิถีพิถันในแต่ละขั้นตอน การสร้างเสียงของตัวละครแต่ละครั้งจะต้องมีระดับเสียงที่เท่ากัน ฟังได้ชัดเจน การใส่เพลงบรรเลงประกอบจะต้องไม่ดังจนเกินไป ระดับเสียงควรมีความสม่ำเสมอ การบันทึกคลิปวิดีโอสาธิตจะต้องมีการจัดเตรียมห้องและอุปกรณ์ทุกอย่างให้พร้อม จนกระทั่งขั้นตอนหลังการผลิตเมื่อรวมองค์ประกอบทุกอย่างเข้าด้วยกันจนเป็นเรื่องราวแล้วจะต้องทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของสื่อทั้งหมดอีกครั้ง ด้วยการพัฒนาสื่ออย่างเป็นลำดับขั้นตอนและมีความละเอียดในแต่ละขั้นตอนนี้ ทำให้ได้สื่อที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับ อมีนา ฉายสุวรรณ และชุมพล จันทร์ฉลอง (Chaysuwan & Janchalong, 2016) ที่พัฒนาสื่อด้วยขั้นตอนทั้งสามเช่นกัน ทำให้ได้สื่อที่มีคุณภาพในด้านเนื้อหาของการ์ตูน คุณภาพด้านภาพและเสียง และคุณภาพด้านเทคนิค โดยทั้ง 3 ด้านค่าเฉลี่ยรวมเป็น 4.33 ซึ่งระดับคุณภาพอยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบในการนำเสนอด้วยสื่อมัลติมีเดียโดยมีการใช้การ์ตูนเป็นตัวดำเนินเรื่องซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจ ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้ ดังนั้น การนำเสนอข้อมูลการขยายพันธุ์พืชอื่น ๆ จึงควรประยุกต์ใช้วิธีการนำเสนอแบบนี้ด้วยเช่นกัน

2. ในการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องอื่นๆ ควรจำกัดความยาวประมาณ 10 นาที กรณีที่ไม่สามารถตัดทอนเนื้อหาลงได้ ให้แบ่งเป็นตอน ๆ เพื่อความกระชับของเนื้อหา และดึงดูดความสนใจของผู้ใช้ได้

3. การบันทึกเสียงควรใช้อุปกรณ์สำหรับบันทึกเสียง เพื่อให้ได้เสียงที่ชัดเจน ระดับเสียงที่เท่ากันโดยตลอด และได้เสียงที่มีคุณภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการนำเสนอการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช กรณี เทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อว่านสี่ทิศ สำหรับโรงเรียนในเขตจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำพูน งบประมาณแผ่นดินปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

REFERENCES

Chaysuwan, A. & Janchalong, C. (2016). The development of cartoon animation the brother's savings. VRU Research and Development Journal Humanities and Social Science. 11(2), 193 – 203. (in Thai)

Kanchanachaya, N., Nitjarunkul, K. & Pholboon, M. (2018). 2D interactive cartoon animation in the topic of good citizen to create knowledge in good citizenship of grade 5 students. Journal of Education Prince of Songkla University. 29(1), 154-165. (in Thai)

Kaweeta, R. (1997). Plant Tissue Culture: Principles and Techniques. Bangkok: Kasetsart University Press. (in Thai)

Khutngern, S. (2012). The self-learning multimedia on data and information for Matthayomsuksa I Students. Master of Education (Educational Technology and Communications). Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi. (in Thai)

Puechkaset. (2015). Amaryllis and the plant of Amaryllis. Retrieved September 3, 2018, from https://puechkaset.com/ว่านสี่ทิศ (in Thai)

Rammasut, J. (2007). Creation of cartoon animation for developing emotional intelligence skill for kindergarteners. Master of Arts (Media Arts and Design). Graduate School, Chiang Mai University. (in Thai)

Sahawatcharin, O. (2003).Hippeastrum. Retrieved September 11, 2019, from https://www.ku.ac.th /e-magazine/february46/agri/bulb.html

Wongkompa, S., Kayapart, S. & Arreerard, W. (2012). A development of 2D animation cartoon on overweight children problem campaign. Journal of Science and Technology Mahasarakham University. 31(2), 155-163. (in Thai)

Research Article

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอของนักศึกษาหญิง ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือ

DETERMINANTS PREDICTOR OF INCONSISTENT CONDOM USED BEHAVIOR AMONG FEMALE STUDENTS IN A UNIVERSITY IN THE NORTHERN REGION

จักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์

Jakkrite Pinyaphong

หลักสูตรสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ อุตรดิตถ์ ประเทศไทย

Public Health Curriculum, Faculty of Science and Technology, Uttaradit Rajabhat University, Uttaradit, Thailand

pinyaphong_j@hotmail.com

Received: 2019-07-16

Revised: 2019-08-25

Accepted: 2019-09-08

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 378 คน จากการสุ่มแบบมีระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.898 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และใช้สถิติถดถอยโลจิสติกส์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาหญิงมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศจากการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอ โดยเฉพาะเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนประจำซึ่งใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์เพียงร้อยละ 24.70 และมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ ปัจจัยที่สามารถทำนายการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอของนักศึกษาหญิง ได้แก่ การไม่ใช้ถุงยางอนามัยครั้งแรกที่มีเพศสัมพันธ์ (AOR = 11.70; 95% CI = 3.70-36.70) การรับรู้ประโยชน์ของถุงยางอนามัยที่ต่ำ (AOR = 3.83;95% CI = 1.30-13.20) ความตั้งใจใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งต่อไปที่ต่ำ (AOR = 2.90; 95% CI = 1.20-7.20) และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ (AOR =

1.23; 95% CI = 1.30-4.00) ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ออกแบบกิจกรรมเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อไป

คำสำคัญ: พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ถุงยางอนามัย นักศึกษาหญิง มหาวิทยาลัย

ABSTRACT

The purpose of this research was to study sexual risk behaviors and determinants predictor of inconsistent condom used behavior among female students in a university in the Northern region. The sample group was 378 persons derived from systematic random sampling. The questionnaire was developed by the researcher based on the review of the relevant literatures with the reliability of 0.898 of Cronbach's alpha coefficient. The data were subsequently analyzed by descriptive statistic and logistic regression was used to analyze determinants predictor of inconsistent condom used behavior. The research results were as follows: female students had sexual risk behavior due to inconsistent condom used especially when having sexual intercourse with a regular partner. Of those, only 24.70 % used condoms every time when having sex and had the behaviors of drinking alcohol before having sexual intercourse. Determinant predictors of inconsistent condom used among female students who were not using a condom when having the sexual intercourse for the first time (adjusted odds ratio [AOR] = 11.70; 95% CI = 3.70-36.70), low perceived benefits of a condom (adjusted odds ratio [AOR] = 3.83; 95% CI = 1.30-13.20), low intention to use condoms at the next sexual intercourse (adjusted odds ratio [AOR] = 2.90; 95% CI = 1.20-7.20), and drinking alcohol before sexual intercourse (adjusted odds ratio [AOR] = 1.23; 95% CI = 1.30-4.00). The finding could further be used to develop an intervention to reduce sexual risk behavior.

Keywords: Sexual risk behavior, Condom, Female students, University

บทนำ

สถานการณ์การติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในประเทศไทยยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนอายุที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี จากรายงานของสำนักระบาดวิทยาปี พ.ศ. 2557 พบอัตราป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในกลุ่มดังกล่าวเท่ากับ 54.2 ต่อประชากรแสนคน และเพิ่มขึ้นเป็น 97.7 ต่อประชากรแสนคนในปี พ.ศ. 2560

และพบว่าผู้ป่วยเอดส์ร้อยละ 8.9 มีอายุระหว่าง 10-24 ปี ซึ่งมีปัจจัยเสี่ยงจากการมีเพศสัมพันธ์ถึงร้อยละ 84 (Bureau of Epidemiology, 2017) โดยผู้หญิงจะได้รับผลกระทบจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยสูงกว่าวัยผู้ชาย เนื่องจากระบบเจริญพันธุ์ของผู้หญิงเอง

การสำรวจระดับชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ พบว่าอายุของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของวัยรุ่นไทยมีแนวโน้มลดลงจากสมัยก่อน (Thato, Charron-Prochownik, Dorn, Albrecht, & Stone, 2003) โดยในปี พ.ศ. 2539 พบวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุระหว่าง 18-19 ปี และลดลงเป็นอายุระหว่าง 15-16 ปี ในปี พ.ศ. 2558 (Bureau of Reproductive Health, 2017) ที่สำคัญเยาวชนหญิงที่เคยมีเพศสัมพันธ์ในรอบปีที่ผ่านมามีอัตราการใช้ถุงยางอนามัยสม่ำเสมอค่อนข้างต่ำ และต่ำกว่าเยาวชนชาย (ชายร้อยละ 35.6, หญิงร้อยละ 27.4)(Pinyaphong et al., 2018)

ปัจจุบันมีเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการป้องกันโรคจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์มากขึ้นแต่อย่างไรก็ตามวิธีป้องกันที่ดีที่สุดก็คือการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ ซึ่งสามารถป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอชไอวี/เอดส์ได้ถึงร้อยละ 85 (Foss, Watts, Vickerman, & Heise, 2004) การใช้ถุงยางอนามัยนั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทั้งผู้หญิงและผู้ชายที่ต้องสื่อสารและตกลงร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาหลายชิ้นพบว่า ผู้ชายจะมีสัดส่วนการใช้ถุงยางอนามัยมากกว่าผู้หญิง เนื่องจากในบริบทของการมีเพศสัมพันธ์อำนาจในการควบคุมการใช้ถุงยางอนามัยมักจะขึ้นอยู่กับผู้ชาย (Jenkins et al., 2002; Srisuriyawet, Fongkaew, & Villaruel, 2006; Chamratrithirong & Kaiser, 2012)

นักศึกษาในมหาวิทยาลัยซึ่งสังคมถือว่าเป็นผู้ใหญ่ตอนต้นแต่วุฒิภาวะในการตัดสินใจขึ้นอยู่กับบริบทของสังคมและสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยอีกทั้งแรงกดดันจากเพื่อนอาจชักนำไปสู่การมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ง่าย ซึ่งจากงานวิจัยก่อนหน้าของ จักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์และคณะ (Pinyaphong et al., 2018) ที่พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมีเพศสัมพันธ์แล้วร้อยละ 67.0 นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยใช้ถุงยางอนามัยสม่ำเสมอเพียงร้อยละ 36.6

สถานการณ์ของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ พบการตั้งครรภ์ในกลุ่มแม่วัยรุ่น โดยมีอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี ต่อ 1,000 ประชากร ในปี พ.ศ. 2557 เท่ากับ 20.33 และเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2559 มีอัตราเท่ากับ 38.6 และมีแนวโน้มลดลงเป็น 30.29 ในปี พ.ศ. 2562 อัตราการตั้งครรภ์ในกลุ่มเยาวชนยังคงสูงเมื่อเทียบกับระดับประเทศ ส่วนสถานการณ์การติดเชื้อเอชไอวี เอดส์ ในกลุ่มเยาวชน พบผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ที่เป็นเยาวชนอายุระหว่าง 15-24 ปี มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากอัตรา 17.75 ต่อ 1,000 ประชากร ในปี พ.ศ. 2559 เป็น 24.3 ต่อ 1,000 ประชากรในปี พ.ศ. 2560 ตามลำดับ (Uttaradit Provincial Public Health Office, 2018) สอดคล้องกับการศึกษาของ จักรกฤษณ์

พิญญาพงษ์ (Pinyaphong, 2016) ที่ศึกษาการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธุ์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่าเยาวชนเคยตั้งครรภ์หรือทำให้คู่รักตั้งครรภ์ร้อยละ 7.3 และเคยทำแท้งหรือพาคู่รักไปทำแท้งร้อยละ 88.6 จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นและเยาวชนโดยเฉพาะเยาวชนหญิงที่เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยยังคงมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาสุขภาวะทางเพศในระยะยาว จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและปัจจัยทำนายการใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษาหญิง ในมหาวิทยาลัยมีจำกัด (Jenphanish, Dancy, & Park, 2011; Pinyaphong et al., 2018) โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือที่ผู้วิจัยศึกษา งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาในกลุ่มนักเรียนระดับอาชีวศึกษา (Jenkin et al., 2002 ; Liu et al., 2006) และมัธยมศึกษา (Aurpibul, Tangmunkongvorakul, Musumari, Srithanaviboonchai, & Tarnkehard, 2016) มีเพียงงานวิจัย 2 ชิ้น ที่ศึกษาในนักศึกษามหาวิทยาลัย ได้แก่ งานวิจัยของ อรุณรัตน์ ตั้งมั่นคงวรกุล และคณะ(Tangmunkongvorakul et al., 2011) แต่การวิจัยเป็นการนำเสนอผลในภาพรวมกับเยาวชนกลุ่มอื่นทำให้ไม่เห็นสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย และงานวิจัยอีกชิ้นเป็นของจักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์ และคณะ (Pinyaphong et al., 2018) ซึ่งศึกษาในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยชายเท่านั้น

การออกแบบกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยจำเป็นต้องทราบสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมนั้น ๆ ตัวแปรในทฤษฎีจิตวิทยาสังคมซึ่งใช้อธิบายการเกิดพฤติกรรมรวมถึงพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยเป็นตัวแปรที่ใกล้ชิด ตลอดจนเป็นสาเหตุของการเกิดพฤติกรรม ซึ่งตัวแปรดังกล่าวนั้นสามารถปรับเปลี่ยนได้ งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ใช้ตัวแปรจิตวิทยาสังคมที่การศึกษาก่อนหน้า (Pinyaphong et al., 2018; Srisuriyawet, Fongkaew, & Villaruel, 2006; Janepanish, Dancy, & Park, 2011) พบว่า สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยในกลุ่มเยาวชนได้ โดยผลการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและปัจจัยทำนายการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอ จากการวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อถุงยางอนามัยและส่งเสริมพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยในนักศึกษาหญิงต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนแต่ละประเภทของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัย

2. เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาลักษณะของพฤติกรรมทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และพฤติกรรม

การใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนประเภทต่าง ๆ ของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัย

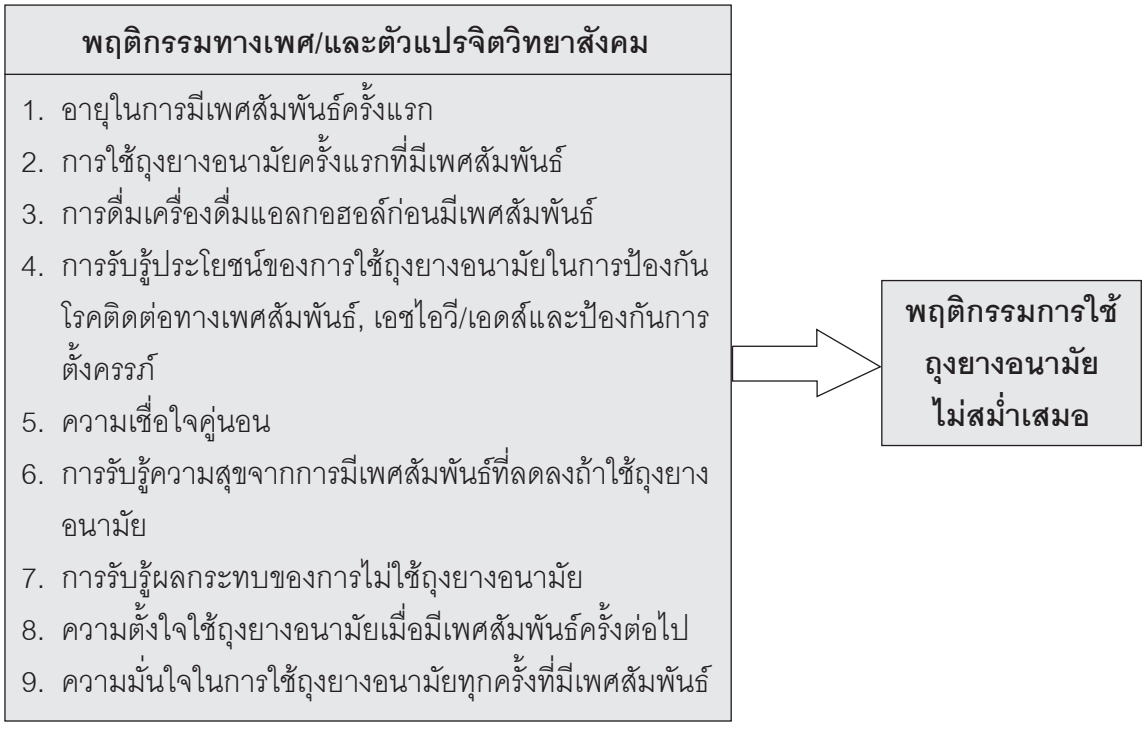
2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรได้แก่นักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่ศึกษาระดับปริญญาตรีทุกชั้นปีในสถานศึกษาแห่งหนึ่งในภาคเหนือ ปีการศึกษา 2560

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional) มีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรเป้าหมายได้แก่นักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่ศึกษาระดับปริญญาตรี

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ทุกชั้นปี จำนวน 5,851 คน ในสถานศึกษาแห่งหนึ่งในภาคเหนือ

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดตัวอย่างจากสัดส่วนการใช้ถุงยางอนามัยในเยาวชนหญิงจากการวิจัยก่อนหน้า (Srisuriyawet et al., 2006) ที่พบเยาวชนใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอร้อยละ 50.3 แทนค่าในสูตรของ Wayne (1995) ที่กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 380 คน ผู้วิจัยคำนวณสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาหญิงแต่ละคณะ และสุ่มตัวอย่างนักศึกษาหญิงแต่ละคณะโดยการสุ่มอย่างมีระบบจากรหัสของนักศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ สถานที่พักอาศัยในปัจจุบัน บุคคลที่พักอยู่ด้วยในปัจจุบัน จำนวนค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน สถานะทางการเงินของครอบครัว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ประกอบด้วย บุคคลที่ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ด้วย บุคคลที่ปรึกษาเมื่อมีปัญหาส่วนตัว แหล่งข้อมูลเรื่องเพศ ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ อายุในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก สาเหตุของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนแบบชั่วคราวหรือขาจรเพศสัมพันธ์แบบแลกเปลี่ยน (สิ่งของหรือเงิน) การถูกบังคับ (ทางร่างกายหรือจิตใจ) ให้มีเพศสัมพันธ์โดยปราศจากการยินยอม

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย ได้แก่ การใช้ถุงยางอนามัยครั้งแรกที่มีเพศสัมพันธ์ การใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งสุดท้าย การใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนประจำ และคู่นอนชั่วคราว การใช้ถุงยางอนามัย 1 ปีที่ผ่านมา โดยตัวเลือกตอบแบ่งเป็น 5 ตัวเลือกได้แก่ ใช้ทุกครั้ง ใช้เป็นส่วนใหญ่ ใช้เป็นบางครั้ง และไม่เคยใช้เลย

ส่วนที่ 4 ตัวแปรจิตวิทยาสังคม ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ของการใช้ถุงยางอนามัยในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เอชไอวี/เอดส์ และป้องกันการตั้งครรภ์ ความตั้งใจใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งต่อไป การรับรู้ผลกระทบของการไม่ใช้ถุงยางอนามัย การรับรู้ความสุขจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ลดลงถ้าใช้ถุงยางอนามัย และความมั่นใจในการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ โดยตัวเลือกตอบมี 5 ระดับตามมาตรวัดแบบ Likert scale ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบประเมินพฤติกรรมทางเพศและแบบวัดตัวแปรจิตวิทยาสังคมไปทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และหาค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ไว้ แล้วนำเครื่องมือที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และวิเคราะห์

ค่าความเชื่อมั่นด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามส่วนที่ 4 เท่ากับ 0.898

2. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยไปพบกลุ่มตัวอย่างที่ถูกสุ่มจากรหัสนักศึกษาที่ห้องเรียนหลังจบคาบเรียน ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้กลุ่มตัวอย่างรับฟังการชี้แจงเกี่ยวกับการวิจัย ผู้วิจัยทำการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างโดยให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย (informed consent) วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อมูลทั้งด้านที่เป็นประโยชน์และความเสี่ยงที่อาจได้รับจากการวิจัย อธิบายว่าผลการวิจัยจะถูกนำมาวิเคราะห์ในภาพรวมไม่มีการระบุรายบุคคล กลุ่มตัวอย่างมีอิสระในการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ กลุ่มตัวอย่างที่ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยจะได้รับแบบสอบถาม ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สมัครใจก็จะออกจากห้องไปได้หลังผู้วิจัยชี้แจงเสร็จ และเมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จให้นำแบบสอบถามมาใส่ในกล่องที่อยู่หน้าห้องซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะทำให้ผู้วิจัยไม่ทราบว่าแบบสอบถามดังกล่าวใครเป็นผู้ตอบ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อคำถามโดยคัดเลือกข้อมูลที่มีความสมบูรณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 วิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ศึกษาด้วยสถิติการถดถอยลอจิสติกส์ (Logistic regression) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 95% โดยผู้วิจัยมีการจัดกลุ่มตัวแปรตามคือพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย 1 ปีที่ผ่านมาเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) การใช้ถุงยางอนามัยสม่ำเสมอ (ใช้ทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์)และ (2) การใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอ (ใช้เป็นบางครั้ง, ใช้เป็นส่วนใหญ่ และไม่เคยใช้เลย) ส่วนตัวแปรจิตวิทยาสังคมซึ่งเป็นตัวแปรต้นผู้วิจัยจัดกลุ่มตัวแปรเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยจะเป็นกลุ่มที่มีการรับรู้ระดับต่ำ และกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยเป็นกลุ่มที่มีการรับรู้ระดับสูง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ว่า นักศึกษาหญิงจำนวน 375 คน มีอายุเฉลี่ย 20.58 ปี (S.D. = 1.20) ส่วนใหญ่ร้อยละ 68.30 พักอาศัยอยู่หอพัก เมื่อมีปัญหากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 26.25 จะปรึกษาเพื่อน รองลงมาคือปรึกษามารดา ร้อยละ 22.49 แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเพศร้อยละ 19.52 ได้รับจากเพื่อน รองลงมาคือได้รับจากอินเตอร์เน็ตคือร้อยละ 15.45

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัย ในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักศึกษาหญิงร้อยละ 66.74 เคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว อายุเฉลี่ยในการมีเพศสัมพันธ์

ครั้งแรกเท่ากับ 18.02 ปี (S.D. = 10.62) โดยบุคคลแรกที่นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่ร้อยละ 96.53 มีเพศสัมพันธ์ด้วยคือคนรักปัจจุบันนักศึกษาหญิงร้อยละ 66.93 มีคนรัก และร้อยละ 66.74 เคยมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก ในปัจจุบัน นักศึกษาหญิงร้อยละ 42.37 เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ และร้อยละ 11.88 ของนักศึกษาหญิงเคยถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์โดยบุคคลที่บังคับให้มีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 75.0 คือคนรัก

ตารางที่ 2 พฤติกรรมทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

พฤติกรรมทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	**จำนวน (n = 375) (ร้อยละ)**
มีคู่รักในปัจจุบัน	
มี	251 (66.93)
ไม่มี	124 (33.07)
มีเพศสัมพันธ์กับคนรักปัจจุบัน (n=251)	
มี	166 (66.74)
ไม่มี	85 (33.86)
เคยมีเพศสัมพันธ์	
เคย	202 (53.87)
ไม่เคย	173 (46.73)
อายุเฉลี่ยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก	
18.02 ปี (S.D.= 10.62)	
บุคคลแรกที่มีเพศสัมพันธ์ด้วย (n = 202)	
คนรัก	195 (96.53)
เพื่อน	2 (0.99)
คนรู้จัก	5 (2.58)
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ (n = 202)	
เคย	86 (42.37)
ไม่เคย	116 (57.43)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

พฤติกรรมทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	จำนวน (n = 375) (ร้อยละ)
ถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์	
เคย	24 (11.88)
ไม่เคย	178 (88.12)
บุคคลที่บังคับให้มีเพศสัมพันธ์ (n = 24)	
คนรัก	18 (75.00)
เพื่อน	2 (8.33)
คนรู้จัก	4 (16.67)

พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษาหญิงที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษาหญิงใช้ถุงยางอนามัยครั้งแรกที่มีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 65.35 ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนประจำ คู่นอนแบบชั่วคราว และคู่นอนแบบแลกเปลี่ยนร้อยละ 24.70, 54.17 และ 30.0 ตามลำดับ ใช้ถุงยางอนามัยครั้งสุดท้ายที่มีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 46.7 และใน 1 ปีที่ผ่านมานักศึกษาหญิงใช้ถุงยางทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์เพียงร้อยละ 26.24

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย

พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย	จำนวน (ร้อยละ)
ใช้ถุงยางอนามัยครั้งแรกที่มีเพศสัมพันธ์ (n = 202)	
ใช้	132 (65.35)
ไม่ใช้	70 (34.65)
ใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนประจำ (คู่รักปัจจุบัน) (n = 166)	
ใช้ทุกครั้ง	41 (24.70)
ใช้เป็นส่วนใหญ่	18 (10.84)
ใช้เป็นบางครั้ง	75 (45.18)
ไม่เคยใช้เลย	32 (19.28)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย	จำนวน (ร้อยละ)
ใช้ถุงยางอนามัย 1 ปีที่ผ่านมา (n = 202)	
ใช้ทุกครั้ง	53 (26.24)
ใช้เป็นบางครั้ง	123 (60.89)
ไม่เคยใช้เลย	26 (12.87)
ใช้ถุงยางอนามัยครั้งสุดท้ายที่มีเพศสัมพันธ์ (n = 202)	
ใช้	94 (46.7)
ไม่ใช้	108 (53.3)
ใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนแบบชั่วคราว (n = 24)	
ใช้ทุกครั้ง	13 (54.17)
ใช้เป็นบางครั้ง	6 (25.00)
ไม่เคยใช้เลย	5 (20.83)
ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์แบบแลกเปลี่ยน (n = 10)	
ใช้ทุกครั้ง	3 (30.00)
ใช้เป็นบางครั้ง	2 (20.00)
ไม่เคยใช้เลย	5 (50.00)
ใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์แบบถูกบังคับ (n = 24)	
ใช้	9 (37.50)
ไม่ใช้	15 (62.50)

ผลการวิเคราะห์หลายตัวแปรร่วมของการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอ ดังตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอในนักศึกษาหญิง ได้แก่ ไม่ใช้ถุงยางอนามัยครั้งแรกที่มีเพศสัมพันธ์ (AOR = 11.7; 95% CI = 3.7-36.7) การรับรู้ประโยชน์ของถุงยางอนามัยในการป้องกันการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เอชไอวี/เอดส์และป้องกันการตั้งครรภ์ที่ต่ำ (AOR = 3.8; 95% CI = 1.3-13.2) ความตั้งใจใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งต่อไปที่ต่ำ (AOR = 2.9; 95% CI = 1.2-7.2) และเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ (AOR = 1.23; 95% CI = 1.3-4.0) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4 ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอ

ปัจจัยที่ศึกษา	ใช้ถุงยางอนามัยสม่ำเสมอ (n = 53)		ใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอ (n = 149)		AOR (95%CI) (Adjusted OR)
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
อายุในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก					
ต่ำกว่า 16 ปี	4	14.8	23	85.2	1
มากกว่า 16 ปี	49	28.0	126	72.0	0.77 (0.2-2.46)
ใช้ถุงยางอนามัยครั้งแรกที่มีเพศสัมพันธ์					
ใช้	49	37.1	83	62.9	1
ไม่ใช้	4	5.7	66	94.3	11.70* (3.7-36.7)
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์					
ไม่เคย	36	31.0	80	69.0	1
เคย	17	19.8	69	80.2	1.23* (1.3-4.0)
การรับรู้ประโยชน์ของถุงยางอนามัยในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เอชไอวีเอกส์และป้องกันการตั้งครรภ์					
สูง	38	29.0	93	71.0	1
ต่ำ	15	21.1	56	78.9	3.83* (1.3-13.2)
การรับรู้ผลกระทบของการไม่ใช้ถุงยางอนามัย					
สูง	36	25.2	107	74.8	1
ต่ำ	17	28.8	42	71.2	0.51(0.2-1.7)
ความตั้งใจใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งต่อไป					
สูง	45	31.9	96	68.1	1
ต่ำ	8	13.1	53	86.9	2.90*(1.2-7.2)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ปัจจัยที่ศึกษา	ใช้ถุงยางอนามัย สม่ำเสมอ (n = 53)		ใช้ถุงยางอนามัย ไม่สม่ำเสมอ (n = 149)		AOR (95%CI) (Adjusted OR)
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ความเชื่อใจคู่นอน					
ต่ำ	22	26.2	62	73.8	1
สูง	31	26.3	87	73.7	1.02(0.5-1.8)
การรับรู้ความสุขจากการมีเพศสัมพันธ์ลดลงถ้าใช้ถุงยางอนามัย					
ต่ำ	13	33.3	26	66.7	1
สูง	40	24.5	123	75.5	0.70(0.7-3.2)
การมั่นใจในการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์					
สูง	32	24.2	49	70.0	1
ต่ำ	21	30.0	100	75.8	0.42 (0.7-2.5)

*p = 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยมากกว่าครึ่ง (53.87%) เคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว และมีพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เอชไอวี/เอดส์ และการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม เช่น การใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอโดยเฉพาะเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนประจำ ผลการศึกษาพบว่าการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเพียงร้อยละ 24.7 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบการใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนชั่วคราวคือร้อยละ 54.17 สอดคล้องกับการวิจัยก่อนหน้าของ จักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์และคณะ (Pinyaphong et al., 2018) ที่พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยใช้ถุงยางอนามัยในสัดส่วนที่น้อย

เมื่อมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนประจำ ผลการศึกษาอธิบายได้ว่าความสัมพันธ์ที่ยาวนานและใกล้ชิดกับคู่นอนประจำที่มากกว่าคู่นอนชั่วคราว ทำให้เกิดความไว้ใจและเชื่อใจ ซึ่งนำไปสู่กับการรับรู้ต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ลดลงว่าตนเองจะไม่เสี่ยงจึงทำให้ไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ (Westercamp et al., 2010) กรณีที่ใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนประจำคือเพื่อการคุมกำเนิด นอกจากนี้ทัศนคติของสังคมไทยต่อถุงยางอนามัยที่ว่าควรใช้กับกลุ่มเสี่ยงซึ่งได้แก่

หญิงบริการทางเพศ ความเชื่อดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการรณรงค์ให้ใช้ถุงยางอนามัยกับหญิงบริการทางเพศ ในโครงการถุงยาง-อนามัย 100% (Chamratrithirong & Kaiser, 2012) ผลของโครงการดังกล่าวทำให้อัตราการใช้ถุงยางอนามัยกับหญิงบริการทางเพศเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามกลับพบว่าอัตราการใช้ถุงยางอนามัยกับคู่สมรสหรือคนรักยังต่ำ เนื่องจากรับรู้ว่าคู่รักไม่ใช่กลุ่มเสี่ยงดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อว่าการใช้ถุงยางอนามัยจะทำให้คู่นอนรู้สึกว่าไม่เชื่อใจ งานวิจัยครั้งนี้พบเยาวชนหญิงร้อยละ 42.37 เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งผลจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจนำไปสู่การขาดสติในการกระทำพฤติกรรมโดยเฉพาะการตัดสินใจใช้ถุงยางอนามัย งานวิจัยนี้ยังพบอีกด้วยว่าการเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำนายการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอ (AOR = 1.23; 95% CI =1.3-4.0) สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าของ Certain, Harahan, Saewyc, & Fleming (2009), Gullette & Lyons (2006), จักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์ (Pinyaphong, 2016) และจักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์ และคณะ (Pinyaphong et al., 2018) ที่พบว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยทำนายการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอในวัยรุ่นและเยาวชน

บุคคลแรกที่นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่ร้อยละ 96.53 มีเพศสัมพันธ์ด้วย ได้แก่ คนรัก โดยสาเหตุของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกส่วนใหญ่ร้อยละ 85.15 เพราะความรัก สอดคล้องกับงานวิจัยหลายชิ้นที่พบวัยรุ่นและเยาวชนหญิงส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับคนรัก อาจอธิบายได้ว่าทัศนคติของวัยรุ่นหญิงที่เชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์กับคนรักเป็นการแสดงออกซึ่งความรักและการให้ เยาวชนหญิงบางส่วนยังเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์จะเป็นกันผูกมัดฝ่ายชาย (Tangmunkongvorakul et al., 2014; Thato et al., 2003; Westercamp et al., 2010) ทัศนคติดังกล่าวของเยาวชนหญิงในปัจจุบันไม่แตกต่างกับทัศนคติของเยาวชนชาย ซึ่งพบในงานวิจัยของ ศิริพร จิรวัฒน์กุล และคณะ (Chirawatkul et al., 2013) ที่เยาวชนชายรับรู้ว่าการมีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวเป็นเรื่องธรรมดาและการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องของการให้ความสุขกับคนรักและการได้รับความสุขเช่นกัน โดยวัยรุ่นชายเชื่อว่าบริบทของการมีเพศสัมพันธ์ผู้หญิงจะเป็นฝ่ายให้ความสุขและผู้ชายจะเป็นฝ่ายได้รับความสุขนั้น จากความเชื่อดังกล่าวอาจทำให้เพศสัมพันธ์ครั้งแรกของผู้หญิงอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน เนื่องจากความไว้ใจและเชื่อใจในคู่นอน เนื่องจากคิดว่าผู้ชายก็มีเพศสัมพันธ์กับตนเป็นคนแรกเช่นกัน ซึ่งผู้ชายอาจมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมาก่อนหรืออาจมีคู่นอนหลายคนในเวลาเดียวกันก็เป็นได้

การไม่ใช้ถุงยางอนามัยครั้งแรกที่มีเพศสัมพันธ์สามารถทำนายการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอได้ในระดับที่สูง (AOR = 11.7; 95% CI = 3.70-36.7) อธิบายได้ว่าพฤติกรรมครั้งแรกที่ได้กระทำจะนำมาซึ่งการเกิดเป็นนิสัยในการกระทำพฤติกรรมนั้นต่อไป (Shafii, Stovel,

Davis, & Holmes, 2004) เช่นเดียวกันถ้ามีการใช้ถุงยางอนามัยครั้งแรกที่มีเพศสัมพันธ์จะทำให้เกิดเป็นนิสัยใช้ถุงยางอนามัยสม่ำเสมอต่อไป งานวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ (Jenkins et al., 2002; Pinyaphong et al., 2018; Shafii et al., 2004) ที่พบว่าการไม่ใช้ถุงยางอนามัยครั้งแรกที่มีเพศสัมพันธ์สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอได้ในระดับสูง ผลการศึกษาดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการให้ความรู้และทักษะกับวัยรุ่นในการใช้ถุงยางอนามัยก่อนที่วัยรุ่นจะมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการใช้ถุงยางอนามัยครั้งแรกที่มีเพศสัมพันธ์ ซึ่งจะง่ายกว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลังจากพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นแล้ว

ความตั้งใจใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งต่อไปที่ต่ำสามารถทำนายการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอได้ (AOR = 2.9; 95% CI = 1.2-7.2) ความตั้งใจเป็นตัวแปรสำคัญในทฤษฎีการกระทำแบบมีแบบแผน ซึ่งเป็นทฤษฎีจิตวิทยาสังคมที่นิยมใช้อธิบายพฤติกรรมโดยเฉพาะพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยทั้งในและต่างประเทศ (Asare, 2015; Janepanish et al., 2011; Wayuhuerd et al., 2010) เนื่องจากความตั้งใจเป็นตัวแปรที่ใกล้ชิดกับการเกิดพฤติกรรมมากที่สุดในทฤษฎีการกระทำแบบมีแบบแผน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าของ พูลสุข เจนพานิชย์ และคณะ (Janepanish et al., 2011) ชุติมา เทียนชัยทัศน์ และคณะ (Teanchaithut et al., 2016) และ สุภาวดี วายุเหือด และคณะ (Wayuhuerd et al., 2010) ที่พบว่าความตั้งใจที่จะใช้ถุงยางอนามัยสามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยในเยาวชนได้ ซึ่งทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajjzen (2006) กล่าวว่าบุคคลจะกระทำพฤติกรรมใด พฤติกรรมนั้นย่อมเกิดจากความตั้งใจของบุคคลในการควบคุมปัจจัยต่าง ๆ หากสามารถทำนายความตั้งใจของบุคคลได้ก็จะสามารถทำนายพฤติกรรมได้

การรับรู้ประโยชน์ของถุงยางอนามัยว่าสามารถใช้ป้องกันการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เอชไอวี/เอดส์ และป้องกันการตั้งครรภ์ สามารถทำนายการใช้ถุงยางอนามัยได้ (AOR = 3.83; 95% CI = 1.3-13.2) สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าของ Fehr, Vidourek, King, & Nabors (2017), Parsons, Bimbi, & Borkowski (2001) และ ชุติมา เทียนชัยทัศน์ และคณะ (Teanchaithut et al., 2016) ที่พบว่าวัยรุ่นหญิงที่มีการรับรู้ประโยชน์ของการใช้ถุงยางอนามัยที่สูงจะใช้ถุงยางอนามัยสม่ำเสมอเพิ่มขึ้น แต่การรับรู้อุปสรรคของถุงยางอนามัยว่าทำให้ความสุขในการมีเพศสัมพันธ์ลดลง ไม่สามารถทำนายการใช้ถุงยางอนามัยได้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ จักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์ และคณะ (Pinyaphong et al., 2018) ที่พบว่าการรับรู้ความสุขจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ลดลงจากการใช้ถุงยางอนามัยสามารถทำนายการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอได้ในนักศึกษาชาย อาจเนื่องจากในบริบทของการมีเพศสัมพันธ์ผู้ชายจะคำนึงถึงความสุขจากการมีเพศสัมพันธ์มากกว่าผู้หญิง โดยผู้หญิงส่วนหนึ่งให้เหตุผลว่า

การมีเพศสัมพันธ์เป็นการแสดงความรัก แต่สำหรับผู้ชายการมีเพศสัมพันธ์คือการตอบสนองความต้องการทางเพศ (Chirawatkul et al., 2013)

ความมั่นใจในการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ไม่สามารถทำนายการใช้ถุงยางอนามัยได้ อธิบายได้ว่าในบริบทของการมีเพศสัมพันธ์ในหลายพื้นที่รวมถึงประเทศไทยนั้น ผู้ชายมักจะเป็นฝ่ายควบคุมและมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง (Blanc, 2001; Tangmunkongvorakul et al., 2011) รวมถึงการตัดสินใจที่จะใช้หรือไม่ใช้ถุงยางอนามัย ถึงแม้ในหลายบริบทผู้หญิงมีความตั้งใจที่จะใช้ถุงยางอนามัยเมื่อรู้สึกว่ามีความไม่ปลอดภัยจากการมีเพศสัมพันธ์แต่ไม่สามารถปฏิเสธผู้ชายได้ทั้งนี้เนื่องจากกลัวกระทบถึงความสัมพันธ์ในอนาคต (Pearson, 2006)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. จากผลการศึกษาที่พบว่าตัวแปรจิตวิทยาสังคมที่สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอในนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัย ได้แก่ความตั้งใจที่จะใช้ถุงยางอนามัย การรับรู้ประโยชน์ของการใช้ถุงยางอนามัย ดังนั้น การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัยควรมุ่งไปที่การปรับเปลี่ยนปัจจัยจิตวิทยาสังคมดังกล่าว

2. สถานศึกษาหรือหน่วยงานสาธารณสุขควรให้ความรู้เกี่ยวกับการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอชไอวี/เอดส์เพื่อให้เยาวชนหญิงสามารถที่จะประเมินความเสี่ยงของตนเองได้ถูกต้องว่าอาจจะมีโอกาสติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ได้

3. จากการวิจัยพบว่าการใช้ถุงยางอนามัยครั้งแรกที่มีเพศสัมพันธ์สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอได้สูงสุด ดังนั้น สถานศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นควรให้ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยให้กับวัยรุ่นก่อนที่จะมีเพศสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความมั่นใจที่จะสามารถใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนประเภทต่าง ๆ ของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยว่าเป็นปัจจัยตัวเดียวกันหรือไม่ เพื่อจะได้นำมาออกแบบกิจกรรมต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนงานวิจัยเชิงปริมาณให้ชัดขึ้นและเพื่ออธิบายเบื้องหลังหรือเงื่อนไขการตัดใจที่จะใช้หรือไม่ใช้ถุงยางอนามัยในแต่ละบริบทของการมีเพศสัมพันธ์

REFERENCES

Ajjzen, I. (2006). Attititude, personality, and behavior. NY: Open University Press.

Asare, M. (2015). Using the theory of planned behavior to determine the condom use behavior among college students. Am J Health Stud, 30(1), 43-50.

Aurpibul, L., Tangmunkongvorakul, A., Musumari, P. M., Srithanaviboonchai, K., & Tarnkehard, S. (2016). Patterns of sexual behavior in lowland Thai Youth and ethnic minorities attending high school in rural Chiang Mai, Thailand. PLoS One, 11(12), e0165866.

Blanc, A. K. (2001). The effect of power in sexual relationships on sexual and reproductive health: An Examination of the Evidence. Stud Fam Plann, 32(3), 189-213.

Bureau of Reproductive Health. (2017). Anual Report 2017. Retrieved April 13, 2019 from http://rh.anamai.moph.go.th/dowload/all_file/index/reportRH/report_rh_60.pdf (in Thai)

Bureau of Epidemiology. (2017). Annual report 2017. Retrieved April 13, 2019 from https://apps.boe.moph.go.th/boeeng/download/AESR-6112-24.pdf (in Thai)

Certain, H. E., Harahan, B. J., Saewyc, E. M., & Fleming, M. F. (2009). Condom use in heavy drinking college students: the importance of always using condoms. J Am Coll Health, 58(3), 187-194.

Chamratrithirong, A., & Kaiser, P. (2012). The dynamics of condom use with regular and casual partners: analysis of the 2006 National Sexual Behavior Survey of Thailand. PLoS One, 7(7), e42009.

Chirawatkul, S., Sawangchareon, K., Jongudomkarn, D., Rujiraprasert, N., Kittipongpaisarn, W., Rungreongkulkij, S., Chareonwong, S. (2013). Perceptions of male adolescents related to love and sexual relationships. Journal of the Psychiatric Association of Thailand, 58(1), 75-88. (in Thai)

Fehr, S. K., Vidourek, R. A., King, K. A., & Nabors, L. A. (2017). Perceived barriers and benefit of condom use among college students. American Journal of Health Studies, 32(4), 219-233.

Foss, A. M., Watts, C. H., Vickerman, P., & Heise, L. (2004). Condoms and prevention of HIV. BMJ, 329(7459), 185-186.

Gullette, D. L., & Lyons, M. A. (2006). Sensation seeking, self-esteem, and unprotected sex in college students. J Assoc Nurses AIDS Care, 17(5), 23-31.

Janepanish, P., Dancy, B. L., & Park, C. (2011). Consistent condom use among Thai heterosexual adult males in Bangkok, Thailand. AIDS Care, *23*(4), 460-466.

Jenkins, R. A., Manopaiboon, C., Samuel, A. P., Jeeyapant, S., Carey, J. W., Kilmarx, P. H., Van Griensven, F. (2002). Condom use among vocational school students in Chiang Rai, Thailand. AIDS Educ Prev, 14(3), 228-245.

Liu, A., Kilmarx, P., Jenkins, R. A., Manopaiboon, C., Mock, P. A., Jeeyapunt, S., Van Griensven, F. (2006). Sexual initiation, substance use, and sexual behavior and knowledge among vocational students in northern Thailand. Int Fam Plan Perspect, 32(3), 126-135.

Parsons, J.T, Bimbi, D., & Borkowski, T. (2001). Perceptions of the benefits and costs associated with condom use and unprotected sex among late adolescent college students. Journal of Adolescence, 23(4), 377-391.

Pearson, J. (2006). Personal control, self-efficacy in sexual negotiation, and contraceptive risk among adolescents: The Role of Gender. Sex Roles, 54(9-10), 615-625.

Pinyaphong, J. (2016). Sexual risk behaviors among university male student in Thailand. Paper presented at the The Asian Conference on Arts and Humanities 2016, The Art Center Kobe, Japan.

Pinyaphong, J., Srithanaviboonchai, K., Chariyalertsak, S., Phornphibul, P., Tangmunkongvorakul, A., & Musumari, P. M. (2018). Inconsistent condom use among male university students in Northern Thailand. Asia Pac J Public Health, 30(2), 147-157.

Shafii, T., Stovel, K., Davis, R., & Holmes, K. (2004). Is condom use habit forming? Condom use at sexual debut and subsequent condom use. Sexually Transmitted Diseases, 31(6), 366-372.

Srisuriyawet R, Fongkaew W., & Villaruel, A. M. (2006). Gender and sexual experience difference in adolescent sexual behavior in Thailand: Psychosocial Factors. Thai J Nurs Res, 10(3), 215-227.

Tangmunkongvorakul, A., Carmichael, G., Banwell, C., Utomo, I. D., & Sleigh, A. (2011). Sexual perceptions and practices of young people in Northern Thailand. J Youth Stud, 14(3), 315-339.

Tangmunkongvorakul, A., Srithanaviboonchai, K., Guptarak, M., Wichajarn, M., Yungyuankul, S., Khampan, R., Grimes, R. M. (2014). Attitudes and behavior among rural Thai

adolescents regarding sexual intercourse. Southeast Asian J Trop Med Public Health, 45(6), 1437-1447.

Teanchaithut, C., Masingboon, K., & Wacharasin, C. (2016). A casual model of safe sex behaviors in female adolescent. Journurnal of Phrapokklao Nursing College, 27(2), 78-94. (in Thai)

Thato, S., Charron-Prochownik, D., Dorn, L. D., Albrecht, S. A., & Stone, C. A. (2003). Predictors of condom use among adolescent Thai vocational students. J Nurs Scholarsh, 35(2), 157-163.

Uttaradit Provincial Province Public Health Office. (2018). Annual Report. Retrieved June 13,2019 from http://uto.moph.go.th/comdisease/source/epidem/. (in Thai)

Wayne, W. D. (1995). Biostatistics: a foundation of analysis in the heallth science: John Wiley&Sons.

Wayuhuerd, S., Phancharoenworakul, K., Avant, K. C., Sinsuksai, N., & Vorapongsathorn, T. (2010). Using the theory of planned behavior to predict condom use behavior among Thai adolescents. Pacific Rim International Journal of Nursing Research, 14(4), 315-329.

Westercamp, N., Mattson, C. L., Madonia, M., Moses, S., Agot, K., Ndinya-Achola, J. O., Bailey, R. C. (2010). Determinants of consistent condom use vary by partner type among young men in Kisumu, Kenya: a multi-level data analysis. AIDS Behav, 14(4), 949-959.

Research Article

THE DEVELOPMENT OF ONLINE INSTRUCTIONAL MEDIA FOR INDEPENDENT LEARNING OF ENGLISH IN TERTIARY LEVEL EDUCATION

Nipaporn Chalermnirundorn[1*] and Gary Torremucha[2*]

Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Suryadhep Teachers College,

Rangsit University, Pathum Thani, Thailand[1*]

Rangsit English Language Institute, Rangsit University, Pathum Thani, Thailand[2*]

nipaporn.c@rsu.ac.th[1*]

Received: 2019-04-11

Revised: 2019-08-08

Accepted: 2019-09-02

ABSTRACT

The objectives of this study were to develop online instructional media for independent learning of English in tertiary level education; investigate the students' learning satisfaction towards independent learning of English in tertiary level education using online instructional media, and compare the students' learning achievement between control group and experimental group for independent learning of English in tertiary level education using online instructional media. A purposive sampling was applied to select two sections of forty tertiary level EFL students each; one as control group and the other as experimental group. The experimental group was treated with online instructional media whereas the control group was taught using the traditional method. The quantitative data and the qualitative data were collected through post-survey questionnaire, pretests, posttests, as well as focus group discussion. The quantitative data were analyzed and interpreted using inferential statistics t-test with $p \leq .05$ level of significance, mean, and standard deviation. The qualitative data were analyzed using content analysis method. The results revealed that the students' average level of satisfaction was considered as of a high level with mean score of 4.44 and S.D. of 0.10. The pretest mean score in the experimental group was significantly higher than that of

the control group with the mean difference of 0.46. After the treatment for eight weeks, the posttest mean score in the experimental group was also significantly higher than that of the control group with the mean difference of 0.43. The responses of focus group discussion confirmed that incorporating this learning platform in teaching and learning remarkably had a positive effect on students' learning satisfaction and achievement.

Keywords: Online Instructional Media, Independent Learning, EFL, Tertiary Level Education

Introduction

Thailand's new development model, popularly known as Thailand 4.0, is a model that aims to unlock the country from several economic challenges. Its policy on tertiary education is one of the top priorities on national development agenda. Like other countries in the region, Thailand has been through an education reform in order to cope with the advances in modern technology which has dramatically transformed Thai society from an agricultural one to a semi-industrial and service-based one (Pitiyanuwat & Anatrasirichai, 2002). In today's twenty-first century society and education, English has been playing a major role at the level of tertiary education in many countries around the world, including Thailand. Fluency and competency in English help graduates find high-quality jobs in reputable companies. Even though English plays a crucial role in the globalized economy, it cannot be denied that Thailand does not provide sufficient English exposure and opportunities to use it.

In the recent ranking conducted by the Switzerland-based Education First (2018), Thailand has been categorized in a low proficiency band. Teaching English as a foreign language is a challenging task in developing countries, Thailand in particular. The creation of a language classroom environment which fosters learning greatly is very crucial to the success of language learning. The classroom environment must provide students with opportunities to be exposed to English language in or outside the classroom and to work more independently.

Learners in the 21stcentury are very aware of the internet and other topics about technology. Technological devices should always be used by students and teachers. The development of web-based language teaching and learning activities continue to be an exciting and growing field. With the availability of technology in educational

institutions, students learn faster and easier than before since the barrier of location for people in different parts of the world has been reduced by some of the latest technologies such as the web, internet, and mobile devices (Sarica & Cavus, 2008).

For this reason, the researchers would like to propose that; going through internet is an alternative way to study English. There are a number of popular web-technologies which are used in education such as Facebook, LINE Messaging App, Wikis, Blogs, and Learning Management System like Google Classroom, iTunes U, Blackboard, Canvas, and the highly effective one, MOODLE (Ernenebaatar, et al., 2011).

MOODLE: Modular Object-Oriented Developmental Learning Environment

MOODLE, as online instructional media is a learning platform designed to provide educators, administrators and learners with a single robust, secure and integrated system to create personalized learning environments. MOODLE supports both blended and online courses, and has apps available for iOS, Android, and Windows Phone. Its assessment, tracking, and reporting capabilities are exceptional. The MOODLE platform has three levels of use, with features of differential use and access. There are the administrator (the manager of the platform), teacher (who may also have other designations, for example, trainer, facilitator, promoter) and the student (learner, participant, user, or trainee). MOODLE has a set of activities features in the system including Assignments, Chat, Database, Forum, Glossary, Lesson, Quiz, SCORM, Survey, Wiki and Workshop. All of these can be found when the editing is turned on and the link 'Add an activity or resource' is clicked.

Independent Learning and MOODLE

MOODLE was preliminarily developed based on the importance of social and co-operative learning with the construction of personal knowledge (Brown, 2007). Suppasetseree (2010) highlighted several features in the MOODLE system that helped support and deliver instruction easier than in a traditional classroom setting. Independent learning through MOODLE, when used appropriately, can help significantly improve students' satisfaction, interest and motivation to be actively engaged in their educational experience. The features of MOODLE such as increasing convenient access to the course, supporting shared creation, collaboration among peers and mastery of knowledge are very essential in any tertiary education learning environment. Students are able to control the pace of learning,

mode of interaction, and by enhancing opportunities for collaborative learning, control of interaction (Blin, 2004). This responsibility for learners to take control of their learning may also empower and motivate learners which may subsequently foster autonomy (Murry, Hourigan, Jeanneau, & Chappel, 2005).

Students, as independent learners, improve academic performance; increase confidence; greater student awareness of their limitations and their abilities to manage them; enabling teachers to provide differentiated tasks for students; and fostering social inclusion by countering alienation. Independently self-regulated learning in the 21st century will only be effective with the proper usage of technology. It overcomes all barriers, makes learning fun and accessible, thus increasing achievement.

From all of the aforementioned, any profound research and study on the use of online instructional media for independent learning of EFL in tertiary level education will help shed some light on how this kind of teaching and learning platform can be related to students' achievement and satisfaction in learning English as a foreign language. Most of all, the researchers hope that this study will contribute to a more effective alternative way of teaching and learning in today's twenty-first century society and education.

Research Objectives

1. To develop online instructional media for independent learning of English in tertiary level education.

2. To investigate the students' learning satisfaction towards independent learning of English in tertiary level education using online instructional media.

3. To compare the students' learning achievement between control group and experimental group for independent learning of English in tertiary level education using online instructional media.

Expected Benefits

1. Using MOODLE as a tool of online instructional media would remarkably enhance students' learning satisfaction towards independent learning of English in tertiary level education.

2. Through the use of online instructional media (MOODLE), the students' learning achievement for independent learning of English in tertiary level education would be improved significantly.

Research Scope

1. Location of the Study

The participating university is a Thai private university located in Pathum Thani province on the outskirts of Bangkok. The name of the participating university cannot be disclosed without its consent. This study was carried out using English Reading and Writing Course in Semester S (Summer Term) of academic year 2018 at the participating university.

2. Population and Sample

Population

The population of the study consisted of 1,043 undergraduate students, both male and female with mixed English language abilities. They enrolled in an English Reading and Writing Course according to the requirements set by their own faculties in Semester S (Summer Term) of academic year 2018.

Sample

By employing the purposive sampling method, one section was selected to be the control group and another to be the experimental group. Of the forty participants in the control group, fourteen were female and twenty-six were male ranging in age from 19 to 24. They were the students from ten faculties: College of Design, Faculty of Digital Art, College of Social Innovation, Faculty of Business Administration, Faculty of Communication Arts, Faculty of Architecture, Faculty of Law, Faculty of Liberal Arts, Faculty of Political Science, and The Conservatory of Music. Almost all had also been studying English for approximately ten years. In addition, of the forty participants in the experimental group, twenty-four were female and sixteen were male ranging in age from 19 to 21. These undergraduates were from five faculties: Faculty of Business Administration, Faculty of Communication Arts, Faculty of Liberal Arts, Faculty of Accountancy, and College of Engineering. Almost all had been studying English for approximately ten years. The students' previous grades of English were examined and compared to assure the indifference in the students' English language competency between the experimental group and the control group. Evidently, the participants in both groups were considered on the similar level of competency based on their grades from previous English course with a mean score of 2.43 for the experimental group and a mean score of 2.10 for the control group.

Time Frame

The study was carried out for the duration of 8 weeks of Semester S of academic year 2018 (15th June – 15th September, 2018). The students were asked

to do all the required activities depending on their availability but had to finish them 2 weeks before the final exam.

Conceptual framework

The researchers developed the MOODLE course which was an independent online learning platform designed for extending the students' learning activities outside the classroom. The experimental group was taught using the MOODLE course as a supplementary teaching and learning material whereas the control group was taught using the traditional method without using the MOODLE course. The traditional teaching method in the control group and the use of the MOODLE course in the experimental group were independent variables whereas learners' learning satisfaction towards the MOODLE course together with the learning achievement of both control and experimental groups was the dependent variable.

Research Methodology

The research method combined quantitative and qualitative approaches for an in-depth understanding of the complex phenomenon and enhanced accuracy as well as completeness which contributed to the overall validity (McKim, 2017). Hence the researchers applied the mixed-methods to carry out the study with an experimental research design including a control group and an experimental one. The traditional teaching method which had no the MOODLE course was used with the students of the control group whereas an online learning platform; in other words the MOODLE course was used with the students of the experimental group. The data collected from pretests, posttests, questionnaire responses and focus group discussion were used to achieve the research objectives of the study. All of these are shown in a figure below.

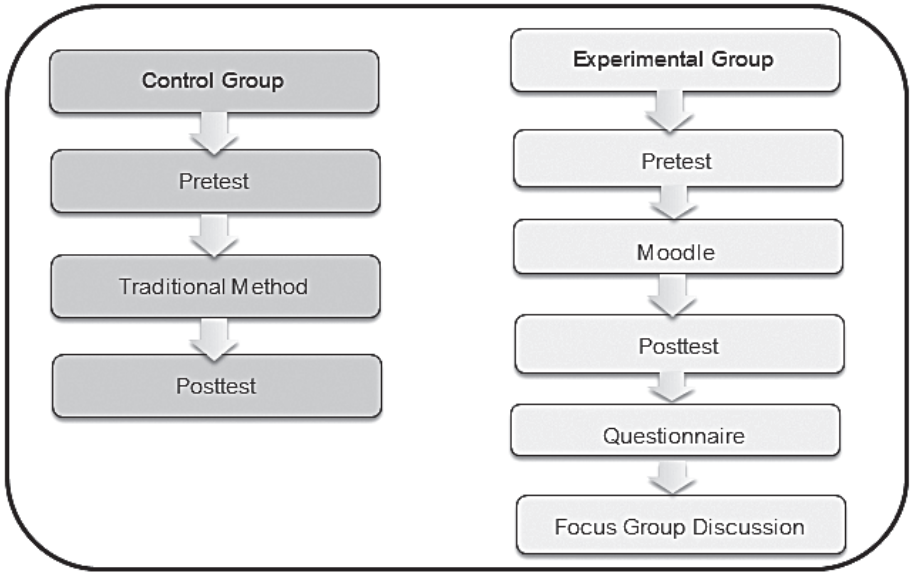

Figure 1 Illustration of Research Design

1. Instruments

1.1 Instructional Instrument

- MOODLE course

The researchers developed the MOODLE course which was an independent learning platform designed for extending the students' learning activities outside the classroom (See Figure 2).

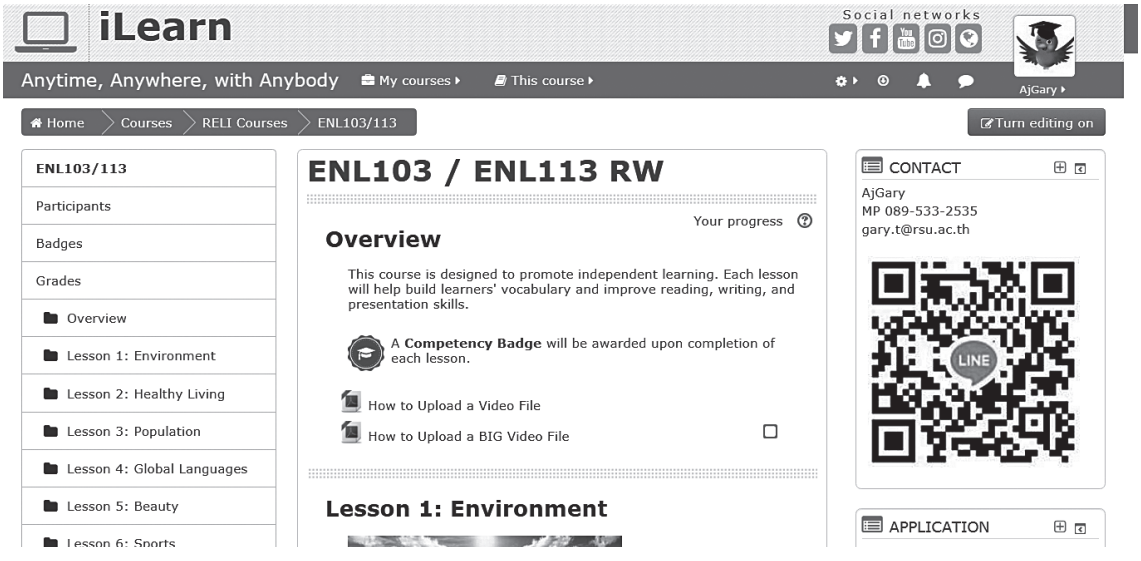

Figure 2 Online Learning Platform – MOODLE course

With an internet connection, the students were able to access the course anytime/anywhere with their smartphone, tablet, or computer. The system was protected by passwords. The students were asked to do all the required activities including picture, dialogue, dictation, video, grammar, Q&A, cloze, short talk, vocabulary, and reading tests depending on their availability but had to finish them 2 weeks before the final exam. The students were allowed to do each exercise only once (1 time) and also not authorized to review and check their submitted answers without the consent of the teacher/adviser. In spite of the fact that this was an independent learning method, it was still a requirement for all students to meet their teacher/adviser in the midterm and the final sessions to report their learning progress and limitations.

1.2 Quantitative Data Collection Instrument

- Questionnaire

To investigate the students' learning satisfaction towards independent learning of English using online instructional media, the researchers administered the post-survey using 5-point Likert scale questionnaire with every student in the experimental group after the treatment were completed. The questionnaire was composed of 30 items for the students' learning satisfaction and divided into four categories: System Category, Communication Category, Learning Behavior Category, and Lessons Category.

- Learning Achievement Tests

To compare the students' learning achievement in both control group and in experimental group, the researchers conducted pretest prior to and posttest after the treatment of MOODLE course. The students in both groups were assigned to write an opinion paragraph of 10 sentences or around 150 words by choosing one of the statements in accordance with the lessons in an English course book: English language destroys other languages; Thailand should stop using fuel; or Attractive people have higher income. The statements above were also given in posttest; however, the students were not allowed to choose the same statement that they chose in the pretest to write in the posttest.

- Writing Assessment Rubric

The researchers designed and applied a writing assessment rubric to obtain the data regarding the students' learning achievement scores in both control group and in experimental group. Both researchers were the evaluators; therefore,

any potential bias on the obtained data regarding the students' achievement could be avoided. The scores given by both evaluators were combined and hence each writing test was worth 10 points.

1.3 Qualitative Data Collection Instrument

- Focus group discussion

The head researcher carried out a focus group discussion asking thirteen randomly selected students with mixed abilities in the experimental group to give responses for 8 questions in a group of 3-5. They were asked to discuss and share their opinions regarding the satisfaction on using online instructional media, the MOODLE course.

2. Validity and Reliability of the Instruments

2.1 Validity

All of the research instruments in this study were validated by three experts who were the university lecturers in Education and Teaching English as a Foreign Language. The Index of Item Objective Congruence (IOC) was calculated by using the statistical formula. Every item of the research instruments was rated +1 by all the three validators together with some comments for further improvement of the instruments. Also, prior to the treatment, the MOODLE course, an independent learning platform designed by the researchers was also validated and approved by the director and the technical staff of the Cyber University Center at the participating university.

2.2 Reliability

To evaluate the reliability of the satisfaction questionnaire, the researchers conducted the reliability test with another section of 30 students who were neither in the control group nor in the experimental group of the study. Cronbach's Alpha Rating Scale was applied to measure the reliability of 50 questionnaire items. The reliability statistics Cronbach's alpha (α) was 0.96 which indicated that the instrument had an excellent level of internal consistency (Mohamad et al., 2015). Nevertheless, after obtaining the validators' comments and suggestions for further improvement of the instrument, the researchers rechecked for any redundant items. Eventually, 20 items were excluded and only 30 items were used for the actual study and data collection.

3. Data Collection Procedures

3.1 Approval and Ethical Consideration

To ensure the ethics and morality of the study, all documents regarding the research procedures were reviewed and approved by Ethical Committee of Research

Institute of the participating university based on the Declaration of Helsinki and Good Clinical Practice.

3.2 Participant's Consent Approval

At the beginning of the study, each student was informed about the study and requested to sign a consent letter with a witness signature. They were assured that their information would be kept confidential and that it would not affect their course grades. The anonymity and confidentiality of the students were maintained at all times.

4. Data Analysis

4.1 Quantitative Data Analysis

- Questionnaire

The mean and standard deviation of questionnaire were computed and analyzed using a computer program. The total mean and standard deviation scores of four categories of the items for the students' learning satisfaction were interpreted according to the statistical analysis interpretation of the mean score.

- Learning Achievement Tests

Learning achievement scores of pretest and posttest were analyzed using a descriptive statistical analysis. The comparisons of mean, standard deviation and significance level were done through paired sample t-test and independent t-test. The value of 2-tailed significance value (p); in other words, $P \leq .05$ level of significance was referred to determine the significance difference between the mean.

4.2 Qualitative Data Analysis

- Focus group discussion

In order to acquire solid data, the focus group discussion in the current study was carried out by the head researcher and the students' responses in each group were videotaped and photographed. Afterwards, the same researcher transcribed, translated, and analyzed the responses by using the content analysis method.

Research Results and Discussion

Research Results

1. Analysis and results of Quantitative Data

1.1 Results of Questionnaire

The overall students' level of satisfaction was considered as of a high level with mean score of 4.44 and S.D. of 0.10. By examining the mean scores of all questionnaire items, the results revealed the high level and the highest level of students' of satisfaction with the mean scores ranging from 4.28 to 4.68 in seven items. Item 1, *"I could easily access the Internet as needed for my studies."* ($\overline{X}$ = 4.65); Item 5, *"I could manage my study effectively with online class."* ($\overline{X}$ = 4.58); Item 23, *"Online class*

helped me have strong time management skills." ($\overline{X}$ = 4.63); Item 27, *"Online learning offered me convenience."* ($\overline{X}$ = 4.68); Item 28, *"Online learning met my learning needs."* ($\overline{X}$ = 4.63); Item 29, *"Online learning improved my communication skills."* ($\overline{X}$ = 4.53); and Item 30, *"Online learning promoted greater participation; and interaction."* ($\overline{X}$ = 4.55) were rated in the highest level and the other twenty-three items were rated in the high level. The lowest mean score was rated for Item 12, "*The learning process was the same in class and online."* with the mean score of 4.28 whereas the highest one was rated for Item 27, "*Online learning offered me convenience."* with the mean score of 4.68 respectively.

Based on the data from the 8-item System Category, students' level of learning satisfaction in this category was regarded as of the highest level with the total mean score of 4.51 and S.D. of 0.13. Item 27, *"Online learning offered me convenience."* was rated the highest with the mean score of 4.68 and S.D. of 0.47 while Item 26, *"I could more easily monitor my academic progress in online class*." was rated as the lowest in this category with the mean score of 4.35 and S.D. of 0.58.

Based on the data from the 5-item Communication Category, the students' level of learning satisfaction in this category was regarded as of the high level with the total mean score of 4.41 and S.D. of 0.05. Interestingly, Item 29, *"Online learning improved my communication skills."* was rated on the highest level of students' learning satisfaction with the highest mean score within this category (mean=4.53 and S.D.=0.64) whereas Item 2, *"I felt comfortable communicating electronically."* and Item 11, "*I could discuss with other students during online activities outside of class."* were rated equally with the lowest mean score in this category (mean=4.38 and S.D.=0.59 and 0.70 respectively).

Based on the data from the 13-item Learning Behavior Category, the students' level of learning satisfaction in this category was also regarded as of the high level with the total mean score of 4.42 and S.D. of 0.10. Obviously, Item 23, "*Online class helped me have strong time management skills.*" was given the highest mean score of 4.63 and S.D. of 0.54 whereas Item 12, *"The learning process was the same in class and online.*" was rated the lowest among all 30 items of the questionnaire with the mean score of 4.28 and S.D. of 0.78; its mean score was thus the lowest one in this category.

Based on the data from the 4-item Lessons Category, the students' level of

learning satisfaction in this final category was also rated as of the high level with the total mean score of 4.40 and S.D. of 0.05. Noticeably, Item 13, "*I believed that learning online outside of class was more motivating than a regular class.*" was rated with the highest mean score within this category (mean = 4.45 and S.D. = 0.68) while Item 16, *"The course resources and materials for this online class were easily accessible"* was rated with the lowest mean score in this category (mean = 4.35 and S.D. = 0.62).

1.2 Results of Students' Learning Achievement

- Individual students' pretest and posttest scores of experimental group

The results revealed that every student or 100% of the students in the control group had improved in learning achievement in the posttest. The improvement scores ranged from 0.25 point as the lowest to 1.75 points as the highest. In the experimental group, the results exhibited that 39 out of 40 students had improved in their learning achievement in the posttest. The improvement scores ranged from 0.25 point as the lowest to 1.75 points as the highest.

- Pretest and Posttest Comparison within the Groups

The mean scores of pretest and posttest of the control group were 7.08 and 7.89 respectively, resulting in the mean difference of 0.81. In the experimental group, the mean scores of pretest and posttest were 7.54 and 8.32 respectively with the mean difference of 0.78. The statistical significance values (p) of both groups were lower than .05 ($P \leq .01$) which indicated that there was statistically significant increase in the learning achievement scores of both control group and experimental group. However, the mean difference between the pretest and the posttest of the control group (0.81) was higher than that of the experimental group (0.78).

- Pretest and Posttest Comparison between the Groups

Table 1 Comparison of pretests and posttests between the groups

Test	Group	Mean	Mean Difference	Standard Deviation	Sig (2-tailed)
Pretest	Control	7.08	0.46	0.64	0.00**
	Experimental	7.54		0.52	
Posttest	Control	7.89	0.43	0.71	0.01**
	Experimental	8.32		0.69	

From the table above, the pretest mean score of the experimental group ($\overline{X}$ = 7.54) was higher than the pretest mean score of the control group ($\overline{X}$ = 7.08), resulting in the mean difference of 0.46. The 2-tailed significance value (p) was lower than .05 (P ≤ .01) which pointed out that there was statistically significant difference of the pretest mean scores of these two groups. The posttest mean score of the experimental group ($\overline{X}$ = 8.32) was also higher than the posttest mean score of the control group ($\overline{X}$ = 7.89) which resulted in the mean difference of 0.43. The 2-tailed significance value (p) was lower than .05 (P ≤ .01) which indicated that there was statistically significant difference of the posttest mean scores of these two groups.

2. Analysis and Results of Qualitative Data

The core themes from the focus group discussion responses were summarized according to eight structured questions.

- Almost all students felt that online class was convenient and they could do the exercises and activities whenever they had free time with any kinds of devices to search for information and sources of knowledge by having teacher to support and peers to collaborate with one another to complete the tasks via online communication.

- Most of the students liked the system, the safety, the fairness of a scoring system and the physical features of online lessons of the MOODLE course since they were able to practice a variety of exercises and activities and language skills.

- The majority of the students remarked that the online class helped improve their reading and writing skills, pronunciation skills together with vocabulary knowledge. A variety of exercises, tasks and activities online helped enhance the students' all kinds of language skills especially reading and writing skills.

- Several students preferred learning on the online class than learning in a normal class since he had a lot of time to learn and complete all exercises and activities.

- A few students stated that there was no stress or limitation in learning online. In a normal classroom, they usually had stress and did not study fully due to some limitation of time and learning anxiety.

Discussion

The following section was to discuss the major findings according to the research objectives.

- Students' learning satisfaction towards online instructional media

The results obtained from the post-survey questionnaire revealed that the use of online instructional media had a positive effect on the tertiary level students' learning satisfaction level. The highest mean score was for the item indicating that online learning offered them convenience. This result was supported by the data collected from the focus group discussion. The majority of the students confirmed their satisfaction towards online instructional media in regards to its convenience, a variety of lessons, opportunity of peer collaboration, teacher support, a variety of knowledge accessibility, to name just a few. The above finding would be corresponding to the studies by Amandu, Muliira & Fronda (2013); and Xu & Mahenthiran (2016). These studies also explained how online learning positively influenced and enhanced students' satisfaction as well as retention of the material. Moreover, the results of these studies also proved positive experience of online instruction and students' interaction to do things in an online class using the MOODLE course.

2. Students' learning achievement with and without online instructional media

Regarding the data collected from the students' achievement scores in both control group and experimental group, it showed that the mean score of pretest in the experimental group was significantly higher than that of the control group with the mean difference of 0.46. After the treatment using the MOODLE course for eight weeks, the mean score of posttest in the experimental group was still significantly higher than that of the control group with the mean difference of 0.43.

The finding of improvement in students' learning achievement using online instructional media was parallel to the study conducted by Suppasetseree (2010). In this study, several advantages of the online learning or MOODLE system

were highlighted. He claimed that MOODLE facilitated instruction and the students tended to have higher learning achievement, self-reliance, collaborative culture and lifelong learning skills.

Nevertheless, by examining the students' achievement scores in details, it was surprising that the mean difference between the pretest and the posttest of the control group (0.81) was higher than that of the experimental group (0.78). In other words, the control group exhibited a higher improvement in the posttest.

Based on the students' responses on focus group discussion, online learning also possessed some limitations. Firstly, there was no answer key provided in the online class; therefore, the students did not know which choice was the right answer. Also despite having the teacher available online almost all the time, some students still complained that sometimes they experienced lack of immediate teacher support. In other words, occasionally it was difficult to get the correct answers from the teacher immediately while learning online. Several students mentioned that online class was not suitable for the students who did not like doing exercises and activities or the ones who were basically not good at English since they would not make any attempt to learn by themselves but only copied the answers from their peers, and of course eventually learned nothing from the online course. With these aforementioned constraints, it would be assumed that solely online learning might not be clearly more effective than traditional classroom learning.

This point of view led to the blended learning style with a balance between learning in a classroom and learning online. According to Pappamihiel & Walser, (2009), traditional ways of language acquisition are inadequate in today's world and the learners in the 21st century were very aware of the internet and other topics about technology. Language education should not be confined only in the classroom. With the blended learning, the students are empowered to learn and to communicate with others across the globe in real time; however; with the teacher's support and guidance.

This was supported by the students' responses on the focus group discussion. Apparently, the students preferred 50% learning in a classroom and 50% learning online. In other words, they still would like to have an interaction with the teacher and to consult with the teacher when they made mistakes. In addition, the blended learning would be helpful and suitable for the

students who did not use any social network 24/7. In this way, they would not miss any important information given by the teacher. Based on the students' remark; therefore, it would not be exaggerating to claim that the blended learning; in other words, the mixture of traditional learning and online learning would be an ideal way of learning for the 21st Century.

Suggestions and Recommendations

The recommendations for further study can be provided as follows.

- To conduct similar research with a larger sample size and a greater variety of participants with more varied educational, economic, and geographical backgrounds would prove more fruitful and gain better perspectives of the impact of online instruction on teaching and learning English as a foreign language.

- To conduct longitudinal studies with a longer time frame would be worthwhile since the investigation in terms of students' development, changes, and improvement would be extended for more reliable and valid data.

- To have a more in-depth information and understanding of the subjects' backgrounds, personal beliefs, motivational factors, and their experience with technology in education would be helpful in understanding how they interact with technology and learning.

- To expand research instruments of mixed methodology with a broader and deeper reach as well as more inclusion of teacher-researchers or educators in development of online instruction will help shed some light on other areas of concern.

Three research objectives had been addressed in this study, with actual teaching in support of an online instruction (MOODLE course) for independent learning of English in tertiary level education. The use of both quantitative and qualitative data and results helped the researchers to clearly assess the students' learning satisfaction and achievement by using online instructional media. The results of the study revealed that implementing online instruction for an EFL reading and writing course had a positive effect on tertiary level students' learning satisfaction and also their increased achievement scores obtained in this study indicated a good potential of this alternative teaching method. With all of the obtained results, this alternative instruction was expected to give benefits to EFL students, teachers and also administrators in any teaching and learning contexts. This online instruction should then be applied more

widely by any interested teachers to support the students toward the goal of successful learning outcomes and permanent language competence.

REFERENCES

Amandu, G., Muliira, J.K., & Fronda, D. (2013). Using moodle e-learning platform to foster student self-directed learning: Experiences with utilization of the software in undergraduate nursing courses in a Middle Eastern university. 3rd World Conference on Learning, Teaching and Educational Leadership. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 93 (2013) 677-683.

Blin, F. (2004). CALL and the development of learner autonomy: Towards an activity theoretical perspective. ReCALL. 16(2) 377-395.

Brown, H. D. (2007). Principles of Language Learning and Teaching. 5th ed. New York: Pearson.

Education First (2018). EF English Proficiency Index. Retrieved November 14, 2018, from http://www.ef.co.th/epi/regions/asia/Thailand

Ernenebaatar, A. S., Baigaltugs, S., Zolboo, D. (2011). Comparisons of the Learning Management Systems, International Conference EICHTE-2011, At Ulaanbaatar, Mongolia, MUST, Volume: 1.

McKim, A. C. (2017). The Value of Mixed Methods Research: A Mixed Methods Study. Journal of Mixed Methods Research. 11(2) 202–222.

Mohamad, M. M., Sulaiman, N. L., and Salleh, K. M. (2015). Measuring the Validity and Reliability of Research Instruments. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 204, 164-171.

Murry, L., Hourigan, T., Jeanneau, C. & Chappel, D. (2005). Netskills and the current state of beliefs and practices in student learning: an assessment and recommendations. British Journal of Educational Technology. 36 (3) 425–438.

Pappamihiel, N. E., & Walser, T. M. (2009). English Language Learners and Complexity Theory: Why Current Accountability Systems Do Not Measure Up. Educational Forum. 73(2) 133-140.

Pitiyanuwat & Anatrasirichai (2002). English Language Teaching and Education in Thailand: A Decade of Change. Retrieved December 6, 2018, from http://arts.kmutt.ac.th/crs/

downloads/article_repository/20160316080357-english-language-teaching-and-education-in-thailand-a-decade-of-change.pdf

Sarica, G., & Cavus, N., (2008). Web based English language learning, The 8th International Educational Technology Conference, Anadolu University, 6-9 May, Eskiúehir, Turkey.

Suppasetseree, S. (2010). The Use of Moodle for Teaching and Learning English at Tertiary Level in Thailand. International Journal of Humanities. 8(6) 29-46 January 2010. DOI: 10.18848/1447-9508/CGP/v08i06/42964.

Xu, H. & Mahenthiran, S. (2016). Factors that Influence Online Learning Assessment and Satisfaction: Using Moodle as a Learning Management System. Retrieve December 15, 2018, from http://ccsenet.org/journal/in

Research Article

รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ

CRIME PREVENTION FOR THE ELDERLY

ไกรวุฒิ วัฒนสิน

Kraiwoot Wattanasin

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ประเทศไทย

Royal Police Cadet Academy, Sam Phran, Nakhon Pathom, Thailand

steppencop@hotmail.com

Received: 2019-06-04

Revised: 2019-08-12

Accepted: 2019-09-07

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการศึกษาด้วยการศึกษาเอกสารเพื่อทบทวน/ประมวลองค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎี ในประเด็นอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ รวมทั้งสำรวจสภาพปัญหาสถิติ คดีอาญา รูปแบบลักษณะของอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่ถูกกระทำรุนแรงมักเป็นผู้หญิง มีสถานภาพสมรส โดยความรุนแรงที่ได้รับเป็นการทารุณทางเพศ ร่างกาย การเงิน และทรัพย์สิน การทอดทิ้ง และทารุณกรรมทางจิตใจ และอารมณ์มากที่สุด มักเป็นปัญหาภายในครอบครัวที่เกิดจากความเครียดของผู้กระทำ สะท้อนให้เห็นว่าสถานการณ์อาชญากรรมความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในประเทศไทยคือการได้รับความรุนแรงด้านจิตใจและการถูกทอดทิ้งไม่ดูแล และแม้ว่าการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงอาชญากรรมผู้สูงอายุตกเป็นเหยื่อถูกฉ้อโกงทรัพย์สิน ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หรือเป็นผู้เสียหาย เป็นคดีอาญามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แม้ว่าจะมีสัดส่วนจำนวนน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่น รวมทั้งผู้กระทำมักเป็นบุคคลใกล้ชิดหรือเป็นกระทำภายในครอบครัว สามารถสรุปเป็นแนวทางการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ 4 ด้าน คือ 1. การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุป้องกันตัวเองได้ 2. การสนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนให้มีบทบาทในการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ 3. การป้องกันอาชญากรรมในชุมชนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจประชาชน และ 4. การจัดระบบการให้บริการผู้สูงอายุที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

คำสำคัญ สถานการณ์อาชญากรรม ผู้สูงอายุ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

ABSTRACT

The qualitative method was employed throughout this research where the documents were investigated to review and estimate the bodies of knowledge, concepts, and theories on crimes committed against the elderly, including the survey of problem state, criminal case statistics, and forms of crime committed to the elderly in Thailand.

The study indicated that the Elderly, who were the victims of violence, were often women with marital status. Mostly, the cases were about sexual violence, physical abuse, financial and property abuse, neglect, and psychological and emotional abuse. In addition, all of these cases often occurred within the family caused by the stress of offenders. This reflected that the crime situation of violence against the elderly in Thailand was the psychological abuse and neglect.

This research can be summarized as a guideline to prevent crimes committed against the elderly in 4 solutions, namely 1. encouraging the elderly to protect themselves; 2. supporting public and community participation to play the role of preventing crime committed against the elderly; 3. crime prevention in the community by public police officers; and, 4. provision of the elderly crime victim service system.

Keywords: crime situation, elderly people, violence against the elderly

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และนโยบายของรัฐ ส่งผลให้ประเทศไทยมีอัตราเกิดของประชากรลดลง ในขณะที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการแพทย์และสาธารณสุข ทำให้อัตราการตายของประชากรลดลง ส่งผลให้อายุคาดเฉลี่ยของคนไทยยืนยาวขึ้น และประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ กล่าวคือ มีประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) ในประเทศเพิ่มจาก 1.7 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 4.9 ของประชากรทั้งหมด ในพ.ศ. 2513 เป็นจำนวนสูงถึง 7.5 ล้านคน หรือ ร้อยละ 11.8 ของประชากรทั้งหมดใน พ.ศ. 2553 จำนวนและสัดส่วนดังกล่าวนี้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอีกอย่างต่อเนื่อง โดยที่สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้คาดประมาณไว้ว่า ในอีก 10-15 ปี จำนวนประชากรสูงอายุ จะเพิ่มขึ้นเป็น 11-12.9 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.8-19.8 ของประชากรทั้งหมดในประเทศ (Pramote & Patama, 2010: p.17)

การละเมิดต่อผู้สูงอายุนั้น องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) (2018) ได้มีการจัดทำรายงานเกี่ยวกับการละเมิดต่อผู้สูงอายุโดยระบุว่า การละเมิดต่อผู้สูงอายุ (elder abuse) โดยคนในครอบครัวมีมาตั้งแต่อดีตกาลแล้ว ซึ่งก่อนหน้านี้ การกระทำเหล่านี้ก็จะเหมือนกับการละเมิดต่อเยาวชนหรือความรุนแรงในครอบครัวคือถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัว เป็นเรื่องในครอบครัว ไม่ได้เป็นที่รับรู้ต่อสังคมวงกว้าง จนกระทั่งปลายศตวรรษที่ 20 ที่การกระทำเหล่านี้ผิดกฎหมาย ซึ่งแรก ๆ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุก็ถือว่าเป็นเรื่องของสวัสดิภาพของสังคม(social welfare) จนกระทั่งในช่วงเวลาต่อมากลายเป็นปัญหา สาธารณสุขและปัญหาความยุติธรรม

การปฏิบัติไม่ดีหรือการละเมิดต่อผู้สูงอายุเริ่มแรกมีการให้คำอธิบายในวารสารทางวิทยาศาสตร์ของประเทศอังกฤษในช่วงปี 1975 โดยเรียกว่า “การตีย่ายาย (Granny Battering)” (Burston G.R., 1975, p.592) อย่างไรก็ตามสหรัฐอเมริกากลับกลายเป็นประเทศแรกที่สนใจเข้ามาจัดการกับปัญหานี้ โดยสภาคองเกรสของสหรัฐ ให้ความสนใจก่อน จากนั้นก็มีนักวิจัยและนักปฏิบัติให้ความสนใจตามมา จากนั้นในช่วงทศวรรษที่ 1980 ก็มีงานวิจัยและผลงานของรัฐบาลของประเทศอย่างออสเตรเลีย แคนาดา ฮ่องกง นอรเวย์ สวีเดน และสหรัฐอเมริกา จากนั้นในทศวรรษถัดมาก็มีงานวิจัยและผลงานจากประเทศอาร์เจนติน่า บราซิล ชิลี อินเดีย อิสราเอล ญี่ปุ่น แอฟริกาใต้ สหราชอาณาจักร และประเทศยุโรปอื่น ๆ ถึงแม้การพูดถึงการละเมิดต่อผู้สูงอายุจะมีจุดเริ่มต้นที่ประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งมีรายงานวิจัยออกมามากมายแต่ก็มีหลักฐานอีกมากมายที่บอกว่าการละเมิดต่อผู้สูงอายุเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทั่วไป (universal phenomenon) ซึ่งก็หมายความว่าเกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาด้วยการที่ทั่วโลกในปัจจุบันหันมาให้ความสำคัญกับปัญหาการละเมิดต่อผู้สูงอายุเป็นผลสืบเนื่องมาจากการให้ความสำคัญและความสนใจในเรื่องสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียมกันทางเพศ ความรุนแรงในครอบครัว และการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงวัย

สำหรับสถานการณ์อาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุซึ่งหากพิจารณาด้วยเพียงสถิติอาชญากรรมซึ่งจะได้นำเสนอในหัวข้อต่อไปคงไม่สามารถสะท้อนสถานการณ์ที่ผู้สูงอายุประสบได้อย่างแท้จริง เพราะในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยปัญหาอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุมักมีการรายงานที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงมากนัก ทั้งที่ผู้สูงอายุย่อมเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะมีโอกาสตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่ผู้กระทำมักเป็นบุคคลอื่นหรืออาชญากร ในกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายที่เกิดขึ้นภายนอกบ้านพักอาศัยน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ เนื่องจากเป็นวัยที่ไม่ค่อยออกเดินทางออกจากบ้านพักอาศัย อาชญากรรมที่ปรากฏจึงมักเป็นเหตุการณ์ความรุนแรง หรือการละเมิดที่กระทำในบ้านพักอาศัย ซึ่งหลายกรณีเป็นความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุการวิจัยนี้จึงได้ทบทวนสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุทั้งในมิติของอาชญากรรมและการละเมิด รวมทั้งความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับ

ผู้สูงอายุ โดยมีคำถามวิจัยคือ สถานการณ์ สภาพปัญหา ลักษณะ และรูปแบบของอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ มีลักษณะเป็นอย่างไร เพื่อที่จะสามารถมีรูปแบบมาตรการในการป้องกันอาชญากรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทบทวนสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุทั้งในมิติของอาชญากรรมและการละเมิด รวมทั้งความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในประเทศไทย ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาแนวทางมาตรการในการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) ศึกษาทบทวน/ประมวลองค์ความรู้ กรอบแนวคิด ความเข้าใจ รูปแบบ และนิยามของอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ รวมทั้งแนวทางการป้องกันทั้งจากเอกสารในประเทศและต่างประเทศ

2) ศึกษาสถิติ ข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา รูปแบบ ปริมาณคดีอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ

3) ศึกษาแนวทางมาตรการในการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเอกสาร เพื่อทบทวน/ประมวลองค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎี ในประเด็นอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ รวมทั้งสำรวจสภาพปัญหา สถิติ คดีอาญา รูปแบบลักษณะของอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุในประเทศไทย และวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางและหลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และเชื่อมโยงข้อมูลให้มีความครอบคลุมในประเด็นการศึกษา

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุที่ผ่านมาพบว่า มีการศึกษาสถานการณ์ความรุนแรงที่ผู้สูงอายุถูกกระทำในครอบครัว (Ruchiwit & Sriwichai, 2005) กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่ถูกกระทำรุนแรงมักเป็นผู้หญิง มีสถานภาพสมรส โดยความรุนแรงที่ได้รับเป็น การทารุณทางเพศ ร่างกาย การเงิน และทรัพย์สิน การทอดทิ้ง และทารุณกรรมทางจิตใจ และอารมณ์มากที่สุด มักเป็นปัญหาภายในครอบครัว ที่เกิดจากความเครียดของผู้กระทำ โดยการสำรวจความเสี่ยงผู้สูงอายุทั่วประเทศของศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี 2550 (Center, Social Surveillance and Warning, 2007) จำนวน 50,058 ราย พบว่าผู้สูงอายุโดนทำร้ายร่างกาย โดยการบังคับขู่เข็ญ ร้อยละ 46.9 โดนฉุดกระชาก ร้อยละ 22.1 การถูกตบตี ร้อยละ 11.7 ไม่ให้กินอาหาร ร้อยละ 10.2 และการถูกกักขังร้อยละ 9.2 ทั้งนี้ บุคคลที่ทำร้ายร่างกายผู้สูงอายุมากที่สุด คือบุตร ร้อยละ 37.0 รองลงมา คือคู่สมรส ร้อยละ 30.4 หลานหรือ

ญาติ ร้อยละ 14.0 เพื่อนบ้าน ร้อยละ 13.2 และบุคคลอื่น ร้อยละ 5.5 อย่างไรก็ตาม จะพบว่าสถานการณ์อาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุในประเทศไทยที่มีการรายงานพบว่ายังไม่ได้มีการรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากหน่วยงานในพื้นที่รับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจนครบาลของผู้วิจัยพบว่าหลายพื้นที่ไม่มีสถิติข้อมูลคดีอาญาที่มีผู้เสียหายอายุมากกว่า 60 ปี

ในปี พ.ศ.2559 มีการรวบรวมข้อมูลของกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ของคดี 4 กลุ่มซึ่ง คดีกลุ่มที่ 1 ได้แก่ คดีในกลุ่มชีวิตร่างกาย และเพศ อาทิ คดีฆ่าผู้อื่น ทำร้ายผู้อื่นถึงแก่ความตาย พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกายข่มขืนกระทำชำเรา คดีกลุ่มที่ 2 ได้แก่ คดีที่เกี่ยวกับทรัพย์ อาทิ ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ลักทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ฉ้อโกงยักยอกทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ รับของโจร ลักพาตัวเรียกค่าไถ่ วางเพลิง และคดีกลุ่มที่ 3 ได้แก่ กลุ่มคดีพิเศษ อาทิ ความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา คดีกลุ่มที่ 4 ได้แก่ คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย อาทิ คดีเกี่ยวกับยาเสพติด การพนัน เป็นต้น รายละเอียดปรากฏตามตาราง 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลสถิติคดีอาญา 4 กลุ่ม ที่มีผู้เสียหายเป็นผู้สูงอายุ ในรอบปี พ.ศ.2559

ประเภทของคดี	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
กลุ่มที่ 1	2	2	4
กลุ่มที่ 2	5	5	10
กลุ่มที่ 3	1	-	1
กลุ่มที่ 4	-	-	
รวม	**8**	**7**	**15**

ที่มา : กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 (Police Division 8, Metropolitan, 2017)

นอกจากนี้คดีอาญาจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลางสำนักงานตำรวจแห่งชาติพบว่าผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อในคดีอาญาในที่นี้พิจารณาจากความผิดในคดีเกี่ยวกับทรัพย์ได้แก่ ฉ้อโกงทรัพย์สินลักทรัพย์และปล้นทรัพย์ จากผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544-2558 เพิ่มขึ้นเป็นลำดับโดยในช่วงปี พ.ศ. 2550-2558 กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2550 มีจำนวน 344 รายในขณะที่ปี พ.ศ.2558 มีจำนวน 703 ราย ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

ปี	จำนวนผู้เสียหายที่มีอายุมากกว่า 60 ปี	ร้อยละของผู้เสียหายที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์
2550	344	7.58
2551	348	7.67
2552	386	8.51
2553	349	7.69
2554	403	8.88
2555	414	9.13
2556	486	10.71
2557	525	11.58
2558	703	15.50

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Information Technology, Central Royal Thai Police, Center, 2017)

ยิ่งไปกว่านั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นตัวสะท้อนสถานการณ์อาชญากรรม หรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลจาก สถิติการให้บริการผู้ประสบปัญหาสังคมสายด่วน 1300 ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 - เดือนกันยายน พ.ศ. 2559 พบว่ามีจำนวนผู้ใช้บริการทั้งสิ้น 51,858 ราย ผ่านช่องทางการใช้บริการ ได้แก่ ผ่านโทรศัพท์สายด่วน 1300 จำนวน 49,004 ราย เฝ้าระวังผ่านสื่อ จำนวน 1,888 ราย ติดต่อขอรับบริการด้วยตนเอง จำนวน 966 ราย ในจำนวนนี้เป็นผู้สูงอายุ จำนวน 3,355 ราย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงสถิติการแจ้งเหตุของผู้สูงอายุที่มายังศูนย์รับแจ้งเหตุ 1300

ปัญหา	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	รวม
1. เบี้ยยังชีพ	90	85	30	21	23	17	17	28	28	33	26	29	427
2. ปัญหาสุขภาพจิต		5	13	4	9	7	5	6	4	6	4	11	74
3. ไม่มีคนดูแล	33	58	60	58	56	61	44	35	41	33	46	36	561
4. เร่ร่อน	13	22	24	26	31	34	21	24	31	35	38	30	329
5. ปัญหาอัคคีภัย			3	5	4	11	1	6	3	1	1		35
6. ถูกทอดทิ้ง	6	2	1	1	2					1			13
7. ครอบครัวยากจน		17	19	34	41	44	30	39	31	49	34		338
8. ถูกทำร้ายร่างกาย	6	5	12	11	9	12	5	5	12	7	8	4	96
9. ถูกล่วงละเมิดทางเพศ				2			1			1			4
10. ต้องการที่พักอาศัย	20	2	5	22	19	20	13	3	12	9	4	19	148
11. ขอทาน			5	9	11	31	9	8	7	20	36	13	149
12. พลัดหลง	31	19	20	19	16	15	22	21	20	22	23	19	247
13. ติดสุรา			1			1		2		3	2		9
14. ปัญหาทางร่างกาย		2	7	7	13	12	5	6	4	8	8	7	79
15. ต้องการที่พักชั่วคราว			5	1	1	3	1	7	1	7	8	1	35
16. ค่าทำศพผู้สูงอายุ	7	5	3	4	2	10	2	4	73	122	33	23	288
17. เงินกู้ยืมผู้สูงอายุ	1	5	10	10	13	6	3	10	11	10	9	9	97
18. ไม่เข้าใจกันในครอบครัว	7	1	9	13	10	9	10	10	5	6	12	6	98
19. HIV		1	1				1				1	4	
20. สูญหาย		3	4	7	9	9	6	3	8	11	13	6	79
21. ไม่มีเอกสารราชการ		2	1	2	2		2	3		2	2	3	19
22. ไม่มีค่ารักษาพยาบาล			1					6			1		8
23. ไม่มีเงินกลับภูมิลำเนา			1	5	4	6	5		8	1	6	2	38

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปัญหา	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	รวม
24. ประสบอุบัติเหตุ				1	1	1		1			4		8
25. ไม่ได้ประกอบอาชีพ				3		1							4
26. ความเครียด				7	9	11	12	10	7	14	14	6	90
27. ที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม				1	5	3	2	5	3	2	5	1	27
28. ขายพวงมาลัย				1									1
29. ปัญหาการทำงาน							7	2	2	1		1	13
30. สิทธิการคุ้มครอง				1	1	1	1		1	6	5	2	18
31. ถูกกระทำอนาจาร											1		1
32. ประสบปัญหาวาตภัย								6					6
33. ประสบปัญหาอัคคีภัย		4									1	2	7
34. เข้าสถานสงเคราะห์		3											3
35. บุตรบุญธรรม					1						1		2
รวม													3,355

ที่มา: ศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 (Center, Social Help, 2017)

นอกจากนี้จากข้อมูลที่มีผู้เสียหายร้องเรียนมายังศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 ซึ่งเป็นผู้สูงอายุสามารถพิจารณาได้ว่ามีปัญหาที่เกี่ยวข้องการอาชญากรรมได้แก่ ปัญหาการถูกทำร้ายร่างกายจำนวน 96 คน ถูกล่วงละเมิดทางเพศ จำนวน 4 คน ถูกกระทำอนาจารจำนวน 1 ราย อาจพิจารณาได้ว่า ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้สูงอายุอาจมีจำนวนมากกว่านี้แต่ไม่ได้มีการรายงาน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลผลการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน พ.ศ. 2555 ที่สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office, 2012) จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วประเทศ เพื่อตอบคำถามถึงสถานการณ์ความรุนแรงของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณากลุ่มอายุของผู้ประสบเหตุอาชญากรรม พบว่าผู้ประสบเหตุอาชญากรรรม ร้อยละ 39.0 มีอายุอยู่ระหว่าง 45 - 59 ปี รองลงมา ร้อยละ 25.1 มีอายุระหว่าง 35 - 44 ปี ร้อยละ 17.9 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 12.2 มีอายุ ระหว่าง 25 - 34 ปี ร้อยละ 4.4 มีอายุระหว่าง 18 – 24 ปี และผู้ประสบเหตุฯ ที่มีอายุระหว่าง 15 - 17 ปี มีร้อยละ 1.4

ตารางที่ 4 แสดงร้อยละของการประสบเหตุอาชญากรรม จำแนกตามกลุ่มอายุของผู้ประสบเหตุ

ประเภทอาชญากรรม	ทรัพย์สิน	ต่อชีวิตร่างกาย	ทางเพศ	แอบอ้างใช้ข้อมูล	รวม
15 - 17 ปี	1.4	0.5	16.6	-	1.4
18 - 24 ปี	4.4	3.2	12.4	5.8	4.4
25 - 34 ปี	12.2	11.6	40.3	16.3	12.2
35 - 44 ปี	25.1	25.4	24.7	30.2	25.1
45 - 59 ปี	39.0	40.6	1.5	32.3	39.0
60 ปี ขึ้นไป	17.9	18.7	4.5	15.4	17.9
รวม	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (Office, National Statistical, 2012)

จากการศึกษาสถานการณ์สถิติที่เกี่ยวข้องข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าสถานการณ์อาชญากรรมความรุนแรงต่อผู้สูงอายุกล่าวคือ ปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทยคือการได้รับความรุนแรงด้านจิตใจและการถูกทอดทิ้งไม่ดูแล และแม้ว่าการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงอาชญากรรมผู้สูงอายุตกเป็นเหยื่อถูกฉ้อโกงทรัพย์สิน ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หรือเป็นผู้เสียหาย เป็นคดีอาญามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แม้ว่าจะมีสัดส่วนจำนวนน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่น รวมทั้งผู้กระทำมักเป็นบุคคลใกล้ชิด หรือเป็นกระทำภายในครอบครัว จึงควรต้องนำข้อมูลนี้มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการป้องกันปัญหาต่อไป จากการศึกษาสภาพปัญหาลักษณะและรูปแบบของอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ เพื่อนำผลศึกษามาใช้เป็นข้อเสนอแนวทาง มาตรการในการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม แม้สถิติคดีที่เกี่ยวข้องที่มีการรายงานหรือแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีจำนวนไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่น แต่จากข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้อง อาทิ ข้อมูลจากศูนย์ช่วยเหลือสังคม1300 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และข้อมูลสถิติจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลางสำนักงานตำรวจแห่งชาติสถิติภาคประชาชนได้สะท้อนสถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในปัจจุบันว่า แม้ผู้สูงอายุอาจตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมไม่มากนักแต่มีแนวโน้มความรุนแรงอาชญากรรมแฝงที่ผู้สูงอายุไทยได้รับ คือการได้รับความกระทบทางด้านจิตใจ การถูกทอดทิ้งไม่ดูแลและการถูกกระทำด้านชีวิตทรัพย์สินสูงขึ้น โดยจากการศึกษาสามารถสรุปเป็นรูปแบบการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ ได้แก่

1. การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุป้องกันตัวเองได้ ในกรณีที่ผู้สูงอายุยังมีความสามารถในการดูแลตัวเอง และสามารถสื่อสารได้ ผ่านการ

รณรงค์ให้ความรู้และการรณรงค์เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการป้องกันตนเอง โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ทั้งที่เป็นแผ่นพับหรือใบปลิว สื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งใช้เวทีการอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุผ่านกลุ่มผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ ประชาชน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ภาครัฐดำเนินการอยู่แล้ว ในประเด็นเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและวิธีการป้องกันตนเองหากต้องเผชิญกับภัยอาชญากรรรม รวมทั้งการแนะนำประชาชนจึงต้องคำนึงถึงสถานการณ์ที่แตกต่างกันตามสถานการณ์ความเสี่ยงที่ผู้สูงอายุต้องประสบอาทิ หากคนร้ายมีอาวุธประเภทใดควรปฏิบัติอย่างไร เช่น การร้องขอความช่วยเหลือ การพกนกหวีดติดต่อไว้เป่าขอความช่วยเหลือ การวิ่งหนี การถูกหลอกลวงทางโทรศัพท์ การหลอกขายสินค้า ประเด็นนี้นับว่าเป็นบทบาทของหน่วยงานของรัฐรวมทั้งตำรวจให้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันตัว

2. การสนับสนุนส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ให้มีบทบาทในการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ

2.1 จัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพหรือการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมโดยการใช้สื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์ และให้ความรู้แก่ชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดสภาพแวดล้อมของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน อาทิ ทางเดินในชุมชนที่เอื้อต่อการสัญจรของผู้สูงอายุ ไฟแสงสว่างส่องทางในชุมชน การติดตั้งกล้อง CCTV การจัดการกับพื้นที่รกร้างในชุมชน จุดอับจุดเสี่ยงให้เรียบร้อย รวมทั้งจัดการกับแหล่งอบายมุข

2.2 เนื่องจากชุมชนและผู้สูงอายุยังไม่ตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก เพราะส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อว่าบทบาทหลักในการป้องกันอาชญากรรมยังควรเป็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนและประชาชนเกิดความตื่นตัว พร้อมใจกันเข้ามามีส่วนร่วม สร้างความเข้มแข็งของชุมชนมากขึ้น โดยอาจสอดแทรกไปกับกิจกรรมของผู้สูงอายุที่ชุมชนดำเนินการ อาทิ ชมรมผู้สูงอายุ กิจกรรมเยี่ยมบ้านของ อสม. อสส.และกิจกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมและให้เกิดเป็นเครือข่ายในชุมชน อาทิ

- โครงการจัดตั้งกลุ่มสมาชิกเตือนภัยและแจ้งข่าวอาชญากรรม โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย โดยสมาชิกกลุ่มช่วยกันดูแลสมาชิกในชุมชนและเฝ้าระวังความเคลื่อนไหวต่าง ๆ และพฤติกรรมเสี่ยงที่เกิดขึ้นของคนในชุมชนในเขตพื้นที่เป็นหูเป็นตาและแจ้งข่าวเบาะแสต่าง ๆ ให้กับตำรวจท้องที่

- โครงการอาสาสมัครตำรวจบ้านหรือสายตรวจประชาชน คือ การจัดสมาชิกหรืออาสาสมัครผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจออกตรวจท้องที่คอยระวังป้องกันรักษาความปลอดภัยตามบริเวณต่าง ๆ ที่มีปัญหาอาชญากรรมในชุมชนโดยการออกตรวจด้วยการเดินเท้าเยี่ยมตามบ้านที่มีความเสี่ยงต่อการเป็นเหยื่ออาชญากรรม หรือใช้พาหนะอื่น ๆ

- โครงการอบรมให้ความรู้และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมเป็นการเฉพาะกับผู้สูงอายุ โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานกับชุมชน

3. การป้องกันอาชญากรรมในชุมชนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจประชาชนและผู้สูงอายุยังคงต้องการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการอาชญากรรม กล่าวคือ นอกจากปฏิบัติงานในหน้าที่ของตำรวจตามกระบวนทัศน์หลัก อันได้แก่ การตรวจตราป้องกันเหตุร้ายในที่สาธารณะ การสืบสวน สอบสวนจับกุมผู้กระทำผิดให้ได้รับโทษแล้ว รวมทั้งพัฒนาระบบการแจ้งเหตุร้ายให้สามารถสนองต่อความต้องการ ของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและทันท่วงที ยังต้องนำกระบวนทัศน์การตำรวจชุมชนมาใช้ในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรม ได้แก่

- การทำงานร่วมกันแบบเป็นหุ้นส่วน บูรณาการร่วมกันกับเครือข่ายในพื้นที่เรียนรู้ร่วมกับชุมชนโดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางเพื่อการป้องกันหรือควบคุมป้องกันอาชญากรรมโดยตรงและโดยอ้อม มีจุดเน้นคือการสร้างเครือข่ายการทำงานแบบเป็นหุ้นส่วน (partnership) และการทำงานโดยใช้ปัญหาเป็นตัวตั้ง (problem oriented) ในที่นี้คือการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตโดยปราศจากความเสี่ยงในการเป็นเหยื่ออาชญากรรม

- การปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจ “เน้นการทำงานในรูปแบบทำงานเพื่อประชาชนเพื่อการแก้ไขปัญหา”
ให้ความสำคัญกับปัญหาต่าง ๆ ที่ต้นเหตุ และเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาตั้งแต่ต้น งานบางลักษณะแม้ว่าจะไม่ใช่หน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงไม่ควรปล่อยปละละเลยจนเกิดเป็นปัญหาเรื้อรัง เช่น การจับกลุ่มของกลุ่มวัยรุ่นมั่วสุมเสพยาหรือการจับกลุ่มดื่มสุราในเวลากลางคืนในทางสาธารณะ การทิ้งขยะไม่เป็นที่ควรเข้าไปดำเนินการแก้ไขมากกว่าดำเนินการที่ปลายเหตุ

- มุ่งเน้นการสร้างระบบการทำงานให้มีลักษณะเป็น “สัญลักษณ์” ของความเชื่อมั่นและความอบอุ่นใจ โดยยึดหลักความโปร่งใสเป็นธรรมและสามารถตรวจสอบได้

4. จัดระบบการให้บริการผู้สูงอายุที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (victim service system) หรือเสี่ยงต่อการเป็นเหยื่ออาชญากรรมในเชิงรุกในการบริการให้คำปรึกษา การให้ความช่วยเหลือและบริการเกี่ยวกับการให้ความรู้ การคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้สูงอายุจะสามารถเข้าถึงการให้บริการขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิตและไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบได้

REFERENCES

Burston, G.R. (1975). Granny Battering. British Medical Journal, 3, 592. http://dx.doi.org/10.1136/bmj.3.5983.592-a

Center, Social Help. (2007). Statistics of elderly incidents. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security. (in Thai)

Central Information Technology, Center of Royal Thai Police. (2017). Criminal case statistics. Bangkok: Royal Thai Police. (in Thai)

Center, Social Surveillance and Warning. (2016). Information on the elderly risk survey in Thailand. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security. (in Thai)

Gottfredson, Michel R & Hirschi, Travis (1990). A general theory of crime. Redwood City: Stanford University Press.

National Statistical Office. (2012). Survey of civil crime statistics 2012. Retrieved May 30, 2019, from http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/Social/Justice/Criminal statistics/Survey of Crime Statistics in the Civil Sector_2012/7.%20Summary of important result.pdf (in Thai)

Malcolm K. Sparrow. (1988). Implementing Community Policing. National Institute of Justice, November 1988 (pp. 8-9). Washington, DC: U.S. Department of Justice.

Office, National Statistical. (2012). Public crime statistics 2012. Bangkok: National Statistical Office. (in Thai)

Oliver, W.M. (2001). Community-oriented policing: a systemic approach to policing. 2nd edition. Upper Saddle River, Nu: Prentice-Hall, Inc.

Police Division 8, Metropolitan. (2017). Statistics of 4 criminal cases in which the victim is elderly in 2016. Bangkok: Royal Thai Police. (in Thai)

Pramote Prasartkul and Patama Vapattanawong. (2010). Redefine Aging by Remaining Life Expectancy. In Suchada thaweesit (Eds.), Value of the Elderly from the eyes of Thai society (pp.15-28). Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (in Thai)

Ruchiwit, M. & Sriwichai, S. (2005). Violence against the elderly in the family in Ban Khwao, Chaiyaphum Province. Thai Mental Health Journal, 12 (1): 49-56. (in Thai)

Social Surveillance and Warning Center. (2007) National elderly risk survey. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security. (in Thai)

Suteesorn, S. (2004). Criminology and synthetic society. Bangkok: Thammasart University. (in Thai)

Trojanowicz, R. C. (1990). Community Policing Is Not Police-Community Relations.'FBI Law Enforcement Bulletin. 59(10): 6-11.

Vold, George B. & Bernard, Thomas J. & Snipes, Jeffrey B. (2002). Theoretical criminology, 5thedition. NY: Oxford University Press.

World Health Organization, (2018 June). Elder abuse. Retrieved May 30, 2019, from https://www.who.int/news-room/fact-shteets/detail/elder-abus

Research Article

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

LEGAL MEASURES ON THE PREVENTION OF RECIDIVISM OF RELEASED SEX OFFENDERS

พรเพชร ชลศักดิ์ตระกูล

Pornphet Cholsaktrakul

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพฯ ประเทศไทย

Laws Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University,

Bangkok, Thailand

cpornpetch@hotmail.com

Received: 2019-05-10

Revised: 2019-09-03

Accepted: 2019-09-07

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีความเหมาะสมกับบริบทประเทศไทย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่ามาตรการที่มีความเหมาะสมสำหรับประเทศไทย คือ 1. การเพิ่มโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา กรณีผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส กรณีข่มขืนเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี และกรณีข่มขืนโดยมีพฤติการณ์โหดร้าย 2. การฉีดยาลดฮอร์โมนเพศ 3. การบำบัดผู้กระทำความผิดทางเพศ ต้องมีการแยกผู้กระทำความผิดทางเพศออกจากผู้กระทำความผิดอื่นหรือสร้างเรือนจำเฉพาะผู้กระทำความผิดทางเพศ 4. การขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศ 5. การกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก 6. การคุมประพฤติต้องมีการกำหนดเงื่อนไขเฉพาะผู้กระทำความผิดทางเพศ 7. วิธีการเพื่อความปลอดภัยต้องให้อำนาจศาลกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้เอง

งานวิจัยมีข้อเสนอแนะให้ 1. แก้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 มาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 277 ทวิ 2. จัดทำร่างพระราชบัญญัติการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศ พ.ศ. ... 3. จัดทำร่างพระราชบัญญัติการขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศ พ.ศ. ...

คำสำคัญ: การกระทำความผิดทางเพศ การกระทำความผิดซ้ำ การข่มขืนขืนกระทำชำเรา บุคคลพ้นโทษ

ABSTRACT

This research has a main objective of finding legal measures on the prevention of recidivism of released sex offenders that appropriate to the context of Thailand. In this research, the method of qualitative research was employed through the documentary research and in-depth interview, as well as the quantitative research was employed through the use of questionnaires.

The findings of this research revealed that the suitable measures for Thailand were as follows: 1. An increase of capital punishment to be imposed on convicted rapists in cases where the injured persons suffer grievous bodily harm, where a child of age not exceeding 15 years old is raped, and where rape is committed under horrible circumstances; 2. Injections reducing sex hormones; 3. Rehabilitation of sex offenders by separating sex offenders from offenders of other crimes, or creating prison facilities particularly for sex offenders; 4. Sex offender registration; 5. Designation of safe zones for children; 6. Probation with specific conditions for sex offenders; and 7. Safety measures - the court shall be empowered to prescribe safety measures.

This research suggests that 1. Section 39, section 276, section 277, section 277 bis shall be amended; 2. The Act on Injections to Reduce Sex Hormones B.E. … shall be drafted and enacted; and 3. The Act on Sex Offender Registration B.E. … shall be drafted and enacted.

Keywords: sex crimes, recidivism, rape, released offenders

บทนำ

อาชญากรรมทางเพศเป็นปัญหาที่สำคัญในสังคมไทย โดยเฉพาะในคดีข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งความสูญเสียที่เกิดขึ้นอย่างร้ายแรงคือการเสียชีวิต ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการที่ผู้กระทำความผิดข่มขืนแล้วฆ่าเพื่อปกปิดการกระทำความผิด หากเหยื่อไม่เสียชีวิตก็มักได้รับบาดเจ็บทางร่ายกาย รวมไปถึงทางด้านจิตใจที่อาจไม่สามารถกลับมาดำรงชีวิตเหมือนคนปกติได้เนื่องจากความหวาดกลัวและฝังใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น บางคนถึงกับคิดฆ่าตัวตายเพื่อให้ลืมความทรมาน เหมือนที่เคยมีคนกล่าวไว้ว่าคนที่โดนข่มขืนเหมือนตายทั้งเป็นและเป็นตราบาปตลอดชีวิต ปัญหาการกระทำความผิดทางเพศจึงเป็นปัญหาที่คนในสังคมพยายามหาแนวทางเพื่อแก้ไข โดยเฉพาะการป้องกันภัยจากบุคคลที่น่าจะเป็นอันตราย ซึ่งหนึ่งในนั้นคือผู้ที่เคยก่ออาชญากรรมทางเพศมาแล้ว เพราะผู้ที่กระทำความผิดทางเพศมาแล้วมีความเป็นไปได้มากที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก

ในปัจจุบันมาตรการในป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศในประเทศไทยที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม คือ การคุมประพฤติ วิธีการเพื่อความปลอดภัย และการบำบัดนักโทษในเรือนจำ แต่ทั้งสามมาตรการก็ยังไม่เพียงพอในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ เพราะมีข้อจำกัดหลายอย่างซึ่งไม่เหมาะสมในภาวะปัจจุบัน หากเปรียบเทียบกับในต่างประเทศพบว่ามีมาตรการในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศหลายมาตรการที่อาจมีเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อหามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีความเหมาะสมกับบริบทประเทศไทย ซึ่งในการให้ได้คำตอบมานั้นมีมาตรการทางกฎหมายที่ต้องนำมาวิเคราะห์ คือ การเพิ่มโทษความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา การฉีดยาลดฮอร์โมนเพศ การตัดอัณฑะ การบำบัดผู้กระทำความผิดทางเพศ การขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศ การกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก การคุมประพฤติ และวิธีการเพื่อความปลอดภัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงหลักการ แนวคิด ทฤษฎี กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศในประเทศไทยและต่างประเทศ

3. เพื่อหามาตรการทางกฎหมายที่มีความเหมาะสมสำหรับประเทศไทยในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

ขอบเขตการวิจัย

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง คือ 1. หลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 2.แนวคิดในการลงโทษ 3. ทฤษฎีความผิดปกติทางจิต 4. ทฤษฎีความไม่สมดุลของชีวเคมีในร่างกาย 5. ทฤษฎีตราหน้าหรือทฤษฎีตีตรา

กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง คือ 1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 2. ประมวลกฎหมายอาญา 3. ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและการแยกคุมขัง การเลื่อนหรือลดชั้นนักโทษเด็ดขาด การลดวันต้องโทษจำคุก และการพักการลงโทษ พ.ศ. 2559

กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง คือ 1. United States Code: Title 18 2. New Hampshire Revised Statutes Annotated 2014, USA 3. Montana Code Annotated 2017, USA 4. California Penal Code 2011, USA 5. Florida Statutes 2018, USA 6. Texas Government Code 2018, USA 7. Texas Occupation Code 2005, USA 8. Texas Department of Criminal Justice 2018, USA 9. Georgia Code 2017, USA 10. The Criminal Law (Amendment) Act 2018, Republic of India 11. Act on Pharmacologic Treatment of Sex Offenders Sexual Impulses 2010, Republic of Korea 12. Criminal Law of the People's Republic of China 1997 13. Sexual Offences Act 2003, UK

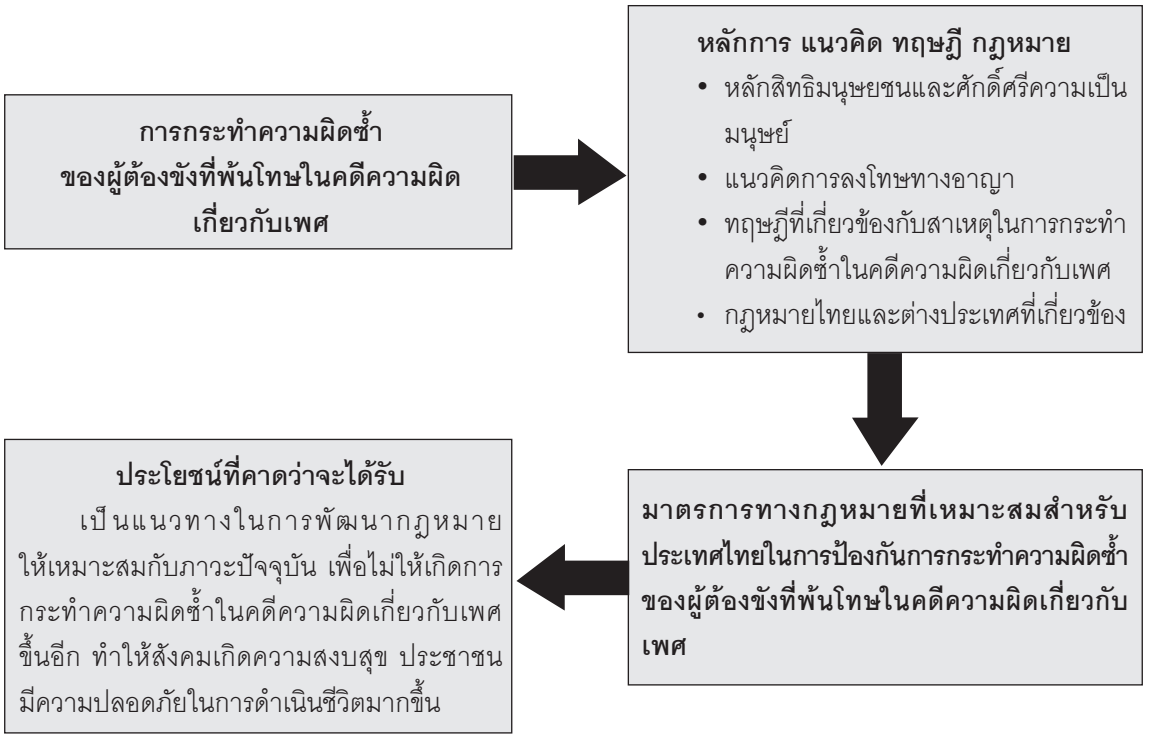
2) ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก ประชากรประกอบไปด้วย ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม พนักงานอัยการ ทนายความ เจ้าหน้าที่ตำรวจ นักวิชาการ แพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ และเจ้าหน้าที่คุมประพฤติ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ตอบแบบสอบถามจะสุ่มจากประชาชนทั่วไปจำนวน 1,000 คน

3) ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา

พื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือพื้นที่กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจุบันประเทศไทยพบการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษมาแล้วเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในคดีความผิดทางเพศ ทำให้สังคมเกิดความไม่สงบสุข ซึ่งมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศในประเทศไทยยังไม่เพียงพอและเหมาะสมกับภาวะปัจจุบัน เมื่อศึกษาเทียบกับต่างประเทศ มาตรการที่มีความเหมาะสมสำหรับบริบทประเทศไทยในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ คือ 1. การเพิ่มโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา กรณีผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส กรณีข่มขืนเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี และกรณีข่มขืนโดยมีพฤติการณ์โหดร้าย 2. การฉีดยาลดฮอร์โมนเพศ 3. การบำบัดผู้กระทำความผิดทางเพศ ต้องมีการแยกผู้กระทำความผิดทางเพศออกจากผู้กระทำความผิดอื่น หรือสร้างเรือนจำเฉพาะผู้กระทำความผิดทางเพศ 4. การขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศ 5. การกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก 6. การคุมประพฤติต้องมีการกำหนดเงื่อนไขเฉพาะผู้กระทำความผิดทางเพศ 7. วิธีการเพื่อความปลอดภัย ต้องให้อำนาจศาลกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้เพิ่มขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

1. **การวิจัยเชิงคุณภาพ** ประกอบด้วย

1) การวิจัยเอกสาร

ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี กฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลเอกสารในการวิจัยนี้ใช้สังเคราะห์ให้ได้มาตรการทางกฎหมายที่มีในประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อเป็นประเด็นไปสู่การสร้างประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก

เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการแบบเจาะจง กล่าวคือ ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ทนายความ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เจ้าพนักงานคุมประพฤติ นักวิชาการ นักจิตวิทยา นักสิทธิมนุษยชน ใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ โดยเป็นประเด็นความคิดเห็นต่อมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ คือ การเพิ่มโทษความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา การฉีดยาลดฮอร์โมนเพศ การตัดอัณฑะ การบำบัดผู้กระทำความผิดทางเพศ การขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศ การกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก การคุมประพฤติ และวิธีการเพื่อความปลอดภัย

2. **การวิจัยเชิงปริมาณ**

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยเลือกประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอัตราการเกิดอาชญากรรมทางเพศสูง (National Statistical Office, 2019) ในกรุงเทพมหานครมีจำนวนประชากรทั้งหมด 5,682,415 คน (Administrative Strategy Division, 2019) เมื่อใช้สูตรคำนวณของเทโรยามาเน่ (Yamane, 1973) กำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าระดับความคลาดเคลื่อนยอมรับได้ไม่น้อยกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ หรือที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สามารถคำนวณจำนวนประชากรขั้นต่ำที่ควรใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ไม่น้อยกว่า 400 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,000 คน โดยเป็น ประชากรเพศชาย 500 คน เพศหญิง 500 คน การเลือกประชากรใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควต้า คือ กำหนดเพศชาย 500 คน และเพศหญิง 500 คน จากนั้นในแต่กลุ่มจะใช้การเลือกแบบบังเอิญ

ในการเก็บรวมรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ให้ตัวแทนผู้วิจัยที่มีความรู้ด้านกฎหมายและงานวิจัยไปเก็บรวมรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายจึงมีความเป็นไปได้ที่ประชากรจะไม่เข้าใจความหมายบางข้อของแบบสอบถาม จึงต้องมีผู้มีความรู้ทางกฎหมายอยู่ในขณะที่ประชากรตอบแบบสอบถาม เพื่ออธิบายประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามสงสัย ให้ผลของแบบสอบถามตรงกับความคิดเห็นของประชากรมากที่สุด ในแบบสอบถามจะสอบถามความคิดเห็นของประชากรว่าเห็นด้วยกับมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

ของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในแต่ละมาตรการหรือไม่ โดยแยกเป็นเพศหญิงและเพศชาย จากนั้นนำมาแสดงผลเป็นสถิติร้อยละ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เป็นการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาสังเคราะห์และวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้คำตอบว่ามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศมาตรการใดที่มีความเหมาะสมกับบริบทประเทศไทย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. การประหารชีวิตผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

หลังจากเกิดคดีข่มขืนน้องการ์ตูนในปี พ.ศ. 2556 (Turn over the criminal file, 2013) ตามมาด้วยคดีข่มขืนน้องแก้มบนรถไฟในปี พ.ศ. 2557 (Daily manager, 2014) เกิดกระแสสังคมในการเรียกร้องให้ประหารชีวิตผู้ข่มขืนกระทำชำเราเพราะไม่ต้องการให้ผู้ที่ออกมาจากเรือนจำมากระทำความผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก เมื่อพิจารณาความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาสามารถสรุปแบบกว้าง ๆ ได้ว่าการที่ศาลจะลงโทษประหารชีวิตได้ในคดีข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายต้องถึงแก่ความตาย (มาตรา 277 ทวิ) หรือเป็นการข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี โดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการรุมโทรม จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นได้รับอันตรายสาหัส (มาตรา 277 ตรี (2)) แต่หากเป็นการข่มขืนกระทำชำเราที่ผู้เสียหายไม่ได้รับอันตรายสาหัส หรือไม่ได้ถึงแก่ความตาย บทลงโทษที่ศาลสามารถลงโทษได้สูงสุด คือ จำคุกไม่เกิน 20 ปี (มาตรา 276 วรรคแรก) หากเป็นการข่มขืนกระทำชำเราบุคคลที่อายุต่ำกว่า 13 ปี ศาลสามารถลงโทษได้สูงสุด คือ จำคุกตลอดชีวิต (มาตรา 277 วรรคสอง) จึงมีประเด็นปัญหาที่ต้องวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของโทษประหารชีวิตในคดีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 277 ทวิ และมาตรา 277 ตรี ซึ่งในสหรัฐอเมริกาจะสามารถลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราได้ เมื่อผู้เสียหายถึงแก่ความตายเท่านั้น เพราะสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างมาก แต่ในประเทศอินเดีย และประเทศจีน หากเป็นการข่มขืนกระทำชำเราเด็ก หรือผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส หรือเป็นการกระทำที่มีพฤติการณ์โหดร้าย สามารถลงโทษประหารชีวิตผู้ที่ข่มขืนกระทำชำเราได้ ถึงแม้ผู้เสียหายจะไม่ถึงกับความตาย จากที่กล่าวมาจึงมีประเด็นปัญหาที่ต้องวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของโทษประหารชีวิตในคดีความผิดฐานข่มขืนกระทำตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 277ทวิ และมาตรา 277 ตรี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประชากรผู้ให้สัมภาษณ์โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยที่ประเทศไทยยังควรต้องมีการใช้โทษประหารชีวิตอยู่ โดยเฉพาะในคดีข่มขืนกระทำชำเราที่ผู้เสียหาย

ถึงแก่ความตาย หรือรับอันตรายสาหัส หรือเป็นเด็กที่มีอายุไม่ถึง 15 ปีบริบูรณ์ ซึ่งกฎหมายไทยยังมีบทลงโทษที่ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับแบบสอบถามที่ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 58.70 เห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวยังไม่มีความเหมาะสม และร้อยละ 41.30 เห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวมีความเหมาะสมแล้ว สำหรับผู้วิจัยเห็นว่ากรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ไม่ว่าผู้เสียหายจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 ทวิ (2) และมาตรา 277 ตรี (2) ศาลสามารถลงโทษสูงสุดได้ถึงประหารชีวิต กฎหมายบัญญัติไว้มีความเหมาะสมดีแล้ว ส่วนกรณีข่มขืนกระทำชำเราจนผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส หรือกรณีข่มขืนเด็กที่อายุยังไม่ถึง 15 ปีบริบูรณ์ และการข่มขืนกระทำชำเราที่มีพฤติการณ์โหดร้าย ไม่มีการบัญญัติกฎหมายให้ลงโทษประหารชีวิตได้ ทั้ง ๆ ที่พฤติการณ์ผู้กระทำความผิดอาจมีความรุนแรงโหดร้ายผิดปกติมนุษย์สมควรลงโทษประหารชีวิตแต่กฎหมายไม่ให้อำนาจศาลสามารถใช้ดุลพินิจลงโทษประหารชีวิตได้

ผลการวิจัยจึงสรุปได้ว่าบทลงโทษความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราในประเทศไทยจึงยังไม่มีความเหมาะสม ต้องมีการเพิ่มโทษประหารชีวิตกรณีข่มขืนกระทำชำเราจนผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส หรือกรณีข่มขืนเด็กที่อายุยังไม่ถึง 15 ปีบริบูรณ์ และเพิ่มบทบัญญัติกฎหมายการข่มขืนที่มีพฤติการณ์โหดร้ายให้มีโทษสามารถประหารชีวิตได้

2. การฉีดยาลดฮอร์โมนเพศ

การฉีดยาลดฮอร์โมนเพศเป็นการฉีดยายับยั้งฮอร์โมนเทสโทสเตอโรน (Testosterone) เพื่อลดความต้องการทางเพศ มาตรการนี้มีใช้ในต่างประเทศแต่ไม่มีการใช้ในประเทศไทย โดยมีทั้งฝ่ายที่สนับสนุนและคัดค้าน ฝ่ายที่คัดค้านเห็นว่ามาตรการนี้ขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการลงโทษที่ทารุณโหดร้าย ฝ่ายที่สนับสนุนเห็นว่าวิธีการนี้เป็นการบำบัดรักษาเพราะผู้กระทำความผิดทางเพศอาจกระทำความผิดทางเพศเพราะป่วยทางจิตหรือชีวเคมีบกพร่อง คือมีฮอร์โมนเพศมากเกินไป จึงมีประเด็นปัญหาที่ต้องวิเคราะห์ว่ามาตรการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศเป็นการบำบัดรักษาหรือการลงโทษ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นแยกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายที่เห็นว่าเป็นการบำบัดรักษา และฝ่ายที่เห็นว่าเป็นการลงโทษ ซึ่งผลของแบบสอบถามประชากรเห็นว่าการใช้ยาลดฮอร์โมนเพศเป็นการบำบัดรักษา ร้อยละ 18.90 เป็นการลงโทษที่ทารุณโหดร้ายหรือผิดปกติ ร้อยละ 42.70 และเห็นว่าไม่เป็นการลงโทษที่ทารุณโหดร้าย ผิดปกติร้อยละ 38.40 สำหรับผู้วิจัยเห็นว่าการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศเป็นการลงโทษ ไม่ได้เป็นการบำบัดรักษาแต่เป็นการลงโทษ ตรงกับแนวคิดของการลงโทษที่ไม่ต้องให้ผู้กระทำความผิดยินยอม ศาลก็สามารถสั่งลงโทษได้ ส่วนในประเด็นที่ว่าการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศเป็นการลงโทษที่ทารุณโหดร้ายขัดกับสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หรือไม่นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการลงโทษด้วยการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศไม่ขัดกับหลักการดังกล่าว เพราะผู้ที่กระทำความผิดทางเพศเป็นผู้ที่กระทำละเมิดต่อผู้อื่นก่อน การที่ผู้กระทำความผิดทางเพศ

จะถูกลงโทษจึงมีความชอบธรรม เป็นการแก้แค้นทดแทนตามวัตถุประสงค์การลงโทษ ซึ่งการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศไม่ได้ทำให้ผู้กระทำความผิดทางเพศทรมานหรือเจ็บป่วย แต่เป็นการหยุดฮอร์โมนในร่างกายไม่ให้มีมากเกินไป เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดทางเพศกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งหากผู้กระทำความผิดทางเพศหยุดฉีดยาลดฮอร์โมนเพศก็จะสามารถกลับมาเป็นปกติได้ (Sitpahul, 2019) มาตรการดังกล่าวจึงไม่ถือว่าเป็นเรื่องผิดปกติที่มนุษย์ไม่ควรปฏิบัติต่อกัน ประกอบกับการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศเป็นมาตรการที่มีการใช้ทั้งในสหรัฐอเมริกา และในโซนยุโรป รวมไปถึงสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งอยู่ในแถบเอเชีย มีการใช้มาตรการดังกล่าวด้วยเช่นกัน เห็นได้ว่าประเทศที่มีการใช้วิธีการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับว่ามีความเจริญก้าวหน้ามากกว่าประเทศไทยรวมไปถึงให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก แต่ประเทศเหล่านี้ก็ยังมีการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศ แสดงว่าการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งได้รับการยอมรับในการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำทางเพศ นอกจากนี้กระแสสังคมมีการเรียกร้องให้หาวิธีการที่มากกว่าการจำคุก จึงเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับได้ การฉีดยาลดฮอร์โมนเพศจึงเป็นการลงโทษที่ไม่ทารุณโหดร้าย ขัดกับสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ส่วนในประเด็นที่ว่าการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทยหรือไม่ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในประเทศไทย ซึ่งตรงกับผลของแบบสอบถามที่ประชากรเห็นว่าการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย ร้อยละ 68.90 และประชากรร้อยละ 31.10 ไม่เห็นด้วยที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย สำหรับผู้วิจัยเห็นว่าการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย เพราะเป็นมาตรการที่ป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดทางเพศกระทำความผิดซ้ำได้ และการที่ผู้กระทำความผิดทางเพศไม่ต้องไปอยู่ในเรือนจำ ทำให้ผู้กระทำความผิดทางเพศสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ง่าย ไม่ต้องถูกตีตราหรือตราหน้าว่าเป็นคนขี้คุก ซึ่งจากทฤษฎีตีตราหรือทฤษฎีตราหน้า หากผู้กระทำความผิดทางเพศสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ มีโอกาสที่จะกลับตัวได้และไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำ

ผลการวิจัยจึงสรุปได้ว่าการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย

3. การตัดอัณฑะ

การตัดอัณฑะเป็นมาตรการทางกฎหมายมาตรการหนึ่งที่นำมาใช้แก้ปัญหาผู้กระทำความผิดซ้ำทางเพศได้ เพราะผู้ที่ถูกตัดอัณฑะจะไม่มีความรู้สึกทางเพศอีกต่อไป ในประเด็นที่ว่าการตัดอัณฑะมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทยหรือไม่ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้สัมภาษณ์โดยส่วนใหญ่เห็นว่าการตัดอัณฑะไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย ส่วนผลของแบบสอบถามประชากรร้อยละ 68.80 เห็นว่าการตัดอัณฑะมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย

ประชากรร้อยละ 31.20 เห็นว่าการตัดอัณฑะไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย การที่ผลของแบบสอบถามเห็นว่าการตัดอัณฑะมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทยนั้นน่าจะเกิดจากการที่ประชากรเห็นข่าวการข่มขืนกระทำชำเราทุกวัน จนเป็นสาเหตุให้เกิดความโกรธแค้นและอยากลงโทษด้วยวิธีการรุนแรงที่ให้สาสมกับการกระทำความผิด สำหรับผู้วิจัยเห็นว่าการตัดอัณฑะยังไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย เพราะการตัดอัณฑะเป็นการลงโทษที่ทารุณโหดร้าย เป็นการทำร้ายร่างกายขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งมีหลักว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมามีสิทธิ เสรีภาพเท่ากัน ดังนั้นการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมจึงต้องเคารพความเป็นมนุษย์ ห้ามทำร้ายร่างกาย ทรมานอย่างโหดร้าย หรือกระทำการใด ๆ ที่ถือเป็นการเหยียดหยามความเป็นมนุษย์ เช่นเดียวกับที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติไว้ในมาตรา 28 วรรคท้ายว่า “การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้” หากนำการตัดอัณฑะมาใช้ลงโทษ แล้วปล่อยตัวผู้กระทำความผิดไป อาจทำให้เกิดผลร้ายมากกว่าผลดี เพราะวิธีการลงโทษแบบนี้เป็นการลงโทษแบบแก้แค้นทดแทนแต่ไม่สามารถปรับปรุงหรือฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิดได้ และอาจส่งผลให้ผู้กระทำความผิดอาจเกิดความแค้นและกลับไปแก้แค้น หรือมีพฤติการณ์ที่เลวร้ายกว่าเดิม เนื่องจากในสังคมไทยผู้ชายยังให้ความสำคัญกับเรื่องศักดิ์ศรี การโดนตัดอัณฑะทำให้สูญเสียศักดิ์ศรีความเป็นชายจนอาจเกิดความคิดชั่วร้ายต่อต้านสังคมมากขึ้น โดยไปกระทำความผิดอย่างอื่นที่รุนแรงมากขึ้นนั่นเอง

ผลการวิจัยจึงสรุปได้ว่าการตัดอัณฑะยังไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย

4. การบำบัดผู้กระทำความผิดทางเพศ

ผู้ต้องขังโดยที่อยู่ในเรือนจำจะถูกบังคับให้เข้าโปรแกรมบำบัดผู้กระทำความผิดทางเพศ ซึ่งโปรแกรมบำบัดในประเทศไทยและต่างประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร ลักษณะของโปรแกรมไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก และมีวิธีการในการบำบัดคล้ายกันที่จำแนกผู้กระทำความผิดตามฐานความผิดต่าง ๆ แต่แตกต่างกันที่โปรแกรมบำบัดในต่างประเทศมีการแยกผู้กระทำความผิดทางเพศออกไป หรือมีเรือนจำเฉพาะผู้กระทำความผิดทางเพศ จึงมีประเด็นปัญหาที่ต้องวิเคราะห์ว่าผู้กระทำความผิดทางเพศที่ผ่านโปรแกรมการบำบัดในเรือนจำจะช่วยลดการกระทำความผิดซ้ำทางเพศได้หรือไม่นั้น จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าโปรแกรมบำบัดผู้กระทำความผิดทางเพศเป็นโปรแกรมที่ออกแบบมาโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดทางเพศกลับไปกระทำความผิดซ้ำ และสามารถกลับไปดำเนินชีวิตตามปกติได้ โปรแกรมบำบัดผู้กระทำความผิดทางเพศในเรือนจำจึงมีความสมบูรณ์ในระดับหนึ่ง แต่ผู้กระทำความผิดได้ถูกหล่อหลอมมาจากสถาบันทางสังคม หรือสภาพแวดล้อมมาเป็นเวลานาน การแก้ไขในเรือนจำเพียงระยะเวลาสั้น ๆ จึงเป็นเรื่องที่ยากลำบาก อีกทั้งสภาวะแวดล้อม

ในเรือนจำมีนักโทษล้นคุก สภาพแวดล้อมในเรือนจำในการแก้ไขบำบัดผู้กระทำความผิดจึงยังไม่ได้มีความพร้อม จากแบบสอบถามประชากรในประเด็นว่าผู้กระทำความผิดทางเพศที่ผ่านโปรแกรมการบำบัดในเรือนจำจะช่วยลดการทำความผิดซ้ำทางเพศได้หรือไม่นั้น ประชากรร้อยละ 59.80 เห็นว่าช่วยลดการกระทำความผิดซ้ำทางเพศได้น้อย ร้อยละ 27.60 เห็นว่าช่วยลดการกระทำความผิดซ้ำทางเพศได้มาก ร้อยละ 12.60 เห็นว่าไม่ช่วยลดการกระทำความผิดซ้ำทางเพศ สำหรับผู้วิจัยเห็นว่า โปรแกรมการบำบัดผู้กระทำความผิดทางเพศในเรือนจำมีวิธีการที่เหมาะสมดีแล้ว แต่มีปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของโปรแกรม คือ

1. ปริมาณนักโทษที่ล้นเรือนจำ ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถดูแลนักโทษได้ทั่วถึงการบำบัดจึงไม่ได้ผล

2. สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ในเรือนจำที่มีสถานที่และบรรยากาศไม่เหมาะสมแก่การแก้ไขฟื้นฟู

3. การที่ไม่แยกผู้ต้องขังทางเพศออกจากคดีอื่น ๆ ทำให้ผู้ต้องขังในคดีความผิดทางเพศเรียนรู้พฤติกรรมจากอาชญากรอื่น ๆ

4. ภูมิหลังของผู้กระทำความผิดทางเพศ

5. สภาพแวดล้อมหลังจากพ้นโทษหากผู้กระทำความผิดกลับไปสู่สังคมแบบเดิมก็จะเกิดการกระทำความผิดซ้ำอีก

ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นต้องมีการแยกผู้กระทำความผิดทางเพศออกจากผู้กระทำความผิดอื่น หรือการสร้างเรือนจำเฉพาะผู้กระทำความผิดทางเพศเหมือนในต่างประเทศจะส่งผลให้การบำบัดผู้กระทำความผิดทางเพศในเรือนจำได้ผลดีขึ้น เพราะผู้กระทำความผิดทางเพศจะอยู่แยกเป็นสัดส่วน ไม่ต้องไปเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรจากในเรือนจำที่อาจทำให้ผู้กระทำความผิดมีพฤติการณ์เลวร้ายขึ้น และหากมีเรือนจำเฉพาะผู้กระทำความผิดทางเพศจะทำให้การบริหารจัดการ รวมไปถึงการดูแลนักโทษง่ายขึ้น ผู้กระทำความผิดจะได้รับการบำบัดที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดทางเพศโดยตรง ส่งผลให้การบำบัดมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการบำบัดผู้กระทำความผิดทางเพศ ต้องมีการแยกผู้กระทำความผิดทางเพศออกจากผู้กระทำความผิดอื่นหรือสร้างเรือนจำเฉพาะผู้กระทำความผิดทางเพศ

5. การขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศ

การขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศ เป็นมาตรการทางกฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผู้กระทำความผิดทางเพศที่ออกมาจากเรือนจำไม่ให้ผู้กระทำความผิดทางเพศกลับไปกระทำความผิดซ้ำ โดยผู้กระทำความผิดทางเพศจะต้องไปรายงานตัวตามระยะเวลาที่กำหนด และแจ้งถิ่นที่อยู่ของตนต่อเจ้าหน้าที่ ซึ่งถิ่นที่อยู่ของผู้กระทำความผิดทางเพศนั้นประชาชนทั่วไปสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้สาธารณชนระมัดระวังตัวหากในถิ่นที่อยู่ของตนมีผู้กระทำความผิดทางเพศอาศัยอยู่ สำหรับในประเทศไทยยังไม่มีการใช้มาตรการนี้แบบเป็นรูปธรรม แต่มีการเรียกร้องจากสังคมไทยให้มีการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ด้วยเช่นกัน โดยแนวนโยบายของกองบังคับการปราบปราม

การค้ามนุษย์ (ปคม.) ได้มีการสั่งให้ติดตามผู้กระทำความผิดฐานทางเพศฐานข่มขืนกระทำชำเราที่ได้รับโทษครบแล้วออกมาจากเรือนจำ โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปตรวจสอบถิ่นที่อยู่หลังจากออกจากเรือนจำ เพื่อมาลงข้อมูลในระบบติดตามบุคคลพ้นโทษ ซึ่งผลของการใช้โปรแกรมดังกล่าวทำให้สามารถตามจับผู้กระทำความผิดได้ แต่ก็มีการต่อต้านจากบุคคลพ้นโทษว่าเป็นการละเมิดสิทธิเพราะบุคคลพ้นโทษถือว่าเป็นผู้ที่ได้โทษครบ หรือชดใช้สิ่งที่กระทำไปแล้ว ควรได้เริ่มต้นชีวิตใหม่ (Puprasert, 2019) จึงมีปัญหาที่ต้องวิเคราะห์ว่ามาตรการนี้มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทยหรือไม่ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประชากรผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นแยกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในการนำมาตรการขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศมาใช้ในประเทศไทย ส่วนผลของแบบสอบถามประชากรร้อยละ 68.80 เห็นว่าการขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย ประชากรร้อยละ 31.20 เห็นว่าไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย สำหรับผู้วิจัยเห็นว่าการขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย เพราะปัญหาการกระทำความผิดทางเพศยังเป็นปัญหาใหญ่ของสังคม ซึ่งรัฐยังไม่มีการออกมาตรการทางกฎหมายใด ๆ มาเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องนี้อย่างจริงจัง การขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศได้รับการรับรองเป็นกฎหมายในหลาย ๆ ประเทศ จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย โดยเฉพาะเมื่อประเทศไทยก็เริ่มมีการนำมาปฏิบัติแล้ว แต่ยังเกิดปัญหาในทางปฏิบัติเพราะการติดตามบุคคลพ้นโทษไม่ได้มีการบัญญัติเป็นกฎหมาย จึงเป็นการละเมิดสิทธิ เสรีภาพของผู้พ้นโทษ แต่หากมองว่าการติดตามผู้กระทำความผิดทางเพศเป็นการปกป้องสังคม ผู้กระทำความผิดทางเพศจะเกรงกลัวว่ามีการติดตามจากเจ้าหน้าที่ตำรวจทำให้ไม่กล้ากระทำความผิดอีก ซึ่งเป็นผลประโยชน์ของสังคม

ผลการวิจัยสรุปได้ว่ามาตรการขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศจึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย

6. การกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก

การกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็กเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีไว้เพื่อคุ้มครองเด็กจากผู้กระทำความผิดทางเพศ การกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็กเป็นการห้ามผู้ที่มีประวัติอาชญากรรมทางเพศเข้าไปในพื้นที่ที่มีเด็กอยู่จำนวนมาก เพราะอาจจะมีโอกาสก่อเหตุร้ายขึ้นได้ ในสหรัฐอเมริกามีการใช้มาตรการนี้ในหลายมลรัฐ โดยห้ามบุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการถูกดำเนินคดีในฐานความผิดเกี่ยวกับเพศและบุคคลซึ่งมีประวัติการรับโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ เข้าไปยังสถานที่ซึ่งได้ประกาศเป็นเขตปลอดภัยสำหรับเด็ก รวมไปถึงการห้ามประกอบอาชีพในบริเวณดังกล่าว โดยหากมีความจำเป็นต้องเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวต้องขออนุญาตเป็นครั้ง ๆ ไป สำหรับในประเทศไทยยังไม่มีการกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็กเหมือนเช่นในต่างประเทศ แต่ศาลสามารถสั่งวิธีการเพื่อความปลอดภัย คือ การห้ามเข้าเขต

กำหนดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 44 และห้ามประกอบอาชีพบางอย่างไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 จากบทบัญญัติวิธีการเพื่อความปลอดภัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการห้ามเข้าเขตกำหนดของไทยจะมีความแตกต่างจากของสหรัฐอเมริกาตรงที่ว่าของไทยนั้นศาลจะต้องพิจารณาสั่งห้ามเป็นรายบุคคล โดยศาลต้องพิจารณาสถานที่เอง ซึ่งหากศาลใช้วิธีนี้โดยส่วนใหญ่จะห้ามสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายนั่นเอง เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดติดตามผู้เสียหาย ส่วนการห้ามประกอบอาชีพของไทยจะมีลักษณะเป็นการห้ามเฉพาะบุคคลเช่นกัน โดยศาลจะพิจารณาความเหมาะสมเป็นรายบุคคล และจะห้ามเป็นบางอาชีพเท่านั้น ไม่ได้ใช้เกณฑ์พื้นที่เป็นตัวกำหนดเหมือนเช่นในสหรัฐอเมริกาที่จะห้ามทำทุกอาชีพภายในเขตที่กำหนดไว้ ในประเด็นความเหมาะสมของการนำมาตรการนี้มาใช้ในประเทศไทยนั้น ประชากรผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นแยกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย จากแบบสอบถามประชากรร้อยละ 80.10 เห็นว่ามาตรการกำหนดพื้นที่ปลอดภัยมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย ประชากรร้อยละ 19.90 เห็นว่ามาตรการกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็กไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย สำหรับผู้วิจัยเห็นว่ามาตรการกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็กมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย เพราะโดยส่วนใหญ่เหยื่อที่มักถูกล่วงละเมิดทางเพศจะเป็นเด็ก ซึ่งประเทศไทยยังขาดมาตรการพิเศษเฉพาะเพื่อคุ้มครองเด็ก โดยหากนำมาตรการการกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็กมาใช้ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลผู้กระทำความผิดทางเพศให้สาธารณชนทราบเช่นเดียวกัน หรือต้องใช้ร่วมกับมาตรการขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศ เพราะหากให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในการตรวจสอบนั้นมีความเป็นไปได้น้อยมากที่เจ้าหน้าที่จะสามารถป้องกันผู้กระทำความผิดทางเพศทั้งหมดได้ โดยอาจจะพิจารณาเปิดเผยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น หากห้ามเข้าไปในสถานศึกษา ประวัติของผู้ก่ออาชญากรรมทางเพศก็ควรจะต้องถูกส่งไปให้ทางโรงเรียนบริษัทรักษาความปลอดภัย เพื่อให้ครู อาจารย์ พนักงานรักษาความปลอดภัยคอยสังเกตว่ามีบุคคลเหล่านี้เข้ามาในเขตโรงเรียนหรือไม่ ซึ่งจะช่วยป้องกันการกระทำความผิดซ้ำได้มาก

ผลการวิจัยสรุปได้ว่ามาตรการกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็กมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย

7. การคุมประพฤติผู้กระทำความผิดทางเพศ

ปัจจุบันในประเทศไทยมาตรการคุมประพฤติ จะใช้กับบุคคลที่ศาลรอการลงโทษหรือรอกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 และบุคคลที่พ้นโทษออกมาจากเรือนจำก่อนกำหนดโดยได้รับการพักโทษ หรือลดโทษตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและการแยกคุมขัง การเลื่อนหรือลดชั้นนักโทษเด็ดขาด การลดวันต้องโทษจำคุก และการพักการลงโทษ พ.ศ. 2559 เงื่อนไขการคุมประพฤติในกรณีตามมาตรา 56 นั้นอยู่ในอำนาจศาลที่จะ

พิจารณา แต่การพักโทษหรือลดโทษอยู่ในอำนาจของกรมราชทัณฑ์ที่จะพิจารณา โดยเงื่อนในการคุมประพฤติของทั้งสองกรณีจะมีลักษณะคล้ายกัน เช่น ต้องรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ตามกำหนดเวลา ห้ามเสพสิ่งเสพติดหรือดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับในมลรัฐจอร์เจีย สหรัฐอเมริกาจะพบว่าประเทศไทยไม่ได้มีการบัญญัติเงื่อนไขพิเศษเฉพาะผู้กระทำความผิดทางเพศไว้เหมือนเช่นในมลรัฐจอร์เจีย ที่มีการบัญญัติเงื่อนไขพิเศษไว้โดยเฉพาะโดยเฉพาะเพื่อปกป้องผู้เยาว์ เช่น ห้ามออกเดทหรือแต่งงานกับบุคคลที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 18 ปีโดยไม่รับอนุญาต ห้ามติดต่อกับเด็กหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีเข้าร่วม จึงมีปัญหาที่ต้องนำมาวิเคราะห์ว่ามาตรการคุมประพฤติในประเทศไทยมีความเหมาะสมหรือไม่ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประชากรผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นแยกเป็นสองฝ่ายทั้งฝ่ายที่เห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว และฝ่ายที่เห็นว่ายังไม่มีความเหมาะสม จากแบบสอบถามความคิดเห็นประชากรต่อความเหมาะสมของเงื่อนไขการคุมประพฤติในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ประชากรร้อยละ 41.10 เห็นว่าเงื่อนไขการคุมประพฤติมีความเหมาะสมดีแล้ว ประชากรร้อยละ 59.00 เห็นว่าเงื่อนไขการคุมประพฤติยังไม่มีความเหมาะสม ส่วนความคิดเห็นประชากรต่อความเหมาะสมของเงื่อนไขการคุมประพฤติในการพักโทษหรือลดโทษในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศนั้น ประชากรร้อยละ 34.00 เห็นว่าเงื่อนไขการคุมประพฤติในการพักโทษหรือลดโทษมีความเหมาะสมดีแล้ว ประชากรร้อยละ 66.00 เห็นว่าเงื่อนไขการคุมประพฤติไม่มีความเหมาะสม สำหรับผู้วิจัยเห็นว่าเงื่อนไขคุมประพฤติในประเทศไทยยังไม่มีความเหมาะสม เพราะระบบการคุมประพฤติในประเทศไทยยังไม่สามารถควบคุมตรวจสอบผู้กระทำความผิดทางเพศได้จริง อีกทั้งผู้ที่กระทำความผิดเมื่อพ้นโทษแล้วออกมาจากเรือนจำก็ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขให้ต้องคุมประพฤติอีก จึงเป็นการง่ายที่ผู้กระทำความผิดทางเพศจะกลับไปกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งการกระทำความผิดทางเพศส่วนหนึ่งเกิดจากสิ่งเร้า เช่น พวกที่ชอบข่มขืนเด็ก หากไม่มีการกำหนดเงื่อนไขห้ามเข้าใกล้เด็กเมื่อสามารถกลับไปอยู่ในสังคมแบบเดิมได้ ก็มีโอกาสที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำได้ง่ายขึ้น การนำมาตรการขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศมาใช้ร่วมกับการคุมประพฤติและกำหนดเงื่อนไขพิเศษเฉพาะผู้กระทำความผิดทางเพศขึ้นมาเหมือนเช่นในต่างประเทศ จึงเป็นแนวหนึ่งซึ่งน่าจะป้องกันการกระทำความผิดซ้ำได้จริง

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าเงื่อนไขการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดทางเพศของไทยยังมีความไม่เหมาะสม ต้องมีการกำหนดเงื่อนไขพิเศษเฉพาะผู้กระทำความผิดทางเพศขึ้นมา

8. วิธีการเพื่อความปลอดภัย

วิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ใช้เพื่อปกป้องสังคมจากบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อไม่ให้ก่ออาชญากรรมขึ้น ในขณะเดียวกันก็เพื่อดัดนิสัยผู้กระทำความผิดด้วย วิธีการเพื่อความปลอดภัยของไทยบัญญัติใน

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 39 เมื่อเปรียบเทียบวิธีการเพื่อความปลอดภัยของประเทศไทยเทียบกับสหราชอาณาจักรจะเห็นได้ว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยของไทยจะจำกัดวิธีการมากกว่าของสหราชอาณาจักร โดยของประเทศไทยมีเพียง 5 มาตรการเท่านั้น แต่ของสหราชอาณาจักรไม่ได้กำหนดวิธีการไว้ตายตัวแต่ให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างอิสระ อีกทั้งถ้าพิจารณาวิธีการเพื่อความปลอดภัยของไทยจะเห็นได้ว่า 4 มาตรการ คือ กักกัน ห้ามเข้าเขตที่กำหนด การควบคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล และการประกอบอาชีพบางอย่าง เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่ศาลต้องมีคำพิพากษาลงโทษแล้วจึงจะสามารถใช้มาตรการดังกล่าวได้ มีเพียงการเรียกประกันทัณฑ์บนที่เป็นวิธีการป้องกันล่วงหน้าที่ยังไม่เกิดการกระทำความผิดขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการที่ศาลสั่งให้วางเงินประกันไว้นั่นเอง โดยศาลสามารถสั่งได้เพียงวิธีเดียวเท่านั้น ไม่สามารถสั่งเป็นอย่างอื่นได้ ผิดกับในสหราชอาณาจักรที่ศาลสามารถสั่งได้อย่างอิสระ จากบทกฎหมายวิธีการเพื่อความปลอดภัยดังกล่าวจึงมีประเด็นปัญหาว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยของประเทศไทยมีความเหมาะสมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำผู้กระทำความผิดทางเพศหรือไม่ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยควรจะเปิดช่องทางกฎหมายให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้ จากแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนต่อความเหมาะสมของวิธีการเพื่อความปลอดภัยในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศประชากรร้อยละ 26.70 เห็นว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยมีความเหมาะสมดีแล้ว ประชากรร้อยละ 73.30 เห็นว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่มีความเหมาะสม สำหรับผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยยังไม่มีความเหมาะสม เพราะวิธีการเพื่อความปลอดภัยของไทยมีการจำกัดไว้เพียงแค่ 5 มาตรการ คือ การกักกัน ห้ามเข้าเขตกำหนด การเรียกประกันทัณฑ์บน การควบคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล และการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง ศาลไม่สามารถใช้ดุลพินิจสั่งเป็นอย่างอื่นได้ ซึ่งไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในภาวะปัจจุบัน และวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่เป็นมาตรการป้องกันผู้ที่มีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดก็เห็นได้เช่นเดียวกันว่ากฎหมายของสหราชอาณาจักรให้ดุลพินิจศาลพิจารณาสั่งได้หลายรูปแบบขึ้นกับศาลพิจารณา แต่วิธีพิจารณาเพื่อความปลอดภัยของไทยให้ดุลพินิจศาลเพียงสั่งทำทัณฑ์บนไม่เกิน 50,000 บาท ซึ่งผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศส่วนมากจะมาจากการที่ควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ ฉะนั้นขณะกระทำความผิดคงไม่ได้นึกถึงเงินที่ประกันไว้ และหากเทียบกับสิ่งที่ผู้ถูกทำทัณฑ์บนกระทำ สิ่งที่ตามมาร้ายแรงที่สุดอาจเป็นข่มขืนกระทำชำเรา มาตรการป้องกันผู้ที่มีความเสี่ยงจะกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศในประเทศไทยจึงยังไม่มีความเหมาะสมเช่นกัน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าได้ว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยของไทยจึงยังไม่มีความเหมาะสม ต้องมีการเพิ่มอำนาจให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้เอง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า มาตรการที่มีความเหมาะสมสำหรับบริบทประเทศไทยในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ คือ 1. การเพิ่มโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา กรณีผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส กรณีข่มขืนเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี และกรณีข่มขืน โดยมีพฤติการณ์โหดร้าย 2. การฉีดยาลดฮอร์โมนเพศ 3. การบำบัดผู้กระทำความผิดทางเพศ ต้องมีการแยกผู้กระทำความผิดทางเพศออกจากผู้กระทำความผิดอื่น หรือสร้างเรือนจำเฉพาะผู้กระทำความผิดทางเพศ 4. การขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศ 5. การกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก 6. การคุมประพฤติต้องมีการกำหนดเงื่อนไขเฉพาะผู้กระทำความผิดทางเพศ 7. วิธีการเพื่อความปลอดภัยต้องให้อำนาจศาลกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้เพิ่มขึ้น ซึ่งตรงกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าสมมุติฐานที่ตั้งไว้มีความถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

1. แก้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 277 ทวิ โดยเพิ่มโทษประหารชีวิตกรณีข่มขืนกระทำชำเราจนผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส หรือกรณีข่มขืนเด็กที่อายุยังไม่ถึง 15 ปีบริบูรณ์ และบัญญัติกฎหมายเพิ่มให้การข่มขืนกระทำชำเราที่มีลักษณะเป็นพฤติการณ์โหดร้ายผิดปกติเป็นความผิดที่มีโทษประหารชีวิตด้วย

2. จัดทำร่างพระราชบัญญัติการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศ พ.ศ. ... เพื่อรองรับการนำมาตรการฉีดยาลดฮอร์โมนเพศมาใช้ในประเทศไทย

3. จัดทำร่างพระราชบัญญัติการขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศ พ.ศ. ... ขึ้น โดยมีสาระสำคัญประกอบไปด้วย การขึ้นทะเบียนผู้กระทำความผิดทางเพศ การกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก และเงื่อนไขการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดทางเพศ เพื่อรองรับการนำมาตรการทั้งสามมาใช้ในประเทศไทย

4. แก้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้เอง

REFERENCES

Administrative Strategy Division. (2019). Bangkok Population Statistics 2017. Retrieved September 2, 2019, from http://www.bangkok.go.th. (in Thai)

Constitution of the Kingdom of Thailand. (2017). Royal Gazette. Issue 134, Chapter 40 a. (in Thai)

Criminal Code of Thailand. (1956). Royal Gazette. Issue 73, Chapter 95. (in Thai)

Daily manager. (2014). “Damn Gam - Police - Big Kroft.” The rape in the rape on the train Retrieved May 15, 2018, from [Online]. Available: http://www.manager.co.th/Astvweek end / View = 9570000078598 (in Thai)

Ministry of Justice. (2016). Ministry of Justice's Regulation on the Criteria and Method Categorizing Prisoners and Separation of Prisoners, Promotion or Demotion of Prisoners Whose Cases Have Been Finalized, Reduction of Prison Sentences, and Suspension of Sentences. Thailand: The Department of Corrections. (in Thai)

National Statistical Office. (2019). Criminal case statistics, offenses relating to life, body and sex, classified by offense type by province 2017. Retrieved September 2, 2019, from http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/09.aspx. (in Thai).

Puprasert, S. (2019). Deputy Director of the Director, Anti-Trafficking in Person Division. Interview on April 22, 2019. (in Thai)

Sitpahul, N. (2019). Plastic Surgeon, Department of surgery, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University. Interview on April 19, 2019. (in Thai)

Turn over the criminal file. (2013). Confession of erotic murder. 'Nui', serial killer, murdered, raped 'Nong Cartoon' Retrieved May 16, 2018, from http://www.thairath.co.th/content/389724 (in Thai)

Yamane, T. (1973). An Introductory Analysis. London: John Weather Hill. Inc.

Research Article

ปัจจัยในการสร้างความนิยมให้กับ ซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น (Hormones The Series)

FACTORS CONTRIBUTING TO THE POPULARITY OF “HORMONES THE SERIES: Wai Wawun”

ชยพล ภู่กลั่น[1*] และ อุรพงศ์ แพทย์คชา[2]

Choeyaphol Poolklun[1*] and Urapong Patkachar[2]

ฝ่ายพัฒนากิจการ สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ[1*]

คณะดิจิทัลมีเดียและศิลปะภาพยนตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[2]

Business Development Officer Defence Technology Institute[1*]

School of Digital Media and Cinematic Arts, Bangkok University[2]

choeyaphol@gmail.com[1]

Received: 2018-10-16

Revised: 2019-08-30

Accepted: 2019-09-26

บทคัดย่อ

นอกจากการพัฒนาเรื่องราว นักแสดง และช่องทางการออกอากาศของซีรีส์ให้ได้รับความนิยมแล้ว ยังมีอีกหลายปัจจัยที่ทำให้ซีรีส์ประสบความสำเร็จ การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในลักษณะการยกระดับแนวคิดและทฤษฎีจากพื้นฐานของการสร้างทฤษฎีฐานราก โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการสร้างบุคลิกภาพความเป็นปัจเจกให้กับตัวละคร และศึกษาภาพลักษณ์ตัวละครและนักแสดง ซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น จากมุมมองของทีมผลิต นักวิชาการ และกลุ่มผู้ชม ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ตัวละครถูกสร้างจาก “ปัญหา” ที่เป็นประสบการร่วม และเชื่อมต่อกับสภาจิตใจของผู้ชม ในช่วง Coming of Age ผ่านสถานที่สำคัญของเรื่อง คือ โรงเรียนนาดาวบางกอก ซึ่งเป็นชื่อเดียวกับบริษัทผู้ผลิต จึงทำให้เกิดความจดจำร่วมกันระหว่าง ภาพลักษณ์อันเป็นเอกลักษณ์เริ่มจากการสร้างภาพลักษณ์ ตัวละคร และผู้ผลิต โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบแนวคิดกระบวนการพัฒนาตัวละครสู่การสร้างภาพลักษณ์นักแสดงจากประสบการณ์ร่วมผ่านภาพลักษณ์ตัวละครและ

การสร้างบุคลิกภาพกับปัจเจคตัวละครระหว่างผู้ผลิตและซีรีส์ ซึ่งผู้วิจัยเสนอแนะให้นำไปทดสอบกับซีรีส์อื่น ๆ

คำสำคัญ: นาดาวบางกอก, ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น, ภาพลักษณ์ตัวละคร

ABSTRACT

In addition to the development of story, actors and broadcasting channel of the series to gain in popularity, there were many factors making the series successful. This study was conducted for improvement of the concept and theory based on the grounded theory. The research's objective was to study the building of the individual personality of the characters in the series and the image of the characters and actors of "Hormones The Series: Wai Wawun." According to the research results from the perspective of the production team, scholars, and audiences, It was revealed that the image of characters was created from problems which were shared experiences and connected with the mental state of the audience during the coming-of-age period through the significant place in the story, namely Nadao Bangkok School, which is the same name as the production company. As a result, the shared perception of the unique images was built by commencing the creation of images, characters and producers. In this research, the researchers discovered the concept of the development process of characters which lead to the creation of the image of actors from the shared experiences through the image of the characters and the building of individual personality between the producer and the series, which the researchers recommended that this concept should be examined with other series.

Keywords: Nadao Bangkok, Hormones The Series: Wai Wawun, Image of the characters

บทนำ

หนึ่งในปัจจัยในการสร้างความนิยมให้กับซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น คือ การพัฒนาบุคลิกภาพความเป็นปัจเจกและภาพลักษณ์ตัวละคร (Character) พร้อมการพัฒนาภาพลักษณ์นักแสดงส่งผลให้เกิดมูลค่า (Value) ที่นักแสดงได้รับจากคนที่ไม่มีคนรู้จักเป็นนักแสดงที่มีชื่อเสียง และเกิดกับทุกตัวละคร โดยมีงานพรีเซนเตอร์ (Presenter) ติดต่อทุกคน ซึ่งมี

ทั้งงานละคร มิวสิควีดีโอ อีเว้นท์ (Event) ในขณะเดียวกันภาพลักษณ์ของตัวละครกลายเป็นบุคลิกภาพที่มีลิขสิทธิ์ที่เพิ่มมูลค่าทางการตลาด เป็นที่สนใจของแบรนด์ ในการสื่อสารกับผู้บริโภค เช่น การทำไวรัล มาร์เก็ตติ้ง อย่างไรก็ตามผู้ว่าจ้างต้องแยกระหว่างค่าจ้างนักแสดงเป็นพรีเซนเตอร์กับค่านำลิขสิทธิ์การนำภาพลักษณ์ตัวละครไปใช้ โดยมีเงื่อนไขว่า จีเอ็มเอ็ม ไท หับ หรือ จีทีเอช เป็นผู้ผลิต เพื่อการควบคุมการใช้ภาพลักษณ์ตัวละครให้ตรงกับงานมากที่สุดและเป็นการให้เกียรติผู้สร้างสรรค์ตัวละคร (Devinburanuwong, 2013) ทั้งหมดนี้เป็นเพราะ บริษัทผู้ผลิตคือบริษัท นาดาวบางกอก จำกัด มีลักษณะธุรกิจ คือ “รับจ้างผลิตภาพยนตร์และให้บริการจัดหานักแสดง” จึงเป็นจุดแข็งบริษัทที่ไม่เหมือนใครโดยมีความเชี่ยวชาญ 2 ด้านนี้ไปพร้อมกัน ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยระเบียบวิจัยคุณภาพด้วยพื้นฐานของการสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) เพื่อยกระดับแนวคิดและทฤษฎีจากการพัฒนาบุคลิกภาพความเป็นปัจเจกและภาพลักษณ์ตัวละครพร้อมการพัฒนาภาพลักษณ์นักแสดงจากต้นแบบของซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น

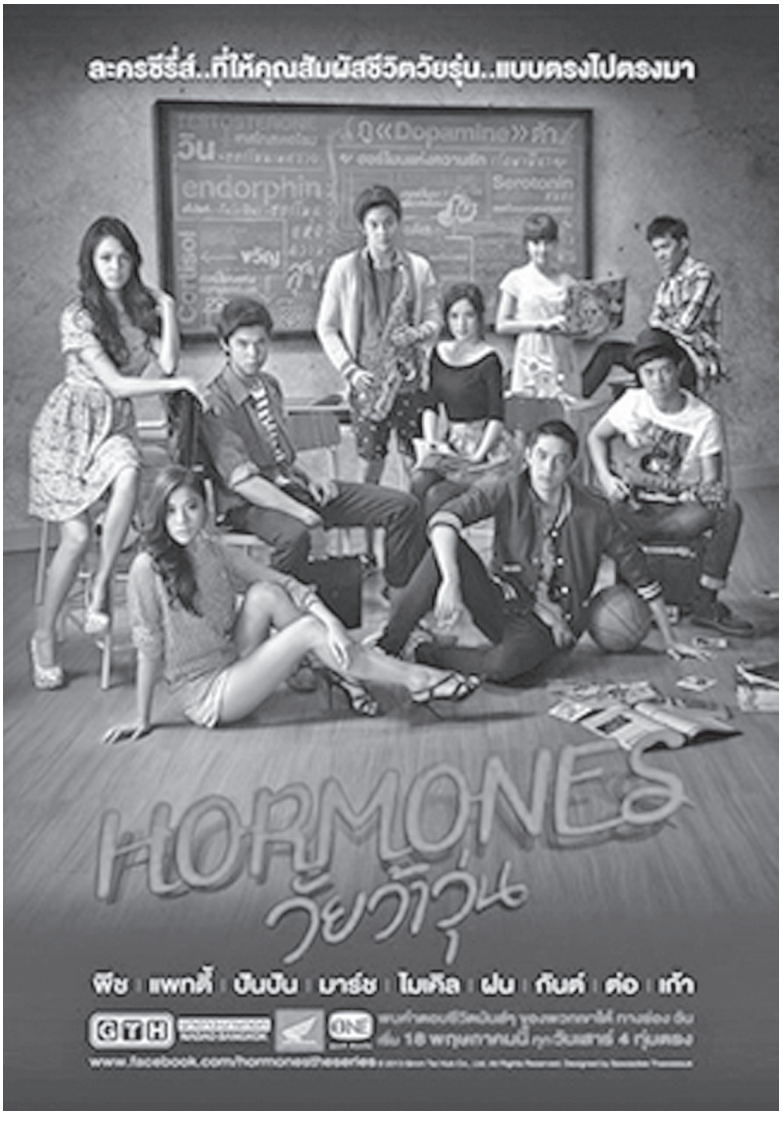
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างบุคลิกภาพความเป็นปัจเจกให้กับตัวละคร ซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น

2. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ตัวละครและนักแสดง ซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น

นิยามศัพท์

ซีรี่ส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น เป็นรายการโทรทัศน์ประเภทละครชุด ออกอากาศระหว่าง พ.ศ.2556 - 2558 รวม 3 ฤดูกาล ออกอากาศผ่านแพลตฟอร์มของสื่อใหม่คือ ทีวีดาวเทียม ช่อง ONE รวมทั้งแพลตฟอร์มดิจิทัลต่างๆ เช่น AIS Play และ Line TV วัดได้จากกระแสการตอบรับ ของผู้ชมรับชมผ่านช่องทางอินเตอร์เน็ตที่ยอดคนชมตอนที่ 1 มากถึง 13 ล้านครั้งของการรับชม (views) และแต่ละตอนก็มียอดสูงถึงกว่า 6 ล้านครั้งของการรับชม (Kongkasuriyachay, 2015) ซึ่งมีตัวละครหลัก 9 ตัวในฤดูกาลแรก เรื่องราวส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่โรงเรียนนาดาวบางกอก ตัวละครทุกตัวอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งทุกตัวละครหลักจะปรากฏตัวทุกฤดูกาล โดยแต่ละตอนจะมุ่งเน้นไปที่ตัวละครหนึ่ง หรือตัวละครสองสามตัวพร้อมกับปัญหาที่พวกเขาพบเจอ หลังจากที่ฤดูกาลแรก ทีมงานผู้สร้างได้เปิดตัวโครงการ Hormones The Next Gen ขึ้นเพื่อค้นหานักแสดงหน้าใหม่เพื่อมารับบทสมทบในฤดูกาลที่ 2 และเตรียมขึ้นเป็นนักแสดงหลักกลุ่มใหม่ในซีซั่นต่อ ๆ ไป โดยได้จำนวนนักแสดงกลุ่มใหม่ทั้งหมด 12 คน โดยใน 12 คนนี้ มี 5 คนที่ได้รับบทสมทบในฤดูกาลที่ 2

ภาพที่ 1 ภาพโปสเตอร์โปรโมทตัวละครหลัก 9 ตัวในฤดูกาลแรก

ที่มา: Hormones วัยว้าวุ่น (Hormones The Series). Retrieved July 12, 2019, from https://tv.line.me/hormonestheseries

ภาพลักษณ์ตัวละคร หมายถึง คาแรคเตอร์ สาระสำคัญของคุณสมบัติในความเป็นมนุษย์ที่สามารถรับรู้ได้ เช่น อายุกับไอคิว เพศกับเรื่องทางเพศ สไตล์การพูดและลักษณะท่าทาง เครื่องแต่งกาย การศึกษากับอาชีพ ชีวิตส่วนตัว ค่านิยมและทัศนคติ ซึ่งลักษณะของคุณสมบัติทั้งหมดนี้ ทำให้คาแรคเตอร์มีเอกลักษณ์พิเศษเพราะแต่ละตัวละครมีส่วนประกอบของพันธุกรรมและการสะสมประสบการณ์แตกต่างกัน และลักษณะ

ทั้งหมดที่รวมกันเป็นหนึ่งเดียวกันนี้ จึงถูกนิยามเช่นเดียวกับคำว่า ลักษณะนิสัยตัวละคร (Characterization) (Wiwatsinudom, 2015) ซึ่งเป็นการประกอบสร้าง (Constructionist Approach) ที่เป็นองค์ประกอบร่วมของภาพภายนอก หรือในลักษณะที่เป็นรูปธรรมของตัวละครเท่านั้น ส่งผลต่อภาพที่เกิดขึ้นในใจของผู้พบเห็น มักเกิดจากลักษณะ การกระทำ หรือพฤติกรรมของบุคคล เช่น เปาบุ้นจิ้น มีภาพลักษณ์เป็นคนที่ตรง เด็ดขาดและยุติธรรม เป็นต้น (Laovichaya, 2014) ยกตัวอย่างกรณีของตัวละคร ชื่อ สไปรท์ 1 ในตัวละครหลักในฤดูกาลแรก รับบทโดย สุภัสสรา ธนชาต นั้น กล่าวว่า “สไปรท์เป็นตัวละครที่คาแรคเตอร์ค่อนข้างแรง มองความรัก และการมีเซ็กส์เป็นเรื่องปกติ ซึ่งตอนแรกทีมงานกังวลว่าอาจโดนแอนตี้ (Anti)” (Devinburanuwong, 2013)

การสร้างบุคลิกภาพกับปัจเจคตัวละครเป็นเรื่องของการประกอบสร้าง (Constructionist Approach) ที่เป็นองค์ประกอบร่วมของภาพภายนอก หรือในลักษณะที่เป็นรูปธรรม โดยนักแสดงเป็นผู้นำเสนอ มีความเชื่อมโยงระหว่างนักแสดงกับตัวละคร ยกตัวอย่างกรณีของตัวละคร ชื่อ สไปรท์ ต่อจากนิยามที่ผ่านมานั้น อาจติดไปกับภาพลักษณ์ของนักแสดง ซึ่งอาจส่งผลทั้งบวกและลบต่อนักแสดง

แนวคิดการวิจัย

แนวคิดการสร้างตัวละคร

กระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมสื่อเปรียบผู้รับสาร (Receiver) หรือผู้ชม (Relate) เป็นผู้บริโภค (Consumer) และกำหนดกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) ที่ชัดเจน ในขณะที่ผู้ส่งสาร (Source) อยู่ในสถานะของผู้ผลิตแปรเปลี่ยนเป็นสินค้าข้อมูลข่าวสารและสินค้าวัฒนธรรม (Information and cultural commodity) (Siriyuwasak, 2007) ที่ถูกสร้างบุคลิก (Character Building) ให้โดดเด่นในใจผู้บริโภค เปรียบเสมือนการสร้างบุคลิกภาพของแบรนด์ (Brand Personality) (Ratananda & Sripanya, 2012), ภายใต้โครงการพื้นฐาน คือ การพยายามสร้าง “ความเป็นมนุษย์” ให้กับตัวละคร (Wiwatsinudom, 2015)

เฮนรี่ เจมส์ นักประพันธ์ชาวอเมริกา กล่าวว่า ตัวละคร คือ สิ่งที่เชื่อมโยงเหตุการณ์และเหตุการณ์ คือสิ่งที่ทำให้ตัวละครมีความชัดเจนขึ้น (Wiwatsinudom, 2015) โดยจุดเริ่มต้นของการสร้างตัวละครนั้น ผู้สร้างตัวละครต้องเปิดรับแรงบันดาลใจได้จากหลายแหล่ง เช่น ใช้เพื่อนหรือคนรู้จักเป็นต้นแบบ ซึ่งวิธีการสร้างตัวละครที่ได้ผลดีที่สุด คือ เริ่มจากสิ่งที่ผู้สร้างรู้หรือเคยมีประสบการณ์ โดยใช้การ “จินตนาการ” ซึ่งตัวละครทุกตัวต้องมีรายละเอียดด้านลึกของตัวละคร เพื่อเพิ่มให้ตัวละครมีมิติที่หลากหลาย (Palitponkanpim, 2013) โดยมิติของตัวละคร ประกอบด้วย

1. ความต้องการ (Dramatic Need) หมายถึง สิ่งที่ตัวละครต้องการหรืออยากเอาชนะหรือบรรลุความสำเร็จในเนื้อหาของบทภาพยนตร์ เปรียบเสมือนเป้าหมายของตัวละคร (Character’s Goal) ส่งผลให้ผู้ชมติดตามว่าตัวละครจะสามารถฝ่าฟันอุปสรรคเหล่านั้นไปได้อย่างไร

2. มุมมอง (Point of View) คือ วิธีที่ตัวละครมองโลก ซึ่งตัวละครที่ดีมักแสดงมุมมองของตนเองอย่างชัดเจน

3. การเปลี่ยนแปลง (Change) คือ การเปลี่ยนแปลงในตัวละครตั้งแต่แรกเริ่มไปจนจบ ตัวละครมีความเปลี่ยนแปลงไปบ้างหรือไม่ ถ้ามีความเปลี่ยนแปลงของตัวละครเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ส่วนประกอบชีวิตของตัวละคร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท (Wiwatsinudom, 2015) ดังนี้

1. ชีวิตภายในของตัวละคร เป็นส่วนที่มองไม่เห็น เป็นการกระทำพื้นเพเดิม (Background) ของตัวละคร เริ่มจากชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงจุดที่เริ่มเรื่อง หรือเรียกว่า Backstory เป็นปูมหลังทางจิตวิทยามีประโยชน์สำหรับผู้สร้างในฐานะข้อมูลเบื้องหลังที่ช่วยให้ผู้สร้างสามารถจินตนาการชีวิตและตัวตนของตัวละครได้อย่างสมจริง จนนำไปสู่ความเชื่อความผูกพัน และความรู้สึกเข้าถึงได้ เพราะตัวละครไม่ได้เป็นเพียงองค์ประกอบซึ่งเคลื่อนไหวอย่างแบนราบ แต่ทว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีทั้ง “มิติด้านลึก” และ “พัฒนาการ ความขัดแย้ง ความเปลี่ยนแปลง” อย่างน่าสนใจ (Palitponkanpim, 2013)

2. ชีวิตภายนอก เป็นส่วนที่สามารถมองเห็นการกระทำของตัวละครได้ เป็นการกระทำของตัวละคร ที่เผยให้เห็นลักษณะนิสัยของตัวละครต่อเนื่องเรื่อยไปจนถึงบทสรุปของเรื่อง ซึ่งเป็นกระบวนการเผยให้เห็นลักษณะนิสัยตัวละคร

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์นักแสดง

ภาพลักษณ์ อาจนิยามอีกนัยว่าเป็นภาพแทน (Representation) คือ ผลผลิตความหมายของสิ่งที่คิด (concept) ในสมองเชื่อมโยงระหว่างความคิดและภาษา (Laohathaiwanich, 2003)

Wongyannawa, (1995) กล่าวว่า การนำเสนอใหม่ (re-presentation) ไม่ได้เอาสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งที่มีอยู่ในความเป็นจริงมานำเสนอให้ประจักษ์ เพราะใช่ว่าทุกคนจะสามารถมีประสบการณ์โดยตรงกับสิ่งต่าง ๆ ได้ ดังนั้น การสร้างภาพลักษณ์นักแสดง เป็นเรื่องของการประกอบสร้าง (Constructionist Approach) ที่เป็นองค์ประกอบร่วมของภาพภายนอก หรือในลักษณะที่เป็นรูปธรรม โดยนักแสดงเป็นผู้นำเสนอ เช่น การแสดงออกด้วยการใช้น้ำเสียง การถ่ายทอดสู่ผู้ชมซึ่งจัดเป็นลักษณะของการประกอบสร้างร่วมกันของทีมงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ต้องพิจารณาเรื่องของ หน้าตา รูปร่าง และนิสัย ซึ่งหากรูปร่างหน้าตาดีแต่นิสัยไม่ดีก็จะประกอบสร้างผลงานลำบาก สำหรับนักแสดงรุ่นใหม่ก็สามารถวางตัวและแต่งตัวให้ดูดีขึ้นกว่าในอดีต เพราะมีปัจจัยแวดล้อมอำนวยความสะดวกรวมถึงความเหมาะสมกับบุคคลิกของแต่ละคน เช่น โครงสร้าง รูปร่าง หน้าตาสามารถแก้ไขด้วยการทำศัลยกรรม (Nuchnomboon, 2016) ซึ่งประกอบปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ (Pisitmukda, 2017) ได้แก่

1. นักแสดงต้องมีเอกลักษณ์ของคาแรคเตอร์ที่ชัดเจนเป็นธรรมชาติเหมาะสมกับช่วงวัย รู้จักจุดเด่นและเรียนรู้จุดด้อยผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาศักยภาพความสามารถของนักแสดงให้เหมาะสมกับบทบาท คาแรคเตอร์ สินค้า บริการ สื่อการนำเสนอและเวลา

2. ตอบสนองให้ตรงตามกลุ่มเป้าหมายทั้งผู้ว่าจ้างงาน ผู้ผลิตสื่อและการบริการและกลุ่มเป้าหมายแฟนคลับที่หลากหลาย

3. การต่อยอดทางการตลาดในเรื่องของผลงานและธุรกิจของนักแสดง เพื่อเป็นการรักษาและตอกย้ำ บุคลิก ภาพลักษณ์และแบรนด์ของนักแสดงให้ชัดเจนเกิดความน่าเชื่อถือได้รับการยอมรับในสังคมเพิ่มมากขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. **แหล่งข้อมูล** การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) และสนทนากลุ่ม (Focus Group) ด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบรวมหรือแบบผสมผสาน (Combinationor Mixed Purposeful Sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างที่ใช้กลยุทธ์ตั้งแต่ 2 กลยุทธ์ขึ้นไป ประกอบด้วย การเลือกตัวอย่างแบบก้อนหิมะหรือแบบลูกโซ่ (Snowball or ChainSampling) โดยการเริ่มจากการค้นหาตัวอย่างที่ตรงกับเกณฑ์ในการวิจัยคล้าย ๆ กับการถามว่า “ใครมีความรู้ในเรื่อง.....มากที่สุด” (suthiwasinnon & pasonont, 2016) และการเลือกตัวอย่างแบบมีเกณฑ์ (CriterionSampling) โดยพิจารณาเกณฑ์คือ กลุ่มตัวอย่างต้องชมซีรีย์ครบ 3 ฤดูกาล จนกระทั่งข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว (Data Saturation) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มทีมผลิตซีรีส์ฮอโมนวัยว้าวุ่นและนักแสดง จำนวน 5 ท่าน

2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและบุคลากรด้านการศึกษา ที่ชมซีรีส์ฮอร์โมนวัยว้าวุ่น ทั้ง 3 ฤดูกาล จำนวน 3 ท่าน

3. กลุ่มผู้ที่ชมซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่นทั้ง 3 ฤดูกาลจำนวน18 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ (List of Questions) มีดังต่อไปนี้

1. คำถามเกี่ยวกับการศึกษาภาพลักษณ์ตัวละครและนักแสดง ซีรีส์ฮอร์โมนวัยว้าวุ่นยกตัวอย่าง แนวทางในการออกแบบตัวละครและปัจจัยในการคัดเลือกนักแสดง, แนวทางในการออกแบบตัวละครเพื่อต่อยอดความสำเร็จด้านอื่นมากกว่าการพัฒนาเรื่องราว, ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับนักแสดงหลังออกอากาศ, ทัศนคติต่อภาพลักษณ์ตัวละครและนักแสดง เป็นต้น

2. คำถามเกี่ยวกับวิธีการสร้างคาแรคเตอร์ของตัวละคร ซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่นยกตัวอย่าง แนวทางในการออกแบบตัวละครเพื่อพัฒนาเรื่องราวโดยเริ่มอธิบายจากจุดเริ่มต้นของการพัฒนาแนวคิดสู่การขับเคลื่อนเรื่องราวในฤดูกาลต่างๆ, ทัศนคติต่อภาพลักษณ์ตัวละครเป็นต้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้ระยะเวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มีนาคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือน กันยายน พ.ศ. 2560

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับ การสร้างคาแรคเตอร์ของตัวละคร ซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น (Hormones The Series) ภาพลักษณ์ตัวละครและนักแสดง ซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น (Hormones The Series) และกลยุทธ์การสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดจากภาพลักษณ์ตัวละครในซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น (Hormones The Series) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1. ภาพลักษณ์ตัวละครและนักแสดงซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น

ประเด็นที่ 1 ซีรีส์เล่าผ่านสถานที่สำคัญ คือ โรงเรียนนาดาวบางกอก โดยผู้ผลิตเลือกที่จะทำให้เกิดความเชื่อมโยง ส่งผลต่อการรับรู้ (awareness) ระหว่างชื่อของโรงเรียนกับชื่อบริษัทผู้ผลิต เกิดนิยามภาพลักษณ์ใหม่ ส่งผลให้นิยามที่เรียกนักแสดงจากซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ว่า “เด็กนาดาว” เป็นภาพจำนักแสดงคนต่าง ๆ และบริษัทผู้ผลิต ในภาพลักษณ์ของ Coming of Age

ประเด็นที่ 2 จุดเริ่มต้นของการสร้าง คือ การเลือกใช้นักแสดงที่เป็นทรัพยากรของบริษัทเป็นตัวละครหลักเป็นลำดับแรกโดยเฉพาะในฤดูกาลแรก ยกตัวอย่าง พชร จิราธิวัฒน์ รับบท วิน, อังศุมาลิน สิรภัทรศักดิ์เมธา รับบท ของขวัญ, ศิรชัช เจียรถาวร รับบท หมอก ซึ่งเป็นนักแสดงที่ผ่านการกำกับภาพยนตร์โดยทรงยศ สุขมากอนันต์ ตัวอย่างภาพที่ 2, 3, และ 4 ตามลำดับ

ประเด็นที่ 3 นักแสดงและตัวละครมีความเชื่อมโยงกัน เนื่องจากทั้ง 2 กระบวนการถูกพัฒนาขึ้นมาพร้อมกันและมีการสอดรับในทิศทางเดียวกัน ซึ่งมีกระบวนการคัดเลือกนักแสดงดังนี้

1. จากการคัดเลือกนักแสดงจากบุคคลภายนอก เกิดในกรณีที่มีตัวละครแต่ขาดนักแสดงผ่านกระบวนการคัดเลือกนักแสดง (Casting) จาก โมเดลลิ่ง เอเจนซี่ เป็นต้น เพื่อหานักแสดงที่เชื่อมโยงกับตัวละคร ยกตัวอย่าง จุฑาวุฒิ ภัทรกำพล หรือ มาร์ช รับบทเป็น ภู มีภาพลักษณ์ตัวละคร “ความหล่อ (Handsome)/ความเป็นที่นิยม (Popular)” พบได้จากบทสทนาในตอนที่ 1 ของฤดูกาลแรก กับการเปิดตัวด้วยการถูกแอบซุบซิบถึงความหล่อของกลุ่มนักเรียนหญิง ซึ่ง จุฑาวุฒิเริ่มต้นจากการเป็นตัวประกอบในละครเรื่องหนึ่ง และได้เข้าร่วมโครงการเฟรนด์ฟอร์ ฟิล์ม ที่ประกาศรับสมัครนักแสดงมาแสดงภาพยนตร์เรื่องวัยรุ่นพันล้าน (2554) ในบทเดียวกับพชร จิราธิวัฒน์ แต่ไม่ได้รับการคัดเลือก จึงถูกส่งไปเป็นพิธีกรช่องเพลย์ แชแนล แล้วจึงมาคัดเลือกนักแสดงในฤดูกาลแรกอีกครั้ง (หมายเหตุ พชร จิราธิวัฒน์ มีผลงานภาพยนตร์เรื่องแรก คือ ซักซี้ด ห่วยขั้นเทพ (2554) ซึ่งฉายในโรงภาพยนตร์ก่อนวัยรุ่นพันล้าน 7 เดือน)

สิ่งที่น่าสนใจสำหรับผลการวิจัย คือ การเลือกนักแสดงจากบุคคลภายนอกเป็น

ภาพที่ 2 ภาพนักแสดงนำภาพยนตร์เรื่องวัยรุ่นพันล้าน (2554)

ที่มา: Top Secret วัยรุ่นพันล้าน. Retrieved July 12, 2019, from https://www.sanook.com/movie/20445/gallery/

ภาพที่ 3 ภาพนักแสดงนำภาพยนตร์เรื่องปิดเทอมใหญ่หัวใจว้าวุ่น (2551)

ที่มา: March 20, 2008 - 11th anniversary 'Big School holidays, Distracted heart': Young love movies with 4 stories to welcome the holidays. Retrieved July 12, 2019, from https://thestandard.co/pop-on-this-day-20-mar-2562/

ภาพที่ 4 ภาพนักแสดงนำภาพยนตร์เรื่องเด็กหอ (2549)

ที่มา: " Boy's Tower (2006)" didn't understand why he was going to see the first round. Retrieved July 12, 2019, from http://topicstock.pantip.com/chalermthai/topicstock/2011/12/A11429987/A11429987.html

ความเสี่ยงหนึ่งของกระบวนการทำงาน เนื่องจากกระบวนการถ่ายทำใช้เวลานาน การรับรู้นิสัยและการทำงานเข้ากับทีมงานจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญ

2. การจัดโครงการประกวด Hormones the Next Gen เพื่อค้นหานักแสดงหน้าใหม่เพื่อมารับบทสมทบในฤดูกาลที่ 2 และเตรียมขึ้นเป็นนักแสดงหลักกลุ่มใหม่ในซีซั่นต่อ ๆ ไป โดยได้จำนวนนักแสดงกลุ่มใหม่ทั้งหมด 12 คน โดยใน 12 คนนี้ มี 5 คนที่ได้รับบทสมทบในฤดูกาลที่ 2 คือ ธิติ มหาโยธารักษ์ รับบท นน, ณิชาภัทร ฉัตรชัยพลรัตน์ รับบท ขนมปัง, นรีกุล เกตุประภากร รับบท ออย, ธีรดนย์ ศุภพันธุ์ภิญโญ รับบท ซัน, กัญญาวีร์ สองเมือง รับบท เจน ตามรูปภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ภาพประกาศผล 5 คนสุดท้ายโครงการ Hormones the Next Gen

ที่มา: For example, “The Hormones of Distracted Ages Season 2” Every relationship is ending well, but ... Retrieved July 12, 2019, from http://news.7mth.com/data/20140703/224757.shtml

ประเด็นที่ 4 ผลการศึกษาพบว่าผู้ชมจดจำชื่อของตัวละครได้ในช่วงที่ซีรีส์ฮอร์โมนวัยว้าวุ่นออกอากาศ และยังคงจดจำชื่อตัวละครนั้นได้อยู่อีกประมาณ 6 เดือน ซึ่งหลังจาก 6 เดือนก็จะกลับมาจำชื่อจริงของนักแสดง ยกเว้นตัวละครบางตัวที่ผู้ชมจดจำชื่อของตัวละครได้มากกว่านักแสดง ยกตัวอย่างช่วงแรกผู้ชมจะจดจำสุภัสสรา ธนชาต ในชื่อของ “สไปรท์ หรือ สไปรท์ ฮอร์โมน หรือ เก้า ฮอร์โมน” แต่ปัจจุบัน ผู้ชมจดจำในนามของ “เก้า” เท่านั้น

และอีกตัวอย่างสำคัญ คือตัวละครชื่อ พละ สุทธิพรฤดี หรือ พละ รับบทโดย วงศ์รวี นทีธร หรือ สกาย เป็นตัวละครที่ได้รับการจดจำชื่อของตัวละครได้มากกว่าชื่อของนักแสดงจริง โดยมีคำตามหลังว่า “พละ ฮอร์โมน” ถึงแม้ว่าพละจะรับบท โจ ซึ่งเป็นตัวละครในซีรีส์ I Hate

You, I Love You (2559) เป็นเด็กผู้ชายขายตัว ซึ่งมีภาพลักษณ์ตัวละครตรงกันข้ามกับพละ

ผู้วิจัยยกตัวอย่าง บทสัมภาษณ์ของผู้ชม เช่น “เราเรียก พละ พละ พละ จนชินปาก จนบางครั้งก็ลืมชื่อสกาย แล้วก็งงมาก สรุปตอนที่พละเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพจในมหาวิทยาลัยก็ยังเรียกว่าพละ” และ “พละเป็นภาพจดจำแล้ว เราจำคาแรคเตอร์ของเค้าได้มากกว่าตัวจริง” เป็นต้น

ประเด็นที่ 5 ผู้ชมสามารถแยกลักษณะนิสัยของตัวละคร กับ นักแสดง ได้ แม้ว่าระหว่างชมซีรีส์ผู้ชมและคนรอบข้างจะแสดงความคิดเห็นทางลบต่อตัวละครนั้นผ่านสื่อโซเชียลมีเดียร์ แต่ปัญหาที่ตามมาของภาพลักษณ์นักแสดง คือ การติดภาพลักษณ์ความเป็นเด็กนักเรียนมัธยมที่ติดตัวนักแสดง แม้ว่านักแสดงหลายคนจะมีอายุเกินนักศึกษามหาวิทยาลัย ส่งผลให้นักแสดงนั้นไม่สามารถรับบทบาทที่หลากหลายได้ และยังคงต้องรับบทนักเรียนมัธยมในขณะที่กระแสนักแสดงรุ่นใหม่จากหลากหลายสังกัดปรากฏขึ้นมา และปัญหานี้เองทำให้บริษัท สามารถผลิตงานได้จำกัด เนื่องจากปัญหาของทรัพยากรนักแสดง

ส่วนที่ 2 สรุปผลการศึกษาการสร้างคาแรคเตอร์ของตัวละคร ซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ประกอบ “ที่มา” ของการสร้างตัวละครและบท ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ประเด็นด้านความสมจริงนั้น การเล่าเรื่องตัวละครนักเรียนวัยรุ่นระดับการศึกษามัธยม ในรูปแบบละครชุดซึ่งออกอากาศผ่านสถานีโทรทัศน์ของประเทศไทยมีระยะเวลายาวนานมากกว่า 20 ปี ในขณะที่ซีรีส์ฮอร์โมนวัยว้าวุ่น มีประเด็นในเล่าเรื่องที่เหมือนกับละครนักเรียนวัยรุ่นระดับการศึกษามัธยมในอดีต คือ การหยิบยกปัญหาที่หลากหลายของวัยรุ่นระดับการศึกษามัธยมขึ้นมาเป็นประเด็นหลักในการเล่าเรื่อง ผ่านตัวละคร “สมมติ” ซึ่งประสบ “ปัญหา” ของช่วง Coming of Age ที่กล่าวในเบื้องต้น มีบทสรุปของปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหาเช่นเดียวกัน แต่มีบริบทที่แตกต่างกันตามยุคสมัย

จากปัญหาของตัวละครนั้น ซีรีส์ฮอร์โมนวัยว้าวุ่น สามารถสร้างความแตกต่างของคาแรคเตอร์ให้สมจริงมากกว่าละครนักเรียนวัยรุ่นระดับการศึกษามัธยมในอดีต เนื่องจากซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม และความหลากหลายของช่องทางการสื่อสารแบบดิจิทัล จึงทำให้ปราศจากข้อบังคับทางกฎหมาย หรือ การเซนเซอร์ ของสถานีโทรทัศน์ช่องหลัก

ประเด็นที่ 2 กระบวนการพัฒนาตัวละครมีขั้นตอน ดังนี้

1. หาปัญหาตัวละคร เป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องราว การมีปัญหาที่หลากหลายจึงส่งผลต่อการพัฒนาตัวละครที่หลากหลาย และปัญหานำมาซึ่งการออกแบบคาแรคเตอร์ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ลำบากและท้าทายที่สุดของทีมงาน

อย่างไรก็ตาม จากประเด็นที่ 1 ของส่วนที่ 2 เรื่องประเด็นความสมจริง ผลวิจัยจากมุมมองของผู้ผลิต พบว่า ในส่วนตัวไม่ค่อยเชื่อกับละครชุดที่ผ่านมา เพราะว่าปัญหาที่ตนเองพบไม่ได้เป็นแบบนั้นเสมอไป โดยช่วงมัธยมศึกษา

ของชีวิตจริงหลายคนต่างมีเรื่องผิดพลาด ที่ทำให้รู้สึกเจ็บปวด และเศร้ากว่านั้น จึงพบว่ามิติของซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น คือ “ประสบการณ์ร่วม” สอดคล้องกับมุมมองของนักวิชาการ และกลุ่มผู้ชม คือ ประสบการณ์ร่วมนั้นต่องเชื่อมโยงกับสภาวอารมณ์ของผู้ชม ยกตัวอย่าง นักวิชาการท่านหนึ่งกล่าวว่า “สร้างตัวละครมาเพื่อสะท้อนปัญหาสังคมและต้องลิ้งค์กับคนดูด้วย ถ้าปัญหาไม่ลิ้งค์กับคนดู มันก็จะไม่น่าสนใจ ไม่ทิ้งอะไรไปไม่ได้” ดังนั้น ผู้ผลิตจึงต้องสร้างทีมเพื่อระลึกถึงปัญหาช่วง Coming of Age ของตนเองก่อนเป็นลำดับแรก

2. การค้นคว้าคาแรคเตอร์ เพื่อยืนยันการออกแบบหลังจากที่ทราบปัญหาของตัวละคร ผู้ผลิตต้องศึกษาลักษณะและการแสดงออกทางพฤติกรรมของตัวละครที่บุคลิกดังกล่าวจากประสบการทางตรงของผู้ผลิตและประสบการณ์ทางอ้อมโดยค้นคว้ามุมมองของบุคคลโดยรอบผู้ผลิต เพื่อประกอบสร้างให้เกิดความสมจริง ดังนี้

2.1 เริ่มจากการสร้างจากการกระทำภายนอก แล้วเข้าไปถึงวิธีคิดภายใน อันเป็นเหตุของการกระทำ ยกตัวอย่างเช่น ต้องการสร้างตัวละครเด็กผู้ชายมีภาพลักษณ์ภายนอกชอบแกล้งเพื่อน แล้วจึงค้นคว้าวิธีคิดของการกระทำดังกล่าว เช่น ตัวละครชื่อเฟิร์ส ซึ่งปรากฏในฤดูกาลสุดท้าย รับบทโดย ณัชพัณณ์ ปรมะเจริญโรจน์ อย่างไรก็ตามเมื่อผู้ชมเห็นภาพลักษณ์ตัวละครนี้ในEpisodeต้นๆจะรู้สึกไม่ชอบน่ารำคาญ แต่เมื่อชมไปจะพบว่าตัวละครนี้ถูกปูทางการแสดงออกภายนอกเพื่อเผยให้เห็นถึงสภาวะภายในแสดงใน Episode Endorphin : ฮอร์โมนระงับความเจ็บปวด

2.2 เริ่มจากการสร้างจากวิธีคิดภายใน แล้วศึกษาถึงการกระทำที่แสดงออกมา ยกตัวอย่างเช่น ต้องการสร้างตัวละครที่มีวิธีคิดจากภายในเรื่องความต้องการมีตัวตน แล้วจึงค้นคว้าวิธีการแสดงออกมาเป็นภาพลักษณ์ภายนอกของการกระทำเพื่อให้ตนเองมีตัวตน ซึ่งผลการวิจัยให้ความสำคัญกับ ตัวละครชื่อออยรับบทโดย นรีกุล เกตุประภากร ที่มีภาพลักษณ์ตัวละคร “กดดัน/เก็บกด/มุ่งมั่น” ซึ่งภาพลักษณ์ดังกล่าวเป็นตัวแทนของนักเรียนที่ต้องการเป็นที่ยอมรับ และมีพื้นที่ในโรงเรียนซึ่งเป็นสังคมหนึ่งมีสภาพครอบครัวที่ไม่เข้าใจ ส่งผลให้เกิดการสร้างบุคลิกภาพที่อีกบุคลิก เช่น การสร้างภาพลักษณ์เด็กต่างจังหวัด (จังหวัดอุทัยธานี) อยู่หอคนเดียว ต้องการเพื่อน การทานยาปลอมและการแกล้งเป็นโรคลมชักเพื่อเรียกร้องความสนใจ จนถึงตอนสุดของซีรีส์ที่ออยตัดสินใจกินยาฆ่าตัวตาย แสดงใน Episode Oxytocin : ฮอร์โมนผูกรัก และ Oxytocin II : ฮอร์โมนแห่งความเชื่อใจ ในขณะที่บุคลิกภาพกับปัจเจคตัวละครมีภาพลักษณ์ต่างจากภาพลักษณ์ตัวละคร เป็นการใช้ทักษะการแสดงในการรับบทบาทตัวละครที่มีภาพลักษณ์ขัดแย้งกับปัจเจกบุคคลจริง ส่งผลให้นรีกุลได้รับรางวัลบทบาทขโมยซีนที่ถูกพูดถึงมากที่สุด จากเอ็มไทยท็อปทอล์กอะเบาต์ 2016 และ ดาวรุ่งหญิงที่สุดแห่งปี จากดาราเดลี่ เดอะเกรต อวอร์ดส์ ครั้งที่ 3

ทั้งนี้ ภาพลักษณ์ความเป็นปัจเจกของนรีกุล เกตุประภากร ที่ชัดเจน คือ ความมุ่งมั่น ซึ่งถูกเน้นย้ำภาพลักษณ์และถูกถ่ายทอดออกมาผ่านบทบาทของตัวละคร มิ้ง ในภาพยนตร์เมย์ไหน

ไฟแรงเฟร่อ (2558) คาแรคเตอร์นักกิจกรรมประจำโรงเรียน ว่าที่ประธานสีคนต่อไป มีความมุ่งมั่นและความพยายามที่จะทำทุกอย่างให้บรรลุความสำเร็จ ซึ่งนรีกุลได้ถูกเสนอชื่อเข้าชิงสาขานักแสดงสมทบหญิงยอดเยี่ยม จาก 3 รางวัลของประเทศ คือ สุพรรณหงส์ ครั้งที่ 25, สมาคมผู้กำกับภาพยนตร์ไทย ครั้งที่ 6, และ ชมรมวิจารณ์บันเทิง ครั้งที่ 24 นอกจากนี้นรีกุลยังได้รับรางวัลเยาวชนดีเด่นสาขาต่าง ๆ จำนวนมาก

ประเด็นที่ 3 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ตัวละครกับโครงสร้างต่าง ๆ ของการดำเนินเรื่องประกอบด้วยโครงสร้างต่าง ๆ ดังนี้

1. ชื่อตอน ซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น เป็นการเล่าเรื่องภายใต้เส้นเรื่องกลมๆ ตัวละครตัวหนึ่งสามารถขึ้นมาเป็นตัวละครนำได้ตามมุมมองของทีมผลิตที่จะเลือกเล่าการกระทำและความสัมพันธ์ของตัวละครนั้น ผ่านโรงเรียนนาดาวบางกอกเป็นศูนย์กลางที่ทุกตัวละครมีเรื่องราวเป็นของตนเอง และเปลี่ยนผ่านบทบาทกลุ่มตัวละครเมื่อเวลาเปลี่ยนไป เปรียบเสมือนกรอบวงกลมที่จำกัดพื้นที่ซึ่งตัวละครทุกตัวที่ปรากฏมีคาแรคเตอร์เฉพาะตัว และมีจุดเชื่อมโยงถึงตัวละครอีกตัวหรือมากกว่า 1 ตัวละคร

ทั้งนี้การตั้งชื่อตอนให้มีความสัมพันธ์กับตัวละคร ส่งผลให้เกิดการดึงความโดดเด่นของตัวละคร และส่งผลต่อนักแสดงขึ้นมา ในฤดูกาลที่ 2 ซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ไม่ใช้ชื่อตอนเพื่อบ่งบอกตัวละครส่งผลให้กระแสของฤดูกาลที่ 2 ลดลง ดังรายละเอียดแสดงตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบชื่อตอนและตัวละครหลักของ ซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ทุกฤดูกาล

Episode	ฤดูกาลที่ 1		ฤดูกาลที่ 2		ฤดูกาลที่ 3	
	ชื่อตอน	**ตัวละครหลัก**	**ชื่อตอน**	**ตัวละครหลัก**	**ชื่อตอน**	**ตัวละครหลัก**
1	Testosterone: ฮอร์โมนเพศชาย	วิน	รักกรุ้มกริ่ม	รวมตัวละคร	Growth Hormone : เมื่อฮอร์โมนเริ่มหลั่ง	รวมตัวละคร
2	Dopamine: ฮอร์โมนหนึ่งมิตรชิดใกล้	ต้า	ธีร์	ธีร์	Estrogen : ฮอร์โมนผู้หญิง	ดาว ก้อย
3	Endorphin: ฮอร์โมนหลั่งเมื่อฉันฟิน	สไปท์	เต้ย	เต้ย	Adrenaline : ฮอร์โมนชนแหลก	ส้มส้ม มะลิ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

Episode	ฤดูกาลที่ 1		ฤดูกาลที่ 2		ฤดูกาลที่ 3	
	ชื่อตอน	**ตัวละครหลัก**	**ชื่อตอน**	**ตัวละครหลัก**	**ชื่อตอน**	**ตัวละครหลัก**
4	Serotonin: ฮอร์โมนแห่งความสงบ	หมอก	ดาว-ก้อย	ดาว ก้อย	Serotonin : ฮอร์โมนบรรเลง	เภา
5	Estrogen: ฮอร์โมนเพศหญิง	เต้ย	ภู	ภู	Dopamine : ฮอร์โมนความสุขแปรปรวน	เจน
6	Dopamine 2: ฮอร์โมนแห่งความรัก	ภู	วิน	วิน	Cortisol : ฮอร์โมนแห่งความคิด	บอส
7	Adrenaline: ฮอร์โมนเลือดเดือด	ไผ่	ขวัญ	ขวัญ	Androgen : ฮอร์โมนผู้ชาย	นน
8	Progesterone: ฮอร์โมนแห่งความเป็นแม่	ดาว	หมอก	หมอก	Endorphin : ฮอร์โมนระงับความเจ็บปวด	เฟิร์ส
9	Cortisol: ฮอร์โมนนอนไม่หลับ	ขวัญ	สไปท์	สไปท์	Testosterone : ฮอร์โมนสุดเหวี่ยง	ซัน
10	Testosterone vs Estrogen: ฮอร์โมนไม่เข้าใจฉันไม่เข้าใจเธอ	วิน ขวัญ	ออย	ออย	Growth Hormone II : ฮอร์โมนเสริมสร้างภูมิต้านทาน	พละ
11	Oxytocin: ฮอร์โมนแห่งความผูกพัน	รวมตัวละคร	ต้า	ต้า	Oxytocin : ฮอร์โมนผูกรัก	ออย

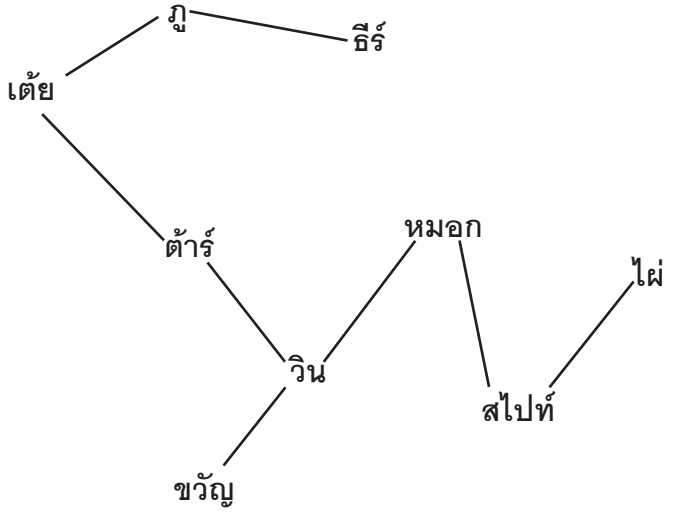
ตารางที่ 2 (ต่อ)

Episode	ฤดูกาลที่ 1		ฤดูกาลที่ 2		ฤดูกาลที่ 3	
	ชื่อตอน	**ตัวละครหลัก**	**ชื่อตอน**	**ตัวละครหลัก**	**ชื่อตอน**	**ตัวละครหลัก**
12	Growth Hormone: ฮอร์โมนแห่งการเจริญเติบโต	รวมตัวละคร	ไผ่	ไผ่	Oxytocin II : ฮอร์โมนแห่งความเชื่อใจ	ขนมปัง
13	-	-	ปัจฉิม	รวมตัวละคร	Hormones : ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น	รวมตัวละคร

2. การเชื่อมโยงความสัมพันธ์

2.1 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ลักษณะโครงสร้าง เป็นการดำเนินเรื่องของซีรีส์ประกอบด้วย ตัวละคร ที่หลากหลายภายใต้สถานการณ์ที่ทับซ้อน เชื่อมโยงตัวละครเข้าหากันและเป็นผลกระทบต่อกันและกัน

2.2 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ย่อยระหว่างตัวละคร เป็นความสัมพันธ์ที่ย่อยลงมาจากความสัมพันธ์จากความสัมพันธ์ลักษณะโครงสร้าง ให้เห็นรายละเอียดของการกระทำระหว่างกลุ่มตัวละคร

แผนภาพที่ 1 แสดงสถานภาพของตัวละครที่หลากหลายภายใต้สถานการณ์ในสถานที่เดียวกัน ฤดูกาลที่ 1

จากแผนภาพที่ 1 แบ่งความสัมพันธ์เป็น 6 กลุ่มตัวละคร ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ความสัมพันธ์ของความรัก ระหว่าง ต้าร์ เต้ย และ ภู ทับซ้อนกับกลุ่มที่ 2 คือ เต้ย ภู และ ธีร์ ผ่าน ภู

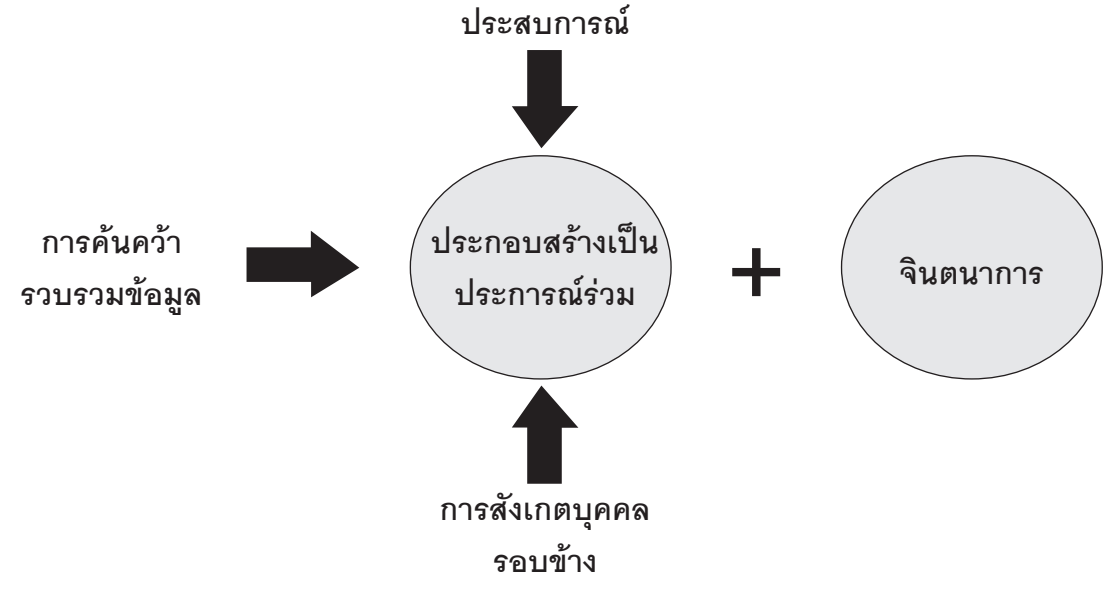
กลุ่มที่ 3 ความสัมพันธ์ของมิตรภาพของเพื่อนสนิททั้ง 3 คน คือ ต้าร์ วิน และ หมอก ทับซ้อนกลุ่มที่ 2 ผ่าน ต้าร์

กลุ่มที่ 4 ความสัมพันธ์ของความรักระหว่าง ขวัญ กับ วิน ในขณะที่หมอกก็แอบชอบขวัญ ทับซ้อนกับกลุ่มที่ 3 ผ่าน วิน

กลุ่มที่ 5 ความสัมพันธ์ของมิตรภาพระหว่าง หมอก และ สไปท์ เชื่อมกับกลุ่มที่ 4 ในขณะที่ สไปท์ มีความสัมพันธ์ของความรักกับ ไผ่ รับบทโดย ธนภพ ลีรัตนขจร เป็นกลุ่มที่ 6

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้จึงเป็นการยกระดับแนวคิดและทฤษฎีของการสร้างประสบการณ์ร่วมผ่านภาพลักษณ์ตัวละครและการสร้างบุคลิกภาพกับปัจเจคตัวละคร โดยอันดับแรกผู้ผลิตต้องหาภาพลักษณ์ตัวละครจาก “ปัญหา” ที่เป็นประสบการร่วม และเชื่อมต่อกับสภาจิตใจของผู้ชมในช่วง Coming of Age ในมิติการเปลี่ยนแปลง (Change) ตัวละคร (Wiwatsinudom, 2003) คือ การเปลี่ยนแปลงในตัวละครเพื่อให้เห็นว่าบทของผู้ผลิตตั้งแต่แรกเริ่มไปจนจบเรื่องตัวละครมีความเปลี่ยนแปลงอย่างไร การเปลี่ยนแปลงนั้นจะตรงกับความต้องการ (Dramatic Need) หรือสิ่งที่ตัวละครต้องการหรืออยากเอาชนะ แม้ว่าผู้ผลิตบางท่านจะไม่เคยมีประสบการณ์ทางตรง ผู้ผลิตต้องหาข้อมูลเพื่อพัฒนาตัวละครผ่านประสบการณ์ทางอ้อมโดยค้นคว้ามุมมองของบุคคลโดยรอบผู้ผลิต เพื่อประกอบสร้างให้เกิดความสมจริง สอดคล้องกับธิดา ผลิตผลการพิมพ์ (Palitponkanpim, 2013) กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการสร้างตัวละคร คือ การเปิดรับแรงบันดาลใจได้จากหลายแหล่ง ตามแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แสดงการสร้างประสบการณ์ร่วมระหว่างตัวละครกับผู้ชม

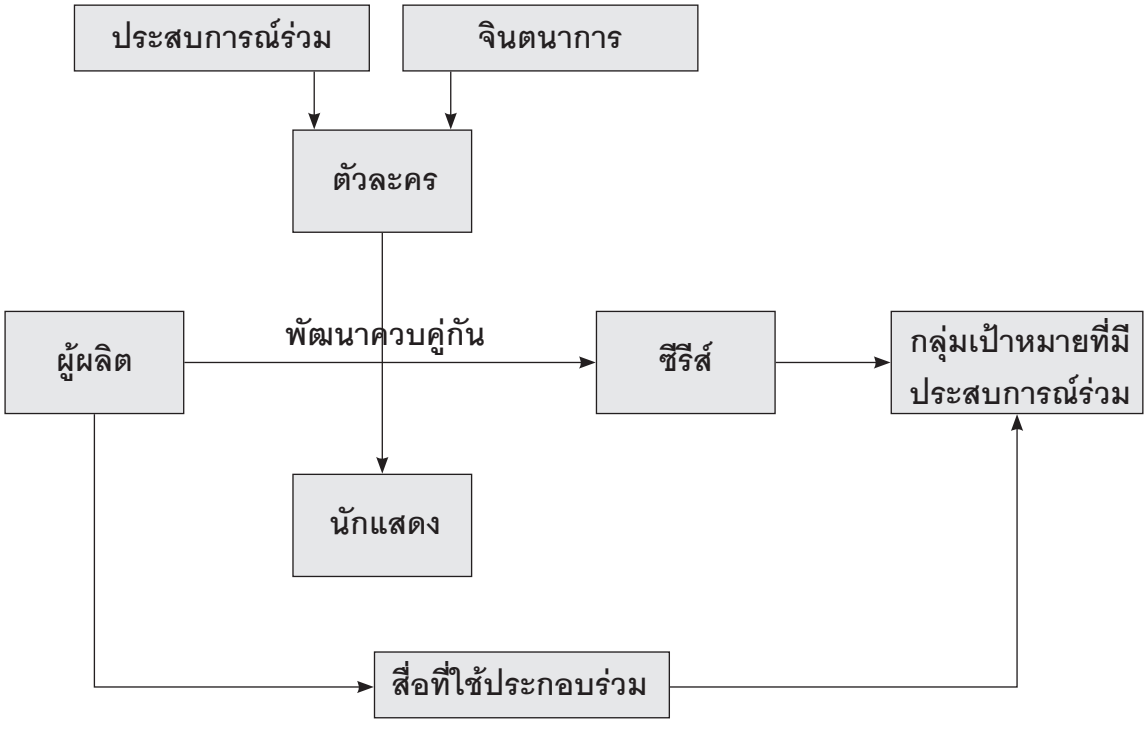
อย่างไรก็ตาม การคัดเลือกนักแสดงมีความสำคัญมากต่อการสร้างภาพลักษณ์และพัฒนาตัวละครให้มีมิติมากขึ้น เนื่องจากการสร้างซีรีส์ในปัจจุบันใช้ตัวละครเป็นตัวดำเนินเรื่องภายใต้สถานการณ์ หรือสถานที่เดียวกัน เช่น โรงเรียนนาดาวบางกอก ในขณะเดียวที่ภาพลักษณ์ตัวละคร และนักแสดงในภาพยนตร์ของบริษัทร่วมก่อนซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่นออกอากาศ มีภาพลักษณ์ของ Coming of Age ที่สร้างความจดจำมาก่อนแล้ว โดยเฉพาะภาพลักษณ์นักแสดงที่ได้รับมาจากภาพลักษณ์ตัวละคร เช่น พชร จิราธิวัฒน์ อังศุมาลิน สิรภัทรศักดิ์เมธา และ ศิรชัช เจียรถาวร เป็นต้น ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นกลยุทธ์การบริหารจัดการนักแสดงจากภาพลักษณ์ตัวละครและการสร้างบุคลิกภาพกับปัจเจคตัวละคร จาก “กลยุทธ์ในการสร้างจุดขายในเรื่องคาแรคเตอร์และบุคลิกภาพ” (Pisitmukda, 2017) คือ 1) นักแสดงต้องมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจนเป็นธรรมชาติเหมาะสมกับช่วงวัย โดยภาพลักษณ์ตัวละครและการสร้างบุคลิกภาพกับปัจเจคตัวละครถูกสร้างเป็นประสบการณ์ร่วมผ่านประสบการณ์ Coming of Age แสดงถึงการสร้างบุคลิกภาพกับปัจเจคตัวละคร อย่างชัดเจน ซึ่ง “บุคลิกภาพ” เป็นคุณลักษณะของนักแสดงที่สำคัญที่สุด (Pisit mukda, 2017) เพราะนักแสดงไม่สามารถสร้างภาพลักษณ์ได้ด้วยอาศัยการประชาสัมพันธ์หรือ ส่งเสริมการตลาด (Promotion) แค่เพียงอย่างเดียว ยังคงมีส่วนประกอบสำคัญอีกหลายประการในการสร้างภาพลักษณ์ (Monpraprut, 2009)

และเมื่อบุคลิกมีเอกลักษณ์จะส่งผลต่อการต่อยอดทางการตลาดในเรื่องของผลงานและธุรกิจของนักแสดง เพื่อเป็นการรักษาและตอกย้ำ บุคลิก ภาพลักษณ์และแบรนด์ของนักแสดงให้ชัดเจนเกิดความน่าเชื่อถือได้รับการยอมรับในสังคมเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ (Khongsompong, 2007). พบว่าผู้ชมจะรับรู้ภาพการประกอบสร้างของนักแสดงโดยจดจำภาพตัวละครได้ในช่วงเวลาหนึ่ง ทำให้ผู้บริโภคมองบุคคลที่มีชื่อเสียงในฐานะบุคคลที่เขาไว้วางใจ (Trust) และชื่นชม (Admire) (Mongkhonsiri , 2004) และอาจเกี่ยวเนื่องจากการขยายสู่การเป็นพรีเซนเตอร์ในลำดับต่อไป (Chanchaochai, 2005) โดยผู้วิจัยเปรียบเทียบการสร้างตัวละครผ่านภาพลักษณ์ตัวละครและการสร้างบุคลิกภาพกับปัจเจคตัวละครกับแนวคิดทางการตลาดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการสร้างตัวละครผ่านภาพลักษณ์ตัวละครและการสร้างบุคลิกภาพ กับปัจเจคตัวละคร กับแนวคิดทางการตลาด

การสร้างตัวละคร	การสร้างผลิตภัณฑ์
ตัวละคร + ภาพลักษณ์นักแสดง	ผลิตภัณฑ์ + Branding
ผู้ผลิต (เขียนบท กำกับ อำนวยการผลิต)	นักการตลาด
ผู้ชม	ผู้บริโภค
ประสบการณ์ร่วม	กลุ่มเป้าหมาย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอ แนวคิดกระบวนการพัฒนาตัวละครสู่การสร้างภาพลักษณ์นักแสดงจากประสบการณ์ร่วมผ่านภาพลักษณ์ตัวละครและการสร้างบุคลิกภาพกับปัจเจคตัวละครในกรณีศึกษาของซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น จากที่ได้อภิปรายผลการวิจัย ตามแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แนวคิดกระบวนการพัฒนาตัวละครสู่การสร้างภาพลักษณ์นักแสดงจากประสบการณ์ร่วมผ่านภาพลักษณ์ตัวละครและการสร้างบุคลิกภาพกับปัจเจคตัวละครระหว่างผู้ผลิตและซีรีส์

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาในลักษณะการยกระดับแนวคิดและทฤษฎีจากพื้นฐานของการสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) นำไปสู่การพัฒนาแผนธุรกิจของบริษัทในอุตสาหกรรมบันเทิง และควรนำผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัยไปทดสอบกับซีรีส์อื่น ๆ หรือนำไปต่อยอดกับธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

REFERENCES

" Boy's Tower (2006)" didn't understand why he was going to see the first round. Retrieved July 12, 2019, from http://topicstock.pantip.com/chalermthai/topicstock/2011/12/A11429987/A11429987. html (in Thai)

Chanchaochai, D. (2005). The Article Brand & Marketing Essay, Ed 1st Bangkok : The publisher of the brandage book. (in Thai)

Devinburanuwong, P. (2013). Positioning, Formula generates income "hormones". Retrieved October 7 , 2013, from https://positioningmag.com/56002 (in Thai)

For example, "The Hormones of Distracted Ages Season 2" Every relationship is ending well, but ... Retrieved July 12, 2019, from http://news.7mth.com/data/20140703/224757.shtml (in Thai)

Konkasuriyachay, T. (2015). A Social Construction Of Young People in The TV Series : Hormones. Mass Communication Administration Faculty of Journalism and Mass Communication. Thammasat University. (in Thai)

Hormones วัยว้าวุ่น (Hormones The Series). Retrieved July 12, 2019, from https://tv.line.me/hormonestheseries

Khongsompong, K. (2007). Modern Marketing. Ed 1st Bangkok : Nation Multimedia group Co,th. (in Thai)

Laohathaivanich, E. (2003). Postmodernism: Imaging, Globalization and Consumption Concepts. Arts and Design courses Chiang Mai University. 3 Retrieved October 7, 2015, from https://phdcommunication.wordpress.com/2013/03/07/%E0%B9%81%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%84%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B9%81%E0%B8%97%E0%B8%99-representation/ (in Thai)

Laovichaya, A. (2013). Politician's Image. Executive Journal, 33(2), 57-62. (in Thai)

March 20, 2008 - 11th anniversary 'Big School holidays, Distracted heart': Young love movies with 4 stories to welcome the holidays. Retrieved July 12, 2019, from https://thestandard.co/pop-on-this-day-20-mar-2562/

Mongkolsiri, S. (2004). Celebrity Marketing, Ed 1st Bangkok : love and live (in Thai)

Monpraprut, P. (2009). Strategic communication of the singers in building public images : a case study of RS Public Company Limited, Master of Communication Arts, Bangkok University (in Thai)

Nuchnomboon, R. (2016). Aesthetics, postmodern beauty, and aesthetics. Current Male Vocalist, Journal of Social Communication Innovation, The Journal of Social Communication Innovation. Year 1 No. 1 (1) Jan.-Jun. 2013 (in Thai)

Palitponkanpim, T. (2013). Make a movie for people to watch, Ed 3nd Bangkok : Bioscope Plus Company Limited (in Thai)

Pisitmukda, P. (2017). The Development of Personality, Image, and Personal Branding of the Artists in the Digital Age. Master of Communication Arts in Wntertainment Management, Bangkok University (in Thai)

Ratananda, M & Sripanya, S. (2012). Marketing Creative Era 4.0, Ed 1st Love and Live (in Thai)

Siriyuwasak, U. (2007). Mass communication media, culture and society. 3rd edition. Bangkok: Publisher of Chulalongkorn University. (in Thai)

Suthiwasinnon, P & Pasunon, P (2016). Sample selection strategies for qualitative research. Parichart Journal, Thaksin University, 29(2), 31-48. (in Thai)

Top Secret วัยรุ่นพันล้าน. Retrieved July 12, 2019, from vvvhttps://www.sanook.com/movie/20445/gallery/Wiwatsinudom, R. (2003). Creators make short films, Ed 1st Bangkok : Chulalongkorn University. (in Thai)

Wiwatsinudom, R. (2015). Script Writing Entertainment, Ed 1st Bangkok : Chulalongkorn University. (in Thai)

Wongyanawa, T. (1995). Substitute images instead of substitutions. Retrieved March 17, 2019, from https://www.academia.edu/26483507/%E0%B8%A0%E0%B8. pdf (in Thai)

Research Article

การประเมินผลกระทบของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก

ASSESSING THE IMPACT OF SCHOOL AND FAMILY EDUCATIONAL RESOURCE INEQUALITY ON ACADEMIC OUTCOMES OF LOWER PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN TAK PROVINCE

ทินลัคน์ บัวทอง[1*] สังวรณ์ งัดกระโทก[2] และ นลินี ณ นคร[3]

Thinnalak Buathong[1*] Sungworn Ngudgratoke[2] and Nalinee Na Nakorn[3]

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี ประเทศไทย[1*, 2, 3]

Faculty of Education, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand[1*, 2, 3]

thethechem@gmail.com[1*]

Received: 2018-08-28
Revised: 2019-10-03
Accepted: 2019-10-07

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาลักษณะของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวและสถานศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก (2) ประเมินผลกระทบความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก และ (3) ประเมินผลกระทบความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 3,021 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 173 โรงเรียน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามทรัพยากรทางการศึกษาในครอบครัวของนักเรียน ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.743 และแบบสอบถามทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.746 โดยมีผู้ปกครองนักเรียนและครูประจำ

ชั้นเป็นผู้ให้ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์กลุ่มแฝงและการวิเคราะห์พหุระดับ ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า

(1) การวิเคราะห์กลุ่มแฝงความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาในครอบครัวสามารถจำแนกนักเรียนได้เป็น 4 กลุ่ม โดยนักเรียนส่วนใหญ่ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในระดับต่ำ จำนวน 1,173 คน คิดเป็นร้อยละ 38.83 ส่วนการวิเคราะห์กลุ่มแฝงความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสามารถจำแนกโรงเรียนได้เป็น 3 กลุ่ม ดยโรงเรียนส่วนใหญ่ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในระดับสูง จำนวน 74 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 42.78

(2) ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยนักเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษามากและเป็นนักเรียนเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

(3) ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษามากนักเรียนมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทรัพยากรทางการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

The purposes of this research were to (1) examine characteris of family and school educational resource inequality among lower primary school students in Tak province; (2) assess the impact of family educational resource inequality on academic outcomes of students in Tak province; (3) assess the impact of school educational resource inequality on academic outcomes of students in Tak province. The samples used in the research were 3,021 third grade students in 173 schools under the Tak primary educational service area office 1 and 2, where students were selected through two-stage sampling. The research tool comprised questionnaire measuring educational resources in families (α = 0.743) and schools (α = 0.746). Which were responded by student's parent and class instructor, respectively. Data was analysed through latent class analysis and multi-level analysis. The results were as follows

(1) family educational resource inequality was classified into 4 distinct groups. The majority of students (38.83%) were classified in group with low family educational resources.

School educational resource inequality was classified into 3 distinct groups. Most of the schools (42.78%) were classified in group with greater amount of educational resources

(2) family educational resource inequality had a significantly affected on student academic outcomes. Students with high level of family educational resources and female students were more likely to achieve high academic outcomes

(3) school educational resource inequality had a significantly affected on student academic outcomes. Students in school with high level of school educational resources were more likely to achieve high academic outcomes.

Keywords: educational inequality, educational resource, academic outcome

บทนำ

จังหวัดตากเป็นจังหวัดทางตอนล่างของภาคเหนือที่อยู่ติดชายแดนและเป็นที่ตั้งของจุดผ่านแดนถาวรด่านพรมแดนแม่สอดกับเมืองเมียวดี รัฐกะเหรี่ยง ประเทศพม่า ซึ่งอำเภอแม่สอดจังหวัดตากได้รับการประกาศเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมสนับสนุน อำนวยความสะดวก ในการดำเนินการทางอุตสาหกรรม การพาณิชยกรรม การบริการระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า ในด้านการบริหารจัดการแรงงาน สำนักงานสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ (Office of the National Labor Development Council, 2015) ได้รายงานถึงปัญหาด้านการบริหารจัดการแรงงานของเขตเศรษฐกิจพิเศษตากว่ามีการเข้าออกของแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมาก รวมถึงมีแรงงานที่พยายามเข้ามาอย่างผิดกฎหมายและใช้เขตเศรษฐกิจพิเศษตากเป็นฐานในการเข้าสู่เมืองชั้นในที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจสูงกว่า ส่งผลให้แรงงานที่อยู่ในพื้นที่เป็นกลุ่มแรงงานที่ไร้ทักษะ นอกจากนี้จำนวนแรงงานต่างด้าวที่มากยังส่งผลต่อการจัดสรรทรัพยากรการศึกษา สาธารณสุข การเคหะในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตาก และก่อให้เกิดปัญหาหลาย ๆ ด้านตามมา

การเตรียมความพร้อมของทรัพยากรบุคคลเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานของเขตเศรษฐกิจพิเศษตากนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งควรมีการปลูกฝัง บ่มเพาะทรัพยากรบุคคลหรือผู้เรียนให้มีความพร้อมทางด้านความรู้ ทักษะทางวิชาการและทักษะพื้นฐานทางวิชาชีพอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียมกัน เพื่อสร้างโอกาสในการยกระดับคุณภาพและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างเป็นธรรม แต่ในปัจจุบันพบว่าจังหวัดตากมีความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก ดังที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Office of the National Economics and Social Development Board, 2017) ได้รายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยในปี 2559 ว่า

จังหวัดตากเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงสุดเป็น 10 ลำดับแรกของประเทศ เป็นจังหวัดที่มีปัญหาความยากจนเรื้อรัง ส่วนในประเด็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในภาพรวมมีการรายงานว่า การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษายังมีปัญหาด้านประสิทธิภาพ อาทิ ปัญหาการขาดแคลนครูและความพร้อมของทรัพยากรการศึกษา ทำให้เกิดปัญหาความแตกต่างของคุณภาพการศึกษาทั้งในด้านคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของสถานศึกษา และคุณภาพของครู ดังผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2559 ที่พบว่าคะแนนเฉลี่ยทุกรายวิชาและทุกด้านของจังหวัดต่ำกว่าระดับประเทศ (Tak Provincial Education Office, 2017)

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับสภาพฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ตลอดจนบริบทของสถานศึกษา และเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ดังที่ สังวรณ์ งัดกระโทก (Ngudgratoke, 2009) ได้ศึกษาถึงสภาพและปัจจัยที่เชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความแตกต่างกันตามสถานที่ตั้งของสถานศึกษา ขนาดโรงเรียน และฐานะของผู้ปกครอง การศึกษาของ อีซา หอมหวน (Homhuan, 2013) ที่พบว่าฐานะของผู้ปกครองและการเรียนพิเศษส่งผลกระทบในทางบวกต่อมูลค่าเพิ่มและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การศึกษาขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2013b) ที่ทำการศึกษาถึงความไม่เท่าเทียมกันของภูมิหลังด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมพบว่า นักเรียนที่มีภูมิหลังที่ด้อยกว่ามักมีผลการประเมินทางการศึกษาที่ต่ำกว่า และการศึกษาของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2016a) ที่พบว่าความพร้อมของทรัพยากรทางการศึกษามีความสัมพันธ์โดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ดังนั้น เพื่อทำความเข้าใจสภาพของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของจังหวัดตากที่มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมตามงานวิจัยข้างต้น ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาลักษณะของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาด้านทรัพยากรทางการศึกษา โดยศึกษาถึงทรัพยากรทางการศึกษาใน 2 มุมมอง ได้แก่ ทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวและทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา รวมถึงประเมินผลกระทบของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวและของสถานศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในจังหวัดตาก โดยทำการศึกษากับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก เนื่องจากระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นเป็นขั้นแรกของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นช่วงเวลาที่สำคัญในการวางพื้นฐานในการส่งเสริม พัฒนาความรู้ ความสามารถ และ

ทักษะต่าง ๆ ในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยนี้จะช่วยทำให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับสภาพความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาในจังหวัดตาก ทราบผลกระทบของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก และเป็นแนวทางในการวิเคราะห์หาปัจจัยที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ให้เกิดความเป็นธรรม สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และเป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่พัฒนานโยบายการศึกษา อันจะส่งผลโดยตรงต่อการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรบุคคลเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานของเขตเศรษฐกิจพิเศษตากต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวและสถานศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก

2. เพื่อประเมินผลกระทบความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก

3. เพื่อประเมินผลกระทบความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบลักษณะความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวและสถานศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก นำไปสู่การวิเคราะห์หาปัจจัยที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนปรับปรุงการจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดความเป็นธรรม

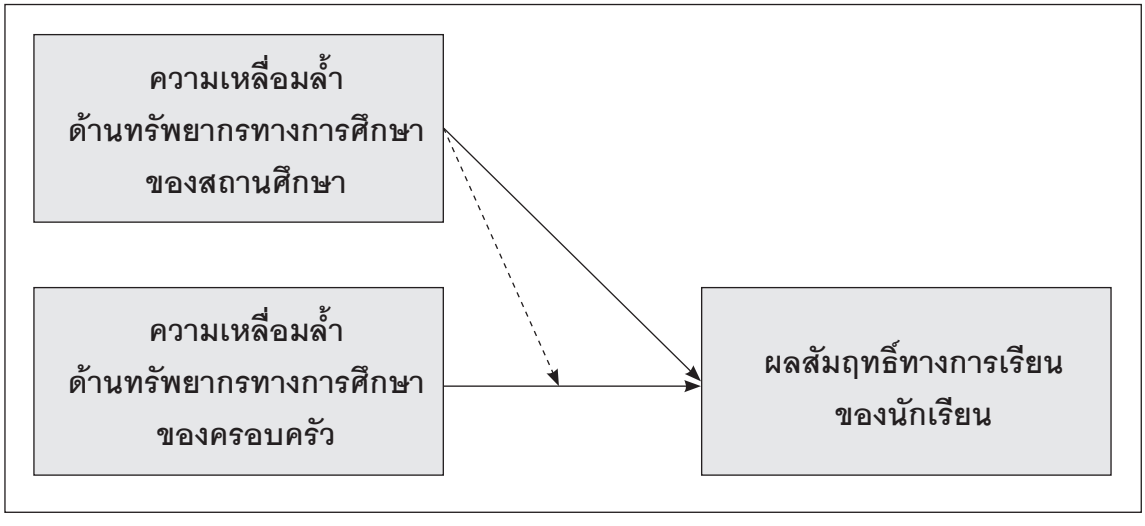
2. ผลการวิจัยทำให้ทราบผลกระทบความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาในครอบครัวและสถานศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก ซึ่งเป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์แก่หน่วยงานที่มีหน้าที่พัฒนานโยบายการศึกษา ตลอดจนเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนานโยบายการศึกษาของจังหวัดตาก อันจะส่งผลโดยตรงต่อการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรบุคคลเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานของเขตเศรษฐกิจพิเศษตาก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2560 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และ 2 โดยมีครูที่สอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 173 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 3,021 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล

2. กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยโดยตัวแปรอิสระได้แก่ ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวและความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา ส่วนตัวแปรตามได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test: NT) การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และ 2 จำนวน 173 โรงเรียน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 3,021 คน ได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน ตามตารางออกแบบการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มสองขั้นตอนของ Ross (Ross, 2005)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และ 2 จำนวน 231 โรงเรียน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 6,612 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ที่ค่าความแปรผันระหว่างกลุ่ม 0.4 (roh = 0.4) โดยมีครูที่สอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 173 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 3,021 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการจำนวน 2 ฉบับ โดยฉบับที่ 1 คือ แบบสอบถามทรัพยากรทางการศึกษาในครอบครัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 9 รายการ ได้แก่

(1) ค่าใช้จ่ายพื้นฐานรายวันของนักเรียน (2) ค่าเรียนพิเศษต่อเดือนของนักเรียน (3) เวลาที่ใช้ทบทวนความรู้ให้กับนักเรียน (4) อุปกรณ์การเรียน (5) โต๊ะอ่านหนังสือ/ทำการบ้าน (6) หนังสืออ่านเพิ่มเติม (7) ระบบไฟฟ้า (8) คอมพิวเตอร์ที่ไม่ได้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และ (9) คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ตั้งแต่ 0.8-1.0 ความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.743 และฉบับที่ 2 คือ แบบสอบถามทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 15 รายการ ได้แก่ (1) จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา (2) งบประมาณในการจัดซื้อสื่อ ตำรา หนังสือ (3) งบประมาณอื่น ๆ (4) อาคารเรียน/ห้องเรียน (5) ระบบไฟฟ้า (6) สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน (7) อุปกรณ์วิทยาศาสตร์ (8) โสตทัศนูปกรณ์ (9) หนังสือ/ตำราประกอบการสอน (10) คอมพิวเตอร์สำหรับครูเพื่อใช้เตรียมการสอน (11) ซอฟต์แวร์ทางการศึกษา (12) เครื่องพิมพ์ (13) คอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต (14) คอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และ (15) เวลาที่ใช้ทบทวนความรู้นักเรียนในแต่ละวัน ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ตั้งแต่ 0.6-1.0 ความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.746

วิเคราะห์ข้อมูลสภาพทรัพยากรทางการศึกษาในครอบครัวและสถานศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อศึกษาลักษณะของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษา โดยใช้สถิติ คือ การวิเคราะห์กลุ่มแฝง (latent class analysis) ประเมินผลกระทบความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติ คือ การวิเคราะห์พหุระดับ (multi-level analysis) ด้วยโปรแกรม HLM ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัว รายได้ของครอบครัว และตัวแปรดัมมี่นักเรียนเพศชาย และประเมินผลกระทบความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติ คือ การวิเคราะห์พหุระดับด้วยโปรแกรม HLM ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และค่าอิทธิพลของตัวแปรอิสระระดับนักเรียนที่มีต่อผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติตัวแปรอิสระระดับสถานศึกษา ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สถานที่ตั้งของโรงเรียน และขนาดของโรงเรียน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวและสถานศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก

1.1 ลักษณะของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาในครอบครัวของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก

การวิเคราะห์การจัดกลุ่มความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษา

ในครอบครัวของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตากโดยวิธีการวิเคราะห์กลุ่มแฝง พบว่าโมเดลที่มีจำนวน 4 กลุ่ม มีความเหมาะสมและตรงตามเกณฑ์มากที่สุด (AIC = 23535.215, BIC = 23769.736, Adj.BIC = 23645.818, pearson chi-square = 663.225, Log likelihood ratio = 449.924, df= 470 , E_k = 0.765) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์จำแนกกลุ่มแฝงและค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นค่าประมาณความน่าจะเป็นมีเงื่อนไขสูงสุดของตัวบ่งชี้ในแต่ละกลุ่มแฝงปรากฏผลดังนี้

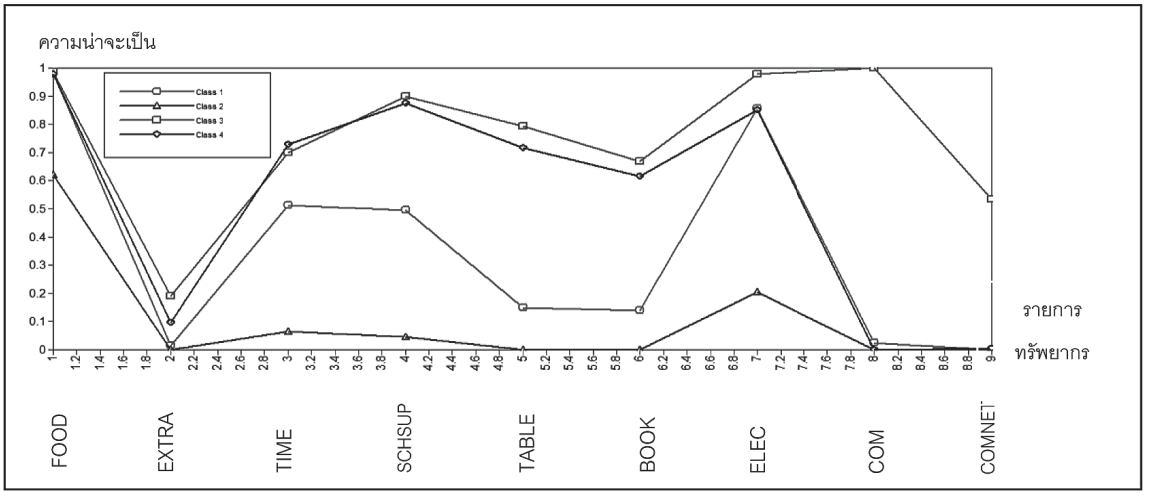
กลุ่มแฝงที่ 1 เป็นนักเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในระดับต่ำประกอบด้วยนักเรียนจำนวน 1,173 คน คิดเป็นร้อยละ 38.83

กลุ่มแฝงที่ 2 เป็นนักเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในระดับต่ำมากประกอบด้วยนักเรียนจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 3.54

กลุ่มแฝงที่ 3 เป็นนักเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในระดับสูงประกอบด้วยนักเรียนจำนวน 627 คน คิดเป็นร้อยละ 20.76

กลุ่มแฝงที่ 4 เป็นนักเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในระดับปานกลางประกอบด้วยนักเรียนจำนวน 1,114 คน คิดเป็นร้อยละ 36.87

เมื่อพิจารณากลุ่มแฝงจำแนกตามรายได้ของครอบครัวพบว่า กลุ่มแฝงที่ 1 กลุ่มแฝงที่ 2 และกลุ่มแฝงที่ 4 ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ คิดเป็นร้อยละ 61.13, 66.36 และ 53.14 ของกลุ่มแฝงตามลำดับ และส่วนใหญ่มีความพร้อมจำกัดในด้านค่าเรียนพิเศษ คอมพิวเตอร์ และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่วนกลุ่มแฝงที่ 3 ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีรายได้สูง คิดเป็นร้อยละ 61.40 ของกลุ่มแฝง

หมายเหตุ: FOOD = ค่าใช้จ่ายพื้นฐานรายวันของนักเรียน, EXTRA = ค่าเรียนพิเศษต่อเดือนของนักเรียน, TIME = เวลาที่ใช้ทบทวนความรู้ให้กับนักเรียน, SCHSUP = อุปกรณ์การเรียน, TABLE = โต๊ะอ่านหนังสือ /ทำการบ้าน, BOOK = หนังสืออ่านเพิ่มเติม, ELEC = ระบบไฟฟ้า , COM = คอมพิวเตอร์ที่ไม่ได้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต, COMNET = คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต

ภาพที่ 1 แสดงความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาในครอบครัวของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดตากจำแนกตามกลุ่มแฝง

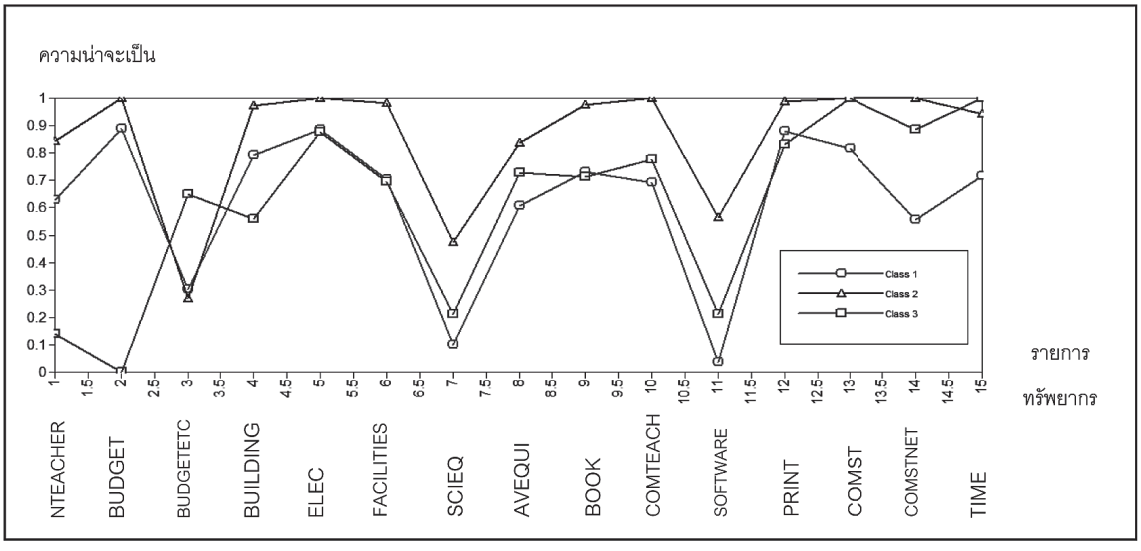
1.2 ลักษณะของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก

การวิเคราะห์การจัดกลุ่มความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตากโดยวิธีการวิเคราะห์กลุ่มแฝง พบว่าโมเดลที่มีจำนวน 3 กลุ่ม มีความเหมาะสมและตรงตามเกณฑ์มากที่สุด (AIC = 2359.027, BIC = 2507.231, Adj.BIC = 2358.403, pearson chi-square = 1456.134,Log likelihood ratio = 430.739, df= 32700, E_k = .850) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์จำแนกกลุ่มแฝงและค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นค่าประมาณความน่าจะเป็นมีเงื่อนไขสูงสุดของตัวบ่งชี้ในแต่ละกลุ่มแฝง ปรากฏผลดังนี้

กลุ่มแฝงที่ 1 เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในระดับค่อนข้างสูง ประกอบด้วยโรงเรียนจำนวน 65 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 37.57

กลุ่มแฝงที่ 2 เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในระดับสูง ประกอบด้วยโรงเรียนจำนวน 74 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 42.78

กลุ่มแฝงที่ 3 เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในระดับปานกลาง ประกอบด้วยโรงเรียนจำนวน 34 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 19.65

หมายเหตุ: NTEACHER = จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา, BUDGET = งบประมาณในการจัดซื้อสื่อตำรา หนังสือ, BUDGETETC = งบประมาณอื่น ๆ, BUILDING = อาคารเรียน/ห้องเรียน, ELEC = ระบบไฟฟ้า, FACILITIES = สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน, SCIEQUI = อุปกรณ์วิทยาศาสตร์, AVEQUI = โสตทัศนูปกรณ์, BOOK = หนังสือ/ตำราประกอบการสอน, COMTEACH = คอมพิวเตอร์สำหรับครูเพื่อใช้เตรียมการสอน, SOFTWARE = ซอฟต์แวร์ทางการศึกษา, PRINT = เครื่องพิมพ์, COMST = คอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต, COMSTNET = คอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต, TIME =เวลาที่ใช้ทบทวนความรู้นักเรียนในแต่ละวัน

ภาพที่ 2 แสดงความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตากจำแนกตามกลุ่มแฝง

2. ผลกระทบความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก

ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวและตัวแปรดัมมี่นักเรียนเพศชายมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($t = 9.780$, $p < 0.001$ และ $t = -6.744$, $p < 0.001$ ตามลำดับ) กล่าวคือ นักเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวมากกว่าค่าเฉลี่ยหรือมีค่าคะแนนความเหลื่อมล้ำเป็นบวกมาก และเป็นนักเรียนเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า

3. ผลกระทบความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก

ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษามีอิทธิพลต่อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01($t = 7.832$, $p < 0.001$) ส่วนตัวแปรสถานที่ตั้งของโรงเรียนและขนาดของโรงเรียน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.01 กล่าวคือ โรงเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษามากกว่าค่าเฉลี่ยหรือมีค่าคะแนนความเหลื่อมล้ำเป็นบวกมาก มีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า นอกจากนี้ยังพบว่ามีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวและทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษามากจะส่งผลให้อิทธิพลของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นมากตามไปด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ลักษณะของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวและสถานศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก

1.1 การวิเคราะห์การจัดกลุ่มความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาในครอบครัวของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตากด้วยวิธีการวิเคราะห์กลุ่มแฝงพบว่ามีนักเรียนรวมจำนวน 2,394 คน คิดเป็นร้อยละ 79.24 ของกลุ่มตัวอย่าง ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มมีความพร้อมในระดับต่ำมาก ระดับต่ำและระดับปานกลาง โดยมีเพียง 627 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20.76 ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องด้วยสภาพครอบครัวส่วนใหญ่ของนักเรียนในจังหวัดตากเป็นครอบครัวที่ยากจนและอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ดังรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Office of the National Economics and Social Development Board, 2017) ถึงสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยในปี 2559 ว่าจังหวัดตากเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงสุดเป็น 10 ลำดับแรกของประเทศ และเป็นจังหวัดที่มีปัญหาความยากจน ส่งผลให้ไม่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษา สอดคล้องกับ เปรื่อง กิจรัตน์ภร (Kijratphorn, 2012) ที่ได้อภิปรายถึงสาเหตุของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาว่าเกิดจากฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและภูมิลำเนาของนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้เมื่อพิจารณากลุ่มแฝงจำแนกตามรายได้ของครอบครัว จะพบว่าความพร้อมทางด้านทรัพยากรทางการศึกษาแปรผันตรงตามรายได้ของครอบครัว โดยกลุ่มแฝงที่ 1 กลุ่มแฝงที่ 2 และกลุ่มแฝงที่ 4 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ จะมีความพร้อมทางด้านทรัพยากรทางการศึกษาต่ำตามไปด้วย ส่วนกลุ่มแฝงที่ 3 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีรายได้สูง จะมีความพร้อมทางด้านทรัพยากรทางการศึกษาสูงตามไปด้วย

1.2 การวิเคราะห์การจัดกลุ่มความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตากโดยวิธีการวิเคราะห์กลุ่มแฝง พบว่า

มีโรงเรียนรวมจำนวน 139 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.35 ของกลุ่มตัวอย่าง ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในระดับสูงและระดับค่อนข้างสูง โดยมีเพียง 34 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 19.65 ของกลุ่มตัวอย่างที่ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาในระดับปานกลาง ทั้งนี้รายการทรัพยากรส่วนใหญ่เป็นทรัพยากรพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน ประกอบกับการบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งงบประมาณ วัตถุ และกำลังคนทางการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก ที่มีการดำเนินการอย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมีการกระจายอย่างทั่วถึงทั้งโรงเรียนในเมือง นอกเมืองและโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ดังแสดงให้เห็นจากรายงานผลการพัฒนาการศึกษาประจำปี 2560 ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก ในประเด็นการบริหารจัดการศึกษาที่สามารถสรุปได้ว่าสถานศึกษาในสังกัดได้รับงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเพียงพอและทั่วถึง (Tak Provincial Education Office, 2018) แต่อย่างไรก็ตามสภาพความเหลื่อมล้ำทางด้านทรัพยากรทางการศึกษาก็ยังคงมีปรากฏให้เห็นบ้างในกรณีที่สถานที่ตั้งของโรงเรียนต่างกัน โรงเรียนมีขนาดต่างกัน และโรงเรียนมีจำนวนนักเรียนต่างกันมาก ๆ

2. ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.1 ผลการวิเคราะห์พหุระดับโดยใช้หลักการวิเคราะห์ถดถอยของโมเดลเชิงเส้นระดับลดหลั่นพบว่าความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวมีอิทธิพลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยนักเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษามากมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง แสดงว่าทรัพยากรทางการศึกษามีความสัมพันธ์โดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับผลการประเมิน PISA ขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2013a) และสุชาดา ปัทมวิภาต (Pattamawiphat, 2015) ที่พบว่าการจัดสรรทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยทรัพยากรทางด้านการเงิน ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรวัสดุการเรียน มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ของนักเรียน การศึกษาของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2016a) ที่พบว่าความพร้อมของทรัพยากรทางการศึกษามีความสัมพันธ์โดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการวิจัยของนพรัตน์ ใบยา (Baiya, 2012) ที่พบว่าปัจจัยด้านนักเรียนและครอบครัว ได้แก่ ทรัพยากรทางการเรียนที่บ้าน การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครองเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้การมีทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการสร้างโอกาสในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม

ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติยังมีความสอดคล้องกับฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมของครอบครัว (Kijratphorn, 2012) ดังรายงานการวิจัยของอีซา หอมหวน (Homhuan, 2013) ที่พบว่าค่าเฉลี่ยฐานะทางเศรษฐกิจของนักเรียนมีอิทธิพลต่อคะแนนสอบ O-NET เนื่องจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะมีความพร้อมในการสนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนของนักเรียน อาทิ อุปกรณ์การเรียน หนังสืออ่านเสริม ค่าใช้จ่ายในการเรียน ค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา ทำให้นักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจดีสามารถทำคะแนนสอบดีด้วย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สังวรณ์ งัดกระโทก (Ngudgratoke, 2009) ที่ได้ศึกษาถึงสภาพและปัจจัยที่เชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความแตกต่างกันตามสถานที่ตั้งของสถานศึกษา ขนาดโรงเรียน และฐานะของผู้ปกครอง

2.2 ผลการวิเคราะห์พหุระดับโดยใช้หลักการวิเคราะห์ถดถอยของโมเดลเชิงเส้นระดับลดหลั่น พบว่าตัวแปรดัมมี่นักเรียนเพศชายมีปฏิสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวโดยมีอิทธิพลทางลบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้นักเรียนเพศชายมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่านักเรียนเพศหญิง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้โอกาสด้านทรัพยากรทางการศึกษาของนักเรียนเพศหญิงที่ดีกว่านักเรียนเพศชาย ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนเพศหญิงมักจะประพฤติวางตัวได้ดีกว่าเพศชายในการให้ความร่วมมือในการเรียนและการทำกิจกรรมในห้องเรียน มีพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน อีกทั้งยังมีความตั้งใจและมีความรับผิดชอบในการเรียนสูง (Thammason, 2009) ส่งผลให้นักเรียนเพศหญิงสามารถใช้ทรัพยากรทางการศึกษาได้มีประสิทธิภาพกว่านักเรียนเพศชาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพศหญิงจึงสูงตามไปด้วย สอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์ (Bhiromrat, 2011) และงานวิจัยอื่น ๆ ที่ให้ผลในทิศทางเดียวกันว่า เพศเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเพศหญิงจะมีอิทธิพลในทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าเพศชาย

3. ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์พหุระดับโดยใช้หลักการวิเคราะห์ถดถอยของโมเดลเชิงเส้นระดับลดหลั่นพบว่าความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษามีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สำหรับโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษามาก นักเรียนมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ทั้งนี้นักเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาทั้งในครอบครัวและสถานศึกษามากจะส่งผลให้อิทธิพลของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมากขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากทรัพยากรทางการศึกษาทั้งจากครอบครัวและสถานศึกษามีความสัมพันธ์โดยตรงต่อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังการศึกษาผลการประเมิน PISA ขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2013a) ที่พบว่าการจัดสรรทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในทุกบริบทมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้และเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบสูงต่อการเรียนรู้ นอกจากทรัพยากรทางการศึกษาในครอบครัวที่ส่งผลต่อผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ ทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษาก็ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนโดยตรง ดังรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2018) ที่พบว่าโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านทรัพยากรจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ อย่างไรก็ตามนอกจากการมีทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ การบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและกระจายอย่างเป็นธรรมก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการสร้างโอกาสในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2016b) ดังรายงานการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรทางการศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ สิทธิศักดิ์ เติมทอง (Termthong, 2011) ที่พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาจากการบริหารทรัพยากรทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. จากการวิจัยพบว่าสภาพทรัพยากรทางการศึกษาในครอบครัวของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตากส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมด้านคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ปกครองควรจัดหามาสนับสนุนเพิ่มเติม

2. จากการวิจัยพบว่าความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวและสถานศึกษาแปรผันตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษากับนักเรียนอย่างเต็มที่ โดยการจัดหาทรัพยากรมาเติมเต็มให้เพียงพอกับความต้องการและบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

3. นโยบายของการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของนักเรียน ควรมีการบูรณาการร่วมกับการพัฒนาสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวให้มีคุณภาพเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเพศหญิงที่สามารถใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพได้ดีกว่านักเรียนเพศชายทั้งในสภาพที่มีความพร้อมและมีข้อจำกัด

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรทรัพยากรทางการศึกษาอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามบริบทของครอบครัวและสถานศึกษานั้น ๆ เช่น แผงโซล่าเซลล์ เครื่องปั่นไฟ จานดาวเทียม เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาการประเมินผลกระทบของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับนักเรียนในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนถึงอิทธิพลของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. นอกจากการศึกษาความพร้อมของทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรมีการศึกษาถึงประสิทธิภาพของทรัพยากรทางการศึกษาควบคู่ด้วย เนื่องจากประสิทธิภาพของทรัพยากรถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา

REFERENCES

Baiya, N. (2012). An assessment of educational inequality in Mathematics and Science study at the upper secondary level. M.Ed. Program in Educational Evaluation. Faculty of Education, Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai)

Bhiromrat, K. (2011). Factors effected to the learning outcome according to Basic Education Curriculum B.E. 2551 of Mattayomsuksa 1 and 4, Demonstration School Suansunandha Rajabhat University (Funded by Suan Sunandha Rajabhat University). (in Thai)

Homhuan, E. (2013). An impact analysis of cram school's effects on educational value-added outcomes and educational inequality in Science study at the upper secondary level. M.Ed. Program in Educational Evaluation. Faculty of Education, Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai)

Kijratphorn, P. (2012). Inequality in Thai Education: source and solution. Academic Journal Phranakhon Rajabhat University.3(2), 213-216. (in Thai)

Ngudgratoke, S. (2009). Quality of teaching science and the ability of Thai students: Findings and policy recommendations from international student assessments. (Good Research National Research Council Award 2009). (in Thai)

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2013a). PISA 2012 Results: What Makes Schools Successful? Resources, Policies and Practices (Volume IV). Retrieved March 23, 2018, from https://www.oecd-ilibrary.org/education/pisa-12012-results-what makes-a-school-successful-volumeiv_9789264201156-en

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2013b). PISA 2012 Results: Excellence through Equity: Giving Every Student the Chance to Succeed (Volume II). Retrieved March 23, 2018, fromhttps://www.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2012-results-excellence-through-equity-volume-ii_9789264201132-en

Office of the Education Council. (2018). State of Thai Education in 2016/2017 Thailand Reform Education to Thailand 4.0. Bangkok: Office of the Education Council. (in Thai)

Office of the National Economics and Social Development Board. (2017). Analysis report situation of poverty and inequality in Thailand in 2016. Bangkok: Prime Minister's Office. (in Thai)

Office of the National Labor Development Council. (2015). An analysis of the management foreign workers in the special economic zone case study: Mae Sot Special Economic Development Zone. Retrieved April 10, 2018, fromhttp://www.mol.go.th/sites/default/files/downloads/pdf/pdf_okhrngkaarwiekhraaaheruueng_aenwthaangkaarbrihaaraerngngaantaangdaaw_aemsd.pdf (in Thai)

Pattamawiphat, S. (2015). How equal learning resource allocation interact with their learning outcomes? Retrieved April 20, 2018, fromhttps://pisathailand.ipst.ac.th (in Thai)

Ross, K.N. (2005). Quantitative research methods in educational planning: Sample design for educational survey research. Retrieved March 25, 2018, from http://unesdoc.unesco.org /images/0021/002145/214550E.pdf

Tak Provincial Education Office. (2017). National test results. Retrieved May 10, 2018, from http://www.takpeo.tak1.org/index.php?name=page&file=page&op=planinfo62 (in Thai)

Tak Provincial Education Office. (2018). Report on the results of educational development in 2016. Tak: Tak Provincial Education Office. (in Thai)

Termthong, S. (2011). The relationship between management educational resources and effectiveness of basic education institutions under secondary educational service area office 33.M.Ed. Program in Educational Administration. Faculty of Education, Surindra Rajabhat University. (in Thai)

Thammason, D. (2009). Female students are more successful than male students. Because of behavior. Retrieved April 4, 2018, from https://www.thairath.co.th/content/12254 (in Thai)

The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2016a). How does resource allocation relates to learning outcomes. Retrieved April 20, 2018, from http://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2016-1 (in Thai)

The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2016b). The importance of allocating resources to equality. Retrieved April 20, 2018, from ผิดพลาด! การอ้างอิงการเชื่อมโยงหลายมิติไม่ถูกต้อง (in Thai)

Research Article

ความสุขของแรงงานไทย: การวิเคราะห์คุณค่าการจัดการครอบครัว ในการสนับสนุนด้าน ทรัพยากร (การเงิน และความรู้) สุขภาพ และอารมณ์

THAI WORKFORCES' HAPPINESS: AN ANALYSIS OF FAMILY MANAGEMENT VALUE ON RESOURCES (FINANCE AND KNOWLEDGE), HEALTH, AND EMOTIONAL SUPPORT

กรกฎ หอมตระกูล[1*] นภาพร ขันธนภา[2] และ ระพีพรรณ พิริยะกุล[3]

Korakod Homtrakul[1*], Napaporn Kuntanapa[2] and Rapepun Piriyakul[3]

สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย[1*, 2]

ภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง[3]

Department of Management, Faculty of Business Administration, Southeast Asia University, Bangkok, Thailand[1*, 2]

Department of Computer Science, Faculty of Science, Ramkhamhaeng University, Thailand[3]

korakodj@yahoo.com[1*]

Received: 2019-09-12

Revised: 2019-10-17

Accepted: 2019-10-19

บทคัดย่อ

การที่แรงงานจะสามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนจากจุดเริ่มต้นคือครอบครัวและตามมาด้วย องค์การที่ทำงาน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดดุลยภาพงานและชีวิตที่เหมาะสม ดังนั้นการบริหารทุนมนุษย์ขององค์การจึงทำความเข้าใจและบริหารแรงงานที่ตอบสนองไปถึงครอบครัวของแรงงาน ด้วยเหตุผลนี้จึงนำมาสู่การศึกษาครั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนจากครอบครัวใน 3 ด้าน คือ ด้านทรัพยากร ด้านสุขภาพ และด้านอารมณ์ที่มีอิทธิพลต่อความสุขของแรงงานไทย โดยมีปัจจัยคั่นกลางคือ การจัดการด้านดุลยภาพงานและครอบครัว การศึกษาใช้ขนาดตัวอย่าง 300 คนจากหัวหน้าครัวเรือนที่ทำงานในอุตสาหกรรมค้าปลีกในกรุงเทพมหานคร และใช้แผนการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการแบ่งปันด้านอารมณ์เป็นจุดแข็งในการจัดการของครอบครัวไทย ส่วนอีกสองปัจจัย คือ ด้านทรัพยากร (การเงินและความรู้) และด้านสุขภาพมีอิทธิพลเชิงบวกแต่ยังไม่มีนัยสำคัญ ดังนั้นองค์การจึงควรกำหนด

นโยบายในการสนับสนุนให้พนักงานมีความสามารถเพิ่มรายได้และมีการจัดการทางการเงินที่ดี เช่น การทำบัญชีในครัวเรือน การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานของความสุขในครัวเรือน อันนำไปสู่ทรัพยากรที่ดีขององค์การคือ การมีพนักงานที่มีความสุขในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การแบ่งปันความรู้ ดุลยภาพงาน ดุลยภาพครอบครัว ความสุขของแรงงานไทย

ABSTRACT

The ability to work with quality depends on the supporting factors from the family and the organization for achieving work-life balance. Therefore, the organization must manage the workforce based on understanding and responding to the family of the employees as well. For this reason, it is leading to this study with the objectives of studying factors that support the family in three aspects which are in term of resources, health and emotions that affect the happiness of Thai workforces which have work and family balance as intermediate factors. We applied multistage sampling design with sample size 300 from employees who work in retail industry in Bangkok province. The study indicated that emotional sharing factors are the strength of management of Thai families. The other two factors are resources and health sharing are less significant than emotional sharing. Organizations should set policies to encourage employees are able to increase their incomes and have well financial management such as household accounting, promoting health knowledge in every dimension which leads to good resources of the organization.

Keywords: knowledge sharing, work balance, family balance, happiness of Thai workers

บทนำ

องค์การส่วนใหญ่เผชิญปัญหาการทำงานของพนักงานที่ไม่มีประสิทธิภาพหรืออัตราการคงอยู่ของพนักงานต่ำทำให้องค์การไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ การบริหารงานในองค์การให้มีประสิทธิภาพนอกจากทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน สร้างแรงจูงใจและสร้างความผูกพันในองค์การ (Boonchokcharoensri, 2015) จำเป็นต้องสร้างความสุขในการทำงานให้เกิดขึ้นเป็นลำดับแรก โดยการทำงานอย่างมีความสุขเริ่มต้นจากครอบครัวซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการสั่งสมทักษะทางอารมณ์และปัญญารวมถึงทัศนคติ วิธีการจัดการกับปัญหา และสร้างความเชื่อมั่น การบริหารในครอบครัวจึงเป็น

ปฐมบทที่จะสร้างแรงงานที่มีคุณภาพเข้าสู่ตลาดแรงงานและส่งผลต่อหน่วยงานที่รับแรงงานเหล่านั้นเข้าไปทำงาน ดังนั้นการได้แรงงานที่มีคุณค่าและมูลค่า สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีสัมพันธภาพที่ดีในการทำงาน มีความรับผิดชอบให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และชอบการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จึงเป็นปัจจัยที่มีคุณภาพและก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีความสุข มีความรักงาน มีความผูกพันกับองค์การและมีความรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อประสบความสำเร็จในการทำงาน นอกจากนี้หากองค์การต้องการรักษาทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถให้อยู่กับองค์การต่อไป จำเป็นที่จะต้องมีการจัดการให้บุคลากรมีความสมดุลในการทำงานและในชีวิตครอบครัว (Pongatichat, 2007) ซึ่งประกอบด้วยความสมดุลชีวิตและการทำงานด้านความพึงพอใจ ด้านความผูกพันทางจิตใจ และด้านเวลา (Pianthong et al., 2017) จากสาเหตุดังกล่าว การศึกษาปัจจัยทางด้านครอบครัวที่สนับสนุนความสุขในการทำงานของแรงงานไทย จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ทั้งนี้การจัดการครอบครัวที่ดีเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลถึงดุลยภาพชีวิตกับงานที่ดีของแรงงาน ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญและนำไปสู่การสร้างแรงงานที่มีคุณภาพดีทั้งทางกายภาพและใจ และเมื่อแรงงานดังกล่าวไปอยู่ในองค์การก็จะเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพสร้างความมั่นคงให้กับองค์การนั้น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการแบ่งปันด้านทรัพยากรของสมาชิกในครอบครัว การแบ่งปันด้านการดูแลสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว การแบ่งปันด้านอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว ความสามารถในการจัดการดุลยภาพงาน ความสามารถในการจัดการดุลยภาพครอบครัว และความสุขของแรงงานไทย

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลคั่นกลางของการจัดการดุลยภาพงานและการจัดการดุลยภาพครอบครัว

สมมติฐาน

H1: การแบ่งปันด้านทรัพยากรจะมีอิทธิพลต่อการจัดการดุลยภาพงาน

H2: การแบ่งปันด้านทรัพยากรจะมีอิทธิพลต่อการจัดการดุลยภาพครอบครัว

H3: การแบ่งปันด้านสุขภาพจะมีอิทธิพลต่อการจัดการดุลยภาพงาน

H4: การแบ่งปันด้านสุขภาพจะมีอิทธิพลต่อการจัดการดุลยภาพครอบครัว

H5: การแบ่งปันด้านอารมณ์จะมีอิทธิพลต่อการจัดการดุลยภาพงาน

H6: การแบ่งปันด้านอารมณ์จะมีอิทธิพลต่อการจัดการดุลยภาพครอบครัว

H7: การจัดการดุลยภาพงานมีอิทธิพลต่อความสุขของแรงงานไทย

H8: การจัดการดุลยภาพครอบครัวมีอิทธิพลต่อความสุขของแรงงานไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นพนักงานที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนที่ทำงานในอุตสาหกรรมค้าปลีกในกรุงเทพมหานคร โดยใช้ขนาดตัวอย่าง 300 คน และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

2. ปัจจัยที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย บุพปัจจัย ได้แก่ การแบ่งปันด้านทรัพยากรของสมาชิกในครอบครัว ประกอบด้วยปัจจัย ลำดับที่สองคือ ทรัพยากรที่จับต้องได้ และทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ การแบ่งปันด้านสุขภาพ การแบ่งปันด้านอารมณ์ ปัจจัยคั่นกลาง คือ ความสามารถในการจัดการดุลยภาพงาน และการจัดการดุลยภาพครอบครัว และปัจจัยตาม คือ ความสุขของแรงงานไทย

3. ระยะเวลาที่ทำการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ในช่วงเดือนมิถุนายน 2562 ถึงเดือนกรกฎาคม 2562

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความสุขของแรงงานไทยเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกในการบริหารงานในองค์การ เนื่องจากการบริหารทรัพยากรมนุษย์จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว เพราะเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนองค์การ แม้ว่าจะมีการวางแผนที่ดีโดยกำหนดกลยุทธ์การบริหารและนโยบายต่าง ๆ อย่างชัดเจน เพื่อสนับสนุนการทำงาน แต่ถ้าพนักงานยังมีปัญหาส่วนตัวอันสืบเนื่องจากครอบครัว ก็จะทำงานด้วยความกังวลใจ และไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการไม่สนองตอบต่อการมีส่วนร่วมในการทำงาน ทั้งนี้อิทธิพลจากครอบครัวนับเป็นปัจจัยพื้นฐานในการสั่งสมทักษะทางอารมณ์และปัญญา รวมถึงทัศนคติ วิธีการจัดการกับปัญหา และสร้างความเชื่อมั่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าพนักงานผู้นั้นเป็นผู้นำของครอบครัว ดังนั้นเมื่อพนักงานมีความสุขในการทำงานส่งผลให้การขาดงานลดลง (absenteeism) อัตราการลาออกของพนักงานลดลง (low turnover) และการรักษาพนักงานให้อยู่กับองค์การได้นาน (employee retention) ก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจในงานและเกิดความผูกพันกับองค์การ (Aaron, C. & Ronit, G., 2007; Armstrong-Stassen, M. & Cameron, S., 2005) สามารถนำพาองค์การให้ประสบความสำเร็จตรงตามเป้าหมายที่องค์การกำหนดไว้ ได้แก่ การเพิ่มความสามารถในการทำกำไร การเพิ่มความสามารถในการชำระหนี้ และการจัดการสินทรัพย์ให้มีประสิทธิภาพโดยใช้ความสามารถและความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้งานขององค์การประสบความสำเร็จ (Phengnaren, 2004) ซึ่งเมื่อบุคคลมีความรู้สึก และมีทัศนคติที่ดีต่อองค์การก็จะส่งผลให้มีความสุขในการทำงาน

การแบ่งปันด้านทรัพยากรของสมาชิกในครอบครัว (RS)

ทรัพยากรเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะใช้ในการขับเคลื่อนให้สามารถดำเนินงานไปตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน และปัจจัยอื่น ๆ ที่จะต้องนำมาใช้ในกระบวนการดำเนินงานทุกชนิดตั้งแต่การผลิตจนถึงการบริหาร โดยสามารถแบ่งเป็นทรัพยากรที่จับต้องได้ (tangible resources) และทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ (intangible resources)

การแบ่งปันทรัพยากรที่จับต้องได้ (Tangible resources: TR) รายได้ การใช้จ่าย การออมและการแบ่งปันเงินเป็นมิติที่สำคัญของครอบครัวซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ส่วนตัว การสมรส และครอบครัว (Voydanoff, 1990) โดยคุณภาพชีวิตของครอบครัวขึ้นกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ความรอบคอบในการใช้จ่ายเงิน และรายได้ของครอบครัว (Hibbert & Beutler, 2001) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยที่ระบุว่าหนี้ของผู้บริโภค เช่น บัตรเครดิต มีบทบาทอย่างมากในการทำลายคุณภาพชีวิตของครอบครัว (Dew, 2007)

การแบ่งปันทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ (Intangible resources: IR) ความสามารถ (capabilities) เป็นทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งถือเป็นแหล่งที่มาของความสำเร็จ เพราะไม่สามารถหาซื้อได้ง่าย (Molloy & Barney, 2015) โดยความสามารถของบุคคลเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถเปลี่ยนทรัพยากรเหล่านี้ให้เป็นความได้เปรียบในการแข่งขัน หากคนในครอบครัวมีความรู้ มีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ชัดเจนจะทำให้เกิดความได้เปรียบและโอกาสการพัฒนาครอบครัว เนื่องจากความรู้เป็นสินทรัพย์ทางปัญญา (intellectual assets) ที่ไม่สามารถวัดและนับออกมาเป็นตัวเลขที่ชัดเจนได้ ถือเป็นทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ (intangible assets) ซึ่งจะต้องได้รับการเอาใจใส่ ดูแลมากกว่าทรัพย์สินที่จับต้องได้ (tangible assets)

การแบ่งปันด้านการดูแลสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว (HS)

สุขภาพเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งในสามอันดับแรก (นอกจากภาวะเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ในครอบครัว) ที่ทำให้คนไทยมีความสุข (Gray, 2012) สอดคล้องกับผลการตอบสนองต่อความเครียดจากการทำงานบ่อยครั้งหรือมากเกินไป จะส่งผลกระทบต่อระบบภูมิคุ้มกันบกพร่อง เกิดปัญหาสุขภาพ ไม่ว่าสุขภาพร่างกายหรือสุขภาพจิตใจ และมีผลกระทบทางลบต่อความสุข (Pais-Ribeiro, 2012) นอกจากนี้ยังพบว่าความสุขมีความสัมพันธ์กับทั้งสุขภาพจิตและสุขภาพกาย (Nan et al., 2014) และเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญแห่งความสุข

การแบ่งปันด้านอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว (ES)

ความสมดุลระหว่างการทำงานเพื่อความสุขของพนักงานเป็นประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ โดยความสุขจากการทำงานขึ้นกับความสามารถของบุคคลในการจัดการกับความต้องการของงานและครอบครัว ซึ่งขึ้นกับประเภทของงาน องค์การที่ทำงาน และบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ความสุขที่เกิดจากการทำงานที่พบมากที่สุดได้รับอิทธิพลมาจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และนโยบายขององค์การ ซึ่งการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาเป็นปัจจัยสำคัญมากในการลดความเครียดในที่ทำงาน (Kirmeyer & Lin, 1987) นอกจากนี้ความสุขที่เกิดจากปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานอันเนื่องมาจากคู่สมรส สมาชิกในครอบครัว และเพื่อน โดยคู่สมรสเป็นปัจจัยที่สนับสนุนทางบวกที่สำคัญและส่งผลต่อการประเมินความสุขในชีวิต (Kim & Ling, 2001) และความขัดแย้งที่

เกิดขึ้นจากการทำงานและที่ไม่ใช่งาน (ครอบครัว) จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต (Greenhaus & Beutell, 1985; Voydanoff, 2005)

ความสามารถในการจัดการดุลยภาพงาน (WRK)

การวัดความสมดุลระหว่างงานและครอบครัวครอบคลุมถึงบุคคลสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและพอใจในบทบาทการทำงานและครอบครัว ดังนั้นจึงก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างงานและครอบครัว (Greenhaus & Powell,2006) การมีชีวิตที่สมดุลระหว่างการใช้ชีวิตกับครอบครัว และการใช้ชีวิตในที่ทำงานนั้น แต่ละบุคคลจะต้องสามารถกระจายหรือแบ่งทรัพยากรของแต่ละคน เช่น พลังงาน เวลา และความมุ่งมั่น เพื่อใช้ในแต่ละบทบาทในแต่ละมิติของชีวิตได้และก่อให้เกิดความพึงพอใจในที่ทำงานและที่บ้านโดยก่อให้เกิดความขัดแย้งน้อยที่สุด (Pongatichat, 2007; Noon & Blyton, 2007)

ความสามารถในการจัดการดุลยภาพครอบครัว (LFE)

ในปัจจุบันถึงแม้ว่ามีจำนวนแรงงานเพิ่มขึ้นแต่ปัญหาแรงงานที่สำคัญ คือ ความกดดันด้านเวลา ซึ่งต้องรับผิดชอบงานที่บ้านและตอบสนองความคาดหวังในการทำงานที่สูงขึ้น จึงต้องทำงานมากขึ้น (Glass & Finley, 2002; van der Lippe, 2007) ความไม่ตรงกันระหว่างครอบครัวและบทบาทการทำงานอาจเป็นผลเสียต่อทั้งพนักงานและนายจ้าง จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ระดับความเครียดและความรู้สึกเหนื่อยหน่ายที่สูงขึ้น ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจ ประสิทธิภาพการทำงาน และความมุ่งมั่นขององค์การลดลง รวมทั้งการขาดงานเพิ่มขึ้นเนื่องจากเกิดความขัดแย้งระหว่างงานและครอบครัว (Eby, Casper, Lockwood, Bordeaux, & Brinley, 2005) ดังนั้นการสร้างสมดุลระหว่างครอบครัวและการทำงาน ต้องมีนโยบายในการทำงานที่ชัดเจนโดยคำนึงถึงชีวิตการทำงาน และออกแบบให้เกิดความยืดหยุ่นมากขึ้นในการกำหนดตารางเวลา (Pianthong, 2017) เพื่อช่วยในการทำงานและการดูแลบุคคลต่าง ๆ ภายในครอบครัว นอกจากนี้ยังต้องให้การสนับสนุนทางอารมณ์โดยคำนึงถึงภาวะผู้นำและวัฒนธรรมขององค์การ (Lapierre & Allen, 2006)

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) และการทดสอบเพื่อยืนยันตัวแบบ (confirmatory model analysis) โดยในตัวแบบมีปัจจัยลำดับที่ 2

ขนาดตัวอย่าง คำนวณจาก Westland (2010) $n \geq 50*r^2 - 450*r + 1100$ ซึ่งในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย indicators = 33 และ latent = 6 ได้จำนวนตัวอย่างอย่างน้อยที่สุดคือ 300 คน โดยใช้แผนการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีสุ่มแบบง่ายในตราสินค้าร้านค้าปลีกในกรุงเทพมหานคร 5 ตราสินค้า ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีสุ่มแบบง่าย 5 เขตจาก 50 เขตในกรุงเทพมหานคร ขั้นตอนที่ 3 สุ่มแบบง่าย

โดยสุ่มร้านค้าปลีกขนาดเล็กเขตละ 4 ร้าน ร้านค้าปลีกขนาดใหญ่เขตละ 2 ร้าน ขั้นตอนที่ 4 สุ่มแบบง่ายโดยสุ่มพนักงานในร้านค้าปลีกขนาดเล็กมาร้านละ 3 คน และ 6 คนในร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ โดยได้จำนวนตัวอย่างกลุ่มละ 30 คน รวมเป็น 300 คน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและขนาดตัวอย่าง

ตราสินค้าร้านค้าปลีก	การสุ่มตัวอย่าง	จำนวนตัวอย่าง (คน)
เซเว่น อีเลฟเว่น	5 เขต * 4 ร้าน * 3 คน	60
เทสโก้ โลตัส	5 เขต * 4 ร้าน * 3 คน	60
ท็อปส์ ซุปเปอร์มาร์เก็ต	5 เขต * 2 ร้าน * 6 คน	60
ฟู้ดแลนด์	5 เขต * 2 ร้าน * 6 คน	60
บิ๊กซี	5 เขต * 2 ร้าน * 6 คน	60
รวมทั้งสิ้น		300

การสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลเครื่องมือดำเนินการดังนี้สร้างแบบสอบถามที่พัฒนามาตรวัดจากวรรณกรรมและใช้มาตรวัดแบบ 5 ระดับ ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านโดยผ่านการวิเคราะห์ค่า IOC เท่ากับ 1 และนำไปทดสอบเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงมาตรวัดผลการทดสอบด้วยค่า Cronbach's Alpha ได้ค่ามากกว่า 0.7 ทุกรายการ โดยมีค่าระหว่าง 0.737 ถึง 0.887 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์แห่งความผันแปร และการทดสอบตัวแบบใช้สมการโครงสร้างแบบ covariance based

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 พื้นฐานทางประชากรศาสตร์และการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายโดยมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 59 กลุ่มอายุมากกว่า 45 ปี มีจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 64 และกลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ 63 ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา ปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 69 รองลงมาคือระดับสูงกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 29 โดยมีลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นบ้านส่วนตัวโดยมีสัดส่วนสูงสุดถึงร้อยละ 90 รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยมากที่สุดตั้งแต่ 35,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 83 รองลงมาคือ 25,001 - 35,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8 โดยส่วนใหญ่มีขนาดของครัวเรือนจำนวน 4 - 6 คน คิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมา คือขนาดครัวเรือนจำนวน 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 46 ครัวเรือนส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนที่ต้อง

อุปการะสูงถึงร้อยละ 82 และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ต้องอุปการะจำนวน 1 - 2 คน คิดเป็นร้อยละ 74 รองลงมาคือจำนวน 3 - 4 คน คิดเป็นร้อยละ 22 ในด้านภาระหนี้สิน หน่วยตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีภาระหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 55 แต่สำหรับผู้ที่มีภาระหนี้สินส่วนใหญ่เป็นหนี้ในระบบมากกว่าหนี้นอกระบบ

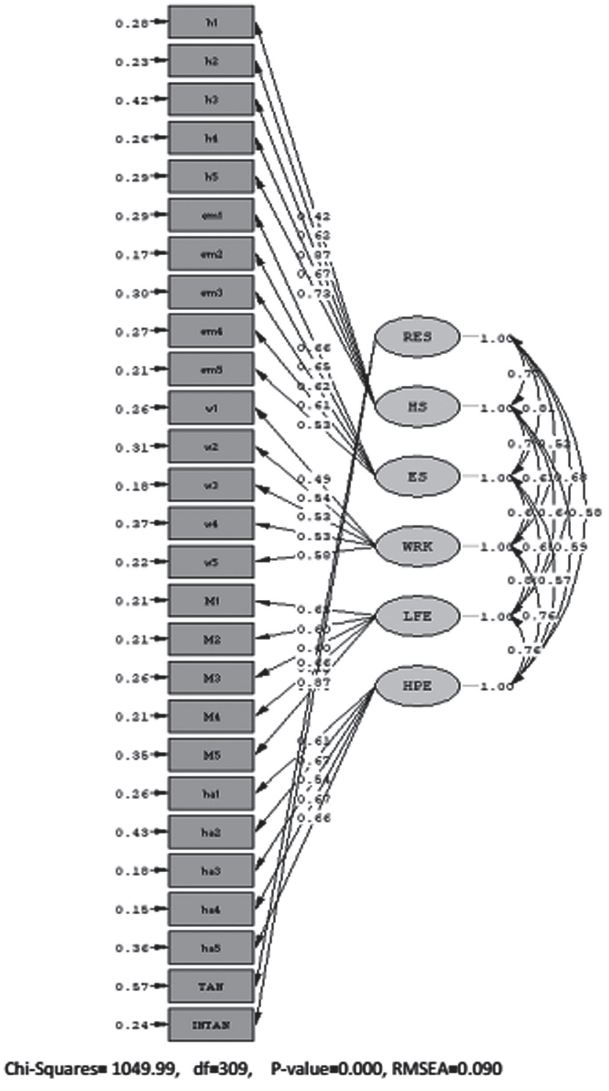
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ของปัจจัยที่ศึกษา การแบ่งปันด้านทรัพยากร (RS) ด้านสุขภาพ (HS) ด้านอารมณ์ (ES) การจัดการด้านดุลยภาพงาน (WRK) การจัดการด้านดุลยภาพครอบครัว (LFE) และความสุขของแรงงานไทย (HPE) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 และ 2

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยอิสระ คือ RS, HS และ ES โดยปัจจัย ES มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แล้วยังมีค่าสัมประสิทธิ์ความผันแปรต่ำที่สุดด้วย ในส่วนของปัจจัยคั่นกลาง คือ (WRK) และ (LFE) มีขนาดใกล้เคียงกันในด้านค่าเฉลี่ย แต่ปัจจัย WRK มีคะแนนเกาะกลุ่มมากกว่า ส่วนปัจจัย (HPE) มีค่าเฉลี่ยในระดับมากและค่าสัมประสิทธิ์แห่งความผันแปรเพียงร้อยละประมาณ 16

ส่วนที่ 3 เพื่อศึกษาตัวแบบสมการโครงสร้าง การแบ่งปันด้านทรัพยากร (RS) ด้านสุขภาพ (HS) ด้านอารมณ์ (ES) ส่งผลต่อการจัดการด้านดุลยภาพงาน (WRK) การจัดการด้านดุลยภาพครอบครัว (LFE) และนำไปสู่ความสุขของแรงงานไทย (HPE) เพื่อตอบวัตถุประสงค์

ตารางที่ 2 ค่าสถิติของแต่ละปัจจัยในภาพรวม

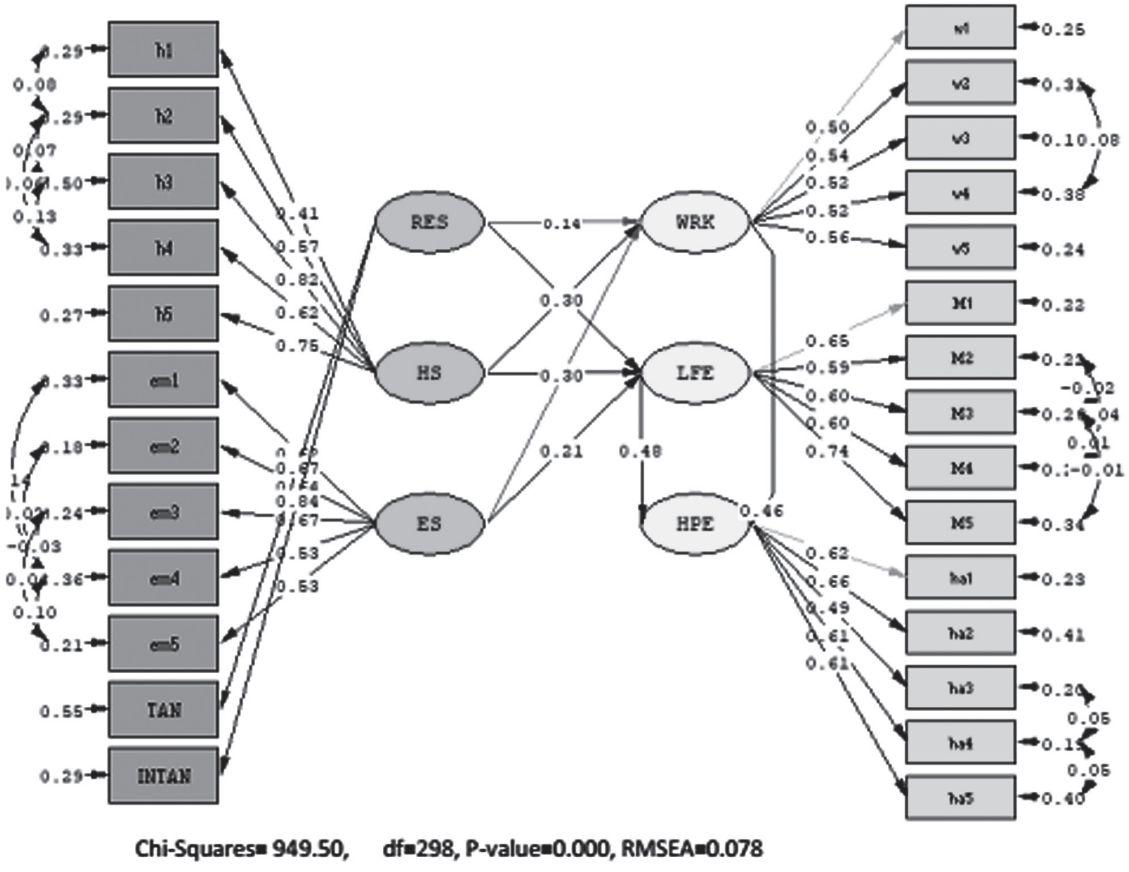
ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	สัมประสิทธิ์แห่งความผันแปร	แปลผล
การแบ่งปันด้านทรัพยากร (RS)	3.99	0.706	0.177	มาก
การแบ่งปันด้านสุขภาพ (HS)	4.22	0.704	0.167	มาก
การแบ่งปันด้านอารมณ์ (ES)	4.31	0.652	0.151	มาก
ดุลยภาพงาน (WRK)	4.28	0.583	0.136	มาก
ดุลยภาพครอบครัว (LFE)	4.27	0.677	0.159	มาก
ความสุขของแรงงานไทย (HPE)	4.27	0.671	0.157	มาก

ภาพที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (CFA: confirmatory factor analysis)

ข้อ 2 และสมมติฐาน ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ 1) การทำ confirmatory factor analysis เพื่อยืนยันการจัดกลุ่มตัวแปรเชิงประจักษ์ในแต่ละปัจจัย

ผลการทดสอบ Chi-Square/df = 3.38 Normed Fit Index (NFI) = 0.953 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.839 Comparative Fit Index (CFI) = 0.967 Root Mean Square Residual (RMR) = 0.0406 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.858 จัดว่าความเหมาะสมของตัวแบบในการวิเคราะห์ปัจจัยไม่มีการทับซ้อน ใช้ได้ในระดับพอใช้ค่อนข้างดี

ภาพ 2 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างปรับความกลมกลืน

2. การทดสอบตัวแบบตามกรอบแนวคิดของการศึกษา

ผลการทดสอบ Chi-Square/df = 3.18 Normed Fit Index (NFI) = 0.955 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.838 Comparative Fit Index (CFI) = 0.970 Root Mean Square Residual (RMR) = 0.0453 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.850 จัดว่าความเหมาะสมของตัวแบบในการแบ่งปัจจัยอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 3 ค่าดัชนีความกลมกลืนเหมาะสมที่นิยมใช้จากการวิเคราะห์ตัวแบบตามกรอบแนวคิด

ดัชนี	ค่า	ค่ามาตรฐาน		อ้างอิง
Chi Square	949.50	-		-
Degree of Freedom	298	-		-
X^2 / df	3.18	<= 5.00	Good	Wheaton et al. (1997)
RMSEA	0.075	< 0.08	Good	MacCallum et al. (1996)
P value	0.000	> 0.05		
CFI	0.970	> 0.90	Good	Hu &Bentler (1999)
GFI	0.858	> 0.90	Moderate	Sharma et al. (2005)
AGFI	0.871	> 0.90	Moderate	Sharma et al. (2005)
RMR	0.045	< 0.05	Good	Diamantopoulos & Siguaw (2000)

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการทดสอบด้วยดัชนีมาตรฐานตามหลักการของ SEM แบบ covariance based จำนวน 7 ค่า อยู่ในระดับ good 4 ค่า และ moderate 2 ค่า ส่วนค่า P = 0.000 ไม่ใช้ทั้งนี้เนื่องจากการใช้ค่า p - value > 0.05 เป็นการตรวจสอบความเหมาะสม มักใช้ไม่ค่อยได้ด้วยเหตุผลที่ค่าดังกล่าวมักจะไม่เสถียร ขึ้นกับสาเหตุสองประการคือ ความซับซ้อนของตัวแบบ (จำนวนตัวแปรเชิงประจักษ์และตัวแปร construct) และขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์โดยทั่วไป ค่า p-value > 0.05 มัก ไม่ใช้กันในการตัดสิน (Schlermelleh-Engel et al. (2003); Vandenberg (2006)) สรุปผลว่าตัวแบบอยู่ในระดับ พอใช้ค่อนข้างดี

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติ t ในการวิเคราะห์

ความสัมพันธ์	สัมประสิทธิ์	t-test	สรุปผล
RS -> WRK	0.138	1.849	ไม่สนับสนุน
RS -> LFE	0.299*	1.968*	สนับสนุน
HS -> WRK	0.451**	3.055**	สนับสนุน
HS -> LFE	0.296*	2.272*	สนับสนุน
ES -> WRK	0.138	1.849	ไม่สนับสนุน
ES ->LFE	0.208	1.537	ไม่สนับสนุน
WRK->HPE	0.458***	6.764***	สนับสนุน
LFE -> HPE	0.475***	7.459***	สนับสนุน

หมายเหตุ: *p = .05, **p = 0.01, ***p = 0.001

จากตารางที่ 4 พบว่า สามารถแบ่งผลการทดสอบได้ 2 ประเภทคือ 4.1 ผลการทดสอบที่สนับสนุนสมมติฐาน คือ การแบ่งปันด้านทรัพยากร (RS) และการแบ่งปันด้านสุขภาพ (HS) ส่งผลเชิงบวกต่อการจัดการดุลยภาพครอบครัว (LFE) ด้วยระดับนัยสำคัญ และการแบ่งปันด้านสุขภาพ (HS) ส่งผลเชิงบวกต่อการจัดการดุลยภาพงาน (WRK) ด้วยระดับนัยสำคัญยิ่ง นอกจากนี้ การจัดการดุลยภาพงาน (WRK) และการจัดการดุลยภาพครอบครัว (LFE) ส่งผลเชิงบวกต่อความสุขของแรงงานไทยด้วยระดับนัยสำคัญอย่างยิ่ง 4.2 ผลการทดสอบที่ไม่สนับสนุนสมมติฐาน คือ การแบ่งปันด้านทรัพยากร (RS) และการแบ่งปันด้านอารมณ์ (ES) ไม่ส่งผลต่อการจัดการดุลยภาพงาน (WRK) และการแบ่งปันด้านอารมณ์ (ES) ไม่ส่งผลต่อการจัดการดุลยภาพครอบครัว (LFE)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาอิทธิพลของการแบ่งปันด้านทรัพยากรต่อการจัดการดุลยภาพครอบครัวนี้สนับสนุนทฤษฎีฐานทรัพยากร (resource base view theory) ในส่วนของการแบ่งปันด้านทรัพยากรของสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยสนับสนุนการแบ่งปันทรัพยากรโดยเฉพาะทรัพยากรที่ไม่สามารถจับต้องได้ในด้านการเรียนรู้ของสมาชิกในครอบครัวเพื่อก่อให้เกิดสินทรัพย์ทางปัญญาอันเป็นแหล่งที่มาของความสำเร็จและความได้เปรียบในการแข่งขัน การแบ่งปันด้านสุขภาพโดย

ส่งเสริมให้ครอบครัวมีสุขภาพกายและใจที่ดี มีผลต่อการจัดการดุลยภาพงานและดุลยภาพครอบครัว ซึ่งเมื่อพนักงานมีสุขภาพที่ดีทั้งกายและใจ มีความพร้อมในการทำงานและนำไปสู่ความรักในการทำงาน ทำให้บุคลากรคงอยู่กับองค์กรนาน (Greenhaus & Powell, 2006) และถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสุข (Lobos et al., 2016)

สำหรับผลการศึกษาอิทธิพลของการแบ่งปันด้านอารมณ์ ข้อมูลเชิงประจักษ์ในงานวิจัยนี้ไม่สนับสนุนการจัดการดุลยภาพงานและดุลยภาพครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Lim, 2016) โดยพบว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมส่งผลต่อการแสดงออกทางอารมณ์ โดยวัฒนธรรมตะวันตกมีการแสดงออกทางอารมณ์สูงและสนับสนุนให้มีการแสดงออกทางอารมณ์ นอกจากนี้วัฒนธรรมไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ โดยศาสนาพุทธสอนให้แต่ละบุคคลสำรวม ส่งผลให้มีการแสดงออกทางอารมณ์น้อยโดยควบคุมและระมัดระวังตนให้อยู่ในขอบเขตของความถูกต้องและเหมาะสมทั้งทางกาย วาจา และใจ โดยควบคุมตนในการแสดงท่าทีไม่ให้เกิดการกระทบกระทั่งกับบุคคลอื่น รวมถึงการระมัดระวังในการวางตนทางอิริยาบถและการแสดงออกทางอากัปกิริยามารยาท ตลอดจนการยับยั้งวาจาอันเป็นโทษ และพูดแต่ความเป็นจริง นอกจากนี้ยังสอนให้ไม่คิดทำร้ายผู้อื่น มีสติเท่าทันและทำแต่สิ่งที่ดีและเกิดประโยชน์ เกิดสุข และบุญกุศล (Saengswag, 2002)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากการวิจัย

การนำผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงการจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากครอบครัวขนาดกลางและมีหนี้สินครัวเรือนมากกว่าร้อยละ 70 สิ่งที่องค์การทั้งหลายที่พนักงานกลุ่มนี้ทำงานจะต้องกำหนดกลยุทธ์ทางด้านทรัพยากรมนุษย์ คือ การส่งเสริมให้ความรู้ในการจัดการการเงินภายในครัวเรือน เช่น สอนการทำบัญชีครัวเรือน ในส่วนของการจัดการด้านสุขภาพเป็นประเด็นสำคัญที่องค์กรธุรกิจต้องสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพของพนักงานทั้งในด้านความรู้และการออกกำลังกาย วิธีการบริโภคที่ถูกหลักโภชนาการ เพื่อนำความรู้เหล่านี้กลับไปจัดการและแบ่งปันกับสมาชิกในครัวเรือน นอกจากนี้ยังควรมีการส่งเสริมความรู้ในด้านต่าง ๆ ไปยังครอบครัวของพนักงานในลักษณะการดำเนินธุรกิจ โดยมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Corporate Social Responsibility: CSR) ขององค์กร ซึ่งกลยุทธ์ทางด้านทรัพยากรมนุษย์ดังกล่าวจะส่งผลต่อผลประกอบการขององค์กรโดยผ่านตัวพนักงานในด้านความสุขในครอบครัว และนำมาซึ่งความสุขในการทำงาน ทำให้บุคลากรคงอยู่กับองค์กรนาน (Greenhaus & Powell, 2006)

งานวิจัยนี้มีการขยายผลจากทฤษฎีฐานทรัพยากรที่กล่าวว่าทรัพยากรองค์กรแบ่งเป็นสิ่งที่จับต้องได้ เช่น ปัจจัยทางการเงินหรือสินทรัพย์อย่างอื่น และสิ่งที่จับต้องไม่ได้

เช่นความรู้ สมรรถนะในแต่ละด้านของพนักงานหรือองค์กร แต่เมื่อนำทฤษฎีมาประยุกต์ศึกษากับการจัดการในหน่วยขององค์กรขนาดเล็กที่สุดคือครอบครัว พบว่าการสนับสนุนปัจจัยทางอารมณ์ (emotional support) ซึ่งเป็นทรัพยากรในตัวบุคคลสามารถที่จะส่งผลต่อคนรอบข้างทั้งในระดับครอบครัวหรือระดับธุรกิจ ซึ่งในส่วนนี้อาจยังไม่มีการนิยามว่าปัจจัยทางอารมณ์ เป็นทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ ทั้งนี้เพราะปัจจัยทางอารมณ์มีความแตกต่างกับปัจจัยทางความรู้ที่สร้างได้ง่ายกว่าโดยวิธีการจัดการความรู้ แต่ปัจจัยทางอารมณ์มีความซับซ้อนกว่าและสร้างยากกว่า นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังแบ่งแยกปัจจัยการจัดการดุลยภาพงาน และการจัดการดุลยภาพครอบครัวออกจากกัน เพื่อให้ทราบถึงระดับอิทธิพลของปัจจัยทั้งสองที่ส่งผลต่อความสุขของแรงงานไทยได้อย่างชัดเจน โดยพบว่าตัวแปรที่ทำหน้าที่ส่งผ่านการแบ่งปันด้านทรัพยากร สุขภาพ และอารมณ์ไปยังความสุขของแรงงานไทย คือ การจัดการดุลยภาพงาน และการจัดการดุลยภาพครอบครัว สามารถเป็นปัจจัยส่งผ่านแบบสมบูรณ์ (complete mediation) โดยทั้งสองปัจจัยมีระดับอิทธิพลที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้นผลลัพธ์การศึกษาในงานนี้เป็นการขยายผลทางทฤษฎีโดยใช้หลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดความสมดุลในการทำงานและการใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทของแต่ละบุคคล

2. ข้อเสนอแนะด้านการต่อยอดงานวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานที่เน้นศึกษาเฉพาะพนักงานที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมค้าปลีก เพื่อให้เกิดความสุขในการปฏิบัติงาน งานวิจัยนี้จึงยังขาดในส่วนของพนักงานที่ปฏิบัติงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิตและภาคธุรกิจบริการ ดังนั้นเพื่อให้ได้ความรู้ตามกรอบแนวคิดวิจัยให้กว้างขึ้น ควรเพิ่มเติมโดยศึกษากับกลุ่มพนักงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิตและภาคธุรกิจบริการที่มีลักษณะการทำงานแตกต่างกันด้วย นอกจากนี้ควรขยายการศึกษาเพิ่มในการจัดการดุลยภาพงานและการจัดการดุลยภาพครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างไร กล่าวคือถ้าเพิ่มการจัดการดุลยภาพงานให้สูงขึ้นจะทำให้การจัดการดุลยภาพครอบครัวสูงขึ้นหรือไม่ เนื่องจากงานวิจัยนี้พบว่าการจัดการดุลยภาพงานและการจัดการดุลยภาพครอบครัวมีลักษณะความสัมพันธ์ย้อนกลับ หรือความสัมพันธ์แบบสองทิศทาง (non-recursive model)

REFERENCES

Aaron, C. & Ronit, G. (2007). Prediction absenteeism and turnover intentions by past absenteeism and work attitudes. Career Development International, 12(5),416-432.

Armstrong-Stassen, M. & Cameron, S. (2005). Factors related to the career satisfaction of older managerial and professional women. Career Development International, 10(3), 203-15.

Boonchokcharoensri, S. (2015). Work environment, job characteristics and supervisors' factors influence employee engagement in Bangkok. Master's degree in business, Bangkok University. (in Thai)

Dew, J. P. (2007). Two sides of the same coin? The differing roles of assets and consumer debt in marriage. Journal of Family and Economics issues, 28, 89-104.

Eby, L., Casper, W., Lockwood, A., Bordeaux, C., & Brinley, A. (2005). Work and family research in IO/OB: Content analysis and review of the literature (1980-2002). Journal of Vocational Behavior, 66(1), 124-197.

Glass, J. & Finley, A. (2002). Coverage and effectiveness of family-responsive workplace policies. Human Resource Management Review, 12(3), 313-337.

Gray, R. (2012). Physical health and mental illness: A silent scandal. International Journal of Mental Health Nursing, 21, 13-22.

Greenhaus, J. & Beutell, N. (1985). Source of conflict between work and family roles. The Academy of Management Review, 10, 76-88.

Greenhaus, J. & Powell, G. (2006). When work and family are allies: a theory of work-family enrichment. The Academy of Management Review, 31, 72-92.

Hibbert, J.R. & Beutler, I. F. (2001). The effects of financial behaviors on the quality of family life: Evidence from adolescent perceptions. Annual association for financial counseling. Orlando.

Kim, J. & Ling, C. (2001). Work-family conflict of women entrepreneurs in Singapore. Women in Management Review, 16(5), 204-221.

Lapierre, M. & Allen, D. (2006). Work-supportive family, family-supportive supervision, use of organizational benefits, and problem-focused coping: implications for work-family conflict and employee well-being. Journal of Occupational Health Psychology, 11(2), 169-181.

Lim, N. (2016). Cultural differences in emotion: differences in emotional arousal level between the East and the West. Integrative Medicine Research, 5, 105-109.

Lobos, G. et al. (2016). In the choice between health and money. Cad. Saude Public, 32(5), 1-12.

Ribeiro, J. & Galinha, I. (2012). Cognitive, affective and contextual predictors of subjective wellbeing. International Journal of Wellbeing, 2(1), 34-53.

Phengnaren, P. (2004). Factor related to the organization commitment of automobile company employees. Mahidol university. (in Thai)

Pianthong, K., Sarakan, K. & Aksornwong, R. (2017). A factor analysis of work life balance of psychiatric nurses, 31(2), 109-119. (in Thai)

Pongatichat, P. (2007). Work life balance: True stories or just fiction. Journal of Civil servant, 51, 45-50. (in Thai)

Sangsawang, P. (2002). Emotion, Mind and Buddhism. Academic Services Journal Songkla university, 13(3), 20-35. (in Thai)

Voydanoff, P. (1990). Economic distress and family relations: A review of the eighties. Journal of Marriage and the family, 52, 1099-1115.

Voydanoff, P. (2005). Toward a conceptualization of perceived work family fit and balance: a demand and resources approach. Journal of Marital status and Family, 67, 822-836.

Research Article

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อทางการเมือง ศึกษาเปรียบเทียบเขตอำเภอเมืองและอำเภอรอบนอก จังหวัดเชียงราย

FACTORS AFFECTING POLITICAL MEDIA LITERACY OF PEOPLE IN URBAN AND SUBURBAN AREA OF CHIANG RAI PROVINCE

คมสัน รัตนะสิมากูล[1*] และ ทศพล พงษ์ต๊ะ[2]

Komsan Rattanasimakul[1*] and Thotsapon Pongta[2]

สาขานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย[1*]

สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย[2]

Division of Communication Arts, Faculty of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University[1*]

School of Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University[2]

komsan.crru@gmail.com[1*]

Received: 2019-05-31

Revised: 2019-11-01

Accepted: 2019-11-04

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อทางการเมือง ศึกษาเปรียบเทียบเขตอำเภอเมืองและอำเภอรอบนอก จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรู้เท่าทันสื่อการเมืองของประชาชนในเขตเมืองและเขตชนบท จังหวัดเชียงราย และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการรู้เท่าทันสื่อทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด

ผลการศึกษา พบว่า การรู้เท่าทันสื่อการเมืองของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระดับปานกลาง โดยจำแนกเป็นการเข้าถึงสื่อการเมืองและการวิเคราะห์ระดับน้อย ส่วนการวิพากษ์ระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างอำเภอเมืองมีระดับการรู้ทันสื่อมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอรอบนอก โดยการใช้สถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม t-test พบว่า การรู้เท่าทันสื่อระหว่างกลุ่มเขตอำเภอเมือง กับอำเภอรอบนอก มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อการเมือง ผลการวิเคราะห์โมเดลการรู้เท่าทันสื่อการเมืองของประชาชนจังหวัดเชียงราย พบว่า โมเดลมีวามสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ตัวแปรลักษณะทางประชากรในโมเดลสามารถอธิบายความเกี่ยวข้องทางการเมืองได้ร้อยละ 29 และตัวแปรลักษณะทางประชากรและความเกี่ยวข้องทางการเมืองในโมเดลสามารถอธิบายการรู้เท่าทันสื่อการเมือง ได้ร้อยละ 29

คำสำคัญ: รู้เท่าทันสื่อการเมือง ปัจจัย เขตอำเภอเมืองและอำเภอรอบนอก จังหวัดเชียงราย

ABSTRACT

The objectives of this research were to examine the media literacy of people in the urban and suburban area of Chiang Rai Province, and to investigate the factors affecting the political media literacy of the people in urban and suburban area of Chiang Rai Province. This research recruited 400 samples to participate in the survey.

The results showed that media literacy of the sample group was found at the moderate level. The sub-categories of media literacy on politics including accessibility and analysis were found at low level while critism was at moderate level. The sample group in urban area held higher level of media literacy than those in the suburban area. The t-test investigation showed that media literacy of people in urban and suburban area indicated significant difference at the confidence level of .01.

The factors affecting media literacy based on analysis of the media literacy model on politics of people in Chiang Rai Province indicated that the model agreed with the emperical information at good level. The characteristics of population in the model could describe the relationship on politics at 29%. Also, the characteristics of population and the relationship within the model could describe media literacy on politics at 29%.

Keywords: Political Media Literacy, Factors, Urban and Suburban, Chiang Rai Province

บทนำ

ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยนั้น สื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อประชาชน เนื่องจาก สื่อมวลชนมีบทบาทในการเป็นเวทีสาธารณะ ที่เปิดโอกาสให้กลุ่มคนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันในสังคมได้เข้ามาใช้พื้นที่ของสื่อในการถกเถียงหรือแลกเปลี่ยนในประเด็นที่กำลังเป็นปัญหาในสังคม ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ก็จะพิจารณาเนื้อหาข้อมูลจากแต่ละฝ่ายมาประกอบในการตัดสินใจในประเด็นดังกล่าว ดังนั้น หากสื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นกลางในการเปิดโอกาสให้แต่ละฝ่ายได้เข้ามาเสนอความคิดเห็นได้อย่างรอบด้าน โดยไม่มีการเลือกข้าง ประชาชนหรือสาธารณชนก็จะได้รับฟังข้อมูลที่รอบด้าน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม สื่อมวลชนก็ถูกตั้งคำถามถึงการทำหน้าที่ในยุคข้อมูลสารสนเทศ ถึงการมิได้นำเสนอข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งทำให้ประชาชนไม่เกิดความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ตรงกับความเป็นจริง จนนำมาสู่ความขัดแย้งในสังคมขึ้นมาได้

การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนนั้นก็ได้ผ่านกระบวนการคัดสรร ตกแต่ง กำหนดกรอบการตีความ ตามจุดประสงค์ของผู้ส่งสารเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผลทำให้ประชาชนรับรู้ความสำคัญและตีความข่าวสารตามกรอบที่ถูกกำหนดขึ้นโดยไม่รู้ตัว โดยข่าวสารที่ประชาชนได้รับนั้นอาจมิใช่เป็นข้อเท็จจริงหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตหรือการตัดสินใจของประชาขนอย่างแท้จริง ซึ่งกลยุทธ์ในการนำเสนอที่แยบยลดังกล่าวเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจของสื่อมวลชนเอง หรือเพื่อผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจ หรือนักการเมือง ผู้มีความเข้าใจถึงอำนาจของสื่อและรู้กลวิธีในการใช้อำนาจของสื่อเป็นอย่างดี บุคคลเหล่านี้จึงพยายามเข้าไปครอบงำสื่อให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจ หรือใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างประโยชน์ให้กับตนเอง

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างวาทกรรมทางสื่อมวลชน (Kaewphat, 2016 & Suriya, 2017) พบว่า มีกระบวนการสร้างประเด็นต่าง ๆ โดยอาศัยกรอบข้อเท็จจริงตามมุมมองและความเชื่อของตนเองเป็นหลักซึ่งอาจจะไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่เป็นความจริง ดังเช่นงานวิจัยของสุรสม กฤษณะจูฑะ (Krisanajutab, 2004) ศึกษา “การเมืองวัฒนธรรมของความเป็นอื่นในพื้นที่สื่อ : การต่อสู้ทางวาทกรรมว่าด้วยพลังงาน” พบว่า ได้มีการนิยามและสร้างภาพคู่ต่อสู้ให้ “กลายเป็นอื่น” ซึ่งเท่ากับเป็นการลดทอนความชอบธรรมและทำให้อีกฝ่ายกลายเป็นชายขอบ ในทางกลับกันฝ่ายที่ต่อต้านได้ใช้ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการตอบโต้อันหลากหลายเพื่อไปให้พ้นกรอบของการจำแนกความแตกต่างทางสังคมที่ตั้งอยู่บนวิธีคิดแบบคู่ตรงข้ามระหว่างตัวเรากับคนอื่น

ดังนั้นการรู้เท่าทันสื่อจึงมีความสำคัญมากในยุคปัจจุบันที่จะช่วยเสริมสร้างให้คนในสังคมมีความพร้อมและภูมิต้านทานในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในสังคมที่จะเข้าถึงประชาธิปไตยต้อง

อาศัยทักษะ 2 ประการ คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดเชิงวิพากษ์ซึ่งการคิดวิเคราะห์จะช่วยทำให้ผู้รับสารแยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น ขณะที่การคิดเชิงวิพากษ์ จะเป็นความตั้งใจที่จะตัดสินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการไม่เห็นคล้อยตามข้ออ้างที่นำเสนอ แต่ตั้งคำถามท้าทาย หรือโต้แย้งข้ออ้างนั้น เพื่อเป็นแนวทางความคิดออกสู่ทางต่างๆที่แตกต่างอันจะนำไปสู่การแสวงหาคำตอบที่สมเหตุสมผลมากกว่าข้ออ้างเดิม ซึ่งทักษะทั้งสองประการดังกล่าวจะช่วยทำให้ประชาชนมีความรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการของการมีส่วนร่วมของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

แนวคิดความรู้เท่าทันสื่อตั้งอยู่บนพื้นฐานการยอมรับว่าสื่อก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบกับผู้รับสารในทางใดทางหนึ่งแต่ระดับและลักษณะของผลกระทบที่เกิดจะขึ้นอยู่กับตัวผู้รับสารเองด้วยปัจจัยสำคัญคือการตีความหมายของสารที่แตกต่างกันในแต่ละคนวัตถุประสงค์ของทฤษฎีความรู้เท่าทันสื่อจึงอยู่ที่การช่วยให้ผู้รับสารมีความเข้าใจในชีวิตและความต้องการของตนที่มีต่อสื่อและสามารถควบคุมการตีความหมายของสารด้วยตนเองไม่ถูกควบคุมจากสื่อมวลชนในการตีความหมายบุคคลที่มีความรู้เท่าทันสื่อจะมองเห็นทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับตนเองในการตีความหมายของสารที่ได้รับและสร้างความหมายของสารเพื่อตอบสนองเป้าหมายในการเปิดรับสารของแต่ละคนในที่สุด

ด้วยความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อที่มีต่อสังคมประชาธิปไตยดังที่กล่าวมาแล้ว การศึกษาครั้งนี้จึงได้มุ่งศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงรายและปัจจัยที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อการเมือง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาแนวทางการจัดทำรูปแบบการให้การศึกษารู้เท่าทันสื่อกับกลุ่มประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรู้เท่าทันสื่อการเมืองของประชาชนในเขตเมืองและเขตชนบท จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการรู้เท่าทันสื่อทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย

นิยามศัพท์

การรู้เท่าทันสื่อการเมือง หมายถึง ความสามารถที่จะเข้าถึง (access) วิเคราะห์ (analyses) และ วิพากษ์ (critic) ประเด็นและเหตุการณ์ทางการเมืองที่ถูกรายงานเป็นข่าว หรือการถกอภิปรายในประเด็นสาธารณะ (public debate) เพื่อแสดงบทบาทที่เหมาะสมในฐานะพลเมืองที่มีข้อมูลในสังคมประชาธิปไตย โดยประเด็นดังกล่าวประกอบด้วย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม สิทธิและความรับผิดชอบ (ระบอบประชาธิปไตย) ความรับผิดต่อสาธารณะ

ความเกี่ยวข้องทางการเมือง หมายถึง คุณสมบัติ 4 ประการที่ควรจะมีอยู่ในตัวของปัจเจกบุคคลที่ยึดมั่นในบรรทัดฐานและคุณค่าของประชาธิปไตย ซึ่งประกอบไปด้วยความมีประสิทธิภาพทางการเมือง การมีส่วนร่วม

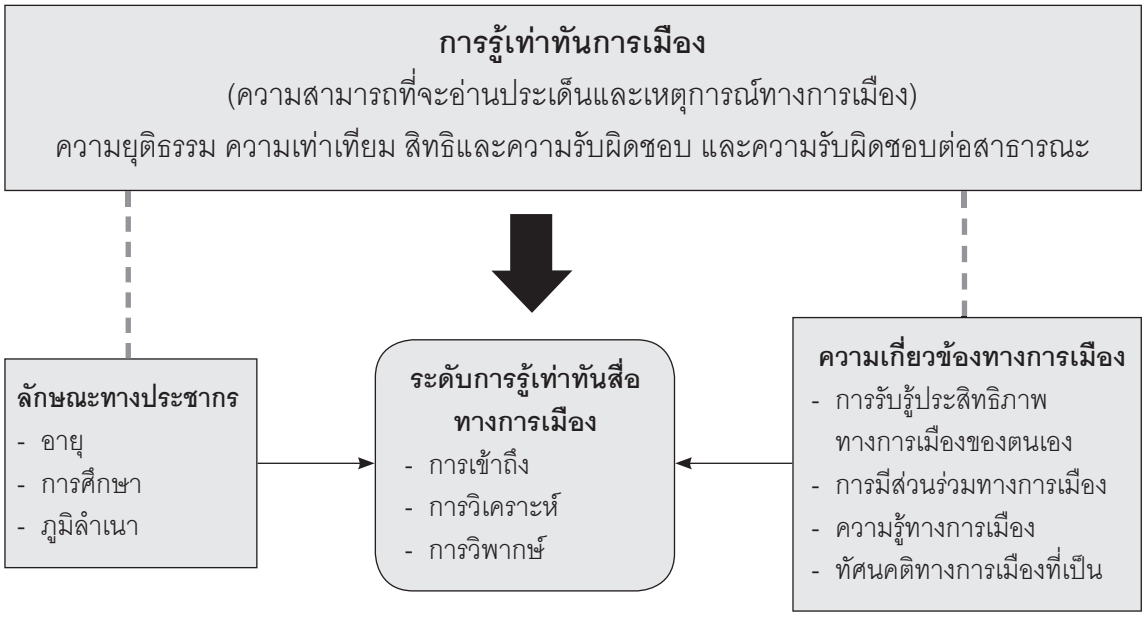
ทางการเมือง ความรู้ทางการเมือง และทัศนคติทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดการรู้เท่าทันสื่อและการรู้เท่าทันการเมือง ตลอดจนตัวแปรที่เกี่ยวข้อง มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) จำนวน 400 ชุด โดยขั้นตอนแรกผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายเพื่อเลือกตัวแทนอำเภอรอบนอก 2 อำเภอ คือ อำเภอแม่จันและอำเภอพญาเม็งราย เมื่อได้ตัวแทนของอำเภอรอบนอกแล้ว ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่ม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

อำเภอละ 200 คน โดยเป็นอำเภอเมือง 200 คน และอำเภอรอบนอก 200 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในงานวิจัยนี้ได้ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดระดับการรู้เท่าทันสื่อการเมือง แบ่งเป็นการเข้าถึง การวิเคราะห์ และการวิพากษ์ สำหรับการเข้าถึงเป็นคำถามเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อต่าง ๆ ในรอบ 1 สัปดาห์ มีทั้งหมด 7 ข้อ การวิเคราะห์ วัดด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างอ่านข่าว จำนวน 4 ข่าว โดยข่าวแต่ละชิ้นมีเนื้อหาประเด็นความยุติธรรม ความเท่าเทียม สิทธิและความรับผิดชอบ (ระบอบประชาธิปไตย) ความรับผิดต่อสาธารณะ

จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ว่าข่าวชิ้นดังกล่าวเกี่ยวกับประเด็นใด หากตอบถูกได้ 1 คะแนน และหากตอบผิดได้ 0 คะแนน จากนั้นกลุ่มตัวอย่างต้องแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาข่าวดังกล่าว ซึ่งเป็นวัดการวิพากษ์ หากกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นอยู่ในประเด็นเนื้อหาข่าว ได้ 1 คะแนน และหากไม่แสดงความคิดเห็น หรือแสดงความคิดเห็นไม่อยู่ในประเด็นข่าว ได้ 0 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ (SPSS) คำนวณหาค่าสถิติต่างๆ โดย (1) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรโดยใช้วิธีแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (2) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 การเข้าถึงสื่อ การรับรู้ประสิทธิภาพทางการเมืองของตนเอง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ทัศนคติทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ดังนี้ 1.00 - 1.80 น้อยที่สุด/ 1.81- 2.60 น้อย / 2.61- 3.40 ปานกลาง / 3.41- 4.20 มาก/ 4.21- 5.00 มากที่สุด คะแนนการรู้เท่าทันสื่อ ใช้เกณฑ์การแปลความหมาย 0.00-1.33 น้อย/ 1.34-2.67 ปานกลาง / 2.68-4.00 มาก ส่วนตัวแปรความรู้ทางการเมือง แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย และ (3) การวิเคราะห์โครงสร้างเชิงเส้นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการรู้เท่าทันสื่อการเมืองของประชาชนจังหวัดเชียงรายตามโมเดลสมมติฐานทางทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ LISREL 8.72 โดยวิเคราะห์ค่าอิทธิพล ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน และค่าสถิติตรวจสอบ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 189 คน (ร้อยละ 47.3) และเพศหญิง จำนวน 211 คน (ร้อยละ 52.7) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุ 51 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 28.8) รองลงมาคือ 21-25 ปี (ร้อยละ 19.5) และส่วนมากจบการศึกษาระดับระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 30.8) รองลงมาประถมศึกษา (ร้อยละ 29.8) และมัธยมศึกษา (ร้อยละ 25.8)

การรู้เท่าทันสื่อการเมือง

1) การเข้าถึงสื่อการเมืองในรอบ 1 สัปดาห์ของกลุ่มคนในเขตอำเภอเมือง อยู่ระดับปานกลาง

(2.61) ส่วนกลุ่มคนอำเภอรอบนอกนั้นอยู่ระดับน้อย (2.54)

2) การวิเคราะห์ประเด็นข่าวของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองที่ตอบถูกต้องมากที่สุดคือ ประเด็นข่าวเกี่ยวกับความเท่าเทียม (ร้อยละคนที่ตอบถูก 43.3) โดยมีคะแนนเฉลี่ยการวิเคราะห์ 1.105 คะแนน (เต็ม 4 คะแนน) ซึ่งอยู่ระดับน้อย ส่วนการวิเคราะห์ประเด็นข่าวของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตอำเภอรอบนอกที่ตอบถูกต้องมากที่สุดคือ ประเด็นข่าวเกี่ยวกับความเท่าเทียม (ร้อยละคนที่ตอบถูก 44.8) โดยมีคะแนนเฉลี่ยการวิเคราะห์ 0.785 คะแนน (เต็ม 4 คะแนน) ซึ่งอยู่ระดับน้อย

3) การวิพากษ์ประเด็นข่าวของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมือง อันดับแรกคือ ประเด็นข่าวสิทธิและความรับผิดชอบ (0.56) โดยมีคะแนนเฉลี่ยการวิพากษ์ 1.965 คะแนน ซึ่งอยู่ระดับปานกลาง ส่วนการวิพากษ์ประเด็นข่าวของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอรอบนอก อันดับแรกคือ ประเด็นข่าวความยุติธรรม และประเด็นสิทธิและความรับผิดชอบ (0.43) โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง

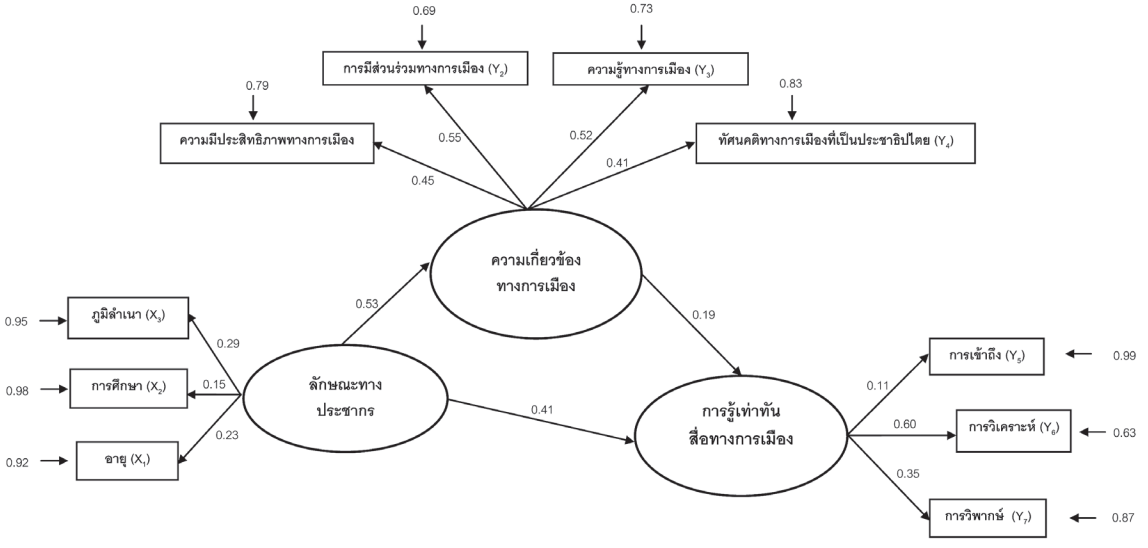
4) กลุ่มตัวอย่างอำเภอเมืองมีระดับการรู้ทันสื่อมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอรอบนอก โดยการใช้สถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม t-test พบว่า การรู้เท่าทันสื่อระหว่างกลุ่มเขตอำเภอเมือง กับอำเภอรอบนอกมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างการรู้เท่าทันสื่อการเมืองระหว่างกลุ่มตัวอย่างเขตอำเภอเมืองกับกลุ่มอำเภอรอบนอก

เขต	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	df	Sig.
อำเภอเมือง	5.68	2.33	3.247	398	.001
อำเภอรอบนอก	4.96	2.06			

การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการรู้เท่าทันสื่อการเมืองของประชาชนจังหวัดเชียงราย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการรู้เท่าทันสื่อการเมืองของประชาชนจังหวัดเชียงรายตามโมเดลสมมติฐานทางทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ LISREL 8.72 ผลการศึกษาพบว่ามีความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 1 ตารางที่ 2 และ 3

ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการรู้เท่าทันสื่อการเมืองของประชาชนจังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการรู้เท่าทันสื่อการเมืองของประชาชนจังหวัดเชียงราย

ตัวแปรผล /ตัวแปรสาเหตุ	ลักษณะทางประชากร			ความเกี่ยวข้องทางการเมือง		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ความเกี่ยวข้องทางการเมือง	0.53*	-	0.53	-	-	-
การรู้เท่าทันสื่อการเมือง	0.41	0.10	0.51	0.19	-	0.19
ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์	0.29	0.29				

หมายเหตุ: *P < .05
ค่าสถิติ X^2 = 3.41; P = 0.98 ; df = 0.31; GFI = 1.00; AGFI= 0.99; RMR = 0.010; SRMR = 0.01; RMSEA = 0.0; CFI =1.0

หมายเหตุ: TE คือ อิทธิพลรวม IE คือ อิทธิพลทางอ้อม DE คือ อิทธิพลทางตรง

ตารางที่ 3 การตรวจสอบค่าดัชนีความตรงของโมเดลการวัด

การตรวจสอบค่าดัชนีความตรงของโมเดลการวัด			
ดัชนีตรวจสอบความตรง	**เกณฑ์**	**ค่าที่ได้**	**ผลการตรวจสอบ**
X^2	P > .05	3.41	ผ่านเกณฑ์
$\overline{X}$ / df	< 2.00	0.31	ผ่านเกณฑ์
GFI	> .90	1.00	ผ่านเกณฑ์
AGFI	> .90	0.99	ผ่านเกณฑ์
CFI	> .95	1.00	ผ่านเกณฑ์
SRMR	< .08	0.01	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< .06	0.00	ผ่านเกณฑ์
Largest Standardized Residual	< 2.00	1.32	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 2 และ 3 ผลการวิเคราะห์โมเดลการรู้เท่าทันสื่อการเมืองของประชาชนจังหวัดเชียงราย พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบค่าสถิติไคสแควร์ มีค่าเท่ากับ 3.41 ที่ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 0.31 โดยมีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.0 RMR = 0.010 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) = 0.01 ค่าดัชนีวัดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.0 ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานสูงสุด (Largest Standardized Residual) เท่ากับ 1.32 และกราฟคิวพล็อต มีความชัน (Q-Plot) มากกว่าเส้นทแยงมุม และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรตาม คือ ตัวแปรความเกี่ยวข้องทางการเมือง มีค่าเท่ากับ 0.29 แสดงว่า ตัวแปรลักษณะทางประชากรในโมเดลสามารถอธิบายความเกี่ยวข้องทางการเมืองได้ร้อยละ 29 และตัวแปรการรู้เท่าทันสื่อการเมือง มีค่าเท่ากับ 0.29 แสดงว่า ตัวแปรลักษณะทางประชากรและความเกี่ยวข้องทางการเมืองในโมเดลสามารถอธิบายการรู้เท่าทันสื่อการเมือง ได้ร้อยละ 29

เมื่อพิจารณาเส้นทางอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรการรู้เท่าทันสื่อการเมืองของประชาชนจังหวัดเชียงราย พบว่า เส้นทางอิทธิพลโดยรวมที่ส่งผลต่อตัวแปรการรู้เท่าทันสื่อการเมืองของประชาชนจังหวัดเชียงราย ปรากฏว่า ตัวแปรลักษณะทางประชากรมีอิทธิพลรวมสูงสุดโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.53 อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 รองลงมาคือ ตัวแปรความเกี่ยวข้องทางการเมืองมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.19

เส้นทางอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรความเกี่ยวข้องทางการเมืองที่ส่งผลต่อตัวแปรตามการรู้เท่าทันสื่อการเมืองของประชาชนจังหวัดเชียงราย ปรากฏว่า ตัวแปรลักษณะทางประชากรมีอิทธิพล โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.10

อภิปรายผลการวิจัย

1) การรู้เท่าทันสื่อการเมืองของประชาชน ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอเมืองมีระดับการรู้ทันสื่อมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอรอบนอก ซึ่งการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาหลายครั้งที่ผ่านมาที่พบว่า คนที่อยู่อำเภอรอบนอกมีการศึกษาน้อยกว่าคนที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง ขณะที่คนอำเภอเมืองที่มีการศึกษาสูงกว่า ยังมีการเปิดรับสื่อมวลชนและรอบรู้ข้อมูลข่าวสารมากกว่าคนอำเภอรอบนอก โดยมีช่องทางเปิดรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างหลากหลาย และยังเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายกว่าคนที่อยู่ในเขตชนบท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์ และปัทมา อมรสิริสมบูรณ์ (Pattarawanit & Amornsirisomboon, 2007) ที่ระบุว่า ระหว่างเมืองกับชนบทยังมีช่องว่างในด้านการศึกษา ความเป็นเมืองมีความสัมพันธ์ต่อโอกาสด้านการศึกษาอย่างชัดเจน ซึ่งพื้นที่ความเป็นเทศบาลเมืองสูงมีโอกาสในด้านการศึกษาสูงกว่าภาคอื่น ๆ

ตามแนวคิดรู้เท่าทันสื่อได้เน้นถึงความสามารถที่จะเข้าถึงสื่อ วิเคราะห์ ประเมินและ

สื่อสาร ตลอดจนทักษะของการเป็นผู้บริโภคที่สามารถวิพากษ์ วิจารณ์ ซึ่งจำเป็นต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อความหมายของคำ ภาพ กราฟิก และเสียง (Baran, 2002: 51) ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้นิยามการรู้เท่าทันสื่อการเมืองว่าเป็นการเข้าถึง การวิเคราะห์ การวิพากษ์ ข่าวการเมืองในประเด็นความยุติธรรม ความเท่าเทียม สิทธิและความรับผิดชอบ (ระบอบประชาธิปไตย) ความรับผิดต่อสาธารณะ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดขององค์ประกอบรู้เท่าทันสื่อซึ่งประกอบด้วยการเข้าถึง การวิเคราะห์ และวิพากษ์ จะพบว่าคะแนนในองค์ประกอบการวิเคราะห์และการวิพากษ์ของกลุ่มตัวอย่างอำเภอเมืองและอำเภอรอบนอกอยู่ระดับใกล้เคียงกัน คือ น้อยและปานกลาง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าสังคมไทยไม่ได้ส่งเสริมให้คนมีทักษะของการคิดวิเคราะห์ การคิดตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ หรือแม้กระทั่งระบบการศึกษาของไทยก็ไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการคิดเชิงวิพากษ์ (Charoenwongsak, n.d.) จึงอาจจะเป็นผลสำคัญที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้มีการรู้เท่าทันสื่อน้อย โดยเฉพาะองค์ประกอบการวิเคราะห์ ซึ่งถือว่าทักษะดังกล่าวเป็นสิ่งที่จำเป็นของการรู้เท่าทันสื่อ (Aufderheide, 1993; Hobbs, 2010) ประกอบกับเมื่อพิจารณาองค์ประกอบทางการเมือง โดยเฉพาะความรู้ทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยระดับน้อย และทัศนคติทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยปานกลางค่อนไปทางน้อย จึงอาจจะเป็นอีกเหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถวิเคราะห์ประเด็นสาธารณะ คือ ความยุติธรรม ความเท่าเทียม สิทธิและความรับผิดชอบ (ระบอบประชาธิปไตย) ความรับผิดต่อสาธารณะ ซึ่งประเด็นข่าวที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบ 2 ปัจจัย คือ ลักษณะทางประชากร ซึ่งประกอบด้วย อายุ การศึกษา และภูมิลำเนา และความเกี่ยวข้องทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ความมีประสิทธิภาพทางการเมืองของตนเอง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความรู้ทางการเมือง และทัศนคติทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย

เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ลักษณะประชากร ยังพบว่ามีความสำคัญต่อการรู้เท่าทันสื่อการเมือง ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สุขใจ ประเทืองสุขเลิศ (Pratuangsuklert, 2006) และมนต์ ขอเจริญ และณัทธสิฐษ์ สิริปัญญาธนกิจ (Korncharoen & Siripanyathanakit, 2017) พบว่า คนที่มีอายุน้อยและการศึกษาน้อยตระหนักถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อน้อยกว่าคนที่มีอายุมากกว่าและการศึกษามากกว่า คนที่มีการศึกษาแตกต่างกันรับรู้ถึงความสำคัญของทักษะการรู้เท่าทันสื่อแต่ละตัวแตกต่างกัน คนที่มีการศึกษาน้อยตระหนักถึงความสำคัญของทักษะการเข้าถึง วิเคราะห์และประเมินค่าน้อยกว่าคนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า

ตัวแปรอายุอาจจะอธิบายได้ว่า เมื่อบุคคลอายุมากขึ้น ย่อมมีประสบการณ์ที่เพิ่มมากขึ้น ย่อมทำให้มีวุฒิภาวะและวิจารณญาณในการเปิดรับสารได้มากขึ้น เมื่อเทียบกับคนที่อายุ

น้อยกว่า ขณะเดียวกันการศึกษาก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้คนมีความรู้และมีความคิดที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น ปรมะ สตะเวทิน (Satawatin, 2003) กล่าวไว้ว่า การศึกษาอาจจะหมายถึงความรู้ที่ได้รับจากสถาบันและประสบการณ์ ซึ่งจะมีผลต่อการรับข่าวสารต่าง ๆ การศึกษาจะช่วยให้คนนั้น ๆ มีความรู้ทั้งทางด้านวิชาการ การใช้ชีวิต ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ความสามารถในการรับข่าวสารเพิ่มมากขึ้นและสามารถแยกแยะข่าวสารต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ดังนั้น คนที่มีการศึกษามาจึงมีแนวโน้มที่ไม่เชื่ออะไรได้ง่าย เมื่อรับข่าวจากจากสื่อจึงน่าจะเพิ่มทักษะการรับข่าวสารได้อย่างเท่าทันเมื่อเทียบกับคนที่มีการศึกษาน้อย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่อธิบายว่าลักษณะทางประชากรเป็นตัวแปรที่อธิบายการรู้เท่าทันสื่อได้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการรู้เท่าทันสื่อการเมือง ซึ่งเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ทักษะการวิเคราะห์ และความเกี่ยวข้องกับการเมือง จึงจะทำให้แนวคิดนี้มีความสมบูรณ์ จากผลการวิเคราะห์ได้ชี้ให้เห็นว่า ตัวแปรทางด้านประชากรแม้ว่าจะมีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อการเมือง แต่ก็สามารถอธิบายได้เพียงส่วนหนึ่ง ขณะที่บางส่วนยังต้องอธิบายด้วยแปรความการเมือง และตัวแปรอื่น ๆ อีก ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ยังได้อธิบายให้เห็นว่า ความเกี่ยวข้องทางการเมือง ทั้ง 4 ประการ การรับรู้ความมีประสิทธิภาพทางการเมืองของตนเอง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความรู้ทางการเมือง และทัศนคติทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยสามารถอธิบายการรู้เท่าทันสื่อทางการเมืองได้ ทั้งนี้อาจจะอธิบายได้ว่า เพราะองค์ประกอบดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งเป็นองค์ประกอบอีกส่วนหนึ่งที่จะทำให้บุคคลสามารถรับข่าวสารทางการเมืองได้อย่างเท่าทัน เพราะหากผู้รับสารขาดหลักการดังกล่าวเป็นพื้นฐานก็จะทำให้ขาดแนวทางหรือบรรทัดฐานในวิเคราะห์ หรือแยกแยะ ตัดสินใจเนื้อหาข่าวที่นำเสนออย่างถูกต้อง จึงเลือกอาจถูกชักจูงจากเทคนิคหรือวิธีการนำเสนอข่าวในรูปแบบต่าง ๆ ได้ง่าย

ข้อเสนอแนะ

1) ผลการศึกษาครั้งนี้บ่งชี้ให้เห็นความสำคัญของการศึกษาอย่างชัดเจนว่าการศึกษาที่สูงขึ้นมีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ ฉะนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายควรจะกำหนดนโยบายวิธีการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์และตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ในทุก ๆ รายวิชา

2) ปัจจัยด้านการเมืองเป็นเงื่อนไขสำคัญอีกประการหนึ่งของการรู้เท่าทันสื่อการเมือง ผลการศึกษาครั้งนี้บ่งชี้ให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างยังมีความเข้าใจและพฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยค่อนข้างน้อย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวการจัดทำนโยบายควรจะส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในหลักการพื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะสิทธิหน้าที่ และการยอมรับในความแตกต่าง ซึ่งหากประชาชนเข้าใจหลักการเหล่านี้อย่างเพียงพอ

ก็จะเป็นเงื่อนไขทางอ้อมที่นำไปสู่การรู้เท่าทันสื่อการเมืองได้

3) เงื่อนไขหรือกลุ่มที่งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาคือกลุ่มคนอำเภอเมืองและอำเภอรอบนอก ซึ่งผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ยังมีความแตกต่างระหว่างการรู้เท่าทันสื่อการเมืองในเขตที่เป็นเมืองและเขตชนบท ซึ่งสะท้อนให้เห็นความไม่เท่าเทียมของการจัดสิ่งอำนวยประโยชน์ขั้นพื้นฐานให้กับประชาชน เช่น ระบบมาตรฐานการศึกษา และการเข้าถึงของสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขทางอ้อมที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อการเมือง

REFERENCES

Aufderheide, P. (1993). Media Literacy. a report of the national leadership conference on media literacy. Washington, DC, USA: The Aspen Institute.

Baran, S. J. (2002). Introduction to mass communication: media, literacy, and culture. 2nd edition. NY: McGraw-Hill.

Charoenwongsak, K. (n.d.). Collecting ideas is one of the 3 items that I have collected since childhood. Retrieved November 1, 2019, from http://www.thaiwriter.org/interview/kriangsak%20jarernwongsak/kriangsak.htm (in Thai)

Hobbs, R. (2010). Media literacy. digital and media literacy: a plan of action. Washington, DC, USA: The Aspen Institue.

Kaewphat, S. (2016). The relationship between languages and referentations of isan people in national and local newspapers: a critical discourse. Analysis. Ph.D. Program in Thai, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (in Thai)

Korncharoen, M. & Siripanyathanakit, N. (2017). Communication literacy in digital age of people in Bangkok. Dhurakij Pundit Communication Arts Journal. 10(2),205-231. (in Thai)

Krisanajuta, S. (2004). Cultural politics of otherness in the media space: the contending discourse on energy. A thesis of Master of Arts Program in Social Development, Chiang Mai University. (in Thai)

Pattarawanit, U. & Amornsirisomboon, P. (2007). “Educational inequality: urban and rural” in Population and society. Worachai Thongthai & Sureeporn Panpung, editors. Nakorn Pratom: Population and Society Printing. (in Thai)

Pratuangsuklert. S. (2006). Thai people's perception of the importance regarding media literacy in the globalized era. A thesis of Master of Arts Program in Journalism, Chulalongkorn University. (in Thai)

Satawatin, P. (2003). Communication Art Principle .10th edition. Bangkok: Pappim. (in Thai)

Suriya,T. (2017).The relationship between linguistic devices and representations of Rohingyas in Thai online media: a critical discourse analysis. Ph.D. Program in Thai, Faculty of Arts. Chulalongkorn University. (in Thai)

Research Article

ผลของสมรรถภาพองค์การและบุพปัจจัยต่อผลการดำเนินงาน ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของประเทศไทย

THE EFFECTS OF ORGANIZATIONAL CAPABILITIES AND ITS ANTECEDENTS ON FIRM PERFORMANCE OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN THAILAND

รัชชสิทธิ์ เสวกเสนีย์[1*] ประยงค์ มีใจซื่อ[2] และ นรพล จินันท์เดช[3]

Ratchasit Sewoksenee[1*] Prayong Meechaisue[2] and Norapol Chinuntdej[3]

หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย[1*, 2, 3]

Doctor of Business Administration Program, Faculty of Business Administration,

Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand[1*, 2, 3]

ratchasit95@gmail.com[1*]

Received: 2019-12-11

Revised: 2020-01-09

Accepted: 2020-01-24

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจผลของทีมผู้บริหารต่อวัฒนธรรมองค์การ สมรรถภาพองค์การ และผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีมาตรฐานของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) จำนวน 157 กิจการ ผู้บริหารกิจการละ 5 คน รวม 785 คน สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม ประมวลผลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่มวิสาหกิจกลุ่มตัวอย่างที่มีความยินดีให้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจำนวน 6 กิจการ ผู้บริหารรวม 17 คน เพื่อสนับสนุนกรอบแนวคิดในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ทีมผู้บริหารมีผลทางบวกต่อวัฒนธรรมองค์การ สมรรถภาพองค์การและผลการดำเนินงานของกิจการ 2) วัฒนธรรมองค์การมีผลทางบวกต่อสมรรถภาพองค์การและผลการดำเนินงานของกิจการ และ 3) สมรรถภาพองค์การมีผลทางบวกต่อผลการดำเนินงานของกิจการ

คำสำคัญ: สมรรถภาพองค์การ ทีมผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์การ ผลการดำเนินงานของกิจการ

ABSTRACT

The purpose of this paper is to investigate the effects of the Management Team on the Organizational Culture, Organizational Capabilities and Firm Performance of small and medium enterprises in Thailand. The sample group by purposive sampling consisted of managers of SMEs with the standards of the Office of Small and Medium Enterprise Promotion (OSMEP). The total was one hundred and fifty-seven SMEs with five managers each. Quantitative data were collected using a questionnaire. The data were analyzed using descriptive statistics and the analysis of the structural equation model (SEM). Qualitative data were collected using the method of focus group discussions with seventeen managers from six enterprises to support the research conceptual framework. The results are as follows. 1) The Management Team exhibited positive and significant effects on the Organizational Culture, Organizational Capabilities and Firm Performance. 2) The Organizational Culture exhibited positive and significant effects on the Organizational Capabilities and Firm Performance. 3) The Organizational Capabilities exhibited positive and significant effects on the Firm Performance.

Keywords: Organizational Capabilities, Management Team, Organizational Culture, Firm Performance

บทนำ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเพื่อเติบโตจากประเทศรายได้ต่ำ (low-income) ไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูง (upper-income) แนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจช่วงปี 1961-1981 รัฐบาลใช้แบบจำลองประเทศไทย 1.0 เน้นการขับเคลื่อนประเทศด้วยเกษตรกรรม ต่อมาในช่วงปี 1982-1996 ใช้แบบจำลองประเทศไทย 2.0 เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเบาเพื่อทดแทนการนำเข้า ต่อมาใช้แบบจำลองประเทศไทย 3.0 จากปี 1997-2016 เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักการผลิตเพื่อการส่งออก (Ministry of Industry, 2016) ผลจากการพัฒนาประเทศภายใต้แบบจำลองประเทศไทย 3.0 ทำให้ในปัจจุบันประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันต่ำเนื่องมาจากระบบเศรษฐกิจของประเทศพึ่งพาธุรกิจขนาดใหญ่ การลงทุนจากต่างประเทศ (Office of Small and Medium Enterprise

Promotion (OSMEP), 2016) รัฐบาลวางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ค.ศ.2017-2036) เพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประเทศไทยตามแบบจำลองประเทศไทย 4.0 โดยในช่วง 5 ปีแรกขับเคลื่อนด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (ค.ศ.2017-2021) ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจรายสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อลดการพึ่งพาวิสาหกิจขนาดใหญ่ (Ministry of Industry, 2016)

แนวคิดในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประเทศไทยดังกล่าว สอดคล้องกับมุมมองการบริหารกลยุทธ์ที่มองจากภายในสู่ภายนอกด้วยการสร้างการเติบโตจากทรัพยากรที่อยู่ในความครอบครองและความสามารถในการบริหารทรัพยากรขององค์การ (Penrose, 1959) โดยทรัพยากรขององค์การจะเป็นจุดแข็งเมื่อนำไปใช้ในการดำเนินกลยุทธ์สร้างมูลค่าให้กับกิจการ (Colotta, Shi & Gregory., 2003; Barney, 1991) เป็นมุมมองการบริหารกลยุทธ์ตามทฤษฎีฐานทรัพยากรของกิจการทำให้คนและทรัพยากรสามารถทำงานร่วมกันได้จนประสบผลสำเร็จความสามารถดังกล่าวเรียกว่า “สมรรถภาพองค์การ” (Organizational Capabilities) (Katkalo, Pitelis & Teece, 2010; Grant, 1991) โดยความรู้ ประสบการณ์และความชำนาญของผู้บริหารในองค์การมีผลต่อการตัดสินใจด้านกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติและผลการดำเนินงานของกิจการ (Fernandez, Rodríguez & Simonetti, 2015; Hambrick & Mason, 1984) นอกจากนี้ การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติส่งผ่านวิถีในการดำเนินงานหรือวัฒนธรรมองค์การซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สามารถรับมือการเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันและเป็นหัวใจไปสู่ความสำเร็จขององค์การ (Cameron & Quinn, 2006)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของทีมผู้บริหารที่มีต่อวัฒนธรรมองค์การ สมรรถภาพองค์การ และผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา: ศึกษาผลกระทบของสมรรถภาพองค์การ (Organizational Capabilities) ตามทฤษฎีฐานทรัพยากรของกิจการ (resource-based view of the firm) ทีมผู้บริหารตามทฤษฎีผู้บริหารระดับสูง (upper echelon theory) และวัฒนธรรมองค์การตามการจัดแบ่งประเภทวัฒนธรรมองค์การด้วยแบบจำลองการสร้างคุณค่าจากความขัดแย้ง (the competing values framework) ไปสู่ผลการดำเนินงานของกิจการตามแนวคิดการวัดผลการดำเนินงานแบบองค์รวม (balanced scorecard)

ด้านประชากร: เป็นผู้บริหารของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีมาตรฐานโดยได้รับรางวัลจากการประกวดรางวัลสุดยอด SME แห่งชาติ และรางวัล SME Startup จัดโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ปี 2560 และ 2561 จำนวน 285 กิจการ ๆ ละ 5 คน รวม 1,425 คน

สมมติฐานวิจัย

สมมติฐานที่ 1 (H1) : ทีมผู้บริหารมีผลทางบวกต่อวัฒนธรรมองค์การ

สมมติฐานที่ 2 (H2) : ทีมผู้บริหารมีผลทางบวกต่อสมรรถภาพองค์การ

สมมติฐานที่ 3 (H3) : ทีมผู้บริหารมีผลทางบวกต่อผลการดำเนินงานของกิจการ

สมมติฐานที่ 4 (H4) : วัฒนธรรมองค์การมีผลทางบวกต่อสมรรถภาพองค์การ

สมมติฐานที่ 5 (H5) : วัฒนธรรมองค์การมีผลทางบวกต่อผลการดำเนินงานของกิจการ

สมมติฐานที่ 6 (H6) : สมรรถภาพองค์การมีผลทางบวกต่อผลการดำเนินงานของกิจการ

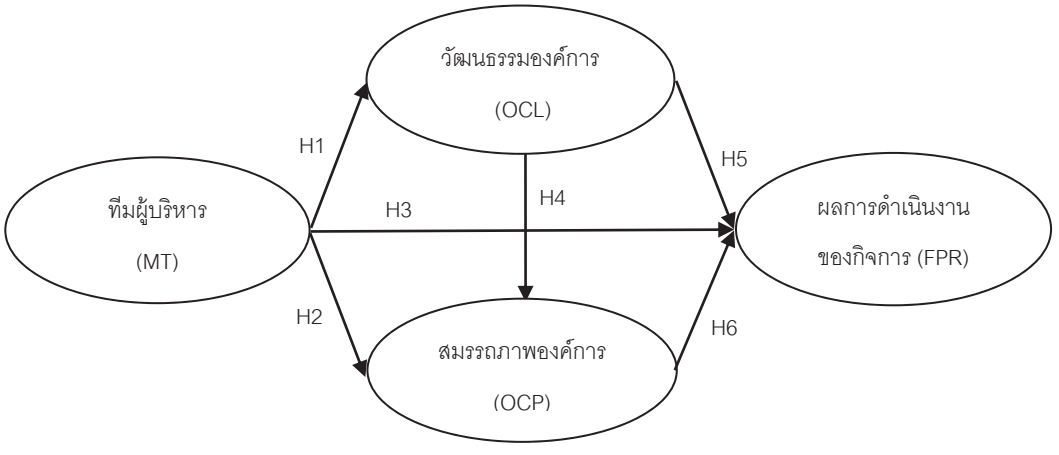
ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยใช้เทคนิคการวิจัยแบบผสมวิธีด้วยการใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามและใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่มในกรอบแนวคิดการวิจัยเดียวกัน (Kabir, 2016) เนื่องจากกรอบแนวคิดการวิจัยสร้างขึ้นจากวรรณกรรมที่มีความแตกต่างในบริบทด้านเวลาและสถานที่จึงทำการสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อสนับสนุนกรอบแนวคิด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นผู้บริหารของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีมาตรฐานโดยได้รับรางวัลจากการประกวดรางวัลสุดยอด SME แห่งชาติและ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

รางวัล SME Startup ปี 2560 และ 2561 จัดโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) จำนวน 285 กิจการ ๆ ละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 1,425 คน สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยคัดเลือกเฉพาะวิสาหกิจที่จดทะเบียนในรูปบริษัทจำกัดและห้างหุ้นส่วน และคัดรายชื่อวิสาหกิจที่ได้รับรางวัลซ้ำกัน 2 ปี ออก 1 ปี คงเหลือกลุ่มตัวอย่างจำนวน 157 กิจการ ผู้บริหารกิจการละ 5 คน รวม 785 คน

การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือ: งานวิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบ่งขั้นตอนการจัดทำออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สร้างแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรม ขั้นที่ 2 เกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับแบบลิเคิทสเกลและเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว การแปลความหมายมาตรวัดแบบลิเคิทสเกลมีหลายวิธี (Best & Kahn, 1995) งานวิจัยนี้ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (mean) ของคะแนนรวมเรียงตามลำดับ (rank) และขั้นที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดย 1) วัดความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการจำนวน 5 ท่าน ยอมรับข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 (Rovinelli & Hambleton, 1977) 2) หาค่าความเที่ยง (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบัค โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 ชุด ยอมรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ไม่ต่ำกว่า 0.3 (Tsao & Chang, 2010) และ 3) ทดสอบอำนาจจำแนก (discrimination) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อคำถามข้อนั้นกับคะแนนรวมของข้อที่เหลือ (corrected item-total correlation) โดยจะตัดออกหรือปรับปรุงข้อคำถามที่มีค่าต่ำกว่า 0.30 (Hair, Black, Babin & Anderson, 2006 as cited in Petchroj, Angsuchoti & Chamniprasar, 2012)

การเก็บรวบรวมข้อมูล: จัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์จำนวน 153 กิจการ ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 4 กิจการ รวม 157 กิจการ ๆ ละ 5 ชุด รวม 785 ชุด ติดตามแบบสอบถามทางโทรศัพท์และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ได้รับแบบสอบถามส่งกลับคืนจำนวน 80 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 51 ของจำนวนวิสาหกิจกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามจำนวน 379 ชุด คิดเป็นร้อยละ 48.28 ของจำนวนแบบสอบถาม แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 370 ชุด โดยการตอบกลับแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีอัตราสูงกว่าการศึกษาของ Baruch (1999) ที่พบว่าทีมผู้บริหารมีอัตราการตอบกลับโดยเฉลี่ยร้อยละ 36.10 มีผลทางบวกต่อคุณภาพข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล: ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและทำการตรวจสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 370 คน พบว่า เป็นผู้บริหารในวิสาหกิจขนาดย่อม คิดเป็นร้อยละ 67.60 ประเภทกิจการการผลิต คิดเป็นร้อยละ 69.20 เปิดดำเนินงานไม่เกิน 5 ปี คิดเป็น ร้อยละ 58.10 มีตำแหน่งเป็นกรรมการ/ผู้บริหารสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 34.30 ทีมผู้บริหารมีสมาชิกไม่เกิน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 39.48 และมีอายุงานไม่เกิน 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 73.20

ข้อมูลทั่วไปของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรแฝง พบว่า วัฒนธรรมองค์การ (OCL) ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (M=4.42) รองลงมา ทีมผู้บริหาร (MT) (M=4.32) สมรรถภาพองค์การ (OCP) (M=4.30) และผลการดำเนินงานของกิจการ (FPR) (M=4.08) ตามลำดับ

พิจารณารายตัวแปรตามระดับของค่าเฉลี่ย พบว่าวัฒนธรรมองค์การ (OCL) วิสาหกิจให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้บริหารมากที่สุด โดยการเป็นแบบอย่างด้านวัฒนธรรมองค์การของผู้บริหารทำให้วัฒนธรรมองค์การเข้มแข็งโดยบุคลากรในองค์การจะยึดถือและปฏิบัติตามพฤติกรรมของผู้บริหาร จนฝังลึกเข้าไปในระดับจิตใจทำให้วิถีการดำเนินงานไปสู่ความสำเร็จมีเสถียรภาพครอบคลุมทั่วทั้งองค์การ สอดคล้องกับสุภาษิตไทยที่ว่า ตัวอย่างที่ดี ดีกว่าคำสอน รองลงมา ทีมผู้บริหาร (MT) วิสาหกิจให้ความสำคัญกับประสบการณ์ทำงานมากที่สุด ประสบการณ์ทำงานของผู้บริหารก่อให้เกิดการเติบโตอย่างก้าวกระโดดด้านการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ส่งเสริมความรู้ในการดำเนินกิจการและการตลาด ช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ

สมรรถภาพองค์การ (OCP) วิสาหกิจให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรมมากที่สุด โดยการสร้างนวัตกรรมก่อให้เกิดโอกาสทางการตลาด เพิ่มงาน เพิ่มรายได้ทำให้สมรรถภาพองค์การด้านอื่นทำงานได้ดีขึ้น และผลการดำเนินงานของกิจการ (FPR) วิสาหกิจให้ความสำคัญกับมุมมองด้านการเงินมากที่สุด โดยการบอกต่อของลูกค้าเป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าลูกค้ามีความผูกพันกับสินค้าหรือบริการ บ่งบอกถึงความสำเร็จในงานด้านการสร้างนวัตกรรม งานด้านการผลิต และงานด้านการตลาดโดยทรัพยากรบุคคลเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีความสำคัญในการดำเนินงาน ดังตารางที่ 1

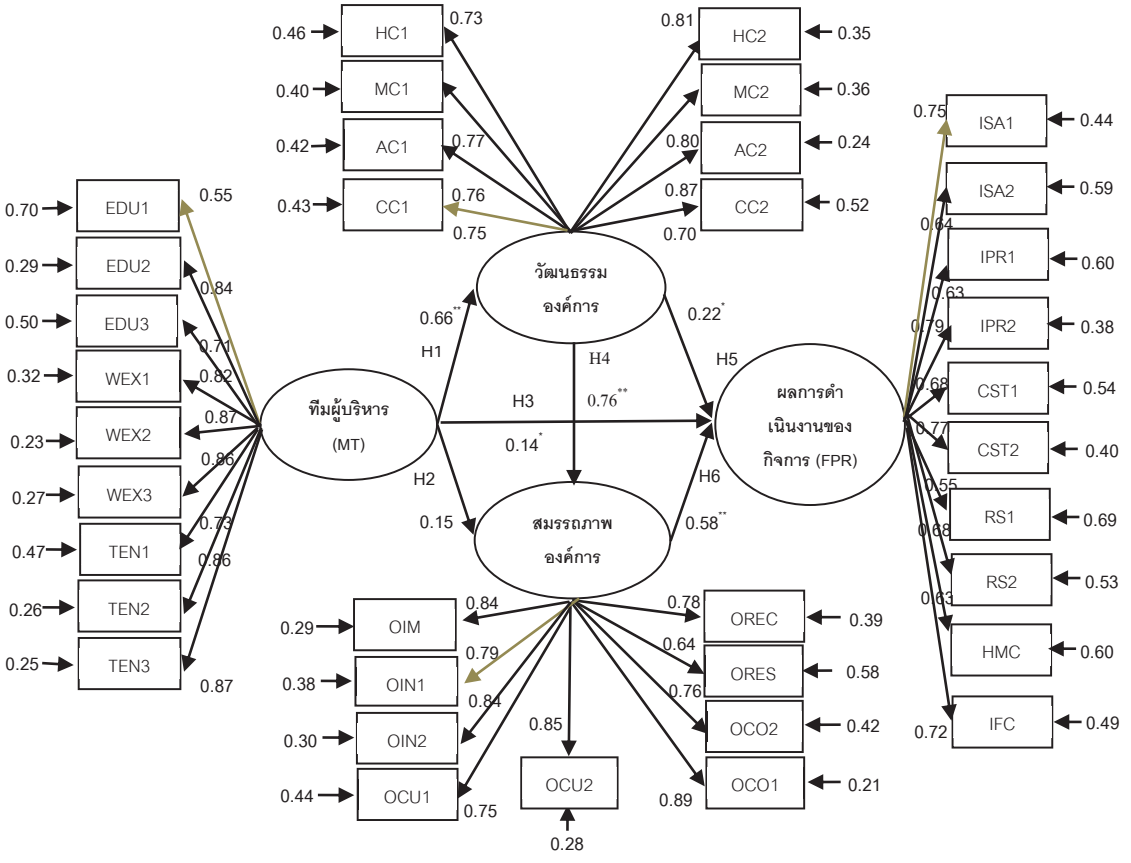
ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรแฝงและตัวแปรมาตรวัด

ตัวแปรแฝง/ตัวแปรมาตรวัด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ลำดับ
ทีมผู้บริหาร (MT)	4.32	0.72	
ประสบการณ์สั่งสมมีส่วนส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความเข้าใจสถานการณ์ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และสามารถประมาณการเหตุการณ์ในอนาคตได้ดี (WEX3)	4.42	0.63	1
ความพร้อมยอมรับการเปลี่ยนแปลงลดความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งเดิม เสริมสร้างบรรยากาศการคิดสร้างสรรค์ การสร้างสิ่งใหม่ที่สร้างคุณค่าให้แก่องค์การ (EDU2)	4.41	0.73	2
การศึกษาเล่าเรียน การฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการเรียนรู้ เป็นแนวทางพื้นฐานเพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างนวัตกรรมของกิจการ (EDU3)	4.40	0.67	3
วัฒนธรรมองค์การ (OCL)	4.42	0.74	
ผู้บริหารเป็นแบบอย่างในการทำงานจริงจัง แข็งขัน มุ่งความสำเร็จตามเป้าหมาย (MC1)	4.53	0.71	1
ผู้บริหารมีบทบาทในการพัฒนาธุรกิจ การสร้างนวัตกรรม (AC1)	4.51	0.76	2
ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการควบคุม การประสานงานเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ (HC1)	4.50	0.68	3
สมรรถภาพองค์การ (OCP)	4.30	0.75	
องค์การมีส่วนงานที่เปิดโอกาสให้บุคลากรกล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าเสนอการสร้างสรรค์ การพัฒนาสิ่งใหม่เพื่อสร้างคุณค่าแก่องค์การ (OIN1)	4.45	0.72	1
องค์การมีการปรับปรุงคุณภาพงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มคุณภาพและลดต้นทุนในการดำเนินงาน (OIM)	4.42	0.73	2
องค์การนำเสนอสินค้าหรือบริการสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มลูกค้า (OCU2)	4.41	0.72	3
ผลการดำเนินงานของกิจการ (FPR)	4.08	0.81	
การบอกต่อของลูกค้าปัจจุบันทำให้กิจการมียอดขายและผลกำไรเพิ่มขึ้น (IPR2)	4.20	0.76	1
ส่วนครองตลาดที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการบอกต่อของลูกค้าเดิมของกิจการ (CST2)	4.16	0.80	2
กิจการมีระบบสารสนเทศแสดงข้อมูลด้านการตลาด การเงิน การบัญชี การผลิต มีส่วนช่วยในการตัดสินใจในการวางแผนและดำเนินงาน (IFC)	4.14	0.73	3

ข้อมูลผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างของงานวิจัยตามข้อมูลเชิงประจักษ์จากแบบสอบถามจำนวน 370 ชุด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังภาพที่ 1 และตารางที่ 2

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของตัวแบบสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ปรับแก้แล้ว พบว่า สอดคล้องกลมกลืนดี พิจารณาจากค่าตามเกณฑ์ พบว่า ค่า X^2-test = 30.57 df = 57 p = 0.99 (p<0.05) X^2/ df = 0.53 (<2.00) RMSEA = 0.00 (<0.05)

X^2 = 30.57, df = 57, P-value = 0.998, RMSEA = 0.00, CFI = 1.0, SRMR = 0.01, GFI = 1.00, AGFI = 0.95

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

ตัวแปรบุพปัจจัย ตัวแปรตาม	ทีมผู้บริหาร (MT)			วัฒนธรรมองค์การ (OCL)			สมรรถภาพองค์การ (OCP)		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
วัฒนธรรมองค์การ (OCL)	0.66**	--	0.66**	--	--	--	--	--	--
สมรรถภาพองค์การ OCP)	0.65**	0.50**	0.15*	0.76**	--	0.76**	--	--	--
ผลการดำเนินงาน ของกิจการ (FPR)	0.66**	0.52**	0.14*	0.66**	0.44**	0.22*	0.58**	--	0.58**
ค่าสถิติ									
X^2 = 30.57 df = 57 P = 0.99 X^2/df = 0.53 RMSEA = 0.00 CFI = 1.00 SRMR = 0.01 GFI = 1.00 AGFI = 0.95									
ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางมาตรฐาน EDU1 - IFC มีค่าระหว่าง 0.55**- 0.89**									
สมการโครงสร้างของตัวแปร			OCL		OCP		FPR		
R-SQUARE			0.44		0.74		0.76		

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปรแฝง	OCL	OCP	FPR	MT
OCL	1.00			
OCP	0.86	1.00		
FPR	0.80	0.85	1.00	
MT	0.66	0.65	0.66	1.00

หมายเหตุ: 1. TE = อิทธิพลรวม, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทางตรง
2. *p<.05 (1.960≤t value≤2.576), **p<.01 (t value≥2.576)

CFI = 1.00 (≥ 0.95) SRMR =0.01 (<0.05) GFI = 1.00 (≥ 0.95) AGFI = 0.95 (≥ 0.95) (Diamantopoulos and Siguaw, 2000) และความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.55 - 0.89 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

พิจารณาค่าอิทธิพล พบว่า ตัวแปรผลการดำเนินงานของกิจการ (FPR) ได้รับอิทธิพลทางตรง (DE) จากตัวแปรสมรรถภาพองค์การ (OCP) วัฒนธรรมองค์การ (OCL) และทีมผู้บริหาร (MT) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.58**, 0.22* และ 0.14* ตามลำดับ และตัวแปร ผลการดำเนินงานของกิจการ (FPR) ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อม (IE) จากตัวแปรทีมผู้บริหาร (MT) และวัฒนธรรมองค์การ (OCL) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.52** และ 0.44** ตามลำดับ นอกจากนี้ตัวแปรสมรรถภาพองค์การ (OCP) ยังได้รับอิทธิพลทางตรง (DE) จากตัวแปรวัฒนธรรมองค์การ (OCL) และทีมผู้บริหาร (MT) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.76** และ 0.15* ตามลำดับ และตัวแปรสมรรถภาพองค์การ (OCP) ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อม (IE) จากตัวแปรทีมผู้บริหาร (MT) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .50**

ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของตัวแบบสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายใน มีค่าเท่ากับ 0.76 (R^2 ของ FPR = 0.76) แสดงว่าตัวแปรในตัวแบบสมการโครงสร้างสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลกระทบของสมรรถภาพองค์การและบุพปัจจัยต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยได้ร้อยละ 76 สำหรับค่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.65 - 0.86 โดยตัวแปรทุกคู่เป็นความสัมพันธ์แบบมีทิศทางเดียวกัน คือ เป็นบวก ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด เท่ากับ 0.86 คือ ตัวแปรสมรรถภาพองค์การ (OCP) และวัฒนธรรมองค์การ (OCL)

จากผลการพัฒนาตัวแบบสมการโครงสร้าง พบว่า ทีมผู้บริหาร (MT) และวัฒนธรรมองค์การ (OCL) เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมากที่สุด โดยมีค่าอิทธิพลรวม (TE) เท่ากัน เท่ากับ 0.66** รองลงมา สมรรถภาพองค์การ (OCP) มีค่าอิทธิพลรวม (TE) เท่ากับ 0.58** และผลการตรวจสอบสมมติฐานทั้ง 6 สมมติฐาน พบว่า สนับสนุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	เส้นอิทธิพลสัมประสิทธิ์เส้นทาง	t value	ผลการตรวจสอบ
H1 ทีมผู้บริหารมีผลทางบวกต่อวัฒนธรรมองค์การ	0.66**	7.33	สนับสนุน
H2 ทีมผู้บริหารมีผลทางบวกต่อสมรรถภาพองค์การ	0.15*	2.54	สนับสนุน
H3 ทีมผู้บริหารมีผลทางบวกต่อผลการดำเนินงานของกิจการ	0.14*	2.15	สนับสนุน
H4 วัฒนธรรมองค์การมีผลทางบวกต่อสมรรถภาพองค์การ	0.76**	8.76	สนับสนุน
H5 วัฒนธรรมองค์การมีผลทางบวกต่อผลการดำเนินงานของกิจการ	0.22*	2.06	สนับสนุน
H6 สมรรถภาพองค์การมีผลทางบวกต่อผลการดำเนินงานของกิจการ	0.58**	5.40	สนับสนุน

หมายเหตุ: *p<.05 (1.960≤t value≤2.576), **p<.01 (t value≥2.576)

อภิปรายผลการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ทีมผู้บริหารมีผลทางบวกต่อวัฒนธรรมองค์การจริงในระดับสูง อาจเนื่องมาจาก ความรู้จากการศึกษาเล่าเรียน การฝึกอบรม ทำให้ผู้บริหารเกิดทัศนคติพร้อมยอมรับการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างบรรยากาศในการสร้างนวัตกรรมด้านวัฒนธรรมองค์การ ประสบการณ์ทำงานส่งเสริมการตัดสินใจในการแก้ปัญหาและการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมองค์การ และอายุงานเป็นปัจจัยส่งเสริมการสั่งสมประสบการณ์ การถ่ายทอดองค์ความรู้ ส่งเสริมให้วัฒนธรรมองค์การเข้มแข็ง สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องผลการดำเนินงานและวัฒนธรรม ของ Deborah, Mayowa & Grace (2015) ที่พบว่า วัฒนธรรมได้รับผลมาจากผู้บริหาร ในการทำความเข้าใจวัฒนธรรมองค์การจึงต้องศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีผลต่อวัฒนธรรมองค์การ

สมมติฐานที่ 2 ทีมผู้บริหารมีผลทางบวกต่อสมรรถภาพองค์การจริงในระดับต่ำ แต่มีผลกระทบรวมในระดับสูง อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารทำหน้าที่ในการตัดสินใจด้านกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติโดยความรู้จากการศึกษาเล่าเรียน การฝึกอบรมของผู้บริหารเพิ่มโอกาสในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ การบูรณาการผลิตภัณฑ์กับเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การวิจัยตลาด การหาช่องว่างทางการตลาด รวมถึงการแบ่งกลุ่มลูกค้าและการคัดเลือกกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ประสบการณ์ทำงานส่งเสริมให้กิจการเติบโตอย่างก้าวกระโดดด้านการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ลดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ และอายุงานของผู้บริหารส่งเสริมให้งานเป็นระบบตามมาตรฐาน สินค้าหรือบริการของกิจการสร้างคุณค่าแก่ลูกค้า เป็นมิตรกับสังคมและสิ่งแวดล้อม เกิดการสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินงานในระยะยาวขององค์การ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องผลของคุณลักษณะทีมผู้บริหารไปสู่ผลการดำเนินงานด้านการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของ Acar (2016) ที่พบว่า ความหลากหลายด้านคุณลักษณะของทีมผู้บริหารช่วยเพิ่มประสิทธิภาพงานและผลการดำเนินงานของกิจการ

สมมติฐานที่ 3 ทีมผู้บริหารมีผลทางบวกต่อผลการดำเนินงานของกิจการจริงในระดับต่ำ แต่มีผลกระทบรวมในระดับสูง อาจเนื่องมาจากผู้บริหารทำหน้าที่ในการตัดสินใจด้านกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงรับผิดชอบผลการดำเนินงานทั้งหมดขององค์การ พิจารณาให้ลึกลงไปจะเห็นว่าผลการดำเนินงานของกิจการเป็นภาพสะท้อนมาจากการทำหน้าที่ในการตัดสินใจคัดเลือกกลยุทธ์ การดำเนินกลยุทธ์ รวมถึงการติดตามประเมินผลและการปรับปรุงกลยุทธ์ของผู้บริหาร โดยความรู้จากการศึกษาเล่าเรียน การฝึกอบรมเพิ่มโอกาสในการสร้างนวัตกรรมด้านกลยุทธ์ ประสบการณ์ทำงานช่วยส่งเสริมการตัดสินใจด้านกลยุทธ์และการดำเนินกลยุทธ์ และอายุงานทำให้เกิดการสั่งสมประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อม สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่บุคลากรเป็นพื้นฐานในการดำเนินงานในระยะยาวขององค์การ สอดคล้องกับ

งานวิจัยเรื่องทุนทางปัญญาของทีมผู้บริหารและผลการดำเนินงานของกิจการ ของ Fernandez et al. (2015) ที่พบว่า ความหลากหลายด้านคุณลักษณะของทีมผู้บริหารช่วยเพิ่มประสิทธิภาพงานและผลการดำเนินงานของกิจการ

สมมติฐานที่ 4 วัฒนธรรมองค์การมีผลทางบวกต่อสมรรถภาพองค์การจริงในระดับสูง อาจเนื่องมาจาก วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน การกำหนดบทบาทของผู้บริหารและคุณลักษณะของวัฒนธรรมองค์การ 4 ประเภทจากมุมมองความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมและการดำเนินงานตามแบบจำลองการสร้างคุณค่าจากความขัดแย้ง ได้แก่ วัฒนธรรมแบบเครือญาติ วัฒนธรรมแบบปรับเปลี่ยน วัฒนธรรมแบบการตลาด และวัฒนธรรมแบบลำดับชั้นทำให้วิถีในการดำเนินกิจกรรมไปสู่ความสำเร็จขององค์การมีความชัดเจน และรูปแบบของวัฒนธรรมมีความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมสมรรถภาพด้านการเปลี่ยนแปลงและสมรรถภาพด้านการดำเนินงานขององค์การ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การและการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ของ Ahmadi, Salamzadeh, Daraei & Akbari (2012) ที่พบว่า แบบจำลองการสร้างคุณค่าจากความขัดแย้งเป็นหนึ่งในแบบจำลองที่ได้รับความนิยมในการศึกษาอย่างกว้างขวาง เป็นรูปแบบที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีผลต่อความสำเร็จขององค์การสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง

สมมติฐานที่ 5 วัฒนธรรมองค์การมีผลทางบวกต่อผลการดำเนินงานของกิจการจริงในระดับต่ำ แต่มีผลกระทบรวมในระดับสูง อาจเนื่องมาจากวัฒนธรรมองค์การเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมพิจารณาให้ลึกลงไปจะเห็นว่าการกำหนดบทบาทของผู้บริหารและคุณลักษณะของวัฒนธรรมองค์การที่ชัดเจนของวัฒนธรรมองค์การ 4 ประเภท ตามแบบจำลองการสร้างคุณค่าจากความขัดแย้ง ได้แก่ วัฒนธรรมแบบเครือญาติ วัฒนธรรมแบบปรับเปลี่ยน วัฒนธรรมแบบการตลาด และวัฒนธรรมแบบลำดับชั้นส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้เสียในองค์การมีความเข้าใจในวิถีการดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของตนเองช่วยให้วัฒนธรรมองค์การเข้มแข็งส่งผลทางบวกต่อผลการดำเนินงานของกิจการสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การและผลการดำเนินงาน ของ Ehtesham, Muhammad & Muhammad (2011) ที่พบว่า การดำเนินงานโดยปราศจากผลของวัฒนธรรมองค์การอาจส่งผลให้การดำเนินงานไม่บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายของกิจการเนื่องจากวัฒนธรรมองค์การและผลการดำเนินงานของกิจการเป็นสิ่งที่พึ่งพิงอาศัยกัน

สมมติฐานที่ 6 สมรรถภาพองค์การมีผลทางบวกต่อผลการดำเนินงานของกิจการจริงในระดับสูง อาจเนื่องมาจาก สมรรถภาพด้านการปรับปรุงการดำเนินงาน ด้านนวัตกรรมการดำเนินงาน ด้านการดำเนินงานตามความต้องการเฉพาะ ด้านการสร้างความร่วมมือในการดำเนินงาน ด้านการตอบสนองการดำเนินงาน และด้านการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานขับเคลื่อนความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การส่งเสริมผลการดำเนินงาน

ของกิจการ โดยสมรรถภาพด้านนวัตกรรมการดำเนินงานถือเป็นหัวใจของวิสาหกิจ เนื่องจากก่อให้เกิดโอกาสในการสร้างสินค้าใหม่ การขยายตลาด การจดทะเบียนจัดตั้งวิสาหกิจแห่งใหม่ การขยายกิจการ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินธุรกิจ และส่งเสริมให้สมรรถภาพองค์การด้านอื่นทำงานได้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องผลของสมรรถภาพด้านการเปลี่ยนแปลงไปสู่ผลการการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของ Nedzinskas, Pundziene, Rafanaviciene & Pilkiene (2013) ที่พบว่าสมรรถภาพองค์การด้านการเปลี่ยนแปลงมีผลทางบวกต่อผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ตัวเงินของกิจการ

ข้อเสนอแนะ

1. วิสาหกิจควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การด้วยการยกระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร ได้แก่ การส่งเสริมการศึกษา การฝึกอบรม การดูงานที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์การ การสรรหาผู้บริหารที่มีประสบการณ์เข้ามาร่วมทีมเพื่อเพิ่มความสำเร็จในการดำเนินงาน และให้ความสำคัญกับการสร้างความผูกพันกับผู้บริหารเพื่อให้ทำงานในองค์การอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการสั่งสมประสบการณ์ การถ่ายทอดองค์ความรู้ภายในองค์การเป็นปัจจัยพื้นฐานในการสร้างวัฒนธรรมองค์การที่เข้มแข็ง

2. วิสาหกิจควรเลือกใช้รูปแบบของวัฒนธรรมองค์การให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมการดำเนินงานและเป้าหมายในแต่ละกิจกรรม ได้แก่ ใช้วัฒนธรรมแบบเครือญาติเป็นวิถีในการบริหารทรัพยากรบุคคล ใช้วัฒนธรรมแบบปรับเปลี่ยนเป็นวิถีในการเผชิญการเปลี่ยนแปลงและสร้างนวัตกรรม ใช้วัฒนธรรมแบบการตลาดเป็นวิถีในการมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายทั้งด้านการเงินและมิใช่การเงิน และใช้วัฒนธรรมแบบลำดับชั้นเป็นวิถีในการรักษามาตรฐาน

3. วิสาหกิจควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับสมรรถภาพด้านนวัตกรรมการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดโอกาสในการสร้างสินค้าใหม่ การขยายตลาด การจดทะเบียนจัดตั้งวิสาหกิจแห่งใหม่ การขยายกิจการ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินธุรกิจ ส่งเสริมให้สมรรถภาพองค์การด้านอื่นทำงานได้ดีขึ้น

REFERENCES

Acar, F.P. (2016). The effects of top management team composition on SME export performance : an upper echelons perspective. Central European Journal of Operations Research, 24(4), 833-852.

Ahmadi, S.A.A., Salamzadeh, Y., Daraei, M. & Akbari, J. (2012). Relationship between organizational culture and strategy implementation: typologies and dimensions. Global Business and Management Research: an International Journal, 4(3), 286-299.

Barney, J.B. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. Journal of Management, 17(1), 99-120.

Baruch, Y. (1999). Response rate in academic studies-a comparative analysis. Human Relations, 52(4), 421-438.

Best, J. W. & Kahn, J. V. (1995). Research in education. 7th edition. New Delhi: Prentice Hall of India.

Cameron, K. S. & Quinn, R. E. (2006). Diagnosing and changing organizational culture. CA: John Wiley & Sons, Inc.

Colotta, I., Shi, Y. & Gregory, M. (2003). Operation and performance of international manufacturing networks. International of Journal Operations and Productions Management, 23(10), 1184-1206.

Deborah, M.B., Mayowa, A.G. & Grace, A.C. (2015). Organizational culture and performance. Africa Leadership Development Center, Covenant University, Ota, Nigeria, In: 2nd Covenant University Conference on African Development Issues (CU-ICADI), 11th - 13th May, 2015, 101, 297-300.

Diamantopoulos, A. & Siguaw, A.D. (2000). Introducing Lisrel : a guide for the uninitiated. London: Sage Publications.

Ehtesham, U.M., Muhammad, T. M. & Muhammad, S. A. (2011). Relationship between organizational culture and performance management practices: a case of university in Pakistan. Journal of Competitiveness, 4(3), 78-89.

Fernandez, M.C.D., Rodríguez., M.R.G., Simonetti, B. (2015). Top management team's intellectual capital and firm performance. European Management Journal, 33(5), 322-331.

Grant, R.M. (1991). The resource based theory of competitive advantage: implications for strategy formulation. California Management Review, 33(3), 114-135.

Hambrick, D.C., & Mason, P.A., (1984). Upper echelons: the organization as a reflection of its top managers. Academy of Management Review, 9(2), 193-206.

Kabir, S.M.S. (2016). Basic guidelines for research: an introductory approach for all disciplines. Chittagong: Book Zone Publication.

Katkalo, V.S., Pitelis, C.N. & Teece, D.J. (2010). On the nature and scope of dynamic capabilities. Industrial and Corporate Change, 19(4), 1175-1186.

Ministry of Industry. (2016). Industrial development strategy 4.0 (2017-2036), Bangkok: Office of the Permanent Secretary, Ministry of Industry. (in Thai)

Nedzinskas, S., Pundziene, A., Rafanaviciene, B.S. & Pilkiene, M. (2013). The impact of dynamic capabilities on SME performance in a volatile environment as moderated by organizational inertia. Baltic Journal of Management, 8(4), 376-396.

Office of Small and Medium Enterprise Promotion (OSMEP).(2016). SME master plan No.4 (2017-2021). Bangkok: OSMEP. (in Thai)

Penrose, E. T. (1959). The theory of the growth of the firm. New York: John Wiley.

Petchroj, L., Angsuchoti, S. & Chamniprasar, A. (2012). Statistics for research and SPSS application techniques. 2nd edition. Bangkok: Charoendee Munkong Printing. (in Thai)

Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. Dutch Journal of Educational Research, 2, 49-60.

Tsao, W., & Chang, H. (2010). Exploring the impact of personality traits on online shopping behavior. African Journal of Business Management, 4(9), 1800-1812.

Research Article

การพัฒนาสื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม: กรณีศึกษาเขตบางเขน เขตหลักสี่ และเขตดอนเมือง

DEVELOPMENT OF AUGMENTED REALITY MEDIA ON SOCIAL AND CULTURAL TOURISM: A CASE STUDY AT BANGKHEN, LAKSI, AND DONMUEANG DISTRICTS OF BANGKOK METROPOLIS

สุไม บิลไบ[1*] ศุภัคศร เจริญชนม์[2] วราภรณ์ สุขแก้ว[3] สมฤทัย อย่างบุญ[4]
และ นริศรา หนองสูง[5]

Sumai Binbai[1*], Supuksorn Jaroenchon[2], Waraporn Sukkaew[3], Somruthai Yangboon[4]
and Narisara Nongsung[5]

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย[1*, 2, 3, 4, 5]

Computer Education Program, College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand[1*, 2, 3, 4, 5]

noina_sb@hotmail.com[1*]

Received: 2019-07-30
Revised: 2019-11-13
Accepted: 2019-11-19

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสื่อผสานจริง เรื่องการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาผลการใช้สื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และ 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้สื่อผสานจริง ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอนจากนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 3 เขต คือ เขตบางเขน เขตหลักสี่ และเขตดอนเมือง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) สื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งเครื่องมือวิจัยได้ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา และด้านสังคมศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าประสิทธิภาพ 80/80 และค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อผสานจริงที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อผสานจริง มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้สื่อผสานจริงอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.52

คำสำคัญ; สื่อผสานจริง เทคโนโลยีเสมือนจริงเสริม การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to create an efficient Augmented Reality learning media (AR learning media) on social and cultural tourism for learning with expected criteria at 80/80 percent, 2) to examine the primary school students' learning achievement, and 3) to evaluate students' satisfaction toward the AR learning media. The samples were 30 Prathomsueksa-4 students selected by stratified random sampling from schools under the three districts, namely, Bangkhen, Laksi, and Donmueang of Bangkok Metropolis. Research tools consisted of 3 different types; 1) AR learning media on social and cultural tourism for learning, 2) achievement test, and 3) satisfaction survey form. Statistics for analyzing data were mean, efficient criteria for E1/E2 and t-test.

The findings found that 1) the created AR learning media was efficient as expected criteria 80/80 percent, 2) students' learning achievement after using AR learning media was significantly higher than before using AR learning media at .05 level, and 3) students' satisfaction average scores were shown the expression at the highest level with 4.52.

Keywords: augmented reality media, augmented reality technology, social and cultural tourism

บทนำ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยกำหนดไว้ในหมวด 9 เทคโนโลยีการศึกษา มาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและการพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น (Royal Thai Government Gazette, 1999) กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องให้สอดคล้องกับกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกวัยมีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งความรู้ที่มีรอบตัว และจากแหล่งเรียนรู้บนอินเทอร์เน็ตที่ตอบสนองความต้องการรายบุคคล สื่อที่มีความน่าสนใจ สามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียนได้ (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2003) ทั้งนี้ในการจัดการเรียนการสอนยุคปัจจุบันต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถและความถนัดของผู้เรียนโดยบูรณาการศาสตร์และวิธีการที่หลากหลายเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีพหุปัญญามีความสามารถหลากหลายและต้องใช้วิธีการวัดประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง (Dechakupt, 2007)

การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่ดีงาม มีความชื่นชมในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นตนเองเป็นเรื่องสำคัญที่จะส่งผลให้นักเรียนเกิดความรักและความต้องการอนุรักษ์สิ่งที่ดีงามเหล่านี้เอาไว้ แต่การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตส่วนใหญ่เน้นการลงพื้นที่ไปท่องเที่ยวเพื่อให้เห็นสถานที่จริง ซึ่งเป็นข้อจำกัดสำหรับโรงเรียนทั้งหลายที่จะจัดทัศนศึกษานำพานักเรียนจำนวนมากลงพื้นที่ต้องใช้ทั้งเวลา บุคคล และงบประมาณจำนวนมาก ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อที่ให้ความรู้สึกเสมือนจริงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความตื่นเต้นและให้ความสนใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสื่อมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ (Interactive) ช่วยเพิ่มความรู้ ประสบการณ์ และความเพลิดเพลินในการเรียนรู้เสมือนได้ลงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเหล่านั้นจริง ๆ (Sriphromting and Saelee, 2011; Bunnapa, 2015) ซึ่งวิธีการเรียนรู้รูปแบบใหม่นี้เหมาะกับนักเรียนรุ่นใหม่ที่ส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนเป็นประจำทุกวัน ทำให้สะดวกต่อการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาในการเรียนรู้ ประหยัดงบประมาณและทรัพยากรในการบริหารจัดการของโรงเรียนได้อีกด้วย สื่อการเรียนรู้ในลักษณะของสื่อผสานจริง (Augmented Reality) เป็นสื่อใหม่ที่กำลังได้รับความนิยม มีจุดเด่น คือ การผสานโลกแห่งความเป็นจริงเข้ากับโลกเสมือน สามารถแสดงผลได้ทั้งผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ บนเครื่องฉายภาพโปรเจคเตอร์ และบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ประเภทสมาร์ทโฟน และแท็บเล็ตโดยสามารถนำเสนอเนื้อหาได้ทั้งภาพนิ่งสองมิติ สามมิติ ภาพเคลื่อนไหว และ/หรือสื่อประเภทวิดีโอที่มีภาพและเสียง ประกอบ (Srichailard and Krootjohn,

2017) นอกจากนี้สื่อผสานจริงยังส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทุกที่ ทุกเวลา ตามความต้องการของผู้เรียนทั้งการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนหรือเรียนรู้ด้วยตนเองคนเดียว

จากปัญหาและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาสื่อผสานจริง เรื่องการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ขึ้น เพื่อให้นักเรียนหันมาให้ความสำคัญ และเข้าใจวิถีชีวิต วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นตนเอง สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ วัดบางบัว บ้านบางเขน วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร พิพิธภัณฑ์การฝึกหัดครูไทย วัดหลักสี่พระอารามหลวง วัดดอนเมืองพระอารามหลวง วัดสีกัน (พุทธสยาม) และพิพิธภัณฑ์กองทัพอากาศ โดยเน้นการให้ข้อมูลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพื่อให้ข้อมูลประวัติความเป็นมา สถานที่ตั้ง จุดเด่นของสถานที่ และเส้นทางการเดินทาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาสื่อผสานจริง เรื่องการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. ศึกษาผลการใช้สื่อผสานจริง เรื่องการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการ เรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

3. ศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้สื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 3 เขต (บางเขน หลักสี่ และดอนเมือง) จำนวน 120 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 30 คน

2. ด้านเนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาสื่อการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.1 ประวัติสถานที่ 10 แหล่ง ได้แก่ วัดบางบัว บ้านบางเขน วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร พิพิธภัณฑ์การฝึกหัดครูไทย พิพิธภัณฑ์การฝึกหัดครูไทย วัดหลักสี่ พระอารามหลวง บ้านตุ๊กกะตุ่นหุ่นกระบอกไทย พิพิธภัณฑ์สื่อสาธารณะไทยพีบีเอส วัดดอนเมืองพระอารามหลวง วัดสีกัน (พุทธสยาม) และพิพิธภัณฑ์กองทัพอากาศ

2.2 สถานที่ตั้ง

2.3 จุดเด่นสถานที่

2.4 การเดินทาง

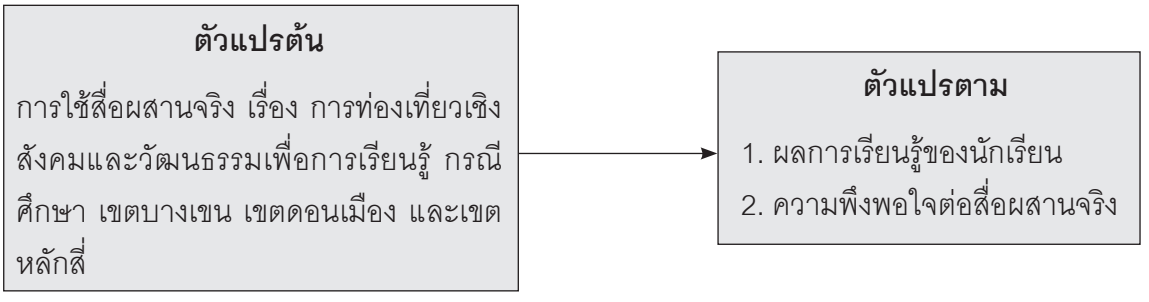
3. ด้านตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น คือ การใช้สื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและ วัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อผสานจริง และ 2) ความพึงพอใจต่อการใช้สื่อผสานจริง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและตัวแปรที่ต้องการศึกษาจนได้กรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน (experimental research as one group pretest-posttest design) ซึ่งแบ่งการวิจัยเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการออกแบบและพัฒนาสื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของรูปแบบ ADDIE MODEL 5 ขั้นตอนหลัก คือ การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินผล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 **การวิเคราะห์** (Analysis) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลวิธีการสร้างและออกแบบสื่อการสอนจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อผสานจริงเพื่อการเรียนรู้ แล้วนำมาวิเคราะห์หาองค์ประกอบสำคัญ จุดเด่น จุดด้อยของสื่อผสานจริง รวมทั้งวิธีการออกแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

2) วิเคราะห์ผู้เรียนระดับชั้นความสามารถในการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา และความสามารถในการใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่ประเภทสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ตเพื่อการเรียนรู้ผ่านสื่อผสานจริง โดยจะนำผลการวิเคราะห์นี้มาออกแบบเนื้อหากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อผสานจริงให้สอดคล้องกับผู้เรียนให้มากที่สุด

3) วิเคราะห์เนื้อหา เป็นการกำหนดขอบเขตของเนื้อหา กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้แต่ละหน่วยให้สอดคล้องกับสาระสำคัญของหลักสูตร ซึ่งการวิเคราะห์เนื้อหาจะนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อสอบและออกแบบแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนได้อย่างเหมาะสม

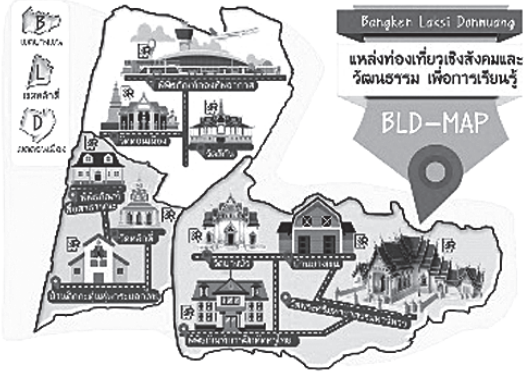
4) นำตารางวิเคราะห์เนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC)

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ (Design) ขั้นตอนนี้เป็นการออกแบบสื่อก่อนนำไปพัฒนาต้นแบบของสื่อผสานจริง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นการเขียนสตอรี่บอร์ด เป็นขั้นตอนที่จัดทำเพื่อกำหนดรูปแบบและลำดับของการนำเสนอเนื้อหาในสื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ ที่เรียงลำดับตามประเด็นของเนื้อหาที่กำหนดไว้ เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยสื่อผสานจริงเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้เลือกเรียนเนื้อหาต่าง ๆ ในแต่ละบทหรือแต่ละหน่วยการเรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง ดังนั้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาแต่ละบทอย่างต่อเนื่องและไม่สับสนจึงต้องทำการออกแบบเนื้อหาและการนำเสนอทรัพยากรการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยให้เหมาะสมก่อนนำไปพัฒนาในสื่อผสานจริงต่อไป

2) นำสตอรี่บอร์ดให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา โดยผู้วิจัยนำสตอรี่บอร์ดให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้อง จากนั้นนำข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข เพื่อสร้างสื่อผสานจริง เรื่องการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ โดยเนื้อหาจะนำเสนออยู่ในแผ่นพับรูปแบบแผนที่พร้อมระบุไอคอนสำหรับใช้กล้องอ่านเนื้อหาและวิดีโอ

แผ่นพับด้านหน้า

แผ่นพับด้านในและด้านหลัง

ภาพที่ 2 แผนที่เดินทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนา (Developing) เป็นขั้นตอนการนำสตอรี่บอร์ดและเนื้อหาต่าง ๆ มาสร้างสื่อการเรียนรู้ผสานจริงซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนาดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด วิธีการพัฒนาสื่อผสานจริง โดยผู้วิจัยเลือกใช้โปรแกรม HP Reveal ซึ่งเหมาะสำหรับนำเสนอเนื้อหาในลักษณะสื่อประเภทต่าง ๆ ได้หลากหลายภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สื่อเสียง สื่อสิ่งพิมพ์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในการพัฒนาสื่อครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาสื่อที่ใช้นำเสนอ 3 ประเภท ได้แก่ สื่อกราฟิกโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว หนังสืออิเล็กทรอนิกส์นำเสนอเนื้อหาของแหล่งท่องเที่ยว และสื่อวีดิทัศน์นำเสนอแหล่งท่องเที่ยว

2) พัฒนาสื่อโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาสื่อโปสเตอร์ทั้ง 10 สถานที่ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในลักษณะของกราฟิกที่สวยงาม เพื่อใช้เป็นหน้าแรกของสื่อผสานจริงเมื่อผู้เรียนทำการเชื่อมต่อกับสัญลักษณ์ที่กำหนดไว้ในแผนที่ โดยผู้เรียนจะได้ทราบภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งก่อนเข้าสู่เนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 3 สื่อโปสเตอร์แนะนำแหล่งท่องเที่ยวภายในสื่อผสานจริง

3) พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ จุดเด่น สถานที่ตั้ง และวิธีการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 10 แหล่งในเขตพื้นที่บางเขน เขตจตุจักรและเขตดอนเมือง โดยใช้เผยแพร่บนระบบออนไลน์ให้สามารถเชื่อมโยงกับสื่อผสานจริง โดยผ่านโปรแกรม html 5

ภาพที่ 4 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์นำเสนอเนื้อหาของแหล่งท่องเที่ยว

4) คัดเลือกวีดิทัศน์นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นสื่อที่ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกมาจาก Youtube ที่มีผู้จัดทำเผยแพร่ไว้แล้ว โดยเน้นเลือกวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละที่ที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาในหลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยนำไปเชื่อมโยงกับสื่อผสานจริงในลักษณะการสร้างการเชื่อมโยงไปยังหน้าเว็บไซต์ของผู้ผลิตวีดิทัศน์โดยตรง เพื่อให้เครดิตแก่เจ้าของผลงาน

5) การพัฒนาสื่อผสานจริง ผู้วิจัยพัฒนาสื่อผสานจริงด้วยโปรแกรม HP Reveal ในรูปแบบการใช้สัญลักษณ์ในการอ้างอิงข้อมูลที่ต้องการแสดงผล (Marker based) โดยได้นำสื่อมัลติมีเดีย สื่อกราฟิกที่พัฒนาขึ้น และสื่อวีดิทัศน์ที่คัดเลือกมาในข้อที่ 2-4 มาเชื่อมโยงกันในรูปแบบสื่อผสานจริงด้วยโปรแกรม HP Reveal

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการประเมินผล (Evaluation) เป็นการนำสื่อไปให้ผู้เรียนลองใช้และพิจารณาความเหมาะสมเกี่ยวกับเนื้อหา สีสัน และการใช้งานเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำสื่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสม

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.63

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการนำไปใช้ (Implementation) เป็นขั้นการนำสื่อไปให้ผู้เรียนใช้ในการเรียนรู้เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับหาประสิทธิภาพของสื่อต่อไป

ระยะที่ 2 เป็นการนำสื่อไปหาประสิทธิภาพและทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) สื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ 2) แบบประเมินคุณภาพสื่อผสานจริง 3) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 4) แบบฝึกหัดระหว่างเรียน 5) แบบประเมินความพึงพอใจต่อสื่อผสานจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นโรงเรียนในเขตบางเขน เขตหลักสี่ และเขตดอนเมือง โดยนำสื่อไปให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง 30 คนที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เรียนรู้และเก็บข้อมูลโดยการทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน รวมทั้งเก็บข้อมูลความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่อผสานจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์นำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ทดลองใช้สื่อผสานจริงมาทำการวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อผสานจริง โดยใช้เกณฑ์ E1/E2 ซึ่งกำหนดเกณฑ์ร้อยละ 80/80 (Pruettaseranee, 2551) และทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สถิติที่แบบ paired sample t-test และวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้สื่อผสานจริงด้วยค่าเฉลี่ย

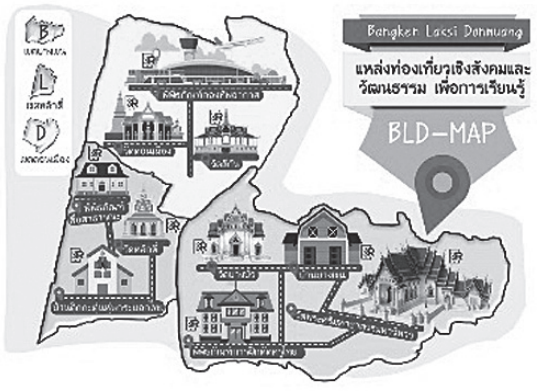
สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

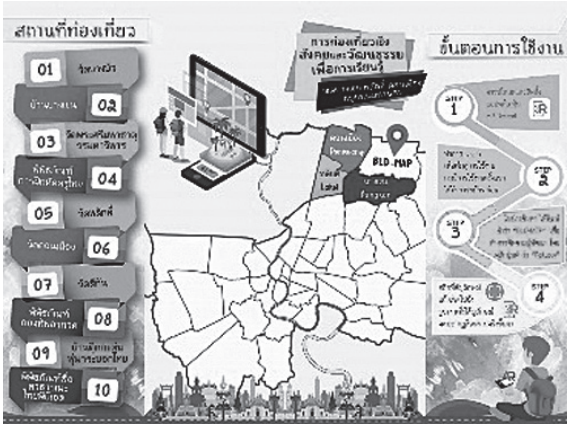
การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาสื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อศึกษาผลการใช้สื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้สื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาสื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้พบว่าสื่อผสานจริงที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยมีประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนต่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอนหลังเรียนจบเท่ากับ 82.86/82.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ สื่อผสานจริงที่พัฒนาขึ้นอยู่ในรูปของแผ่นพับแนะนำการท่องเที่ยวโดยกำหนดให้มีสัญลักษณ์ HP Reveal เป็นตัวมาร์คเกอร์สำหรับแสกนเข้าสู่เนื้อหาภายในที่มีทั้งสื่อโปสเตอร์ สื่อ e-book และคลิปวีดิทัศน์ และแบบทดสอบอยู่ภายในดังภาพที่ 5

แผ่นพับด้านใน

แผ่นพับด้านหน้าและด้านหลัง

ภาพที่ 5 แผ่นพับแสดงแผนที่การท่องเที่ยว

ภาพที่ 6 สื่อโปสเตอร์แสดงรายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแหล่ง

ภาพที่ 7 หน้าจอแสดงผลบนสมาร์ทโฟนเมื่อทำการสแกนสัญลักษณ์จากแผ่นพันแผนที่ท่องเที่ยว

2. ผลการใช้สื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ โดยมีผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีผลการเรียนรู้หลังเรียนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.40 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.35 ส่วนคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 10.46 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.56 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่อผสานจริง

คะแนน	$\bar{X}$	S.D.	t	df	p-value
คะแนนหลังเรียน (เต็ม 20)	16.40	1.35	17.77	29	.000*
คะแนนก่อนเรียน (เต็ม 20)	10.96	1.56			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการใช้สื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.52 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.14 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนความพึงพอใจต่อการใช้สื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การเรียนด้วยสื่อผสานจริง ช่วยกระตุ้น ให้ นักเรียนอยากรู้อยากเรียนเนื้อหา เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม เพื่อการเรียนรู้	4.68	0.55	มากที่สุด
2. นักเรียนต้องการให้มีการพัฒนาสื่อผสานจริงสำหรับเนื้อหารายวิชาอื่น ๆ เพิ่ม	4.40	0.70	มาก
3. การเรียนด้วยสื่อผสานจริง ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน	4.56	0.76	มากที่สุด
4. การเรียนด้วยสื่อผสานจริง ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายยิ่งขึ้น	4.48	0.82	มาก
5. การเรียนด้วยสื่อผสานจริง เปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถทบทวนความรู้ได้ตลอดเวลา	4.68	0.62	มากที่สุด
6. การเรียนด้วยสื่อผสานจริง เหมาะกับการเรียนในยุคปัจจุบัน	4.28	0.89	มาก
7. สื่อผสานจริงช่วยเพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้ของนักเรียนที่หลากหลาย	4.64	0.56	มากที่สุด
8. การเรียนด้วยสื่อผสานจริงสามารถช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	4.32	0.85	มาก
9. การเรียนด้วยสื่อผสานจริง ช่วยเพิ่มประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้	4.84	0.47	มากที่สุด
10. สื่อผสานจริง สามารถเชื่อมโยงไปสู่แหล่งความรู้ต่าง ๆ รอบตัว ผู้เรียนได้	4.40	0.86	มาก
11. การเรียนด้วยสื่อผสานจริง ทำให้นักเรียนมีกำลังใจเรียนมากขึ้น	4.72	0.61	มากที่สุด
12. สื่อผสานจริงมีฟังชันก์เมนูให้ความรู้ครบถ้วนในการเรียนรู้	4.48	0.71	มาก
13. ความรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลในแต่ละหน้าจอ	4.64	0.63	มากที่สุด
14. นักเรียนมีความพึงพอใจในการใช้สื่อในภาพรวม	4.48	0.96	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.52**	**0.14**	**มากที่สุด**

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า สื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 อาจเป็นผลมาจากกระบวนการออกแบบและพัฒนาสื่อได้ทำการวิเคราะห์หลักสูตร และสาระการเรียนรู้เพื่อนำมากำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับรายวิชาที่นักเรียนกำลังเรียนและเหมาะสมกับระดับชั้นความสามารถของนักเรียน มีการออกแบบเนื้อหาภายในสื่อให้มีความหลากหลายในรูปสื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ที่ประกอบด้วยข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว กราฟิก และ วีดิทัศน์ (Riyaphun, 2019; Songkram, 2010) โดยใช้ข้อความอธิบายเนื้อหาที่ไม่ซับซ้อน นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาสามารถอ่านออกและเข้าใจได้ง่าย ส่วนภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว กราฟิก มีสีสันสวยงาม ดึงดูดความสนใจ การคัดเลือกวีดิทัศน์แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเน้นวีดิทัศน์ที่ไม่ยาวเกินไป มีการนำเสนอเนื้อหาชัดเจน มีความคมชัดทั้งภาพเสียงและให้ข้อมูลที่ละเอียด ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาและสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและรวดเร็ว นอกจากนี้การออกแบบและพัฒนาสื่อผสานจริงได้นำองค์ประกอบของเทคโนโลยีผสานจริงมาใช้ผสานกับหลักการทฤษฎีการเรียนรู้อย่างเหมาะสม โดยมีการสร้างสัญลักษณ์เพื่อนำทางผู้เรียนใส่ไว้ในแผนที่ที่สร้างขึ้นในลักษณะแผ่นพับขนาดใหญ่ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกสถานที่ ที่สนใจศึกษาได้ตามความต้องการ โดยใช้กล้องจากสมาร์ทโฟนในการแสดงผลร่วมกับแอปพลิเคชันในการเชื่อมโยงและดาวน์โหลดข้อมูลให้แสดงบนหน้าจอได้อย่างชัดเจน ภายในสื่อมีปุ่มเมนูต่าง ๆ เพื่อเลือกรูปแบบการแสดงผลของเนื้อหาได้ตามความสนใจและตามความต้องการของนักเรียนโดยมีการแสดงผลอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะจบหรือจนกว่านักเรียนต้องการหยุด (Silva, Oliveira, and Giraldi, 2019) และผลการวิจัยในประเด็นนี้สอดคล้องกับการศึกษาของชาตรี ชัยลอมและคณะ (Chailom and others, 2019) ที่พัฒนาสื่อการสอนระบบเทคโนโลยี AR โดยการผลิตสื่อสามมิติระบบปฏิสัมพันธ์เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 เนื่องจากสื่อการสอนได้สรุปรวบรวมเนื้อหาสาระที่หลากหลายและมีขั้นตอนกิกจรรมที่เป็นระบบ เช่นเดียวกับการศึกษาของพรทิพย์ ปริยวาทิต (Pariyawatid, 2015) ที่ศึกษาผลของการใช้บทเรียน Augmented Reality Code เรื่อง คำศัพท์ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน พบว่าสื่อที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เนื่องจากบทเรียนมีภาพ กราฟิก เสียง และการ์ตูนที่มีสีสันสดใส สวยงาม มีความคมชัด เข้าใจง่าย

2. ผลการใช้สื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ พบว่า ผลการเรียนรู้หลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากสื่อผสานจริงมีลักษณะโดดเด่นที่ผสมผสานระหว่างสภาพแวดล้อมจริงเข้ากับวัตถุหรือสภาพแวดล้อมเสมือนจริง ทำให้เกิดการแสดงผลที่แตกต่างจากที่นักเรียนเคยได้สัมผัสจากสื่ออื่น ๆ มีการโต้ตอบแบบทันทีทันใด เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ควบคุม เลือกเรียนเนื้อหาต่าง ๆ ได้ตามความสนใจและตามความถนัด

(Meesuwan, 2013) ซึ่งล้วนส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปตามหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของบรูนเนอร์ (Binbai, 2017) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ของบุคคลจะเกิดได้ดีเมื่อบุคคลได้มีโอกาสลงมือกระทำ (Enactive representation) ได้เรียนรู้ผ่านการมองเห็นและใช้สัมผัสต่าง ๆ ก่อให้เกิดจินตนาการและจดจำภาพที่เห็นได้ง่ายขึ้นและรวดเร็วกว่า (Iconic representation) รวมทั้งการเรียนรู้ผ่านสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดเข้าใจเนื้อหาที่เป็นนามธรรมได้ (Symbolic representation) ซึ่งในการออกแบบสื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้นี้ผู้วิจัยได้ออกแบบสื่อ เนื้อหา และกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนได้เป็นผู้ค้นหาคำตอบของเรื่องราวความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง ผ่านการเลือกสแกนสัญลักษณ์ในแผ่นที่ของแหล่งท่องเที่ยวตามความสนใจ ให้นักเรียนควบคุม กำกับบทเรียนและการแสดงผลแต่ละหน้าจอด้วยตนเอง อันเป็นวิธีการเรียนรู้ในรูปแบบการสืบเสาะหาความรู้หรือการเรียนรู้ด้วยการค้นพบ ที่นักเรียนได้โต้ตอบต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ผ่านการสังเกต การจำแนกประเภท การอธิบาย และการแสดงความคิดเห็นเป็นต้น (Chakrod, 2015) ทั้งนี้สื่อผสานจริงตอบสนองการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน สามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการทุกที่ทุกเวลา ตามความสามารถของตนเอง สอดคล้องกับหลักการของการจัดการเรียนรู้ในทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน มีความอยากรู้อยากเห็น มีความสามารถในการคิดและวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ อาจอาศัยการสนับสนุนจากภายนอกหรือไม่ก็ได้ (Limpipattanakul, Wattana, and Photisuwan, 1998) ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้เห็นความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันระหว่างบุคคล ที่สื่อสมัยใหม่พยายามดึงดูดความสนใจของผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้แตกต่างกันให้สามารถสนใจหรือศึกษาในเนื้อหาที่ผู้สอนต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ให้แก่ผู้เรียน โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นฐานในการปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาหรือบทเรียน ซึ่งลักษณะการเรียนรู้นี้เป็นลักษณะสำคัญของนักเรียนในยุคดิจิทัล ที่ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญ

นอกจากนี้สื่อผสานจริงยังช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมอย่างครบถ้วนผ่านประสบการณ์และสภาพแวดล้อมเสมือนจริง โดยผู้วิจัยได้สรุปเนื้อหาในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ไว้อย่างครบถ้วนทั้งประวัติสถานที่ ตำแหน่งที่ตั้ง จุดเด่นของสถานที่ และการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ซึ่งสื่อผสานจริงที่พัฒนาขึ้นได้ออกแบบให้ผู้เรียนสนุกสนานกับแหล่งท่องเที่ยวที่เลือกควบคู่ไปกับการเรียนรู้เนื้อหาที่อยู่ในสื่อ ยิ่งเมื่อนำสื่อผสานจริงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียนยิ่งเกิดความสนุกสนาน และท้าทายว่าใครจะเรียนรู้เรื่องใดได้มากกว่ากัน เป็นการตอบจุดมุ่งหมายของ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นความสนุก มีมิตรภาพ พักผ่อนหย่อนใจได้รับชมสิ่งสวยงาม และเกิดการเชื่อมโยงสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมให้เกิดขึ้น (Maneenetr, 2009) ดังนั้นการออกแบบสื่อผสานจริงให้ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องออกแบบให้มีลักษณะเป็นรูปธรรม มีองค์ประกอบของมัลติมีเดียที่หลากหลายทั้งภาพนิ่งประกอบ ภาพเคลื่อนไหว ข้อความ กราฟิก สีสันที่สวยงามและเสียงที่กระตุ้นเร้าให้ผู้เรียนสนใจเรียน ซึ่งภาพและวีดิทัศน์ต่าง ๆ เหล่านั้นต้องตอบสนอง เชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกัน เพื่ออธิบายให้ผู้เรียนมองเห็นภาพของเนื้อหาที่ต้องการสื่อสารได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ดีผู้เรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมชอบความท้าทาย ชอบได้ค้นคว้าหรือได้ค้นหา จึงควรใส่สัญลักษณ์ไว้ให้ผู้เรียนสแกนแล้วเลือกหน่วยการเรียนรู้ หรือสื่อการเรียนรู้ได้ตามสนใจ ที่ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงและค้นคว้า รวมทั้งต้องมีการวัดและประเมินความรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเองด้วยตนเองอย่างแท้จริง

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อผสานจริงอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสื่อผสานจริงเป็นสื่อใหม่ที่ให้ประสบการณ์ใหม่ที่นักเรียนไม่เคยใช้มาก่อน มีการออกแบบให้มีความสนุกตื่นเต้น เปิดโอกาสให้ทำการค้นหา กำกับ และควบคุมบทเรียนด้วยตนเอง สามารถใช้ได้ทั้งแบบคนเดียว หรือเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และใช้เวลาในการเรียนรู้ได้นานเท่าที่ต้องการ ดังผลการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้สื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ พบว่า ประเด็นที่นักเรียนพึงพอใจมากที่สุด คือ สื่อผสานจริงช่วยเพิ่มประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ สื่อผสานจริงช่วยทำให้มีกำลังใจเรียนมากขึ้น สื่อผสานจริงเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถทบทวนความรู้ได้ตลอดเวลา และสื่อผสานจริงช่วยเพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่หลากหลายให้แก่นักเรียนตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ ธีรเดช บุญนภา (Bunnapa, 2015) ที่ได้พัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมแต่งบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและมองเห็นภาพรวมของบทเรียนได้เสมือนจริงยิ่งขึ้น สามารถสร้างความกระตือรือร้น ความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งจินตนาการให้แก่ผู้เรียน ทำให้เกิดความสนุกสนาน เช่นเดียวกับการศึกษาของนันทนา ศรีพรมติ่ง และอัจฉรา แซ่ลี้ (Sriphromting and Saelee, 2011) การศึกษาของ พรทิพย์ ปริยวาทิต (Pariyawatid, 2015) การศึกษาของรันยา นวลละออง และ นงลักษณ์ ปรีชาดิเรก (Nuanlaong and Preechadirek, 2015) ที่พบว่าสื่อผสานจริงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนให้เพิ่มขึ้นและมีความคงทนในการเรียนรู้ นอกจากนี้มีการศึกษาของ นิติศักดิ์ เจริญรูป (Charuenroop, 2017) อัฉราวุฒิ ศรีประไหม และพจน์ศิรินทร์ ลิมปินันท์ (Sripramai and

Limpinant, 2017) และ Chou and ChanLin (2012) ได้ทำการศึกษาการใช้เทคโนโลยีผสานจริงเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวรับรู้ข้อมูล ได้เร็วและเป็นระบบนำเที่ยวส่วนบุคคลที่เป็นประโยชน์มาก ทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการใช้สื่อผสานจริงเพื่อการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และนำไปใช้ประโยชน์ต่อในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีศึกษาผลการใช้เทคโนโลยีผสานจริงกับนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดการนำเทคโนโลยีผสานจริงไปใช้ในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ที่ผู้เรียนไม่สามารถเข้าไปสัมผัสกับประสบการณ์จริงได้ เช่น วิชาประวัติศาสตร์ วิชาชีววิทยา กายวิภาคศาสตร์ ดาราศาสตร์ เป็นต้น

2. โรงเรียนหรือสถานศึกษาควรมีการติดตั้งจุดรับสัญญาณ wifi ในห้องเรียนหรือในแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนให้เพียงพอและมีความเสถียรของสัญญาณ เพื่อให้นักเรียนสามารถโหลดข้อมูลต่าง ๆ ผ่านระบบเทคโนโลยีผสานจริงได้ ซึ่งจะช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้เรียนในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาสื่อผสานจริง เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้: กรณีศึกษาเขตบางเขน เขตหลักสี่ และเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จากสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ 2561

REFERENCES

Binbai. S. (2017). Enhancing ICT Skills and Self-directed Learning Behaviors of Pre-Service Teachers through System of Flipped Classroom Blended Learning Approach. Electronic Journal of Open and Distance Innovative Learning. 9(1), 57-68. (in Thai)

Bunnapa, T., Chancharas, J., Buanagam, P., and Meekesorn, M. (2015). Learning media development through augmented technology on android system. In the 3rd ASEAN Undergraduate conference in Computing (AUC2). Retrieved 24 April, 2019, from http://aucc.csit.rru.ac.th/Upload/447-289-camera-ready.pdf. (in Thai).

Chakrod, K. (2017). Learning achievement in Mathematics on linear equation with on variable problem-solving for Mathayomsuksa 2 by using the guided discovery. Veridian E-Journal, Srinakharinwirot University. 5(1), 710-721. (in Thai).

Chailom, C. & others. (2019). The development of teaching materials AR technology systems by producing three-dimensional interactive media: The philosophy of sufficiency economy using AR technology on mobile. Retrieved 12 January, 2019, from http://branch.phraetc. itbaseth.com/11/public/source/16/AR.pdf. (in Thai).

Chareonroop, N. (2017). Applications of Augmented Reality to Present Tourist Information: A case study of Phrakaew Temple, Chiangrai Province, Thailand. Journal of Modern Management Science. 10(1), 13-30. (in Thai).

Chou, T.L., & Chanlin, L.J. (2012). Augmented reality smartphone environment orientationapplication: a case study of the Fu-Jen university mobile campus touring system. Procedia-Social and Behavioral Sciences. (46) 410-416. Retrieved January 22, 2019, from http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S187704281201261X

Lemkhoksung, P. (2013). The development of a smartphone application for tourist attractions recommendation. Master Thesis (Information Technology), Suranaree University of Technology.

Limpipattanakul, S., Wattana, J., Photisuwan, C. (2014). Learning activityy on palmistry for enhancing the self-directed learning readiness and the self-esteem of the retirees. Suthipatithat Journal. 28(88), 214-229. (in Thai).

Meesuwan, W. (2013). Augmented reality technology for learning. Education Journal, Naresuan University. 13(2), 1-9. (in Thai).

Maneenetr, T. (2009). Thai studies for tourism. Khonkaen: Khonkaen University. (in Thai).

Nuanlaong, R., Preechadirek, N. (2015). Applying 3D digital learning-based game for improving students English language skills in accordance with multiple intelligence theory via tablet devices. ICT Silpakorn Journal. 2(1), 11-27. (in Thai).

Pariyawatid, P. (2015). Effecting augmented reality code of Chinese vocabularies lesson for Grade 3 students at Tessaban 2 Wattaninarasamosorn school. Master Thesis (Educational Technology and Communications), Prince of Songkla University. (in Thai).

Riyaphun, H. (2019). Multimedia for instruction and distance training. Retrieved 22 February, 2019, from https://www.stou.ac.th/offices/Oce/publication/pr3/pr%20117561.pdf. (in Thai).

Silva. R., Oliveira. J. C., & Giraldi. G. A. (2019). Introduction to Augmented Reality. Retrieved July 10, 2019, from (ncc.br/~jauvane/papers/RelatorioTecnicoLNCC-2503.pdf

Sriphromting, N., and Saelee, A. (2014). Kingdom of Virtual Animal. Udon Thani: Udon Thani Rajabhat University. (in Thai).

Songkram, N. (2010). Multimedia for learning: design & development. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai).

Research Article

การปรึกษารายบุคคลโดยใช้เทคนิคการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์

INDIVIDUAL COUNSELING UTILIZING STABILIZATION TECHNIQUE FOR HELPING JUNIOR STUDENTS WHO WERE CYBERBULLIED

อาจารี เมี้ยนกลาง[1*] และ มฤษฎ์ แก้วจินดา[2]

Arjaree Mianklang[1*] and Marid Kaewchinda[2]

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย[1*, 2]

Master of Arts (Educational Psychology and Guidance), Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok, Thailand[1*, 2]

sone_bimbim@hotmail.com[1*]

Received: 2019-07-16
Revised: 2019-10-29
Accepted: 2019-12-20

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ 1) เพื่อสำรวจการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ 2) การให้คำปรึกษาโดยใช้เทคนิคการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจสำหรับนักเรียนที่ถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยคุณภาพ ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 499 คน ปีการศึกษา 2560 ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 2 คน ซึ่งมีประสบการณ์การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์และสมัครใจ นักเรียนเข้าร่วมรับการให้คำปรึกษาด้วยเทคนิคการสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ใช้เวลาครั้งละ 20 - 40 นาที คนละ 4 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามประสบการณ์การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ การปรึกษารายบุคคลโดยใช้เทคนิคการสร้างความมั่นคงทางจิตใจ (สถานที่ปลอดภัยภายในจิตใจ ที่เก็บภายในจิตใจ วิธีลำแสง) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาร้อยละ

ผลการวิจับพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ ร้อยละ 26.10 รูปแบบการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ เช่น ได้รับข้อความหยาบคาย ข้อความก่อกวนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 20.20 ผลกระทบที่เกิดจากการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ เครียด ร้อยละ 16.80 ด้านความรำคาญ ร้อยละ 14.00 และความวิตกกังวล ร้อยละ 13.20 การปรึกษารายบุคคลด้วยเทคนิคการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ เมื่อผ่านกระบวนการแล้วนักเรียนที่เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้สามารถจัดการปัญหาของตนเองได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ เทคนิคเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ การจัดการปัญหา

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine 1) the situation of being Cyberbullied 2) Individual counseling using Stabilization techniques for students who were Cyberbullied. The qualitative research methodology was used. The participants were 499 junior school students in the academic year 2017, filled in the questionnaire for this study. Two students who experienced cyberbullied participated in 4 individual counseling sessions with stabilization techniques (Inner Safe Place, Inner Container, Light Stream Technique). The descriptive statistics (26.10) were utilized the data analysis.

The results revealed that 1) One-hundred and thirty (26.10) of participants had experiences of Cyberbullied. Among 499 participants, one-hundred and one participant (20.20) received the rude message and threatened messages, which is the highest number among several types of Cyberbully. The impacts of Cyberbully affected in many areas, stress issues (16.80), nervous (14.00), and anxiety (13.20). In short, individual counseling with stabilization techniques could support students to enhance their coping skills toward being Cyberbullied properly.

Keywords: cyberbullied, stabilization techniques, coping skill

บทนำ

ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการสื่อสาร ทำให้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ พัฒนาจนสามารถในการเชื่อมโยงการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้คนและกลุ่มต่าง ๆ ทำให้ผู้คนใช้ชีวิตติดอยู่กับหน้าจออุปกรณ์มากขึ้น ด้วยการสื่อสารบนโลกออนไลน์ ผู้คนจึงสามารถรับรู้เรื่องราวและข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาข้อมูล ติดต่อสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์ ความบันเทิง การแสดงออกต่าง ๆ ของบุคคล หรือแม้แต่ใช้เป็นเครื่องมือระบายอารมณ์ จากผลการสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA, 2017) พบว่า ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้มากที่สุด พบว่า ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ / ชุมชนออนไลน์ของคนไทยในยุคนี้ที่มีผู้ใช้งานมากเป็น 3 อันดับแรก มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ได้แก่ อันดับที่ 1 ยูทูบ (ร้อยละ 97.1) อันดับที่ 2 ได้แก่ เฟซบุ๊ก (ร้อยละ 96.6) และอันดับที่ 3 ได้แก่ ไลน์ (ร้อยละ 95.8) สำหรับกลุ่มที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ เด็กและเยาวชนอายุ 5 - 28 ปี ที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดถึงเกือบ 8 ชั่วโมง / วัน และหนึ่งปัญหาที่สำคัญที่กำลังเป็นภัยเงียบที่หลายคนไม่ได้มองว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ตัวอย่างเช่น “เด็กชายทอม (นามสมมุติ) อายุ 12 ปี ซึ่งเหตุการณ์เกิดขึ้นโดยมีคนเอารูปจากกล้องโทรศัพท์ ซึ่งเป็นภาพตอนที่เด็กชายทอมกำลังอาบน้ำ เป็นภาพเปลือยซึ่งโพสต์อยู่บนหน้าเฟซบุ๊ก ซึ่งทอมพยายามสืบว่าคนโพสต์นั้นเป็นใคร ซึ่งเมื่อพบเฟซบุ๊กคนโพสต์ซึ่งไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับคนโพสต์มีแต่รูปผู้ชายหันหลัง ทอมจึงได้ส่งข้อความไปหาคนโพสต์ก็ได้รับข้อความตอบกลับมาว่า “เดี๋ยวลบให้” ทอมตัดสินใจไม่บอกใคร เก็บตัว ไม่เล่นเฟซบุ๊ก แต่ทอมเชื่อใจเพื่อนมากที่สุด จึงบอกแค่เพื่อนซึ่งเพื่อนก็แนะนำว่าให้ปิด เฟซบุ๊กแล้วสมัครใหม่ ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ทอมมีอาการฝันร้ายถึงเหตุการณ์นี้และยังเกิดความระแวงว่าจะมีอุปกรณ์อะไรติดตั้งไว้ห้องน้ำอีกหรือไม่” (Pormnok, 2015)

การรังแกผ่านโลกไซเบอร์ (cyberbully) คือ การใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือหรือช่องทางในการข่มเหงรังแก การคุกคาม ล่อลวง การปล่อยภาพต่าง ๆ ส่งข้อความ ใช้ถ้อยคำหยาบคาย ใส่ร้ายป้ายสี ทำให้เกิดความเสียหาย ความอับอายต่อผู้ถูกกระทำ โดยปัจจุบันการรังแกผ่านโลกไซเบอร์มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยจากผลการวิจัยพบว่าเด็กไทย 45% มีประสบการณ์เกี่ยวกับการรังแกผ่านพื้นที่ออนไลน์อย่างน้อย 1 ครั้ง มากกว่าประเทศอย่างสหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่นถึง 4 เท่า (Pornnoppadol, 2015) ขณะที่ผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเยาวชนไทยร้อยละ 33 เคยมีประสบการณ์หรือเกี่ยวข้องกับการรังแกผ่านพื้นที่สังคมออนไลน์ (Telenorgroup, 2016) พบว่า รูปแบบของการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ส่วนใหญ่นั้นเป็นการด่าทอโดยใช้ภาษาที่รุนแรงหรือหยาบคาย การปล่อยข่าวลือทำให้ผู้อื่นเสียหาย การคุกคามข่มขู่ ด้วยลักษณะของการสื่อสารในโลกสังคมออนไลน์มีแนวโน้มที่สูงขึ้น เพราะสามารถทำได้รวดเร็วและง่ายเพียงแค่พิมพ์ข้อความ ผลกระทบต่อผู้ที่ถูกรังแกผ่านพื้นที่ออนไลน์ในด้านต่าง ๆ

ได้แก่ ปัญหาด้านการเรียน เช่น ผลการเรียนตกต่ำ ไม่มีสมาธิในการเรียน ปัญหาด้านจิตใจ เช่น ภาวะซึมเศร้า การเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ความวิตกกังวล และปัญหาด้านสัมพันธภาพทางสังคม เช่น เพื่อนไม่ยอมรับ ทะเลาะกับเพื่อน อยากอยู่คนเดียว

ผลกระทบจากการรังแกผ่านโลกไซเบอร์เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ เพื่อศึกษาผลกระทบของผู้ถูกรังแกและวิธีการรับมือปัญหาที่เกิดขึ้น โดยให้ความช่วยเหลือเพื่อลดความเครียดความวิตกกังวล ในรูปแบบการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีหรือคลายความวิตกกังวลกับสิ่งที่เกิดขึ้น จนทำให้ผู้ถูกรังแกมีความมั่นคงทางจิตใจและสามารถเผชิญเหตุการณ์กับการถูกรังแกผ่านพื้นโลกไซเบอร์ได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อให้คำปรึกษารายบุคคลโดยใช้เทคนิคการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจสำหรับนักเรียนที่ถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนในอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตการศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 จำนวน 1,871 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 499 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำนวนนักเรียนในแต่ระดับชั้นคัดเลือกจากห้องเรียนที่มีข้อมูลอยู่ในกลุ่มเสี่ยงทั้งในด้านสังคมและพฤติกรรม ซึ่งเป็นข้อมูลจากฝ่ายปกครองของทางโรงเรียน

สำหรับนักเรียนเป้าหมายที่เข้าร่วมในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 คน ที่มีประสบการณ์การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์และสมัครใจในการเข้ารับการให้คำปรึกษาใช้เทคนิคเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

ตัวแปร

1. ตัวแปรต้น คือ การให้การปรึกษารายบุคคลด้วยเทคนิคเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ
2. ตัวแปรตาม คือ ทักษะการจัดการปัญหา (coping skills)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งการวิจัยออกเป็นสองระยะ ระยะที่หนึ่งเป็นการสำรวจเพื่อศึกษาสภาพการณ์การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระยะที่สองเป็นกรณีศึกษาโดยการปรึกษารายบุคคลด้วยเทคนิคการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์

ขั้นเตรียมการวิจัย

1. ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดแจ้งเกี่ยวกับ

การรังแกผ่านโลกไซเบอร์และตัวแปรที่ต้องการศึกษา

2. กำหนดขอบเขตพื้นที่ของโรงเรียนที่ต้องการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้โดยเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากผู้วิจัยได้เข้าร่วมการทำงานกับนักจิตวิทยาโรงเรียนของสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 และครูแนะแนวในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ได้รับทราบปัญหาการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ของวัยเรียนที่เพิ่มมากขึ้น

3. สร้างแบบสอบถามการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์และปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและทำหนังสือราชการที่ออกโดยภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนวเพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูล

4. สำหรับการใช้เทคนิคเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจในการให้การปรึกษารายบุคคลมีการปรับแก้ในรูปแบบของกระบวนและการใช้เทคนิคเพื่อให้เกิดความแม่นยำมากขึ้นตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5. กลุ่มตัวอย่างเลือกจากนักเรียนที่มีประสบการณ์การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์โดยจากแบบสอบถามประสบการณ์การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ในช่วงระยะเวลาสามเดือนแรกจากการใช้แบบสอบถามจะแบ่งนักเรียนจากประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับ รูปแบบของการถูกรังแกและผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งในด้านการเรียน จิตใจและสัมพันธภาพ จากนั้นใช้วิธีการสัมภาษณ์ข้อมูลจากนักเรียนโดยตรงเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้นของการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์และผลกระทบและนักเรียนยังไม่สามารถจัดการปัญหาได้และสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาของนักเรียนโดยสังเกตจากพฤติกรรมต่าง ๆ จากนั้นให้ครูที่ปรึกษาส่งรายชื่อของนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาเห็นควรว่าที่จะเข้ารับการให้คำปรึกษาจากครูแนะแนว

6. ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียนเพื่อประเมินในการเข้ารับการให้คำปรึกษาอีกครั้งเพื่อเจาะจงเกี่ยวกับนักเรียนที่ถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์และมีปัญหามากที่สุด เมื่อคัดเลือกนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาโดยใช้เทคนิคการสร้างความมั่นคงทางจิตใจ จากนั้นจึงให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยการสมัครใจเพื่อการเข้ารับการให้คำปรึกษา และด้วยข้อจำกัดของนักเรียนเนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนประจำอำเภอซึ่งมีความหลากหลายของที่อยู่ เช่น ในเรื่องการเดินทางไป – กลับหลังจากการให้คำปรึกษา นักเรียนต้องฝึกซ้อมกีฬาและดนตรี จึงทำให้นักเรียนบางกลุ่มไม่สามารถเข้ารับการให้คำปรึกษาได้ ซึ่งถ้านักเรียนไม่สมัครใจหรือรู้สึกไม่สบายใจหรือเกิดความกังวลต่าง ๆ นักเรียนจะสามารถถอนตัวได้ตลอด ดังนั้นจึงได้นักเรียนที่สมัครเข้าร่วมการให้คำปรึกษาจำนวน 2 คน

7. ในการรักษาความลับของการเข้ารับการให้คำปรึกษา ด้วยงานวิจัยนี้เป็นกระบวนการให้คำปรึกษาซึ่งการรักษาความลับถือว่าเป็นจรรยาบรรณอย่างนี้ที่สำคัญ ในทุกครั้งของการให้คำปรึกษาจะมีการชี้แจงเกี่ยวกับกระบวนการให้คำปรึกษาและการรักษาความลับของผู้รับ

คำปรึกษา ซึ่งข้อมูลจะเป็นที่รู้ระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษาเท่านั้น ไม่มีการเปิดเผยชื่อที่บ่งบอกถึงผู้รับคำปรึกษาได้ ในกรณีที่ผลการวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์จะเป็นการใช้นามสมมติเท่านั้น

ขั้นดำเนินการวิจัย

1. สำรวจการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 499 คน ดำเนินการสำรวจระหว่างวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2561 ถึงวันที่ 12 มกราคม 2561

2. การใช้เทคนิคการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจด้วยการให้การปรึกษาแบบรายบุคคล ระหว่างวันที่ 19 มกราคม ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2561 โดยผู้วิจัยมีหน้าที่ในการให้การปรึกษาและใช้เทคนิคการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ทั้งหมด 3 เทคนิค ได้แก่ สถานที่ปลอดภัยในจิตใจ ที่เก็บภายในจิตใจ วิธีการลำแสง ซึ่งสำหรับการให้การปรึกษาสำหรับเด็กชาย A (นามสมมติ) เข้ารับการปรึกษา จำนวน 4 ครั้ง โดยแต่ละครั้งประมาณ 20 – 30 นาที เพราะด้วยเด็กชาย A จะสามารถรับการปรึกษาได้ในเวลาหลังเลิกเรียน เพราะด้วยเด็กชาย A ต้องใช้เวลาในการฝึกวาดรูปทุกวัน และสำหรับเด็กหญิง B (นามสมมติ) จำนวน 4 ครั้ง โดยแต่ละครั้งประมาณ 30 – 45 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามประสบการณ์การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ นำไปใช้ในการวิจัยส่วนที่ 1 ในแบบสอบถามมีข้อคำถามทั้งหมด 12 ข้อ มีลักษณะคำถามแบบให้เลือกตอบและแบบเติมประโยค แบ่งข้อคำถามออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วยข้อมูลด้านเพศ ระดับชั้น ผลการเรียนเฉลี่ย และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากถูกรังแก รวมถึงวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จำนวน 8 ข้อ และการปรึกษารายบุคคลโดยใช้เทคนิคการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ซึ่งใช้ทั้งหมด 3 เทคนิค คือ สถานที่ปลอดภัยภายในจิตใจ (inner safe place) ที่เก็บภายในจิตใจ (inner container) และ วิธีลำแสง (light stream technique)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ประสบการณ์การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างการใช้สื่อสังคมออนไลน์

การใช้สื่อสังคมออนไลน์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ใช้	496	99.40
ไม่ใช้	3	0.60
รวม	499	1.00

จากตารางที่ 1 เป็นการจำแนกกลุ่มตัวอย่างการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างใช้สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 496 คน คิดเป็นร้อยละ 99.40 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60

จากตารางที่ 2 เป็นการจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามสื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนใช้เป็นประจำ พบว่าสื่อสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก จำนวน 449 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ยูทูบ จำนวน 446 คน คิดเป็นร้อยละ 89.40 เมสเซนเจอร์ จำนวน 417 คน คิดเป็นร้อยละ 83.60

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างสื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนใช้เป็นประจำ

สื่อสังคมออนไลน์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เฟซบุ๊ก	449	90.00
ยูทูบ	446	89.40
เมสเซนเจอร์	417	83.60
ไลน์	309	61.90
อินสตาแกรม	294	58.90
ทวิตเตอร์	113	22.60
สื่อออนไลน์อื่น ๆ	4	0.80

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เคยมีประสบการณ์การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์

ประสบการณ์เกี่ยวกับการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคย	369	73.90
เคย	130	26.10
รวม	499	100

จากตารางที่ 3 เป็นการจำแนกกลุ่มตัวอย่างในช่วงเวลาระยะ 3 เดือน ทีเคยมีประสบการณ์การถูกรังแกผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่าไม่เคยมีประสบการณ์การถูกรังแกผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 369 คน คิดเป็นร้อยละ 73.90 และ เคยมีประสบการณ์การถูกรังแกผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 26.10

จากตารางที่ 4 เป็นการจำแนกกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับข้อความหยาบคาย ข้อความก่อกวนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 20.20 ถูกนินทา ด่าทอ ล้อเลียน ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 ถูกใส่ร้ายป้ายสีจากคนในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์

ประสบการณ์เกี่ยวกับการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ได้รับข้อความหยาบคาย ข้อความก่อกวนผ่านสื่อสังคมออนไลน์	101	20.20
ถูกนินทา ด่าทอ ล้อเลียน ผ่านสื่อสังคมออนไลน์	79	15.80
ถูกใส่ร้ายป้ายสีจากคนในสื่อสังคมออนไลน์	35	7.00
ถูกเผยแพร่รูปภาพทำให้เกิดความเสียหาย ความอับอายผ่านสื่อสังคมออนไลน์	26	5.20
ถูกข่มขู่ คุกคามด้วยสื่อต่าง ๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์	23	4.60
ถูกนำข้อมูลความลับไปเผยแพร่	16	3.20
ถูกแอบอ้างชื่อไปโพสต์หรือเผยแพร่ข้อมูลให้ร้ายผู้อื่น	14	2.80
ถูกเผยแพร่คลิปวิดีโอทำให้เกิดความเสียหาย ความอับอายผ่านสื่อสังคมออนไลน์	1	0.20
อื่น ๆ	1	0.20

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผลกระทบที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การรังแกผ่านโลกไซเบอร์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เครียด	84	16.80
รำคาญ	70	14.00
วิตกกังวล	66	13.20
โกรธ	55	11.00
ไม่สบายใจ	49	9.80
เสียใจ	32	6.40
อับอาย	19	3.80
ผลการเรียนตก	17	3.40
อยู่คนเดียว	16	3.20
คิดฆ่าตัวตาย	9	1.80
หดหู่	7	1.40
หลีกหนี	6	1.20
หวาดกลัว	6	1.20
ขาดเรียน	1	0.20
ทำร้ายตนเอง	0	0.00
อื่น ๆ	0	0.00

จากตารางที่ 5 เป็นการจำแนกกลุ่มตัวอย่างผลกระทบที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การถูกรังแกผ่านผ่านโลกไซเบอร์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเครียดจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 16.80 รำคาญ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 วิตกกังวล จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20

ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลจากแบบสอบถามที่ตอบโดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2560 จำนวน 499 คน และจากผลสำรวจจะเห็นได้ว่าสื่อออนไลน์ที่ใช้เป็นประจำและใช้บ่อยสุด คือ เฟซบุ๊ก ประสบการณ์เกี่ยวกับการถูกรังแกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ พบว่า ได้รับข้อความหยาบคาย ข้อความก่อกวนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ร้อยละ 20.20 ถูกนินทา และในช่วงสามเดือน กลุ่มตัวอย่าง

ที่เคยมีประสบการณ์การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ ร้อยละ 26.10

ตอนที่ 2 การให้คำปรึกษาโดยใช้เทคนิคการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจสำหรับนักเรียนที่ถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ ซึ่งเป็นข้อมูลจากนักเรียนเป้าหมายที่เข้าร่วมในการวิจัยของนักเรียนที่มีประสบการณ์การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ จำนวน 2 คน โดยมีข้อสรุปของการช่วยเหลือดังนี้

ผู้รับการปรึกษาคนที่ 1

ข้อมูลพื้นฐาน

นักเรียนชายอายุ 14 ปี เป็นบุตรคนแรก กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/10 ผิวขาว อาศัยอยู่กับบิดาและญาติ ๆ เนื่องจากมารดาทำงานในต่างจังหวัด สมาชิกในครอบครัวมีความเข้าใจและให้การดูช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างดีมาก

ปัญหาที่พบ

ปัญหาที่นักเรียนถูกเพื่อนในห้องล้อเลียนเกี่ยวกับรูปลักษณ์ภายนอก ซึ่งล้อเลียนทั้งคำพูดและการกระทำ แต่ที่ส่งผลมากขึ้นเรื่อย ๆ ที่ถูกกระทำบ่อยสุดเป็นการล้อเลียนผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ถูกคอมเม้นท์เวลาผู้รับคำปรึกษาโพสต์รูปตัวเองหรือข้อความบนสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งนักเรียนถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์มาตั้งแต่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนขณะนี้ผู้รับคำปรึกษากำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สำหรับการในกรณีนักเรียนมีความสมัครใจในการรับคำปรึกษาทำให้การดำเนินกระบวนการในขั้นแต่ละขั้นเป็นไปด้วยดี ปัญหาเกี่ยวกับการถูกรังแกโดยเป็นการล้อเลียนรูปลักษณ์ภายนอก ซึ่งการให้การปรึกษาในแต่ละครั้ง นักเรียนสามารถเล่าปัญหาได้อย่างชัดเจนและแสดงถึงความรู้สึกที่มีต่อปัญหา ซึ่งการรับปรึกษาในแต่ละครั้งจะให้นักเรียนได้สรุปทุกครั้งหลังจากกระบวนการโดยใช้เทคนิคว่านักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง สำหรับการให้การปรึกษาในทุกครั้งสามารถสังเกตสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนจากคำพูดและพฤติกรรมขณะที่รับการปรึกษา ด้วยนักเรียนมีความพร้อมในการที่จะเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ทำให้ผู้ให้การปรึกษาเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น และการใช้เทคนิคการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ยิ่งทำให้ได้เข้าใจความรู้สึกของนักเรียนได้มากขึ้นหลังจากการใช้เทคนิคแต่ละครั้ง แต่สิ่งที่สังเกตได้อย่างชัดเจนนักเรียนรู้สึกผ่อนคลายมากขึ้นสิ่งที่ทำให้นักเรียนรู้สึกไม่ดีลดน้อยลงหลังจากการใช้เทคนิคและได้ระบายความรู้สึก ซึ่งเทคนิคที่ใช้ 3 เทคนิค โดยจะมีเทคนิคสถานที่ปลอดภัยในจิตใจเพื่อช่วยให้ผู้ป่วยรู้สึกสงบ ปลอดภัย และสบายมากขึ้น ให้ผู้รับคำปรึกษานั่งในท่าที่สบาย ผ่อนคลาย ไม่เกร็ง และแจ้งให้ทราบว่า ผู้รับคำปรึกษาสามารถบอกยุติการรักษาได้ทุกเวลาหากผู้รับคำปรึกษารู้สึกกลัว เครียด หรือไม่สบายใจขณะที่ใช้เทคนิคนี้ ผู้รับคำปรึกษาค้นหาและติดตั้งจินตภาพ (picture/image) ที่เป็นสถานที่สงบ ปลอดภัย และผ่อนคลาย ให้ผู้รับคำปรึกษาอยู่กับจินตภาพนั้น พร้อมกับรับรู้ถึงสภาวะอารมณ์ ความรู้สึกและสภาพร่างกายที่ได้สัมผัสถึงความสงบ ปลอดภัย และผ่อนคลาย ค่อย ๆ ให้ผู้รับคำปรึกษาออกจากจินตนาการกลับมาอยู่กับความเป็นจริงในปัจจุบัน ขั้นตอนของการใช้เทคนิคที่เก็บภายในจิตใจ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจว่ากำลังจะทำ

อะไร ผู้รับคำปรึกษาจะเป็นผู้ควบคุมกระบวนการ ถ้าผู้รับคำปรึกษารู้สึกเครียดจนทนไม่ได้และต้องการหยุดก็ให้ส่งสัญญาณให้ทราบ ให้ผู้รับคำปรึกษาอธิบายลักษณะภาชนะที่เก็บจนนึกเห็นภาพชัดเจน ให้ผู้รับคำปรึกษาเปิดภาชนะนั้นในใจ ให้ผู้รับคำปรึกษาเอาสิ่งที่รบกวนใจใส่ในนั้น โดยไม่ต้องตั้งชื่อเรื่องราวใด ๆ แต่ให้แปลกสิ่งที่ทำให้ไม่สบายใจเป็นสิ่งของก่อน และให้บอกว่าเก็บไว้ในนี้จนกว่าฉันจะต้องการจัดการใหม่ ถึงตอนนี้ผู้รับคำปรึกษาควรจะมีภาษากายที่แสดงว่าร่างกายและจิตใจคลายลงแล้ว และวิธีลำแสง สำรวจว่าตามร่างกายมีส่วนใดบ้างที่รู้สึกไม่ดี รู้สึกไม่สบายรู้สึกในทางลบ ถ้ามีช่วยบอกด้วยว่าส่วนไหน ขนาดเท่าใด จำกัดวงหรือเขียนวงกลมล้อมไว้ หรือเปลี่ยนความรู้สึกที่ไม่สบายใจนั้นเป็นรูปร่างหรือสีหรือสิ่งของก็ได้ จินตนาการว่ามีลำแสงรักษา (healing light) สีของลำแสงตามที่ชอบและคิดว่าเป็นลำแสงที่รักษาอะไรก็ได้ หากให้ลำแสงนี้พุ่งมาที่ตัว จะให้พุ่งมาที่ใด ตอนนี้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกอย่างใดบ้าง ถ้ารู้สึกชอบ ก็ให้ลำแสงนี้ส่องไปรอบ ๆ และส่องทะลุเข้าไปในร่างกายส่วนที่สึกไม่ดีไม่สบายนั้น ให้สังเกตว่าร่างกายตรงนั้นรู้สึกอย่างใดบ้างเมื่อมีลำแสงส่งมาที่ตรงนั้น ให้สังเกตว่าลำแสงทำอะไรให้แก่ตรงนั้นบ้าง

ซึ่งจากการใช้เทคนิคทั้งสามนี้โดยเห็นว่ามีความเหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน และเมื่อนักเรียนได้ใช้วิธีแก้ไขปัญหาของตนเองว่าเกิดผลอย่างไรบ้าง บอกผลของวิธีการแก้ไขของตนเองที่นำไปแก้ปัญหา แต่สิ่งที่นักเรียนได้ทำหลังจากกระบวนการต่าง ๆ และที่สำคัญนักเรียนอารมณ์ผ่อนคลายมากขึ้นจากเรื่องที่เกิดขึ้น และใช้วิธีในการแก้ปัญหากับเรื่องที่เกิดขึ้น นักเรียนกล้าที่จะเผชิญกับปัญหามากขึ้น และมีแนวทางในการจัดการปัญหาให้เหมาะสมกับตนเอง

ผู้รับการปรึกษาคนที่ 2

ข้อมูลพื้นฐาน

นักเรียนหญิงอายุ 14 ปี เป็นบุตรคนที่สอง กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาศัยอยู่กับบิดามารดา สมาชิกในครอบครัวมีความเข้าใจและให้การดูช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างดี

ปัญหาที่พบ

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การที่เพื่อน ๆ ในกลุ่มไม่พูดคุยกับนักเรียนเหมือนเดิม เพื่อนในกลุ่มไม่ยอมรับ ถูกเพิกเฉยจากเพื่อน ๆ ซึ่งสาเหตุมาจากนักเรียนทราบเรื่องราวที่ทำให้เพื่อนในกลุ่มหนึ่งคนเกิดความเสียหาย เพื่อน ๆ ในกลุ่มคิดว่าต้นเหตุมาจากการที่นักเรียนเป็นการเอาเรื่องดังกล่าวไปเล่าให้ผู้อื่นฟัง จนทำให้เพื่อนคนนั้นเกิดความเสียหายและเกิดความเข้าใจผิดทั้งในเพื่อนในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

จากการช่วยเหลือสำหรับกรณีนักเรียนได้รับกระทบกระเทือนความรู้สึกเป็นอย่างมากในการรับการปรึกษาครั้งแรก นักเรียนแสดงอาการทั้งร้องไห้และแสดงถึงความเครียดอย่างชัดเจน นักเรียนไม่สามารถที่เผชิญกับกับปัญหาได้ สังเกตได้จากนักเรียนไม่มาโรงเรียน หนีปัญหาโดยพยายามที่จะขอย้ายไปเรียนห้องอื่นหรือโรงเรียนอื่น ซึ่งการให้การปรึกษาในแต่ละครั้งมีการดำเนินไปค่อนข้างยากเพราะด้วยนักเรียนไม่พร้อมที่จะจัดการปัญหาและความรู้สึกที่เกิดขึ้น

สังเกตเห็นได้ว่านักเรียนรู้สึกอึดอัดและไม่รู้ว่าตนเองควรจะทำอย่างไร

จากกระบวนการให้การปรึกษานั้นก็จะตามด้วยเทคนิคการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ โดยใช้ทั้งหมด 3 เทคนิค สถานที่ปลอดภัยในจิตใจ เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยรู้สึกสงบ ปลอดภัย และสบายมากขึ้น ให้ผู้รับคำปรึกษานั่งในท่าที่สบาย ผ่อนคลายไม่เกร็ง และแจ้งให้ทราบว่า ผู้รับคำปรึกษาสามารถบอกยุติการรักษาได้ทุกเวลา หากผู้รับคำปรึกษารู้สึกกลัว เครียด หรือไม่สบายใจขณะที่ใช้เทคนิคนี้ ผู้รับคำปรึกษาค้นหาและติดตั้งจินตภาพ (picture/image) ที่เป็นสถานที่สงบ ปลอดภัย และผ่อนคลาย ให้ผู้รับคำปรึกษาอยู่กับจินตภาพนั้น พร้อมกับรับรู้ถึงสภาวะอารมณ์ ความรู้สึกและสภาพร่างกายที่ได้สัมผัสถึงความสงบ ปลอดภัยและผ่อนคลายค่อย ๆ ให้ผู้รับคำปรึกษาออกจากจินตนาการกลับมาอยู่กับความเป็นจริงในปัจจุบัน ขั้นตอนของการใช้เทคนิคที่เก็บภายในจิตใจ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจว่ากำลังจะทำอะไร ผู้รับคำปรึกษาจะเป็นผู้ควบคุมกระบวนการ ถ้าผู้รับคำปรึกษารู้สึกเครียดจนทนไม่ได้และต้องการหยุดก็ให้ส่งสัญญาณให้ทราบ ให้ผู้รับคำปรึกษาอธิบายลักษณะภาชนะที่เก็บจนนึกเห็นภาพชัดเจน ให้ผู้รับคำปรึกษาเปิดภาชนะนั้นในใจ ให้ผู้รับคำปรึกษาเอาสิ่งที่รบกวนใจใส่ในนั้น โดยไม่ต้องตั้งชื่อเรื่องราวใด ๆ แต่ให้แปลสิ่งที่ทำให้ไม่สบายใจเป็นสิ่งของก่อน และให้บอกว่าเก็บไว้ในนี้จนกว่าจะต้องการจัดการใหม่ ถึงตอนนี้ผู้รับคำปรึกษาควรจะมีภาษากายที่แสดงว่าร่างกายและจิตใจคลายลงแล้ว และวิธีลำแสง สำรวจว่าตามร่างกายมีส่วนใดบ้างที่รู้สึกไม่ดี รู้สึกไม่สบายรู้สึกในทางลบ ถ้ามีช่วยบอกด้วยว่าส่วนไหน ขนาดเท่าใด จำกัดวงหรือเขียนวงกลมล้อมไว้ หรือเปลี่ยนความรู้สึกที่ไม่สบายใจนั้นเป็นรูปร่างหรือสีหรือสิ่งของก็ได้ จินตนาการว่ามีลำแสงรักษา (healing light) สีของลำแสงตามที่ชอบและคิดว่าเป็นลำแสงที่รักษาอะไรก็ได้ หากให้ลำแสงนี้พุ่งมาที่ตัว จะให้พุ่งมาที่ใด ตอนนี้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกอย่างใดบ้าง ถ้ารู้สึกชอบ ก็ให้ลำแสงนี้ส่องไปรอบ ๆ และส่องทะลุเข้าไปในร่างกายส่วนที่รู้สึกไม่ดีไม่สบายนั้น ให้สังเกตว่าร่างกายตรงนั้นรู้สึกอย่างใดบ้างเมื่อมีลำแสงส่งมาที่ตรงนั้น ให้สังเกตว่าลำแสงทำอะไรให้แก่ตรงนั้นบ้าง

สำหรับการใช้แต่ละเทคนิคสำหรับกรณีนี้ นักเรียนค่อย ๆ ผ่อนคลายกับเรื่องราวโดยเฉพาะความรู้สึกได้มากขึ้น ตั้งแต่ครั้งที่สองเริ่มเห็นการที่นักเรียนสามารถแสดงออกถึงความรู้สึกได้อย่างชัดเจนนอกเหนือจากการร้องไห้ เริ่มสำรวจความรู้สึกของตนเองว่ามีความรู้สึกอย่างไรกับปัญหาที่เกิดขึ้น หลังจากการใช้เทคนิคในแต่ละครั้งทำให้สังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น นักเรียนมีอารมณ์ผ่อนคลายมากขึ้น เมื่อถามนักเรียนเกี่ยวกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นหลังจากเกิดเหตุการณ์ความรู้สึกจากครั้งแรกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน เพราะนักเรียนได้ปลดปล่อยเรื่องราวต่าง ๆ ของตนเองและเริ่มที่จะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้ดีขึ้น ซึ่งผู้ให้การปรึกษาจะให้กำลังใจทุกครั้งและช่วยนักเรียนได้อยู่กับความรู้สึกของตนเองและหาแนวทางร่วมกันในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่ออย่างน้อยให้นักเรียนได้จัดการรู้สึกให้เกิด

ความเครียดน้อยลงแล้วให้ผ่อนคลายมากขึ้น โดยที่ไม่ใส่กับทุกเรื่องราวแต่อยากให้นักเรียนสนใจกับสิ่งที่เป็นปัจจุบันให้มากที่สุด เพื่อที่จะช่วยให้นักเรียนได้ใช้ชีวิตให้มีความสุขตามช่วงวัยของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการณ์เกี่ยวกับการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

พบว่ากลุ่มตัวอย่างใช้สื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 99.40 พบว่าในทุกระดับการศึกษานักเรียน นักศึกษาเกือบทั้งหมดนักเรียนเกือบทั้งหมด ร้อยละ 96.80 มีโทรศัพท์มือถือของตนเองและใช้เวลาคุยกับเพื่อน ๆ วันละอย่างน้อย 3-4 ชั่วโมง ส่วนการใช้อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 92.00 (WPORT, 2010) สื่อออนไลน์ที่กลุ่มตัวอย่างใช้เป็นประจำ คือ เฟซบุ๊ก ร้อยละ 90.00 เมื่อพิจารณาจากการสำรวจและข้อมูลที่ศึกษา พบว่า สื่อออนไลน์อย่างเฟซบุ๊กเป็นสื่อออนไลน์ที่สอดคล้องกับนิยมใช้งานของทุกช่วงวัย จึงทำให้เห็นว่าอาจจะเป็นส่วนสำคัญของช่องทางในการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ และในช่วงสามเดือน กลุ่มตัวอย่างที่เคยมีประสบการณ์การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ ร้อยละ 26.10 มีประสบการณ์เกี่ยวกับการถูกรังแกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ ได้แก่ การได้รับข้อความหยาบคาย ข้อความก่อกวนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 20.20 ถูกนินทา ผลกระทบของการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ ได้แก่ เครียด ร้อยละ 16.8 รำคาญ ร้อยละ 14.00 วิตกกังวล ร้อยละ 13.2 ผลกระทบจากการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ พบใน 2 ะดับ ด้แก่ ระดับบุคคลในด้านของอารมณ์ ความรู้สึก จิตใจ เนื่องจากการถูกรังแกจะทำให้เยาวชนรู้สึกแย่ รำคาญ เสียใจ จนนำไปสู่ผลกระทบในมิติสุขภาพก่อให้เกิดความเครียด วิตกกังวล หดหู่ และไม่สบายใจ และระดับของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมส่งผลให้ผู้ถูกรังแกรู้สึกอับอาย ทำให้คนในสังคมเข้าใจตัวเองผิด และดูไม่ดีในสายตาของคนอื่น ในบางกรณีจะทำให้รู้สึกอับอายจนไม่กล้าออกไปพบเจอผู้คน (Jarutsantijit, 2016)

2. การปรึกษารายบุคคลโดยใช้เทคนิคการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจสำหรับนักเรียนที่ถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์

การปรึกษาด้วยเทคนิคการสร้างความมั่นคงทางจิตใจสำหรับนักเรียนที่ถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์เป็นการเยียวยาจิตใจเพื่อลดความรู้สึกวิตกกังวลและความเครียดของตนเอง ผลการทดลองด้วยการให้คำปรึกษาโดยใช้เทคนิคการสร้างความมั่นคงทางจิตใจสำหรับช่วยนักเรียนที่ถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์สามารถช่วยจัดการความวิตกกังวลและความเครียดของตนเองได้ การให้ความช่วยเหลือและป้องกันการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์จึงควรมุ่งไปที่การฟื้นฟูสุขภาพจิต เพื่อเยียวยาจิตใจเพื่อลดความเครียดในเบื้องต้น อาจกระทำในลักษณะเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ทั้งในรูปแบบการให้การปรึกษาทางจิตวิทยาเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง (Choompunuch, 2016) จากการให้การปรึกษาในขั้นต้นนั้นเป็นการพูดคุยตามหลักการให้การปรึกษาที่ทำให้นักเรียนได้เล่าถึงประสบการณ์การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุของปัญหา รูปแบบของการถูกรังแก ผลกระทบ

ที่เกิดขึ้นและรวมถึงแนวทางการแก้ไข หลังจากการให้การปรึกษาจะเพิ่มเทคนิคการสร้างความมั่นคงทางจิตใจ โดยจะมีเทคนิคสถานที่ปลอดภัยในจิตใจที่เก็บภายในจิตใจ วิธีการลำแสง รวมถึงการใช้จินตนาการเพื่อที่จะได้รับรู้ถึงสภาวะจิตใจของตนเอง เทคนิคต่าง ๆ เหล่านี้ช่วยให้ผู้รับการปรึกษาเกิดความผ่อนคลาย สบายใจ ลดความวิตกกังวล ลดความเครียดของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการประยุกต์ใช้

1. ในการศึกษาสภาพการณ์ที่เกี่ยวกับการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ควรเพิ่มข้อคำถามในด้านปัจจัยที่ทำให้เกิดการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ และรายละเอียดรูปแบบของการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์เพิ่มเติม

2. ควรเพิ่มเทคนิคในการให้การปรึกษารายบุคคลด้วยเทคนิคการสร้างความมั่นคงทางจิตใจ เพื่อให้เห็นถึงความชัดเจนของการช่วยเหลือในแต่ละเทคนิคว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรต่อผู้รับบริการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาประสบการณ์การถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อให้ได้มุมมองของการถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์มากขึ้น

2. ศึกษาและติดตามผลจากการใช้เทคนิคการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจในการให้การปรึกษารายบุคคลเพื่อดูความคงทนในการจัดการปัญหาและพฤติกรรมของผู้รับการศึกษาเพื่อให้พร้อมที่กลับไปสู่สังคมและดำเนินชีวิตตามรูปแบบของตนเองได้อย่างเหมาะสม

REFERENCES

Amaraphibal, A. (2016). Cyber-bullying victimization among youths: Risk factor, mental health. Research Methodology & Cognitive Science. 14 (1), 59 – 73. (in Thai)

Archaphet, N. (2017). Cyberbullying: aggressive misbehavior and innovation for solution. The Journal of Social Communication Innovation. 5 (1), 100 – 106. (in Thai)

Brewer, G. & Kerslake, J. (2015). Cyberbullying, self-esteem, empathy and loneliness. Computer in Human Behavior. 48 (2015), 255-260.

Chao, H. J., Hou, L. C., Yueh, H. M., Ping, H. R., & Ling, C.Y. (2014). Positive affect predicting worker psychological response to cyber-bullying in the high-tech industry in Northern Taiwan. Computer in Human Behavior 30 (2014), 307-314.

Charoenwanit, S. (2017). Cyber bullying: impact and prevention in adolescents. Thai Science and Technology Journal. 25(4), 640 – 648. (in Thai)

Choompunuch, B. (2016). How to guide by avoiding cyberbullying. Journal of Education Khon Kaen University. 25(4), 21 – 27. (in Thai)

ETDA. (2017). Cyber threats 2016. Bangkok. Thailand Computer Emergency Response Team. (in Thai)

Jarutsantijit, S. (2106). Cyberbullying: if you love me, don't bully me. Walailak Abode of Culture Journal. 17(1), 117 – 137. (in Thai)

Samoh, N. (2013). Youth perception on cyberbullying. M.A. Medical and Health Social Sciences. Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University. (in Thai)

Sittichai, R. & Tudkuea, T. (2017). Cyberbullying behavior among youth in the three Southern border provinces. ASJ PSU. 28(1), 86-99. (in Thai)

Tabak, F. S. & Koymen. U. (2014). Students experiences with cyberbullying in Northern Cyprus. Procedia – Social and Behavioral Sciences 116 (2014), 5200-2209.

Tomsa, R., Jenaro, C., Campbell, M. & Neacsu, D. (2013). Student's experiences with traditional bullying and cyberbullying: findings from a Romanian sample." Procedia - Social and Behavioral Sciences 78 (2013), 586-590.

Tudkuea, T. & Sabaiying, M. (2017). Pattern, effects and coping with cyber bullying among students of a college in the Southern part of Thailand. Journal of Behavioral Science for Development (JBSD). 9(2), 220 – 236. (in Thai)

Wang, J., Iannotti, R. J. & Nansel, T. R. (2009). School bullying among adolescents in the United States: physical, verbal, relational, and cyber. Journal of Adolescent Health 45 (2009), 368–375.

Research Article

นวัตกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของอาจารย์ผู้สอน กรณีศึกษา: การสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองและการให้คำปรึกษา

INNOVATION TO DEVELOP THE ABILITY TO DO CLASSROOM RESEARCH FOR THE TEACHER AT WAT PHRASRI MAHADHAT SECONDARY DEMONSTRATION SCHOOL, PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY. A CASE STUDY: TO CREATE A SERIES OF SELF-LEARNING AND CONSULTATION

อรุณรุ่ง ปภาพสิษฐ

Arunrung Paphaphasid

วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร

College of Teacher Education Phranakhon Rajabhat University Bangkok

boonaruun@hotmail.com

Received: 2019-09-09

Revised: 2019-11-25

Accepted: 2019-12-04

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน และ 2) พัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ที่สนใจสมัครเข้ารับการอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยผู้วิจัยใช้วิธีอาสาสมัคร จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) แบบประเมิน คุณภาพของข้อเสนอโครงการวิจัย และ 4) คู่มือการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง วิธีดำเนินการใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที่ (t-test) แบบ dependent samples

ผลการวิจัย พบว่า

1. ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80 โดยมีคะแนนค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพ 81.53/88.46

2. ผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าก่อนใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. หลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองและการให้คำปรึกษา กลุ่มตัวอย่างเขียนเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียนมีผลงานระดับคุณภาพดีมาก ถึงร้อยละ 75 รองลงมา คือระดับดี ร้อยละ 12.50 และระดับพอใช้ ร้อยละ 12.50

คำสำคัญ: นวัตกรรม ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การให้คำปรึกษา การทำวิจัยในชั้นเรียน

ABSTRACT

This research aims 1) to develop a series of self-learning about the classroom research, and 2) to develop the classroom research ability of teacher. The samples are 16 teachers of the school network of Phranakhon Rajabhat University who interested in participation the classroom research training. Research instruments are including 1) a series of self-learning about the classroom research 2) pre and post using a series of self-learning achievement test, 3) a research proposal quality assessment, and 4) using a series of self-learning training manual.

Research Methodology is a group experimental research. Data analysis statistics methods are percentage, mean, standard deviation (SD) and dependent samples t-test.

The results of this research found that:

1. A series of self-learning about classroom research efficiency is higher than standard 80/80. The average scores 81.53/88.46

2. The results of using a series of self-learning test indicate that average score of post-test is higher than pre-test in significance level 0.5

3. After a series of self-learning using and consolation found that 75 percentage of samples are able to design a classroom research proposal with excellent, 12.5 percentage is good and 12.50 percentage is fair.

Keywords: innovation, series of self-learning, consultation, classroom research

บทนำ

คุรุสภากำหนดให้ผู้ที่จะปฏิบัติงานในวิชาชีพครูต้องมี มาตรฐานความรู้ด้าน “การวิจัยทางการศึกษา” เป็น 1 ใน 11 มาตรฐานความรู้ของครูสาระความรู้และในมาตรฐานความรู้ “การวิจัยทางการศึกษา” นี้ ครอบคลุม “การวิจัยในชั้นเรียน” “การฝึกปฏิบัติการวิจัย” และ “การใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหา” ด้วย และครูต้องมีสมรรถนะ “สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน”

ดังนั้น การทำวิจัยในชั้นเรียนถือเป็นภารกิจที่สำคัญและจำเป็นสำหรับครูไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการสอน เนื่องจากทำให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง และเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการวิจัยในที่ทำงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กร ผลการวิจัยในชั้นเรียนสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข วิธีการเรียนของนักเรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม หรือทั้งชั้นเรียน ปรับปรุงวิธีการสอนและการวัดผลการเรียนของครูให้เหมาะสมกับตัวนักเรียนแต่ละวิชาที่สอนตลอดจนใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน (Wongwanit, 2010) ซึ่งการที่ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถและมีพื้นฐานที่ดีในการทำวิจัยจะทำให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ครูผู้สอน เป็นผู้ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน เป็นบุคคลแถวหน้า ที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักและเสริมประสบการณ์แก่ผู้เรียน ดูแลชีวิตผู้เรียนในโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีอิทธิพลอย่างมากต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของผู้เรียน ถือเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน (Office of the National Education, 1999) ดังนั้น ยุทธวิธีที่ใช้ในการพัฒนาครูเพื่อช่วยให้ครูได้ปฏิรูปการเรียนรู้ของตนเองจึงมีเป็นจำนวนมาก แต่ยุทธวิธีที่ได้รับความเชื่อถือจากหน่วยงานและบุคคลผู้สนับสนุนครู ตลอดจนครูบางท่านที่ได้ปฏิรูปการเรียนรู้ของตนเองแล้ว คือการวิจัยในชั้นเรียน (classroom research) การวิจัยในชั้นเรียน คือ กระบวนการสร้างความรู้ใหม่ที่เชื่อถือได้ในการปฏิบัติงานของครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน และทุก ๆ คนตามธรรมชาติให้เต็มศักยภาพ และเป็นไปตามคุณภาพของสถานศึกษา ผลลัพธ์ที่สำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และกระบวนการปฏิบัติงานตนเองของครู ครูนักวิจัยจึงเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถรับรู้ข้อมูลและสารสนเทศหลายลักษณะจากหลายแหล่งได้อย่างว่องไว และถูกต้อง มีทักษะในการคิด เขียน สืบ สอบ ค้นพบความจริงแล้วสร้างและสื่อความรู้และความสามารถใช้ความรู้เพื่อการปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง สร้างสรรค์ และมีอิสรภาพเพื่อส่วนรวม ดังนั้น การวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นยุทธวิธีหนึ่งที่ได้รับความเชื่อถือว่าจะช่วยสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียน โดยการสร้าง

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองและการให้คำปรึกษา ซึ่งถ้าครูผู้สอนมีศักยภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนแล้ว จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถค้นหาวิธีการใหม่ ๆ สำหรับใช้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และแก้ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. สร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน
2. พัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังต่อไปนี้

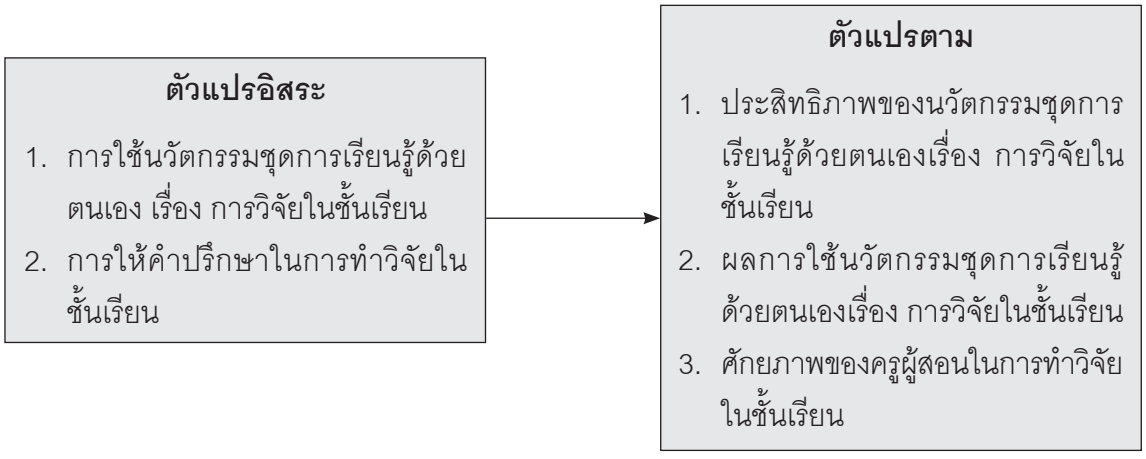
1. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. หลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนและการให้คำปรึกษาครูผู้สอนมีความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนสูงขึ้น
3. หลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน และการให้คำปรึกษาครูผู้สอนอย่างน้อย 10 คน สามารถเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยในชั้นเรียนได้ในระดับคุณภาพดี

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ใช้วิธีการอาสาสมัครเข้าร่วมกระบวนการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 16 คน
2. ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ เอกสารเกี่ยวกับการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนของคณะผู้วิจัย และนักวิชาการซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา ได้แก่ จิตราภา กุณฑลบุตร (Kundalaputra, 2007) สุวิมล ว่องวานิช (Wongwanit, 2010) พิชิต ฤทธิ์จรูญ (Ritjaroom, 2010) และ ยุทธ ไกยวรรณ์ (Kaiyawan, 2012) นำมาสังเคราะห์เนื้อหาที่จะใช้ พัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทำวิจัยเบื้องตน การวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน หลักการออกแบบการวิจัย หลักการเลือกใช้นวัตกรรม และการเขียนเค้าโครงการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีกระบวนการดำเนินการ ดังนี้

1. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีอาสาสมัครเข้าร่วมกระบวนการวิจัยจากครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผู้ที่สมัครเป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมทดลองต้องมีเวลาและพร้อมจะเข้าร่วมโครงการวิจัยและปฏิบัติกิจกรรมตามชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนการเข้ารับคำปรึกษาจนจบโครงการเป็นระยะเวลา 3 เดือน ได้ครูผู้สอนสมัครเข้าร่วมโครงการจำนวนทั้งสิ้น 16 คน

2. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ในการวิจัย ดังนี้

2.1 เอกสารชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน

ขั้นตอนการสร้าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอน ดังนี้

2.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประมวลความรู้ที่ได้สรุปเป็นประเด็นสำคัญสำหรับนำไปสร้างเป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองต่อไป

2.3 ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนของคณะผู้วิจัย และนักวิชาการซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา (Kundalaputra, 2007; Wongwanit, 2010; Ritjaroom, 2010; Kaiyawan, 2012)

2.4 สร้างเอกสารชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน เป็นเอกสารที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทำวิจัยเบื้องต้น การวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน หลักการออกแบบการวิจัย หลักการเลือกใช้

นวัตกรรม และการเขียนเค้าโครงการวิจัย ซึ่งในชุดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย แบบฝึกปฏิบัติการวิจัย 17 ใบงาน ซึ่งแต่ละใบงานมีจุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิด หลักการและทฤษฎี เนื้อหา ตัวอย่าง และกิจกรรม

2.5 นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรองชน พูลสวัสดิ์ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตราภา กุณฑลบุตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประเสริฐ แซ่เอี๊ยบ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความชัดเจนและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และความเหมาะสมของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.6 นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การวิจัยในชั้นเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูผู้สอน จำนวน 5 คน แล้วให้ทำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยพิจารณาความเหมาะสม ชัดเจนเกี่ยวกับภาษา กิจกรรม สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่ แล้วนำคะแนนไปหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 พบว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ปรับกิจกรรมของชุดการเรียนรู้ให้กระชับ และชัดเจนยิ่งขึ้น

2.7 นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การวิจัยในชั้นเรียน ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. เครื่องมือวัดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน

3.1 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน

3.1.1 ศึกษาหลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเอกสารตำราของนักวิชาการ ได้แก่ ชวาล แพรัตกุล (Perratakun, 2009) ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (Saiyod, 2009) และ ทิวัตถ์ มณีโชติ (Maneechote, 2006)

3.1.2 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ของเนื้อหาแต่ละใบงานในเอกสารชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน

3.1.3 สร้างแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละหน่วย จำนวน 70 ข้อ

3.2 ขั้นตอนการหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน

3.2.1 นำแบบทดสอบที่สร้างเสร็จแล้ว ประชุมกับคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ปรับปรุงแก้ไข

3.2.2 นำข้อสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับ กลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูผู้สอน จำนวน 5 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความยาก และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ ได้ข้อสอบที่มีพิสัยของค่าความยาก อยู่ระหว่าง 0.37 - 0.73 และพิสัยของค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.00 - 0.86 ผู้วิจัยเลือกข้อสอบที่มีพิสัยของค่าความยาก อยู่ระหว่าง 0.37 - 0.73 และพิสัยของค่าอำนาจ

จำแนกอยู่ระหว่าง 0.29 - 0.86 ได้จำนวน 40 ข้อ 2.2.3 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้วิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder - Richandson) ด้วยสูตร KR_{20} ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.72

3.2.4 จัดพิมพ์แบบทดสอบเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 เอกสารชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน เป็นเอกสารแบบฝึกปฏิบัติ ประกอบไปด้วย ใบงาน 17 ใบงาน ซึ่งแต่ละใบงานมีรายละเอียดคือ หัวข้อ จุดประสงค์การเรียนรู้ ขอบข่ายเนื้อหา ตัวอย่าง และ กิจกรรม ดังนี้

ใบงานที่ *1* เรื่องการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการเรียนการสอน

ใบงานที่ *2* เรื่องการวิเคราะห์ปัญหาเชิงระบบ

ใบงานที่ *3* เรื่องการกำหนดหัวข้อการวิจัยชั้นเรียน

ใบงานที่ *4* เรื่องความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ใบงานที่ *5* เรื่องการเขียนวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ใบงานที่ *6* เรื่องการเขียนสมมติฐานการวิจัย

ใบงานที่ *7* เรื่องการกำหนดขอบเขตการวิจัย

ใบงานที่ 8 เรื่องการเขียนตัวแปรการวิจัย

ใบงานที่ *9* เรื่องประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ใบงานที่ 10 เรื่องการเขียนนิยามศัพท์เฉพาะ

ใบงานที่ *11* เรื่องการเขียนประโยชน์ของการวิจัย

ใบงานที่ *12* เรื่องการออกแบบการวิจัย

ใบงานที่ *13* เรื่องเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใบงานที่ *14* เรื่องการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอน

ใบงานที่ *15* เรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ใบงานที่ *16* เรื่องสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

ใบงานที่ *17* เรื่องการเขียนเค้าโครงการวิจัย

4.2 แบบทดสอบวัดความรู้ เข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 40 ข้อ เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีลักษณะดังนี้

(0). จุดมุ่งหมายที่ชัดเจนที่สุดของการวิจัยในชั้นเรียนคือข้อใด

ก. เพื่อสำรวจปัญหาในชั้นเรียน

ข. เพื่อทดลองนวัตกรรมในชั้นเรียน

ค. เพื่อพัฒนานวัตกรรมใช้ในการเรียนการสอนให้มากที่สุด

ง. เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่จะแก้ปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียน

(00). ข้อใดคือลักษณะที่สำคัญที่สุดของงานวิจัยในชั้นเรียน

ก. เป็นงานวิจัยที่สามารถอ้างอิงผลไปยังกลุ่มประชากร

ข. เป็นงานวิจัยที่ต้องอาศัยสถิติในการทดสอบสมมติฐาน

ค. เป็นงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนอย่างทันท่วงที

ง. เป็นงานวิจัยที่ต้องวางแผนควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนอย่างรัดกุม

เฉลย ข้อ 0 ตอบ ง. ข้อ 00 ตอบ ค.

4.3 แบบประเมินคุณภาพเค้าโครงการวิจัย

ขั้นตอนการสร้าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอน ดังนี้

4.3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และแนวคิด เกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินที่ได้สรุปเป็นประเด็นสำคัญสำหรับนำไปสร้างเป็นแบบประเมินเค้าโครงการวิจัยต่อไป

4.3.2 ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ เอกสารเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินโครงการวิจัย จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

4.3.3 สร้างแบบประเมินเค้าโครงการวิจัย โดยแบบประเมินมีทั้งหมด 12 ประเด็นหลัก 60 ประเด็นย่อย ซึ่ง 12 ประเด็นหลักประกอบด้วย ชื่อเรื่องการวิจัย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ สมมติฐาน/การวิจัย การทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย และเอกสารอ้างอิง ซึ่งผลการประเมินแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ 4 หมายถึง ดีมาก 3 หมายถึง ดี 2 หมายถึง พอใช้ และ 1 หมายถึง ควรปรับปรุง

4.4 นำแบบประเมินเค้าโครงการวิจัยไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรองชน พูลสวัสดิ์ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตราภา กุณฑลบุตร และรองศาสตราจารย์ ดร.ทิวัตถ์ มณีโชติ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้

4.5 นำแบบประเมินเค้าโครงการวิจัยที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบประเมินเค้าโครงการวิจัยไปใช้ประเมินคุณภาพเค้าโครงการวิจัยของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 16 คน

5. วิธีการดำเนินการ

ในการดำเนินการวิจัยย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

5.1 จัดเตรียมเอกสารชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน แนวทางการให้คำปรึกษา และตารางกำหนดการให้คำปรึกษา เพื่อใช้ในการประชุมชี้แจงให้แก่กลุ่มตัวอย่าง

5.2 ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในการข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างและการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน และการให้คำปรึกษา แก่ครูผู้สอนโรงเรียนเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ เกี่ยวกับวิธีการ

ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน ข้อตกลงในการรับคำปรึกษา แนะนำการใช้เอกสารชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน โดยผู้วิจัยอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจว่าต้องการให้มีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญที่จะช่วยให้สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ด้วยตนเองเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนสามารถพัฒนาศักยภาพตนเองในการทำวิจัยเพื่อขอผลงานทางวิชาการต่อไป

5.3 ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง *(pre-test)* โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ

5.4 ตรวจผลการทดสอบและให้คะแนนเป็นรายบุคคล

5.5 แจกเอกสารชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 16 คน สำหรับศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน โดยกำหนดนัดหมายส่งใบงาน 2 สัปดาห์ ต่อครั้ง

5.6 ให้ตารางกำหนดการการให้คำปรึกษา พร้อมเบอร์โทร และตั้งกลุ่มไลน์ในการติดต่อสื่อสารและกรณีเกิดปัญหา สามารถปรึกษาออนไลน์ได้

5.7 หลังจากศึกษาเอกสารชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และปฏิบัติกิจกรรมตามใบงานและส่งให้ผู้วิจัยตามกำหนดแล้ว ผู้วิจัยตรวจใบงานที่ส่ง และให้คำปรึกษาในรายละเอียดที่กลุ่มตัวอย่างไม่เข้าใจ

5.8 ให้กลุ่มตัวอย่างศึกษาเอกสารชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองต่อไปจนครบทั้ง 17 ใบงาน โดยผู้วิจัยให้คำปรึกษาทั้งแบบเผชิญหน้า และทางออนไลน์ ตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง และติดตามสอบถามความก้าวหน้าและปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ

5.9 ให้กลุ่มตัวอย่างเขียนเค้าโครงการวิจัยโดยกำหนดหัวข้อวิจัยจากการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนของตนเอง โดยอาจเขียนจากปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พบในห้องเรียนของตนเอง หรือความสนใจในการพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน

5.10 เมื่อครบกำหนดระยะเวลาในการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองและการให้คำปรึกษา จากกลุ่มตัวอย่างศึกษาเอกสารชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนและปฏิบัติกิจกรรมตามแบบฝึกปฏิบัติ ครบทุกใบงานแล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างส่งเค้าโครงการวิจัยให้กับผู้วิจัยตรวจเพื่อประเมินคุณภาพของเค้าโครงการวิจัย และ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 40 ข้อ ซึ่งเป็นการทดสอบหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง *(post - test)*

5.11 เก็บแบบทดสอบ มาทำการตรวจให้คะแนนรายบุคคล และรายงานผลให้กลุ่มตัวอย่างรับทราบ

5.12 ตรวจเค้าโครงการวิจัยและประเมินคุณภาพของเค้าโครงการวิจัยตามแบบประเมินคุณภาพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

5.13 วิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (pre - test) และหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (post - test) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตรวจและประเมินคุณภาพเค้าโครงการวิจัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 วิเคราะห์ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 ทดสอบศักยภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ก่อน และหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการทดสอบค่าทีในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

6.3 ประเมินระดับคุณภาพของเค้าโครงการวิจัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการให้คำปรึกษา การตรวจแบบฝึกหัดจากใบงาน และจากการตรวจประเมินเค้าโครงการวิจัย โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (E_1 /E_2) ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า มีคะแนนค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพ 81.53 / 88.46 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

2. ผลการทดสอบการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฯ พบว่า หลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนและการให้คำปรึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	การใช้ชุดการเรียนรู้ ฯ	$\bar{X}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t	sig.
ระดับปริญญาตรี (n=12)	ก่อนใช้	18.25	3.93	141	1789	11.74	.000*
	หลังใช้	30.00	4.81				
ระดับปริญญาโท (n=4)	ก่อนใช้	28.50	2.65	28	204	8.49	.002*
	หลังใช้	35.75	1.89				
รวม (n=16)	ก่อนใช้	20.81	5.81	169	1993	11.59	.000*
	หลังใช้	31.44	4.93				

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการประเมินคุณภาพเค้าโครงการวิจัย ตามแบบการประเมินคุณภาพการเขียนเค้าโครงการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า หลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนและการให้คำปรึกษา กลุ่มตัวอย่างสามารถเขียนเค้าโครงการวิจัยได้คุณภาพระดับดีขึ้นไป จำนวน 2 และเขียน เค้าโครงการวิจัยได้คุณภาพระดับดี จำนวน 12 คน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 โดย มีประสิทธิภาพ 81.53/88.46 อภิปรายได้ว่าในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการจัดกลุ่มสนทนาที่ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 7 คน มาร่วมกลุ่มสนทนา เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน โดยผู้ร่วมกลุ่มสนทนาได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องรูปแบบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน โดยมุ่งหวังที่จะได้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีประสิทธิภาพ เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ของครูผู้สอน จากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้จากการจัดกลุ่มสนทนา มาวิเคราะห์ กำหนดโครงสร้างเนื้อหาและกิจกรรมและลงมือสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้น ซึ่งประกอบด้วยสื่อต่าง ๆ คือ คู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใบงานหลักการ แนวคิดทฤษฎี ตัวอย่างและกิจกรรม หลังจากสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้งและนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้กับครูผู้สอนแบบรายบุคคล (1 : 1) จำนวน 3 คน และแบบกลุ่มย่อย จำนวน 5 คน โดยในการทดลองแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้หาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วย โดยจะต้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 รวมทั้งนำข้อบกพร่องที่พบในแต่ละครั้งมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งการดำเนินการอย่างเป็นระบบส่งผลให้ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดสอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (Brahmawong, 2007) และ บุญชม ศรีสะอาด (SRISA – ARD, 2008) ที่ได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนซึ่งสรุปได้ว่า “...จะต้องมีการนำไปทดลองเป็นรายบุคคลแบบ 1 : 1 ก่อน สังเกต พฤติกรรม ทดลองหาประสิทธิภาพ เพื่อหาข้อบกพร่องแล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข ต่อจากนั้นจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มย่อยประมาณ 5-10 คน นำข้อบกพร่องที่พบ มาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง แล้วนำไปทดลองกลุ่มใหญ่ จนเชื่อถือได้ว่าเป็นชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพ”

2. ผลคะแนนการทดสอบของกลุ่มตัวอย่างหลังจากศึกษาด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน และการให้คำปรึกษาสูงกว่าก่อนเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะการนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้อย่างเหมาะสม และการให้คำปรึกษาแนะนำด้วยวิธีการที่หลากหลายย่อมส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นสื่อประสม ซึ่งสื่อแต่ละชนิดมีลักษณะแตกต่างกันออกไป การนำสื่อแต่ละชนิดมาใช้ร่วมกันอย่างเหมาะสมเป็นระบบ จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้กลุ่มตัวอย่างได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายและเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาน กิมปี และ กรรณิการ์ แย้มเกสร (Kimpee & Yeamkasom, 2010) ที่ได้กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นชุดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นที่คล่องตัว ผู้ที่ใช้จะได้ศึกษาไปตามความสามารถของตนเอง ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองประเภทนี้ถ้าได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดีจะใช้ง่าย สะดวก มีผลสัมฤทธิ์สูง นอกจากนี้ด้วยคุณลักษณะของสื่อ และการให้คำปรึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียน อย่างสอดคล้อง เหมาะสม จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ส่งผลให้ผลคะแนนการทดสอบหลังศึกษาด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าก่อนการศึกษาด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา ประชากุล (Prachanukun, 2004) ซึ่งได้สร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การเลือกสื่อ

การเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Meesee, 2007) ที่ได้ศึกษาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการผลิตและการนำเสนอแผ่นภาพโปร่งใส สำหรับครูผู้สอน ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบด้วยเอกสารเนื้อหา ชุดตัวอย่างแผ่นภาพโปร่งใส เทปโทรทัศน์ และชุดฝึกปฏิบัติการระหว่างเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการวิจัยปรากฏว่า คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการพัฒนาศักยภาพในการเขียนเค้าโครงการวิจัยของกลุ่มตัวอย่าง หลังจากใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนและการให้คำปรึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถเขียนเค้าโครงการวิจัยได้ถูกต้อง และผลการประเมินเค้าโครงการวิจัยกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 10 คน มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะการใช้ชุดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กอรปกับการติดตามให้คำปรึกษาการเขียนเค้าโครงการวิจัยอย่างใกล้ชิด ทั้งแบบตัวต่อตัว และแบบออนไลน์ เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างมีความกระตือรือร้น สนใจทำวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูศรี วงศ์รัตนะ (Wongrattana, 2009) ได้ทำการศึกษาและพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้เทคนิคการประเมินตามสภาพจริงของครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสายน้ำผึ้งในพระอุปถัมภ์ฯ พบว่า การศึกษาด้วยตนเองจากชุดเอกสารเสริมความรู้ และการฝึกปฏิบัติจริงภายใต้การให้คำปรึกษาของผู้วิจัยส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายมีความสามารถด้านการวิจัยในชั้นเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีจำนวนครูผู้สอน 15 คน จาก 18 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 ที่สามารถพัฒนาเค้าโครงการวิจัยที่มีคุณภาพในระดับดีขึ้นไป นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ วัชรี ทรัพย์มี (Sapmee, 2010) ที่กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการของสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้บริการปรึกษาซึ่งเป็นนักวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมกับผู้บริการซึ่งต้องการความช่วยเหลือเพื่อให้ผู้บริการเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ได้ปรับปรุงทักษะในการตัดสินใจและทักษะในการแก้ปัญหา ตลอดจนปรับปรุงความสามารถในการที่จะทำให้ตนเองพัฒนาขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไปใช้

1. ในกรณีที่นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน ไปศึกษาด้วยตนเองนั้น คู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนับว่ามีความ

สำคัญอย่างยิ่ง ผู้ใช้ควรศึกษาวิธีการใช้อย่างละเอียด และปฏิบัติกิจกรรมให้ครบทุกขั้นตอน ในกรณีที่เป็นกิจกรรมกลุ่มผู้ใช้สามารถปฏิบัติแบบรายบุคคลได้ ทั้งนี้ต้องปฏิบัติกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ในคู่มือการใช้ จึงจะเกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่

2. ควรดำเนินการจัดทำเค้าโครงการวิจัยให้สำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อจะได้ขยายผลในการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำรายงานการวิจัย เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรสร้างนวัตกรรมชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองในการทำวิจัยเนื้อหาอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง เพื่อให้ได้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองในการทำวิจัยที่สมบูรณ์ครบถ้วน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่นำไปใช้มากขึ้น

2. ควรมีการสร้างนวัตกรรมชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการใช้เทคนิคอื่น ๆ เช่น เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) ในการรวบรวมข้อมูล อาจทำให้ได้ลักษณะของสื่อประกอบการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง แตกต่างกันออกไป ส่งผลต่อการนำไปใช้ได้กว้างขวางมากขึ้น

3. ควรขยายผลการสร้างนวัตกรรมการทำวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนที่สามารถนำไปขอผลงานที่วิชาการ เพื่อจะได้วิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนให้สามารถเขียนรายงานการวิจัยเพื่อขอผลงานต่อไป

REFERENCES

Brahmawong. C. (2007). Teaching media system. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

Kimpee. P. & Yeamkasom. K. (2010). Teaching documents, subject set, learning principles and training techniques. (Unit 13, organizing meetings for non-formal education and training technology). Bangkok: Sukhothai Thammathirat University. (in Thai)

Kaiyawan.U.(2012). Principles of research statistics and using SPSS program. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

Kundalaputra. J. (2007). Research for the new generation of researchers. Bangkok: Sahakham Printing House. (in Thai)

Meesee. S. (2007). The development of multimedia training package on basic knowledge and skills in using technology for education. For teachers in the Northeastern Agricultural and Technology College. (in Thai)

Maneechote. T. (2006). Measurement and evaluation of learning according to basic education curriculum. Bangkok: Academic Promotion Center. (in Thai)

Office of the National Education Commission. (1999). National Education Act 1999. Bangkok: Chilli Graphic Graphic. (in Thai)

Prachanukun. K. (2004). The construction of training packages on teaching media selection for teachers in secondary schools. Under the Department of General Education in Bangkok. Bangkok: Kasetsart University. (in Thai)

Perratakun. C. (2009). Measurement techniques. Bangkok: Wit Karnpakorn. (in Thai)

Ritjaroom. P. (2010) Principles of educational measurement and evaluation. 5th edition. Bangkok: The House of Hermitage. (in Thai)

SRISA – ARD, B. (2008). Preliminary research. 8th edition. Bangkok: Suwiriyasarn. (in Thai)

Sapmee. V. (2010). Theory of consulting services. Bangkok: (in Thai)

Saiyod. R. (2009). Educational research statistics. Bangkok: Wattana Panich. (in Thai)

Wongwanit. S. (2010). Classroom research practice. Bangkok: Thai alphabet. (in Thai)

Wongrattana. S. (2009). Techniques for using statistics for research Revised edition. 7th edition. Bangkok: Thai Neramitkij Inter progressive. (in Thai)

Research Article

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชน ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

FACTORS HAVING INFLUENCE ON CONDUCTING RESEARCH AMONG PRIVATE SCHOOL TEACHERS, BANGKOK AND VICINITY

วิโรชน์ หมื่นเทพ

Wirote Muenthep

สาขาวิชาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Graduate Diploma Program in Teaching Profession, Faculty of Education, North Bangkok University, Bangkok, Thailand

wirote.mu@northbkk.ac.th

Received: 2019-08-27
Revised: 2019-11-12
Accepted: 2019-12-04

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูและศึกษาสภาพการผลิตงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทสามัญในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ครูโรงเรียนเอกชน กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูผู้ดูแลและตรวจสอบการวิจัยของครูในโรงเรียนเอกชน รวมจำนวน 12 คน สุ่มแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ได้แก่ สมรรถนะการวิจัยของครู บริบทของครูและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .781 สำหรับสภาพการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสมรรถนะ

การวิจัยของครูมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านบริบทของครูอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีอิทธิพล การผลิตผลงานวิจัย ครูโรงเรียนเอกชน

ABSTRACT

This research was to ascertain the factors having influence on conducting research and investigating research conditions among private school teachers, Bangkok and vicinity. This was quantitative research whereas target group was 400 private school teachers, basic education level, Bangkok and vicinity with multi-stage sampling. In this study, questionnaire was employed as tool for data collection while statistics for data analysis included means, standard deviation and multiple regression analysis. Two groups of participants selected in qualitative research were as follows: the first group – private school teachers and the second group – school directors or supervisors for teacher-researchers, totaling 12 participants with purposive sampling. This step involved data collection through in-depth interview and content analysis.

The research findings suggested that the factors having influence on conducting research among private school teachers, Bangkok and vicinity were research competency of the teachers, roles of teachers, and school environment with the forecast accuracy coefficient of .781. The overall result regarding research conditions among private school teachers, Bangkok and vicinity was at the high level. However, when each section was analyzed, the result revealed that research competency of teachers was at the highest level, roles of teachers was at high level, and school environment was moderate level respectively.

Keywords: factors having influence, conducting research, private school teachers

บทนำ

การวิจัยนับเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญกับการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการวิจัยเป็นการวิเคราะห์ปัญหาอย่างละเอียดรอบคอบโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Reddy,2019) เป็นวิธีการในการค้นหาหรือค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่ใช้ในการพัฒนาศาสตร์ต่าง ๆ หรือองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยของประเทศโดยมีการจัดตั้งสำนักงาน

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เพื่อกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในหลายมิติ (National Research Council of Thailand, 2019) นอกจากนั้นในเชิงของบริบททางสังคม การวิจัยทำให้ค้นพบพฤติกรรมของมนุษย์และปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาระบบและกลไกของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะระบบการศึกษาที่เป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศ

สำหรับกลไกในการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศไทย การวิจัยนับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาระบบการศึกษา เนื่องจากการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการคิดค้นนวัตกรรมในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Zarah, 2019 & Reddy, 2019) โดยนำการวิจัยเข้ามาใช้ในระบบการศึกษานับเป็นการค้นหาและพัฒนาการศึกษาที่สำคัญการวิจัยทางการศึกษาจะส่งผลให้บุคลากรทางการศึกษาเกิดการพัฒนาศักยภาพและเกิดการเรียนรู้เทคนิควิธีการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สำหรับการนำการวิจัยมาใช้ในระบบการศึกษา มีองค์ประกอบที่หลากหลายโดยองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุดในการนำวิจัยมาใช้ก็คือ ครู หรือผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน สำหรับการวิจัยที่ครูนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเป็นงานวิจัยที่มีความสำคัญมากที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนของครูหรือในห้องเรียนของครู เนื่องจากในชั้นเรียนนับเป็นกลไกหรือฟันเฟืองแรกในการพัฒนาระบบการศึกษาโดยครูใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนหรือวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งในการทำวิจัยแล้วส่งผลให้ห้องเรียนเกิดประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ นำไปสู่การพัฒนาระบบการศึกษาในภาพรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู (classroom action research) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงนับเป็นการวิจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นอย่างมาก ในระหว่างที่ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนครูต้องมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอทั้งระหว่างเรียน (formative evaluation) และหลังเรียน (summative evaluation) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (Polphasert, 2009) ดังนั้นหากครูผู้สอนนำการวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนจะทำให้การเรียนรู้ในชั้นเรียนนั้นเกิดประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดีและเกิดความยั่งยืนในตัวผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครูจนเกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ขึ้นในโรงเรียน หากครูทุกคนในโรงเรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการเรียนรู้หรือแก้ปัญหาให้กับผู้เรียนจนทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถขับเคลื่อนนวัตกรรมในการเรียนรู้อย่างมากมาย (Cormack & Nichols, 2019) เพราะการวิจัยในชั้นเรียนของครูเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ครูทำงานร่วมกันในการประเมินการปฏิบัติในระหว่างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างชัดเจนโดยใช้การวิจัยการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูผู้สอนและตัวผู้เรียน (Elliott, 2019)

แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน พบว่า การทำวิจัยของครูเกิดปัญหาขึ้นอย่างมาก เช่น ครูมักจะแยกงานวิจัยออกจากงานประจำของตัวเอง ทำให้ครูมองการวิจัยว่าเป็นภาระที่นอกเหนือจากการสอน ปัจจุบันมีความพยายามผลักดันองค์ความรู้หรือวิธีการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครู แต่ยังพบว่า การนำวิจัยเข้าไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนยังอยู่ในลักษณะที่จำกัด ในบางครั้งยังเกิดความคลาดเคลื่อนในเรื่องของหลักการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเนื่องมาจากหลาย ๆ สาเหตุ เช่น ครูบางท่านมองว่าการวิจัยเป็นภาระที่นอกเหนือแค่ในเรื่องของการสอนก็หมดเวลาไปกับการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน หรือครูบางท่านยังมองว่าการวิจัยเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและลำบาก เนื่องจากมีระเบียบวิธีวิจัยเข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย ทำให้ครูส่วนใหญ่ไม่ทำการวิจัยหรือทำเฉพาะเวลาที่จำเป็นเท่านั้น เช่น ทำเพื่อนำไปเป็นส่วนหนึ่งในการขอผลงานหรือใช้ในการปรับเงินเดือนเท่านั้น (Phusee-orn, 2015; Sopakayong, 2013; Wongwanich, 2010 & Muenthep, 2017) นอกจากนั้นปัญหาที่ส่งผลต่อการผลิตงานวิจัยของครู คือ ครูมีงานพิเศษนอกเหนือจากภาระของการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะครูในโรงเรียนเอกชนจะเน้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและการบริการผู้ปกครองเป็นหลัก ประกอบกับปัญหาของโรงเรียนเอกชนที่สำคัญ ประการหนึ่งคือครูมีอัตราการคงอยู่ที่ไม่แน่นอนในบางที่มีการเข้าออกของครูอยู่บ่อยครั้งทำให้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ต่อเนื่องและขาดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ดังกล่าว จนไม่สามารถทำให้โรงเรียนกลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนมาเป็นฐานในการพัฒนาโรงเรียนได้ และจากการศึกษาเพิ่มเติม พบว่าการทำวิจัยของครูยังทำเพื่อให้มีส่งเพียงเท่านั้น เนื่องจากในระบบของโรงเรียนเอกชนบางแห่งไม่ได้นำการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการปรับขึ้นเงินเดือนหรือเป็นเกณฑ์ในการพัฒนาวิชาชีพในสายงานของครูเป็นต้น (OPEC, 2013 & Muenthep, 2017)

จากความสำคัญของการนำวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ในห้องเรียนของครูที่มีต่อผู้เรียนและสถานการณ์ในปัจจุบันที่เกิดปัญหาในการนำวิจัยไปใช้ในชั้นเรียน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ทฤษฎีและงานวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนและศึกษาสภาพการผลิตงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย 1. ด้านการบริหารงานของโรงเรียน ได้แก่ นโยบายของโรงเรียน การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู 2. ด้านสมรรถนะการวิจัยของครู ได้แก่ ความรู้ด้านการวิจัย เจตคติต่อการวิจัย ทักษะการทำวิจัย 3.ด้านบริบทของครู ได้แก่ ความตั้งใจและทุ่มเทของครู ประสบการณ์ในการทำวิจัย เวลาและภาระงานของครู 4. ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ เพื่อนครู แหล่งเรียนและที่ปรึกษางานวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยเห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาวิจัยประเด็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนเพื่อนำมาเป็นแนวทางและ

กำหนดเป็นนโยบายสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ตลอดจนโรงเรียนเอกชนสามารถนำไปเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา ส่งเสริมศักยภาพการทำวิจัยให้กับครูจนเกิดโรงเรียนแห่งการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร การศึกษาเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทสามัญ ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 400 คน การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ครูโรงเรียนเอกชนและผู้ดูแลการผลิตผลงานวิจัยของครู จำนวน 12 คน

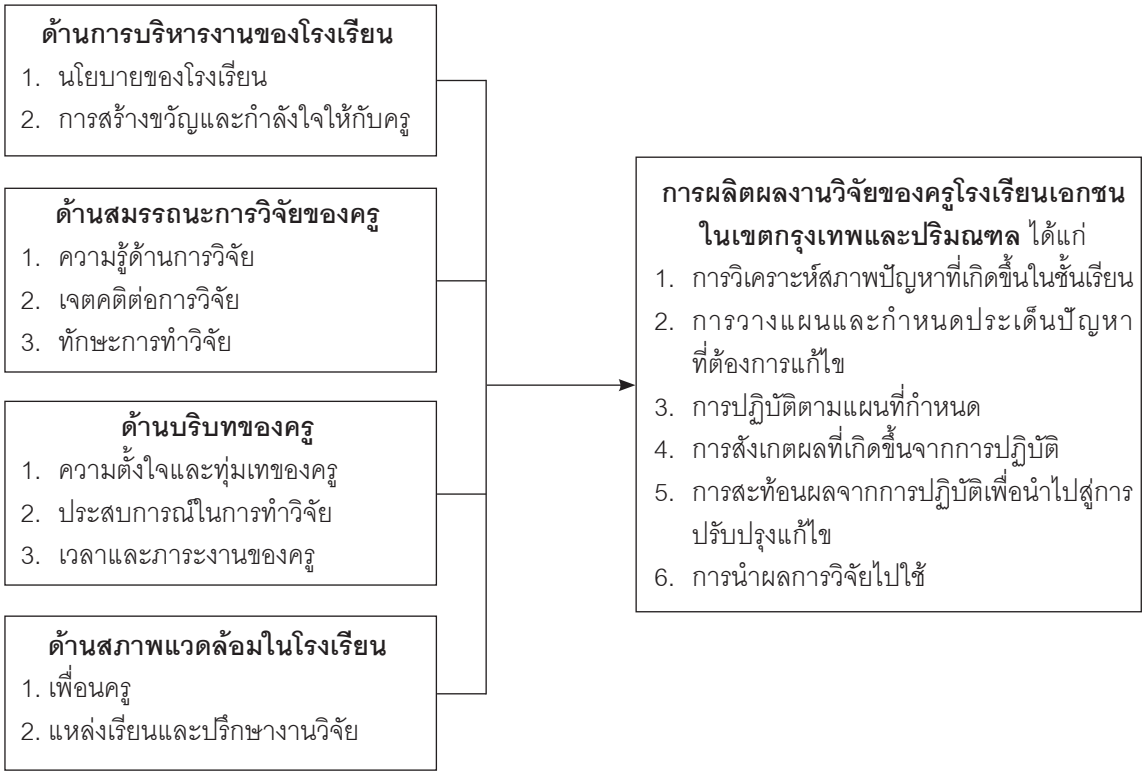
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาเนื้อหา 2 ประเด็นหลัก คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูและ สภาพการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

3. ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา ได้แก่ โรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา เก็บข้อมูลช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2562

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูและสภาพการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนของนักวิชาการต่าง ๆ ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (mixed method research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑลและศึกษาสภาพการผลิตงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการศึกษาในครั้งนี้ เชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทสามัญในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวนทั้งหมด 1,023 โรงเรียน (OPEC, 2018) สุ่มกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) จำนวน 400 คน ใช้สูตรของ ใช้สูตรของ W.G.cochran (Cochran, 1977) ในกรณีไม่ทราบสัดส่วนของประชากร กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95%

และความคลาดเคลื่อน 5% เชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 12 คน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ครูโรงเรียนเอกชนที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างน้อย 3 ปี จำนวน 6 คนและกลุ่มที่ 2 ตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ดูแลการผลิตผลงานวิจัยของครูที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี ในการกำกับ ดูแล ส่งเสริม และตรวจสอบการวิจัยของครูในโรงเรียนเอกชน จำนวน 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนและศึกษาสภาพการผลิตงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยแบบสอบถาม มี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ประสบการณ์สอน ประสบการณ์การทำวิจัย ระดับชั้นที่สอน จำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์ คุณวุฒิการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา ใบประกอบวิชาชีพครู ภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากการสอน จำนวนงานวิจัยที่ทำและลักษณะงานวิจัยที่ทำจำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑลในด้าน 1. ด้านการบริหารงานของโรงเรียนได้แก่ นโยบายของโรงเรียน การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู 2. ด้านสมรรถนะการวิจัยของครู ได้แก่ ความรู้ด้านการวิจัย เจตคติต่อการวิจัย ทักษะการทำวิจัย 3. ด้านบริบทของครู ได้แก่ ความตั้งใจและทุ่มเทของครู ประสบการณ์ในการทำวิจัย เวลาและภาระงานของครู 4. ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนได้แก่ เพื่อนครู แหล่งเรียนและปรึกษางานวิจัย จำนวน 62 ข้อ โดยมีค่าความน่าเชื่อถืออยู่ที่ .978

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑลในด้าน 1. การวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน 2. การวางแผนและกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข 3. การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดการสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ 4. การสะท้อนผลจากการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข 5. การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หมายถึง จำนวน 46 ข้อ โดยมีค่าความน่าเชื่อถืออยู่ที่ .931

ตอนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนและศึกษาสภาพการผลิตงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชน จำนวน 10 ข้อ

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน หาความเที่ยงของแบบสอบถามโดยนำไปทดลองใช้จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งหนังสือพร้อมกับแบบสอบถามที่ลงรหัสเรียบร้อยแล้ว ขอความอนุเคราะห์ให้ทางโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างเก็บข้อมูลงานให้ในช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. 2562 และส่งคืนทางไปรษณีย์ แล้วผู้วิจัยนำผลมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ หลังจากนั้นติดต่อไปยังผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ร่วมกันในการรายงานผลการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการผลิตงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑลและใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธี ENTER ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของครู ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้น มีระยะเวลาในการทำงานมากกว่า 15 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์การทำวิจัย มากกว่า 10 ปีขึ้นไป สอนในระดับประถมศึกษา สอนตั้งแต่ 16-20 ชั่วโมง โดยมีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จบสาขาทางการศึกษา และมีใบประกอบวิชาชีพครู โดยครู ส่วนใหญ่ไม่มีภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากการสอน และทำ 1 เรื่องต่อปี ซึ่งส่วนใหญ่ทำวิจัยแบบกึ่งทางการ (วิจัย 5-10 หน้า)

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชน	unstandardized coefficients		standardized coefficients		
	b	Std. Error	Beta	t	p
Constant	.164	.106		1.546	.123
1. ด้านการบริหารงานของโรงเรียน (X_1)	.008	.032	.009	.237	.813
2. ด้านสมรรถนะการวิจัยของครู (X_2)	.359	.046	.334	7.879	.000*
3. ด้านบริบทของครู (X_3)	.418	.052	.394	8.001	.000*
4. ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน (X_4)	.171	.030	.231	5.725	.000*
$R = .885$ $R^2 = .783$ Adjusted $R^2 = .781$ $F = 355.418$ Sig = .000*					

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนมากที่สุด ได้แก่ บริบทของครู (.394) รองลงมาได้แก่ สมรรถนะการวิจัยของครู (.334) และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน (.231) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.05$) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุ (R) ระหว่างชุดตัวแปรอิสระ (ได้แก่ การบริหารงานของโรงเรียน สมรรถนะการวิจัยของครู บริบทของครูและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน) กับตัวแปรตาม (การผลิตงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชน) เท่ากับ .885 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .783 และสัมประสิทธิ์การอธิบาย (Adjusted R^2) เท่ากับ .781 โดยมีประสิทธิภาพร่วมกันในการทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑลได้ร้อยละ 78.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเขียนเป็นสมการพยากรณ์ (คะแนนดิบ) และสมการพยากรณ์ (คะแนนมาตรฐาน) ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.64 + .359X_2 + .418X_3 + .171X_4$$

(คะแนนดิบ)

$$\hat{Z}_y = .334Z_{X2} + .394Z_{X3} + .231Z_{X4}$$

(คะแนนมาตรฐาน)

เชิงคุณภาพ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ บริบทของครู คือ ครูทุกภาคส่วนในโรงเรียนตระหนักและเห็นคุณค่าของการวิจัยเพื่อพัฒนา

การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยปัจจัยที่สำคัญในการผลิตงานวิจัยของครูเกิดมาจากภายในตัวครูที่ต้องการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะปัจจัยด้านสมรรถนะการวิจัยของครู ได้แก่ ความรู้ด้านการวิจัย เจตคติต่อการวิจัย และทักษะการวิจัย เพราะเป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภายในของตัวครูที่เห็นคุณค่าของการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งเจตคติต่อการวิจัยนับเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ครูผลิตผลงานวิจัยมากที่สุด ได้แก่ วิจัยโดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นหลัก และความตั้งใจและทุ่มเทของครู ได้แก่ การเห็นคุณค่าและความสำคัญของการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และผู้เรียนและพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพมากยิ่งขึ้น และสุดท้ายในประเด็นของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ส่งเสริมให้ครูทำงานทำงานวิจัยแบบเรียนรู้ร่วมกัน มีระบบพี่เลี้ยงและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริม

3. สภาพการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

รายการสภาพการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในภาพรวม	**ระดับความคิดเห็น**		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. การวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน	3.90	.658	มาก
2. การวางแผนและกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข	3.88	.635	มาก
3. การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด	3.74	.622	มาก
4. การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ	3.88	.629	มาก
5. การสะท้อนผลจากการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข	3.79	.663	มาก
6. การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	3.64	.696	มาก
รวม	**3.81**	**.592**	**มาก**

สภาพการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.81, S.D. = .592) เมื่อพิจารณารายด้าน การวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมีค่ามากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = .658) รองลงมา ได้แก่ การวางแผนและกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.88, S.D.= .635) และการสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.88, S.D. = .629) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.64, S.D. = .696) ตามลำดับ

เชิงคุณภาพ การผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนมีการดำเนินการอยู่แล้วในระหว่างการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตามรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (classroom action research) โดยเฉพาะในประเด็นของการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน การวางแผนและกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ การสะท้อนผลจากการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยมีทั้งที่เป็นแบบไม่เป็นทางการ (วิจัยหน้าเดียว) แบบกึ่งทางการ (วิจัย 5-10 หน้า) และแบบเป็นทางการ (วิจัย 5 บท) โดยครูจะให้ความสำคัญกับทุกประเด็นที่เป็นแนวทางในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน รองลงมาได้แก่ การวางแผนและกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติอยู่ การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ การสะท้อนผลจากการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ซึ่งประเด็นที่ครูให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยเฉพาะประเด็นนำผลการพัฒนาผู้เรียน ผลการสอน และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการวิเคราะห์หาปัญหาและการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยที่สำคัญในการผลิตงานวิจัยของครูเกิดมาจากภายในตัวครูที่ต้องการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียนโดยเฉพาะปัจจัยด้านสมรรถนะการวิจัยของครู ได้แก่ เจตคติต่อการวิจัย รวมทั้งด้านบริบทของครู ได้แก่ ความตั้งใจและทุ่มเทของครู ที่เป็นปัจจัยหลักทำให้ครูประสบความสำเร็จในการทำวิจัย เพราะเป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภายในของตัวครูที่เห็นคุณค่าของการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะเจตคติต่อการวิจัยนับเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ครูผลิตผลงานวิจัยมากที่สุด ได้แก่ วิจัยโดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นหลัก และความตั้งใจและทุ่มเทของครู ได้แก่ การเห็นคุณค่าและความสำคัญของการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และผู้เรียนและพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ

มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑา วิชัยวุฒิ สุธาภรณ์ วรกาญจนกุล และ วิโรชน์ หมื่นเทพ (Wichaiwul, 2010; Worakanjanakul, 2013 & Muenthep, 2017) ที่พบว่า ครูมีความเข้าใจว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและสามารถช่วยแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเต็มตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนนอกจากนั้นยังพบปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของตัวเองได้แก่ 1. การให้ความสำคัญของผู้บริหารเกี่ยวกับการพัฒนางานวิจัย 2. การปลุกจิตวิญญาณของความเป็นครู ให้ครูมีหัวใจของการเป็นนักแก้ปัญหาและนักพัฒนางานวิจัย 3. ประสบการณ์ในการทำงานของครูจะส่งผลให้ครูเกิดสมรรถนะในการทำวิจัยที่ดีตลอดจนทักษะในการนำเสนอทั้งทักษะในการเขียนและทักษะในการนำเสนองานวิจัย ซึ่งรูปแบบที่เหมาะสมที่จะทำให้ครูทำวิจัยได้คือรูปแบบการทำวิจัยที่ไม่เป็นทางการมากเกินไปและเป็นไปตามบริบทของโรงเรียนเอกชนซึ่งเกี่ยวข้องกับภาระงานในการทำงานประจำและงานวิจัยของครู โดยการจะทำให้งานวิจัยในชั้นเรียนของครูเกิดความยั่งยืนจะต้องนำกระบวนการวิจัยเข้ามาร่วมกับการจัดการเรียนการสอนของครูโดยไม่ยึดรูปแบบที่เคร่งครัดมากจนเกินไปจะทำให้ครูสามารถพัฒนางานวิจัยเป็นงานประจำได้ นอกจากนั้นการทำงานวิจัยของครูยังส่งผลให้ครูได้รับการยอมรับนับถือและส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของครูได้อย่างต่อเนื่อง ในส่วนของการผลิตผลงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนมีการดำเนินการอยู่แล้วในระหว่างการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตามรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (classroom action research) ในประเด็นของการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน การวางแผนและกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ การสะท้อนผลจากการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยครูจะให้ความสำคัญกับทุกประเด็นที่เป็นแนวทางในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประเด็นที่ครูให้ความสำคัญมากที่สุดคือการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยเฉพาะประเด็นนำผลการพัฒนาผู้เรียน ผลการสอนและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการวิเคราะห์หาปัญหาและการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เศรษฐวิชญ์ ชโนวรรณ (Chanowan, 2009) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนด้วยวิธีวิทยาคิว พบว่า ความคิดเห็นของครูจำแนกได้ 6 ประเด็น คือ 1) ความตระหนักในความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน 2) ความมุ่งหมายหรือเหตุผลของการทำวิจัยในชั้นเรียน 3) กระบวนการปฏิบัติการทำวิจัยในชั้นเรียน 4) ประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำวิจัยในชั้นเรียน 5) ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการทำวิจัยในชั้นเรียน และ 6) ปัญหาและอุปสรรคของการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยเฉพาะความตระหนักในความสำคัญของการ

ทำวิจัยในชั้นเรียน และสอดคล้องกับ รัตติมา โสภาคะยัง (Sopakayong, 2013) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านห้วยกอก 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียน มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียนให้คำปรึกษาแนะนำและแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ผู้ร่วมวิจัย ใน 5 ขั้นตอนประกอบด้วยการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาการพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรมการนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้และการสรุปผลและรายงานผล โดยมีวิทยากรเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยในชั้นเรียนคอยช่วยเหลือ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยต่อไปได้ โดยทำเป็นงานวิจัยกึ่งทางการ (5-10 หน้า)

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปกำหนดรูปแบบระบบพี่เลี้ยง เพื่อเป็นต้นแบบในการผลิตงานวิจัยของครูคนอื่น ๆ โดยเฉพาะในประเด็นของนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาให้เป็นโรงเรียนสังคมแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายส่งเสริมให้ครูนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ให้มากยิ่งขึ้นโดยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

4. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาความสามารถในการผลิตงานวิจัยของครูโรงเรียนเอกชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานวิจัยของครู ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมให้ครูโรงเรียนเอกชนสามารถผลิตผลงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะในบริบทของครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ดังนั้นจึงควรศึกษาโรงเรียนเอกชนในพื้นที่ทั่วประเทศไทยเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการส่งเสริมให้เกิดรูปแบบการทำวิจัยของครูโรงเรียนเอกชนที่เหมาะสมต่อไป

REFERENCES

Chanowan, S. (2009). An analysis of teachers' opinions towards classroom action research using Q methodology. Master of Educational Research Program. Faculty of Education, Chulalongkorn University. (in Thai)

Cormack, P. & Nichols, S. (2019). Teacher research and why it is more important than ever for our schools. Retrieved January 7, 2019, from https://www.aare.edu.au/blog/?p=1838.

Elliott, J. (2019). Classroom Action Research. Retrieved January 7, 2019, from https://pd.madison.k12.wi.us/node/232

Muenthep, W. (2017). The Development of Teacher's Research Competencies for Improving Learning in Private Schools Through Formative Research Approach. Ph.D. Program in Educational Research, Measurement and Statistics. Faculty of Education, Burapa University. (in Thai)

National Research council of Thailand. (2019). Vision, Mission, Strategies and other Main Features of NRCT. Retrieved January 7, 2019, from https://www.nrct.go.th/en/nrct/Vision-Mission-Strategies. (in Thai)

Office of the Private Education Commission (OPEC). (2013). Strategic Plan for Education Promotion private. Bangkok: Office of the Private Education Commission. (in Thai)

Office of the Private Education Commission (OPEC). (2018). Information system to support private education promotion. Retrieved September 20, 2018, from https://psds.opec.go.th/psds/SchoolPublic.htm (in Thai)

Phusee-orn, S. (2015). Research Exploitation for Learning Management: Academician Perspective by teacher experience. Retrieved January 7, 2019, from http://www.edu.tsu.ac.th/major/eva/files/journal/ResearchExploitation.pdf (in Thai)

Polphasert, W. (2009). Why do research. Retrieved January 7, 2019, from https://www.stou.ac.th/Schools/Shs/booklet/2_2552/Research.htm. (in Thai)

Reddy, C. (2019). Why Research is Important for Students, Humans, Education. Retrieved January 7, 2019, from https://content.wisestep.com/research-important-students-humans-education/

Sopakayong, R. (2013). Development of The Teachers' Potential in Conducting Classroom Researches at Ban Huai Kok 1 School under The Office of Mukdahan Primary

Educational Service Area. Graduate Studies Journal. 10(49), 27-33. (in Thai)

Wichaiwul, M. (2010). Factors In fluencing Achievement in Classroom Action Research Among Teachers in the Three Southern Bordcr Provinces. Master of Educational in Research and Evaluation, Thaksin University. (in Thai)

Wongwanich, S. (2010). Classroom Action Research. (9th edition). Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. (in Thai)

Worakanjanakul, S. (2013). Process Promoting in Classroom Action Research at Secondarykamphaengsan in Nakhonpathom Province. Master of Arts in Educational Administration. Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (in Thai)

Zarah, L. (2019). 7 Reasons Why Research Is Important. Retrieved January 7, 2019, fromhttps://owlcation.com/academia/Why-Research-is-Important-Within-and-Beyond- the-Academe

Research Article

THE MODEL OF PUBLIC PARTICIPATION IN SOCIAL DEVELOPMENT BASED ON THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY AFFECTING PADDY FIELDS AND ROCK SALT FIELDS IN BAN DUNG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE, THAILAND.

Phusit Phukamchanoad

Department of Social Development Management, Faculty of Humanities and Social Science,

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

phusit.ph@ssru.ac.th

Received: 2019-12-23
Revised: 2019-12-21
Accepted: 2019-12-04

ABSTRACT

This research aimed to study also analyzes public participation in resolving the problem of salt-water intrusion due to the rock salt field production and applies the sufficiency economy philosophy for everyday living. This research collected data by using questionnaires surveying 400 samples. According to the research results, Ban Dung District area has a long history going back 4,000 years the same as the Ban Chiang civilization. Formerly, it was an enormous forest with rubber trees, coconut trees, and many kinds of wild animals. Nowadays, there are salt fields in four districts consisting of Ban Dung District, Phon Sung District, Sri Sut Tho District, and Ban Chai District; the salt fields impacted Na Kham District, which is the "three waters" town. Most of the local people are farmers believing in Buddhism, living together for not less than 21 years. Therefore, when they needed to solve the problem of salt-water intrusion from rock salt field production, people actively participated and cooperated, especially in terms of acknowledgment, understanding, brainstorming, and sharing their opinions; however, they did not take any action. The operational participation is rated at the medium-to-low level. The personal and household operations in the activities based on the

theory of sufficiency economy are estimated at a high level. Furthermore, they should find a significant mechanism to mobilize "3 collaborations, four pillars, nine integrations, and one foundation" model, which is the condition under the theory of sufficiency economy for moving onto the sustainably happy civil state community in Scenario Building. The factors affecting the participation in solving the problems are people aged 51 years and more, agricultural and farmer, the period of living in the area is 30 years and more, social group, Landlords and landowners in the area.

Keywords: public participation, social context, application of sufficiency economy philosophy, paddy fields and rock salt fields, Ban Dung District, Udon Thani

Introduction

The "**Public participation**" is an important instrument or approach for Democratic world society's sustainable development. Moreover, it is also one of the processes targeting human development as humans are the main mobilizer for global development. Similarly, people should have qualified instruments to support their country's developmental plan. The more of participation of quality people, the higher quality achievement expectation. According to "human capital" development mentioned in the Eleventh National Economic and Social Development Plan II, it is necessary to develop morality, lifelong learning, and appropriate skills among Thai citizens at different ages. It is also important to strengthen social institutions and local communities to recognize and adapt to the social changes (Office of the National Economic and Social Development Board, 2011). This means, in the past decade, the main goal of such plan still emphasizes on "people" since the capable "local" people can strengthen and sustain local areas. Furthermore, Thailand highly gives importance to social capital; this can derive from social assembling, mutual thinking, and mutual cooperation, based on trust, relationships, and valuable culture in Thai society which are accumulated through the relationship network consisting of citizens, institutions, culture, and knowledge; these are the sources of power in the community and society (Khamman and colleagues, 2008: 5). The more social capital has, the more community and social power mobilize the development.

In addition, we should pay attention to "geosocial" because it effectively reinforces the participation and empowerment of the local people in terms of development. This is one of the methods we have to consider for the local area's development. We also have to consider the topography of the areas and sociology regarding people's personalities as well as the difference of traditional culture in each local area; this conforms to his majesty the king's speech: "...Development must take account of the local environment, especially physical environment and sociological environment. For the local sociological environment, we refer to certain characteristics and ways of thinking which we cannot force people to change. We can only suggest. We cannot intervene to help people by trying to make them the same as us. However, if we intervene and find out what the people really want and then fully explain how they can best achieve their aims, the principles of development can be fully applied" (Office of the National Economic and Social Development Board). Therefore, social capital is a part of way of life that related to sufficient lifestyle which is fundamental for Thai society. This empowered people to develop the balance of social, economic, and cultural aspects with the current capital in local areas; hence, the public participation for arranging activities was usually successful due to local geosocial-based local development. Development depended on the participation of local people. This process gave the local people opportunities to show their opinions, to consider, and to make decisions as well as to take responsibilities which affected themselves and the public. This will develop and change the sustainable society in the preferred direction through the public participation.

In the past decades, Ban Dung District, Udon Thani had followed and resolved the environmental problems in the rock salt fields. An environmental scientist, Sompong Boonfruang, from the Regional Environmental Office 9th had concluded the problems as follows: most of salt fields were close to the agricultural areas. At first, these areas were paddy fields, so there were the complaints about smuggling of wastewater discharge into paddy fields. The dry-salt processing had passed to nearby areas, brooks, and canals. It affected the environment both in a short run and a long run. Moreover, the role of the local administrative organizations in regard to salt field management was unclear because the salt fields were under several administrative organizations' responsibilities.

The staffs were not adequate due to their large areas. The entrepreneurs also did not cooperate in environmental conservation. However, according to the viewpoints of the three hundred executives from the local administrative organizations, one of the environmental pollution problems in the upper northeast region was the saltwater intrusion. This problem arose when the saltwater flowed into the paddy fields and destroyed them. Moreover, they also found that the public participation problems consisted of the lack of awareness and waste sorting and littering education, littering outside the responsible areas, and roadside littering (Patumpong, Editor, 2005: 1-7). Presently, the affected areas in Ban Dung District are expanding to more than four sub-districts. This problem also affected the agricultural areas, plants, and Taraw palms which are important trees of Ban Dung District. According to the fieldwork conducted in Udon Thani education service center area, the urgent issue that they concerned was to create the problem-solving guideline for pleasant coexistence between local rock salt farmers and local agriculturists. The origin of the conflict in this area was the saltwater intrusion into the canal; most people used this canal for agriculture all year round. The governmental institutions with the participation of entrepreneurs and local people had tried to solve the problems. However, the problems still keep growing because the canal is exceptionally long. Therefore, a lot of people were affected by this problem. Moreover, there was land subsidence in many areas which were both near and far from the community, for example, in Ban Dung Noi, Ban Na Hong, Ban Thung, Ban Non Sabaeng, Ban Norg Wang, Ban Champa Dong, and Ban Kut Ruea Kham. There were also deforestation and fish deaths (Kunurat & Yongvanit, 2002). Nevertheless, the total area of Ban Dung District is 923.768 square kilometer. It consists of 13 sub-districts, 140 villages, and 34 communities. In December 2010, the total population was 123,227 people; there were 32,135 households and 180 rock salt entrepreneurs (The Bureau of Registration Administration, Department of Provincial Administration, 2015). In terms of topography, most of the areas were low plains, sandy soil, and sparse forests. Most people were farmers who grew rice, sugar cane, rubber trees, and cassava. The following figure shows the area map.

Figure 1 The Map of Thirteen Sub-Districts, Ban Dung District, Udon Thani

Source: Office of the Non-Formal and Informal Education, Na Kham Sub-District (NFE). (2015)

Ban Dung District have three important water sources which consisted of Lum Huai Luang, Lum Huai Songkhram, and Lum Huai Tuan. They were very important for the local people in terms of agriculture. However, these three waterways were affected and contaminated by saltwater from the rock salt fields. The governmental institutions still had not seriously resolved this problem due to the government's limitations and the lack of academic integration in problem solving processes. Moreover, they lacked the continuous research in the local areas as well as the strategic plan for resolving and taking care of the saltwater intrusion problem. Some people who studied the theory of King Bhumibol Adulyadej have applied the plantations and sufficiency economy philosophy to their way of lives for happy living. Nonetheless, the problem still existed. If the local people could not have the appropriate resolution or prevention guideline, the problem would continuously expand. Moreover, the lack of researches or

studies for resolving this problem can cause more conflicts and hatred among the local people as well as other complications that cannot be solved with ease. Overlooking the academic research for resolving the problem had mitigated the satisfaction and the establishment of harmonious coexistence for generations. Therefore, the researcher believed that the results of this research can become the true guideline for resolving problems based on the social context and local human capital. In addition, the government institutions in the local area can apply the research results to set the good direction for implementing the human capital, area, and folkway development plans as well as the people's lifestyle modification based on the sufficiency economy philosophy (Bhumibol Adulyadej, 2009). This will lead people who used to live and have conflicts in the affected area, to sustainably live happy lives together based on the sufficiency economy philosophy of King Bhumibol Adulyadej.

Research Objective

1) To investigate the geosocial aspects of old and new problems in the affected areas near the three waterways: Lum Huai Luang, Lum Huai Somg Kram, and Lum Huai Tuan, and also the two kinds of fields: paddy and salt fields.

2) To analyze the public participation in implementing the resolutions of saltwater intrusion problems caused by the rock salt fields, the application of sufficiency economy philosophy in people's way of lives, and the form and guideline of social development for the happy way to life in the future.

Research Methodology

This study is a qualitative and quantitative research. The population and samples as well as the research settings are listed as follows:

1) Settings: the researcher had chosen four most affected areas in four sub-districts in Ban Dung District, Udon Thani which include 1) Banfang Moo 9, Phonsung Sub-district, 2) Ban Nonngam Moo 11, Na Kham Sub-district, 3) Ban Dung Yai Moo1, Ban Dung Sub-district, and 4) Ban Pradu Moo 6, Sri Sut Tho Sub-district.

2) Population and Samples: The population consisted of 42,638 people from four sub-districts consisting of Ban Dung Sub-district, Sri Sut Tho Sub-district, Phonsung Sub-district, and Na Kham Sub-district. There were 400 samples which were calculated from the formula of Taro Yamane

(Yamane, 1973). The researcher collected data from 100 samples per sub-district by using questionnaires.

3) The data was collected by interviewing the knowledgeable people and executives from different institutions in the areas that have salt fields such as developers, farmers, and chief executives of the Ban Dung Sub-District Administrative Organization in Ban Dung District. Moreover, there were the interviews with 30 local leaders from the four sub-districts who were village chiefs, elders, and local representatives, for example, the members of Ban Dung Municipal Council, rock salt entrepreneurs, rock salt farmers in Ban Dung District, people who were well-respected by others, and the farmers who were affected by the problem and had applied the sufficiency economy philosophy.

The researcher collected data by using questionnaires, then analyzed the data by estimating the arithmetic mean and standard deviation to describe the general information of the samples. Additionally, the researcher used descriptive analysis to analyze the interview data based on the specific data structure. Moreover, there were evaluations of the application and practice of sufficiency economy philosophy activities at individual and household levels; the scores were divided into five levels as follows: 4.21- 5.00 (Highest), 3.41- 4.20 (High), 2.61- 3.40 (Medium), 1.81- 2.60 (Low), and 1.00- 1.80 (Lowest) (Silpcharu, 2006). The conceptual framework is illustrated as below:

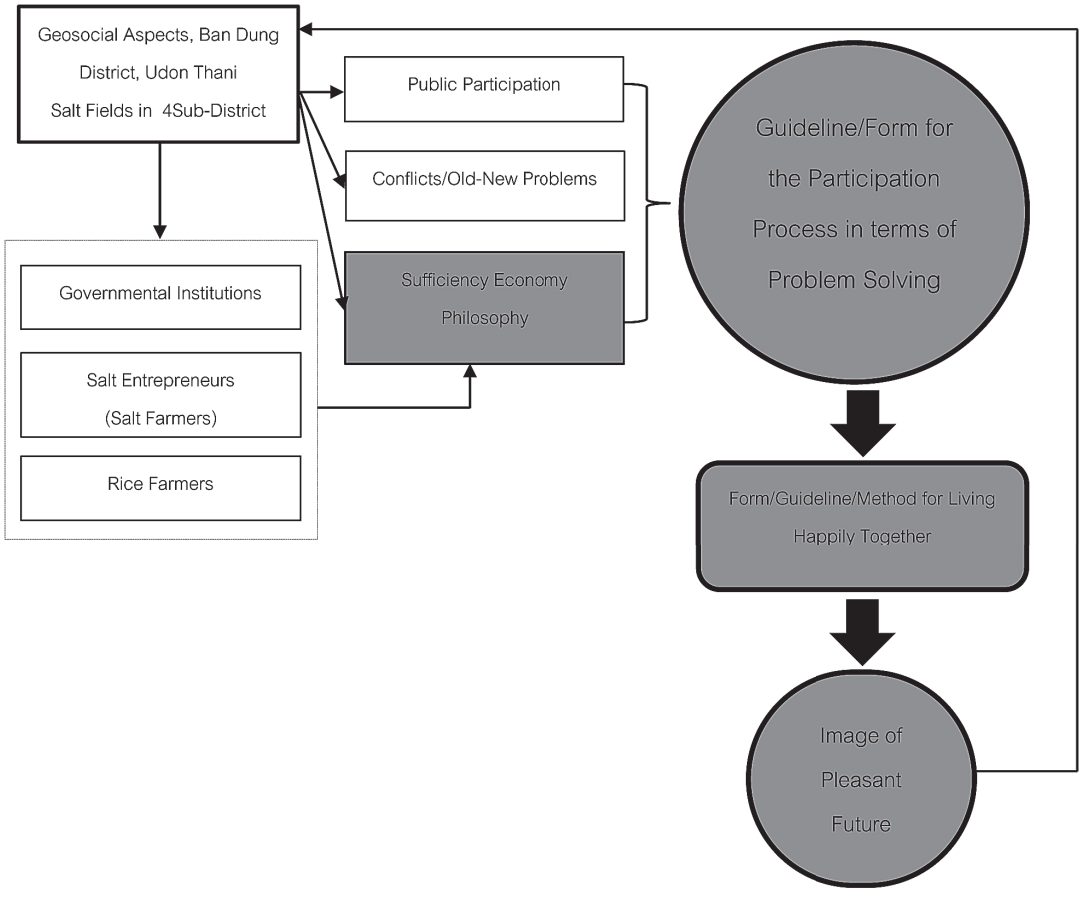

Figure 2 The Research Conceptual Framework of "Social Development with the Public Participation for Happiness Based on the Philosophy of Sufficiency Economy Affecting Paddy Fields and Rock Salt Fields: A Case Study of Ban Dung District, Udon Thani Province, Thailand"

Research Results and Discussion

Research Results

From the assumption, the research results were as follows:

1) Geo-social context, in the past, "Ban Dung" was the tropical forest where the Khmer had settled down since four thousand years ago, approximately. The ancient skeletons and ancient jars, which resembled to the Ban Chiang artifacts, were found. This area was a small hill that had abundant forest and wild animals. Thereupon, it had been proved that the village settlement started to occur around 1877- 1887 A.D. According to the village folktale, there were the elder, Jantee, and his wife, Krom, travelling from In

Town and Phrom Town (Ubon Ratchathani Province and Amnat Charoen Province) by cart with their 3-4 relative families to find the suitable location for settling down. When they arrived the Ban Dung Yai, they spent a while to find food. At that time, they found a brow-antlered deer, then ate it for dinner. After that pleasant meal, they discussed to not leave the area because the land was fertile and plentiful. There were many kinds of trees, wild animals, and abundant water resources, so they decided to build their village here. They named this land upon the two trees. The first tree was "Rubber tree (Yang Yai)". The second tree was "Coconut tree (Dung Yai)". Therefore, this village was named "Dung Yai". They also built Pu-Ta shrine in the center of village to protect their home. Later, they built Gan shrine (Don Gam) in the northern part of the village to protect them from ghosts and demons. They also built Chon shrine (or Kham Chon at present) afterwards. The ancient people believed that the river is the pathway of Grandfather Srisuttho from Kham Chanot who always stopped and rested at Gan shrine and Chon shrine before traveling to Kham Sida, Ban Chang Noi, and Thung Fon Districts in Udon Thani Province. The Ban Dung Yai was the current Ban Dung Sub-district. The first village chief was Sri Sihatai. In addition, "Ban Dung" may refer to people who came from afar and built the village here, or derive from the combination of the words 'coconut tree (Dung)' and the words 'Dung Dern' (to emigrate).

Presently, the total area of "Ban Dung District" is 923.768 square kilometer. On May 16, 1959, the Department of Provincial Administration had officially promoted the three sub-districts in Nong Han District consisting of Ban Dung Sub-district, Ban Chan Sub-district, and Dong Yen Sub-district as the "Ban Dung Minor District". Afterwards, on July 16, 1963, the Department of Provincial Administration had officially promoted Ban Dung Minor District as "Ban Dung District". They named this district as "Ban Dung" due to the fact that Ban Dung District Office was located at Ban Dung Sub-district. Nowadays, it has become the city of three kinds of water, including freshwater, brackish water, and saltwater. There were paddy fields and salt fields as well as sugar cane, rubber tree, and palm farms in Ban Dung District. All of these were local economic products. The three important waterways consisted of Lum Huai Luang, Lum Huai Songkhram, and Lum Huai Tuan. There was also Manao Bay, a big freshwater bay near Ban Dung District. Moreover, Ban Dung District had a popular tourist attraction which called "Kham Chanot" or Nakin Palace, the underground cave

belonged to Sri Sut Tho and Sri Pathumma. Some people called this tourist attraction as the pilgrimage destination for those who believed in snake deity.

However, the area-based research found that there were 3,103-2-91 rai of salt fields near the Ban Dung Town Municipality. There were one hundred and eighty-eight licensed businesses. The salt fields were in Ban Dung Noi in Ban Dung Sub-district, Ban Sri Suttho in Sri Suttho Sub-district, Ban fang, Ban Phon Sung Nuer, and Ban Phon Sung Tai in Phon Sung Sub-district, and Ban Tung in Ban Chai Sub-district. People could see the salt fields if they were on the roadside of the main roads. There were also the street vendors selling goods on each roadside. Moreover, there were the paddy fields and sugar cane forests located along the main roads; all of these were the local economic crops as illustrated below.

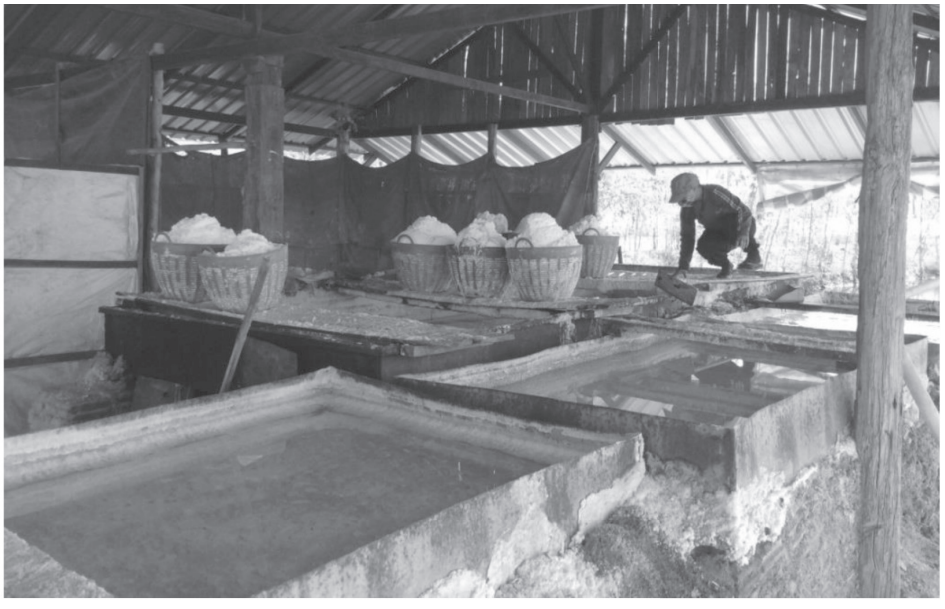

Figure 3 Boiling Salt on the Roadside in Ban Dung District

Source: Ban Dung District, Taken on 15 January 2017

Figure 4 Rice Farming in Ban Dung District

Source: Ban Dung District, Taken on 5 June 2017

Figure 5 Rice and Sugar Cane Farming in Ban Dung District District

Source: Ban Dung District, Taken on 5 June 2017

2) The results of the research on the public participation in resolving saltwater intrusion from rock salt fields problems, Ban Dung District, Udon Thani Province, were analyzed as follows:

Table 1 The Overall Image of the Public Participation Level in Resolving Saltwater Intrusion from Rock Salt Fields.

The Public Participation Level in Resolving Saltwater Intrusion from Rock Salt Fields	Mean	S.D.	Level
mutual recognition and understanding	3.59	0.97	High
mutual thinking and expressions	3.55	0.97	High
mutual planning, consideration, and decision	3.42	0.95	High
mutual operation	3.17	1.01	Medium
mutual follow-up, investigation, and assessment	3.33	0.97	Medium
mutual benefits	3.30	0.86	Medium
mutual responsibility	3.53	1.12	High
Total	**3.41**	**0.84**	**High**

This shows that people seemed to recognize, understand, express their opinions, plan, and take responsibility in the public participation to mitigate saltwater intrusion from rock salt fields. However, the mutual operation was rated at medium-low level. Therefore, it is necessary to build community power and also let people truly participate in problem solving. The directly affected farmers, who were more than fifty-one years old, should highly participate in this campaign. Furthermore, the community members who are social, community, or occupational group leaders, or landowners who have been affected by the salt fields, or local people living in this area for such a long time, should participate in saltwater intrusion resolution the most.

3) The analysis of the application of the sufficiency economy philosophy to the people's way of life in the areas affected by paddy fields and rock salt fields, Ban Dung District, Udon Thani Province, is described as follows:

Table 2 The Overall Image of the Application of the Sufficiency Economy Philosophy at Individual and Household Levels.

The Application of the Sufficiency Economy Philosophy at Individual and Household Levels	Mean	S.D.	Level
mentality	4.03	0.86	High
economics	3.89	0.87	High
social aspect	3.86	0.86	High
technology	3.76	0.84	High
natural resources/environment	3.84	0.82	High
sufficiency for self-improvement, non-oppression, and satisfaction in life	3.90	0.81	High
Total	**3.88**	**0.70**	**High**

This shows that people were aware of the application of the sufficiency economy philosophy. They also gave importance to the word "sufficiency" for self-improvement, non-oppression, and satisfaction in life. However, they mainly focused on the economic and social aspects. Moreover, the landowners were able to apply the sufficiency economy philosophy to their lives more than others.

4) Quotations of community leaders, from the interviews with thirty community leaders in the government, private, and public sectors as well as people who were directly related to the four sub-districts in Ban Dung District, Udon Thani Province, the researcher found that the problems in this area had occurred for forty years since the salt fields emerged. The problems consisted of the environmental issues, soil degradation, inability to use water in canals near salt fields for agriculture or animal husbandry, the decrease of productivity in nearby farms or lands, disuse of lands, or land selling to salt farmers to reduce the agricultural business risks. The resolution that lacked the participation from the government and the private (entrepreneur) sector as well as people who were directly affected by the issue, could not solve problems in the long run. The fact that people overlooked their

responsibilities in their occupations affected the environment and their society. The salt farmers overlooked their responsibilities in environment and social because they had to use money on the daily basis. They did not seriously resolve the problems which were not directly related to their business. Therefore, the conflicts and the dissatisfaction among people who were directly affected by the problems increased. Many farmers, unavoidably, had to accept their fate. In addition, most of the salt farmers and rice farmers were relatives and acquaintances, so they could not seriously complain about the problems. They only sustained themselves day by day. Fortunately, the times for farming rice and salt were usually overlapped as rice farming normally took place in June to December, while salt farming took place in November to May. Still, these problems had not been resolved because of the decrease of salt price. The salt farmers were forced to use their lands for other businesses instead of salt farming, for example, to follow the sufficiency economy, to raise fish in floating basket, and to produce the goods from salt. This shows that, in the end, ***"people should adapt themselves to the change of social and environmental conditions".***

Therefore, the researcher then summarized the guideline for resolving the saltwater intrusion from rock salt fields with the public participation in Ban Dung District, Udon Thani Province, as follows:

1) To raise a new consciousness among salt farmers about social responsibility and honesty as well as law obedience. Moreover, the water defense barriers should be qualified and standardized.

2) To kindly help people who were affected by social and environment problems. Furthermore, we should have an institution who directly takes care of the awareness of environmental and social responsibility among the salt farmers.

3) The responsible governmental institutions should develop this local area. They should not only resolve the problem, but also play a role as the community stop service.

4) Solving problem should be based on the integrated cooperation between the government, public, private, and academic sectors both formally and informally.

5) More importantly, entrepreneurs, directly responsible government officers, and people who were affected by this problem should always adapt themselves to the change of social and environmental conditions.

6) They should find new innovation, production, or new products to increase

the price of salt. However, it is necessary to consider the needs of local people who were entrepreneurs or lived in the affected areas beforehand.

In addition, there are seven criteria for social development of happiness with the coexistence between rice farmers and salt farmers as described below:

Criterion 1: People in every sector should adapt themselves based on "sufficiency economy philosophy" in terms of living, as the goal of sufficiency economy philosophy is to live with self-sufficiency which can lead to true happiness, equilibrium, and sustainment.

Criterion 2: People in every sector should raise the mutual consciousness of environmental and social responsibility; this will initiate the Ban Dung Convention or Ban Dung's model of happiness.

Criterion 3: The public participation in problem solving should come from the four sectors.

- The resolution should come from the true participation from the four sectors consisting of 1) the public sector who are affected by this problem, 2) the private sector who are the salt farmers, 3) the government sector who are the directly responsible institution, and 4) the academic sector who are the academic and research supporting institutions.

- The role of every sector should be equally important and fair.

- Building the true public participation should adhere to the mutual devotion and sincerity in the operations.

Criterion 4: When there is a problem, we should solve it immediately. The problem solving should be both operated in a long run and short run.

Criterion 5: "Scratch my back and I will scratch yours". This means the rice farmers and the salt farmers should help another other to build their new culture. They should create a new brand image together, for example, "rice farm boys and salt field girls of the highlands".

Criterion 6: Religion should be promoted as a leading institution who instructs the local people about moral principles because people in Ban Dung District always participate and give importance to the donation for the poor, merit-making at temples, and religious activity support. They are honest, patient, and self-reliant as well as willing help one another.

Criterion 7: This is the most important criterion for sustainably peaceful coexistence; it is to increase the value of the lands. People

should participate in making the salt fields to be geographical indicator areas. The researcher suggested that the geographical happiness indicator area can lead to the geographical indication with sustainable public participation. It may contribute to GI Bandung Model in the future.

5) Scenario planning Analysis, therefore the researcher had set the future image of social development for happiness with the coexistence between rice farmers and salt farmers as *"joins, 4 pillars, 9 integrations, and 1 fundamental: the condition under the sufficiency economy philosophy"*. The model is illustrated as below

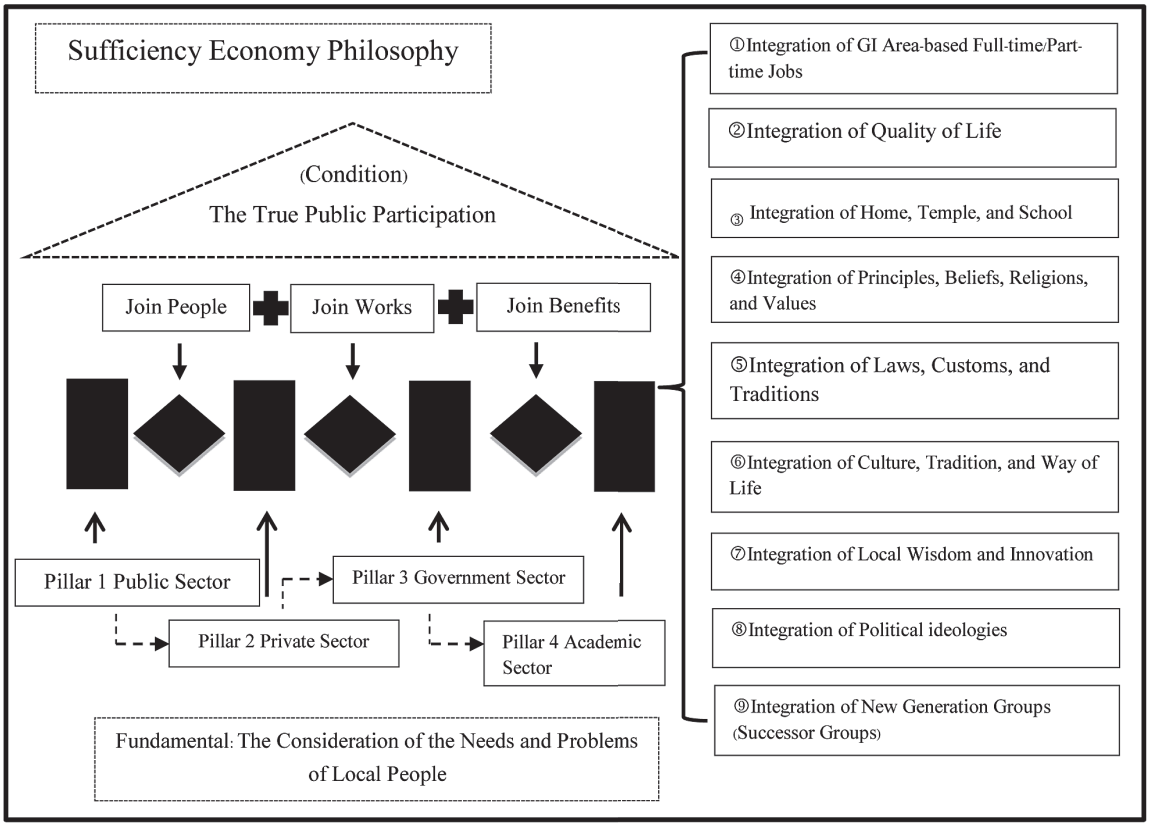

Figure 6 The Model of 3 Joins, 4 Pillars, 9 Integrations, 1 Fundamental: The Condition Under the Sufficiency Economy Philosophy

Ban Dung District, Udon Thani province can be called as the city of two fields as it consists of salt fields and paddy fields. It also can be called as the city of three waters consisting of freshwater, brackish water, and saltwater. Moreover, it is located on the highlands. Although it is not close to the sea, there are a lot of rock salts underground. Therefore, many local rice farmers had changed their jobs and become salt farmers instead. When they farmed salt, the rice in the paddy fields was tremendously affected. Some rice farmers, hence, decided to sell their lands to salt farmers. Some people abandoned their lands while others requested for the compensation. Sometimes, there were the conflicts among the local people, between local people and entrepreneurs, and between the local people and the government institutions. Presently, the problem still exists, but people have accepted the condition and continuously solved the problem day by day. As such, the government should not only solves the problem, but also plays more roles in developing professions and increasing income among the local people who have been directly affected by this issue. They should apply the sufficiency economy philosophy to mobilize the local people to live sufficiently and happily. Moreover, they should promote quality of life among the local people starting from individual, household, occupation group, and community levels. They should give opportunities to the local people to truly participate in resolving their own problems. If there is a problem that cannot be resolved, they should hand it to the local administration to resolve the problem. However, the most important elements are “sincerity” and “continuity”. In terms of the public participation from every related sector in Ban Dung District, Udon Thani Province, we can use the model of “3 joins, 4 pillars, 9 integrations, 1 fundamental: the condition under the sufficiency economy philosophy” to suitably pursue the area-based development.

Discussion

People who lived in the four sub-districts consisting of Fang Community Moo 9, Phonsung Sub-district, Nonngam Community Moo 11, Na Kham Sub-district, Dung Yai Community Moo1, Ban Dung Sub-district, Pradu Community Moo 6, and Sri Sut Tho Sub-district (Ban pradu), were rice farmers and salt farmers. There were 3,103-2-91 rai of salt fields and one hundred and eighty-eight licensed businesses. Apart from the salt fields, there were the paddy fields, uncultivated areas, residences, forests, public spaces, reservoirs, and significant waterways. The salt production consists of

dry salt and boiled salt. The paddy fields consist of paddy-sown fields and paddy seedling transplantation fields. In terms of the periods for farming, there are two types of fields which include the salt fields taken place between December to May and paddy fields taken place between June to November. The main variables affecting these two kinds of fields are the environment which affects them ninety percent and human beings (including economic and social conditions) which affect them ten percent. As the salt fields can widely affect the environment, residences, rivers, the way of life of people and animals, we should have the preventive measures relying on the participation from every sector. From the economic analysis of the production and external costs of the rock salt mining in Ban Dung District, Udon Thani Province, the research results show that the salt production in Ban Dung District had affected the water for agriculture and the public water. Generally, the researcher found that most of the sources of the salt production were in lowlands and close to the public water sources; they thus changed water sources to become saltwater and harmed animals and plants. This also impacted the community that used these water sources. In addition, the nearby agriculture areas and many rice farmers were directly affected by the saline soil. Some of them had to unwillingly become salt farmers (Kaewnongyang, 1994). The application of sufficiency economy philosophy towards the way of life in the affected paddy fields and salt fields was rated at high level. The highest level was given to 'mentality', following by 'sufficiency for self-improvement, non-oppression, and satisfaction in life' in regards to economics, social aspects, natural resources/environment, and technology. Moreover, people gave importance to the participation in religious activities at high level, for example, the Buddhist Lent Day, Makabucha Day, and the end of Buddhist Lent Day. Therefore, they applied the Buddhist ethics "the middle path" which is the main fundamental of sufficiency economy philosophy to their way of life. The research in urban area also reflected the people's mindset and sufficiency. It showed that the application of sufficiency economy philosophy at individual and household levels in the urban community, Bangkok, 'mindset' and 'sufficiency for self-improvement, non-oppression, and satisfaction in life' were rated at high level. People and their family members always applied this concept to the practice based on the religious ethics (Phukamchanoad, 2015). In terms of the future image, model, and guideline for social development of happiness with the

coexistence of rice farmers and salt farmers, we should promote the value of lands to be rock-salt geographical indicator areas through the participation processes under the model of "3 joins, 4 pillars, 9 integrations, 1 fundamental: the condition under the sufficiency economy philosophy"; this will be the Bandung's model for empowering the public and the government to sustainably develop the local areas.

Suggestions

1) We should increase the participation processes in the public sector, especially, in terms of mutual operation (3.17); this indicator is very important, but it was rated at the lowest level. This shows that we should give more importance to the operation in terms of the participation from every sector in Ban Dung District. If there is an incomplete operation, we should always support and give an opportunity to cooperate in each operation we planned. More importantly, we should not have bias or insult others about the difference in educational levels. Everyone should equally think and work.

2) We should find an institution that can be the leader based on ***"the form of 3 joints, 4 pillars, 9 integrations, 1 fundamental: the condition under the sufficiency economy philosophy"*** and apply the model to Ban Dung in order to build the sustainable power of the government and the public to develop the local area. This also can lead to the serious and continuous practice or become a local policy.

REFERENCES

Bhumibol Adulyadej, H.M. King. (2009). The guidance of His Majesty the King: The Royal guidance and Speeches on Sufficiency Economy. Pradabos Foundation. (8th edition). Bangkok: Bangkok Printing. (in Thai)

Phukamchanoad, P. (2012). The way of urban community life and livelihood based on sufficiency economy philosophy. Research of Suan Sunandha Rajabhat University. (in Thai)

Kaewnongyang, J. (1994). The economic analysis of production and external costs of the rock salt mining in Amphoe Bandung, Changwat Udon Thani. Unpublished Master's Thesis, Faculty of Science (Agricultural Economics), Graduate School, Kasetsart University. (in Thai)

Office of the National Economic and Social Development Board. (2011). His Majesty the King Bhumibol Adulyadej and His Developmental programs. Bangkok: Petchrung Print Center. (in Thai)

Office of the National Economic and Social Development Board. (2008). From the sufficiency economy philosophy to the practice. Bangkok: Petchrung Print Center. (in Thai)

Khammun, S. et al. (2008). Social capital and human capital development. Annual Conference 2008 towards the Qualitative and Sustainable Growth, Group 3, Human Capital. 29-30 November 2008. Ambassador City Jomtien Hotel Chonburi. (in Thai)

Silpacharu, T. (2006). The research and statistical data analysis with SPSS. (5th edition). Bangkok: V. Inter Print. (in Thai)

Patumpong, T., Editor. (2005). The follow-up and resolution of the environmental problems affected by rock salt field and the viewpoint towards natural resources and environmental problems of the sub-district administrative organizations. Environmental News, Section 9, Vol 1/2005. Promotion and Broadcast Office. (in Thai)

Kunurat, P. & Yongvanit, S. (2002). The study of social and economic conditions and the effects of the community towards salt resources, saline soil, and saltwater in the upper northeast region under the research project on the salt resources, saline soil, and saltwater management in the upper northeast region. Khon Kaen: Khon Kaen University. (in Thai)

The Bureau of Registration Administration, Department of Provincial Administration. (2015). The number of populations and houses classified in each district and sub-district, Udon Thani Province on December 2010. Retrieved December 10, 2015, from http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/districtList/page1.htm (in Thai)

Office of the Non-formal and Information Education, Ban Dung Sub-district (NFE). (2015). Map 13, Ban Dung Sub-district, Ban Dung District, Udon Thani. Retrieved December 10, 2015, from http://nfenakham.blogspot.com/2011/02/blog-post_7953.html (in Thai)

Yamane, T. (1973). Statistics: an introductory analysis. (3rd edition). Tokyo: Harper.

Research Article

การกำหนดคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์ สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

A QUALIFICATION OF PREMIUM CRAFTSMANSHIP PRODUCTS FOR A SPECIFIC TARGET GROUP

วรวุธ สุธีวีระขจร

Worawut Suteeweerakajorn

หน่วยปฏิบัติการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Craft Product Development Research Unit, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

vincenth1968@hotmail.com

Received: 2019-07-08
Revised: 2019-11-25
Accepted: 2019-12-29

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้มุ่งศึกษาผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์สำหรับกลุ่มเจเนอเรชันเอ็กซ์ โดยเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตำรา หนังสือ และข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อกำหนดคำสำคัญคุณลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์พรีเมียมและกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสม แล้วใช้แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญเพื่อสังเคราะห์ ผลิตภัณฑ์พรีเมียม หัตถศิลป์ควรมีคุณลักษณะเฉพาะ 3 จาก 6 คุณลักษณะ คือ 1) คุณค่าทางสุนทรียภาพจากการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความพิถีพิถัน รูปทรงเรียบง่าย เหนือกาลเวลา 2) ความหายาก จากงานฝีมือที่ประณีตที่ของช่างหัตถศิลป์ ใช้ระยะเวลาในการผลิต มีลักษณะเฉพาะตัว เกิดคุณลักษณะความพิเศษแตกต่าง 3) คุณค่าด้านสัญลักษณ์นิยม ที่สะท้อนภาพลักษณ์ความพิเศษ คุณค่าเฉพาะบุคคลของกลุ่มลูกค้าจากงานฝีมือช่างหัตถศิลป์ที่สามารถปรับแต่งได้ตามความต้องการเฉพาะ ทั้งลวดลาย วัสดุ สีสัน ซึ่งทั้งสามคุณลักษณะนี้ก่อให้เกิดคุณลักษณะด้านคุณภาพที่ดี และราคาที่สูงตามไปด้วย กลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์ คือ กลุ่มอายุ 43-56 ปี หรือเจเนอเรชันเอ็กซ์ ที่บ้านเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นผู้ดูแลคนรุ่นก่อนหน้า คือ พ่อแม่และคนรุ่นถัดลงมา คือ ลูก ทำให้กลุ่มนี้เป็นส่วนผสมของโลกเก่าและใหม่ ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ พร้อมการ

เปิดกว้างทางความคิดใหม่ ๆ พร้อมจ่ายเพื่อให้ได้สิ่งที่พิเศษที่สะท้อนถึงรสนิยมของชนชั้นสูง เพื่อให้รางวัลตัวเองจากการทำงานหนักจนประสบความสำเร็จ เพื่อแสดงคุณค่าของตนเองที่พิเศษและแตกต่างให้ประจักษ์

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์ เจเนอเรชันเอ็กซ์ คุณลักษณะเฉพาะ

ABSTRACT

This qualitative research aimed to study and analyze a premium craft product for generation X, via documents and electronic information, then verify through a questionnaire by craft product design and premium market eminent persons to verify specific characteristics and target groups. A premium craft product should have 3 out of 6 characteristics; 1) Aesthetic values: from sophisticated design, simple, timeless form. 2) Rarity and Extraordinariness: from unique craftsmanship which dedicated and time-consuming. 3) Symbolism: presents special identity, self-worth through personalization of patterns, materials, or colors. These three characteristics also create the other two characteristics, excellent quality, and premium price. The appropriate target group for premium craft product is generation X, aged 43 to 56-year-old, which home is essential. They are between 2 generations, Baby Boom and Millennial, making them a mixture of the old and new worlds. They bestow both conservative and contemporary ideas and will to pay for a premium product presenting superior social status to reward themselves from hardworking and self-worth.

Keywords: premium craft product, generation X, specific characteristics

บทนำ

คำว่า ผลิตภัณฑ์พรีเมียม มักเข้าใจได้ในสองลักษณะ ระหว่างผลิตภัณฑ์ที่ได้แถมมา (premium gift) และผลิตภัณฑ์ที่มีราคาแพง (premium product) แต่คำนิยามที่สื่อถึงสินค้าพรีเมียมที่นิยมและรู้จักกันทั่วไป มักใช้สำหรับผลิตภัณฑ์ที่เกินความจำเป็นพื้นฐานในชีวิตประจำวัน และมีลักษณะที่มากกว่าความจำเป็นสามัญ และอาจหมายรวมถึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสามารถพื้นฐานของการเข้าถึงผลิตภัณฑ์นั้นได้น้อยกว่าผลิตภัณฑ์ทั่วไปด้วยเหตุผลบางอย่าง เช่น จำนวนที่มีน้อย หายากหรือความพิเศษเฉพาะของผลิตภัณฑ์จากวัสดุที่มีคุณภาพ มีความประณีต พิถีพิถันในรายละเอียด อีกทั้งสินค้าพรีเมียมต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่นำเสนอคุณค่าทาง

ด้านจิตใจและอารมณ์ และสร้างความมั่นใจและความพิเศษให้กับผู้ซื้อหรือผู้ใช้ ซึ่งความต้องการสินค้าที่มีราคาสูง หรือมีความพิเศษที่เพิ่มมากขึ้นจากกลุ่มคนในตลาดสินค้าพรีเมียมที่ขยายตัวในเอเชียแปซิฟิกอย่างจีนและอินเดีย การเพิ่มขึ้นของประเภทผลิตภัณฑ์พรีเมียม หรือความสามารถในการจับจ่ายที่เพิ่มมากขึ้นของผู้มีรายได้ระดับปานกลาง ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ตลาดสินค้าพรีเมียมขยายตัวอย่างต่อเนื่อง (Hudders, Liselot Pandelaere, Mario Vyncke, Patrick, 2003) เช่นเดียวกับในประเทศไทยที่สินค้านี้มีอัตราการเติบโตที่ 24% เป็นอันดับ 2 ในภูมิภาค (MGR Online, 2560)

ในยุค 90 (ค.ศ.1990-1999) มาตรฐานการใช้ชีวิต (standard of living) เพิ่มขึ้นในหลายชนชั้น ความหรูหราได้ กลายเป็นความเกินจำเป็นที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต (Meyer, 1995, p.189) เพื่อสนองความต้องการด้านความต้องการและความปรารถนาของมนุษย์ ความหรูหราเกินความจำเป็นพื้นฐานในชีวิตและยังสัมพันธ์กับความใฝ่ฝันที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพตนเองในอุดมคติหรือตอบสนองความพึงพอใจด้านบวกของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ (A theory of human motivation) ของอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) (Green, 2000) ที่ความต้องการ (needs) เป็นความต้องการพื้นฐานสำหรับมนุษย์ทำให้เกิดเครื่องมือพื้นฐานในการอยู่รอด เช่น ที่พักอาศัยหรือเครื่องนุ่งห่ม ในขณะที่ความปรารถนา (desires) เป็นความต้องการที่เกินจำเป็นที่ได้รับอิทธิพลจากการปลูกฝังวัฒนธรรมและจากบุคลิกภาพส่วนตัว

ผลิตภัณฑ์พรีเมียม ควรมีคุณลักษณะ 6 ประการ ได้แก่ ราคาที่สูง คุณภาพดี คุณค่าทางสุนทรียภาพ ความหายาก ความพิเศษแตกต่าง และสัญลักษณ์นิยม (premium price, excellent quality, aesthetics, rarity, exclusivity and symbolism) แต่ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์พรีเมียมหนึ่งชิ้นไม่จำเป็นต้องมีคุณลักษณะครบทั้ง 6 ประการ คุณลักษณะเหล่านี้เป็นองค์ประกอบในการกำหนดระดับความหรูหรา (luxuriousness) ของผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่ระดับที่มีความหรูหราน้อยจนถึงระดับที่มีความหรูหรามาก ซึ่งระดับความหรูหราของผลิตภัณฑ์ชิ้นหนึ่ง จะแปรผันโดยตรงกับคุณลักษณะต่าง ๆ หากระดับคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งจากหกประการเพิ่มขึ้น ระดับความหรูหราก็จะเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้คุณลักษณะแต่ละประการแปรผันซึ่งกันและกัน ซึ่งหมายถึง หากระดับคุณลักษณะตัวใดตัวหนึ่งเพิ่มมากขึ้น จะมีผลทำให้ระดับคุณลักษณะตัวอื่นเพิ่มตามไปด้วย และส่งผลต่อระดับความหรูหราของผลิตภัณฑ์นั้น ยกตัวอย่างเช่น หากผลิตภัณฑ์มีปริมาณน้อย ความสามารถในการเข้าถึงต่ำหายาก นั่นหมายถึงคุณลักษณะด้านคุณภาพที่ดีน่าจะเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย อาจด้วยเหตุผลจากวัสดุที่ใช้ผลิตผลิตภัณฑ์นั้นมีความพิเศษมีจำนวนจำกัด หาได้ยาก หรือมีราคาสูง หรือมีขั้นตอนการผลิตที่ซับซ้อน ต้องอาศัยฝีมือและระยะเวลานานในการผลิต ทั้งหมดนี้ส่งผลต่อเนื่องถึงระดับคุณลักษณะคุณค่าทางความงดงามเพิ่มมากขึ้นด้วย ทำให้ผลิตภัณฑ์พรีเมียมเป็นสินค้าที่มากกว่าธรรมดาและเกินความจำเป็นพื้นฐานของผลิตภัณฑ์นั้น แปรเปลี่ยนเป็นผลิตภัณฑ์

ที่พิเศษและไม่สามารถครอบครองเป็นเจ้าของได้ทุกคน

คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์พรีเมียมดังกล่าวนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ คือ ลักษณะทางกายภาพ ที่สามารถเห็นได้และลักษณะทางจิตภาพหรือด้านทัศนคติ ซึ่งเกิดจากการรวมกันของลักษณะกายภาพที่เห็นและประกอบกันเป็นทัศนคติของผลิตภัณฑ์นั้น ลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ คุณภาพที่ดีจากวัสดุและการผลิต ความหายากจากวัสดุที่มีจำกัดจำนวนการผลิตที่น้อยหรือระยะเวลาในการผลิตที่ยาวนานและราคาที่สูง ในขณะที่ลักษณะทางจิตภาพสำหรับผลิตภัณฑ์พรีเมียม คือ อารมณ์และความรู้สึกที่ผลิตภัณฑ์มีผลต่อผู้ครอบครองผ่านคุณค่าทางความงามที่ไร้กาลเวลาและสัญลักษณ์นิยมที่บ่งบอกถึงสถานะทางสังคม

การรับรู้ถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์พรีเมียมของกลุ่มผู้ซื้อ ขึ้นอยู่กับผลเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังจากผลิตภัณฑ์กับการรับรู้ถึงคุณลักษณะพิเศษของผลิตภัณฑ์นั้น แต่ละกลุ่มคนจะมีความคาดหวังกับผลิตภัณฑ์พรีเมียมที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้คุณลักษณะหลักทั้ง 6 ของผลิตภัณฑ์พรีเมียมไม่จำเป็นต้องอยู่ในระดับสูงสุดทั้งหมดหรืออยู่ในระดับเดียวกัน เพียงแต่มีคุณลักษณะแต่ละประการในระดับที่เหมาะสม และในสัดส่วนที่ลงตัวกับความต้องการเฉพาะของกลุ่มนั้น ๆ ที่หล่อหลอมรวมกันเกิดเป็นการรับรู้หรือทัศนคติที่มีต่อตัวผลิตภัณฑ์ซึ่งมีความสำคัญมากกว่า เพราะผลิตภัณฑ์พรีเมียมตอบสนองความพึงพอใจและตอบสนองความปรารถนา อารมณ์และเติมเต็มความอิ่มเอมทางด้านจิตใจให้กับผู้ครอบครอง มากกว่าประโยชน์ใช้สอยและลักษณะกายภาพที่จับต้องได้ ดังนั้นจึงควรกำหนดระดับและสัดส่วนคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์พรีเมียมให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสม

กลุ่มเป้าหมายสำหรับผลิตภัณฑ์พรีเมียมมักเป็นลูกค้าไฮเอนด์ (high-end) ที่ต้องการให้รางวัลกับตัวเองจากการทำงานหนักจนประสบความสำเร็จ แสดงให้ผู้อื่นรับรู้หรือการประกาศถึงการประสบความสำเร็จของตน ให้ความสำคัญกับความงดงามและรสสัมผัสของผลิตภัณฑ์ เป็นคนช่างเลือก ใส่ใจในรายละเอียด และละเอียดถี่ถ้วนในการเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพไม่ว่าจะในด้านกายภาพ หรือด้านการออกแบบที่เกินความคาดหวัง สินค้าต้องดีและแตกต่าง เป็นผู้นำทางความคิด ต้องการภาพลักษณ์ที่ดี เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการประสบการณ์เชิงสุนทรียะที่สร้างความว้าว (to be wooed, to hear stories) จากข้อมูลเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ เช่น ประวัติความเป็นมาของงานฝีมือที่ประณีต ขั้นตอนการผลิต ซึ่งสร้างเรื่องราวและจิตนาการที่ตำนานและเวทมนต์ได้กลายเป็นจริง ที่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น กลุ่มเป้าหมายนี้เลือกซื้อผลิตภัณฑ์พรีเมียม เพราะต้องการความรู้สึกในการถือ หรือสัมผัสสิ่งที่สื่อความหมายบางอย่างที่ทำให้กลายเป็นคนพิเศษเท่านั้นที่มีความสามารถที่จะครอบครองสิ่งนั้นได้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงสถานะทางสังคม ดำรงอยู่ในชีวิตที่ดี ความรู้สึกพิเศษที่เป็นเพียงหนึ่งเดียว เพิ่มคุณค่าในตัวเอง ความโดดเด่นหรือเทียบเท่ากับกลุ่มคนที่คาดหวัง

นั่นคือ ตอบสนองอัตตาที่ทำให้ตนเองรู้สึกดี สำคัญขึ้น รวยขึ้น หรือมีอำนาจมากขึ้น

ดังนั้น ผลิตภัณฑ์พรีเมียม ควรมีรูปลักษณ์ที่สวยงามเหนือกาลเวลา เน้นคุณภาพด้วยงานฝีมือ และสามารถปรับเปลี่ยนให้เกิดลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล สร้างลักษณะเฉพาะชิ้นงานและผลิตตามสั่งได้ เพื่อสร้างลักษณะเฉพาะที่ตอบสนองความต้องการด้านจิตใจให้กับกลุ่มเป้าหมาย หรือสื่อถึงภาพลักษณ์ที่กลุ่มเป้าหมายปรารถนา

การศึกษากลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์พรีเมียม

กลุ่มเป้าหมายสำหรับผลิตภัณฑ์พรีเมียม มักเป็นลูกค้าไฮเอนด์ที่ต้องการให้รางวัลกับตัวเองจากการทำงานหนักจนประสบความสำเร็จ แสดงให้ผู้อื่นรับรู้ หรือการประกาศถึงการประสบความสำเร็จของตน และจากการศึกษาของศาสตราจารย์ Pierre Xiao Lu อาจารย์ประจำคณะการตลาด มหาวิทยาลัยฟูดัน ประเทศจีน พบว่า กลุ่มคนในช่วงอายุประมาณ 30-50 ปี ถือเป็น new luxury shoppers เป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วงที่มีรายได้และระดับอาชีพในจุดสูงสุด emarketer (lamb, 2011) กลุ่มคนที่เกิดในช่วงปี 1965-1976 หรือตรงกับเจเนอเรชันเอ็กซ์ (generation X) หรือนิยมเรียกสั้น ๆ ว่าเจนเอ็กซ์ ด้วยประสบการณ์ทำงานเฉลี่ยประมาณ 20 ปี และจะยังคงอยู่ในสายงานอีกอย่างน้อย 10 ปี ทำให้เจนเอ็กซ์กำลังอยู่ในช่วงสูงสุดของอาชีพในฐานะผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้และมีกำลังซื้อสูงสุด เป็นกลุ่มที่ร่ำรวยจำนวนมากสำหรับผลิตภัณฑ์พรีเมียม

สำหรับเจนเอ็กซ์ในประเทศไทย เกิดระหว่างปีพุทธศักราช 2506-2526 อยู่ในช่วงอายุประมาณ 43 ถึง 56 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่มีอัตราการเกิดในประเทศไทยสูงสุด เติบโตมาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะด้านสังคมที่เติบโตมาท่ามกลางสภาวะที่พ่อแม่ทำงานทั้งคู่ หรือเป็นส่วนหนึ่งของการหย่าร้างที่ค่อนข้างสูง หรือด้านเทคโนโลยี ที่ได้ผ่านประสบการณ์การเกิดขึ้นของตู้กดเงินสด (ATM) เริ่มการประกอบอาชีพพร้อมกับยุคด็อทคอม (dotcom) ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ยุคแรกที่มีขนาดใหญ่เท่ากระเป๋าเดินทาง รายการโทรทัศน์ต่างประเทศจากระบบเคเบิ้ล การเข้ามาของอาหารฟาสต์ฟูด ร้านสะดวกซื้อ และเติบโตเข้าสู่วัยผู้ใหญ่พร้อมอินเทอร์เน็ต ทำให้เจนเอ็กซ์เติบโตมาท่ามกลางวัฒนธรรมไทยที่เริ่มมีกลิ่นอายต่างชาติมากขึ้น ไม่กลัวเทคโนโลยี เป็นส่วนผสมของโลกเก่าและใหม่ เป็นกลุ่มผสมข้ามสายพันธุ์ในการจับจ่ายซื้อสินค้า เติบโตมากับการไม่มีการซื้อขายผ่านช่องทางออนไลน์ จึงยังสนุกสนานและคุ้นชินกับการไปเดินเลือกซื้อและสัมผัสสินค้าในร้าน (Lister, 2018) แต่ก็ใช้เวลาส่วนมากในการซื้อของออนไลน์และใช้โซเชียลมีเดียจนเป็นนิสัยมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ (TCDC as cited in Rose, 2018) เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ชอบเข้าสังคม กระตือรือร้นในการใช้ชีวิต มีความมั่นใจมากกว่าคนรุ่นก่อน ๆ ดูแลตัวเองในวัยชรา มีการวางแผนเพื่อวัยเกษียณในระยะเวลาอีก 5 ถึง 10 ปีข้างหน้าเป็นอย่างดี เพราะเห็นบทเรียนจากรุ่นพ่อแม่ และจะกลายเป็นกลุ่ม young old ที่ไม่ต้องการย้ายออกจากชีวิตในเมือง เป็นกลุ่มที่

มากที่สุด 32% ของประชากรไทย (Amarttayakul, 2018) แต่การผ่านประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ส่งผลให้เจนเอ็กซ์มีการคัดกรองข้อมูลและไม่ผลีผลามตามกระแสนิยม มีความรู้สึกมั่นใจ รุนแรง ผสมผเสและท้อแท้ และมีทัศนคติที่ว่าไม่มีอะไรคงทนถาวร ส่งผลให้เป็นคนมองโลกในแง่ร้าย ขี้สงสัยกับทุกสิ่งและตั้งคำถามที่ค่อนข้างประเพณีนิยม ชอบทำงานที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ค้นหาวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานและในการแก้ปัญหา มีการเรียนรู้ตลอดเวลา ต้องการความเป็นอิสระ แต่ต้องมีความรับผิดชอบ และไม่ชอบถูกควบคุม เป็นคนอิสระอย่างมีสติและพอเพียงในตนเอง

เจนเอ็กซ์ ให้ความสำคัญกับการทำงาน แต่การใช้ชีวิตหลังเลิกงานก็เป็นเรื่องสำคัญเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการพักผ่อน หรือการดูแลสุขภาพ (work hard play hard) เพราะต้องรับภาระต่าง ๆ ทำให้มีทัศนคติค่อนข้างมองโลกในแง่ร้ายเกี่ยวกับการมีเงินไม่มากพอสำหรับชีวิตหลังเกษียณ ทำให้กลุ่มเจนเอ็กซ์โดยรวมเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูงสุดกว่าทุกเจเนอเรชัน ด้วยการศึกษาที่สูงและถึงวัยเติบโตมีครอบครัวของตนเองด้วยความระมัดระวัง และปฏิบัตินิยม และมีการเตรียมพร้อมด้านการเงินอย่างดี เป็นวัยเกษียณที่เพียบพร้อมและร่ำรวยกว่าเบบี้บูมในระยะเวลา 5-10 ปีในอนาคต ส่งผลให้เจนเอ็กซ์มีอิทธิพลต่อคนรุ่นอื่น ๆ เป็นผู้ตัดสินใจทางการเงินให้กับตัวเองและคนอื่นที่ดูแล อีกทั้งเจนเอ็กซ์ยังมีแนวโน้มที่จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้นทุกปีจากการอยู่ในจุดสูงสุดของอาชีพเมื่อเทียบกับคนรุ่นถัดลงมา มีกำลังและเวลาในการใช้จ่ายเงินที่สูงด้วย ทำให้เจนเอ็กซ์เป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมาก (Woo, 2018) และด้วยนิสัยช่างสงสัยจากการถดถอยทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เจนเอ็กซ์โดนหลอกยาก เชื่อใจ เชื่อถือเมื่อสามารถแสดงให้เห็นชัดเจน มีความซื่อสัตย์ต่อตราสินค้าที่โปร่งใสอย่างแท้จริง เจนเอ็กซ์จึงพร้อมเปิดรับความหลากหลาย และเห็นว่าทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่ว่าในด้านฐานะ สังคม หรือเพศทางเลือกจากการเติบโตมาโดยปราศจากการแบ่งแยกทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม อีกทั้งการรับรู้ข่าวสารข้อมูลจากทั่วทุกมุมโลกผ่านเทคโนโลยี ทำให้กลุ่มเจนเอ็กซ์พร้อมที่จะก้าวข้ามข้อจำกัดและกฎเกณฑ์ธรรมเนียมปฏิบัติ

การที่กลุ่มเจนเอ็กซ์เติบโตมาท่ามกลางสภาวะที่พ่อแม่ทำงานทั้งคู่ หรือเป็นส่วนหนึ่งของการหย่าร้างที่ค่อนข้างสูง เจนเอ็กซ์จึงพยายามหลีกเลี่ยงบ้านแตก ลูกของเจนเอ็กซ์จึงโตมาพร้อมกับเห็นพ่อแม่ดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้บ้านเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตของเจนเอ็กซ์ ในรูปแบบ multi-generation (Vutikorn, 2018) การใช้เงินแบบฟุ่มเฟือยไม่ใช่สิ่งพึงปรารถนาสำหรับเจนเอ็กซ์ แต่ยังคงให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี น่าเชื่อถือ มีความคงทน ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์นั้นดี มีคุณภาพ ฉลาด และพร้อมสนับสนุนผลิตภัณฑ์หรือตราสินค้าที่สร้างประโยชน์ให้กับสังคม สิ่งแวดล้อมและโลก นอกเหนือจากคุณสมบัติเหนือกว่ามาตรฐาน สำหรับเจนเอ็กซ์แล้ว ผลิตภัณฑ์พรีเมียมจึงไม่ใช่เรื่องของกระแสนิยม แต่เป็นค่านิยมทั่วไปที่ตนเองมีความรู้ความเข้าใจ

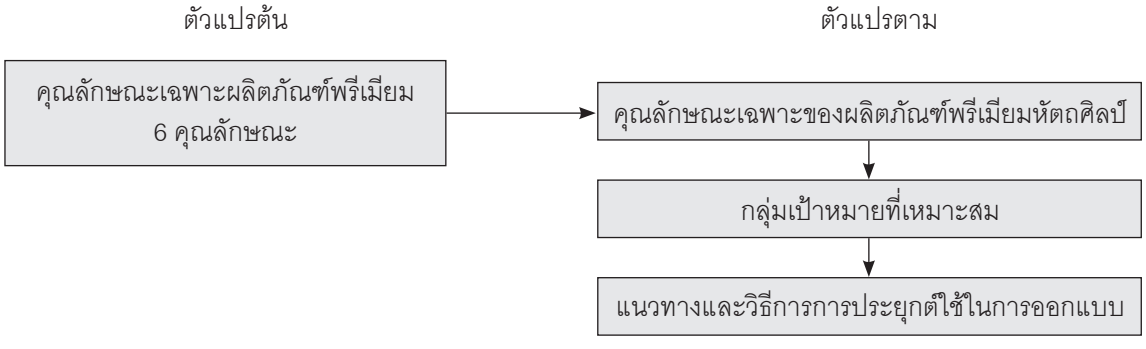
ที่ดีในตัวผลิตภัณฑ์มีความน่าเชื่อถือและแสดงออกอย่างน่าหลงใหล เป็นผลิตภัณฑ์หรือองค์กรที่เคารพผู้คนและธรรมชาติ คือ มีความรับผิดชอบต่อโลกและสังคม เป็นการใช้จ่ายเพื่อการอนุรักษ์และการแบ่งปัน การใช้จ่ายอย่างเกินจำเป็นสำหรับผลิตภัณฑ์พรีเมียมจึงเป็นการใช้จ่ายเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี ไปพร้อมกับเพื่อสังคมและโลกที่ดีด้วย

จากข้อมูลข้างต้น ด้วยความพร้อมทางฐานะและคุณลักษณะของเจนเอ็กซ์ ที่ให้ความสนใจในผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี พร้อมที่จะจ่ายในราคาที่สูงเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่แตกต่าง โดดเด่น อีกทั้งส่งเสริมสังคมชุมชน และการสืบสานศิลป-หัตถกรรมจึงทำให้กลุ่มเจนเอ็กซ์เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของตลาดพรีเมียมหัตถศิลป์สำหรับกลุ่มเจเนอเรชันเอ็กซ์ (generation X)

กรอบแนวความคิดของงานวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากร

1.1 ข้อมูลเอกสารที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นตำรา หนังสือ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยเลือกศึกษาจากเว็บไซต์หรือเว็บเพจขององค์กรที่มีความน่าเชื่อถือของข้อมูล เช่น ฐานข้อมูลของหน่วยงานรัฐหรือมหาวิทยาลัย รวมถึงบทความวิชาการออนไลน์ที่คัดสรร โดยมีเกณฑ์ในการเลือก คือ ต้องเป็นองค์กรหรือหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน ที่มีประสบการณ์และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบมีประสบการณ์และความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถศิลป์อย่างน้อย 7 ปี และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดสินค้าพรีเมียมมีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หัตถศิลป์หรือผลิตภัณฑ์พรีเมียมอย่างน้อย 7 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพจำนวนรวม 3 ท่าน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสอบถามคุณลักษณะผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 กลุ่ม เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเรียงลำดับความสำคัญคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์ ซึ่งได้จากการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูล เอกสาร และเว็บไซต์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์จนได้ลักษณะทั้งหมดของผลิตภัณฑ์พรีเมียมมาทำเป็นตัวเลือกในแบบสอบถามคุณลักษณะผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์

3. ขั้นตอนในการทำวิจัย

3.1 การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและสิ่งพิมพ์ หนังสือ และตำรา และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์พรีเมียมแล้วนำมาจำแนกและจัดข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่หาคำสำคัญที่จะกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์พรีเมียมและกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์พรีเมียม

3.2 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาสอบทานและทำแบบสอบถามกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อสังเคราะห์ข้อมูลโดยแสดงในรูปแบบตารางแสดงความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์ต่อความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้รูปแบบหรือแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ และสรุปคุณลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์

3.3 นำผลสรุปคุณลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์มาหาค่าสถิติบรรยายโดยการหาค่าเฉลี่ยของข้อมูล เพื่อให้ได้คุณลักษณะสำคัญของผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. การกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของตลาดพรีเมียมหัตถศิลป์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติจากแบบสอบถามคุณลักษณะสำคัญของผลิตภัณฑ์พรีเมียม หัตถศิลป์ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านได้เรียงลำดับความสำคัญได้ผลการเรียงลำดับ ดังนี้ 1. คุณค่าทางสุนทรียภาพ ($\overline{X}$ = 5) 2. ความหายาก ($\overline{X}$ = 4.33) 3. สัญลักษณ์นิยม ($\overline{X}$ = 4) 4. คุณภาพดี ($\overline{X}$ = 3.67) 5. ความพิเศษแตกต่าง ($\overline{X}$ = 3) 6. ราคาสูง ($\overline{X}$ = 1) ดังนั้น ในการกำหนดคุณลักษณะผลิตภัณฑ์หัตถศิลป์สำหรับกลุ่มเป้าหมายเจเนอเรชันเอ็กซ์ เพื่อพัฒนาให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์ จึงควรมีคุณลักษณะที่สำคัญเฉพาะ 3 คุณลักษณะจาก 6 คุณลักษณะเรียงตามลำดับ ได้แก่ 1) คุณค่าทางสุนทรียภาพ 2) ความหายาก 3) สัญลักษณ์นิยม

2. กลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์

จากตารางที่ 1 ข้างต้น สามารถสรุปกลุ่มเป้าหมาย ที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์พรีเมียม คือ กลุ่มคนในช่วงอายุ 43-56 ปี ซึ่งตรงกับเจเนอเรชันเอ็กซ์ มีลักษณะทางพฤติกรรมและลักษณะทางจิตภาพที่เป็นส่วนผสมของโลกเก่าและใหม่ บ้านเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตของเจนเอ็กซ์ในรูปแบบ multi-generation สำหรับเจนเอ็กซ์แล้วผลิตภัณฑ์พรีเมียมไม่ใช่เรื่องของเทรนด์ แต่เป็นการให้ความสำคัญกับกับภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี น่าเชื่อถือ มีความคงทน และมีความรู้ความเข้าใจที่ดีในตัวผลิตภัณฑ์ มีความ

น่าเชื่อถือและแสดงออกอย่างน่าหลงใหล พร้อมสนับสนุนผลิตภัณฑ์หรือตราสินค้าที่มีความรับผิดชอบต่อโลกและสังคม สร้างประโยชน์ให้กับสังคม สิ่งแวดล้อมและชุมชนที่เคารพผู้คนและธรรมชาติ การใช้จ่ายอย่างเกินจำเป็นสำหรับผลิตภัณฑ์ พรีเมียมจึงเป็นการใช้จ่ายเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี เพื่อการอนุรักษ์ และการแบ่งปันเพื่อสังคมและโลกที่ดีด้วย และกลุ่มเป้าหมายมีความคาดหวังจากการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์พรีเมียมคือ เพื่อแสดงสถานะและมีคุณค่าทางจิตใจต่อผู้ใช้ แสดงคุณค่าของตนเองที่พิเศษและแตกต่างให้ประจักษ์ผ่านคุณค่าความงดงามของผลิตภัณฑ์พรีเมียมที่สะท้อนให้เห็นถึงรสนิยมอันสูงส่ง ทั้งนี้จากการเก็บรวบรวมคุณลักษณะทั้ง 3 ประการ ของผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์มีความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์คุณลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์กับความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมาย

	คุณลักษณะเฉพาะผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์		
	คุณค่าทางสุนทรียภาพ	**ความหายาก**	**สัญลักษณ์นิยม**
คำอธิบาย	ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านขบวนการคิด การออกแบบอย่างดี สะท้อนให้เห็นรสนิยมอันสูงส่งและตอบสนองสุนทรีย์ของประสาทสัมผัส	ทำให้เกิดคุณลักษณะความพิเศษแตกต่างของผลิตภัณฑ์ด้วยไม่ว่าจะเป็นวัสดุ กรรมวิธีการผลิตที่ต้องใช้ เวลานาน งานฝีมือที่แตกต่างเฉพาะ	การสะท้อนภาพลักษณ์ถึงความพิเศษที่เป็นเพียงหนึ่งเดียว มีคุณค่าในตัวเอง การประสบความสำเร็จที่ประจักษ์ต่อผู้อื่น สถานะทางสังคมที่ทำให้รู้สึกดี สำคัญ มีฐานะ หรือมีอำนาจ
ความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมาย	มีรสนิยมอันสูงส่ง เรียบง่าย น่าดึงดูดใจ	มีความพิเศษ แตกต่าง ความภาคภูมิใจ	มีความพิเศษ แตกต่าง คุณค่าในตนเองมั่นใจ
แนวทางและวิธีการประยุกต์ใช้ในการออกแบบ	การออกแบบที่ดี รูปทรงเรียบง่าย เหนือกาลเวลา งานหัตถศิลป์ที่ประณีต	งานฝีมือเฉพาะตัวของช่างหัตถกรรม ลักษณะเฉพาะตัวและธรรมชาติของวัสดุ การมีความรับผิดชอบต่อโลกและสังคม การปรับเปลี่ยนรายละเอียดผลิตภัณฑ์ตามความต้องการเฉพาะ เช่น วัสดุ ลวดลาย หรือสีสัน	การออกแบบที่สะท้อนถึงอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสม การคัดสรรแรงบันดาลใจที่เหมาะสม รูปทรงเรียบง่าย เหนือกาลเวลา

แนวทางและวิธีการประยุกต์ใช้คุณลักษณะเฉพาะทั้ง 3 คุณลักษณะที่ได้จากผลวิจัยเพื่อนำไปใช้กำหนดแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถศิลป์พรีเมียมที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมาย เจเนอเรชันเอ็กซ์ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3

1. คุณค่าทางสุนทรียภาพที่เกิดจากการออกแบบให้รูปทรงมีรูปลักษณ์เหนือกาลเวลา มีความประณีต ในการออกแบบจากกรรมวิธีการผลิต ประกอบกับงานหัตถกรรมที่ฝีมือประณีตเฉพาะตัวของช่างหัตถกรรมที่ต้องใช้เวลานานในการสร้างสรรค์ผลงานที่ละเอียด

ตารางที่ 3 แนวทางและวิธีการประยุกต์ใช้คุณลักษณะเฉพาะทั้ง 3 คุณลักษณะ

	คุณลักษณะเฉพาะผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์		
	คุณค่าทางสุนทรียภาพ	**ความหายาก**	**สัญลักษณ์นิยม**
คำอธิบาย	ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านขบวนการคิด การออกแบบอย่างดี สะท้อนให้เห็นรสนิยมอันสูงส่งและตอบสนองสุนทรีย์ของประสาทสัมผัส	ทำให้เกิดคุณลักษณะความพิเศษแตกต่างของผลิตภัณฑ์ด้วย ไม่ว่าจะเป็นวัสดุ กรรมวิธีการผลิตที่ต้องใช้เวลานาน งานฝีมือที่แตกต่างเฉพาะ	การสะท้อนภาพลักษณ์ถึง ความพิเศษที่เป็นเพียงหนึ่งเดียว มีคุณค่าในตัวเอง การประสบความสำเร็จที่ประจักษ์ต่อผู้อื่น สถานะทางสังคมที่ทำให้รู้สึกดี สำคัญ มีฐานะ หรือมีอำนาจ
ความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมาย	มีรสนิยมอันสูงส่ง เรียบง่าย น่าดึงดูดใจ	มีความพิเศษ แตกต่าง ความภาคภูมิใจ	มีความพิเศษ แตกต่าง คุณค่าในตนเอง มั่นใจ
แนวทางและวิธีการประยุกต์ใช้ในการออกแบบ	การออกแบบที่ดี รูปทรงเรียบง่าย เหนือกาลเวลา งานหัตถศิลป์ที่ประณีต	งานฝีมือเฉพาะตัวของช่างหัตถกรรมลักษณะฉพาะตัวและธรรมชาติของวัสดุ การมีความรับผิดชอบต่อโลกและสังคม การปรับเปลี่ยนรายละเอียดผลิตภัณฑ์ตามความต้องการเฉพาะ เช่น วัสดุ ลวดลาย หรือสีสัน	การออกแบบที่สะท้อนถึงอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสม การคัดสรรแรงบันดาลใจที่เหมาะสม รูปทรงเรียบง่าย เหนือกาลเวลา

2. ความหายาก พิเศษเฉพาะ ด้วยเหตุที่งานหัตถศิลป์เป็นงานทำมือ จึงสามารถเพิ่มคุณค่าด้วยความแตกต่างเฉพาะตัวในแต่ละชิ้นจากวัสดุ ลวดลาย สีสันตามการสั่งทำเฉพาะ หรือการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของกลุ่มลูกค้าได้ดี

3. จากรูปทรงผลิตภัณฑ์ผนวกกับความพิเศษของงานฝีมือที่ประณีต มีลักษณะเฉพาะจากงานทำมือ ที่สามารถ ปรับเปลี่ยนรายละเอียดให้ตอบสนองความต้องการเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายได้ ก่อให้เกิดคุณลักษณะสัญลักษณ์นิยม สำหรับกลุ่มเป้าหมายเจเนอเรชันเอ็กซ์ที่ต้องการการแสดงคุณค่าของตนเองที่พิเศษและแตกต่างให้ประจักษ์ผ่านคุณค่าความงดงามของผลิตภัณฑ์พรีเมียมที่สะท้อนให้เห็นถึงรสนิยมอันสูงส่ง

เมื่อผลิตภัณฑ์พรีเมียมหัตถศิลป์มีคุณลักษณะข้างต้น ตัวผลิตภัณฑ์หัตถศิลป์ก็จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี และมีราคาสูงขึ้นตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อนำคุณลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์พรีเมียมทั้ง 3 คุณลักษณะ มาประกอบกับความคาดหวังที่มีต่อผลิตภัณฑ์พรีเมียมของกลุ่มเป้าหมาย เจเนอเรชันเอ็กซ์ (generation X) ตามทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ของอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) (Green, 2000) ที่แบ่งระดับความพึงพอใจที่มนุษย์แสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการในระดับต่าง ๆ ได้ 5 ระดับ จากระดับที่ตอบสนองความต้องการที่จำเป็นที่สุดในการดำรงชีวิตไปจนถึงการตอบสนองความต้องการในระดับที่สูงขึ้นแต่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตน้อยลง เพื่อใช้เป็นข้อมูลเพื่อคัดเลือกแรงบันดาลใจในการออกแบบ โดยเฉพาะเมื่อการทบทวนวรรณกรรมทำให้ได้พบแล้วว่า เจนเอ็กซ์ให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี น่าเชื่อถือ มีความคงทน ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์นั้นดี มีคุณภาพ ฉลาด และพร้อมสนับสนุนผลิตภัณฑ์หรือตราสินค้าที่สร้างประโยชน์ให้กับสังคม สิ่งแวดล้อมและโลก นอกเหนือจากคุณสมบัติเหนือกว่ามาตรฐาน เพื่อแสดงสถานะและมีคุณค่าทางจิตใจต่อผู้ใช้ ต้องเป็นผลิตภัณฑ์หรือองค์กรที่เคารพผู้คนและธรรมชาติ ดังนั้นการใช้จ่ายอย่างเกินจำเป็นสำหรับผลิตภัณฑ์พรีเมียมจึงเป็นการใช้จ่ายเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีไปพร้อมกันเพื่อสังคมและโลก

ข้อเสนอแนะ

การกำหนดคุณลักษณะของแต่ละผลิตภัณฑ์ ควรมีการศึกษาและกำหนดความสำคัญของคุณลักษณะทั้ง 6 คุณลักษณะให้เหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์และกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผลิตภัณฑ์และกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างออกไปอาจให้ความสำคัญที่แตกต่างกันของคุณลักษณะเฉพาะ และเพื่อให้การพัฒนางานหัตถศิลป์ประสบความสำเร็จ นักออกแบบและช่างฝีมือหัตถศิลป์จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ และทำงานร่วมกันอย่างเปิดกว้างเพื่อให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถศิลป์เป็นไปอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบสานงานหัตถกรรมให้ยั่งยืน

REFERENCES

Hudders, L., Pandelaere, M., & Vyncke, P. (2013). Consumer meaning making: The meaning of luxury brands in a democratised luxury world. International Journal of Market Research, 55(3), 69-90. doi:10.2501/IJMR-2013-000

Amarttayakul, N. (2018). study from japan: how to live while getting older, big question for Thai Generation X today, retrieved March 12, 2019, from https://themomentum.co/ap-mecg-japan-home-for-the- elderly/. (in Thai)

Black, W. (2015). Making it personal - One in three consumers wants personalised products [Press release]. Retrieved March 3, 2019, from https://www2.deloitte.com/uk/en/pages/press-releases/articles/one-in-three-consumers-wants-personalised-products.html.

Black, W. (2019). Making it personal – One in three consumers wants personalised products [Press release]. Retrieved March 3, 2019, from https://www2.deloitte.com/uk/en/pages/press-releases/articles/one-in-three-consumers-wants-personalised-products.html.

Green, C.D. (2000). A theory of human motivation. Psychological review (50), 370-396. Retrieved January 16, 2019, from https://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.

Heine, K. (2017). The Concept of luxury brands. Retrieved from December 12, 2018, https://upmarkit.com/concept-of-luxury-brands. Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (2016). 12 indicators of different Thai generations' health 2016 : good death way of choices 2016. (in Thai).

Lamb, R. (2011). Brand loyalty highest in Gen X consumers: eMarketer. Retrieved March 12, 2019, from https://www.retaildive.com/ex/mobilecommercedaily/brand-loyalty-highest-in-gen-x-consumers-emarketer

Lister, M. (2018). Generational marketing: how to target Millennials, Gen X, & Boomers. Retrieved March 12, 2019 from https://www.wordstream.com/blog/ws/2016/09/28/generational-marketing-tactics Marketingcharts. (2017). What makes a premium product? Retrieved from December 12, 2018, https://www.marketingcharts.com/industries/food-and-restaurants-73361

MGR Online. (2560). เฟเดอร์บรอย (Federbräu) รุกตลาดเบียร์พรีเมียม ชู "เยอรมันซิงเกิลมอลต์" รายแรกและรายเดียวในไทย.สืบค้นจาก https://mgronline.com/business/detail/960000

0023113?fbclid=IwAR0UKRxyAT2FdxwahvL pKt_Pg7J-I94a2dFmHBJOCcw14IAO-6CReNiGwEW8

TCDC. (2018). Trend2019: NOW AGE: Manifesto and Action. Retrieved March 14, 2019 from https://web.tcdc.or.th/th/Publication/Detail/trend2019. (in Thai).

Woo, A. (2018). The forgotten Generation: let's talk about Generation X. Retrieved January 16, 2019, from https://www.forbes.com/sites/forbesagencycouncil/2018/11/14/the-forgotten-generation-lets-talk-about-generation-x/#4241feb476d5

Vutikorn, S. (2018). IKEA reveal 4 thai families' trends 2019 marketing must know. Retrieved January 16, 2019, from http://www.brandage.com/article/7393/IKEA.

Research Article

การจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติพุเตย อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

SUSTAINABLE TOURISM MANAGEMENT OF PHU TOEI NATIONAL PARK, DAN CHANG DISTRICT, SUPHAN BURI PROVINCE

พิมพ์วลัญช์ สุวรรณคีรี

Pimwalan Suwankeeree

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

kanittawanpnu@gmail.com

Received: 2019-08-27
Revised: 2019-12-14
Accepted: 2019-12-29

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบวิธีผสมผสาน ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติพุเตยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 386 คน เครื่องมือของการวิจัย ศึกษา วิเคราะห์เอกสารสังเกตุ, สัมภาษณ์, การสนทนากลุ่ม และ แบบสอบถาม เพื่อศึกษา 1) บริบทการจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบันของอุทยานแห่งชาติพุเตย 2) ปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติพุเตย 3) แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติพุเตยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า 1) บริบทและการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติพุเตย สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจที่สุดคือ ยอดเขาเทวดา เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดใน จ.สุพรรณบุรี 1,123 เมตร จากระดับน้ำทะเลมีธรรมชาติที่สวยงาม 2) ปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติพุเตย 1. สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ ได้แก่ ห้องน้ำ ที่พักร้านอาหาร ไฟฟ้า 2. ปัญหาการบริการจัดการของอุทยานแห่งชาติพุเตย เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ 3.ปัญหาด้านการจัดการการท่องเที่ยว คณะกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่และชุมชนไม่เห็นความสำคัญในการร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยว 3) แนวทางการจัดการ

การท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนประกอบไปด้วย 1.อุทยานแห่งชาติพุเตยต้องมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2. ส่งเสริมบทบาทของคณะกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่ให้เกิดการบูรณาการร่วมกัน 3. มีการสร้างความร่วมมือกับชุมชน และการพัฒนาบุคลากร

คำสำคัญ: การจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อุทยานแห่งชาติพุเตย อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

ABSTRACT

This research is Mixed Method Research based on the Quantitative Research and Qualitative Research Sample population and stakeholders 386 people Research Instrument Content Analysis , observation, Interview, focus group, questionnaire the research aimed to study on 1) context of tourism management in the present time of Phu Toei Nation Park. 2) problems and obstacles of tourism of Phu Toei Nation Park and 3) guidelines of tourism management of Toei Nation Park for sustainable development. The result of this study found that 1) context and tourism management in the present time of Phu Toei Nation Park showed that the most interesting tourist attraction was Tewada is the highest peak in Suphan Buri province, 1,123 meters with beautiful nature 2) Problems and obstacles of tourism of Phu Toei Nation Park found 1. context problems, the facilities in the area were not enough with tourists' need and lack of some facilities Including restrooms, restrooms, restaurants, electricity. 2. The problem in service management in Phu Toei National Park found that the staff were not enough 3) guidelines of tourism management of Phu Toei Nation Park for sustainable development consisted as 1. Phu Toei Nation Park needed e-co tourism activities 2. Support on role of area advisory committee to have an integration to develop tourism. 3. The guideline of internal management development of Nation Park, they need to build cooperation with community and staff development.

Keywords: sustainable development Phu Toei Nation Park, Dan Chang district, Suphan Buri Province

บทนำ

จากสถานการณ์นักท่องเที่ยวทั่วโลกมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมานักท่องเที่ยวทั่วโลกเพิ่มจาก 69 ล้านคนในปี พ.ศ. 2503 เป็น 286 ล้านคนในปี พ.ศ. 2523 และในปีพ.ศ. 2538 มีนักท่องเที่ยวทั่วโลกถึง 576 ล้านคน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการขนส่งทางอากาศที่ครอบคลุมมากขึ้น แนวโน้มทางการท่องเที่ยวที่คาดว่ามีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศ หรือพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปจนถึงการสร้างกลไกทางการตลาดเพื่อให้เกิดการสนองความต้องการทั้งนักท่องเที่ยวและทรัพยากร ในขณะที่การท่องเที่ยวได้พัฒนาและเกิดการขยายตัวค่อนข้างสูงนั้น การท่องเที่ยวเองกลับสร้างผลกระทบด้านลบทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดการค้นหารูปแบบของการท่องเที่ยวขึ้นมา โดยมีความเชื่อมั่นว่าการพัฒนาในลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (sustainable tourism) การท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเพื่อเข้าไปสัมผัสธรรมชาติและเพื่อการเรียนรู้ธรรมชาติ กิจกรรมหรือกำหนดการของนักท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญ ต้องเป็นไปอย่างเรียบง่ายสอดคล้องกับธรรมชาติโดยไม่ส่งผลกระทบต่อป่า และสัตว์ป่า โดยเฉพาะเยาวชนที่จะได้เรียนรู้ธรรมชาติอย่างเป็นระบบถูกต้อง

อุทยานแห่งชาติพุเตย อำเภอด่านช้าง ตั้งอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นอุทยานลำดับที่ 84 ของประเทศไทย มีเนื้อที่ 198,422 ไร่ จัดตั้งขึ้นเนื่องจากกรมป่าไม้เห็นว่า พื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์บางส่วนในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าองค์พระ ป่าเขาพุระกำ และป่าห้วยพลู ท้องที่อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี มีสภาพป่าอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารในการเกษตรของจังหวัดสุพรรณบุรี อีกทั้งมีสิ่งมหัศจรรย์อยู่ตรงที่มี ป่าสนสองใบ โดยปกติจะเจริญเติบโตในบริเวณภูเขาสูงชันมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,000 เมตรขึ้นไปเท่านั้น แต่กับอุทยานแห่งชาติพุเตย สามารถงอกงามได้บนพื้นที่ความสูงเพียง 763 เมตร ในสภาพสมบูรณ์มาก อุทยานแห่งชาติพุเตยนั้นมีป่าไม้ที่สมบูรณ์และมีความสวยงามของธรรมชาติอยู่เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติพุเตยจะมีจำนวนไม่มาก เมื่อเทียบกับอุทยานแห่งชาติอื่น ๆ ปัญหาที่ตามมาคือรายได้ของอุทยานแห่งชาติพุเตยและชุมชน ดังนั้นหากสามารถจัดการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวแต่ยังคงไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและพื้นที่อนุรักษ์จะเป็นการสร้างรายได้ทั้งภาครัฐและชุมชน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติพุเตย อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ว่าจะมีแนวทางอย่างไร ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้างและจะมีแนวทางใดบ้างที่จะทำให้การท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติพุเตยเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อีกทั้งประยุกต์ใช้เป็นแบบอย่างในการจัดการการท่องเที่ยวให้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีลักษณะที่คล้ายกันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและการจัดการการท่องเที่ยวปัจจุบันของอุทยานแห่งชาติพุเตย อำเภอด่านช้าง

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติพุเตยอำเภอด่านช้าง

3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติพุเตย อำเภอด่านช้าง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาออกเป็น 3 ลักษณะ คือขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านระยะเวลาโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาสภาพพื้นที่ที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติพุเตย ประกอบด้วยสภาพการท่องเที่ยว บริบทของอุทยานแห่งชาติพุเตย สภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติพุเตย ปัญหาอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติและศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติพุเตยอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

2.1 พื้นที่ : อุทยานแห่งชาติพุเตย มีเนื้อที่ครอบคลุมผืนป่าองค์พระ ป่าเขาพุระกำ และป่าเขาห้วยพลู ในท้องที่ตำบลองค์พระ ตำบลห้วยขมิ้น ตำบลนิคมกระเสียว ตำบลวังยาว และตำบลด่านช้าง อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี รวมเนื้อที่ประมาณ 198,422 ไร่ หรือ 317.48 ตารางกิโลเมตร

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ :

2.2.1 ภาครัฐ คือ บุคลากรข้าราชการ และพนักงานอุทยานแห่งชาติพุเตย รวมไปบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการจัดการอุทยานแห่งชาติพุเตย จำนวน 8 คน

2.2.2 นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว เยี่ยมชม พักแรม ที่อุทยานแห่งชาติพุเตย จำนวน 5 คน

2.2.3 ประชาชนบริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติพุเตย จำนวน 5 คน

2.2.4 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการจัดการอุทยานแห่งชาติพุเตย จำนวน 10 คน

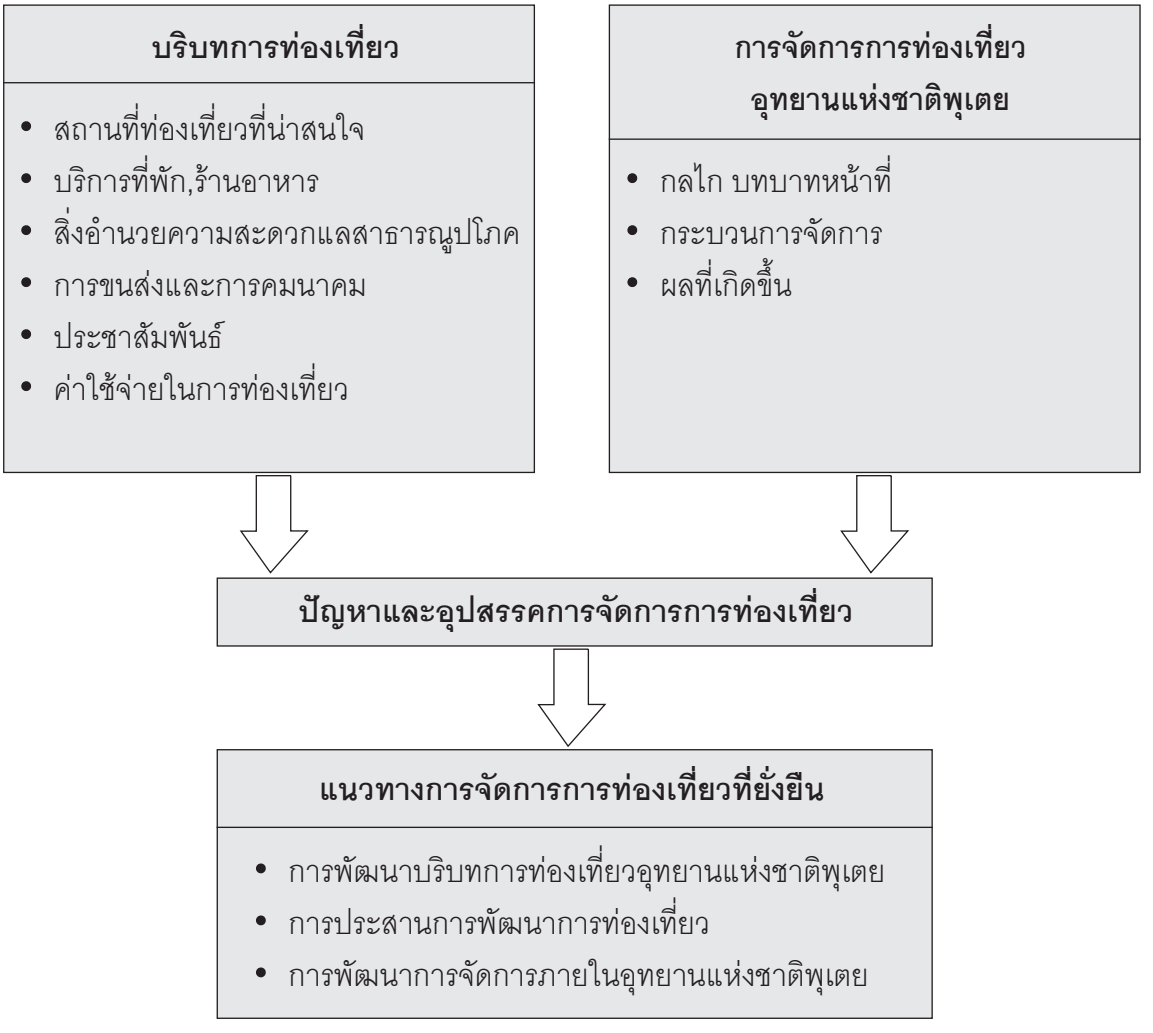
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา คือ ช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2561

กรอบแนวความคิด

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาเขียนกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ดังนี้

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสม ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ได้แก่ ประชาชน นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติพุเตย ประกอบด้วย นักท่องเที่ยว คือ ผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติพุเตยเป็นประจำ จำนวน 5 คน ประชาชน คือ ประชาชนที่อยู่บริเวณโดยรอบของอุทยานแห่งชาติพุเตย และมีส่วนร่วมในการพัฒนาบริเวณอุทยานแห่งชาติพุเตย อาทิ เจ้าของที่พัก ร้านอาหาร บริเวณอุทยานแห่งชาติพุเตย จำนวน 5 คน ภาครัฐ คือ บุคลากร ข้าราชการ และพนักงานอุทยานแห่งชาติพุเตย รวมถึงบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติพุเตยและเจ้าหน้าที่อุทยาน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขมิ้น นายกสมาคมการท่องเที่ยว อำเภอด่านช้าง ที่ปรึกษานายกสมาคมการท่องเที่ยวรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขมิ้น ผู้ใหญ่บ้านและรองผู้ใหญ่บ้านหมู่หก วังยาว จำนวน 8 คน

สำหรับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี จากข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติพุเตยปีงบประมาณ 2561 มีจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 11,208 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้จำนวนนักท่องเที่ยวดังกล่าวในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยนำมาคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยการแทนค่าในสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างได้จำนวน 386 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์เอกสารข้อมูลเชิงพื้นฐานของทรัพยากรพื้นที่อุทยานแห่งชาติพุเตย รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว

2. การสังเกต โดยผู้วิจัยเข้าไปทำกิจกรรมร่วมเช่นเดียวกับนักท่องเที่ยว สังเกตพฤติกรรมพร้อมทั้ง จดบันทึก การถ่ายรูป และบันทึกเสียงการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อหาข้อมูลจริง โดยเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นในอุทยานแห่งชาติพุเตย เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติพุเตย

3. การสนทนา เพื่อระดมความเห็นและการอภิปรายในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติที่ยั่งยืน โดยมีประเด็นในการสนทนากลุ่ม อาทิ การจัดการการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตย บริบทของอุทยานแห่งชาติพุเตยในปัจจุบัน การพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตย ปัญหาอุปสรรคการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตย และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว

4. แบบสอบถามในเรื่องความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมายังอุทยานแห่งชาติพุเตย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย ในส่วนเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยว จำนวน 386 คน โดยวิธีแจกแบบสอบถามพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตย เป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.8 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 40.2 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตยส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 20-30 ปี และมีอายุ

41-50 ปี คิดเป็น ร้อยละ 33.3 , 31.4 และ 14.7 ตามลำดับ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตย ทำอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มากที่สุด รองลงมาคือพนักงานบริษัทและทำธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 29.4, 26.5 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย 20,001 - 30,000 บาท มากที่สุดรองลงมาคือมีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท และมีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 30,001 - 45,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.5, 22.5 และ 19.6 ตามลำดับ ข้อมูลเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์บุคคล ในส่วนเชิงคุณภาพใช้การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างจากนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญ การสังเกตและการสนทนากลุ่ม ในส่วนของการสนทนากลุ่มศึกษาในประเด็น การจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติพุเตย การมีส่วนร่วมในการร่วมมือกันพัฒนาการท่องเที่ยว และแนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติพุเตย

1. **บริบทและการจัดการการท่องเที่ยวในสภาพปัจจุบันของอุทยานแห่งชาติพุเตย อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี** จากการศึกษาพบว่าบริบทการท่องเที่ยวจากด้านอุปสงค์อุปทานมีดังนี้

ตารางที่ 1 สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจ

สถานที่ท่องเที่ยวที่สนใจ	ความต้องการ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ป่าสนสองใบ	4.07	0.79	มาก
น้ำตกพุกระทิง	3.85	0.89	มาก
น้ำตกตะเพินคี่	3.97	0.83	มาก
ถ้ำพุหวาย	3.73	0.92	มาก
ศาลเลาด้าห์	3.77	0.88	มาก
ถ้ำนาคี หมีน้อย ห้อยระย้า และผาใหญ่	3.64	1.01	มาก
น้ำตกตะเพินคี่ใหญ่	4.03	0.85	มาก
น้ำตกตะเพินคี่น้อย	3.89	0.83	มาก
ถ้ำตะเพินทอง	3.75	0.91	มาก
ถ้ำตะเพินเงิน	3.67	0.97	มาก
ถ้ำตะเพินเพชร	3.69	0.96	มาก
ยอดเขาเทวดา	4.54	0.59	มากที่สุด
รวม	**3.88**	**0.87**	**มาก**

จากการศึกษาข้อมูล พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการที่ท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตย ซึ่งสถานที่ที่ต้องการท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ยอดเขาเทวดา ค่าเฉลี่ย 4.54 เพราะมีจุดชมทะเลหมอกที่สวยงามที่สุด ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ นักท่องเที่ยวก็ให้ความสนใจในระดับมากเช่นกัน แต่จะน้อยกว่ายอดเขาเทวดา

ภาพที่ 2 ยอดเขาเทวดา

ตารางที่ 2 ความต้องการต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคในบริเวณอุทยานแห่งชาติพุเตยของนักท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวก	ความต้องการ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน	4.20	0.97	มาก
2. มีสถานที่จอดรถเพียงพอ	4.05	0.84	มาก
3. สถานที่จอดรถที่สะดวกและไม่ไกลจากที่พัก	4.06	0.80	มาก
4. มีห้องน้ำ-ห้องสุขา ที่สะอาด	4.19	0.92	มาก
5. ห้องน้ำ-ห้องสุขา ที่เพียงพอต่อผู้ใช้บริการ	4.10	0.94	มาก
6. ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มที่มีจำนวนเพียงพอ ราคาเหมาะสม	3.80	0.98	มาก
7. มีไฟฟ้าอย่างเพียงพอรองรับต่อกิจกรรมท่องเที่ยวได้	3.77	1.02	มาก
8. มีจุดบริการนำดื่มน้ำใช้เพียงพอ	3.94	0.86	มาก
9. มีโทรศัพท์สาธารณะ	3.34	1.19	ปานกลาง
10. มีสัญญาณโทรศัพท์ ครอบคลุมพื้นที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ	3.71	1.18	มาก
11. มีอินเตอร์เน็ต ไวไฟ ครอบคลุมพื้นที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ	3.47	1.27	ปานกลาง
12. มีถังขยะหรือจุดกำจัดของเสียอย่างเพียงพอ	4.00	0.93	มาก
13. มีศูนย์บริการให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว	4.11	0.85	มาก
รวม	**3.90**	**0.98**	**มาก**

พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคที่คิดว่าจำเป็น และควรจัดให้มีในอุทยานแห่งชาติพุเตยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย คือ 3.90 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวของในระดับมาก 11 ข้อ ตามลำดับได้แก่ ป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.20 ห้องน้ำ-ห้องสุขา ที่สะอาด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.19 ศูนย์บริการให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.11

ตารางที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเส้นทางขนส่งและคมนาคม

	ความสะดวกสบายของเส้นทางถนน		ความปลอดภัยของเส้นทาง		สถานีบริการน้ำมัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยที่สุด	11	2.9	4	1	12	3
น้อย	23	5.9	4	1	19	4.9
ปานกลาง	95	24.5	129	33.3	189	49
มาก	212	54.9	204	52.9	140	36.3
มากที่สุด	46	11.8	46	11.8	27	6.9
รวม	**386**	**100**	**386**	**100**	**386**	**100**

พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการให้ถนนที่เดินทางมายังอุทยานแห่งชาติพุเตยมีความสะดวกสบายในระดับมาก จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 54.9 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการให้เส้นทางในการเดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตยมีความปลอดภัยมากที่สุดคือ ระดับ มาก จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีสถานีบริการน้ำมันระหว่างเส้นทาง ในระดับปานกลาง เป็นจำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0

จากการสำรวจและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า อุทยานแห่งชาติพุเตยสามารถเดินทางโดยรถทุกชนิดสามารถเข้าไปได้แต่ถ้าหากเป็นรถเก๋งอาจจะไม่ค่อยสะดวกในการเดินทาง เพราะถนนที่ไปยังอุทยาน แห่งชาติพุเตยนั้นมีสภาพเป็นเป็นถนนลูกรังถนนบางช่วงเป็นหลุมบ่อควรเป็นรถกระบะยิ่งถ้าหน้าฝนจะทำให้การเดินทางลำบาก ซึ่งสอดรับกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กล่าวว่า

"...เมื่อก่อนก็ให้รถเก๋งขึ้นได้แต่พอช่วงหลังขึ้นไปก็ไปติดหลุม ติดบ่อของถนนเลยตัดปัญหาไม่ให้รถเก๋งขึ้น มีการปรับปรุงโดยเอารถไถมาเกลี่ยดิน พอใกล้ช่วงจะหมดฝน ช่วงปลายฝนต้นหนาวก็จะมีการขอความร่วมมือกับ องค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ใหญ่บ้านมาช่วยเกลี่ยทางให้เมื่อครั้งที่ผ่านมาก็ได้ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 มาเกลี่ยทางให้ใหม่..." (Phu Toei National Park Officer, 2017)

"...ควรมีการปรับปรุงถนนให้ดีขึ้นกว่าเดิมเพื่อความสะดวกในการเดินทาง เพราะถนนที่เดินทางเป็นถนนลูกรังในฤดูฝนตกการเดินทางก็จะเดินทางได้ยากลำบากกว่าเดิม..." (Tourist Interviewee, 2017)

"...ควรมีการปรับปรุงสภาพถนนในส่วนต่าง ๆ ของอุทยาน แห่งชาติพุเตย โดยเฉพาะทางที่จะขึ้นไปบนหมู่บ้านกะเหรี่ยงตะเพินคี่ - น้ำตกตะเพินคี่น้อย - น้ำตกตะเพินคี่ใหญ่ และยอดเขาเทวดา โดยควรมีการปรับปรุงสภาพถนนให้สะดวกต่อการเดินทางด้วยการเกลี่ยหรือลงดิน เพื่อไม่ให้เป็นการทำลายระบบนิเวศของป่าภายในอุทยานแห่งชาติพุเตย..." (Tourist Interviewee, 2017)

เช่นเดียวกันกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติพุเตย ได้พูดถึงการปรับปรุงถนนหนทาง ว่าการปรับถนนให้เป็นถนนลาดยางนั้น ทำได้แต่หากทำจะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี และหากเป็นเช่นนั้นจะเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศในบริเวณอุทยานแห่งชาติพุเตยได้

"...ในความเป็นจริงก็อยากปรับปรุงถนนเป็นถนนลาดยาง เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวสะดวกสบายขึ้น แต่ขั้นตอนในการทำดำเนินการมีรายละเอียดที่เยอะ เคยมีผู้รับเหมาเข้ามาสำรวจเพื่อจะปรับเปลี่ยนเป็นถนนลาดยางแล้ว 2-3 รอบ แต่จะมีผลกับต้นไม้ และผลเสียมีมากกว่าผลดี เพราะการทำนั้นจะต้องรื้อต้นไม้ข้างทางออก ให้ได้ถนน 9 เมตร ซึ่งเคยถามผู้รับเหมาแล้วว่าหากลาดยางลงไปโดยไม่ต้องตัดต้นไม้ข้างทางออก ซึ่งทำไม่ได้เพราะโครงสร้างต้องเป็นไปตามแบบ จึงทำให้การลาดยางถนนต้องหยุดไว้ก่อน เพื่อรักษาต้นไม้และระบบนิเวศเอาไว้..." (Phu Toei National Park Officer, 2017)

ภาพที่ 3 สภาพถนนเส้นทางไปยังอุทยานแห่งชาติพุเตย

2. ปัญหาและอุปสรรคที่ จากการศึกษาปัญหาในการท่องเที่ยวอุทยาน

ปัญหาด้านบริบท

1) ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวควรมีการจัดการดูแลความเข้าใจและความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่ อีกทั้งควรปรับปรุงเรื่องกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด

2) ด้านบริการที่พักและร้านอาหาร ในด้านบริการที่พักควรพัฒนาในเรื่องที่พักให้สะอาด พื้นที่กางเต็นท์นักท่องเที่ยวยังต้องการให้ปรับปรุงให้อยู่ในสภาพที่สวยสะอาดและปลอดภัย และในส่วนของร้านค้านักท่องเที่ยวต้องการให้มีร้านค้ามีร้านอาหารที่เพียงพอ

3) สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค ต้องการให้เพิ่มห้องอาบน้ำให้มากกว่าเดิม และห้องสุขาที่สะดวก สะอาด ปลอดภัย การอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ เช่น อาหาร ความสะอาดของสถานที่

4) เส้นทางในปัจจุบันเป็นถนนดินแดง ซึ่งหากมีฝนตกลงมาทำให้ถนนมีน้ำขังและดินทรุด ทำให้การเดินทางของนักท่องเที่ยวเกิดปัญหาระหว่างการเดินทางอาจจะส่งผลให้เกิดอันตราย

5) ด้านการประชาสัมพันธ์ อุทยานแห่งชาติยังไม่เป็นที่รู้จักจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นมากเท่าที่ควร ควรจะมีการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายกว่านี้

ปัญหาการบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติพุเตย

1) ปัญหาด้านการป้องกันรักษาป่า เจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ กำลังใจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับความมั่นคงในหน้าที่การงาน ยานพาหนะที่มีอยู่สภาพเก่าชำรุดใช้งานเกิน 10 ปี ประชาชนมีอาชีพทางการเกษตรกรรม เมื่อราคาพืชผลทางการเกษตรผันแปร จะส่งผลต่อการบุกรุกป่าเพิ่มพื้นที่ทำกินของชุมชนโดยรอบอุทยานยังไม่มีเอกสารสิทธิ จึงไม่มีขอบเขตแน่นอนราษฎรจึงบุกรุกเพื่อขยายเขตทำกินอยู่ประจำ

2) ปัญหาด้านการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกที่จะให้บริการกับนักท่องเที่ยวยังไม่ครอบคลุมในทุกพื้นที่ เช่น บ้านนักท่องเที่ยว ห้องน้ำห้องสุขา หน่วยพิทักษ์ ฯ ที่ขอจัดตั้งใหม่ ที่ตั้งของที่ทำการอุทยาน หน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ตั้งอยู่นอกเขตอุทยานฯ (อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ) ทำให้ยากต่อการของบประมาณในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของอุทยานฯ ไม่เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวมากนัก ทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจน้อย จึงเก็บค่าธรรมเนียมได้น้อย และไม่ได้รับการจัดสรรเงินรายได้มาพัฒนา

3) ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลและหน่วยงาน ขาดแคลนอัตรากำลังจึงทำให้ไม่สามารถใช้คนได้ตรงกับงาน เงื่อนไขการจ้างเพราะต้องบูรณาการงานตามความสำคัญและปัญหาเร่งด่วน สภาพพื้นที่อยู่ในพื้นที่ค่อนข้างลำบาก ทำให้ไม่มีผู้สนใจมาปฏิบัติ จึงเป็นการด้อยโอกาสในการคัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางมาปฏิบัติงานได้ตรงตามความต้องการ

3. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตยที่ยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาบริบทการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตย อุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี มีเอกลักษณ์และความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีพรรณไม้ที่สำคัญ ตลอดจนมีป่าภูเขา น้ำตก ถ้ำ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว รวมถึงมีวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่เพื่อเป็นการรักษาและป้องกันการทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน จึงต้องมีการจัดการที่ไม่ทำลายธรรมชาติ แต่เรียกนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวได้

แนวทางการประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว

1) ส่งเสริมบทบาทของคณะกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่ (PAC) การจัดการในการเข้ามามีบทบาท เพื่อให้เกิดการบูรณาการการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกัน

2) พัฒนาแผนแม่บท (Master Plan) ด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อกำหนดเป้าหมายเพื่อลดความซ้ำซ้อน

3) สนับสนุนให้สภาอุตสาหกรรม

การท่องเที่ยวจัดทำแผนแม่บทการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี อย่างเป็นรูปธรรม และแนวทางการพัฒนาการจัดการภายในอุทยานแห่งชาติพุเตยสร้างความร่วมมือกับชุมชนในด้านทรัพยากรป่าไม้และพื้นที่ ส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการทำความเข้าใจ ลดความขัดแย้ง

การบริหารบุคลากรของอุทยานแห่งชาติพุเตย

1) การพัฒนากลุ่มชุมชนอาสาพิทักษ์ป่า

2) พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและความชำนาญที่เหมาะสมกับตำแหน่งและหน้าที่ความรับผิดชอบ พัฒนาแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติพุเตย หรือแผนปฏิบัติการให้เป็นแผนฉบับสมบูรณ์

3) พัฒนาให้มีการจัดทำรายงานแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตย

4) การระดมงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติพุเตย

5) จัดการในด้านขยะบนอุทยานแห่งชาติพุเตยให้ได้มาตรฐาน

6) จัดการระบบสาธารณูปโภคไฟฟ้าประปา ให้เพียงพอ

7) จัดการวางแผนด้านปริมาณนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความสามารถในการรองรับของอุทยาน กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว

8) พัฒนาการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ควรมีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ บริการและช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตยที่ยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาบริบทการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตย อุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี มีเอกลักษณ์และความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีพรรณไม้ที่สำคัญ ตลอดจนมีป่า ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว รวมถึงมีวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่เพื่อเป็นการรักษาและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน จึงต้องมีการจัดการที่ไม่ทำลายธรรมชาติ แต่เรียกนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวได้ สอดคล้องกับ โอเว่น และคณะ (Owen DJ et al., 2000) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ให้ผลระยะยาวโดยคำนึงถึงแต่ละลักษณะของแต่ละพื้นที่และให้คนที่เป็นเจ้าของพื้นที่นั้นได้มีการร่วมตัดสินใจในการที่จะนำเอาการพัฒนานั้นเข้ามาในพื้นที่ของตน และ บัทเลอร์ ริชชาดร์ (Butler, 2007) ได้กล่าวถึงความหมายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไว้ว่า การพัฒนาและการบำรุงรักษาพื้นที่ในรูปแบบและในระดับที่สามารถก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อพื้นที่และชุมชนได้ตลอดไป โดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ลดคุณค่าการใช้ประโยชน์จากพื้นที่รวมทั้งไม่ขัดแย้งกับกิจกรรมอื่น ๆ ในพื้นที่ด้วย

แนวทางการประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งเสริมบทบาทของ คณะกรรมการ

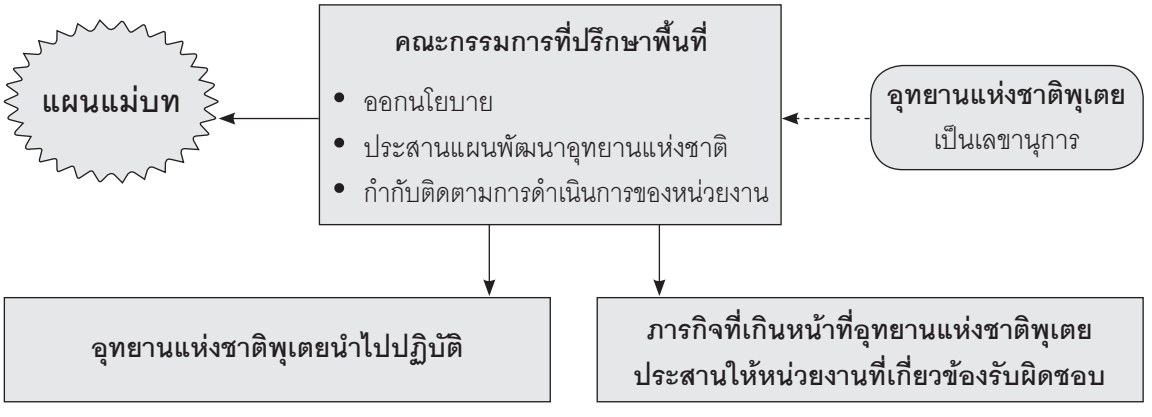
ที่ปรึกษาพื้นที่ (PAC) การจัดการในการเข้ามามีบทบาท เพื่อให้เกิดการบูรณาการการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกัน คือ 1. กำหนดแผนพัฒนาร่วมกัน การบูรณาการแผนงาน โครงการ งบประมาณ พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ 2. บูรณาการทรัพยากรร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมร่วมกันกับส่วนราชการ ในการจัดการพื้นที่คุ้มครอง หรือมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร 3. ประสานความร่วมมือในการสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานในการจัดการพื้นที่ คุ้มครอง ทั้งการ ประสานความร่วมมือผ่านองค์กรในระดับพื้นที่ปฏิบัติการและองค์กรสอดคล้องกับการให้ความหมายของการบูรณาการของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (Chareonwongsak, 2003) ว่าการบูรณาการคือ การผนวก การประสาน การเติมเต็มการเชื่อมโยง การรวมกัน การร่วมกัน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบของการจัดการของอุทยานแห่งชาติพุเตยกับอุทยานอื่น ๆ ที่ได้รับความนิยมในประเทศเพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการจัดการอุทยานแห่งชาติพุเตย หรือนำไปสู่ข้อเสนอในการพัฒนารูปแบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่กับอุทยานแห่งชาติพุเตย เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะมีปริมาณมากขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวบางแหล่งอยู่ในบริเวณชุมชนที่ชาวบ้านอาศัยอยู่และยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือของประชาชน ชาวบ้านกับ

ภาพที่ 4 แนวทางการประสานงานของคณะกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่ (PAC)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะทำให้ชาวบ้านมีรายได้ หรือการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. อุทยานท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรปรับปรุงเส้นทางภายในอุทยานให้สะดวกสบายสำหรับการใช้งาน

2. อุทยานท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรพัฒนาในเรื่องที่พักให้เพียงพอและสะอาด ปรับปรุงห้องน้ำให้มีความสะอาดอยู่เสมอ และเพิ่มห้องน้ำห้องอาบน้ำให้มากขึ้น มีพื้นที่กางเต็นท์ที่สวยปลอดภัย มีร้านอาหารที่สะอาดและพอเพียงตลอดจนมีระบบการจัดการเรื่องปัญหาเรื่องขยะในช่วงเทศกาล

3. อุทยานท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรจัดให้เจ้าหน้าที่มีการดูแลเข้มงวดอย่างเข้มงวด ทั่วถึง และปรับปรุงเรื่องกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด

4 อุทยานท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรป้องกันการแทรกแซงของร้านค้า สิ่งปลูกสร้าง ต่อเติมเพื่อรักษาบรรยากาศและการรักษาธรรมชาติเอาไว้

REFERENCES

Butler, R., & Douglas, P. (2007). Change in tourism people, places, process. (2nd edition). NY: Rutledge.

Chareonwongsak, K. (2011) Integrative thinking. Bangkok: Success Company. (in Thai)

Chaisaiset, S. (2006). Development of a model of public participation in the audit committee. Metropolitan police administration. Bangkok: Suan Dusit University. (in Thai)

Owen, R. E. et al. (2000). Sustainable tourism development in Walse: from theory to practice. In Tourism Management towards the NEW millennium. Edited by Chris Ryan & Stephen Page. Amterdam: ElsevierScience.

Phu Toei National Park Officer. (2017). Interviewed on November 29, 2017. (in Thai)

Tourist Interviewee. (2017). Interviewed on November 29, 2017. (in Thai)

Research Article

INCREASE OF THE EFFICIENCY OF WAREHOUSE MANAGEMENT, THAI DESSERT COMMUNITY ENTERPRISE GROUP, NAKHON NAYOK PROVINCE

Jirawadee Intakarn

Bachelor of Science, Logistics Management, Industrial Technology, Phranakhon Rajabhat University

Bangkok, Thailand

jirawadee.i@pnru.ac.th

Received: 2019-10-31
Revised: 2020-01-06
Accepted: 2020-01-18

ABSTRACT

The objectives of this study were to: 1) Analyze the current issue of warehouse management of Thai Dessert Community Enterprise Group, Nakhon Nayok Province, 2) Arrange the supportive information and to develop the current warehouse system of Thai Dessert Community Enterprise Group, and 3) Evaluate the efficiency of the new warehouse management for Thai Dessert Community Enterprise Group, Nakhon Nayok Province. The key informants were 10 representatives from the Thai Dessert Community Enterprise Group, Nakhon Nayok Province. The research tools were the observation and in-depth interview techniques. The information gathering was divided into 3 stages. The first stage was the analysis of the issue of the warehouse. The second stage was the information gathering and the development of the warehouse system. The third stage is the evaluation of the efficiency of the warehouse. The information gathered was analyzed using Microsoft Excel. Lean thinking approach and ABC Analysis were applied to the analysis in this research.

The result of the research has shown that the overall processes of the warehouse before the improvement required 34.04 minutes on average. Post improvement required 17.04 minutes. The products in the A group scored 17.50% out of the list while the B group

products scored 32.50% out of the list. The products in the C group scored 50% out of the listed products respectively.

Keyword: Community Enterprise, Warehouse, Lean Process

Introduction

At the moment, Thai Dessert has become more popular which is a national identity of Thailand. Beside its beauty and overall sophistication in every of its cooking process since the beginning, its cooking process and its delicious taste and its herbs and candle smoke aroma The dessert can be considered as a side dish which often be eaten alongside with the other Thai food in the religious event and ceremony since the ancient time which is called as "Kaw - Wan dishes". Each of the dessert's name is also represented as its value and the fortune meaning (Ramkhamhaeng University, 2004). The Community Enterprise is consistent with the nation's 20 years strategy (2017 - 2036) in terms of the competitive ability, the development of the enterprises, the community economy, the development of the enterprises' skill and developing the SMEs to the international standard. The Community Enterprise approach also consistent with the new 20-year Rajabhat University's strategy (2017-2036) which aims in the economic goals, strategies and the applied relations mission to improve the local economy in accordance with the context and needs of local development. (New 20-year Rajabhat University's strategy (2017-2036), 2017)

The consumption of the snack and dessert among the population in the year 2017, 3 out of 4 (74.2 percentage) of the population are the people who are older than 6 years old. The young population (6-14 years old) have the highest consumption dessert and snacks rate at 89.2 percent. The second highest group is the working-age group at 82.8 percent (25-29 years old) elderly at 72.6 percent (60 years old or older) which is the lowest group (National statistical office, 2018). Thai Dessert Community Enterprise is not fully developed in the aspect of raw material storage and product storage systems (Basin, 1990). Effective inventory management is very important in business operations.

To increase the competitive ability (Thakkar, Kanda & Deshmukh, 2012) SME has encountered with challenges and what follows is the communication development, the development, and the information. These

let to the competitive and more threats (Bouazza, Ardjouman, & Abada, 2015) The medium and small business will be accepted as an important part of the growth of the economy and the generate more occupations. A limited number of so-called high-growth SMEs make important contributions to job creation and productivity growth. At the earlier stages, management capabilities are crucial to survival. As the firm matures, human resource and innovation strategies increase in importance. By the time the firm has become established, innovation is crucial for growth. (Achanga, Shehab, Roy & Nelder, 2006) Lean process operation among the medium and the small business (SMEs) will lead to more challenges. Implementation of lean manufacturing in any type of organizations can bring many benefits, such as reducing waste and improving operating efficiency. To keep ahead of the completion, organizations look for continuous improvement in Supply Chain Management (SCM).

(Afonso & Cabrita, 2015) Lean paradigm connected to SCM is a strategy based on cost and time reduction to improve the effectiveness. At the operational level, Lean Supply Chain (LSC) is focused on optimizing the processes of all supply chain, searching for simplification, reducing waste and reducing activities that do not add value.

"SMEs require higher operational budget and forecast in the the benefits that follows from the lean process before they can accept" the approach in managing the inventory and no having enough knowledge over the system and the other computer knowledge skill (Muchaendepi, Mbohwa, Hamandishe & Kanyepe, 2019) According to Reference (Meyer, 1991) which lead to incorrect inventory. This led to a certain case of issue such as loss of efficiency, unwanted list of products, stacking of expensive physical stocks and the reduction of the trusts gained from the customers. (Almeida & Cunha, 2017)The analysis of the various activities involved in the coffee production process of a Portuguese company, from the perspective of the ABC methodology, allowed obtaining, analyzing and reflecting about a set of information of high importance for the organization. The ABC costing system provides relevant and useful information for the decision-making process in various domains, such as the definition of cost and sales prices of products, the identification of processes where greater effort is needed to improve or adapt them to the new realities and needs and the restructuring of some areas of the industrial unit.

From the mentioned issue, the researcher of this project gives priority to the

warehouse and inventory management to allow an effective operation. The researcher of this project needs to define a proper inventory placement position by applying lean thinking and categorization of the product based on the ABC Analysis then apply these approaches to the enterprises. The objective is to reduce required time, mistake and operational cost over the warehouse and inventory-related operation so that it can be operated more conveniently and rapidly.

Research Objectives

1. To analyze the current inventory issue of Thai Dessert Community Enterprise Group by use ABC and lean theories analysis, Nakhon Nayok Province.

2. To develop supporting information and develop an inventory and warehouse system for Thai Dessert Community Enterprise Group by use ABC and lean theories analysis, Nakhon Nayok Province.

3. To evaluate the operating efficiency of the new type of inventory for Thai Dessert Community Enterprise Group by use ABC and lean theories analysis, Nakhon Nayok Province.

Expected Benefits

1. To aware of the warehouse and inventory issue of Thai Dessert Community Enterprise Group, Nakhon Nayok Province.

2. To gain supporting information and develop the current inventory system for Thai Dessert Community Enterprise Group, Nakhon Nayok Province.

3. To gain new inventory pattern for Thai Dessert Community Enterprise Group, Nakhon Nayok Province.

Research Scope

Research population scope

The researcher used observation and in-depth interviews. The researcher has specified the qualifications of the in-depth interviewer from the 10 representatives in warehouse, logistics management and work experience and use purposive selection from the Thai Dessert Community Enterprise Group, Nakhon Nayok Province.

Research material scope

This research is about the issue and condition of the inventory management of the Thai Dessert Community Enterprise Group, Nakhon Nayok Province. Moreover, this study has been done since the good receiving

process, inventory counting, inspecting the products, issuing of the good receipt document, product placement by applying lean concept and product categorization based on ABC Analysis.

Time scope

The research had been conducted for one year period (October 1, 2018 - October 31, 2019)

Methodology

Research approach

1. Study the background and the importance of the issue and the working procedures

2. Survey the related research about findings the lean concept and the theory related to the quantitative analysis

3. Gather the in-depth detail and the procedures

3.1 Nakhon Nayok community (Thai dessert shop)

3.1.1 Amount of ingredients

3.1.2 Detail of products/ ingredients

3.2 Detail of the inventories

3.2.1 Name and amount of the ingredients

3.2.2 Type of products

3.2.3 Amount of the storage

3.2.4 Day/ month/ manufacturing date and expiration date

4. Categorization of the issue and the solution for the operation

4.1 Storage and records

4.2 Developing of Excel software system for inventory storage

4.3 Designing of the model which will be used as the center of the community enterprise

5. Develop and design the interview

6. Interview the enterprise community

7. Analyze the information to compare the data before and after the improvement by applying the lean concept

8. Summarize and suggestion

Research Results and Discussion

Research Results

1. The current inventory issue of Thai Dessert Community Enterprise Group, Nakhon Nayok Province From figure 1 placement of the unorganized products and the expiration of the products before being used.

Figure 1 unorganized products arrangement

2. Supporting information and develop an inventory and warehouse system for Thai Dessert Community Enterprise Group, Nakhon Nayok Province. From these issues, the researcher has developed a presentation of the current products categorized by the color as shown.

represents the products with rapid displacement

represents the products with medium displacement

represents the products with slow displacement

Layout of Inventory Storage Location

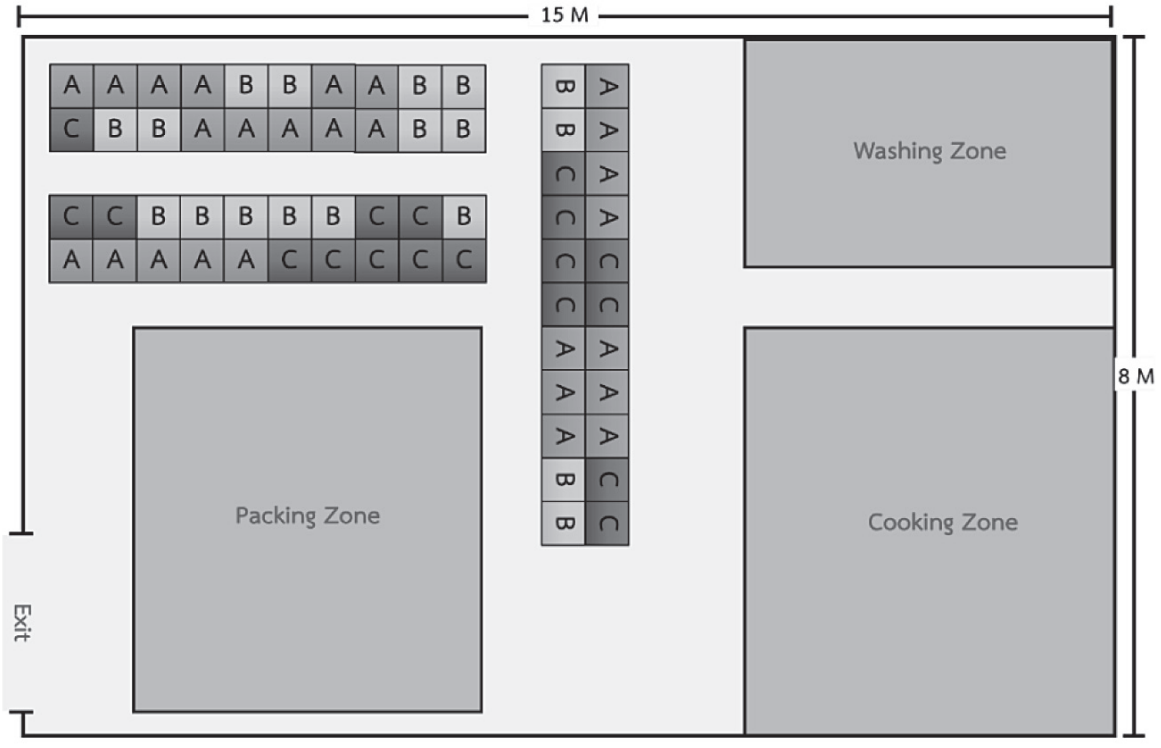

Figure 2 Plan of the 1st floor before improvement

According to figure 2, the building has 2 floors including the cooking session and the ingredient storage. The researcher has drawn the layout before and after renovation. The 1st floor before renovation which the ingredients and some tools are stored together at a washing, packing zone and cooking zone.

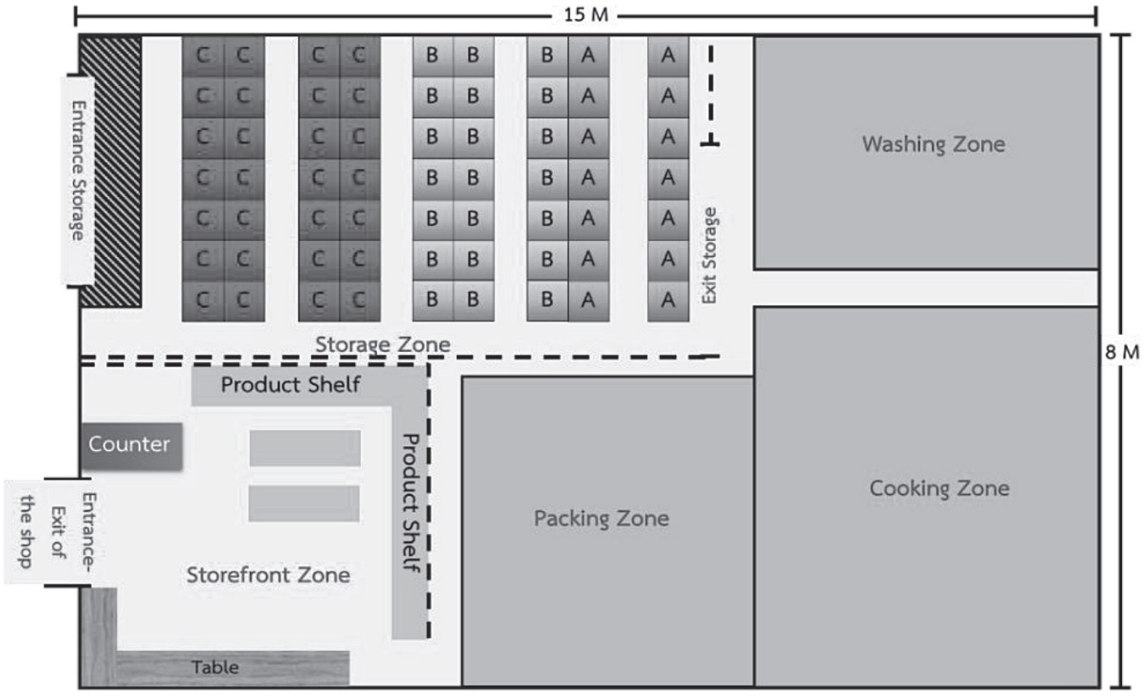

Figure 3 Plan of the 1st floor (after renovation)

From figure 3, the researcher has modeled the shop as the guidelines for product distribution to the customers. By developing a model of the shop 1st in the future. The form of the shop and the cooking zone in which the products or desserts are freshly produced daily which is a way to attract more customers. The storage zone such as ingredients and various packaging materials are arranged by using ABC Analysis approach to ingredient and material loss from expiration or defection.

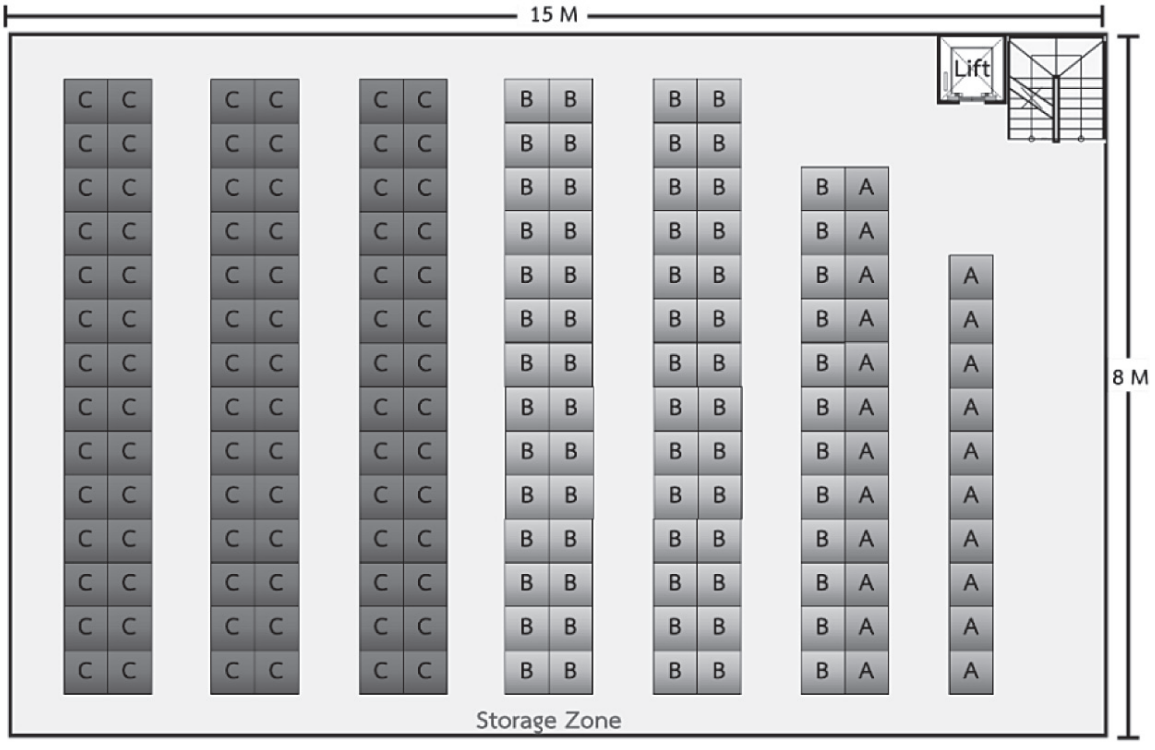

Figure 4 Plan of the 2nd floor

From figure 4, the floor plan of the 2nd floor which was arranged by using ABC Analysis to classify the inventor. (Classification) based on the value of the product (Value) to facilitate and store in an organized fashion.

Table 1 Products segmentation

Group	Number of products	% of inventory	Total Value generated in the past 3 months (THB)	% of the value generated of each group	Movement Type
A	16, 33, 34, 7, 17, 4, 32, 23	17.50	2,219,850	61.27	Fast
B	1, 5, 19, 15, 9, 12, 6, 3	32.50	1,145,985	31.63	Moderate
C	10, 11, 20, 29, 2, 21, 30, 31, 27, 26, 13, 28, 18, 22, 24, 14, 25, 8	50.00	257,509	7.11	Slow
	Total	**100.00**	**3,623,344**	**100**	**Total**

From table 1, The products in the A group scored 17.50 % out of the list while the B group products scored 32.50 % out of the list. The products in the C group scored 50 % out of the listed products respectively. Researchers have now taken the Lean Concept to apply by writing a diagram of the Value Stream Mapping, VSM: Current State as shown in Table 2.

3. Evaluate the operating efficiency of the new type of inventory for Thai Dessert Community Enterprise Group, Nakhon Nayok Province

Table 2 Example of process reduction for product receiving

	Process Flow Chart (Before)											
	Number Chart	Sheet		Product	Conclude							
	Products/Material/Staff				Activity		Up-to-Date	After	Difference			
					Action	●	2					
					Check	■	2					
	Activities: Goods stored in a warehouse				Move	➡	1					
					Wait	D	0					
					Put away	▼	1					
No.	Explanation of Activities	Times (minute)	Operator	Number of Operator	Action ●	Check ■	Move ➡	Wait D	Put away ▼		Remark	
1	Document Delivery Officer Jobs	11.33	Document department	1								
2	Moving products out of the car	17.32	Chauffeur	2								
3	Product count	12.45	Staff	1								
4	Check Product	10.55										
5	Writing A Document	4.65	Staff	1								
6	Store products	17.34										
	Total	74.04										

(A) Before improvement

Table 2 (toward)

	Process Flow Chart (After)											
	Number Chart	Sheet			Product		Conclude					
	Products/Material/Staff						Activity		Up-to-Date	After	Difference	
							Action	●	2	2	0	
							Check	■	2	1	1	
	Activities: Goods stored in a warehouse						Move	➡	1	1	0	
							Wait	◗	0	0	0	
							Put away	▼	1	1	0	
No.	Explanation of Activities	Times (minute)	Operator	Number of Operator	Action ●	Check ■	Move ➡	Wait ◗	Put away ▼		Remark	
1	Document Delivery Officer Jobs	9.45	Chauffeur	1								
2	Moving products out of the car	10.30	Chauffeur	2								
3	Product count and Check Product	4.51	Staff	1								
4	Writing A Document	7.43	Staff	1								
5	Store products	2.33	Receiving	1								
	Total	34.04										

(B) After Update

From Table 2, By analyzing reduced process for receiving the product into the warehouse between before and after the adjustment, it has been found that after reducing the operation from 6 steps to 5 steps decreased the time taken by 40 minutes.

Table 3 The activities before and after the improvement.

Moving product into storage	Steps	Step no.	Total
Before improvement	Value-added activities (VA)	1, 2, 5	3
	Necessary Non-Value-added activities (NNVA)	3, 4	2
	Non-Value-added activities (NVA)	6	1
After improvement	Value-added activities (VA)	1, 2	4
	Necessary Non-Value-added activities (NNVA)	3, 4	2
	Non-Value-added activities (NVA)	5	1
Moving product out storage			
Before improvement	Value-added activities (VA)	1, 3	2
	Necessary Non-Value-added activities (NNVA)	2	1
	Non-Value-added activities (NVA)	-	-
After improvement	Value-added activities (VA)	1,2,3,5	4
	Necessary Non-Value-added activities (NNVA)	4	1
	Non-Value-added activities (NVA)	-	-

Performance Operation before improvement (Moving product into storage)

= (11.33+ 17.32+4.65) / 74.04 * 100

= 44.97 %

Performance Operation after improvement (Moving product into storage)

= (9.45+10.32) / 34.04 * 100

= 58.08 %

Performance Operation before improvement (Moving product out storage)

= (12.34+3.21) / 25.38 * 100

= 61.27 %

Performance Operation after improvement (Moving product out storage)

= (5.44+3.45+2.21+6.54) / 19.07 * 100

= 92.50 %

According to the performance calculation of warehouses efficiency before goods were moved into the warehouse found out that there was a increase of warehouse operation efficiency by 13.11% and also warehouse efficiency after goods were moved out of the warehouse increased with 31.23%.

Discussion

The current inventory issue of Thai Dessert Community Enterprise Group, Nakhon Nayok Province. The discoveries made from the research had indicated that the Thai Dessert Community Enterprise Group gave low priority to the warehouse and inventory as well as the supply chain system in which at the moment is highly competitive. The Community Enterprise is required to provide more attention to the changes. At the moment there is no classification of the products based on the good movement. This led to the unorganized storage. When considering the fact by applying ABC Analysis technique which is consistent with the idea which is mentioned in The Warehouse Management Handbook; the second edition Stock Location Assignment (James & Jerry, 1998)

Supporting information and develop an inventory and warehouse system for Thai Dessert Community Enterprise Group, Nakhon Nayok Province. Although ABC is a statistical tool developed originally to perform population genetics analysis (Pritchard et al., 1999), the technique actually provides a framework within which to perform Bayesian analysis in a wide range of fields (e.g. Ratmann et al., 2007; Bortot et al., 2007; Grelaud et al., 2009. Also see a short review in Lopes and Boessenkool, 2009).The book mentioned the criteria of ABC Analysis which is a popular criterion in terms of products placement and storage. The products will be arranged and stored based on the type of good movement. By organizing the products based on the given criteria,

it was found that only 20% of the products will be counted as 80% of the good movement out of the whole stocks of products (Braglia, Grassi & Montanari, 2004) The ABC Analysis classify the products into 3 types based on the annual cost. When the manufacturing plant applied the ABC Analysis in which the component was categorized into 3 essential parts which are “very important (A-class), important (B class) and less important (C class)” The mentioned discovery from the research has indicated that the supporting information for developing the inventory and warehouse system in which the ABC Classification theory has been applied as well as the lean concept which led to the more effective management of the inventory.

Evaluate the operating efficiency of the new type of inventory for Thai Dessert Community Enterprise Group, Nakhon Nayok Province. The given application is consistent with the Applied ABC Analysis research studies (Mehdizadeh, n.d.) to control the products remaining in the supply chain of the automobiles spare parts in which has been classified based on the demand of the retailer in the future (Kolla, Minufekr & Plapper, 2019). SMEs enterprises are required to change themselves in accordance with the upcoming trend such as the industry 4.0 while practicing the existing manufacturing concepts such as Lean Production System (LPS) in order to compete with the world market. The analysis of the information has indicated the importance of the new kind of inventory which led to a more effective system. This is consistent with the research related to lean production, analysis, concept of the instruments and the concept of lean production which has been practically applied in the actual even, quantitative analysis to reduce the waste and to allow and easier goods flow. Based on the research of (Redeker, Kessler & Kipper, 2019), it was mentioned that lean is the set of philosophy and the business process which allow the operation which is known and able to be widely applied since the year of 1960 (Rose, Deros, Rahman, & Nordin, 2011).

Suggestions and Recommendations

1. The public and private sectors should support to increase the ability to compete in the Thai dessert business. Other community organizations can use an analytical model and encourage them to systematically develop data for the entire supply chain to reduce costs and help operations become more efficient.

2. There should be an agency to support, organize training, provide knowledge and develop community enterprise logistics management. It is recommended that young people be encouraged to consume Thai dessert since most young people are starting to know Thai desserts less.

3. Educational institutions provide academic services to provide knowledge to community enterprises.

Acknowledgements

This work was supported by Phranakhon Rajabhat University Research and Development Institute.

REFERENCES

Achanga, P., Shehab E., Roy R. & Nelder G. (2006). Critical Success Factors for Lean Implementation within SMEs. Journal of Manufacturing Technology Management. 17(4), 460-471.

Afonso, H. & Cabrita, M.R. (2015). Developing a lean supply chain performance framework in a SME: a perspective based on the balanced scorecard. Procedia Engineering. 131, 270 - 279.

Almeida, A. & Cunha, J. (2017). The implementation of an Activity-Based Costing (ABC) system in a manufacturing company. Procedia Manufacturing. 13, 932-939.

Basin, W.M. (1990). A Technique of Applying EOQ Model to Retail Cycle Stock Inventories. Journal of Small Business Management. 28(1), 48-55.

Braglia, M., Grassi, A. & Montanari, R. (2004). Multi-attribute classification method for spare parts inventory management. Journal of Quality in Maintenance Engineering. 10(1), 55-65.

Bouazza, A.B., Ardjouman, D. & Abada, O. (2015). Establishing the Factors Affecting the Growth of Small and Medium-sized Enterprises in Algeria. American International Journal of Social Science. 4(2), 101-115.

Bortot, P., Coles, S.G. & Sisson, S.A. (2007). Inference for stereological extremes. J. Am. Stat. Assoc. 102, 84-92

Grelaud, A., Robert, C.P. & Marin, J.M. (2009). ABC methods for model choice in Gibbs random fields. Comptes Rendus Mathematique. 347, 205-210.

James, A.T. & Jerry, D.S. (1998). The Warehouse Management Handbook. The second edition. North Carolina: Tompkins press.

Kolla S., Minufekr M. & Plapper P. (2019). Deriving essential components of lean and industry 4.0 assessment model for manufacturing SMEs. Procedia CIRP. 81, 753-758.

Lopes, J.S. & Boessenkool, S. (2009). The use of approximate Bayesian computation in conservation genetics and its application in a case study on yellow-eyed penguins. Conservation Genetics. 11(2), 421-433

Mehdizadeh, M. (n.d.). Integrating ABC analysis and rough set theory to control the inventories of distributor in the supply chain of auto spare parts. Computers & Industrial Engineering. Retrieved August 30, 2019, from https://www.sciencedirect.com/science/ article/pii/S036083521930052X

Meyer, H. (1991). An eight-step approach to inventory accuracy: a case study at Leviton manufacturing company. Production and Inventory Management Journal. 32(2), 40-2.

Muchaendepi, W., Mbohwa, C., Hamandishe, T. & Kanyepe, J. (2019). Inventory Management and Performance of SMEs in the Manufacturing Sector of Harare. Procedia Manufacturing. 33, 454-461.

National statistical office. (2018). The 2017 Food Consumption Behavior Survey. Bangkok: Statistical Forecasting Division, National statistical office. (in Thai)

Phranakhon Rajabhat University. (2017). New 20-year Rajabhat University's strategy (2017-2036). Retrieved November 5, 2018, from http://www.wpm.ac.th/file/yudtasart.pdf. (in Thai)

Pritchard, J.K., Seielstad, M.T., Perez-Lezaun, A. & Feldman, M.W. (1999). Population growth of human Y chromosomes: a study of Y chromosome microsatellites. Mol. Biol. Evol. 16, 1791-1798.

Ratmann O., Jørgensen O., Hinkley T., Stumpf M.P., Richardson S. & Wiuf C. (2007). Using likelihood-free inference to compare evolutionary dynamics of the protein networks of H pylori and P. falciparum. PLOS Comput Biol. Retrieved August 24, 2019, from https://journals.plos.org/ploscompbiol/article?id=10.1371/journal.pcbi.0030230.

Ramkhamhaeng University. (2004). Thai desserts: Auspicious snack. Ramkhamhaeng News Journal. 33(47), 4. (in Thai)

Redeker, G.A., Kessler, G.Z. & Kipper, L.M. (2019). Lean information for lean communication: Analysis of concepts, tools, references, and terms. International Journal of Information Management. 47, 31-43.

Rose, A. M. N., Deros, B. Md., Rahman, M. N. Ab. & Nordin, N. (2011). Lean manufacturing best practices in SMEs, Proceedings of the 2011 International Conference on Industrial Engineering and Operations Management Kuala Lumpur, Malaysia, 22 - 24 January 2011. 872 -877

Thakkar J., Kanda A. & Deshmukh S.G. (2012). Supply chain issues in Indian manufacturing SMEs: Insights from six case studies. Journal of Manufacturing Technology Management. 23(5), 634 - 664.

Research Article

ความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน

THE PRIORITY NEEDS OF PRIVATE PRIMARY SCHOOL MANAGEMENT BASED ON THE CONCEPT OF STUDENT INNOVATIVE LEADERSHIP

หรรษธร บุญเกื้อ[1*] สุกัญญา แช่มช้อย[2] และ พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์[3]

Hassatorn Boonkua[1*] Sukanya Chaemchoy[2] and Pruet Siribanpitak[3]

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย[1*, 2, 3]

Educational Administration Program, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand[1*, 2, 3]

hassatorn1990@gmail.com[1*]

Received: 2019-10-17
Revised: 2020-01-24
Accepted: 2020-03-05

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน โดยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน ด้านการบริหารงานวิชาการ ศึกษาในเรื่องการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ศึกษาเรื่อง กิจกรรมส่งเสริมประสิทธิภาพนักเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 340 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนรวม 560 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การวัดและประเมินผลผู้เรียน รองลงมาคือ การพัฒนาหลักสูตร และ การจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน มีลำดับ

ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ กิจกรรมส่งเสริมประสิทธิภาพนักเรียน รองลงมาคือ กิจกรรมเสริมหลักสูตร เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การส่งเสริมแก่ผู้เรียนในด้านความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรมมีความต้องการจำเป็นสูงสุดในทุก ๆ ด้าน

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the priority needs of private primary school management based on the concept of student's innovative leadership, focusing on the management of the academics and students' affairs. While the research is centered around curriculum management, learning management, and assessment and evaluation on the academic's side, it examines the students' affairs management in aspects of performance-enhancing activities and extracurricular activities. The sample group used in this research consists of 340 private primary schools in Thailand, selected through the multi-stage random sampling method. The informants are 560 informants school directors and teachers. The instrument used in this study was a 5-level rating-scale questionnaire. The data was analyzed by using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI modified). The findings indicate that, for the academic management, assessment and evaluation of students' performance receives the highest priority needs index, followed by curriculum management and learning management. On the other hand, the highest priority needs index is given to performance-enhancing activities and extracurricular activities, respectively for the student affairs management. Overall it is found that promoting primary students' creativity and ability to innovate have high priority needs in all aspects of private primary school management.

Keywords: Priority needs, Student innovative leadership, Private primary school

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 มีจุดเน้นประการหนึ่งคือการพัฒนานวัตกรรมและการนำนวัตกรรมมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติเพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศ โดยจะมุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ โดยการกำหนดวาระการวิจัยแห่งชาติ (National Research Agenda) ให้มีจุดเน้นที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจง และสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และใช้กลยุทธ์ด้านนวัตกรรมบูรณาการ การวิจัยและพัฒนาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และการพัฒนานวัตกรรม

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นพฤติกรรมของผู้นำที่มีความสามารถในการเข้าถึงปัญหาหรือโอกาสที่สลับซับซ้อนและค้นพบแนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ หรือไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน โดยผู้นำจะต้องมีความฉลาดทางนวัตกรรม (Innovative Intelligence) เพื่อช่วยให้สามารถตอบสนองและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์จริงได้ดีขึ้นและช่วยให้เกิดนวัตกรรมในองค์การมากขึ้นอีกด้วย (Weiss and Legrand, 2011) สอดคล้องกับ สุกัญญา แช่มช้อย (Chamchoy, 2017) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม คือ การที่ผู้นำมีความสามารถในการรับรู้และใส่ใจรายละเอียดของเหตุการณ์ วิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างลึกซึ้ง และเปิดใจรับแนวคิดใหม่ กล้าคิดแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งนำแนวคิดเก่ามาต่อยอดเพื่อหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหา หรือสร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

งานวิชาการถือเป็นงานหลักของการบริหารโรงเรียน โดยจัดการศึกษาให้ตรงกับวิสัยทัศน์เป้าหมายของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารและครูวางแผนพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่โรงเรียนได้กำหนดเพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย การบริหารวิชาการโรงเรียนจึงเป็นงานที่สำคัญที่ผู้บริหารและครูต้องให้ความสำคัญในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน โดยโรงเรียนสามารถเน้นการวางรากฐานให้กับนักเรียนได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไม่ได้มีเป้าหมายที่จะสอนให้เด็กเป็นผู้บริหารสูงสุดหรือผู้นำของโลก และไม่ได้สอนแค่เพียงคุณสมบัติของการเป็นผู้นำในโรงเรียนแต่สอนให้เด็ก ๆ รู้จักใช้ชีวิตสอนด้วยความสนุกและสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการวางพื้นฐานให้เด็ก ๆ มีทักษะด้านการเป็นผู้นำติดตัวไปเมื่อขึ้นชั้นเรียนในระดับมัธยมศึกษา และในที่สุดจะนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตตลอดไปสอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (Charoenwongsak, 2008) ที่ว่าการเสริมสร้างภาวะผู้นำควรเริ่มตั้งแต่วัยเยาว์เพราะจะเป็นการมุ่งเน้นให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้สามารถเป็นผู้นำในฐานะนักวางแผนรู้จักการแก้ไขปัญหาเพิ่มพูนทักษะการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ รวมถึงสามารถตัดสินใจ

ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งการที่จะเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนมีภาวะผู้นำได้นั้นควรเริ่มตั้งแต่การสอนให้เด็กมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการเป็นผู้นำ เริ่มจากการเป็นผู้นำความคิดในกลุ่มเพื่อนและผู้นำกิจกรรมในสถาบันการศึกษาอันจะพัฒนากลายเป็นผู้นำครอบครัว ผู้นำองค์กร ผู้นำชุมชน และผู้นำประเทศที่ดีมีคุณภาพได้ในอนาคต นั่นหมายถึงการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมควรจะนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นาของเด็กตั้งแต่ในสถานศึกษา โดยผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสามารถเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้กับนักเรียนได้โดยการสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์และพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแก่นักเรียนโดยการสอดแทรกในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมสภานักเรียนกิจกรรมลูกเสือเนตรนารีและกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยเริ่มจากการปลูกฝังทักษะและความรู้พื้นฐานที่จะช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำให้แก่นักเรียน รวมถึงการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริงเพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์ภาวะผู้นำวิธีการวางแผน และรู้จักวิธีตอบสนองสถานการณ์ต่าง ๆ ของผู้นำได้อย่างถูกต้อง

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 12 และยังเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป อีกทั้งเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแก่เยาวชนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของโลกไปสู่ยุคของนวัตกรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน โดยยึดกรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ (2003) โดยประกอบด้วย 2 งาน ประกอบด้วย

1. การบริหารงานวิชาการ (Academic management)

2. การบริหารงานกิจการนักเรียน (Student Affairs management)

คุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจากตารางสังเคราะห์ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ Roscorla (2010), George (2014) และ Ailin & Lindgren (2008) สามารถสรุปคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมออกเป็น 9 ด้านดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรม (Creative and Innovation)

2. ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning)

3. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม (Team Work)

4. ความกล้าในการเปิดรับความเสี่ยง (Risk-Taker)

5. ความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวต่อสิ่งใหม่ได้ (Flexibility and Adaptability)

6. ความสามารถในการแก้ไขปัญหา (Problem Solving)

7. ความเพียรพยายาม (Grit)

8. ความคิดเชิงบวกมองโลกในแง่ดี (Positivity)

9. ความมีคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ (Ethics and Responsibility)

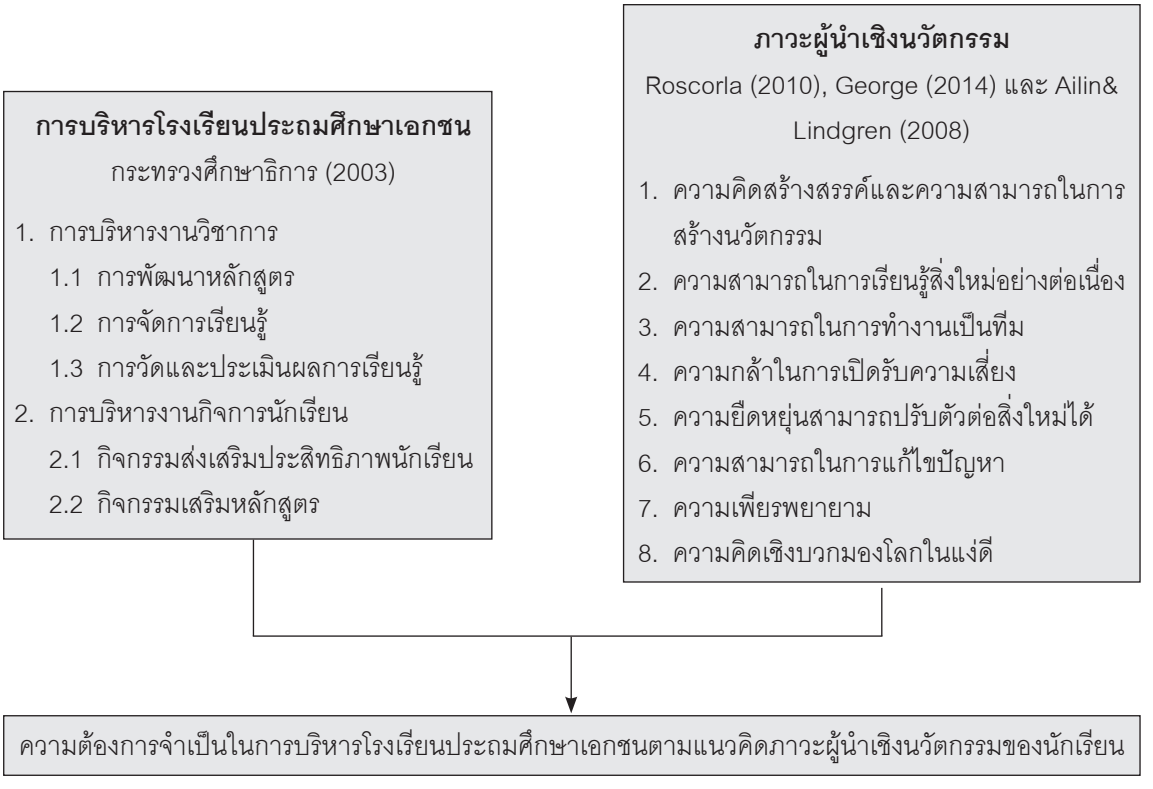
ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษา ที่มีการ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,221 โรงเรียน

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษา ปีการศึกษา 2561-2562

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. **แนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม**

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องและสังเคราะห์คุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จากนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน พบว่า แนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาและบริหารงานองค์การ มุ่งเน้นให้องค์การมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งสามารถสรุปคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ Roscorla (2010), George (2014) และ Ailin & Lindgren (2008) โดยสรุปได้ว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการหลอมรวมความแตกต่างทางด้านความคิด หรือพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นให้สามารถเปิดใจรับแนวคิดใหม่ กล้าคิดแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงนำแนวคิดเก่ามาต่อยอดให้เกิดสิ่งใหม่อย่างเป็นรูปธรรมสามารถแบ่งออกเป็น 9 ด้าน ดังนี้ 1) ความคิดสร้างสรรค์และสามารถสร้างนวัตกรรมหมายถึง กระบวนการที่สร้างความคิดใหม่ ๆ ออกมา อยู่ในรูปของจินตนาการและการกระทำ และนำความคิดที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาหรือประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 2) ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างต่อเนื่องหมายถึง การแสวงหาโอกาสที่จะเรียนรู้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงความสามารถและศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งการกระตุ้นจูงใจผู้อื่นให้มีความต้องการที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา 3) ความสามารถในการทำงานเป็นทีมหมายถึง กระบวนการของบุคคลที่สามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการทำงานนั้น ๆ โดยทุกคนในทีมมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และมีส่วนร่วมในการทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ความกล้าในการเปิดรับความเสี่ยงหมายถึง การกระทำที่ไม่เกรงกลัวต่อความล้มเหลว คิดค้นและกระทำในสิ่งใหม่ที่ไม่มีใครเลยทำมาก่อน แม้อาจทำให้เกิดความล้มเหลวก็พร้อมที่จะลองทำเพื่อให้ได้สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ 5) ความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวต่อสิ่งใหม่ได้หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบของการปฏิบัติให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ได้ 6) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาหมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนที่ผ่านการคิดโดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ ในการขจัดอุปสรรค หรือปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ 7) ความเพียรพยายามหมายถึง การกระทำที่มีความตั้งใจและกระตือรือร้น มุ่งมั่นในการทำงานอย่างแข็งขันไม่ปล่อยปละละเลย ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากจนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้และประพฤติปฏิบัติเป็นปกติอย่างสม่ำเสมอ 8) ความคิดเชิงบวกมองโลกในแง่ดีหมายถึง การมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งรอบตัว โดยเฉพาะ ทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง มีความคิดว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งท้าทาย และอยากที่จะหาแนวทางใหม่ ๆ 9) ความมีคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบหมายถึง การกระทำที่เป็นคุณงามความดีของบุคคลที่กระทำลงไปด้วยความมีสำนึกดีในจิตใจ มีจิตสาธารณะ โดยได้ยึดถือปฏิบัติจนเป็นความ

เคยชิน อันเป็นลักษณะนิสัยของคนดี อีกทั้งการกระทำที่เอาใจใส่ปฏิบัติงาน หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อสัตย์ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย รวมทั้งยอมรับผลการกระทำของตนเอง ทั้งผลดี และผลเสีย

การส่งเสริมภาวะผู้นำสามารถเริ่มต้นได้ตั้งแต่วัยประถมศึกษา เพื่อสอนให้เด็ก ๆ รู้จักใช้ชีวิต สอนด้วยความสนุกและสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการวางพื้นฐานให้เด็ก ๆ มีทักษะด้านการเป็นผู้นำติดตัวไปในเมื่อศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป

2. แนวคิดการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน งานวิชาการถือเป็นงานหลักของการบริหารโรงเรียน โดยจัดการศึกษาให้ตรงกับวิสัยทัศน์เป้าหมายของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารและครูวางแผนพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่โรงเรียนได้กำหนด เพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย การบริหารวิชาการโรงเรียนจึงเป็นงานที่สำคัญที่ผู้บริหารและครูต้องให้ความสำคัญในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2003) พบว่า การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน หมายถึงกระบวนการบริหารการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเป้าหมายของสถานศึกษา ประกอบด้วย 2 งานที่สำคัญ คือ การบริหารวิชาการ และการบริหารกิจการนักเรียน ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้แก่นักเรียน จึงประกอบด้วย 1) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ตั้งแต่การกำหนดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 1.1) การพัฒนาหลักสูตรหมายถึง การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งปรับปรุงพัฒนาเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ 1.2) การจัดการเรียนรู้หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเพื่อพัฒนาความคิด ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 1.3) การวัดและประเมินผลหมายถึง การใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) การบริหารงานกิจการนักเรียนหมายถึง กระบวนการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้บรรลุผล และพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 2.1) กิจกรรมส่งเสริมประสิทธิภาพ

นักเรียนหมายถึง การจัดกิจกรรมโฮมรูมและแนะแนวเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ มีระบบติดตามช่วยเหลือนักเรียนให้การเรียนของนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2.2) กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง การจัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารีและชุมนุมเพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจส่งผลให้การเรียนในหลักสูตรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามความรู้ความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอน คือ ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน และศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง**

ประชากร คือ โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 2,221 โรงเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 340 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนรวมโรงเรียนละ 2 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียนเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียนสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน และแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดและสร้างข้อคำถาม นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี คือ IOC (Item-Objective Congruence) ซึ่งพิจารณาเลือกข้อคำถามที่ค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จากนั้นส่งแบบสอบถามไปทดลองใช้โดยหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 แล้วจึงจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล**

ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนจำนวน 339 โรง พร้อมแนบหนังสือ

ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดส่งและรวบรวมทางไปรษณีย์ โดยได้รับคืนจำนวน 280 โรง แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียนวิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำมาวิเคราะห์โดยหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียนจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียนได้ผลตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพอันพึงประสงค์ และลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียนในภาพรวมและรายด้าน

การบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการ
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ		
ด้านการวัดและประเมินผล	3.41	0.76	ปานกลาง	4.61	0.66	มากที่สุด	0.351	1
1. ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรม	3.08	0.66	ปานกลาง	4.74	0.59	มากที่สุด	0.539	1
2. ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างต่อเนื่อง	3.51	0.69	มาก	4.67	0.61	มากที่สุด	0.330	7
3. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม	3.31	0.69	ปานกลาง	4.69	0.61	มากที่สุด	0.417	3
4. ความกล้าในการเปิดรับความเสี่ยง	3.22	0.77	ปานกลาง	4.45	0.61	มาก	0.382	4
5. ความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวต่อสิ่งใหม่ได้	3.26	0.72	ปานกลาง	4.42	0.58	มาก	0.356	5
6. ความสามารถในการแก้ไขปัญหา	3.16	0.89	ปานกลาง	4.73	0.82	มากที่สุด	0.497	2
7. ความเพียรพยายาม	3.75	0.78	มาก	4.60	0.64	มากที่สุด	0.227	9
8. ความคิดเชิงบวกมองโลกในแง่ดี	3.68	0.71	มาก	4.58	0.65	มากที่สุด	0.245	6
9. ความมีคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ	3.72	0.96	มาก	4.57	0.88	มากที่สุด	0.228	8

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
กิจกรรมส่งเสริมประสิทธิภาพนักเรียน	3.42	0.72	ปานกลาง	4.60	0.65	มากที่สุด	0.346	2
1. ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรม	3.11	0.64	ปานกลาง	4.71	0.61	มากที่สุด	0.514	1
2. ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างต่อเนื่อง	3.23	0.64	มาก	4.69	0.61	มากที่สุด	0.452	2
3. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม	3.45	0.67	ปานกลาง	4.66	0.61	มากที่สุด	0.351	6
4. ความกล้าในการเปิดรับความเสี่ยง	3.32	0.71	ปานกลาง	4.51	0.61	มากที่สุด	0.358	5
5. ความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวต่อสิ่งใหม่ได้	3.31	0.70	ปานกลาง	4.55	0.58	มากที่สุด	0.375	4
6. ความสามารถในการแก้ไขปัญหา	3.33	0.84	ปานกลาง	4.61	0.79	มากที่สุด	0.384	3
7. ความเพียรพยายาม	3.69	0.73	มาก	4.57	0.57	มากที่สุด	0.238	8
8. ความคิดเชิงบวกมองโลกในแง่ดี	3.61	0.71	มาก	4.58	0.65	มากที่สุด	0.269	7
9. ความมีคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ	3.73	0.87	มาก	4.56	0.82	มากที่สุด	0.223	9
กิจกรรมเสริมหลักสูตร	3.45	0.72	ปานกลาง	4.60	0.65	มากที่สุด	0.335	3
1. ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรม	3.13	0.66	ปานกลาง	4.71	0.59	มากที่สุด	0.505	1
2. ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างต่อเนื่อง	3.16	0.69	ปานกลาง	4.63	0.61	มากที่สุด	0.465	2
3. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม	3.59	0.69	มาก	4.69	0.61	มากที่สุด	0.306	6
4. ความกล้าในการเปิดรับความเสี่ยง	3.23	0.77	ปานกลาง	4.46	0.61	มากที่สุด	0.381	3
5. ความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวต่อสิ่งใหม่ได้	3.27	0.72	ปานกลาง	4.45	0.58	มากที่สุด	0.361	5
6. ความสามารถในการแก้ไขปัญหา	3.41	0.89	ปานกลาง	4.67	0.82	มากที่สุด	0.370	4
7. ความเพียรพยายาม	3.77	0.78	มาก	4.62	0.64	มากที่สุด	0.225	8
8. ความคิดเชิงบวกมองโลกในแง่ดี	3.67	0.71	มาก	4.57	0.65	มากที่สุด	0.245	7
9. ความมีคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ	3.78	0.96	มาก	4.61	0.88	มากที่สุด	0.220	9
ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.51	0.71	มาก	4.49	0.67	มาก	0.279	4
1. ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรม	3.28	0.62	ปานกลาง	4.64	0.67	มากที่สุด	0.415	1
2. ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างต่อเนื่อง	3.61	0.66	มาก	4.51	0.67	มากที่สุด	0.249	6
3. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม	3.41	0.66	ปานกลาง	4.58	0.66	มากที่สุด	0.343	3
4. ความกล้าในการเปิดรับความเสี่ยง	3.32	0.64	ปานกลาง	4.35	0.65	มาก	0.310	4
5. ความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวต่อสิ่งใหม่ได้	3.36	0.65	ปานกลาง	4.32	0.52	มาก	0.286	5
6. ความสามารถในการแก้ไขปัญหา	3.31	0.77	ปานกลาง	4.59	0.81	มากที่สุด	0.387	2
7. ความเพียรพยายาม	3.77	0.78	มาก	4.50	0.59	มากที่สุด	0.194	8
8. ความคิดเชิงบวกมองโลกในแง่ดี	3.72	0.67	มาก	4.48	0.59	มาก	0.204	7
9. ความมีคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ	3.81	0.97	มาก	4.47	0.89	มาก	0.173	9

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ด้านการจัดการเรียนรู้	3.58	0.77	มาก	4.53	0.68	มากที่สุด	0.265	5
1. ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรม	3.36	0.67	มาก	4.71	0.65	มากที่สุด	0.402	1
2. ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างต่อเนื่อง	3.65	0.76	มาก	4.53	0.62	มากที่สุด	0.241	6
3. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม	3.47	0.70	มาก	4.61	0.60	มากที่สุด	0.329	3
4. ความกล้าในการเปิดรับความเสี่ยง	3.49	0.67	มาก	4.41	0.66	มาก	0.264	5
5. ความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวต่อสิ่งใหม่ได้	3.51	0.71	มาก	4.44	0.58	มาก	0.265	4
6. ความสามารถในการแก้ไขปัญหา	3.44	0.93	ปานกลาง	4.62	0.85	มาก	0.343	2
7. ความเพียรพยายาม	3.75	0.82	มาก	4.52	0.58	มากที่สุด	0.205	7
8. ความคิดเชิงบวกมองโลกในแง่ดี	3.73	0.73	ปานกลาง	4.47	0.74	มาก	0.198	8
9. ความมีคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ	3.83	1.00	ปานกลาง	4.46	0.88	มาก	0.164	9

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน ด้านการบริหารวิชาการที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การวัดและประเมินผล ($PNI_{modified}$ = 0.351) รองลงมาได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified}$ = 0.279) และการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified}$ = 0.265) ตามลำดับ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ กิจกรรมส่งเสริมประสิทธิภาพนักเรียน ($PNI_{modified}$ = 0.346) รองลงมาได้แก่ กิจกรรมเสริมหลักสูตร($PNI_{modified}$ = 0.335) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมมีความต้องการจำเป็นสูงสุดในทุกด้าน โดย มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.539, 0.415, 0.402, 0.514 และ 0.505 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน ในส่วนงานบริหารวิชาการ พบว่า การวัดและประเมินผล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด และมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันการวัดและประเมินผลยังไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเท่าที่ควร หรือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ไม่มีประสิทธิภาเท่าที่ควร เนื่องจากการวัดและประเมินผลไม่ได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับองค์ความรู้และวิธีการจัดการ

เรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป การวัดและประเมินผลจึงไม่สามารถวัดทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียนที่ถูกถ่ายทอดผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการศึกษาในปัจจุบันจึงไม่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (Tangkitwanit, 2555) กล่าวว่า ปัญหาของคุณภาพการศึกษาของไทย มีสาเหตุมาจากการมีระบบประเมินผลที่ผิดพลาด โดยการประเมินโรงเรียนและครูแทบจะไม่มีความเชื่อมโยงกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน และยังสร้างภาระต่อครูมากมาย ระบบการประเมินที่เป็นอยู่จึงไม่เชื่อมโยงกับการสร้างความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจในการยกคุณภาพการศึกษา

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด และมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางแสดงให้เห็นว่าระบบการศึกษาในปัจจุบันยังไม่เห็นความสำคัญของคุณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน เมื่อไม่สามารถวัดและประเมินผลคุณลักษณะของผู้เรียนในส่วนนี้ได้ ก็ไม่สามารถที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเนาวนิตย์ สงคราม (Somgkarm, 2014)ได้กล่าวว่า นักเรียนไทยในปัจจุบันยังขาดทักษะในการสร้างนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์อย่างมาก ครูควรพัฒนานักเรียนในด้านนี้เป็นอันดับต้น ๆ โดย ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งคำถาม โดยผู้สอนเป็นผู้แนะนำและกระตุ้นให้เกิดคำถามในห้องเรียน ผู้สอนควรตั้งใจฟังและเอาใจใส่ต่อความคิดแปลก ๆ ของผู้เรียนด้วยใจที่ไม่มีอคติและเป็นกลางผู้สอนต้องแสดงให้เห็นว่าความคิดของผู้เรียนมีคุณค่าเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้จินตนาการของตนเองและยกย่องชมเชยเมื่อผู้เรียนมีจินตนาการที่แปลกและมีคุณค่า และมีการวัดและประเมินผลผู้เรียนเพื่อนำผลไปพัฒนาผู้เรียนต่อไป

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน ในส่วนการบริหารกิจการนักเรียน พบว่ากิจกรรมส่งเสริมประสิทธิภาพนักเรียน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด และมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานแสดงให้เห็นว่า การบริหารโรงเรียนในปัจจุบันยังไม่ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมประสิทธิภาพนักเรียนเท่าที่ควร อาจเกิดจากภาระครูที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งครูยังไม่เห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมโฮมรูมและแนะแนว โดยให้ความสำคัญกับการสอนเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับ สมาน อัศวภูมิ (Asawaphum, 2551) ได้กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ในประเทศไทยไม่เห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมโฮมรูมแนะแนวซึ่งกิจกรรมนี้เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่โรงเรียนในต่างประเทศนิยมนำมาใช้ในการช่วยเหลือดูแลเด็กในเรื่องต่าง ๆ ทั้งเรื่องการเรียนและชีวิตทุกด้าน โดยมีผลการประเมินยืนยันถึงข้อดีของการใช้กิจกรรมโฮมรูมจากโรงเรียน

หลายแห่งว่าสามารถช่วยลดปัญหาและช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในแต่ละด้านทั้งด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมประสิทธิภาพนักเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด และมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมโฮมรูมและแนะแนวในปัจจุบันยังไม่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรมส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นส่วนที่ช่วยเสริมให้นักเรียนมีวิธีการและแนวทางในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง สอดคล้องกับ สมาน อัศวภูมิ (Asawaphum, 2551) ได้กล่าวว่า กิจกรรมโฮมรูมจัดขึ้นเพื่อเน้นปลูกฝังคุณลักษณะที่สำคัญให้กับผู้เรียน เช่น ความเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทั้งด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนั้น สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่มีจุดเน้นประการหนึ่งคือการพัฒนานวัตกรรมและการนำนวัตกรรมมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติเพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศ โดยจะมุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม ทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ เตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสร้างนวัตกรรมที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคตตลอดจนการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

ข้อเสนอแนะ

1. **ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้**

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ ควรพิจารณาให้การสนับสนุน ให้โรงเรียนมีการพัฒนาการวัดและประเมินผลทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เนื่องจากผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียนพบว่าเป็นด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูง

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรเร่งพัฒนาการวัดผลประเมินผล ควรมีการกำหนดนโยบายการวัดผลประเมินผลและการพัฒนาเครื่องมือการวัดผล สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน สืบเนื่องจาก ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

ของนักเรียน ด้านการวัดผลประเมินผล เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยโดยนำผลความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียนมากำหนดเป็นแนวทางหรือกลยุทธ์ในการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนให้สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน เรื่อง กิจกรรมส่งเสริมประสิทธิภาพนักเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับที่ 2 และ 3 ตามลำดับ

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียนประถมศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนและครูให้สามารถเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแก่นักเรียนได้

จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักเรียน พบว่าประเด็นที่ควรศึกษาต่อคือการพัฒนากลยุทธ์ที่สามารถพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนให้สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

REFERENCES

Ailin, M. and Lindgren, P. (2008). Innovation Leadership in Danish SMEs. In Management of Innovation and Technology, ICMIT 2008. Proceeding of 4th IEEE International Conference. 21-24 September. pp.98-103.

Asawaphum, S. (2008). Modern education administration. Ubon Kit Offset Printing. Ubon Ratchathani. (in thai)

Chamchoy, S. (2017). Administration of education in the digital age. Phitsanulokdotcom. Phitsanulok. (in thai)

Charoenwongsak,K. (2008). Build leadership in children and youth. Retrieved March 2, 2019, from http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=2567&Key=hotnews (in thai)

George (2014). What really motivates workers, excerpted from the H.B.R. List: Break-through Ideas for 2010. Harvard Business Review, Retrieved March 2, 2019, https://www.

researchgate.net/publication/299533980_Becoming_a_Leader_Who_Foster_Innovation.

Ministry of Education (2003). The Handbook of School Administration for Independent School under Office of Basic Education Commission. Bangkok (in Thai)

Roscorla (2010). The 7 Steps to Innovative Leadership. Harvard Business Review.

Songkarm, N. (2014). Innovation Turn learners into innovators from research to practice. Publisher of Chulalongkorn University. Bangkok. (in Thai)

Tangkitwanit, S. (2012). Failure of the evaluation system Thai education. Retrieved March 2, 2019, from https://thaipublica.org/2012/02/failure-thai-educational-system/.(in Thai)

Weiss, D.S. and Legrand, C. (2011). Innovative Intelligence: The Art and Practice of Leading Sustainable Innovation in Your Organization.

Research Article

การออกแบบเฟอร์นิเจอร์สำหรับเด็กก่อนเกณฑ์ ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ วัดพรหมรังษี เขตดอนเมือง จังหวัดกรุงเทพมหานคร

PRESCHOOL CHILDREN'S FURNITURE DESIGN FOR PRESCHOOL CHILDREN DEVELOPMENT CENTER OF PROMRUNGSRI TEMPLE, DONMUANG DISTRICT, BANGKOK

พรชัย ตามถิ่นไทย[1*] กุสุมา ผลาพรม[2] และ กฤษณ์ชาคริตส ณ วัฒนประเสริฐ[3]

Pornchai Tamthinthai[1*], Kusuma Palaprom[2] and Kritchakhis Nawattanaprasert[3]

สาขาเทคโนโลยีการจัดการอุตสาหกรรม เทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร[1*, 2, 3]

Industrial Management Technology Department, Faculty of Industrial Technology,

Phranakhon Rajabhat University[1*, 2, 3]

Pornchai_04@yahoo.com[1*]

Received: 2019-10-24

Revised: 2020-02-07

Accepted: 2020-02-21

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)เพื่อศึกษาปัจจัยองค์ประกอบศิลป์เพื่อการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ สำหรับเด็กก่อนเกณฑ์ 2) เพื่อศึกษาการรับรู้ (ความชอบ) และพฤติกรรม (การเลือกใช้) ในองค์ประกอบศิลป์ของเฟอร์นิเจอร์ ของเด็กก่อนเกณฑ์ ในกระบวนการวิจัย เป็นการวิจัยที่ผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงทดลอง สร้างเครื่องมือและเก็บข้อมูลกับเด็กก่อนเกณฑ์ระดับชั้นอนุบาล 2 และ 3 วัดพรหมรังษี เขตดอนเมือง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ในการทดสอบครั้งแรกกับเด็กจำนวน 13 คน ด้วยการสร้าง ภาพจำลองเฟอร์นิเจอร์สามมิติเพื่อทดสอบการรับรู้ (ความชอบ) 36 ภาพ และทดสอบครั้งที่สองกับเด็ก จำนวน 26 คน โดยจัดทำเฟอร์นิเจอร์ทดลองทดสอบพฤติกรรม (การเลือกใช้) 4 รูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า ในการทดสอบการรับรู้ (ความชอบ) นั้น เด็กก่อนเกณฑ์ มีการรับรู้ (ความชอบ) ต่อเฟอร์นิเจอร์ ประเภท เก้าอี้นักเรียน โต๊ะนักเรียน และชั้นหนังสือ ในมิติขององค์ประกอบศิลป์ ที่เหมือนกันทั้งหมด ประกอบด้วย สีโทนร้อน ลวดลายสร้างสรรค์และรูปทรงเลียนแบบธรรมชาติ ส่วนผลการทดสอบพฤติกรรม (การเลือกใช้) พบว่า เด็กก่อนเกณฑ์

มีพฤติกรรม (การเลือกใช้) ต่อเก้าอี้นักเรียน ในมิติขององค์ประกอบศิลป์ ประกอบด้วย สีโทนร้อน ลวดลายสร้างสรรค์ และรูปทรงเลียนแบบธรรมชาติ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการรับรู้ ข้อดีของการวิจัยนอกเหนือจากผลการวิจัยที่บรรลุตามวัตถุประสงค์แล้ว คือ พบว่า การใช้เครื่องมือในการวิจัยที่เป็นภาพจำลองเฟอร์นิเจอร์สามมิติ สามารถนำมาทำการทดสอบการรับรู้ (ความชอบ) ของเด็กก่อนเกณฑ์ได้

คำสำคัญ: องค์ประกอบศิลป์ เฟอร์นิเจอร์สำหรับเด็กก่อนเกณฑ์ การรับรู้ (ความชอบ) พฤติกรรม (การเลือกใช้)

ABTRACT

This research aims to 1) study art elements in furniture of preschool children design 2) study the perceived (preference) and behavior (selection) towards art elements in furniture of preschool children design. In the process of research were quantitative research and qualitative research, using experimental research methods with pre-school children, kindergarten 2 and 3 at the Preschool Children Development Center of Promrungsri Temple, Donmuang District, Bangkok, the tool was 36 pictures created by 3D-furniture pictorial stimuli for preschool children's perception (preference) testing. The first testing was a perception (preference) test with 13 children and 4 furniture mock-ups, the second testing was a behavior (selection) test with 26 children.The results found that the preschool children's perception (preference)toward the form of student chairs, student desks and bookshelves in terms of warm color, creative pattern, and nature of patterns. Similarly, the behavioral testing (selection), found that the preschool children had behaviors (selection) toward all forms of furniture and all elements of art as the perception testing. Moreover, the 3D-furniture pictorial stimuli research tools could be used to test the perception (preference) of preschool children.

Keywords: Elements of art, Furniture for preschool children, Perception (preference), Behavior (selection)

บทนำ

กระบวนการรับรู้และเรียนรู้ในวัยเด็กมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ที่เหมาะสมตามวัยและอนาคตของเด็กแต่ละคน เด็กก่อนเกณฑ์ (preschool children) คือ เด็กอายุระหว่าง 3 ขวบครึ่ง ถึง 6 ขวบ เด็กในช่วงวัยนี้จะเป็นเด็กที่มีการรับรู้ เรียนรู้ และพฤติกรรม ตามความชอบและมีความสนใจตามจินตนาการตามสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในห้องเรียน การจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กอย่างเหมาะสมตามวัย เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคน (Education, the Department of Education, 2004)

เฟอร์นิเจอร์ในห้องเรียนเป็นปัจจัยทางกายภาพที่จะส่งผลโดยตรงต่อระดับการรับรู้ การเรียนรู้ พฤติกรรมการใช้สอย และมีความสัมพันธ์ถึงผลการเรียน (Zheng Yang and Others, 2013) รวมถึงมีผลถึงความชอบ ความสนใจ และจินตนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน ประสบการณ์ในการรับรู้ (ความชอบ) และพฤติกรรม (การเลือกใช้) ของเด็กที่มีต่อลักษณะเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องเรียนที่พึงพอใจนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งของความทรงจำที่จะพัฒนาเป็นทัศนคติต่อมิติของการศึกษาเล่าเรียน และจะส่งผลการเรียนที่ดีของเด็กในอนาคต

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ วัดพรหมรังษี ชุมชนศิริสุข เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนในระดับเตรียมอนุบาลและชั้นอนุบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กก่อนเกณฑ์ในชุมชน ให้มีความพร้อมและมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาที่เหมาะสมตามวัย จากการศึกษาเบื้องต้นของผู้วิจัยพบว่า ลักษณะเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องเรียน อันหมายถึง โต๊ะนักเรียน เก้าอี้นักเรียน ชั้นหนังสือ ระดับชั้นอนุบาล 2 และ 3 ที่ใช้สอยเป็นประจำนั้น ยังคงเป็นเฟอร์นิเจอร์ที่เกิดจากการจัดหาหรือจัดทำแบบทั่ว ๆ ไป เพื่อการใช้สอยเป็นหลัก ไม่ได้เป็นเฟอร์นิเจอร์ที่มีการออกแบบโดยเฉพาะสำหรับเด็กในช่วงปฐมวัย

ภาพที่ 1 แสดงเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องเรียน ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ วัดพรหมรังษี

บทความนี้เป็นการศึกษาปัจจัยทางด้านองค์ประกอบศิลป์ ประกอบด้วย สี ลวดลาย รูปทรง และวัสดุ เพื่อการออกแบบเฟอร์นิเจอร์สำหรับเด็กก่อนเกณฑ์ ได้แก่ เก้าอี้นักเรียน โต๊ะนักเรียน และชั้นหนังสือ และศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเลือกใช้เก้าอี้นักเรียนจากเด็กก่อนเกณฑ์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ วัดพรหมรังษี เขตดอนเมือง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดของการออกแบบว่า การออกแบบจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น ผลงานจากการออกแบบที่ดีและประกอบไปด้วยองค์ประกอบศิลป์ ซึ่งเป็นพื้นฐานทางด้านศิลปะเพื่อการออกแบบ จะก่อให้เกิดรูปแบบภายนอกที่แตกต่างกันของผลงานและส่งผลต่อความรู้สึกที่แตกต่างกันของผู้ใช้สอยจะช่วยแก้ปัญหาและตอบสนอง ทั้งทางด้านการใช้สอย ความสวยงาม ความต้องการ และความพึงพอใจของผู้ใช้สอย (Pejinaron,2013) เพื่อให้ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ (Hariyangkun, 2530)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยองค์ประกอบศิลป์เพื่อการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ สำหรับเด็กก่อนเกณฑ์
2. เพื่อศึกษาการรับรู้ (ความชอบ) และพฤติกรรม (การเลือกใช้) ในองค์ประกอบศิลป์ของเฟอร์นิเจอร์ ของเด็กก่อนเกณฑ์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตทางด้านปัจจัยและตัวแปรประกอบด้วย

ปัจจัยเฟอร์นิเจอร์ ได้แก่ โต๊ะนักเรียน เก้าอี้นักเรียน ชั้นหนังสือ

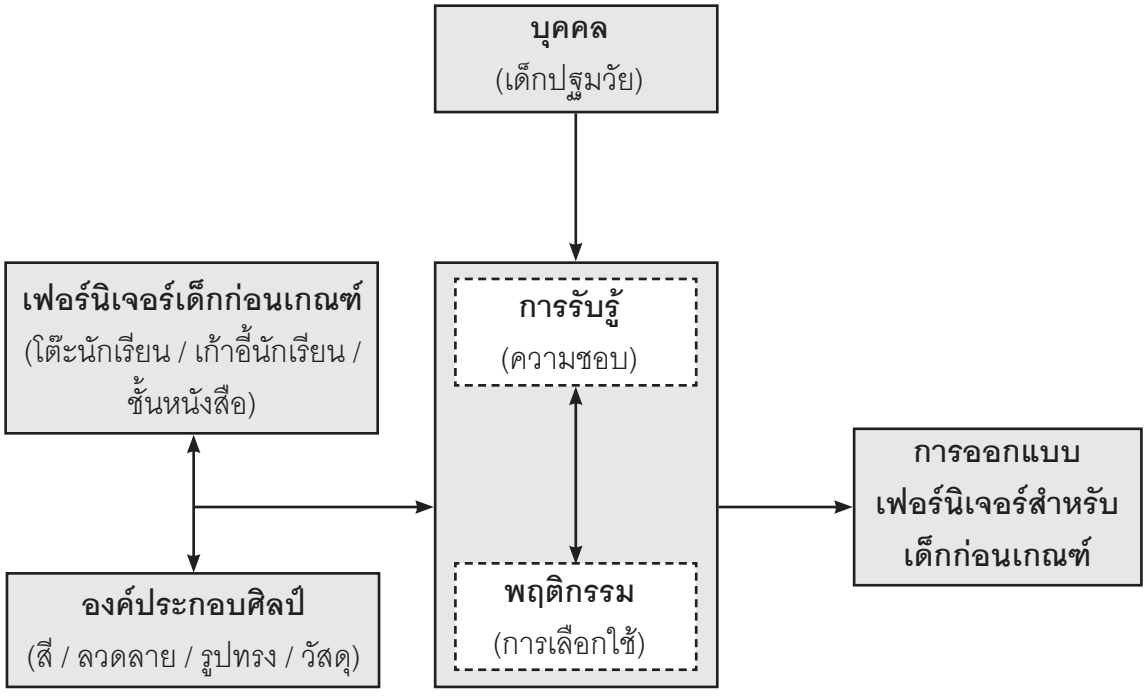
ปัจจัยองค์ประกอบศิลป์ ประกอบด้วย ตัวแปร สี (ขาว / โทนร้อน / โทนเย็น) ลวดลาย (ไม่มีลวดลาย / กราฟิก /สร้างสรรค์) รูปทรง (เรียบง่าย / เรขาคณิต / เลียนแบบธรรมชาติ) วัสดุ (โลหะ / สังเคราะห์ (พลาสติก) / ธรรมชาติ (ไม้)

ปัจจัยการรับรู้ ได้แก่ ตัวแปรความพึงพอใจ (ความชอบ / ไม่ชอบ)

ปัจจัยพฤติกรรม ได้แก่ ตัวแปรการใช้สอย (การเลือกใช้ / ไม่เลือกใช้)

ปัจจัยบุคคลได้แก่เด็กก่อนเกณฑ์ (ระดับชั้นอนุบาลที่ 2 และ 3) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดพรหมรังษี ชุมชนศิริสุข เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการออกแบบเฟอร์นิเจอร์

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเลือกใช้แนวคิดแบบหลังปฏิฐานนิยมที่มุ่งหาคำตอบของปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีความหลากหลายและซับซ้อน และอธิบายในเชิงวิทยาศาสตร์ โดยอาศัยเทคนิควิธีการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยเทคนิคทางสถิติ และนำเสนอข้อมูลโดยวิธีเชิงประจักษ์ โดยมีการวางแผนการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย ภาพจำลองเฟอร์นิเจอร์ เฟอร์นิเจอร์ทดสอบ และแบบสังเกต

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในเด็กก่อนเกณฑ์ในระดับอนุบาล 2 และ 3 ภายในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ วัดพรหมรังษีชุมชนศิริสุข เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 แสดงขั้นตอนและรายละเอียดการวางแผนการวิจัย

	ขั้นตอน	รายละเอียด
การศึกษานำร่อง (Pilot study)	1) การศึกษาประเภทของเฟอร์นิเจอร์ใช้สอยสำหรับห้องเรียนของเด็กก่อนเกณฑ์	โต๊ะนักเรียน /เก้าอี้นักเรียน / ชั้นหนังสือ
	2) การศึกษาหลักการและลักษณะการออกแบบของเฟอร์นิเจอร์สำหรับเด็กก่อนเกณฑ์	สี / รูปทรง / ลวดลาย / วัสดุ
	3) การศึกษาหลักการทางด้านพัฒนาการและระดับการรับรู้ของเด็กก่อนเกณฑ์	ความชอบ / การเลือกใช้
	4) การทดสอบเครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูล เบื้องต้นกับกลุ่มทดลอง (เด็กก่อนเกณฑ์)	ชุดภาพทดสอบ / แบบสังเกต
การศึกษาหลัก (Main study)	1) เก็บข้อมูลจากการทดสอบการรับรู้ (ความชอบ) ต่อรูปแบบเฟอร์นิเจอร์ ของเด็กก่อนเกณฑ์	ความชอบ / ไม่ชอบ
	2) เก็บข้อมูลจากการทดสอบพฤติกรรม (การเลือกใช้) เก้าอี้นักเรียนของเด็กก่อนเกณฑ์	การเลือกใช้ / ไม่เลือกใช้
	3) การวิเคราะห์ผลการรับรู้ (ความชอบ) เฟอร์นิเจอร์ และพฤติกรรม (การเลือกใช้) เก้าอี้นักเรียนของเด็กก่อนเกณฑ์	ความชอบ / การเลือกใช้
	4) การออกแบบเฟอร์นิเจอร์สำหรับห้องเรียนของเด็กก่อนเกณฑ์	โต๊ะนักเรียน / เก้าอี้นักเรียน / ชั้นหนังสือ

วิธีการเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ครั้ง ครั้งแรกเป็นการเก็บข้อมูลการรับรู้ (ความชอบ) โดยการนำเสนอภาพจำลองผ่านหน้าจอภาพคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊คและคำถาม ส่วนครั้งที่สองเป็นการทำการทดสอบความชอบ และการเก็บข้อมูลพฤติกรรม (การเลือกใช้) โดยการนำเก้าอี้นักเรียนของจริงที่แตกต่างกันมาทดสอบการเลือกใช้

เนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เด็กไทย เด็กต่างด้าว และเด็กพิเศษ ในแต่ละวันและช่วงเวลาจะมียอดหมุนเวียนที่ไม่เท่ากัน และในการเก็บข้อมูลครั้งแรกและครั้งที่สอง เป็นการเก็บข้อมูลต่างช่วงเวลากัน จึงไม่สามารถควบคุมปัจจัยกลุ่มตัวอย่างเดิมได้ พร้อมทั้งครั้งที่สอง มีกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นในการวิจัย จึงนำมาร่วมวิเคราะห์ด้วยทั้งหมด (ดังตารางที่ 3)

ภาพที่ 3 แสดงการเก็บข้อมูลการรับรู้ (ความชอบ)

ภาพที่ 4 แสดงการเก็บข้อมูลพฤติกรรม (การเลือกใช้)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบคำถามในการวิจัยที่ 1 และ 2 จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป การรับรู้ในมิติความชอบต่อเฟอร์นิเจอร์และพฤติกรรมในมิติการเลือกใช้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วยสถิติพรรณนา โดยการหาค่าร้อยละทางสถิติ และนำค่าร้อยละที่ได้มาสร้างเป็นตาราง เพื่อเปรียบเทียบ วิเคราะห์ และสรุปผลข้อมูล

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การรายงานผลการทดสอบการรับรู้ (ความชอบ) ต่อรูปแบบเฟอร์นิเจอร์สำหรับห้องเรียนของเด็กก่อนเกณฑ์ พบว่าในแต่ละประเภทของเฟอร์นิเจอร์ในการทดลองส่งผลต่อการรับรู้ (ความชอบ) ที่เหมือนและแตกต่างกันดังนี้ (ดังตารางที่ 2)

เก้าอี้นักเรียน (children's chair) ตัวแปรสี (color) พบว่า สีโทนร้อน มากที่สุด (61.53%) รองลงมา เป็นสีขาว (23.07%) และสีโทนเย็น (15.38%) ตัวแปรลวดลาย (pattern) พบว่า ลวดลายสร้างสรรค์มากที่สุด (53.84%) รองลงมาเป็นลวดลายกราฟิก (38.46%) และไม่มีลวดลาย (7.69%) ตัวแปรรูปทรง (form) พบว่า รูปทรงเลียนแบบธรรมชาติมากที่สุด (92.30%) รองลงมาเป็นรูปทรงเรขาคณิต (7.69%) ส่วนรูปทรงเรียบง่ายไม่มีการรับรู้ (0%) ตัวแปรวัสดุ (material) พบว่าวัสดุสังเคราะห์ (พลาสติก) มากที่สุด (92.30%) รองลงมาเป็นโลหะ (7.69%) ส่วนวัสดุธรรมชาติ (ไม้) ไม่มีการรับรู้ (0%)

โต๊ะนักเรียน (children's desk) ตัวแปรสี (color) พบว่า สีโทนร้อนมากที่สุด (53.84%) รองลงมา เป็นสีโทนเย็น (30.76%) และสีขาว (15.38%) ตัวแปรลวดลาย (pattern) พบว่าลวดลายสร้างสรรค์มากที่สุด (53.84%) รองลงมาเป็นลวดลายกราฟิก (46.15%) ส่วนไม่มีลวดลายไม่มีการรับรู้ (0%) ตัวแปรรูปทรง (form) พบว่ารูปทรงเลียนแบบธรรมชาติมากที่สุด (92.30%) รองลงมาเป็นรูปทรงเรขาคณิต (7.69%) ส่วนรูปทรงเรียบง่ายไม่มีการรับรู้ (0%) ตัวแปรวัสดุ (material) พบว่า วัสดุสังเคราะห์(พลาสติก) มากที่สุด (53.84%) รองลงมาเป็นโลหะ (30.76%) และวัสดุธรรมชาติ(ไม้) (15.38%)

ชั้นหนังสือ (children's bookshelves) ตัวแปรสี (color) พบว่า สีโทนร้อนมากที่สุด (53.80%) รองลงมา เป็นสีโทนเย็น (38.46%) และสีขาว (7.69%) ตัวแปรลวดลาย (pattern) พบว่าลวดลายสร้างสรรค์ มากที่สุด (69.23%) รองลงมาเป็นลวดลายกราฟิก (23.07%) และไม่มีลวดลาย (7.69%) ตัวแปรรูปทรง (form) พบว่า รูปทรงเลียนแบบธรรมชาติมากที่สุด (76.92%) รองลงมาเป็นรูปทรงเรขาคณิต (23.07%) ส่วนรูปทรงเรียบง่ายไม่มีการรับรู้ (0%) ตัวแปรวัสดุ (material) พบว่าโลหะมากที่สุด (53.84%) รองลงมาเป็นวัสดุธรรมชาติ (ไม้) (30.76%) และวัสดุสังเคราะห์(พลาสติก) (15.38%)

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล การรับรู้ (ความชอบ) ต่อองค์ประกอบศิลป์ ของเฟอร์นิเจอร์สำหรับห้องเรียนของเด็กก่อนเกณฑ์

องค์ประกอบศิลป์		การรับรู้(ความชอบ) เฟอร์นิเจอร์ (N = 13)		
		เก้าอี้นักเรียน คน (%)	โต๊ะนักเรียน คน (%)	ชั้นหนังสือ คน (%)
สี	ขาว	3 (23.07)	2 (15.38)	1 (7.69)
	โทนร้อน	8 (61.53)	7 (53.84)	7 (53.84)
	โทนเย็น	2 (15.38)	4 (30.76)	5 (38.46)
ลวดลาย	ไม่มีลวดลาย	1 (7.69)	-	1 (7.69)
	กราฟิก	5 (38.46)	6 (46.15)	3 (23.07)
	สร้างสรรค์	7 (53.84)	7 (53.84)	9 (69.23)
รูปทรง	เรียบง่าย	-	-	-
	เรขาคณิต	1 (7.69)	1 (7.69)	3 (23.07)
	เลียนแบบธรรมชาติ	12 (92.30)	12 (92.30)	10 (76.92)
วัสดุ	โลหะ	1 (7.69)	4 (30.76)	7 (53.84)
	สังเคราะห์ (พลาสติก)	12 (92.30)	7 (53.84)	2 (15.38)
	ธรรมชาติ (ไม้)	-	2 (15.38)	4 (30.76)

การรายงานผลการทดสอบพฤติกรรม (การเลือกใช้) ต่อรูปแบบเฟอร์นิเจอร์ของเด็กก่อนเกณฑ์ พบว่า เฟอร์นิเจอร์ในการทดลอง (เก้าอี้นักเรียน) ส่งผลต่อพฤติกรรม (การเลือกใช้) ในการวิเคราะห์จะทำการวิเคราะห์แยกความแตกต่างของเพศที่แตกต่างกันเพื่อให้ทราบความเหมือนและแตกต่างกันของพฤติกรรม (ความชอบ) ในแต่ละเพศวัย ดังข้อมูลที่ปรากฏตามตารางที่ 3 กล่าวคือ

เด็กก่อนเกณฑ์ มีพฤติกรรม (การเลือกใช้) ต่อรูปแบบในมิติขององค์ประกอบศิลป์ของ เก้าอี้นักเรียน โทนสีร้อน (สีแดง) รูปทรงเลียนแบบธรรมชาติและมีลวดลายสร้างสรรค์มากที่สุด (57.68%) รองลงมาเป็นเก้าอี้นักเรียนโทนสีเย็น (สีเขียว) รูปทรงเลียนแบบธรรมชาติไม่มีลวดลาย (26.52%) และโทนสีร้อน (สีแดง) รูปทรงเลียนแบบธรรมชาติ ไม่มีลวดลาย (11.54%) และโทนสีร้อน (สีแดง) รูปทรงเรขาคณิต ไม่มี

ลวดลาย (3.44%) โดยแบ่งออกเป็นเพศชาย พบว่ามีพฤติกรรม (การเลือกใช้) ต่อรูปแบบในมิติขององค์ประกอบศิลป์ของเก้าอี้นักเรียน โทนสีเย็น (สีเขียว) รูปทรงเลียนแบบธรรมชาติ ไม่มีลวดลาย มากที่สุด (23.07%) รองลงมาเป็นเก้าอี้นักเรียน โทนสีร้อน (สีแดง) รูปทรงเลียนแบบธรรมชาติ และมีลวดลายสร้างสรรค์ (15.38%) และโทนสีร้อน รูปทรงเรขาคณิต ไม่มีลวดลาย (3.44%)

เพศหญิง พบว่ามีพฤติกรรม (การเลือกใช้) ต่อรูปแบบในมิติขององค์ประกอบศิลป์ของเก้าอี้นักเรียน โทนสีร้อน (สีแดง) รูปทรงเลียนแบบธรรมชาติ และมีลวดลายสร้างสรรค์ มากที่สุด (42.30%) รองลงมาเป็นเก้าอี้นักเรียน โทนสีร้อน รูปทรงเลียนแบบธรรมชาติ ไม่มีลวดลาย (11.54%) และโทนสีเย็น (สีเขียว) รูปทรงเลียนแบบธรรมชาติ ไม่มีลวดลาย (3.44%)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ในการวิจัย สรุปได้ว่า องค์ประกอบศิลป์ในมิติของสี (color) เป็น “สีโทนร้อน” ในมิติของลวดลาย (pattern) เป็น “ลวดลายสร้างสรรค์” ในขณะที่มิติของรูปทรง (form) เป็น “รูปทรงเลียนแบบธรรมชาติ” เป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลขององค์ประกอบศิลป์ที่มีผลต่อการรับรู้ (ความชอบ) เช่นเดียวกับพฤติกรรม (การเลือกใช้)

เพื่อการออกแบบเฟอร์นิเจอร์สำหรับเด็กก่อนเกณฑ์ที่สอดคล้องกับการรับรู้ (ความชอบ) และพฤติกรรม (การเลือกใช้) ของเด็กก่อนเกณฑ์ ในการวิจัยจึงได้เสนอแนะลักษณะรูปแบบเฟอร์นิเจอร์ ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบศิลป์ตามผลการวิจัยในครั้งนี้ จึงสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าเด็กควรมีบรรยากาศในการเรียนแบบเป็นส่วนตัว (Grenville Knight &Jan Noyes,

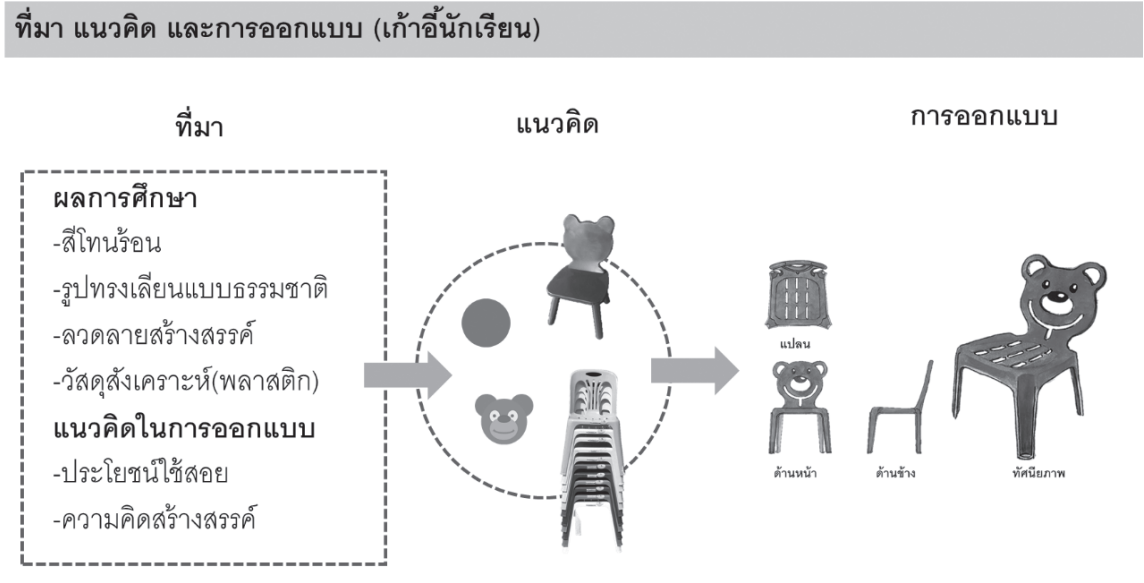
ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล พฤติกรรม (การเลือกใช้) ต่อรูปแบบเก้าอี้นักเรียน สำหรับห้องเรียนของเด็กก่อนเกณฑ์

เพศ (%)	**พฤติกรรม(การเลือกใช้) เก้าอี้นักเรียน** (N=26)			
	รูปแบบที่ 1 คน (%)	**รูปแบบที่ 2 คน (%)**	**รูปแบบที่ 3 คน (%)**	**รูปแบบที่ 4 คน (%)**
ชาย (42.3%)	1 (3.85)	-	6 (23.08)	4 (15.38)
หญิง (57.7%)	-	3 (11.53)	1 (3.85)	11 (42.31)
รวม (100%)	**1 (3.85)**	**3 (11.53)**	**7 (26.93)**	**15 (57.69)**

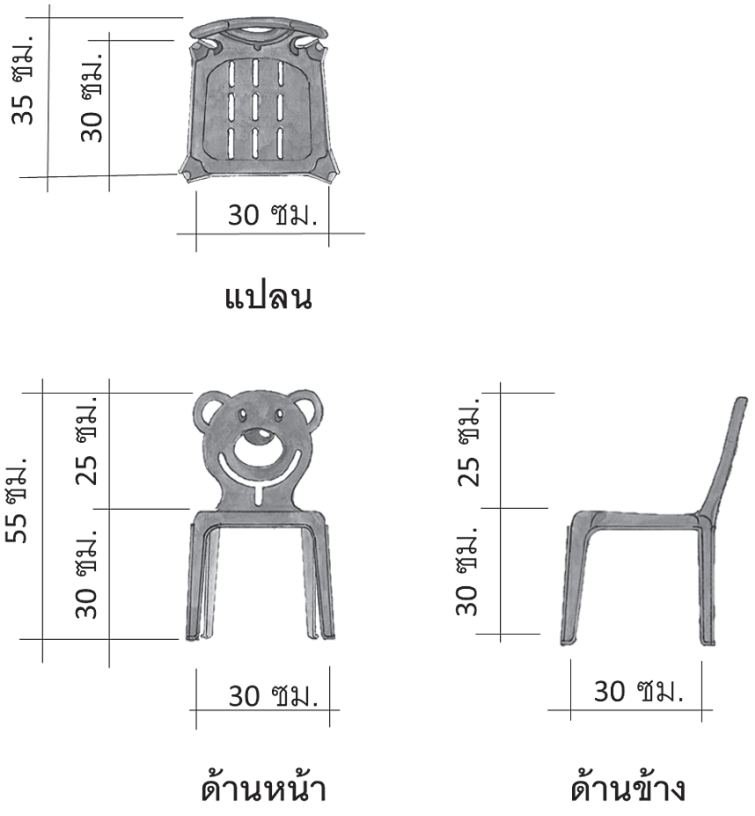
1999) และสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวเนื่องกับภาวะความรู้สึกของเด็กช่วงวัย 3-5 ขวบ ต้องศึกษาการรับรู้และภาวะทางด้านอารมณ์ของพวกเด็ก ๆ เองด้วย (Vicente Chulvi Ramos and Others, 2017) ดังนั้นการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ในครั้งนี้จะพิจารณาความสัมพันธ์กับร่างกายของเด็กก่อนเกณฑ์ ให้สามารถใช้งานได้ และมีความปลอดภัย (Sara Elzabeth Caples, 1996)

การออกแบบเฟอร์นิเจอร์สำหรับเด็กก่อนเกณฑ์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ วัดพรหมรังสี เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร จึงมีลักษณะดังนี้

เก้าอี้นักเรียน (children's chair) ใช้แนวคิดในการออกแบบประกอบด้วยด้านประโยชน์ใช้สอย ดังนั้น การออกแบบจึงเก้าอี้จึงต้องคำนึงถึงขนาดและสัดส่วนตามวัย มีน้ำหนักเบา สามารถนั่งและเคลื่อนย้ายเพื่อทำกิจกรรมเชิงกลุ่มได้สะดวก สามารถเก็บซ้อนชั้นได้จำนวนมาก วัสดุมีความยืดหยุ่นและทนทาน ส่วนที่นั่งเน้นการใช้สอยเจาะรูเพื่อระบายอากาศ สำหรับด้านความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบจึงกำหนดให้พนักพิงมีลักษณะใบหน้าการ์ตูนหมียิ้ม เพื่อสร้างความน่าสนเชิญชวนให้ใช้สอย สกรีนดวงตาและจมูกเพื่อสร้างรายละเอียดในความสวยงาม สร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์โดยใช้พลาสติกขึ้นรูปด้วยสีโทนร้อน (สีแดง) และสกรีนลวดลายสร้างสรรค์ ดวงตา จมูกการ์ตูนหมี (ตามแบบ)

ภาพที่ 5 แสดงที่มาแนวคิด และการออกแบบ เก้าอี้นักเรียน (children's chair)

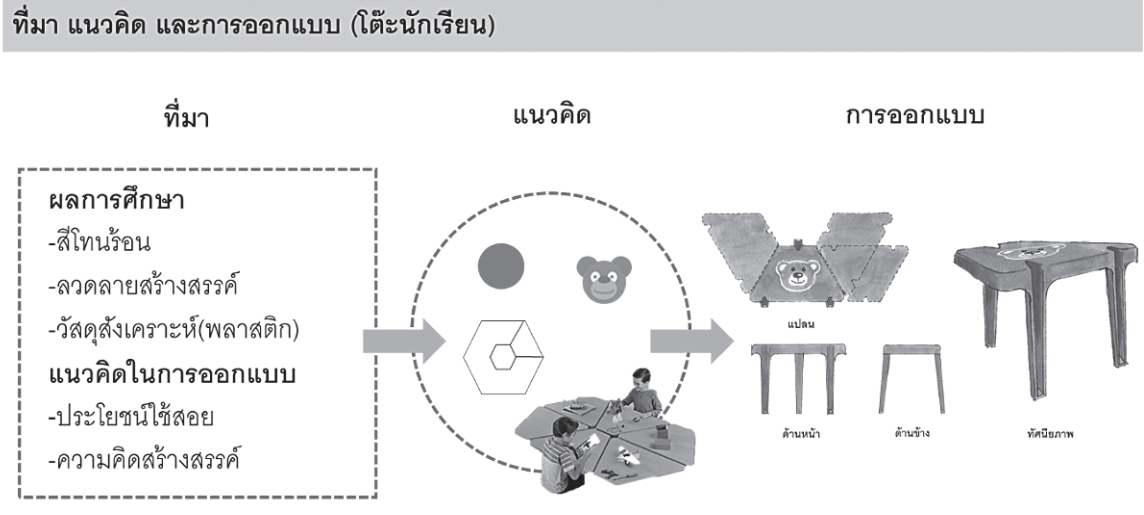

ภาพที่ 6 แสดงแบบรูปและขนาดสัดส่วน เก้าอี้นักเรียน (children's chair)

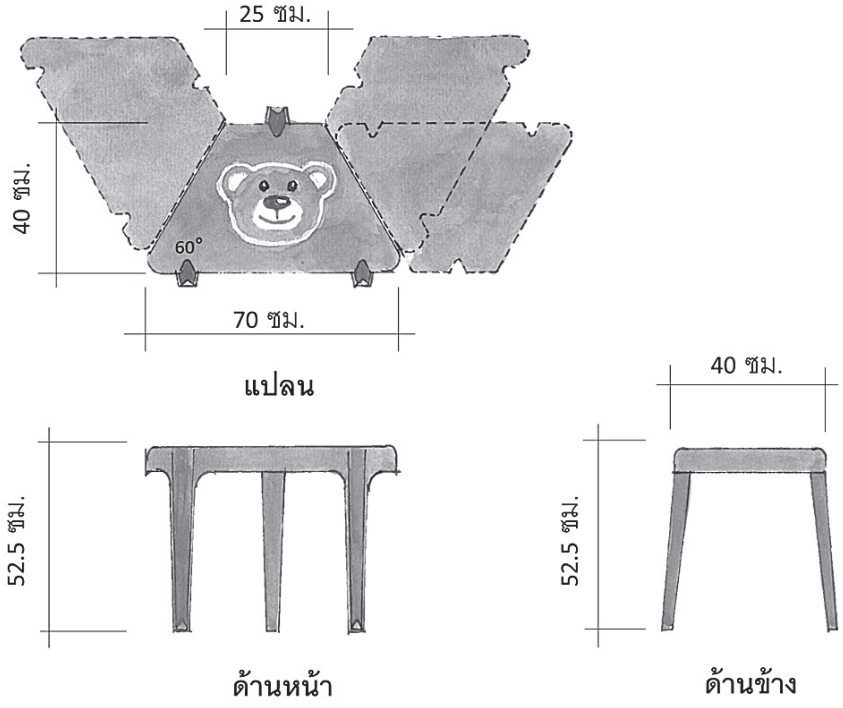

ภาพที่ 7 แสดงทัศนียภาพเก้าอี้นักเรียน (children's chair)

โต๊ะนักเรียน (children's desk) ในการออกแบบที่คำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ได้ออกแบบรูปทรงเชิงสามเหลี่ยม เพื่อให้สามารถต่อและชนประกอบรูปทรงเพื่อการทำกิจกรรมและเรียนเชิงกลุ่มได้ มีน้ำหนักเบา สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก สามารถเก็บซ้อนชั้นได้จำนวนมากและมีรูปแบบที่หลากหลาย วัสดุที่ใช้มีความยืดหยุ่นและทนทาน ในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ ผู้วิจัยออกแบบให้มีลักษณะรูปทรงเชิงสามเหลี่ยม ผิวโต๊ะสกรีนลายหน้าการ์ตูนหมี เพื่อดึงดูดการใช้สอยและเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้พลาสติกขึ้นรูปด้วยสีโทนร้อน (สีแดง) และสกรีนลวดลายสร้างสรรค์ดวงตา จมูกการ์ตูนหมี (ตามแบบ)

ภาพที่ 8 แสดงที่มาแนวคิด และการออกแบบ โต๊ะนักเรียน (children's desk)

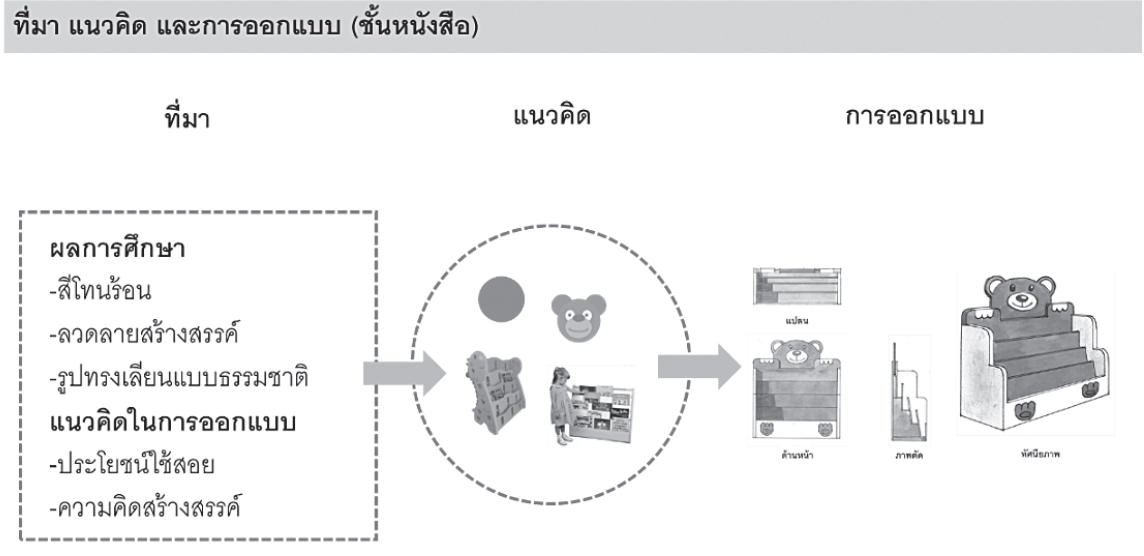

ภาพที่ 9 แสดงแบบรูปและขนาดสัดส่วน โต๊ะนักเรียน (children's desk)

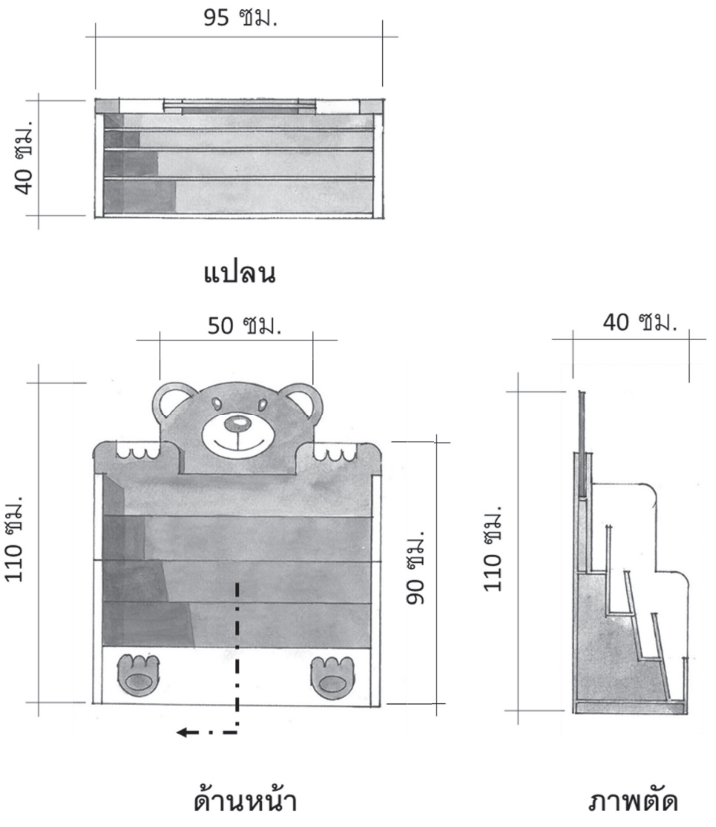

ภาพที่ 10 แสดงทัศนียภาพ โต๊ะนักเรียน (children's desk)

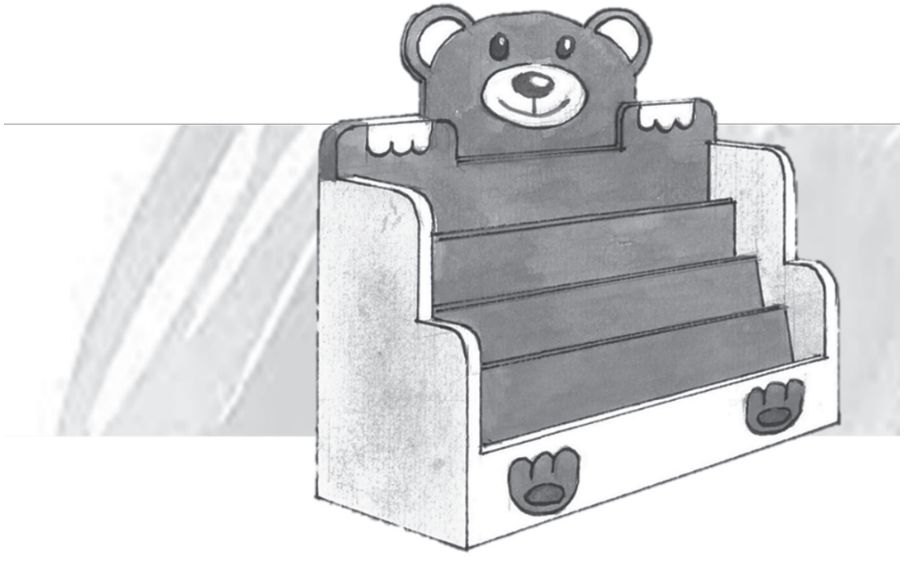
ชั้นหนังสือ (children's bookshelves) ในการออกแบบโดยใช้แนวคิดด้านประโยชน์ใช้สอย ส่งผลให้ชั้นหนังสือแบ่งออกเป็น 4 ชั้นแถวใส่หนังสือขนาดมาตรฐาน (A4) ได้แถวละ 4 เล่ม เล่มต่อกัน ช่องใส่หนังสือมีความกว้างเพื่อให้ใส่ได้มากกว่าหนึ่งเล่ม แถวหนังสือ 2 ชั้นล่างเอียงทำมุมองศากับมุมมองเล็กน้อยเพื่อการมองเห็นได้ดีขึ้น สำหรับแนวคิดด้านความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัย ออกแบบให้มีลักษณะรูปทรงคล้ายการ์ตูนหมีกำลังนั่งเกาะตู้ชั้นหนังสือเพื่อสร้างความน่าสนใจส่วนหัวสามารถถอดเปลี่ยนสลับได้เพื่อดึงดูดการใช้สอยและเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบแบบโครงสร้างใช้วัสดุธรรมชาติ (ไม้) ประกอบตามแบบ ตอนบนส่วนหน้าสัตว์ (ถอดเปลี่ยนได้) ทั้งนี้ จากผลการศึกษาที่ได้พบว่าเด็กก่อนเกณ์ มีการรับรู้ (ความชอบ) ชั้นหนังสือที่เป็นโลหะและสีโทนร้อนมากที่สุด อย่างไรก็ตาม หากใช้โครงสร้างทำด้วยวัสดุธรรมชาติ (ไม้) ซึ่งเป็นความชอบในระดับรองลงมาจะยังคงได้รูปแบบทางกายภาพไม่แตกต่างกันและสะดวกในการจัดทำมากกว่า สำหรับสี ผู้วิจัยออกแบบโดยใช้สีพ่นโทนร้อน (สีแดง) และสกรีนลวดลายสร้างสรรค์ รูปหน้ามือและเท้าเป็นการ์ตูนหมี

ภาพที่ 11 แสดงที่มาแนวคิด และการออกแบบ ชั้นหนังสือ (children's bookshelves)

ภาพที่ 12 แสดงแบบรูปและขนาดสัดส่วน ชั้นหนังสือ (children's bookshelves)

ภาพที่ 13 แสดงทัศนียภาพ ชั้นหนังสือ (children's bookshelves)

ข้อเสนอแนะ

การใช้เครื่องมือในการวิจัยที่เป็นภาพทดสอบสามมิติ (3D-pictorial stimuli) สามารถนำมาทดสอบการรับรู้กับเด็กก่อนเกณฑ์ในระดับชั้นอนุบาล 2 และ 3 ในมิติของความชอบและมิติทางด้านองค์ประกอบศิลป์ได้ นอกจากนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบเพื่อการออกแบบต่อไปในประเด็นปัจจัยองค์ประกอบศิลป์ในตัวแปรอื่น ๆ อาทิ เส้น พื้นผิว ขนาด ที่จะส่งผลต่อรูปแบบที่แตกต่างกันของเฟอร์นิเจอร์สำหรับเด็กก่อนเกณฑ์ หรือการออกแบบเฟอร์นิเจอร์สำหรับที่พักอาศัยและพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ

REFERENCES

Education, the Department of Education. (2004). **Early childhood education curriculum guide, 2003: for children aged 3-5 years**. Bangkok: Teachers Council of Thailand. (in Thai)

Knight, G & Noyes, J (1999). Children's behavior and the design of school furniture. **Journal Ergonomics**.42, 747-760.

Hariyangkun, W. (2530). **Human behavior and environment: Behavioral foundation for Design and planning**. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

Pejinaron, C. (2013). **Making details in interior architecture design**. Bangkok: Faculty of Architecture, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang. (in Thai)

Caples, S. E. (1996). Some guideline for preschool design. **Young children**. 51(4), 14-21.

Ramos, C. V.,Torres, A. J., Ferrandis, G. R., Pastor, R. L.& García, G. C. **Emotional design in the Project development of products directed toward Children**. Proceedings of 1th International Congress on Project Management and Engineering. Cádiz. 2 July 2017. pp. 909-919.

Yang, Z., Becerik-Gerber, B. & Mino, L. (2013). A study on student perceptions of higher education classrooms: impact of classroom attributes on student satisfaction and performance. **Journal of Building and Environment**. 70(171-188).

Research Article

ความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม

READINESS TO THE INNOVATION OTOP COMMUNITY TOURISM OF MAHASAWAT CANAL COMMUNITY, NAKHON PATHOM PROVINCE

เพ็ญศรี ฉิรินัง[1*] อรุณ รักธรรม[2] และ สมพร เฟื่องจันทร์[3]

Pensri Chirinang[1*], Arun Raktham[2] and Somporn Fuangchan[3]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย[1*, 2, 3]

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Bangkok, Thailand[1*, 2, 3]

pensri.chi@rmutr.ac.th[1*]

Received: 2019-12-05

Revised: 2020-02-09

Accepted: 2020-02-25

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1(ถอดบทเรียนความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคลองมหาสวัสดิ์ สู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี และ 2) สร้างแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำนวน 14 คน แล้วทำการวิเคราะห์แก่นสาระ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ นำนวัตกรรมมาพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP มีการจัดกิจกรรมและผลิตสินค้าต่าง ๆ ด้วยการนำทรัพยากรและวิถีชีวิตที่มีอยู่เดิม มาสร้างสรรค์เป็นประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว และก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และ 2) แนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ประกอบด้วย 5 แนวทาง ได้แก่ การพัฒนาตามหลักการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว และการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน

คำสำคัญ: ความพร้อม ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี การพัฒนาชุมชน

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) conduct the lesson learned from success to become the innovation OTOP community tourism of Mahasawat canal community, and 2) create the guidelines to develop the OTOP INNO-LIFE tourism community. The study was conducted by a qualitative research and collecting data by observation and in-depth interviews with 14 government officials and people who involved with the innovation OTOP community tourism and the data were analyzed by thematic analysis.

The results revealed that; 1) Mahasawat canal community use innovation to develop OTOP products, organized activities, and produced various products by bringing resources and ways of life to create an experience for tourists, and create job employment and distribute income to the local area, and 2) the guidelines for developing the OTOP INNO-LIFE tourism community of Mahasawat canal community consisted of 5 approaches; (1) the development according to the principles of OTOP INNO-LIFE tourism community; (2) tourist attractions development; (3) human resource development; (4) tourism marketing development and (5) local community participation development.

Keywords: Readiness, OTOP INNO-LIFE tourism community, community development

บทนำ

รัฐบาลมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคม ที่มุ่งเน้นสร้างรายได้และความเจริญความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับภาครัฐเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับประเทศ คือ คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอ.นตผ.) เป็นผู้ขับเคลื่อน และมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน เป็นผู้รับผิดชอบหลักส่งเสริมการดำเนินงาน OTOP จนถึงปัจจุบัน โดยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ สนับสนุนส่งเสริมยกระดับผลิตภัณฑ์ และพัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลายเพื่อให้ขายได้ มุ่งปรับตัวสู่การค้าแบบสากล ทำให้ผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถแข่งขันได้ ต้องออกไปขายสินค้าตามที่ต่าง ๆ ไม่มีความสุข รายได้ไปตกอยู่แก่ผู้ประกอบการคนเดียว ไม่กระจายถึงประชาชนกลุ่มใหญ่ในชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานราก ไม่ประสบผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร กอปรกับรายได้จากการท่องเที่ยวที่เป็นกระแสหลักของประเทศ ส่วนใหญ่ตกไปอยู่ใน

กลุ่มทุนเอกชน เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ห้างร้านใหญ่ ๆ กลุ่มทัวร์ไม่ลงไปถึงฐานรากเช่นเดียวกัน ดังนั้นจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนผ่านยุคการผลักดันขายสินค้า OTOP ออกจากชุมชนเพียงด้านเดียว สู่การเพิ่มช่องทางสร้างรายได้ตามความต้องการ (Demand Driven Local Economy) โดยการขายสินค้าอยู่ในชุมชนที่มาจากการท่องเที่ยว โดยใช้เสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์ แปลงเป็นรายได้ ทั้งนี้ครอบครัวและลูกหลานยังอยู่ร่วมกัน ไม่ต้องแข่งขันนำผลิตภัณฑ์ออกไปขายนอกชุมชน เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี ชวนกันคิด ชวนกันทำ ผลิตสินค้าและบริการ รวมทั้งมีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระดับชุมชนที่มีเสน่ห์ดึงดูด และมีคุณค่าเพียงพอให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนและใช้จ่ายเงินในทุกกิจกรรมของชุมชน ซึ่งรายได้จะกระจายอยู่กับคนในชุมชน ทุกคนมีความสุข เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (Strength with in) และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง

ภาพที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบแนวคิดการพัฒนา OTOP รูปแบบเดิมและ และ OTOP ยุคใหม่

ที่มา: กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2561 (Ministry of Interior, Department of Community Development, 2018)

คลองมหาสวัสดิ์เป็นคลองประวัติศาสตร์ที่มีจุดเด่นในความเป็นอัตลักษณ์ของวิถีชีวิตชุมชนชาวเกษตร จุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวคลองมหาสวัสดิ์ การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรล่องเรือคลองมหาสวัสดิ์ เริ่มต้น พ.ศ.2540 โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร พัฒนาพื้นที่ทางการเกษตรทั่วประเทศ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และพบว่าสวนผลไม้ริมคลองมหาสวัสดิ์มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ ผนวกวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำ จึงได้ร่วมกันให้ความรู้การจัดการการท่องเที่ยวแก่ชาวสวน และผู้นำชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวล่องเรือชมสวนคลองมหาสวัสดิ์ โดยได้เปิดบริการท่องเที่ยวเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2543 ชุมชนแห่งนี้ได้รับรางวัลชุมชนดีเด่นทางด้านการท่องเที่ยว รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยในปี 2550 และได้รับการคัดเลือกจากกรมส่งเสริมการเกษตรให้อยู่ใน “50 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องชม” ประจำปีงบประมาณ 2561 ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นหากมีถอดบทเรียนความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคลองมหาสวัสดิ์ สู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี และสร้างแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์จะสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนการตลาด และการพัฒนากลยุทธ์ในการให้บริการ เพื่อให้สอดรับกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวในอนาคต เพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคลองมหาสวัสดิ์ สู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

นิยามศัพท์

1) ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี หมายถึง การพัฒนา OTOP รูปแบบใหม่ ที่เน้นการสร้างรายได้จากความต้องการของชุมชน เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคง ให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ เกิดการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าสู่ท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชาวบ้านสามารถขายสินค้าได้ภายในชุมชน โดยไม่ต้องวิ่งหาตลาดเหมือนในอดีต

2) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรม โดยอาจให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิตวัฒนธรรมประเพณี

3) แนวทางการพัฒนา หมายถึง การกำหนดแบบแผนในการดำเนินการท่องเที่ยวให้ดีขึ้น โดยมีแบบแผนในการดำเนินการพัฒนา

ระเบียบวิธีการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม คือ 1) สมาชิกของกลุ่มหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการท่องเที่ยวของชุมชน

คลองมหาสวัสดิ์ จำนวน 8 คน และ 2) เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน จำนวน 6 คน โดยคณะผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเอกสารเผยแพร่และคู่มือการบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จากกรมพัฒนาชุมชน มาประกอบการวิจัยด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์ (observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีการตั้งแนวคำถามหลักไว้ก่อนล่วงหน้าเป็นแบบกว้าง ๆ เพื่อให้มีจุดยืน และประเด็นที่ต้องสัมภาษณ์ ใช้ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด ไม่มีการกำหนดหรือเรียงลำดับหัวข้อคำถาม แต่เป็นการสนทนาแบบธรรมชาติ และไม่สร้างความอึดอัดแก่ผู้ถูกซักถาม

การตรวจสอบข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Credibility) โดยผู้วิจัยได้บันทึกเสียงการสัมภาษณ์ตลอดการรวบรวมข้อมูล และมีการใช้คำพูดของผู้ให้ข้อมูลเพื่อยืนยันความจริง และความชัดเจนในทุกประเด็นของการวิเคราะห์และการรายงานผล การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ซึ่งผู้วิจัยใช้การตรวจสอบบุคคล โดยนำข้อมูลที่ได้จากภาคสนามมาวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างบุคคลที่ให้ข้อมูล ว่าถ้าเปลี่ยนแปลงบุคคลที่ให้ข้อมูลแล้วข้อมูลที่ได้จะเหมือนกันหรือไม่ การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ กัน ด้วยวิธีการสนทนา การสอบถาม การสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลจากเอกสาร แล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบยืนยันกัน และการยืนยันผล (Confirm Ability) โดยผู้วิจัยตรวจสอบความตรงของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ด้วยการนำข้อสรุปเสนอต่อชุมชน เพื่อขอความคิดเห็นและการยืนยันผล (Chantarawanit, 2005; Denzin and Lincoln, 2000; Stake, 2010)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาประเด็นที่มีความเหมือนกันหรือต่างกัน หลังจากนั้นเชื่อมโยงข้อมูลให้มีลักษณะเป็นแนวคิดสรุปเชิงนามธรรม โดยนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยเรียงตามข้อคำถาม

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. การถอดบทเรียนความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคลองมหาสวัสดิ์สู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม สรุปได้ว่าความสำเร็จในการจัดการ

ท่องเที่ยวเชิงเกษตรคลองมหาสวัสดิ์ สู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีนั้น ชุมชนได้นำนวัตกรรมมาพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP มีการจัดกิจกรรมและผลิตสินค้าต่าง ๆ ด้วยการนำทรัพยากรและวิถีชีวิตที่มีอยู่เดิมมาสร้างสรรค์เป็นประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว และก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น เนื่องจากอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่ คือ อาชีพเกษตรกรรม การทำสวน ทำไร่ ไถนา ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพเสริมและสามารถหารายได้เพิ่มจากธุรกิจท่องเที่ยว โดยผู้ประกอบการในพื้นที่ได้จ้างคนงานในชุมชนเกือบทั้งหมด และมีการส่งเสริมให้เยาวชนทำงานในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ หรือช่วงปิดเทอม เพื่อหารายได้พิเศษโดยเป็นไกด์นำเที่ยว อีกทั้งผู้ประกอบการยังเปิดพื้นที่ให้เฉพาะประชาชนในพื้นที่ได้นำของมาขาย โดยเก็บค่าเช่าแผงขายของแต่ละร้านค้าในราคาที่ถูก ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น ลดปัญหาสังคม และประชาชนในพื้นที่มีความสุข ดังคำสัมภาษณ์

...“มหาสวัสดิ์ เกิดจากแนวคิดการนำวิถีชีวิตของเกษตรกรที่ทำอยู่เป็นกิจวัตรมาผสานกับทุนธรรมชาติที่มีอยู่ คือ ทรัพยากรด้านการเกษตร การทำสวน ทำไร่ ไถนา ที่พ่อแม่ปู่ย่าตายาย ทำสืบเนื่องมาจนถึงรุ่นลูกหลานมาผสมผสานกับสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่ ชุมชนบ้านศาลาดิน เป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชน วิถีชีวิตชาวบ้านสมัยก่อนจนถึงปัจจุบันมีการทำปุ๋ยชีวภาพ การทำขนมข้าวตัง ไข่เค็มเสริมไอโอดีน เห็ดหอมเห็ดนางฟ้า และของฝากอีกมากมายที่เป็นสินค้าโอท็อปอีกด้วย”....(people, interviewed on April 21, 2019)

...“การมีส่วนร่วมของคนที่นี่ก็คือการจ้างงาน ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ เป็นแหล่งกำเนิดอาชีพให้กับคนในท้องถิ่น ชาวบ้านก็ได้รับประโยชน์เศรษฐกิจที่นี่ก็ดีขึ้น พวกชาวบ้านเองก็มีความสุข”....(government officials, interviewed on April 21, 2019)

...“การท่องเที่ยวชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น เกิดกระจายรายได้เพราะอย่างน้อย ๆ คนในท้องถิ่นตรงนั้นเขามีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งจากนักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวและคนในท้องถิ่นได้มาขายของ”.... (people, interviewed on April 21, 2019)

จากการลงพื้นที่ คณะผู้วิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรคลองมหาสวัสดิ์ แบ่งเป็น 5 จุด ดังนี้

1. บ้านศาลาดิน เปรียบเสมือนศูนย์กลางที่รวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาแบบพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งมุ่งเน้นในเรื่องการสร้างรายได้ การแก้ปัญหา และการอนุรักษ์ธรรมชาติภายในชุมชน มีการสาธิตการทำข้าวตัง การให้ความรู้ในการนำผักตบชวาที่ก่อปัญหาแก่เส้นทางสัญจรมาทำเป็นปุ๋ย การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการน้ำในชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถเป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่นมาศึกษาได้ด้วย ดังภาพที่ 2 และ 3

ภาพที่ 2 และ 3 ชุมชนบ้านศาลาดิน

2. นาบัวลุงแจ่ม นาบัวเป็นอาชีพที่ทำกันมานานแล้วและจุดเด่นของกิจกรรมนี้ คือ นักท่องเที่ยวสามารถทดลองเก็บบัวด้วยตัวเอง และนอกจากจะได้เห็นบรรยากาศอันงดงามแล้ว ยังจะได้ความรู้เกี่ยวกับกรรมวิธีการทำนาบัว ควบคู่กันไปด้วย เพราะว่าคนที่คอยดูแลนักท่องเที่ยวจะเป็นผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์โดยตรงกับอาชีพ และวิถีชีวิตของคนที่นี่ ดังภาพที่ 4 และ 5

ภาพที่ 4 และ 5 นาบัวลุงแจ่ม

3. บ้านฟักข้าวขนิษฐา มีความโดดเด่นในการจัดบรรยากาศที่ร่มรื่น รับฟังการแหล่ฟักข้าวจากเจ้าของบ้าน การเตรียมน้ำฟักข้าวไว้เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองดื่มโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังมีการให้ความรู้ในการปลูกฟักข้าว สาธิตและขายผลิตภัณฑ์จากฟักข้าวแก่นักท่องเที่ยว เช่น การทำน้ำฟักข้าว การทำน้ำเย็นตาโฟฟักข้าว และผลิตภัณฑ์แปรรูปต่าง ๆ จากน้ำฟักข้าว อาทิ สบู่ล้างหน้า และโลชั่นทาผิว เป็นต้น บ้านฟักข้าวแห่งนี้พร้อมที่จะแบ่งปันความรู้ และประสบการณ์ให้แก่ทุกคนที่สนใจหรืออยากนำไปลองทำที่บ้าน ดังภาพที่ 6 และ 7

4. สวนผลไม้ลุงบุญเลิศ (ป้าแจ๋ว) สวนแห่งนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สำคัญของชุมชน มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้การทำสวนผลไม้แบบเกษตรผสมผสาน ไปพร้อม ๆ กับให้นักท่องเที่ยวได้ชิมผลไม้สด ๆ ตามฤดูกาลจากสวน เช่น กระท้อน ขนุน มะม่วง มะพร้าว ส้มโอ เป็นต้น ทั้งยังมีกิจกรรมนั่ง รถอีแต๋นชมสวนที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่สนุกสนานและความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว มีการสาธิตการทำอาหารพื้นบ้านที่หาทานได้ยาก เช่น ขาหมูต้มยำใบมะดัน และขายผลิตภัณฑ์ของฝากต่าง ๆ ซึ่งมีการคิดและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น กล้วยหอมทอด 7 รส ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกล้วยหอมที่ขายดีของกลุ่มแม่บ้านวิสาหกิจชุมชน และเมี่ยงคำดอกบัวหลวงที่ใช้บัวจากนาบัวปลูกแบบอินทรีย์ปลอดสารพิษ ดังภาพที่ 8 และ 9

ภาพที่ 6 และ 7 บ้านฟักข้าวขนิษฐา

ภาพที่ 8 **และ** 9 สวนผลไม้ลุงบุญเลิศ (ป้าแจ๋ว)

5. ฟาร์มกล้วยไม้คุณสร้อย เป็นฟาร์มกล้วยไม้ที่รวบรวมกล้วยไม้มากมายหลายพันธุ์ ภายในจัดบรรยากาศเป็นฟาร์มเปิดให้นักท่องเที่ยวได้ชมและถ่ายรูปในสวนกล้วยไม้ได้อย่างอิสระ และสามารถติดต่อซื้อกลับบ้านในราคาไม่แพง นักท่องเที่ยวนิยมแวะเวียนมาเยี่ยมชมหรือศึกษาวิธีการปลูกกล้วยไม้ การขยายพันธุ์ด้วยวิธีต่าง ๆ และการดูแลกล้วยไม้ เป็นต้น โดยเจ้าของฟาร์มที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านนำให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวด้วยตัวเอง ดังภาพที่ 10 และ 11

ภาพที่ 10 **และ** 11 สวนผลไม้ลุงบุญเลิศ (ป้าแจ๋ว)

2. แนวทางการพัฒนาสู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี สรุปได้ 5 แนวทาง คือ

การพัฒนาตามหลักการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ สามารถนำแนวทางดังกล่าว ไปใช้ในการวางแผนการตลาด และการพัฒนากลยุทธ์ในการให้บริการเพื่อให้สอดรับกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวในอนาคต เพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การพัฒนาตามหลักการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยการค้นหาอัตลักษณ์ชุมชนนำเสนอเสน่ห์ชุมชน เน้นให้มีการสร้างตลาดที่ชุมชนเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามา และพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ OTOP ให้พร้อมขายและสร้างรายได้เพิ่มขึ้น

2.2 การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ควรจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ มีการตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์สำหรับล่องเรือ ตรวจสอบความพร้อมของกล้องวงจรปิดภายในพื้นที่ว่าสามารถใช้งานได้ทุกตัว ในส่วนของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในพื้นที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาดูแล และควรปรับปรุงถนนที่เป็นหลุมเป็นบ่อเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ และเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว

2.3 การพัฒนาบุคลากร ควรมีการอบรมให้ความรู้พนักงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องของการให้บริการด้านต่าง ๆ ความรู้เรื่องความปลอดภัย ความรู้ด้านการท่องเที่ยว และควรร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมเยาวชนในท้องถิ่นให้เป็นมัคคุเทศก์

2.4 การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว ควรนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาเพื่อส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ และแอพพลิเคชั่น เป็นต้น ผู้ประกอบการ ในพื้นที่ควรพัฒนาหน้าเว็บไซต์ของตนเองให้ใช้งานง่ายและน่าดึงดูดมากขึ้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนส่งเสริมการตลาดทางการท่องเที่ยวของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

2.5 การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ให้แก่ผู้นำชุมชน ชาวบ้านในท้องถิ่นและเยาวชน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้พวกเขาได้มีส่วนร่วม อีกทั้งยังก่อให้เกิดความสามัคคีและความเข้มแข็งในชุมชนที่จะเป็นตัวช่วยขับเคลื่อนเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การถอดบทเรียนความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคลองมหาสวัสดิ์สู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคลองมหาสวัสดิ์ สู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว

OTOP นวัตวิถี พบว่าชุมชนคลองมหาสวัสดิ์มีความพร้อมด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านเป้าหมายตามหลักการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี และด้านศักยภาพของชุมชน โดยความพร้อมด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว พบว่าชุมชนคลองมหาสวัสดิ์เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ถึงวิถีชุมชนแห่งคลองมหาสวัสดิ์ ที่สามารถเที่ยวได้ตลอดทั้งปี การเดินทางง่าย ๆ และไม่ไกลจากกรุงเทพฯ เป็นชุมชนที่นำเอาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมชุมชน มาสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้จุดเด่นความเป็นเส้นทางสัญจรทางน้ำตั้งแต่ครั้งโบราณมาเป็นจุดเชื่อมโยง นอกจากนี้ยังมีตลาดน้ำคลองมหาสวัสดิ์ บ้านศาลาดิน หรือตลาดน้ำประชารัฐ ซึ่งเป็นแหล่งรวมสินค้าเกษตร สินค้าโอทอป และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับวิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์ (Bunyaphak, 1986) ที่เสนอหลักเกณฑ์การพิจารณาและการกำหนดศักยภาพ หรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวว่าประกอบด้วย คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิต ความสะดวกในการเข้าถึง

ความพร้อมด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว พบว่าชุมชนคลองมหาสวัสดิ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมานานนับสิบปีแล้ว มีทั้งนาบัว สวนส้มโอ สวนกล้วยไม้ และล่องเรือชมวิถีชีวิตริมคลองมหาสวัสดิ์ และทางองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ได้ขยายต่อยอดเปิดตลาดน้ำ บริการนักท่องเที่ยว มีการจำหน่ายสินค้าชุมชน พืชผัก ผลไม้จากสวน สินค้าทางการเกษตร สินค้า OTOP ของที่ระลึก อาหาร เครื่องดื่ม และของดีตำบลมหาสวัสดิ์ซึ่งสอดคล้องกับบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (Chittangwattana, 2005) ที่อธิบายถึงสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้อยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้ว เกิดความประทับใจ อาจเป็นสิ่งที่ทำให้ความรู้และความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว อาทิเช่น วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปกรรม งานเทศกาลหรืองานประเพณี การละเล่นพื้นเมืองหรือพื้นบ้าน พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน การประกอบอาชีพ ศูนย์วัฒนธรรม การทำนาทำไร่ เป็นต้น

ความพร้อมด้านเป้าหมายตามหลักการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี พบว่าการท่องเที่ยวชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น เนื่องจากอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่ คือ อาชีพเกษตรกรรม การทำสวน ทำไร่ ไถนา ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพเสริมและหารายได้เพิ่มเติมจากธุรกิจท่องเที่ยว ผู้ประกอบการในพื้นที่ได้มีการจ้างงานคนในชุมชน มีการส่งเสริมให้เยาวชนทำงานในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ หรือช่วงปิดเทอม เพื่อหารายได้พิเศษเป็นไกด์นำเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (Ministry of Interior, Department of Community Development, 2018) ที่อธิบายว่าโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เกิดจากความตั้งใจของกรมพัฒนาชุมชนที่จะดึงเสน่ห์แห่งภูมิปัญญาวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์

มาแปลงเป็นเม็ดเงิน เกิดการกระจายรายได้ภายในชุมชน สร้างชุมชนที่เข้มแข็ง โดยลูกหลานไม่ต้องลำบากออกไปหางานนอกบ้าน ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ความพร้อมด้านศักยภาพของชุมชน พบว่าชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ มีศักยภาพและความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ด้วยสภาพทางธรรมชาติที่มีความงดงาม เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ การนำเอาวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมชุมชนมาสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้จุดเด่นความเป็นเส้นทางสัญจรทางน้ำ ตั้งแต่ครั้งโบราณมาเป็นจุดเชื่อมโยง สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของ วิภา ศรีระทุ (Srirath, 2008) ที่ระบุว่าต้องครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ คือ การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์เป็นต้น ด้านการจัดการ คือ ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ ด้านกิจกรรม และกระบวนการ คือ การพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาว่า องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้าง และประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจ หรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

2. แนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์

จากการการถอดบทเรียนความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคลองมหาสวัสดิ์สู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นำไปสู่การสร้างแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ สรุปได้ 5 แนวทาง ประกอบด้วย การพัฒนาตามหลักการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว และการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัยสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (Ministry of Interior,Department of Local Administration, 2007) ที่อธิบายถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยว ว่ามีหลักการดำเนินการที่สำคัญ 5 ประการ คือ การเร่งพัฒนา บูรณะ ฟื้นฟูมรดกและสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม ทั้งในเขตเมืองและนอกเมืองเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่ สร้างแหล่งจับจ่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยว โดยส่งเสริมบทบาทเอกชนร่วมกับชุมชนในการรักษาแหล่งท่องเที่ยว และวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพเดิมอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งในรูปแบบการ

จัดสหกรณ์การท่องเที่ยวและการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว การเพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัย และป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว รวมทั้งเร่งรัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง การเร่งฟื้นฟูความร่วมมือกับท้องถิ่นอื่น ๆ โดยรอบ ทั้งด้านการตลาด การลงทุน และการขจัดอุปสรรคในการท่องเที่ยว และการบริหารการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก โดยสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับธุรกิจชุมชน ตลอดจนพัฒนาคุณภาพการบริการการท่องเที่ยว รวมทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของท้องถิ่นในรูปแบบที่หลากหลาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญศรี ฉิรินัง (Chirinang, 2015) ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว จังหวัดกาญจนบุรี จากการพิจารณาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี สามารถกำหนดแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี ได้ 6 แนวทาง ได้แก่ การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวก แนวทางอนุรักษ์และคงสภาพความดั้งเดิมของวัดศูนย์ปฏิบัติธรรมโบราณสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว การส่งเสริมการผลิตสินค้าในชุมชนท้องถิ่น การจัดกลุ่มนักท่องเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และกำหนดให้มีมาตรการป้องกันและรักษาสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน และการสนับสนุนเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจร่วมกันของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยบางประการ ในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐ ควรมีการวางแผนร่วมกับผู้ประกอบการและผู้นำชุมชนในการกำหนดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว โดยมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมชุมชน มาสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้จุดเด่นความเป็นเส้นทางสัญจรทางน้ำตั้งแต่ครั้งโบราณมาเป็นจุดเชื่อมโยง

2. หน่วยงานภาครัฐและโรงเรียนในพื้นที่ตำบลมหาสวัสดิ์ ควรร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้แก่ชาวบ้าน นักเรียน รวมทั้งนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลมหาสวัสดิ์ เช่น การเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกร การเรียนรู้ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการเรียนรู้วิถีชุมชน เป็นต้น

3. ควรมีการฟื้นฟูสภาพภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนและมีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ควรมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการบริการ และ

สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว โดยหน่วยงานภาครัฐ และมีการปรับปรุงให้มีความพร้อมในการใช้งาน เช่น ระบบไฟฟ้าแสงสว่างริมทาง สภาพถนนสาธารณะ โดยเฉพาะการจัดทำป้ายบอกทิศทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน และทำให้การเข้าถึงทำได้ง่าย

4. หน่วยงานภาครัฐควรช่วยในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย และสามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้ เช่น การจัดกิจกรรมในชุมชน การสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว การจัดทำคู่มือแนะนำการท่องเที่ยว ที่พักแรม ของดีของชุมชนมหาสวัสดิ์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต เพื่อให้ชุมชนมหาสวัสดิ์เป็นที่รู้จักสำหรับนักท่องเที่ยวและควรมีการศึกษากลุ่มตลาดเป้าหมายที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อชุมชนมหาสวัสดิ์ มีนักท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีการเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

5. ผู้ประกอบการควรพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการต้อนรับนักท่องเที่ยว และรักษามาตรฐานในการบริการให้เป็นจุดเด่นของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่มีการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมและศึกษาหาความรู้ในด้านการเกษตร

6. ผู้ประกอบการควรมีการพัฒนาการแปรรูปผลไม้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถหาซื้อได้ตลอดช่วงเวลาในการท่องเที่ยว เช่น การอบแห้ง การดอง การแช่อิ่มโดยเฉพาะมะม่วงที่มีการเก็บเกี่ยวเป็นฤดูกาล และควรมีการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในด้านการพัฒนาสินค้าของที่ระลึกให้เป็นของดีของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาหาองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนโดยชุมชน โดยทำการเปรียบเทียบความคิดเห็น ระหว่างนักวิชาการ สมาชิกกลุ่มที่มีการดำเนินการท่องเที่ยวในชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ควรศึกษาวิจัย หรือดำเนินการสำรวจความนิยมและความสนใจของนักท่องเที่ยวหรือประชาชนทั่วไปที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม เพื่อนำผลการวิจัยมากำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ อีกทั้งนำผลการวิจัยมาใช้ ในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว

3. ควรศึกษาบทบาทของประชาชน ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อจะได้ทราบว่าควรมีบทบาทอย่างไรในการเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และการบริการการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณโดยวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2562

REFFERENCES

Bunyaphak, W. (1986). Impact of Tourism Industry on Cultural Heritage. **Tourism Journal**, 4 (4), 31-38. (in Thai)

Chantarawanit, S. (2005). **Qualitative research methods**. (13th edition). Bangkok: The Publisher of Chulalongkorn University. (in Thai)

Chirinang, P. (2015). Guidelines to Develop the Tourism Potential of Kanchanaburi.**Western University Research journal of Humanities and Social Sciences**, 1 (1), 1-14. (in Thai)

Chittangwattana, B. (2005). **Sustainable Tourism Development**. Bangkok: Press and design. (in Thai)

Denzin, K. & Lincoln, S., (2000). **Handbook of Qualitative Research**. (2nd ed.). London: Sage Publications.

Government Officials, (2019). interviewed on April 21, 2019. (in Thai)

Ministry of Interior, Department of Local Administration. (2007). **Tourism Promotion Standards**. Retrived April 28, 2019, from http//www.thailocaladmin.go.th:15030/e_book / eb1. (in Thai)

Ministry of Interior, Department of Community Development. (2018). **Guide for Managing Community Tourism Project OTOP Novawithi**. Retrived April 28, 2019, from http// www.oic.go.th/ PDF. (in Thai)

People, (2019). interviewed on April 21, 2019. (in Thai)

Srirath, W. (2008). **The potential of Ecotourism in Khao Kho District. Phetchaboon**. Thesis for Master degree of Science in Tourism Planning and Management for Ecotourism, Srinakharinwirot University. (in Thai)

Stake, E., (2010) **Qualitative Research: Studying How Things Work**. New York, NY: Guilford Press.

Research Article

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษา เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON STEAM EDUCATION TO ENHANCE PROBLEM SOLVING THINKING OF YOUNG CHILDREN

พัชราภรณ์ พุทธิกุล[1*] ชุลีกร เลิศประเสริฐ[2] รจกร จันทรเจริญ[3] กจิตตา ชินพิทักษ์วัฒนา[4] และ ภาวิกา แก้วมาตย์[5]

Patcharaporn Puttikul[1*], Chuleekorn Lertprasert[2], Rochakorn Chancharoen[3], Kajitta Chinpitakwattana[4] and Phawika Kaewmat[5]

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย[1*, 2, 3, 4]

ศูนย์สาธิตการบริบาลและพัฒนาเด็กปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย[5]

Early Childhood Department, College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand[1*, 2, 3, 4]

Early Childhood Development Demonstration Center, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand[5]

pickaeak2548@hotmail.com[1*]

Received: 2020-02-06

Revised: 2020-02-29

Accepted: 2020-03-02

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย และ 2) ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กปฐมวัย อายุ 2-5 ปี ศูนย์สาธิตการบริบาลและพัฒนาเด็กปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 54 คน กลุ่มตัวอย่างของครูที่ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน คือ ครูศูนย์สาธิตการบริบาลและพัฒนาเด็กปฐมวัย จำนวน 8 คน และ นักศึกษาชั้นปีที่ 5 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย และแบบประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ

การทดสอบค่าที ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) รูปแบบการเรียนการสอน มี 5 ส่วน ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) สาระการเรียนรู้ (4) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน จำนวน 5 ขั้น ได้แก่ กำหนดปัญหา ค้นคว้าข้อมูล ออกแบบ และสร้างสรรค์ชิ้นงาน ประเมินผล และนำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ (5) การประเมินผลการเรียนการสอน 2) ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอน พบว่า คะแนนเฉลี่ยการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูและนักศึกษาผู้ใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน แนวคิดสตีมศึกษา การคิดแก้ปัญหา เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

The objectives of this study were to 1) develop an instructional model based on STEAM education to enhance problem solving thinking of young children and 2) study the results of using instructional model. The samples of this research were 54 young children of 2-5 years old from Phanakorn Rajabhat University Child Center, 8 kindergarten teachers of Phanakorn Rajabhat University Child Center and 30 student teachers. Instruments for data collection were a problem-solving thinking assessment and teacher satisfaction assessment forms. Arithmetic mean, Standard deviation, and t-test were applied to analyze the results of the study. The research findings were as follows: 1) The instructional model based on STEAM education to enhance problem solving thinking of young children consisted of 5 main elements (1) principles of the developed instructional model (2) objectives of the developed instructional model (3)contents (4) five steps of the instructional model including identify a problem, collect data, design and develop, test and evaluate, and present and share and (5) evaluation of the process. 2) The result from model testing revealed that the average scores on problem solving thinking of the young children after the experiment were higher than before with statistically significant differences at .05. The satisfaction of teachers and students who used an environmental education instructional model were found at the highest level.

Keywords: instructional model, STEAM education, problem solving thinking, young children

บทนำ

กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของพลเมืองที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยทักษะที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็ก มีความรู้ ความสามารถและทักษะจำเป็น อันเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชาควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของผู้เรียน โดยครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ดังนี้ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ และทักษะการคิด (Sawai Fakkao, 2018)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดหลักการในการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยเน้นการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ มีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัย จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็ก เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยบูรณาการทั้งกิจกรรม ทักษะ และสาระการเรียนรู้ และให้ความสำคัญในการพัฒนาการคิด โดยได้ระบุไว้ในมาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ที่ 10.3 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจอีกด้วย (Ministry of Education, 2017) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์อีกทั้งยังเป็นทักษะสำคัญในการเรียนรู้ที่ควรเริ่มพัฒนาตั้งแต่ระดับปฐมวัย

การจัดการศึกษาที่กำลังเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 คือ การเรียนรู้แบบ “STEM Education” หรือ “สะเต็มศึกษา” ซึ่งเกิดจากการนำศาสตร์ทั้ง 4 มาบูรณาการการเรียนรู้เข้าด้วยกัน ได้แก่ S หมายถึง Science หรือวิทยาศาสตร์ T หมายถึง Technology หรือเทคโนโลยี E หมายถึง Engineering หรือวิศวกรรม M หมายถึง Mathematics หรือคณิตศาสตร์ ซึ่งทักษะทั้ง 4 ด้านนี้เป็นทักษะที่จำเป็นต่อมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต เพราะเด็กได้เรียนรู้ด้วยการลงมือทดลองปฏิบัติและเน้นการคิดเพื่อสร้างสรรค์และแก้ปัญหาต่าง ๆ STEM Education เป็นการสอนที่ควรจะเริ่มสอนเด็กตั้งแต่ระดับอนุบาล เพื่อให้เด็กชอบ สนุกที่จะเรียนรู้ และมีพื้นฐานในการแก้ปัญหา เรียนรู้ที่จะคิดอย่างมีระบบตั้งแต่เล็ก ๆ เมื่อเติบโตขึ้นจะได้มีความสามารถในการแก้ปัญหา

ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาของโลกและพัฒนาการทางเทคโนโลยี การสอน STEM ตั้งแต่เด็กยังเล็กจะช่วยสร้างทัศนคติที่ดีในวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาคณิตศาสตร์ ต่อมาในประเทศเกาหลีใต้ได้มีการพัฒนาการสอน STEM ร่วมกับวิชาอื่นๆทางด้านภาษาศิลปะสังคมและจริยธรรม (A: Arts) จึงพัฒนามาเป็น “STEAM Education” หรือ “สตีมศึกษา” ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในระดับปฐมวัย เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความรู้และทักษะต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะการคิดแก้ปัญหา เนื่องจากการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาเป็นการคิดที่ต้องใช้เหตุผลผนวกกับความรู้และประสบการณ์ในการหาแนวทางและลงมือแก้ปัญหา ซึ่งการคิดแก้ปัญหามีความสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ (Itsarasens Na Ayuthaya, 2016) ดังนั้น การนำแนวคิดสตีมศึกษามาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัยจะช่วยส่งเสริมการคิดให้เด็กทั้งการคิดแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากในแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้นั้นเน้นให้เด็กคิดและลงมือทำด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น เมื่อพบปัญหาและอุปสรรคเด็กได้ลองผิดลองถูกและสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้เมื่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการศิลปะศาสตร์ไปด้วยนั้นจะทำให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุข เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย

ความสำคัญดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีทักษะในการเรียนรู้และการคิดแก้ปัญหา สามารถต่อยอดการเรียนรู้ได้อย่างไม่สิ้นสุด อีกทั้งยังได้รูปแบบการสอนสตีมศึกษาสำหรับครูที่สอนในระดับปฐมวัยโดยเริ่มวิจัยและพัฒนาจากการจัดการเรียนรู้ในสภาพจริง ณ ศูนย์สาธิตการบริบาลและพัฒนาเด็กปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และต่อยอดไปสู่การจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และเป็นต้นแบบให้บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กอนุบาล
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กอนุบาล

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย นำไปใช้การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะของนักศึกษาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย อีกทั้งเผยแพร่องค์ความรู้ให้บุคคลากรทางการศึกษาปฐมวัย
2. ครูศูนย์สาธิตการบริบาลและพัฒนาเด็กปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร นำไปออกแบบและจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
3. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 5 นำไปใช้ในการจัดประสบการณ์

การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนที่ฝึกปฏิบัติการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ตัวแปรที่ศึกษา

1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

1) การคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

2) ความพึงพอใจของครูและนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) เด็กอนุบาลอายุระหว่าง 2 - 5 ปี ศูนย์สาธิตการบริบาลและพัฒนาเด็กปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 54 คน

2) ครูศูนย์สาธิตการบริบาลและพัฒนาเด็กปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 8 คน

3) นักศึกษาชั้นปีที่ 5 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 62 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้ (1) เป็นนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และยินดีให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสตีมศึกษา และ (2) เป็นนักศึกษาที่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย และมีความยินดีเข้าร่วมวิจัย

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย เนื้อหาสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มและสตีมศึกษา การคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

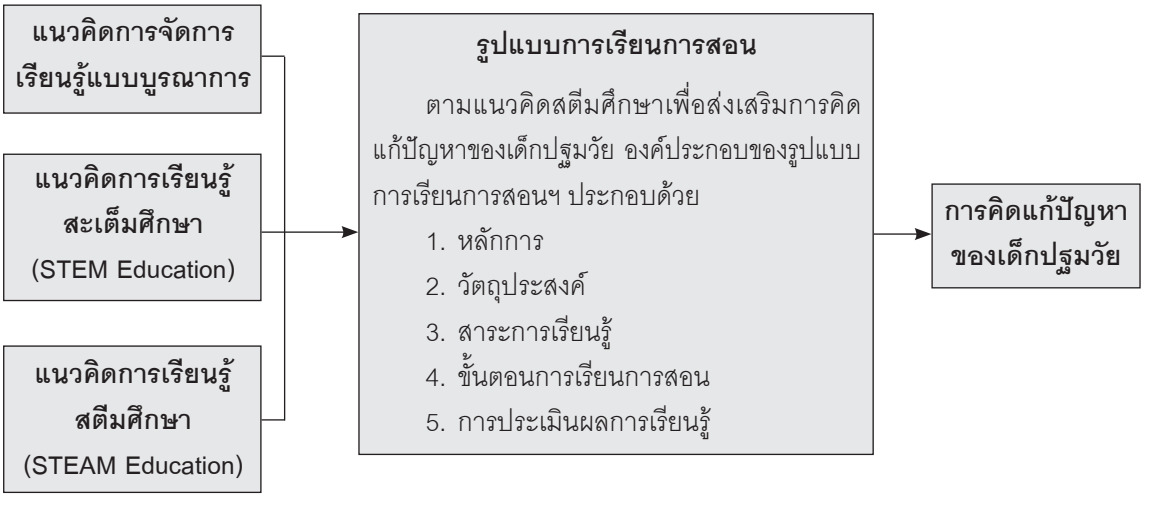
ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ใช้ระยะเวลา 16 สัปดาห์

ระยะที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนใช้ระยะเวลา 5 สัปดาห์ โดยครูผู้สอนนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของทุกวัน วันละประมาณ 60 นาที และศึกษาความพึงพอใจของครูผู้ใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ

ระยะที่ 3 การขยายผลการวิจัย โดยให้นักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนใช้ระยะเวลา 4 สัปดาห์ และศึกษาความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในศูนย์สาธิตการบริบาลและพัฒนาเด็กปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครและศึกษาความพึงพอใจ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยและพัฒนา โดยมีกระบวนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 3 การขยายผลการวิจัยโดยนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย และศึกษาความพึงพอใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบประเมินการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

แบบประเมินการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย พฤติกรรมบ่งชี้การคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยรายด้านประกอบด้วย 3 ด้าน คือ การระบุปัญหา การระบุสาเหตุของปัญหา และการบอกแนวทางการแก้ปัญหา ซึ่งมีสถานการณ์ประกอบรูปภาพ เพื่อประเมินการคิดเกี่ยวประเด็นปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา ทั้งปัญหาที่เกี่ยวกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวเด็ก และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก 6 เหตุการณ์ เหตุการณ์ละ 3 ประเด็น รวมจำนวน 18 ข้อ ซึ่งในแต่ละข้อมีคะแนน 3 ระดับ

2. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

แบบประเมินใช้เพื่อสอบถามความพึงพอใจของครูปฐมวัยและนักศึกษาหลังจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. เอกสารประกอบรูปแบบการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษา ประกอบด้วย

1) คู่มือรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยสาระสำคัญ 6 ประการ ดังนี้ (1) แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอน (2) หลักการเรียนรู้ของรูปแบบการเรียนการสอน (3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน (4) ขั้นตอนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอน (5) เนื้อหา และ (6) การประเมินผล

2) แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสตีมศึกษา ประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้ (1) ชื่อหน่วยการจัดประสบการณ์ (2) จุดประสงค์ (3) สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย ประสบการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้ (4) กิจกรรมการเรียนรู้ (5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ (6) การประเมินผล

คุณภาพของเครื่องมือแต่ละชุดมีดังนี้

ผลการพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องและความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน โดยนำคะแนนที่ได้มาคำนวณตามสูตรดัชนีความสอดคล้อง และกำหนดเกณฑ์การตัดสินความตรงเชิงเนื้อหา ผลการพิจารณามีรายละเอียด ดังนี้

1) ความเหมาะสมสอดคล้องของแบบประเมินการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย มีค่า IOC เท่ากับ 0.94 และเสนอแนะให้ปรับปรุงคำถามที่ใช้กับเด็กเพื่อให้เด็กเข้าใจได้ง่ายและตอบได้ตรงคำถามมากยิ่งขึ้น และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 ค่าอำนาจจำแนก เท่ากับ 0.3 - 0.7 และค่าความยากง่าย เท่ากับ 0.3 - 0. 6 แสดงว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

2) ความเหมาะสมสอดคล้องของแบบประเมินความพึงพอใจของครูผู้ใช้รูปแบบการเรียนการสอน มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

3) ความเหมาะสมสอดคล้องของรูปแบบการเรียนการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบ

การเรียนการสอน มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และเสนอแนะให้เพิ่มบทบาทครูและบทบาทเด็กในแต่ละขั้นตอนการเรียนการสอน

4) ความเหมาะสมสอดคล้องของแผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเรียนการสอน มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และเสนอแนะให้ปรับปรุงเนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาล และกำหนดวัตถุประสงค์ให้ครอบคลุมทั้งความรู้ การปฏิบัติ และเจตคติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสตีมศึกษา การคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย การทดลองพัฒนาการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในศูนย์สาธิตการบริบาลและพัฒนาเด็กปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยชี้แจงให้ครูกลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย และครูออกแบบการเรียนการสอน

2) ผู้วิจัยประเมินการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษา (pre-test) โดยใช้แบบประเมินการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์

3) ดำเนินการทดลองโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยเป็นเวลาทั้งสิ้น 5 สัปดาห์ โดยจัดการเรียนการสอนให้เด็กอายุ 2-5 ปีในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ของทุกวัน วันละประมาณ 60 นาที โดยครู 8 คนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สอน

4) ในระหว่างการวิจัย ผู้วิจัยร่วมสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ และจดบันทึกพฤติกรรมทั้งครูผู้สอนและเด็กปฐมวัย

5) ผู้วิจัยประเมินการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษา (post-test) โดยใช้แบบประเมินการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์

6) ประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ ใช้ระยะเวลา 1 วัน

ระยะที่ 3 การขยายผลการวิจัยโดยศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยชี้แจงให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย และนักศึกษาออกแบบการเรียนการสอน

2) ทดลองโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยเป็นเวลาทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ โดยจัดการเรียนการสอนให้เด็กอายุ 3-5 ปี ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ โดยนักศึกษา 30 คนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สอน

3) ประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ ใช้ระยะเวลา 1 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่

1.1 คะแนนการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นผลรวมจากทั้ง 18 ข้อ โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาด้วยการทดสอบค่าที (t-test dependent)

1.2 ความความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยของครูและนักศึกษาชั้นปีที่ 5 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยจดบันทึกการสังเกต สังเกตการสอนของครู และสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการคิดแก้ปัญหาที่ได้รับการส่งเสริมโดยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษา โดยนำเสนอในรูปแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย สรุปผลของการวิจัยได้ 2 ประการตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็ก

ปฐมวัย พัฒนาขึ้นอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดสะเต็มศึกษา ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีองค์ประกอบดังนี้

1) หลักการเรียนรู้ของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษา

หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย เกิดจากการนำสาระสำคัญของแนวคิดสะเต็มและสตีมศึกษา ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาวิเคราะห์ แล้วกำหนดเป็นรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษา 5 ประการ ดังนี้

(1) นำปัญหาที่อยู่รอบตัวของเด็กและความสนใจของเด็กที่มีต่อประเด็นปัญหานั้นมาใช้ในการกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และออกแบบการเรียนการสอน

(2) นำหลักฐาน องค์ความรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย มาจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และสร้างสรรค์ชิ้นงาน

(3) จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระและกระบวนการทั้ง 5 ศาสตร์ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และคณิตศาสตร์

(4) การเรียนรู้อาศัยประสบการณ์ตรงที่เด็กลงมือทำ สร้างสรรค์ชิ้นงาน แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ สร้างความคิดรวบยอดด้วยตนเอง และนำไปประยุกต์ในสถานการณ์ต่าง ๆ

(5) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มุ่งให้เกิดการแก้ปัญหาร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ออกแบบกิจกรรมทั้งในรูปแบบกิจกรรมประจำวัน หน่วยการเรียน และโครงงาน

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

3) เนื้อหา

การคัดเลือกเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยนั้น ครูควรพิจารณาโดยใช้บริบทของชุมชน สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เด็กสนใจ และนำประเด็นปัญหามาใช้กำหนดเนื้อหา และวิเคราะห์ร่วมกับสาระที่ควรเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และหน่วยการเรียนรู้ของโรงเรียน จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งเนื้อหาและกระบวนการ ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้เนื้อหาเกี่ยวกับภัยพิบัติ 5 เรื่อง ได้แก่ ภูมิศาสตร์ พายุ แผ่นดินไหว สึนามิ และภูเขาไฟ

4) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้ (1) สำรวจหรือสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจ (2) อภิปรายสรุปและปัญหาของเรื่องที่จะศึกษา และ (3) ร่วมกันระบุปัญหา กำหนดเป้าหมาย เกณฑ์ในการประเมิน และข้อจำกัด

ขั้นที่ 2 ค้นหาข้อมูล ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้ (1) สืบค้น ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหา (2) วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และ (3) เสนอแนวทางการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 3 ออกแบบและสร้างสรรค์ชิ้นงาน ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้ (1) วางแผนการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (2) ออกแบบชิ้นงานโดยการวาดภาพ (3) สร้างสรรค์ชิ้นงานตามที่ได้ออกแบบไว้ (4) ปรับปรุงชิ้นงานหรือปรับปรุงแบบ เกิดขึ้นเมื่อลงมือทำตามแบบแล้วไม่สำเร็จ เด็กสามารถออกแบบใหม่หรือปรับแบบได้ โดยครูคอยให้คำแนะนำ และ (5) ตกแต่งชิ้นงาน เป็นขั้นที่เด็กร่วมกันใช้ทักษะด้านศิลปะแบบต่าง ๆ มาใช้ในการตกแต่งชิ้นงานให้สวยงาม

ขั้นที่4ประเมินผลงานประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้ (1) ทดสอบชิ้นงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายและตามเกณฑ์ที่วางไว้หรือไม่ และ (2) ร่วมกันประเมินผล

ขั้นที่ 5 นำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้ (1) นำเสนอวิธีการสร้างสรรค์ชิ้นงานและผลการประเมินชิ้นงาน (2) แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และ (3) สรุปความคิดรวบยอด

5) การประเมินผล

การประเมินผลการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยจากจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย สามารถประเมินได้จากแบบประเมินการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

2. ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย การทดลองพัฒนาการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในศูนย์สาธิตการบริบาลและพัฒนาเด็กปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

การศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย พบว่า การคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยวิเคราะห์จากคะแนนการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นผลรวมจากทั้ง 18 ข้อ โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาด้วยการทดสอบค่าที (t-test dependent) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนเฉลี่ยการคิดแก้ปัญหาของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง (คะแนนเต็ม 36 คะแนน)

ช่วงเวลา	n	df	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนการทดลอง	52	51	21.98	4.13	38.39	.00
หลังการทดลอง	52	52	28.31	3.07		

**p<.05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยการคิดแก้ปัญหาของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการคิดแก้ปัญหา เป็นคะแนนที่ได้จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่า คะแนนการคิดแก้ปัญหาก่อนการทดลองเท่ากับ 21.98 หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาแล้วพบว่าคะแนนการคิดแก้ปัญหาเท่ากับ 28.31 ซึ่งสูงกว่าก่อนการทดลอง

การศึกษาความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนของครู พบว่า ครูปฐมวัยผู้เข้าร่วมวิจัยมีความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.69 หากพิจารณารายข้อ พบว่า ครูทุกคนเห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนเหมาะสำหรับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน การนำไปใช้ในสถานการณ์จริง และการประเมินการคิดแก้ปัญหาใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม นอกจากนี้ครูยังเห็นว่าแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอนมีความชัดเจน แสดงจุดเน้นของการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน มีความชัดเจน แสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดกับผู้เรียน ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ทั้ง 5 ขั้นมีความเหมาะสม และในส่วนของเนื้อหาแผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

3. **ผลการขยายผลการวิจัยโดยศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย**

การศึกษาความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 5 ซึ่งนำรูปแบบการสอนไปใช้ในการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา พบว่า นักศึกษาผู้เข้าร่วมวิจัยทั้ง 30 คน มีความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.68 หากพิจารณารายข้อพบว่า นักศึกษาทุกคนเห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนเหมาะสำหรับ

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน และการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 อภิปรายผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย มีจุดเด่นของรูปแบบการเรียนการสอน มี 2 ประการ ดังนี้

1) ความสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กได้ลงมือกระทำ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อาศัยประสบการณ์ตรงที่เด็กลงมือทำ สร้างสรรค์ชิ้นงาน แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ สร้างความคิดรวบยอดด้วยตนเอง และนำไปประยุกต์ในสถานการณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข อธิบายหลักการของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ไว้ว่า เน้นให้บุคคลเกิดกระบวนการคิดของตนเอง จนนำไปสู่การสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยครูไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสติปัญญาของเด็กได้ แต่ครูสามารถสร้างสถานการณ์ขัดแย้งให้เด็กเกิดภาวะไม่สมดุล เพื่อให้เด็กใช้ความพยายามในการ ปรับข้อมูลใหม่กับโครงสร้างทางสติปัญญาเดิมหรือประสบการณ์เดิมของเด็กที่มีอยู่แล้วมาสร้างเป็น ความรู้ใหม่ (Dechacupte & Yindeesuk, 2005)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มุ่งให้เกิดการแก้ปัญหาร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ออกแบบกิจกรรมทั้งในรูปแบบกิจกรรมประจำวัน หน่วยการเรียน และโครงงาน ซึ่งสอดคล้องกับ Torp and Sage (1998) ที่ระบุหลักการจัดการเรียนรู้โดยกระตุ้นให้เด็กเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจัดหลักสูตรให้เกิดการแก้ปัญหาแบบองค์รวมเพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ โดยครูฝึกให้เด็กรู้จักคิดและแนะนำ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกให้เด็กเกิดกระบวนการสืบสอบจนนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

2) ความสอดคล้องกับพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กอนุบาล

การนำปัญหาที่อยู่รอบตัวของเด็กและความสนใจของเด็กที่มีต่อประเด็นปัญหานั้นมาใช้ในการกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และออกแบบการเรียนการสอนส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย และสอดคล้องกับสาระที่ควรเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (Ministry of Education, 2017)

ตอนที่ 2 อภิปรายผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย การทดลองพัฒนาการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในศูนย์สาธิตการบริบาลและพัฒนาเด็กปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

การศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยดำเนินการโดยนำรูปแบบการเรียนการสอนไปอบรมให้ครูและครูนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย พบว่า

คะแนนเฉลี่ยการคิดแก้ปัญหาของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากในแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้นั้นเน้นให้เด็กไปคิดแก้ปัญหาและลงมือทำด้วยตนเอง อีกทั้งปัญหาหรือสถานการณ์ที่เด็กและครูร่วมกันกำหนดปัญหาล้วนเป็นเรื่องใกล้ตัวหรือเรื่องที่เด็กสนใจ จึงทำให้เด็กเห็นความสำคัญ และกระตือรือร้นในการเรียนรู้ สอดคล้องกับ วศิณีส์ อิศรเสนา ณ อยุธยา (Itsarasens Na Ayuthaya, 2016) ที่กล่าวว่าสะเต็มศึกษาช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้โลกแห่งความเป็นจริง และทักษะการแก้ปัญหาเมื่อครูนำสะเต็มศึกษาโดยใช้การออกแบบทางวิศวกรรมศาสตร์เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น มีทักษะการแก้ปัญหาการออกแบบและการวิเคราะห์ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ปิยพร ค้าสุวรรณ์ และ ชลาธิป สมาหิโต (Karsuwun & Samahito, 2015) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษามีคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนการทดลองอีกด้วย

ตอนที่ 3 อภิปรายผลการขยายผลการวิจัยโดยศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

ครูปฐมวัยผู้เข้าร่วมวิจัยมีความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในระดับมากที่สุด และนักศึกษาผู้เข้าร่วมวิจัยมีความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเป็นรูปแบบการเรียนการสอนมีขั้นตอนที่ชัดเจน และผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้ลงมือปฏิบัติและสร้างความรู้ด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้จริง ทั้งนี้เนื่องมากจากรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบครบถ้วนและในแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์และสามารถปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับ ทิศนา แขมมณี (Khemmani, 2012) ที่ได้ระบุหลักการการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพควรมีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นตัวชี้นำการกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและขั้นตอนการเรียนการสอน 2) จุดประสงค์ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอน 3) สาระและกระบวนการระบุถึงเนื้อหาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 4) กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงานระบุถึงวิธีการปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ เมื่อนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ และ 5) การวัดและประเมินผล เป็นส่วนที่ประเมินถึงประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับเด็กอนุบาลระดับชั้นอื่น และนำไปใช้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็ก

2. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสตีมศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ลงมือทำ ดังนั้นผู้สอนจึงต้องตระเตรียมแหล่งเรียนรู้และสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอื่น ๆ

2. ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดสตีมศึกษาอนุบาลระยะยาวต่อเนื่องกันจากระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษา

REFERENCES

Dechacupte, P. & Yindeesuk, P. (2005). Genaral Science Teaching. Bangkok: Academic Development Company Press. (in Thai)

Itsarasens Na Ayuthaya, W. (2016). STEM Education. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)

Karsuwun, P. & Samahito, C. (2015). The Effects of Stem Education Activity Provision for Early Childhood on Problem Solving Thinking Ability. Kasetsart Educational Review, 30(3), 175-185. (in Thai)

Khemmani, T. (2012). Teaching science: Knowledge for Organizing Effective Learning Processes. Bangkok: Chulalongkorn Press. (in Thai)

Ministry of Education. (2017). Early Childhood Curriculum B.E. 2560 (A.D. 2017). Bangkok: Aksornthai printing. (in Thai)

Sawai Fakkao. (2018). Learning management to enhance 21st century skills. Bangkok: Chandrakasem Rajabhat Universit. (in Thai)

Trop, L. & Sage, S. (1998). Problem as possibilities: Problem-based learning for K-12 education. Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.

Academic Article

รูปแบบการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

PERFORMANCE MONITORING AND EVALUATION MODEL OF RAJABHAT UNIVERSITIES

ทัศน์ศิรินทร์ สว่างบุญ[1*] และ บุญชม ศรีสะอาด[2]

Tatsirin Sawangboon[1*] and Boonchoom Srisa-ard[2]

ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม ประเทศไทย[1*, 2]

Department of Educational Reseach and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University, Mahasarakham,Thailand [1*, 2]

Tatsirin.s@msu.ac.th[1*]

Received: 2019-04-16
Revised: 2019-08-30
Accepted: 2019-09-08

บทคัดย่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นกลุ่มมหาวิทยาลัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น การควบคุมคุณภาพการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยกำหนดให้มีการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งการประเมินดังกล่าว ไม่ได้มีรูปแบบที่ชัดเจนและมีความแตกต่างกันไปในแต่ละแห่ง ในบทความนี้ได้นำเสนอรูปแบบการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงาน เพื่อเป็นแนวทางให้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละแห่ง ซึ่งแบ่งการประเมินเป็น 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การประเมินการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยในการนำแผนกลยุทธ์มาสู่การปฏิบัติตามหลักการประเมินแบบสมดุล 2) การประเมินการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งพิจารณาจาก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก 3) การประเมินเว็บไซต์มหาวิทยาลัย 4) การประเมินโรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ และ 5) การติดตาม ตรวจสอบและประเมินที่เป็นปัจจุบัน

คำสำคัญ: การติดตามตรวจสอบและประเมินผล ผลการดำเนินงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ABSTRACT

Rajabhat Universities are the university group which aimed to provide academic and high professional education for local development. The quality control of the performance of Rajabhat Universities has been defined in the Rajabhat University Act, which included the determination of performance monitoring and evaluation of Rajabhat Universities. However, the patterns of such evaluation were not clear, and they were different for each university. In this article, performance monitoring and evaluation model of Rajabhat Universities were introduced as the guideline for Rajabhat Universities to apply appropriately within each university context. The model composed of 5 elements which were 1) the evaluation of the university's performance in implementing strategic plans which would lead to the practices under Balanced Scorecard, 2) the evaluation of the university operation based on stakeholders' opinions considered from both internal and external stakeholders, 3) the evaluation of university websites, 4) the evaluation of the Demonstration School under Rajabhat University and 5) real-time performance monitoring and evaluation.

Keywords: Monitoring and evaluation, Performance, Rajabhat Universities

บทนำ

สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันหลักในการผลิตบัณฑิตระดับสูง มีความจำเป็นที่ต้องทบทวนทิศทางที่ท้าทายของสถาบัน เพื่อจะพัฒนาและบ่มเพาะบัณฑิตที่พร้อมทั้งความเก่งและความดี (Pitiyanuvath, 2006) การประเมินคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาเป็นวิธีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญและมีการดำเนินการทั้งในระดับประเทศและระดับสากล สำหรับในประเทศไทย สถาบันอุดมศึกษาได้รับการประเมินจากหน่วยงานหลัก 3 หน่วยงาน คือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) การประเมินดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาประสบปัญหาสำคัญทั้งด้านคุณภาพบัณฑิตที่ผลิต จากกระบวนการเรียนการสอนที่ไม่มีคุณภาพและ การบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ (Chaochaikong & Manmart, 2015)

มหาวิทยาลัยราชภัฏถือเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องได้รับการประเมินจากหน่วยงานทั้ง 3 หน่วยงานที่กล่าวไว้ข้างต้น นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งต้องได้รับการติดตามตรวจสอบและประเมินผลงานโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่แต่งตั้งโดยสภามหาวิทยาลัย

เพื่อเป็นการทบทวนทิศทางของมหาวิทยาลัย หรือการกำกับติดตามคุณภาพให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 (Rajabhat university act B.E. 2547, 2004) ที่ระบุไว้ว่า ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยา เพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน มีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู

การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ในหมวด 4 มาตรา 49 และ 50 โดยระบุไว้ว่า คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลงานของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากบุคคลภายนอกซึ่งนายกสภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัย โดยคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่ในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาการวิจัย ดังนี้ 1) ติดตามตรวจสอบ และประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยและของอธิการบดี โดยรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของมหาวิทยาลัย และของอธิการบดีประกอบการประเมินผลงาน 2) รายงานผลการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยและของอธิการบดีพร้อมความเห็นต่อสภามหาวิทยาลัยทุกปี (Rajabhat university act B.E. 2547, 2004) อย่างไรก็ตาม การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ไม่ได้มีรูปแบบหรือมาตรฐาน ตัวชี้วัดที่ชัดเจน เหมือนกับการประเมินจากหน่วยงาน สกอ. สมศ. และ กพร. แต่การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จะมีรูปแบบ หรือมาตรฐานตัวชี้วัด ตามดุลพินิจของคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลงานของมหาวิทยาลัย ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละแห่ง

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนในฐานะคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัย จึงเห็นความสำคัญที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ในการประเมินมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 6 ปี โดยการนำเสนอรูปแบบการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อเป็นแนวทางให้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งอื่นได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละแห่งต่อไป

กรอบการวิเคราะห์

ผู้เขียนได้พัฒนารูปแบบการติดตาม ตรวจสอบและการประเมินผล โดยศึกษา

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 การศึกษาปณิธาน ปรัชญา ค่านิยม อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ วิสัยทัศน์ และพันธกิจ การศึกษาข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และนโยบายสภามหาวิทยาลัย รวมถึงการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. **การประเมินผลการดำเนินงาน (performance evaluation)**

องค์การทุกแห่งย่อมมีภาพความสำเร็จเป็นของตนเอง การบริหารงานในองค์การต่างมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่องค์การปรารถนา วงจรของการบริหารงานให้เกิดผลสำเร็จ จึงต้องประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายและมาตรฐานของความสำเร็จที่ชัดเจน การวางแผนดำเนินงาน การลงมือปฏิบัติ และการติดตามกำกับผลการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่ต้องการ (Kanjanawasee, 2009)

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การ สามารถนำไปสู่การพัฒนาความมุ่งหมายในระดับต่าง ๆ ขององค์การ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ (vision) อันเป็นสภาพขององค์การที่จะเป็นในอนาคต การกำหนดพันธกิจ (mission) ซึ่งเป็นหน้าที่หรืองานพื้นฐานขององค์การ จุดมุ่งหมาย (goals) อันเป็นจุดหมายปลายทางในการดำเนินงานขององค์การ วัตถุประสงค์ (objectives) อันเป็นจุดมุ่งหมายที่จำแนกรายละเอียดตามแผนปฏิบัติงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และการกำหนดเป้าหมาย (targets) ซึ่งเป็นรูปธรรมของความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ในการประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ที่การตัดสินคุณค่าของผลการดำเนินงาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณค่าของการดำเนินงานให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่สำคัญซึ่งสามารถสะท้อนคุณภาพหรือความสำเร็จของการดำเนินงาน ครอบคลุมถึงประสิทธิผล (effectiveness) ประสิทธิภาพ (efficiency) และความพึงพอใจ (satisfaction) ของกลุ่มเป้าหมาย และผู้ปฏิบัติงาน กระบวนการประเมินผลการดำเนินงาน ควรประกอบด้วย การศึกษาวิสัยทัศน์/จุดมุ่งหมายขององค์การ วัตถุประสงค์/เป้าหมายของการดำเนินงาน วิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (ทรัพยากร) กระบวนการ และผลการดำเนินงาน ติดตามกำกับการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดผลการดำเนินงานสำหรับเปรียบเทียบกับมาตรฐานการปฏิบัติงาน และวัดผลการดำเนินงานสำหรับเปรียบเทียบกับผลที่คาดหวัง เพื่อตัดสินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน และใช้ผลการประเมินสำหรับพัฒนาความสำเร็จของการดำเนินงานในระดับขั้นที่สูงยิ่งขึ้นต่อไป

2. **การประเมินแบบสมดุล** (balanced scorecard: BSC)

พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ฉบับราชบัณฑิตสถาน (The Royal Institute, 2012) ให้ความหมายของการประเมินแบบสมดุล ไว้ว่า “เทคนิคการประเมินที่คำนึงถึงความสมดุล 4 มิติ คือ มิติผู้รับบริการ มิติการเงิน มิติการบริหารจัดการ และมิตินวัตกรรมการเรียนรู้ โดยพัฒนาตัวบ่งชี้ของความสำเร็จในแต่ละมิติ เพื่อใช้ในการ

สื่อสาร การปฏิบัติงาน และการประเมินคุณภาพขององค์การ”

การประเมินแบบสมดุลเป็นเทคนิคการติดตาม ตรวจสอบ (monitoring) การควบคุม (controlling) และการประเมินผล (evaluation) เชิงกลยุทธ์ในการดำเนินการของกิจการต่าง ๆ เป็นเทคนิคการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย กลยุทธ์ และตัวชี้วัดที่องค์การ (หน่วยงาน) ได้กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงาน เพื่อควบคุมดุลยภาพในการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การนั้น ๆ

การประเมินแบบสมดุลให้ความสำคัญกับเป้าหมายและความต้องการที่แท้จริงขององค์การอย่างรอบด้าน มิใช่เฉพาะผลงาน และการใช้จ่ายเงินเท่านั้น แต่ยังพิจารณาถึงความรู้สึกของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน และผู้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงานขององค์การอีกด้วย

การประเมินแบบสมดุลเป็นกลุ่ม (set) ของการวัด (measure) ที่สะท้อนภาพที่สำคัญในการดำเนินงานขององค์การให้กับผู้บริหาร เพื่อที่จะประเมินผลการดำเนินงานและตัดสินใจดำเนินงานบนพื้นฐานของข้อมูลที่แท้จริง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์การในการพัฒนางานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในอนาคต

การประเมินแบบสมดุลจะแสดงผลการปฏิบัติงานที่สัมพันธ์กับกลยุทธ์ (strategy) เกณฑ์ (criteria) และตัวชี้วัด (indicators) ในการวัดผลการดำเนินงานขององค์การที่ได้กำหนดไว้ โดยพิจารณาผลการปฏิบัติงานและควบคุมดุลยภาพในการดำเนินงานของกิจการจากมุมมองต่าง ๆ 4 ด้าน ได้แก่

1. มุมมองด้านการเงิน (financial perspectives)

2. มุมมองด้านผู้รับบริการ (customer perspectives)

3. มุมมองด้านกระบวนการภายในองค์การ (internal process perspectives)

4. มุมมองด้านนวัตกรรม การเรียนรู้และการเจริญเติบโต (innovation, learning and growth perspectives)

3. การประเมินโดยอิงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder-based evaluation)

การประเมินโดยอิงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นการประเมินที่ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นที่ได้จากบุคคลที่หลากหลาย ถือเป็นการประเมินรอบด้าน ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มบุคคล องค์กร สถาบัน หรือ ชุมชน ที่ได้รับผลกระทบ ทั้งทางบวกและลบจากการตัดสินใจ/นโยบาย/โครงการ โดยจำแนกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็น 3 กลุ่ม (Naikhunnaphap, 2009) ดังนี้

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (key stakeholders) ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความสำคัญ (importance) หรือ มีบทบาทอำนาจ (influence) ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการผลิต เช่น ลูกค้า ผู้ส่งมอบ ซึ่งการประเมินมหาวิทยาลัยในที่นี้หมายถึง นักศึกษา และบุคลากรภายในสถาบัน *ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง (primary stakeholders)* คือ บุคคล หรือกลุ่มบุคคล ผู้ได้รับ

ผลกระทบจากโครงการโดยตรง ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการ ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางบวกหรือลบ เช่น ผู้บริโภค กลุ่มผู้ใช้บริการหรือผู้รับบริการ ซึ่งการประเมินมหาวิทยาลัยในที่นี้ หมายถึง ผู้ใช้บัณฑิต หรือกลุ่มผู้รับบริการจากมหาวิทยาลัย

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรอง (secondary stakeholders) คือ ทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากการดำเนินงานขององค์การ ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์การโดยตรงแต่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดถึงรัฐบาลระดับท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งของโครงการ หรือเกี่ยวข้องโดยเป็นผู้ติดตามเรื่องนั้นมาโดยตลอด หรืออาจเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ เช่น นักการเมืองในท้องที่ ผู้นำ ชาวบ้าน ผู้อาวุโส ผู้นำทางศาสนา ฯลฯ อันเป็นบุคคลที่อาจมีบทบาทอำนาจในการเป็นผู้นำทางความคิด ซึ่งการประเมินมหาวิทยาลัยในที่นี้ หมายถึง บุคคลภายนอกมหาวิทยาลัยที่มีบทบาทและเป็นผู้นำทางความคิด เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรี เจ้าคณะจังหวัด ผู้นำชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย เป็นต้น

จากการศึกษาข้างต้น ผู้เขียนได้สังเคราะห์แนวคิดการประเมิน พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ปณิธาน ปรัชญา ค่านิยม อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ วิสัยทัศน์ และพันธกิจ การศึกษาข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และนโยบายสภามหาวิทยาลัย โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเกิดจากการผสมผสานแนวคิดต่าง ๆ เพื่อให้การประเมินมีความครอบคลุมและครบถ้วนในทุกมุมมอง ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอไว้ในหัวข้อต่อไป

รูปแบบการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ผู้เขียนขอเสนอรูปแบบการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยแยกการประเมินออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การประเมินการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัย ในการนำแผนกลยุทธ์มาสู่การปฏิบัติตามหลักการประเมินแบบสมดุล 2) การประเมินการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งพิจารณาจาก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก 3) การประเมินเว็บไซต์มหาวิทยาลัย 4) การประเมินโรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ และ 5) การติดตาม ตรวจสอบและประเมินที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยในการนำแผนกลยุทธ์มาสู่การปฏิบัติตามหลักการประเมินแบบสมดุล

ข้อมูลที่ใช้ในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินการผลปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยในการนำแผนกลยุทธ์มาสู่การปฏิบัติตามหลักการประเมินแบบสมดุล เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ตัวชี้วัดต่าง ๆ ได้มาจากรายงานการติดตามประเมินผลแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณที่อยู่ในวงรอบของการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลโดยคัดเลือกตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับมุมมองแต่ละด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ มุมมองด้านการเงิน มุมมองด้านผู้รับบริการ มุมมองด้านกระบวนการภายในองค์การ และมุมมองด้านนวัตกรรมการเรียนรู้และการ

เจริญเติบโต ซึ่งมีตัวอย่างตัวชี้วัดในแต่ละมุมมอง ดังนี้

มุมมองด้านการเงิน

1) ร้อยละของจำนวนเงินสนับสนุนงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

2) ร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการให้บริการวิชาการ

3) ร้อยละการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งหมดตามเป้าหมายรัฐบาล

มุมมองด้านผู้รับบริการ

1) ร้อยละของระดับความพึงพอใจต่อบัณฑิตของผู้ใช้บัณฑิต

2) ร้อยละความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย

3) จำนวนงานวิจัยที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ตอบสนองโจทย์ปัญหาท้องถิ่น

มุมมองด้านกระบวนการภายในองค์การ

1) ระดับความสำเร็จของการประเมินระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามเกณฑ์ของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

2) ระดับความสำเร็จของการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการ

3) ระดับความสำเร็จการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ

มุมมองด้านนวัตกรรม การเรียนรู้ และการเจริญเติบโต

1) ร้อยละของอาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกต่ออาจารย์ทั้งหมด

2) ร้อยละของอาจารย์ประจำที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการต่อจำนวนอาจารย์ทั้งหมด

3) จำนวนผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่ได้รับการจดสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร

วิธีการวิเคราะห์การประเมินแบบสมดุลทำได้โดยการแปลงผลลัพธ์เปรียบเทียบกับเป้าหมาย โดยพิจารณาระดับผลการประเมินจากร้อยละของการบรรลุเป้าหมาย โดยมีคำศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เกณฑ์มาตรฐาน หมายถึง ค่าปริมาณหรือค่าคุณภาพที่เป็นมาตรฐานสูงสุดตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และมาตรฐานคุณภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

เป้าหมาย หมายถึง ค่าปริมาณหรือค่าคุณภาพที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้เป็นรายตัวชี้วัดในแผน ปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณนั้น ๆ ว่ามหาวิทยาลัยปฏิบัติงานได้เท่ากับหรือมากกว่าค่าเป้าหมาย ที่กำหนดไว้หรือไม่ หากปฏิบัติได้เท่ากับหรือมากกว่าค่าเป้าหมาย ถือว่าปฏิบัติได้บรรลุเป้าหมาย แต่ถ้าปฏิบัติได้น้อยกว่าถือว่าปฏิบัติได้ไม่บรรลุเป้าหมาย

ผลลัพธ์ หมายถึง ค่าผลการปฏิบัติงานที่ปฏิบัติได้ในแต่ละตัวชี้วัด ได้จากผลการประเมินของมหาวิทยาลัย รวมทั้งการประเมินโดยหน่วยงานประเมินภายนอก

ผลการประเมิน หมายถึง การตีความหมายของผลลัพธ์ เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมาย โดยพิจารณาระดับผลการประเมินจากร้อยละของการบรรลุเป้าหมาย แบ่งเป็น 5 ค่าระดับตามเกณฑ์ ดังนี้

ปฏิบัติได้ร้อยละ 100 ของเป้าหมายหรือเกินกว่า (ค่าระดับ 5) หมายถึง ดีมาก

ปฏิบัติได้ร้อยละ 80 - 99 ของค่าเป้าหมาย (ค่าระดับ 4) หมายถึง ดี

ปฏิบัติได้ร้อยละ 60 - 79 ของค่าเป้าหมาย (ค่าระดับ 3) หมายถึง เกือบดี

ปฏิบัติได้ร้อยละ 50 - 59 ของค่าเป้าหมาย (ค่าระดับ 2) หมายถึง พอใช้

ปฏิบัติได้ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของค่าเป้าหมาย (ค่าระดับ 1) หมายถึง ควรปรับปรุง

ตัวอย่างของการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินแบบสมดุล จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวชี้วัดที่ 1 และ 2 มีค่าร้อยละของการบรรลุเป้าหมายเกินร้อยละ 100 เนื่องจาก ผลลัพธ์เกินเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนั้นยังพบว่า ตัวชี้วัดที่ 2 มหาวิทยาลัยตั้งเป้าหมายต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จึงทำให้ผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก อย่างไรก็ตาม การตั้งเป้าหมายมหาวิทยาลัยควรคำนึงถึงเกณฑ์มาตรฐานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาด้วย

ตารางที่ 1 ตัวอย่างของการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินแบบสมดุล balanced scorecard

ลำดับที่	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน	เป้าหมาย	ผลลัพธ์	ร้อยละของการบรรลุเป้าหมาย	ค่าระดับ	ความหมาย	หมายเหตุ
1	ร้อยละของระดับความพึงพอใจต่อบัณฑิตของผู้ใช้บัณฑิต	85	85	89.20	104.94	5	ดีมาก	
2	ร้อยละของอาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกต่ออาจารย์ทั้งหมด	40	30	33.65	112.16	5	ดีมาก	ตั้งเป้าหมายต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

2. การประเมินการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การประเมินการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ดังนี้

2.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในมหาวิทยาลัย ประกอบไปด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย (อธิการบดี คณบดี และผู้อำนวยการ) บุคลากรสังกัดคณะ และหน่วยงาน ทั้งบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป (เนื่องจาก นักศึกษาดังกล่าว เป็นกลุ่มที่สามารถประเมินผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตามช่วงเวลาของการประเมินได้)

2.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกมหาวิทยาลัย ควรพิจารณาผู้ให้ข้อมูลที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครบถ้วนในทุกมุมมอง

ผู้เขียนได้สรุปวิธีการประเมินการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พร้อมรายละเอียดของประเด็นการประเมิน ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 การประเมินการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน

องค์ประกอบการประเมิน	ผู้ให้ข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ประเด็นการประเมิน
1. การประเมินผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย และการประเมินการปฏิบัติงานของอธิการบดี คณบดี และ ผู้อำนวยการ	บุคลากรสังกัดคณะ สำนัก สถาบัน และโรงเรียนสาธิตฯ	การประเมินด้วยแบบประเมิน	1. การประเมินการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย 2. การประเมินการปฏิบัติงาน คุณลักษณะ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรมของอธิการบดี 2.1 การปฏิบัติงานของอธิการบดี 2.2 คุณลักษณะความเป็นผู้บริหาร ความสามารถและ คุณธรรมจริยธรรมของอธิการบดี 3. การประเมินการปฏิบัติงานคุณลักษณะความเป็นผู้บริหาร ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรมของคณบดี/ผู้อำนวยการ 3.1 การปฏิบัติงานของคณบดี/ผู้อำนวยการ 3.2 คุณลักษณะความเป็นผู้บริหาร ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรมของคณบดี/ผู้อำนวยการ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบการประเมิน	ผู้ให้ข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ประเด็นการประเมิน
2. การประเมินผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาและสิ่งสนับสนุนการศึกษา	นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป	การประเมินแบบออนไลน์	1. การดำเนินงานการจัดการศึกษาและสิ่งสนับสนุนการศึกษา 1.1 การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน 1.2 อาจารย์ผู้สอน 1.3 สื่อการเรียนการสอน วัสดุ และอุปกรณ์การศึกษา 1.4 สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ 1.5 อื่น ๆ ได้แก่ ร่วมมือกับชุมชนทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การส่งเสริม สนับสนุนโครงการตามแนวพระราชดำริ การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 2. การให้บริการของมหาวิทยาลัย 2.1 การให้บริการวิชาการ 2.2 การให้บริการทั่วไป 3. การพัฒนาจริยธรรมนักศึกษา
3. การประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงาน โดยผู้บริหาร	ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ได้แก่ อธิการบดี คณบดี และผู้อำนวยการทุกหน่วยงาน	การสัมภาษณ์และการตรวจเยี่ยมหน่วยงาน	1. โครงการที่ประสบความสำเร็จหรือภาคภูมิใจ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ 3. สิ่งที่ควรเพิ่มเติมจากการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 4. สิ่งที่ควรจัดขึ้นใหม่เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัย
4. การประเมินผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยนักศึกษา	ผู้นำนักศึกษา เช่น ประธานสภานักศึกษา นายกองค์การนักศึกษา และประธานชมรมต่าง ๆ	การสัมภาษณ์	1. ผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยที่พึงพอใจ 2. สิ่งที่มหาวิทยาลัยควรมีการพัฒนาหรือปรับปรุง

ตารางที่ 3 การประเมินการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก

องค์ประกอบการประเมิน	ผู้ให้ข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ประเด็นการประเมิน
การประเมินการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกมหาวิทยาลัย	ผู้นำ/ผู้บริหารภายในจังหวัดที่ตั้งมหาวิทยาลัย เช่น - ผู้ว่าราชการจังหวัด - นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด - นายกเทศมนตรี - เจ้าคณะจังหวัด - ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง - นายกสมาคมศิษย์เก่า - ประธานสภาหอการค้า - ประธานสภาอุตสาหกรรม - นายกสโมสรไลอ้อนส์ - สมาชิกสภาเทศบาล - ผู้นำชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย	การสัมภาษณ์	1. ความคาดหวังให้มหาวิทยาลัยราชภัฏมีความเป็นเลิศ 2. ความพึงพอใจในผลงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 3. ข้อเสนอแนะที่ต้องการให้มหาวิทยาลัยราชภัฏ ปรับปรุงและพัฒนา

3. การประเมินเว็บไซต์มหาวิทยาลัย

การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการประเมินเว็บไซต์ควรยึดตามมาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ ซึ่งผู้ประเมินตามมาตรฐานดังกล่าว ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเว็บไซต์ ทั้งนี้ต้องไม่เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาเว็บไซต์ที่ได้รับการประเมิน สำหรับการพัฒนามาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางยกระดับการให้บริการประชาชนผ่านบริการอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ เมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2556 เห็นชอบให้หน่วยงานราชการนำ “มาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ (government website standard)” ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงเว็บไซต์ของหน่วยงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายของการ บูรณาการเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ (connected government) ที่สมบูรณ์แบบ อย่างแท้จริง

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) ชื่อเดิมสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สรอ.) (electronic government agency (public organization), 2012) ได้พัฒนา “มาตรฐานเว็บไซต์

ภาครัฐ (government website standard)" เพื่อเป็นมาตรฐานให้หน่วยงานภาครัฐได้นำไปปรับปรุงและพัฒนาระบบการให้บริการผ่านเว็บไซต์ของภาครัฐอันจะช่วยยกระดับการพัฒนา e-government ให้ก้าวหน้าสู่ระดับมาตรฐานสากล ปัจจุบันสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัลได้ทำการปรับปรุง "มาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ" สู่ "มาตรฐานเว็บไซต์ ภาครัฐ เวอร์ชัน 2.0 (government website standard version 2.0)" เพื่อการผลักดันภาครัฐไทยสู่การ เป็น รัฐบาลดิจิทัล (digital government) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง (digital government development agency (public organization), 2017) โดยมีเนื้อหาการประเมินเว็บไซต์ตามมาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การประเมินเว็บไซต์ตามมาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ

ส่วนที่ 1 เนื้อหาการประเมิน (บังคับ ผ่านเกณฑ์)	**ส่วนที่ 2 เนื้อหาการประเมิน (แนะนำเพิ่มเติม)**
1. เกี่ยวกับเนื้อหาหน่วยงาน	1. ข้อมูลผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง (chief information officer: CIO)
2. กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน	2. ข้อมูลบริการ
3. การนำเสนอข้อมูล	3. แบบฟอร์มที่ดาวน์โหลดได้ (download forms)
4. ประชาสัมพันธ์	4. ถาม – ตอบ (Q & A)
5. คลังความรู้	5. ช่องทางการติดต่อสื่อสารกับผู้ใช้บริการ
6. คำถามที่พบบ่อย (FAQ)	6. การลงทะเบียนออนไลน์ (online register)
7. เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการเยี่ยมชมเว็บไซต์ (web analytic)	7. e-forms / online Forms
8. เครื่องมือสนับสนุนการใช้งาน	8. ระบบให้บริการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-service)
9. แบบสำรวจออนไลน์ (online survey)	9. การให้บริการเฉพาะบุคคล (personalized-services) ในลักษณะที่ผู้ใช้บริการสามารถกำหนดรูปแบบส่วนตัวในการใช้บริการเว็บไซต์ได้
10. ผังเว็บไซต์ (site map)	10. การแสดงผล
11. ระบบสืบค้นข้อมูล (search engine)	11. การตั้งชื่อไฟล์และไดเร็คทอรี่
12. เว็บลิงค์	12. ข้อกำหนดตามมาตรฐาน
13. เส้นเชื่อม (link)	
14. ส่วนล่างของเว็บไซต์ (page footer)	

4. การประเมินโรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ

การประเมินโรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ ใช้การสัมภาษณ์ผู้บริหารและให้โรงเรียนสาธิตนำเสนอข้อมูลตามกรอบการประเมินดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน พิจารณาที่

1.1 ผลการทดสอบO-NETระดับป.6 ม.3 ม.6

1.2 ผลการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียน

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา พิจารณาที่

2.1 การบริหารจัดการ การกำกับติดตามประเมินผลและการนิเทศที่เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2.2 การบริหารงบประมาณ

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอน พิจารณาที่

3.1 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.2 การใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 4 ระบบประกันคุณภาพ พิจารณาที่

4.1 ระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

4.2 ผลการประเมินภายนอกรอบ 3 และการพัฒนาจากข้อเสนอแนะของผู้ประเมิน

ประเด็นอื่น ๆ

ความภาคภูมิใจของสถานศึกษา (รางวัลดีเด่นของสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและนักเรียน)

5. การติดตาม ตรวจสอบและประเมินที่เป็นปัจจุบัน (real time)

การดำเนินการติดตาม ตรวจสอบและประเมินที่เป็นปัจจุบัน สามารถใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัย หรือการรายงานผลงานที่ดีเด่นของแต่ละหน่วยงาน โดยพิจารณาจากการเผยแพร่ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยในวงกว้างตามเกณฑ์ ดังนี้

ระดับดีมาก (5 ดาว) หมายถึง การดำเนินงานมีผลกระทบต่อสังคมในระดับนานาชาติ

ระดับดี (4 ดาว) หมายถึง การดำเนินงานมีผลกระทบต่อสังคมในระดับชาติ

ระดับเกือบดี (3 ดาว) หมายถึง การดำเนินงานมีผลกระทบต่อสังคมในระดับท้องถิ่น

ปัญหาและอุปสรรคในการประเมิน

โดยทั่วไปแล้ว การประเมินโครงการหรืองานใด ๆ จะได้ผลหรือไม่เพียงใด ย่อมขึ้นกับเหตุปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งในบางสถานการณ์เหตุปัจจัยเหล่านี้ก็กลายเป็นปัญหาและอุปสรรคในการประเมิน อันอาจทำให้การประเมินนั้นล้มเหลว ขาดความถูกต้อง และไม่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ซึ่งผู้เขียนได้สรุปปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการประเมินไว้ดังนี้

1. ผู้ประเมินไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล

ในเชิงลึก เนื่องจากคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยเป็นบุคคลภายนอก จึงทำให้มีอุปสรรคในการเข้าถึงและการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ

2. การเบี่ยงเบนข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลทั้งจากการรายงานผลการดำเนินงานและจากการตอบแบบสอบถาม ทำให้ผลประเมินมีความคลาดเคลื่อน

3. หน่วยงานต่าง ๆ ขาดความตระหนักและไม่ให้ความสำคัญกับการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล ทำให้ผู้ประเมินไม่ได้รับความร่วมมือในการขอข้อมูลเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก มหาวิทยาลัยต้องรับการประเมินจากหลายหน่วยงาน ซึ่งมีความซ้ำซ้อนกันในบางประเด็น จึงอาจทำให้เกิดความเบื่อหน่าย

4. สภาพบ้านเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงภายในมหาวิทยาลัยในระดับผู้บริหาร ส่งผลต่อการวางแผนการประเมิน เนื่องจากการเปลี่ยนผู้บริหารคาบเกี่ยวปีงบประมาณ ทำให้ผลการประเมินมีความคลาดเคลื่อนได้

5. มหาวิทยาลัยไม่นำผลประเมินไปใช้ประโยชน์ ในการปรับปรุงพัฒนาประเด็นต่าง ๆ ตามที่ผู้ประเมินให้ข้อเสนอแนะ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคข้างต้น สามารถแก้ไขหรือบริหารจัดการให้ปัญหาและอุปสรรคนั้น ๆ ลดน้อยลงได้ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลที่มหาวิทยาลัยยอมรับและนับถือ การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลซึ่งเป็นบุคคลภายในมหาวิทยาลัย ทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ คณะกรรมการติดตามฯ ต้องวางแผนการดำเนินงานอย่างรัดกุม มีการตรวจสอบสามเส้าข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับ และมหาวิทยาลัยควรสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรเกี่ยวกับการประเมินและการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ เพื่อให้เกิดคุณค่าต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยอย่างสูงสุด

การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์

การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย และผลประเมินดังกล่าวจะมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ถ้ามหาวิทยาลัยตระหนักและนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพในทุกด้าน ศิริชัย กาญจนวาสี (Kanjanawasee, 2009) ได้จำแนกการนำผลการประเมินไปใช้ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การใช้ในเชิงแนวคิด (conceptual use) หมายถึง การนำข้อมูลหรือข้อค้นพบจากการประเมินไปใช้เพื่อให้เกิดการรับรู้การดำเนินงานของสถานศึกษา เข้าใจสภาพการจัดการเรียนการสอนทำให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการประเมิน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน

2. การใช้ในเชิงตรวจสอบยืนยัน (legitimate use) หมายถึง การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้เพื่อตรวจสอบยืนยันผลการดำเนินงาน เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่ผ่านมากับปัจจุบัน

3. การใช้ในเชิงสัญลักษณ์ (symbolic use) หมายถึง การใช้ผลการประเมินเป็นหลักฐานสนับสนุนหรือเสริมนโยบายการบริหารงานของสถานศึกษา และใช้เป็นสารสนเทศในการกำหนดแนวทาง การดำเนินงาน การวางระบบการกำกับติดตาม และการวางแผนโครงการพัฒนาสถานศึกษาในทุกด้าน

4. การใช้ในเชิงเครื่องมือ (instrumental use) หมายถึง การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ปรับปรุงการดำเนินงานด้านการบริหารและด้านการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการนำผลประเมินไปใช้เพื่อยกระดับสถานศึกษา โดยการพัฒนาโครงการขึ้นใหม่ ตามข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อแก้ปัญหาโดยตรงและมีหลักฐานสำหรับอ้างอิง

บทสรุป

รูปแบบการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย 1) การประเมินการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยในการนำแผนกลยุทธ์มาสู่การปฏิบัติตามหลักการประเมินแบบสมดุล 2) การประเมินการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งพิจารณาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก 3) การประเมินเว็บไซต์มหาวิทยาลัย 4) การประเมินโรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ และ 5) การติดตาม ตรวจสอบและประเมินที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งการนำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ต้องคำนึงถึงบริบทของแต่ละแห่ง และต้องคำนึงถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นตั้งแต่ขั้นตอนของการวางแผน และขั้นตอนของการประเมิน เพราะอาจจะส่งผลต่อผลการประเมินที่ไม่น่าเชื่อถือ ประการสุดท้ายที่สำคัญคือ การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ กระบวนการประเมินต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะไม่มีความหมายเลย หากมหาวิทยาลัยไม่นำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงควรมีความตระหนักและนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพในทุกด้าน เพื่อให้การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล เกิดคุณค่าในการพัฒนามหาวิทยาลัยอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยทุกท่าน (รศ.ดร.บุญชม ศรีสะอาด รศ.ดร.สุวกิจ ศรีปัดถา ผศ.ดร.เฉลย ภูมิพันธุ์ ดร.สุรัตน์ ดวงชาทม ผศ.สกล คงบุญ อาจารย์สกล สรเสนา และ ดร.ทัศน์ศิรินทร์ สว่างบุญ) ที่ร่วมพัฒนาและปรับปรุง รูปแบบการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่นำเสนอในบทความนี้ ซึ่งถือเป็นรูปแบบการประเมินที่ครอบคลุมทุกมิติ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละแห่งต่อไป

REFERENCES

Chaochaikong, S & Manmart, L. (2015). Analysis of Information Used for Quality Assessment of Rajabhat Universities. KKU Research Journal (GS). 15 (1): January - March. (in Thai)

Digital Government Development Agency (Public organization). (2017). Government Website Standard Version 2. Retrieved January 5, 2019 from https://www.dga.or.th (in Thai)

Electronic Government Agency (Public Organization). (2012). Government Website Standard. Retrieved January 5, 2019 from https://www.dga.or.th (in Thai)

Kanjanawasee, S. (2009). Evaluation theory. Bangkok: Chulalongkorn university press. (in Thai)

Naikhunnaphap. (2009). Stakeholder analysis. For Quality Magazine. 16 (145): November: 40 - 43. (in Thai)

Pitiyanuvath, S. (2006). Evaluation methodology Science of value. Bangkok: chulalongkorn university press. (in Thai)

Rajabhat University Act, B.E. 2547. (2004). Government Gazette. Book number 121. special part 23ก: 1-24. (in Thai)

The Royal Institute. (2012). Dictionary of Educational. Bangkok: Aroonkarnpim. (in Thai)

Academic Article

กลยุทธ์การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างสร้างสรรค์ โดยการประยุกต์ใช้การสื่อสารการตลาดผ่านแนวคิดเกมมิฟิเคชั่น

STRATEGIES FOR PROMOTING CREATIVE GASTRONOMY TOURISM ACTIVITIES BY APPLYING MARKETING COMMUNICATION THROUGH GAMIFICATION CONCEPT

อภิศักดิ์ คู่กระสังข์[1*] และ อังคาร คะชาวังศรี[2]

Apisak Koograsang[1*] and Angkana Kachawangsri[2]

สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย[1*]

สาขาการจัดการธุรกิจค้าปลีก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย[2*]

Tourism and Hotel Program, Faculty of Management Science, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand[1*]

Retail Business Management Program, Faculty of Management Sciences, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand[2*]

apisak2012@gmail.com[1*]

Received: 2019-05-18
Revised: 2019-09-09
Accepted: 2019-10-03

บทคัดย่อ

แนวคิดเกมมิฟิเคชั่น สามารถนำมาใช้ในกระบวนการสื่อสารทางการตลาดเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ ความผูกพันและความภักดี ระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค ด้วยการทำให้ผู้บริโภคที่ใช้แอพพลิเคชั่นสื่อสารการตลาดผ่านกระบวนการเกมรู้สึกอยากมีส่วนร่วม ทั้งนี้ นอกเหนือจากความสัมพันธ์ระหว่างตราสินค้ากับผู้บริโภคและการรับรู้ถึงตราสินค้าที่ผู้ประกอบการจะได้ คือ อารมณ์ ความสนุก และความรู้สึกที่ดีระหว่างการเล่นเกม ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงอาหารสามารถประยุกต์ใช้การสื่อสารการตลาดผ่านแนวคิดเกมมิฟิเคชั่นได้ เนื่องจากการใช้เทคนิคในรูปแบบของเกมจะช่วยกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ รวมทั้งทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่สนุกสนาน อย่างไรก็ตาม กลไกของเกมเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างสร้างสรรค์จะต้องดำเนินการไปอย่าง

ไม่ซับซ้อน และมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้โดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ซึ่งอาจใช้เพียงการสะสมคะแนนหรือรางวัลก็ได้ โดยในเกมดังกล่าวจะมีผู้ชนะหรือผู้แพ้หรือจะไม่มีก็ได้ เนื่องจากเกมมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเท่านั้น เกมจึงไม่เน้นที่การเล่น แต่เน้นการมีส่วนร่วม และให้ความสำคัญกับรางวัลเป็นหลัก

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การสื่อสารการตลาด เกมิฟิเคชั่น

ABSTRACT

The gamification concept can be used in the marketing communication process to create interactions commitment and loyalty between entrepreneurs and consumers, by enabling consumers using apps to communicate with the market through the game process resulting in participation. However, besides the relationship between the brand and the consumer, and the awareness of the brand, the emotion, enjoyment, and good feeling were increasing during playing the game. The gastronomic tourism in modern time can apply marketing communication through the concept of gamification. This is because using techniques in the form of games will help activate and motivate learning as well as allowing tourists to participate in learning in a fun way. However, the mechanism of the game to promote creative gastronomy tourism activities must be carried out with uncomplicated way, and with the objective of stimulating learning by engaging tourists. The game may only be used to accumulate points or prizes; or the game might not have the winner, since the game is intended to encourage tourists to participate in activities only. The game, therefore, does not focus on playing but focuses on participation and give priority to the award.

Keywords: gastronomic tourism, marketing communication, gamification

บทนำ

อาหารไทยนับเป็นมรดกสำคัญทางวัฒนธรรมที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์โดยมีหลักฐานการกล่าวถึงอาหารไทยผ่านทางศิลาจารึก บันทึก และจดหมายเหตุต่าง ๆ รวมถึงบทพระราชนิพนธ์ที่สำคัญ เช่น บทพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน เป็นต้น (Nitwarakorn, 2014) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะสำคัญของอาหารไทยในแต่ละยุคสมัย รวมถึงความหลากหลายของอาหารไทยที่มีเอกลักษณ์และมีรสชาติเฉพาะตัว สถานการณ์

ในปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางวิทยาการมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม ส่งผลให้อาหารไทยในปัจจุบันมีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น รวมทั้งมีการประยุกต์ดัดแปลงให้อาหารมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น โดยจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันอาหารไทยได้รับความนิยมมากขึ้น อีกทั้งอาหารไทยบางชนิดยังเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จนก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาหารซึ่งในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เติบไม่น้อยกว่า 1 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็น 1 ใน 3 ของรายได้รวมจากการท่องเที่ยวทั้งหมด (Chamnancha, 2018)

ปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้กระบวนการของเกมเพื่อส่งเสริมการขาย หรือที่เรียกว่า “แนวคิดเกมิฟิเคชั่น” แนวคิดนี้เป็นแนวคิดสื่อสารการตลาดที่วางโครงสร้างและการออกแบบภายใต้แนวคิดการทำเกมเพื่อให้ลูกค้าสนุกและอยากมีส่วนร่วมกับสินค้าและบริการ เช่น การกำหนดให้ทำกิจกรรม มีการสะสมแต้ม มีระบบการจัดอันดับ การเลื่อนระดับชั้น หรือการมอบเหรียญตราเกียรติยศ เพื่อให้เป็นหนึ่งในเนื้อหาที่ผู้เล่นจะทำภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย ตัวอย่างธุรกิจบริการของต่างประเทศที่มีการใช้แนวคิดเกมิฟิเคชั่นอย่างเห็นได้ชัด คือ ตราสินค้าไนกี้ ที่สร้างแอพพลิเคชั่นไนกี้รันคลับ ซึ่งเป็นแอพพลิเคชั่นที่เปิดให้ดาวน์โหลดฟรี เป็นแหล่งรวมข้อมูลให้กับนักวิ่ง มีการจัดเก็บประวัติข้อมูลสุขภาพและประวัติการวิ่ง บอก GPS Tracking ว่ากำลังวิ่งอยู่ตำแหน่งใดบนโลก เป็นโค้ชส่วนตัวที่ช่วยจัดการแผนการวิ่งให้ตามความต้องการ เป็นพื้นที่พบปะพูดคุยหรือสังคมให้แก่นักวิ่ง มีการจัดอันดับการวิ่ง และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้นักวิ่งได้รับความสนุกไปพร้อมกับการออกกำลังกาย และเมื่อวิ่งได้บรรลุเป้าหมาย จะได้รับการปรับระดับชั้น รวมถึงได้รับเหรียญเกียรติยศ จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่า แนวคิดเกมิฟิเคชั่น เป็นแนวคิดที่สามารถสร้างโอกาสในการทำการสื่อสารการตลาดเพื่อทำให้เกิดความผูกพันกันระหว่างผู้บริโภคกับตราสินค้าได้ (Application Nike Run Club, 2017)

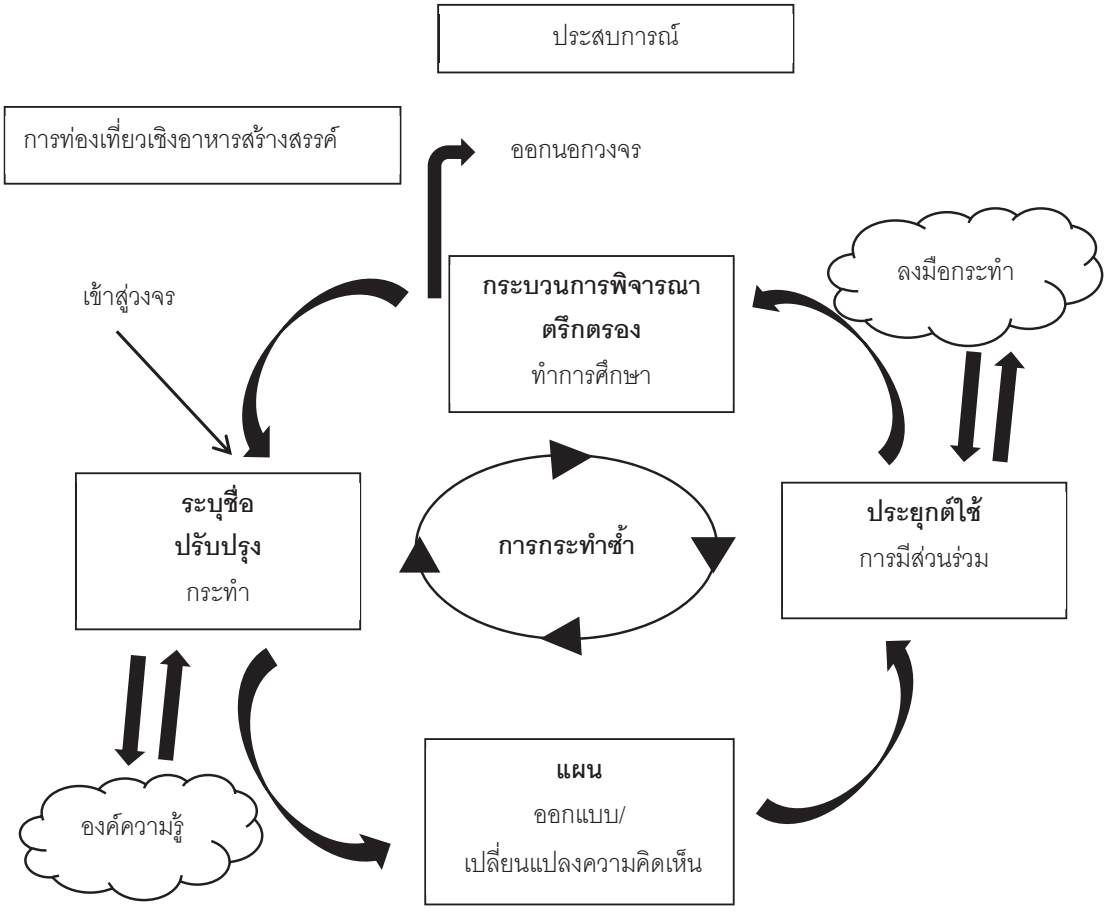
นอกจากการใช้เกมิฟิเคชั่นดังกล่าว ยังมีการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (Virtual Reality: VR) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่มีจุดเด่นด้านการสร้างภาพเสมือนจริงในมุมมอง 360 องศา ให้แก่ผู้ใช้งาน ทำให้ผู้ใช้งานรู้สึกเสมือนอยู่ในโลกเทคโนโลยีดังกล่าวสามารถแสดงภาพได้ทั้งภาพ 2 มิติและ ภาพ 3 มิติ อีกทั้งสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ กับผู้ใช้งานได้ เช่น การหยิบวัตถุ การเคลื่อนที่ของผู้ใช้งาน เป็นต้น มีผู้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาแอพพลิเคชั่นแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน เพื่อให้ผู้ใช้งานได้ทดลองเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวในโลกเสมือนจริงก่อนที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวสถานที่จริงด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามรูปแบบของเกมิฟิเคชั่นจะมีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน โดยจะเห็นได้ว่าการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนเป็นเพียงการจำลองสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมให้ผู้ใช้เกิดการเรียนรู้และเกิดความสนใจ ในขณะที่เกมิฟิเคชั่นจะเป็นการบูรณาการของกลศาสตร์

ของเกมเข้าไปในการเรียนรู้ ซึ่งมีการสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัลกับผู้เล่นที่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Nilsook, 2017)

สำหรับตัวอย่างของการใช้เกมมิฟิเคชั่นกับการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จนั้นจะเห็นได้จากโครงการ Meet Taiwan โครงการนี้พัฒนาโดยสภาส่งเสริมการส่งออกแห่งไต้หวัน ที่ได้เปิดตัวการแข่งขัน เอเชีย ซูเปอร์ทีม: นักแข่งขันผู้ยิ่งใหญ่ (Asia Super Team: The Almighty Player) โดยเป็นการแข่งขันที่ส่งเสริมให้ประเทศไต้หวันเป็นทางเลือกจุดหมายปลายทางแห่งแรกในเอเชียที่นักท่องเที่ยวจะต้องนึกถึงสำหรับการเดินทางแบบอินเซ็นทีฟ (incentive travel) ซึ่งเป็นการแข่งขันการออกแบบเกมเพื่อส่งเสริมการตลาด นรูปแบบใหม่ที่นำเสนอในรูปแบบของควิซเกมออนไลน์ และในรูปแบบโมโนโพลีเปิดตัวเป็นครั้งแรกในประเทศฮ่องกง พร้อมกับประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลี ประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย สำหรับรูปแบบของการแข่งขันในเกมนั้นจะมีทั้งการแข่งขันในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อสร้างความท้าทายและการมีส่วนร่วม (Thai PR, 2019)

การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการสร้างประสบการณ์ร่วมผ่านการใช้แนวคิดเกมิฟิเคชั่นได้ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นการท่องเที่ยวที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ โดยอาหารจัดเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการสร้างประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว เพราะ “อาหาร” ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรสำคัญในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ รวมทั้งได้รับความเพลิดเพลินจากการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างจากถิ่นที่ตนเองอยู่อาศัย ดังนั้น การใช้แนวคิดเกมิฟิเคชั่นจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนผลักดันในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงอาหารได้เป็นอย่างดี การใช้แนวความคิดดังกล่าวนับเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ไม่เน้นการจัดแสดงเพื่อให้นักท่องเที่ยวชมดังเช่นรูปแบบการท่องเที่ยวในอดีต แต่เป็นการท่องเที่ยวที่เกิดจากการที่นักท่องเที่ยวได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในสถานที่ที่พวกเขาเดินทางไปเพื่อสัมผัสและเรียนรู้วัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งตามสภาพความเป็นจริง (Michael, 2003; Pantein, Juntakorn & Kosaeyayotin, 2017)

กรอบในการวิเคราะห์

ภาพที่ 1 แผนภาพแนวคิดของเกมิฟิเคชั่นและการท่องเที่ยวเชิงอาหารสร้างสรรค์

ที่มา: Noran (2016)

ภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนของการประยุกต์ใช้เกมิฟิเคชั่นและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยขั้นตอนแรกเริ่มจากกระบวนการพิจารณาตรึกตรอง โดยศึกษาหาข้อมูลจากผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เกมิฟิเคชั่นและศึกษาหาข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความสร้างสรรค์ได้อย่างเหมาะสม ขั้นตอนต่อมาผู้คิดค้นเกมจะต้องระบุชื่อและดำเนินการปรับปรุงข้อมูลของเกมผ่านองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้รูปแบบของเกมมีความเหมาะสม ขั้นตอนถัดไปจะเป็นการวางแผน และในขั้นตอนสุดท้ายเป็นขั้นตอนการมีส่วนร่วม คือ การนำรูปแบบของเกมิฟิเคชั่นไปใช้จริงกับกลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งผลจากการประยุกต์ใช้จะนำกลับไปสู่ขั้นตอนแรก ซึ่งได้แก่ การพิจารณาตรึกตรอง ถึงข้อดีข้อเสีย

ของรูปแบบการประยุกต์ใช้เกมิฟิเคชั่นดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หากผลการนำไปประยุกต์ใช้ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ ก็อาจจะทำให้เกิดการออกจากวงจรของการประยุกต์ใช้เกมิฟิเคชั่นกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารสร้างสรรค์ แต่หากมีการพิจารณาไตร่ตรองแล้วพบว่าการประยุกต์ใช้เกมิฟิเคชั่นดังกล่าวได้ส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอาหารสร้างสรรค์ ก็จะทำให้เกิดการกลับเข้ามาสู่วงจรในขั้นตอนของการออกแบบเกมิฟิเคชั่นต่อไป ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าวงจรดังกล่าวจะเกิดเป็นการกระทำซ้ำในแต่ละทุกขั้นตอนของวงจร โดยผ่านขั้นตอนการดำเนินการในรูปแบบเดิมอย่างต่อเนื่อง

การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นอย่างไร

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร เป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานธรรมชาติของพื้นที่ วัฒนธรรม การบริการ การเข้าถึงทรัพยากรท่องเที่ยว การเป็นเจ้าบ้านที่ดี และเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ รวมเป็นประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการลิ้มรสอาหาร การได้เรียนรู้วิธีการทำอาหาร และการลงมือทำอาหารด้วยตัวเอง ซึ่งถือเป็นการสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงอาหารยังเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และภาคเกษตรทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น อาหารใช้ผลผลิตการเกษตรเป็นวัตถุดิบหลัก การเข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้และแปรรูปผลผลิตการเกษตรในฟาร์ม เป็นต้น สินค้าของที่ระลึกเกี่ยวกับอาหาร อาทิ เครื่องเทศ เครื่องปรุง ผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูป ผลไม้

พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวเป็นเรื่องสำคัญ เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ความสำคัญกับการรับประทานอาหารเพื่อลิ้มรสอาหารของพื้นที่นั้น ๆ การรับประทานอาหารจึงถือเป็นหนึ่งในกิจกรรมหลักของนักท่องเที่ยวทั้งหลาย ซึ่งการรับประทานอาหารเป็นกิจกรรมหลักที่นักท่องเที่ยวใช้จ่ายเงินและเวลามากที่สุดประมาณ 1 ใน 3 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดสำหรับการเดินทาง โดยนักท่องเที่ยวเกินกว่าร้อยละ 30 มองหาอาหารการกินที่ดีเพื่อรับประทานระหว่างการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวมากกว่าร้อยละ 85 ที่มีฐานะมั่งคั่งมักต้องการประสบการณ์จากการรับประทานอาหารในร้านอาหารที่แปลกใหม่ ทั้งนี้ อาหารที่นักท่องเที่ยวรับประทานนั้นจะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกและสัมผัสแหล่งท่องเที่ยวแห่งนั้นได้อย่างลึกซึ้ง จากความต้องการเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อนำมาใช้ในการท่องเที่ยว รวมถึงการใช้อาหารเป็นตัวช่วยในการทำการตลาด การประชาสัมพันธ์ และการสร้างตราสินค้า รวมทั้งการขยายฤดูกาลท่องเที่ยวไม่ให้กระจุกตัว

แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่เลือกท่องเที่ยวเชิงอาหาร ประกอบด้วย (Designated Areas for Sustainable Tourism Administration, n.d.)

1. ความรื่นรมย์ หมายถึง ความต้องการที่จะเติมเต็มความสุขทางความรู้สึกและสัมผัสประสบการณ์ในการรับประทานอาหาร

2. การสืบค้นจากรากฐาน หมายถึง ความต้องการที่จะดื่มด่ำกับรากเหง้าของอาหารในชนบท ซึ่งสามารถศึกษาวิธีการในการผลิตอาหารได้

3. ความสงสัยและใฝ่รู้ หมายถึง ความต้องการที่จะหาความรู้ และค้นพบอะไรใหม่ ๆ เพื่อบ่งบอกถึงการศึกษาและความรู้ที่มีอยู่

4. การแสดงออกถึงตัวตน หมายถึง ความต้องการแสดงความแตกต่าง ความโดดเด่น และความเป็นตัวตน

5. ความกังวลใจ หมายถึง ความต้องการที่จะพักผ่อนหรือผ่อนคลายด้วยการรับประทานอาหารและเครื่องดื่มระหว่างการท่องเที่ยว และหลีกหนีชีวิตประจำวันด้วยการรับประทานอาหารพื้นเมืองและอาหารที่คุ้นเคยในอดีตแต่ไม่ได้รับประทานเป็นประจำ

ทั้งนี้อาหารสามารถสร้างพื้นฐานให้กับการพัฒนาประสบการณ์การท่องเที่ยวได้มากมาย ดังนี้

1. เชื่อมโยงวัฒนธรรมเข้ากับการท่องเที่ยว โดยการรับประทานอาหารเปรียบเสมือนการเปิดประตูสู่วัฒนธรรมท้องถิ่น และสามารถทำให้นักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่นเข้าหากันได้ด้วยการแบ่งปันประสบการณ์ทางวัฒนธรรมอาหารร่วมกัน

2. พัฒนาประสบการณ์การรับประทานอาหารแต่ละมื้อ โดยอาหารแต่ละมื้อเป็นศูนย์กลางของประสบการณ์การท่องเที่ยว และยังช่วยสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำและมีความหมายอีกด้วย

3. เกิดการสร้างอาหารที่แตกต่างกัน โดยอาหารสามารถเป็นสิ่งที่แสดงถึงความโดดเด่นของภาพลักษณ์ของสถานที่ และช่วยให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ในตลาดที่มีการแข่งขันสูง

4. พัฒนาโครงสร้างย่อย ๆ ที่สำคัญในการผลิตและบริโภคอาหาร ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ๆ มากมายที่มีความสำคัญในกระบวนการผลิตและการบริโภคอาหาร โดยรวมไปถึงผู้ผลิตอาหาร นักปรุงอาหาร นักออกแบบอาหาร นักวิจารณ์ และผู้นำเทรนด์ด้านอาหารอื่น ๆ

5. ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประสบการณ์ด้านอาหารสามารถส่งเสริมการพัฒนาทางวัฒนธรรมท้องถิ่นได้โดยตรงด้วยการสร้างต้นทุนทางวัฒนธรรมที่จำเป็นต้องใช้ในการสร้างและสืบสานการผลิตและการบริโภคทางวัฒนธรรมนั้น

สำหรับการศึกษาวิจัยในอดีตเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร พบว่า การศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญและกิจกรรมสื่อสารเรียนรู้จากการท่องเที่ยว “อาหาร” สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดผู้หญิงชาวต่างประเทศของประเทศไทยนั้น ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการสื่อสารด้านอาหารไทยที่เน้นตลาดกลุ่มผู้หญิงจะเน้นการปฏิบัติจริงมากกว่ากลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวทั่วไป นักท่องเที่ยวผู้หญิงชาวต่างชาติส่วนใหญ่เห็นว่าอาหารไทยแสดงถึงเอกลักษณ์ของประเทศไทย และเป็นที่รู้จักของนานาชาติ อาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยลำดับต้น คือ ต้มยำกุ้ง ผัดไทย ก๋วยเตี๋ยว แกงเขียวหวาน และส้มตำ ลักษณะเฉพาะของอาหารไทยที่โดดเด่น คือ รสชาติ วิธีการทำอาหารและกลิ่น สำหรับกิจกรรมที่สามารถสื่อสารเกี่ยวกับอาหารไทยได้ดีในมุมมองของนักท่องเที่ยวผู้หญิงชาวต่างชาติ ลำดับแรก คือ การชิมอาหาร เทศกาลอาหาร และหลักสูตรการทำอาหาร อย่างไรก็ตามปัญหาที่สำคัญ คือ การสื่อสารทางภาษา รสชาติที่เผ็ดจนเกินไป และการนำเสนอที่ยังไม่น่าสนใจ เป็นต้น ทั้งนี้การเข้าใจมุมมองของตลาดกลุ่มนี้สามารถพัฒนาเป็นเครื่องมือ

สื่อสารข้อมูลและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอาหารได้ต่อไป (Rocharungsat, 2013)

อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาถึงกรณีการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารในต่างประเทศ จะพบว่ามีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่หลากหลายและมีความแตกต่างกัน ยกตัวอย่าง เช่น การท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศเกาหลีใต้ การจัดทัวร์ท่องเที่ยวเชิงอาหาร จะใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงทั้งพ่อครัว ดารา นักร้อง และนักแสดงเข้ามาร่วมส่งเสริมด้วย ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างมาก เพราะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อรับประทานอาหารพื้นเมืองของประเทศเกาหลีตามรอยคนดังจำนวนมากต่อปี นอกจากนี้ยังใช้รายการทีวีเข้ามาช่วยส่งเสริม จะทำให้อาหารพื้นเมืองของเกาเหลีใต้ในหลายพื้นที่โด่งดังขึ้นมา อีกทั้งความพยายามของรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ที่พร้อมผลักดันกฎหมายและจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบหลัก มีความร่วมมืออย่างเหนียวแน่นระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้วัฒนธรรมอาหารกลายเป็นสินค้าส่งออก เน้นการสร้างตราสินค้าและการตลาด ซึ่งความเชี่ยวชาญในการนำเสนอการท่องเที่ยวเชิงอาหารของประเทศเกาหลีใต้อยู่ที่การบริหารประสบการณ์นักท่องเที่ยว ที่ให้ความสำคัญกับวิธีการบริหารประสบการณ์บนโต๊ะอาหาร เช่น การเสิร์ฟ การแต่งกาย การใช้จาน ชาม รวมไปถึงการประกอบอาหารที่เน้นความสวยงามตามรากเหง้าในอดีต (Designated Areas for Sustainable Tourism Administration, 2016)

การท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งถือเป็นอีกสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอาหารที่ควรค่าแก่การเดินทางไปท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของโลก เพราะนอกจากความหลากหลายของอาหารและรสชาติที่อร่อยแล้ว อาหารญี่ปุ่นยังมีศิลปะที่สวยงาม มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และประเพณีการกินที่พิถีพิถันอีกด้วย สำหรับตัวอย่างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารในญี่ปุ่น นักท่องเที่ยวจะพบกับประสบการณ์ด้านอาหารที่หลากหลายไม่รู้จบในประเทศญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหารชุดแบบญี่ปุ่นที่เมืองโตเกียว ทัวร์ชิมอาหารที่นาโกย่า การเดินตลาดชมวัฒนธรรมหรือการเข้าหลักสูตรที่สอนทำอาหารญี่ปุ่น รวมทั้งการชิมและเรียนรู้การทำสาเก

สำหรับการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศฝรั่งเศส นอกจากนักท่องเที่ยวจะได้รับบรรยากาศที่ โรแมนติกแล้ว เรื่องอาหารการกินก็โด่งดังไม่แพ้ประเทศอื่น เนื่องจาก ชาวฝรั่งเศสให้ความสำคัญและใส่ใจกับการกินเป็นอย่างมาก จนทำให้อาหารฝรั่งเศสได้รับการยกย่องจากองค์กร UNESCO ให้ขึ้นทำเนียบมรดกโลกเป็นรายชื่อแรกในรายการมรดกโลกด้านวัฒนธรรมการกิน ชาวฝรั่งเศสให้ความสำคัญกับเรื่องกินอย่างจริงจัง โดยมีการกำหนดรายละเอียดตั้งแต่ขั้นตอนการปรุงที่ใช้เวลาค่อนข้างนานและมีความละเมียดละไม การใช้วัตถุดิบชั้นดีเป็นหลัก รวมถึงการจัดโต๊ะอาหาร การวางแก้วไวน์ การวางแก้วน้ำเปล่า ตำแหน่งการวางมีด จาน จนถึงการจับคู่ไวน์กับอาหารชนิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมกัน ทั้งยังจัดให้การกินเป็นงานอดิเรกประจำประเทศอย่างหนึ่งอีกด้วย สำหรับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศฝรั่งเศส ได้แก่ การทัวร์ชิมอาหารที่เมือง Champagne ซึ่งเป็นเมืองเก่า

แก่ของฝรั่งเศสที่ขึ้นชื่อในเรื่องผลิตแชมเปญที่ดีที่สุด การเดินเที่ยวกินของอร่อยที่ย่าน Montmarte ซึ่งเป็นย่านดังที่มีบรรยากาศแสนโรแมนติก ทั้งยังมีเส้นทางเดินที่งดงามราวกับภาพวาด และนอกเหนือจากบรรยากาศที่สวยงามแล้ว ยังมีร้านอาหารพื้นเมืองมากมายที่ขึ้นชื่อว่าดีที่สุดอีกด้วย การเข้าคลาสทำอาหารฝรั่งเศสชื่อดัง และการเรียนรู้วัฒนธรรมการรับประทานอาหาร ทั้งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม มารยาทในการรับประทานอาหารของชาวฝรั่งเศส เป็นต้น (Loveemongkol, 2008)

แนวคิดเกมิฟิเคชั่น

"เกม" เป็นส่วนหนึ่งในความบันเทิงที่สร้างประสบการณ์ ความสนุกสนาน และความบันเทิง ให้แก่ผู้เล่นผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เป็นการสร้างประสบการณ์ความสนุกสนานให้ผู้บริโภคในรูปแบบต่าง ๆ ที่อยู่คู่กับมนุษย์มาช้านาน โดยเกมเป็นรูปแบบหนึ่งของการเล่นที่สร้างขึ้นเพื่อความสนุกสนานที่อาจก่อให้เกิดทักษะ เรียนรู้ และอาจเป็นประโยชน์ทางการศึกษา ซึ่งโครงสร้างของเกม ประกอบด้วย เป้าหมาย กฎเกณฑ์ การแข่งขัน การมีปฏิสัมพันธ์ และแนวทางการเล่นที่ผู้แข่งขันจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายซึ่งเป้าหมายที่กำหนดให้ผู้เล่นปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ มักจะมาในรูปแบบของรางวัล เช่น โล่เกียรติยศ เหรียญเกียรติยศ สิ่งตอบแทนต่าง ๆ เช่น เหรียญทองเพชร สำหรับแลกของรางวัล แสตมป์แลกของรางวัล และเหรียญเงินหรือการท้าทายกันระหว่างผู้เล่น ซึ่งเกมโดยส่วนใหญ่จะแข่งขันทางจิตใจหรือด้านร่างกาย หรือทั้งสองอย่างร่วมกัน เพื่อการพัฒนาทักษะ เช่น การออกกำลังกาย การศึกษา บทบาทสมมุติ และจิตศาสตร์

Caillois (1957 as cited in Srikad, 2017) กล่าวไว้ว่า เกม เป็นกิจกรรมหนึ่งซึ่งประกอบไปด้วยความสนุกสนาน บันเทิง มีการแบ่งกลุ่ม กำหนดเวลา และคาดเดาผลจากการเล่นเกมไม่ได้ ไม่ทำให้เกิดประโยชน์อันใดนอกเหนือจากความบันเทิง มีกฎระเบียบการเล่นที่แตกต่างจากกฎในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีงานวิจัยที่วิเคราะห์ประโยชน์จากการเล่มเกม พบว่า คนที่ผ่านประสบการณ์การเล่นเกมมานานจะมีประสิทธิภาพในการรับรู้ ความสนใจ และมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าคนที่ผ่านประสบการณ์การเล่นเกมมาน้อย (Griffiths, 2014)

สำหรับการทำโฆษณาร่วมกับเกมเพื่อโน้มน้าวให้ผู้บริโภคเข้ามามีส่วนร่วมนั้น โดยส่วนใหญ่จะนิยมใช้กัน 3 วิธี ได้แก่ (Srikad, 2017)

1. การทำโฆษณาให้เข้าไปอยู่ในเกม เป็นการทำการตลาดที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายเป็นคนเล่นเกม โดยการนำตราสินค้าและบริการเข้าไปอยู่ในเกม ด้วยการเป็นสปอนเซอร์ หรือการซื้อโฆษณา เพื่อให้ตราสินค้าและบริการนั้นปรากฏอยู่ในเกมเป้าหมาย แต่วิธีการนี้จะไม่สามารถนำเสนอเนื้อหาหรือบอกสรรพคุณของสินค้าและบริการได้ และผลตอบรับจะไม่สามารถวัดเป็นยอดขายของสินค้าและบริการได้ แต่ตราสินค้าจะได้รับการจดจำในใจของผู้เล่นได้ดี

2. การสร้างเกมขึ้นมาเพื่อทำการโฆษณาเป็นที่นิยมในกลุ่มนักการตลาดที่สุด เพราะสามารถกำหนดสิ่งที่ต้องการสื่อสารไปสู่ผู้เข้ามาเล่นเกมได้มากกว่า เช่น การสร้างเกมขึ้นมาให้มีความสนุกไม่น่าเบื่อโดยไม่มีการโฆษณาแฝงใด ๆ ในตัวเกม เพื่อทำให้ผู้เล่นรู้สึกไม่ถูกยัดเยียดข่าวสารระหว่างเล่นเกม และไม่ทำให้เกิดผลเสียต่อความรู้สึกที่มีต่อตราสินค้าในภายหลัง และเมื่อผู้เล่นเล่นเกมจบจึงมีการโฆษณาในช่วงท้ายแทน วิธีการทำโฆษณาแบบนี้ผู้บริโภคส่วนมากจะจดจำตราสินค้าได้

3. การทำโฆษณาในเกมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ คือ การนำสินค้าหรือตราสินค้าไปวางเป็นส่วนหนึ่งของเกมที่นิยมเล่นในเครือข่ายสังคมออนไลน์

นอกจากนี้ การทำการตลาดแบบเกมิฟิเคชั่น ยังเป็นการประยุกต์ส่วนประกอบของการเล่นเกมมาใช้ในส่วนต่าง ๆ ของการตลาด ซึ่งส่วนประกอบสำคัญที่นำมาใช้ในการทำการตลาดแนวคิดเกมิฟิเคชั่น คือ ตารางอันดับคะแนน การสะสมแต้ม สะสมเหรียญ การให้ของรางวัล การจัดระดับชั้นผู้เล่น การให้ภารกิจ และการปลดล็อคกิจกรรมเพื่อสะสมรางวัลต่าง ๆ ทั้งนี้ การใช้แนวคิดเกมิฟิเคชั่นในการทำการตลาดสามารถนำองค์ประกอบเกมมาใช้ได้หลายวิธี เช่น การแข่งขัน การลุ้นโชค การท้าทาย การให้ความคิดเห็น การร่วมมือ การให้รางวัล หรืออื่น ๆ อีกมากมาย (Gamification Marketing, 2016)

การศึกษาองค์ประกอบของเกมิฟิเคชัน เนื่องจากแนวคิดเกมิฟิเคชัน คือ การนำเอากลไกในการออกแบบเกมมาใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เกม ดังนั้นจึงมีองค์ประกอบหลักในการออกแบบโดยอาศัยหลักทฤษฎีพื้นฐานของการออกแบบเกม ซึ่งผู้ออกแบบควรคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 อย่าง ดังนี้ (Robson et al., 2015)

1. กลไกของเกมิฟิเคชัน โครงสร้างหลักของเกมที่ประกอบด้วย รูปแบบวิธีการเล่น กติกา ข้อบังคับ ของรางวัล เป้าหมายของการเล่น หรือวิธีการโต้ตอบต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในเกม โดยกลไกของเกมจะต้องถูกกำหนดก่อนที่ผู้เล่นจะเริ่มเล่นเกม ตัวอย่างกลไกของเกมที่เป็นที่นิยมนำมาใช้ เช่น แต้มสะสม ระดับขั้น การได้รับรางวัล สินค้าเสมือน กระดานผู้นำ การให้ของขวัญแก่กัน เป็นต้น (Gamification Wiki, 2015; Simoes et al., 2013)

2. พลวัตของเกมิฟิเคชัน พฤติกรรมหรือปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เล่นที่ถูกขับเคลื่อนด้วยการใช้กลไกของเกม ซึ่งพฤติกรรมหรือปฏิกิริยาตอบสนองเหล่านี้พยายามที่จะตอบสนองต่อความต้องการและความปรารถนาพื้นฐานของมนุษย์ ลักษณะของพฤติกรรมความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่มีในการเล่นเกม เช่น ความต้องการได้รับรางวัลตอบแทน ความต้องการการยอมรับ ความต้องการประสบความสำเร็จ การแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของตนเอง ความต้องการการแข่งขันกัน และการแสดงความเอื้ออาทร (Kuo & Chuang, 2016; Nielson, 2015; Simoes et al., 2013)

สำหรับกลไกกระบวนการเกมประกอบด้วยองค์ประกอบอันหลากหลายที่สามารถชักนำผู้เล่นให้เกิดการตอบสนองได้ หากนำไปใช้อย่าง

ถูกต้อง โดยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบหลักของเกม 8 อย่าง ได้แก่

1. คะแนนสะสม เกิดขึ้นจากผู้เล่นทำภารกิจ หรือบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด ซึ่งคะแนนสะสมจะเป็นส่วนสำคัญของกลไกในเกมที่จูงใจผู้เล่น เช่น การจัดกิจกรรมซื้อสินค้าในร้านสะดวกซื้อ ในยอดที่กำหนดหรือซื้อสินค้าที่ร่วมรายการ เพื่อแลกรับเหรียญสะสมในการแลกของพรีเมี่ยมแลกซื้อสินค้าหรือสิทธิ์ในการลุ้นของรางวัล

2. ระดับขั้น ใช้เพื่อวัดความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เล่น เกณฑ์วัดเลื่อนระดับขั้นต้องอาศัยความพยายามและการกระทำต่าง ๆ ตามระดับที่สูงขึ้น เช่น แอพพลิเคชั่นไนกี้รันคลับ กำหนดเป้าหมายการวิ่งให้นักวิ่งวิ่งครบ 31.06 ไมล์ ทำเพื่อเลื่อนระดับขั้นสีเหลือง

3. ตารางอันดับ วัตถุประสงค์หลักของตารางอันดับ คือ การเปรียบเทียบอันดับระหว่างผู้เล่นกันเอง เป็นสถิติคะแนนสะสมของผู้เล่น ตารางจัดอันดับเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ผู้เล่นรู้สึกท้าทาย

4. เหรียญตราเกียรติยศ เป็นเครื่องหมายบ่งบอกถึงความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เล่น เป็นสิ่งที่สร้างคุณค่าทางจิตใจทำให้รู้ว่าเป้าหมายได้ถูกพิชิตเรียบร้อยแล้ว เช่น แอพพลิเคชั่นไนกี้รันคลับ จะมองเหรียญบรอนซ์ให้แก่ผู้เล่นที่พิชิตการวิ่งระยะทาง 15 ไมล์ภายใน 1 เดือน

5. การถูกท้าทายหรือให้ทำภารกิจ เป็นการให้คำแนะนำ คำสั่ง หรือ แนวทางปฏิบัติแก่ผู้เล่นว่าควรทำสิ่งใด เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนของเกม โดยคำสั่งจะมีทั้งการทำแบบกลุ่มและแบบเดี่ยว เช่น แอพพลิเคชั่น Custom fit by Fitness First ได้มีการกำหนดคำท้าหรือภารกิจต่าง ๆ ให้ผู้เล่นได้ทำโดยมีสัญลักษณ์เป็นกราฟิกรูปคนสีเขียว ระบุจำนวนผู้ร่วมรับคำท้าไว้ด้วย ซึ่งเป็นแรงจูงใจหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เล่นตัดสินใจในการทำภารกิจได้อีกด้วย

6. การเตรียมความพร้อม คือ การนำผู้เล่นใหม่เข้าสู่ระบบเกมในวินาทีแรก ขั้นตอนนี้จะมีผลต่อการตัดสินใจของผู้เล่นว่าจะเล่นต่อหรือจะหยุดเล่น ดังนั้นจึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่ต้องทำให้ผู้เล่นได้สำรวจและสัมผัสประสบการณ์ในเกมอย่างถี่ถ้วน ไม่ให้ผู้เล่นรู้สึกยัดเยียดเกินไปจนทำให้เกิดความรู้สึกน่าเบื่อหน่ายหรือรำคาญ

7. การสร้างกลุ่มสังคม เป็นการสร้างความผูกพันและประสบการณ์ร่วมเพื่อให้ผู้เล่นอยากเล่นซ้ำ โดยเริ่มจากแรงกระตุ้นหรืออารมณ์ที่ถูกกระตุ้นขึ้นมาของผู้เล่น ตามด้วยกลุ่มสังคมเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการกระทำขึ้นมาต่อ สามารถนำพาให้ผู้เล่นกลับมาเล่นใหม่อีกครั้ง และเมื่อมีการชักจูงหรือของรางวัลเกิดขึ้น การกระทำซ้ำก็จะเกิดขึ้นเป็นวงจรขึ้นมา เช่น การมีแหล่งชุมชนออนไลน์ เพื่อเป็นการรวมกลุ่มของคนที่ชื่นชอบหรือมีประสบการณ์แบบเดียวจากทั่วทุกสารทิศกัน ไม่ว่าจะบนหน้ากระดาน เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม นอกจากแหล่งชุมชนออนไลน์ที่กล่าวข้างต้นจะทำให้เกิดการรวมกลุ่มแล้ว การติดแฮชแทคก็เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่สามารถทำให้คนอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน

8. การปรับรูปแบบเฉพาะตัว เป็นการปรับรูปแบบเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล สร้างให้เกิด

คุณค่าและการมีประสบการณ์ร่วม โดยสามารถเกิดได้ในหลายรูปแบบ เช่น การแต่งตัวในตัวละครของผู้เล่นให้มีลักษณะเฉพาะตัว หรือการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้งานให้เหมาะสมกับตัวผู้เล่น เช่น แอพพลิเคชั่น Custom Fit by Fitness First ผู้เล่นสามารถปรับรูปแบบการออกกำลังกายให้เหมาะสมกับสมรรถนะของร่างกายผู้เล่น หรือข้อจำกัดทางเวลาเพื่อไม่ให้กระทบกับวิถีชีวิตของผู้เล่น ทำให้ผู้เล่นเกิดความพึงพอใจได้และมีความสุขจากการออกกำลังกายในแบบของตนเอง

สำหรับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เกมิฟิเคชั่น พบว่า ประเภทของเกมโฆษณาและแนวเกมสามารถสื่อสารถึงส่วนประกอบ 4 ส่วนของตราสินค้าได้ ประกอบด้วย ด้านคุณลักษณะ ซึ่งองค์ประกอบในเกมโฆษณาที่สามารถสื่อสารถึงคุณลักษณะได้มากที่สุด คือ ตราสัญลักษณ์ ภาพผลิตภัณฑ์ มาสคอต และสีสันที่สื่อสารถึงตราสินค้า และสามารถสื่อสารถึงบุคลิกภาพ คุณประโยชน์ รวมไปถึงคุณค่าของตราสินค้ารองลงมา ด้านคุณประโยชน์ คือ องค์ประกอบด้านเรื่องราว สามารถสื่อสารได้มาก และสามารถสื่อสารถึงคุณสมบัติ บุคลิกภาพ และคุณค่าได้ระดับปานกลาง สำหรับการสื่อสารการตลาดโดยอาศัยกระบวนการเกม พบว่า เมื่อใดที่ความผูกพันของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้าที่ใช้หลักการสื่อสารการตลาดโดยอาศัยกระบวนการเกมมีมาก ความภักดีต่อตราสินค้าก็จะมีมากขึ้นสอดคล้องตามไปด้วย เนื่องจากความผูกพันและความภักดีต่อตราสินค้ามีความเชื่อมโยงเกี่ยวพันกัน นอกจากนี้พฤติกรรมการใช้เกมิฟิเคชั่นสามารถนำมาใช้เพื่อสร้างให้ผู้บริโภคเกิดความผูกพันในตราสินค้าได้ โดยปัจจัยที่เป็นตัวสร้างให้เกิดความผูกพัน ได้แก่ แรงจูงใจด้านความบันเทิง และความพึงพอใจในเกมิฟิเคชั่น อาทิ การให้รางวัลหรือสิ่งตอบแทน การได้สถานะหรือสถานภาพ ความมุ่งมั่นที่จะบรรลุความสำเร็จ การชอบแสดงออก การแข่งขัน และการเห็นแก่ส่วนรวม (Sangsawang, 2009; Laitakul, 2011; Noilert, 2013)

การประยุกต์ใช้เกมิฟิเคชั่นกับการท่องเที่ยว

สำหรับกรณีศึกษาในประเทศไทยเพื่อการประยุกต์ใช้เกมิฟิเคชั่นกับการท่องเที่ยวนั้นยังไม่พบหลักฐานที่ปรากฏอย่างชัดเจนถึงการนำมาประยุกต์ใช้จริง อย่างไรก็ตามผู้เขียนได้ศึกษาตัวอย่างของงานวิจัยที่นำการใช้แนวคิดเกมิฟิเคชั่นมาใช้เป็นกลยุทธ์การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการพัฒนาต้นแบบเกมจำลองสถานที่ท่องเที่ยวโดยการใช้รูปแบบเกมมิฟิเคชั่น กรณีศึกษา เกมปุรณาวาสท่องเที่ยวพาเพลิน โดยหากพิจารณาตามกระบวนการออกแบบเกมิฟิเคชั่นของ Noran (2016) จะพบวิธีการพัฒนาต้นแบบเกมจำลองตามวงจรดังกล่าวได้ดังนี้ (Chesamae, Nakaram & Phondee, 2017)

ขั้นตอนที่ 1 กระบวนการพิจารณาตรึกตรอง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความต้องการในการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวจากชุมชน โดยการลงพื้นที่ประชุมร่วมกับผู้นำและตัวแทนชุมชนปุรณาวาส รวมทั้งการสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งในการลงพื้นที่ดังกล่าวได้มีการ

จัดทำแผนที่และกำหนดจุดในการสร้างสถานที่ท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 2 การระบุชื่อและการปรับปรุงข้อมูลเพื่อให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบของเกม ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์เพื่อทำการสร้างแบบร่างจำลองแผน ซึ่งเป็นการเขียนแผนโครงเรื่องของเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานที่ท่องเที่ยวตามหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการนำเสนอความรู้ในรูปแบบเกม โดยนำหลักการของเกมในเรื่องของความท้าทาย ความตื่นเต้น เช่น การได้รับรางวัล ความยากของระดับการเล่น การสะสมคะแนนมาใช้ในการเขียนโครงร่างเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์ให้น่าสนใจ

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผน ผู้วิจัยได้มีการออกแบบลักษณะการเล่น เงื่อนไข การเก็บคะแนนและการควบคุมเกม โดยใช้ use case diagram ในการวิเคราะห์การดำเนินการของเกม โดยผู้เล่นจะเข้าสู่หน้าหลัก หลังจากนั้นทำการเลือกว่าจะดูวิธีการเล่น หรือเล่นเกม หรือดาวน์โหลดคู่มือท่องเที่ยวใน use case เล่มเกม โดยจะมีการเรียกใช้งานฟังก์ชั่นต่าง ๆ ของเกม ได้แก่ เลือกตัวละครในการเล่มเกม ในระหว่างการเล่น ผู้เล่นจะต้องทำภารกิจตามที่ได้รับมอบหมาย ในแต่ละภารกิจก็จะมีการดึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละสถานที่มาแสดงและทำกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละภารกิจ โดยในการเล่นเกมก็จะมีการคำนวณค่าประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น พละกำลัง เหรียญรางวัล รูปภาพสถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งถ้าการเล่มเกมในแต่ละภารกิจสำเร็จก็จะให้ผู้เล่นเปิดรับรางวัล อย่างไรก็ตาม รูปแบบของเกมดังกล่าวจะผ่านการพิจารณาความเหมาะสม การตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านเกมคอมพิวเตอร์ และมีการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วม เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เล่นเปิดโปรแกรมขึ้นมา ซึ่งจะปรากฏหน้าจอเมนูหลักที่สร้างความน่าสนใจและช่วยดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดี มีการใช้สีสันที่สดใส โดยในหน้าแรกจะมีเมนูที่ 1 เริ่มเกม เพื่อเข้าสู่เกม เมนูที่ 2 วิธีการเล่น เพื่อเข้าสู่การอธิบายวิธีการเล่นและกิจกรรมของเกม และเมนูที่ 3 ดาวน์โหลด เป็นการดาวน์โหลดคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนออกมาในรูปแบบไฟล์

จากการศึกษาการพัฒนาต้นแบบเกมจำลองสถานที่ท่องเที่ยวโดยการใช้รูปแบบเกมมิฟิเคชั่น กรณีศึกษา เกมปุรณาวาส ท่องเที่ยวพาเพลินดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีข้อดี และข้อเสียดังนี้

ข้อดี

1. เป็นรูปแบบเกมที่ทำการคิดค้นมาจากข้อมูลพื้นฐานของสถานที่ท่องเที่ยวจริง

2. มีความหลากหลายของเมนู ซึ่งหากมีผู้ที่ไม่สนใจเล่มเกม แต่มีความต้องการที่จะท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ ก็จะสามารถเลือกดาวน์โหลดข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวได้จากเมนูที่ปรากฏอยู่ในเกม

3. มีการให้ของรางวัลแก่ผู้เล่นเกม ซึ่งเป็นการสร้างความดึงดูดใจได้เป็นอย่างดี

ข้อเสีย

1. ขาดการใช้แรงจูงใจด้วยหลักการตลาดในการแจก แลก ลุ้น รับของรางวัลด้วยตัวผู้เล่นเกมเอง ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะเป็นวิธีการ

ประชาสัมพันธ์โดยทางอ้อมได้เป็นอย่างดี

2. การกำหนดภารกิจจำนวนที่มากเกินไป อาจทำให้เกิดความเบื่อหน่ายระหว่างการเล่มเกม ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดจำนวนภารกิจให้มีความเหมาะสม

นอกจากนี้ยังได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับสุนทรียะและการออกแบบเกมมิฟิเคชั่น สำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวรอบเกาะกรุงรัตนโกสินทร์ (Tangpondparsert, 2017) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการจัดกลไกในเกม (Gamification Frameworks) ของ Yu-Kai Chou (n.d.) พบว่า ระบบการสร้างตัวตนบนเกม จะต้องมีความน่าสนใจของเกมตั้งแต่เริ่มต้นเล่น ซึ่งหมายถึง ตัวเกมจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เล่นได้สวมบทบาทเป็นคนไทย โดยมีเครื่องแต่งกายตามประเพณีให้เลือกตามยุคสมัยและแนวการแต่งกายที่มีวัฒนธรรมโดดเด่น สำหรับการกำหนดกลุ่มเป้าหมายของกลุ่มผู้เล่นหลักนั้นควรเป็นชาวต่างชาติที่ต้องการเข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมไทยด้วยตนเอง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำว่าเกมควรมีการผสมผสานระหว่างโลกเสมือน (ในเกม) กับโลกความเป็นจริงเพื่อต่อยอดในเชิงธุรกิจ เช่น การนำค่าคะแนนที่ได้มาใช้เป็นส่วนลดสำหรับร้านอาหารและที่พัก ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เล่นที่เป็นนักท่องเที่ยว ซึ่งมีความต้องการด้านที่พักและร้านอาหาร รวมทั้งยังเป็นสื่อกลางสำหรับโรงแรม ที่พัก และร้านอาหารในบริเวณใกล้เคียงเพื่อการประชาสัมพันธ์ได้อีกด้วย นอกจากนี้กลไกภายในเกมควรใส่ในเกมในเรื่องเป้าหมายและความท้าทายเป็นสำคัญ ซึ่งเกมอาจไม่ต้องเน้นคู่แข่งเพราะวัตถุประสงค์หลักของเกม คือต้องการสร้างภาพลักษณ์และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรม โดยผู้เล่นเกมจะมาจากการสมัครผ่านสื่อสังคม (social media) เช่น สื่อบริการเครือข่ายสังคม (facebook) ผ่านอินเทอร์เน็ต สามารถพูดคุยผ่านตัวเกม พร้อมกับแสดงที่หน้าจอการส่งต่อเครือข่ายสังคม ซึ่งผู้เล่นในเกมจะได้ประโยชน์ในการหาเพื่อนใหม่ที่มีความสนใจวัฒนธรรมแบบไทย ๆ อย่างเดียวกัน นอกจากนี้ควรมีการแนะนำให้ใช้วิธีสอนการเล่มเกมที่เป็นแบบเทคนิคการเรียนรู้การเล่นจากครั้งแรกผ่านการแนะนำที่สอดแทรกการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง (Norman, 2013)

สำหรับแนวทางในการประยุกต์ใช้เกมิฟิเคชั่นกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารสร้างสรรค์นั้น ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างรูปแบบเกมโดยการสร้างเกมในรูปแบบแอพพลิเคชั่น Kahoot เพื่อให้นักท่องเที่ยวเลือกตอบคำถามจากภาพเกี่ยวกับอาหารและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอาหารที่ปรากฏในแอพพลิเคชั่น โดยเกมดังกล่าวจะมีการเล่นเป็นกลุ่มบุคคลที่เดินทางมาท่องเที่ยวพร้อมกัน ผู้ที่ตอบคำถามได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องมากที่สุด ก็จะได้รับรางวัลต่าง ๆ เช่น สิทธิพิเศษในการรับประทานอาหารประจำท้องถิ่นโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย หรือการได้คูปองส่วนลด ซึ่งถือเป็นการใช้รูปแบบการเล่มเกมด้วยการจัดตารางอันดับ (leaderboards) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปรียบเทียบอันดับระหว่างผู้เล่นกันเอง มีการแสดงข้อมูลสถิติคะแนนความถูกต้องและความเร็วในการตอบคำถามของผู้เล่น ซึ่งตารางจัดอันดับนี้เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ผู้เล่นรู้สึก

ท้าทาย ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับรางวัลอาจจะต้องทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์เมนูอาหารดังกล่าวผ่านทางสื่อ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ง่ายและสะดวก เป็นต้น อย่างไรก็ตามแนวทางดังกล่าวอาจจะมีข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

ข้อดี

1. นักท่องเที่ยวทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาหารเพิ่มมากขึ้น

2. เป็นเกมที่มีรูปแบบการเล่นที่ง่ายไม่ซับซ้อน เนื่องจากเป็นการตอบคำถามจากภาพที่ปรากฏอย่างชัดเจน

3. ผู้เล่นสามารถดาวน์โหลดแอพพลิเคชั่น เพื่อเข้าร่วมเล่นเกมกับกิจกรรมอื่นได้ในภายหลัง

ข้อเสีย

1. หากเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุอาจจะไม่เกิดความสนใจหรือความต้องการที่จะเล่นเกม ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวดังกล่าวอาจจะไม่ได้ใช้สมาร์ทโฟนที่มีความทันสมัย

2. หากจำนวนคำถามมีมากเกินไปก็อาจจะไม่ก่อให้เกิดความน่าสนใจอย่างต่อเนื่อง

3. แอพพลิเคชั่น Kahoot เป็นการตั้งค่าเกมแบบออนไลน์ โดยจะต้องมีการกรอกรหัสกลุ่มของผู้เล่นเกม ดังนั้นอาจจะก่อให้เกิดความยุ่งยากในการเข้าสู่ระบบเกม

4. ต้องมีความพร้อมของระบบและความเร็วของอินเทอร์เน็ต พร้อมทั้งอุปกรณ์ที่รองรับ

ในกรณีที่ผู้เล่มเกมไม่สะดวกที่จะเล่นเกมผ่านแอพพลิเคชั่นต่าง ๆ เจ้าของเกมก็อาจจะออกแบบเกมให้มีลักษณะที่แตกต่างออกไป เช่น การเล่นเกมผ่านกระบวนการปรุงอาหาร ซึ่งเป็นเป็นฐานของกิจกรรมระหว่างเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวหรือเจ้าบ้าน และนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นผู้เล่นเกม ดังนี้

ฐานที่ 1 เจ้าของเกมจะนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของอาหาร พร้อมทั้งสาธิตวิธีการทำอาหารท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นหรือมีความแตกต่างจากสถานที่ท่องเที่ยวแห่งอื่น มีการบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างน่าสนใจ พร้อมด้วยการเริ่มสาธิตวิธีการปรุงอาหาร ซึ่งหากนักท่องเที่ยวสนใจก็สามารถที่จะมีส่วนร่วมทดลองปรุงอาหารด้วย

ฐานที่ 2 เจ้าของเกมจะทำการทดสอบความรู้ของผู้เล่มเกมเพื่อวัดความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เล่น เช่น การทดสอบความจำของส่วนประกอบที่ใช้ในการปรุงอาหารประเภทนั้น เพื่อเป็นการทดสอบว่าผู้เล่นเกมสามารถจดจำส่วนประกอบและปริมาณส่วนประกอบได้มากน้อยเพียงใด หากผู้เล่นเกมสามารถจดจำองค์ประกอบได้ครบถ้วนก็จะได้แต้มสะสมจากการเล่นเกม เป็นต้น

ฐานที่ 3 ผู้เล่นจะได้รับความท้าทายในการปรับปรุงสูตรอาหารให้มีความแปลกใหม่มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนของเกม โดยสูตรอาหารที่ผู้เล่นสร้างขึ้นมานั้นจะต้องได้รับการยอมรับในกลุ่มของสื่อสังคมออนไลน์ในระดับที่มากกว่าผู้เล่นเกมรายอื่น โดยมีของรางวัลหรือสิ่งจูงใจอย่างอื่นให้กับผู้ที่เล่มเกมทุกคน เพื่อให้ผู้เล่นเกมเกิดความต้องการที่จะท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีอาหารประเภทนั้นผลิตหรือจำหน่ายอยู่

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าด้วยรูปแบบการสร้างแรงจูงใจผ่านเกมิฟิเคชั่นดังกล่าวจะสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นให้เกิดความต้องการท่องเที่ยวเชิงอาหารแก่นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจและมีความชื่นชอบได้เป็นส่วนหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอาหารจะต้องมีการพัฒนาเกมให้สามารถตอบโจทย์แก่นักท่องเที่ยวอยู่เสมอ โดยอาจจะพัฒนารูปแบบของเกมให้มีความหลากหลายและเป็นเกมที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สรุป ข้อเสนอแนะ

แนวคิดเกมิฟิเคชั่น เป็นแนวคิดที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการสื่อสารทางการตลาดเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค สร้างให้เกิดความผูกพันและความภักดีด้วยการทำให้ผู้บริโภคที่ใช้แอพพลิเคชั่นสื่อสารการตลาดผ่านกระบวนการเกม เกิดความรู้สึกอยากมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากความสัมพันธ์ระหว่างตราสินค้ากับผู้บริโภคและการรับรู้ถึงตราสินค้าที่ผู้ประกอบการจะได้รับ ก็คือ อารมณ์ ความสนุก และความรู้สึกที่ดีระหว่างการเล่นเกม ซึ่งสร้างผลประโยชน์แก่กันทั้งสองฝ่าย

การท่องเที่ยวเชิงอาหารในยุคปัจจุบันนั้นสามารถประยุกต์ใช้การสื่อสารการตลาดผ่านแนวคิดเกมิฟิเคชั่นได้ ทั้งนี้เนื่องจากการใช้เทคนิคในรูปแบบของเกมจะช่วยกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ รวมทั้งทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่สนุกสนาน อย่างไรก็ตามกลไกของเกมจะต้องดำเนินการไปอย่างไม่ซับซ้อน และมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้โดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ซึ่งอาจใช้เพียงการสะสมคะแนนหรือรางวัลก็ได้ โดยในเกมดังกล่าวจะมีผู้ชนะหรือผู้แพ้หรือจะไม่มีก็ได้ เนื่องจากเกมมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเท่านั้น เกมจึงไม่เน้นที่การเล่นแต่เน้นการมีส่วนร่วม โดยจะให้ความสำคัญกับรางวัลเป็นหลัก อย่างไรก็ตามการสร้างเกมสำหรับการท่องเที่ยวนี้สามารถสร้างได้ง่าย เนื่องจากไม่มีตัวเกมมีเพียงการใช้กลไกของเกมผ่านองค์ประกอบของเกมิฟิเคชั่น ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการสร้างเกมค่อนข้างต่ำ เนื่องจากใช้บุคลากรจำนวนน้อย

REFERENCES

Application Nike Run Club. (2017). Health and fitness. Retrieved August 21, 2018, from https://play.google.com/store/apps/details?id=com.nike.plusgps&hl=th. (in Thai)

Chamnancha, B. (2018). Gastronomy tourism: Thailand's competitiveness. Apheit Journals, 24(1), 103-116. (in Thai)

Chesamae, A., Nakaram, N.& Phondee, P. (2017). Development of tourist attraction simulation game prototype by using gamification format: case study Puranawas Tong Tew Pa Ploen Game. Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University, 1(1), 14-23. (in Thai)

Designated Areas for Sustainable Tourism Administration. (n.d.). Food tourism. Retrieved August 21, 2018, from www.dasta.or.th/th/.../840_da12f12c9915698bd10e50c811eba772. (in Thai)

Designated Areas for Sustainable Tourism Administration. (2016). Food tourism. Retrieved August 21, 2018, from http://www.dasta.or.th/Downloads/booklet_update-28-July_final%20(1).pdf. (in Thai)

Gamification Marketing. (2016). Using game principles to create fun marketing. Retrieved August 21, 2018, from https://www.marketingoops.com/exclusive/how-to/gamification-marketing/. (in Thai)

Gamification Wiki. (2015). Game mechanics. Retrieved August 28, 2018, from https://badgeville.com/wiki/Game_Mechanics.

Griffiths, M. (2014). Playing video games is good for your brain – here's how. Retrieved August 28, 2018, from http://theconversation.com/playing-video-games-is-good-foryour-brainhereshow-34034.

Kuo, M.S. & Chuang, T.Y. (2016). How gamification motivates visits and engagement for onlineacademic dissemination –an empirical study. Computers in Human Behavior, 55, Part A,16-27.

Laitakul, P. (2011). Marketing communication based on the game process. Thesis of master's degree, Program in Communication Arts, Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University. (in Thai)

Loveemongkol, R. (2008). Tourism in France. Retrieved August 21, 2018, from http://eprints.utcc.ac.th/649/1/649fulltext.pdf.

Michael, C.G. (2003). Does organizational climate add to service quality in hotel?. International Journal of Contemporary Hospitality Management, 15(4), 206-213.

Nielson, B. (2015). Gamification mechanics vs. gamification dynamics. Retrieved August 21, 2018, from http://www.yourtrainingedge.com/gamification-mechanics-vs-gamification-dynamics/.

Nilsook, P. (2017). Learning supplemented by Technology-Enhanced Learning (TEL). Retrieved September 8, 2019, from http://www.academic.hcu.ac.th/Instructional/pdf%20file/teacher2060%20%date2018. pdf. (in Thai)

Nitwarakorn, S. (2014). Thai food: cultural heritage of the nation. Academic Journal Phranakhon Rajabhat University, 5(1), 171-179. (in Thai)

Norman, D. (2013). The Design of everyday things. NY: Basic Book.

Noilert, W. (2013). Social norms entertainment motivation and satisfaction in a game that influences brand engagement. Independent Study of master's degree, Management Information Systems, Thammasat Business School, Thammasat University. (in Thai)

Noran, O. (2016). On gamification in action learning. ACM Digital Library. 1-9. doi>10.1145/2843043.2843344. Retrieved September 8, 2019, from https://dl.acm.org/citation.cfm?id=2843344.

Pantein, S., Juntakorn, S. & Kosaeyayotin, M. (2017). Thai culinary tourism management model using the creative economy concept in the water shed provinces of the central region. research and development. Journal Suan Sunandha Rajabhat University, 9(3), 191 – 198. (in Thai)

Robson, K., Plangger, K., Kietzmann, J. H., McCarthy, I., & Pitt, L. (2015). Is it all a game? Understanding the principles of gamification. Business Horizons, 58(4), 411-420.

Rocharungsat, P. (2013). Importance and communicative learning activities through food tourism for international women market tourists of Thailand. Journal of Thai Hospitality and Tourism, 8(1), 61-72. (in Thai)

Sangsawang, D. (2009). A study of advergame. Thesis of master's degree, Fine Arts, Department of Visual Communication Design, Silpakorn University. (in Thai)

Simoes, J., Redondo, R. D., & Vilas, A. F. (2013). A social gamification framework for a K-6learningplatform. Computers in Human Behavior, 29(2), 345-353.

Srikad, P. (2017). The exposure of using Mobile application under gamification concepts. Independent of master's degress, Communication Arts in Strategic Communication, School of Communication Arts, Bangkok University. (in Thai)

Tangpondparsert, P. (2017). The Aesthetics in Gamification Design for Supporting Rattanakosin Island Tourism. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 10(2), 2883 - 2893. (in Thai)

Thai PR. (2019). "Asia Super Team" is back! The business plan competition returned with the promotion of game design. Including prizes worth over a million dollars for the best business teams in Asia and Thailand. Retrieved September 9, 2019, from https://www.thaipr.net/life/709869. (in Thai)

Yu-Kai Chou. (n.d.). Learn Gamification — the cheat codes to win the game of life. Retrieved September 8, 2019, from https://yukaichou.com.

Academic Article

กลวิธีการใช้ภาษาสื่อมูลบทในการสะท้อนความเป็นไปของสังคมไทย จากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้ง

REFLECTION OF THAI SOCIETY BY USING LANGUAGE TO CONVEY PRESUPPOSITIONS IN POLITICAL CAMPAIGN POSTERS

ฐิติภา คูประเสริฐ

Titipa kuprasert

สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม ประเทศไทย

Department of Thai, Faculty of Liberal, Mahidol university, Nakornpratom, Thailand.

titipamk23@gmail.com

Received: 2019-06-04

Revised: 2019-11-28

Accepted: 2019-12-03

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “กลวิธีการใช้ภาษาสื่อมูลบทในการสะท้อนความเป็นไปของสังคมไทย จากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้ง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาสื่อมูลบท และศึกษาว่า มูลบทเหล่านั้นสะท้อนให้เห็นความเป็นไปในสังคมไทยในด้านใดบ้าง โดยเก็บข้อมูลข้อความที่ปรากฏบนป้ายหาเสียงเลือกตั้งที่ติดตั้งในเขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานครของพรรคการเมือง 10 พรรค ตั้งแต่วันที่ 30 มกราคม – 23 มีนาคม พ.ศ. 2562 จำนวนทั้งสิ้น 18 แผ่นป้าย ผลการศึกษาพบว่า พรรคการเมืองมีกลวิธีการใช้ภาษาสื่อมูลบท 3 กลวิธี ได้แก่ การใช้รูปภาษา การใช้คำกริยากลุ่มบ่งการเปลี่ยนสภาพ และการใช้คำกริยากลุ่มแนะความ ซึ่งกลวิธีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความเป็นไปในสังคมไทยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนในสังคม สถานการณ์ของประเทศไทย สวัสดิการของคนในสังคม กฎระเบียบที่บังคับใช้ในสังคม สภาพเศรษฐกิจในสังคม และสภาพการศึกษาในสังคม

คำสำคัญ: มูลบท สังคม ป้ายหาเสียงเลือกตั้ง

ABSTRACT

The study aims to study the usage of language to convey the presuppositions and to study the reflection of the presuppositions about the circumstance of Thai society in the political campaign posters from 18 political campaign posters around Bangkok Noi District of Bangkok Metropolis between 30th of January and 23rd of March, 2019. The results of study showed that the political parties which produced the campaign posters used 3 types of presuppositions: (1) referring expressions (2) change of state verbs and (3) implicative verbs. The usage of aforesaid presuppositions revealed the reflections of circumstances of Thai society at that particular time which are: people relationship, social situations, social welfare, regulations of society, economic situations and educational situations.

Keywords: presuppositions, society, political campaign posters

บทนำ

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2562 เป็นการเลือกตั้งที่พรรคการเมืองและประชาชนให้ความสำคัญและตื่นตัวกันเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นครั้งแรกหลังจากเหตุการณ์รัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะและนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย พรรคการเมืองต่างใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อทำให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของตนได้รับคะแนนเสียงมากเพียงพอที่จะทำให้พรรคการเมืองของตนเองเป็นฝ่ายจัดตั้งรัฐบาล และสมาชิกในพรรคการเมืองของตนเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งจะมีสิทธิในการบริหารประเทศ

กลยุทธ์หนึ่งที่พรรคการเมืองต่าง ๆ นำมาใช้เรียกคะแนนเสียงจากประชาชนในพื้นที่เป้าหมายนอกจากการลงพื้นที่ของสมาชิกพรรคการเมือง การจัดปราศรัยหาเสียงบนเวที การออกรายการโทรทัศน์เพื่อแสดงวิสัยทัศน์ และการประชาสัมพันธ์นโยบายของพรรคการเมืองโดยใช้รถยนต์ประชาสัมพันธ์ตามที่ต่าง ๆ แล้ว คือ ป้ายหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจะปรากฏข้อความที่บรรจุนโยบายสำคัญและน่าสนใจที่พรรคการเมืองคาดว่าจะสามารถทำให้ตนเองได้รับคะแนนเสียงจากประชาชน โดยนโยบายดังกล่าวอาจเป็นนโยบายที่รัฐบาลปัจจุบันยังไม่ได้ดำเนินการหรือดำเนินการไปแล้ว แต่ไม่ได้เป็นไปอย่างที่ประชาชนในพื้นที่ต้องการ พรรคการเมืองจึงนำเสนอนโยบายเหล่านั้นเพื่อแสดงให้เห็นว่าเมื่อได้รับสิทธิจัดตั้งรัฐบาลและบริหารประเทศแล้วจะดำเนินนโยบายนั้นให้ดียิ่งกว่ารัฐบาลปัจจุบันหรือจะเริ่มดำเนินนโยบายนั้นให้กับประชาชนในพื้นที่ในอนาคต

เมื่อสังเกตข้อความในป้ายหาเสียง

เลือกตั้งพบว่า ข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งที่บรรจุนโยบายของพรรคการเมืองดังกล่าวสื่อให้เห็นความรู้เบื้องหลังเกี่ยวกับความเป็นไปในสังคมที่พรรคการเมืองและประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ มีร่วมกันและกำลังเผชิญอยู่ร่วมกันและสื่อให้เห็นความเชื่อบางอย่างเกี่ยวกับความเป็นไปในสังคมที่พรรคการเมืองมีอยู่ก่อนที่จะผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้ง ความรู้เบื้องหลังและความเชื่อบางอย่างที่มีอยู่ก่อนดังกล่าว เรียกว่า มูลบท (Hongladarom and Choksuwanit, 2008) โดยผู้ฟังจะสามารถอนุมานและมีส่วนร่วมกับความรู้เบื้องหลังและความเชื่อบางอย่างที่ผู้พูดมีอยู่ก่อนได้ โดยเชื่อมโยงถ้อยคำหรือประโยคที่ผู้พูดใช้เข้ากับบริบทที่ถ้อยคำนั้นแสดงอยู่ (Levinson, 1983) การสื่อให้เห็นความรู้เบื้องหลังและความเชื่อบางอย่างที่มีอยู่ก่อนเกี่ยวกับความเป็นไปในสังคมของมูลบทดังกล่าวทำให้ป้ายหาเสียงเลือกตั้งเป็นเสมือนสิ่งที่บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อสื่อมูลบทเป็นเครื่องมือ

อนึ่ง การศึกษากลวิธีการใช้ภาษาของข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งนั้น ปรากฏงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายงาน ได้แก่ งานวิจัยของบุญโชค เขียวมา (Keioma, 2008) ซึ่งศึกษาเรื่อง “การศึกษาวัจน กรรมบนป้ายหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครฯ ปี 2547” ได้ศึกษาเกี่ยวกับประเภทวัจนกรรมและศึกษาวัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมของข้อความบนป้ายหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ปีพ.ศ. 2547 โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับวัจนกรรมของจอห์น อาร์ เซิร์ล (John R. Searle) และศึกษาในป้ายหาเสียงจำนวน 113 ป้าย ส่วนงานวิจัยของอิงอร พึ่งจะงาม (Pheugchangam, 2011) ซึ่งศึกษาเรื่อง “การใช้วัจนกรรมและกลวิธีทางภาษาบนป้ายโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554” ได้ศึกษาเกี่ยวกับประเภทของวัจนกรรมโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับวัจนกรรมของจอห์น อาร์ เซิร์ล (John R. Searle) และกลวิธีทางภาษาเพื่อโน้มน้าวใจ โดยใช้แนวคิดของกนกพรรณ คำวงศ์ปิ่น โดยศึกษาในป้ายโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งจำนวน 150 ป้าย นอกจากนี้ยังปรากฏงานวิจัยของ พนมสิทธิ์ สอนประจักษ์ (Sonprajuk, 2019) ซึ่งศึกษาเรื่อง “กลวิธีการใช้ภาษาในป้ายหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 24 มีนาคม 2562 กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก เขตเลือกตั้งที่ 1” ได้ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการใช้ภาษาในกระบวนการสื่อความหมายความคิดทางการเมืองและอุดมการณ์ทางการเมือง โดยใช้วิธีสัญวิทยา (Semiotic Analysis) และศึกษาวิเคราะห์ในป้ายหาเสียงเลือกตั้งจำนวน 14 แผ่นป้าย

จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในการศึกษาข้อความบนป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับวัจนกรรมของจอห์น อาร์ เซิร์ล (John R. Searle) และแนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษาเพื่อโน้มน้าวใจของกนกพรรณ คำวงศ์ปิ่นมาใช้เพื่อศึกษาการใช้ภาษาที่ปรากฏในป้ายหาเสียงเลือกตั้ง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้แนวความคิดเกี่ยวกับสัญวิทยา (Semiotic Analysis) ในการศึกษาการสื่อความหมายทางการเมืองและอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคการเมือง

เท่านั้น ซึ่งยังไม่มีผู้วิจัยคนใดนำแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาการใช้ภาษาเพื่อสื่อมูลบทมาศึกษาข้อความบนป้ายหาเสียงเลือกตั้งแต่อย่างใด การนำแนวคิดดังกล่าวมาศึกษาข้อความบนป้ายหาเสียงเลือกตั้ง นอกจากจะทำให้เห็น กลวิธีการใช้ภาษาในป้ายหาเสียงเลือกตั้งแล้ว อาจทำให้เห็นสภาพของสังคมในขณะที่ป้ายหาเสียงเลือกตั้งปรากฏ และอาจทำให้เห็นความคิดบางอย่างของพรรคการเมืองต่าง ๆ แฝงมากับข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งอีกด้วย ดังนั้น การศึกษาการใช้ภาษาเพื่อสื่อมูลบทจากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษา

การศึกษาเรื่อง “กลวิธีการใช้ภาษาสื่อมูลบทในการสะท้อนความเป็นไปของสังคมไทยจากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้ง” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ พรรคการเมืองที่เป็นผู้ผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งมีกลวิธีการใช้รูปภาษาแบบใดบ้างในการสื่อให้เห็นมูลบท และมูลบทเหล่านั้นสะท้อนให้เห็นความเป็นไปในสังคมในด้านใดบ้าง

ในการศึกษาเรื่องดังกล่าว ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากข้อความที่ปรากฏบนป้ายหาเสียงเลือกตั้งที่พรรคการเมืองต่าง ๆ ติดตั้งในเขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานครตั้งแต่วันที่ 30 มกราคม - 23 มีนาคม พ.ศ. 2562 รวมทั้งสิ้น 18 แผ่นป้ายจากพรรคการเมืองผู้ผลิตป้ายหาเสียงเลือกตั้ง 10 พรรคการเมือง ได้แก่ พรรคอนาคตใหม่ พรรคชาติไทยพัฒนา พรรคพลังประชาชาติไทย พรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ พรรคภูมิใจไทย พรรคประชานิยม พรรคเสรีรวมไทย พรรคประชาชาติ และพรรคประชาธิปัตย์ โดยป้ายหาเสียงเลือกตั้งที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลดังกล่าวเป็นป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองที่ต่างกัน และเป็นป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองเดียวกันที่ปรากฏข้อความบนป้ายหาเสียงเลือกตั้งที่แตกต่างกัน จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อความที่ปรากฏบนป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองต่าง ๆ มาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาสื่อมูลบท และวิเคราะห์ว่า มูลบทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความเป็นไปในสังคมในด้านใดบ้าง โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ภาษาสื่อมูลบทของณัฐพร พานโพธิ์ทอง (Panpothong, 2013)

กรอบในการวิเคราะห์

ในการศึกษากลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่อมูลบทในการสะท้อนความเป็นไปของสังคมไทยจากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งนั้น ได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับมูลบท (presupposition) โดยพจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (The Royal Institute, 2017) ได้อธิบายเกี่ยวกับคำว่า “มูลบท” ไว้ว่า มูลบท คือ สภาวะเกิดก่อน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างประพจน์ (preposition) ในลักษณะที่ประพจน์ ก จะต้องอ้างอิงอยู่กับการมีสภาวะเกิดก่อน (presuppose) ของประพจน์ ข ดังนั้น ประพจน์ ก จะมีค่าความจริงก็ต่อเมื่อประพจน์ ข จะต้องมีค่าเป็นจริง เช่น ถ้าพูดว่า “ฉันเสียใจที่ครูใหญ่ไม่ได้อยู่ที่นี่” มีสภาวะเกิดก่อนว่า (1) “มีคนคนหนึ่งเป็นครูใหญ่” และ (2) “ครูใหญ่ไม่ได้อยู่ที่นี่” ค่าความเป็นจริงของข้อความว่า “ฉันเสียใจที่ครูใหญ่ไม่ได้อยู่ที่นี่” จะเป็นจริงเมื่อก็ต่อเมื่อสภาวะเกิดก่อนของ (1) และ (2) เป็นจริง

ส่วนกฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์และธีรนุช โชคสุวณิช (Hongladarom & Choksuwanit, 2008) ได้ให้นิยามของมูลบทไว้ว่า มูลบท คือ ความรู้เบื้องหลังที่ผู้ร่วมสนทนามีร่วมกัน เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการทำความเข้าใจในการสื่อสาร โดยที่ผู้พูดไม่จำเป็นต้องพูดทุกอย่างออกมา เป็นความเชื่อเบื้องต้นของผู้พูดและผู้ฟัง และณัฐพร พานโพธิ์ทอง (Panpothong, 2013) ได้ให้คำนิยามของมูลบทไว้ว่ามูลบท คือ ความเชื่อที่มีอยู่ก่อนบางประการหรือสมมติฐานเบื้องหลังถ้อยคำที่กล่าว (background assumption)

ส่วนในด้านของการใช้มูลบทนั้น จันทิมา อังคพาณิชกิจ (Angkapanichkit, 2014) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้มูลบทเป็นการใช้ภาษาเพื่อสื่อข้อความที่ทำให้เข้าใจได้โดยนัยว่า มีข้อความอื่น ๆ หรือมีเหตุการณ์บางอย่างปรากฏหรือเกิดขึ้นมาก่อนหน้านั้นแล้ว หรือมีความคิดและเจตนาบางอย่างที่แฝงอยู่ในข้อความในตัวบท

ดังนั้น จากคำนิยามของมูลบทและการใช้มูลบทดังกล่าวสรุปได้ว่า มูลบท คือ ความรู้ความเชื่อที่ผู้ร่วมสนทนามีร่วมกันมาก่อนบางประการ และการใช้มูลบทจะทำให้เห็นข้อความหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าที่ผู้ร่วมสนทนาจะกล่าวถ้อยคำหรือผลิตข้อความนั้น นอกจากนี้ยังทำให้เห็นความคิดหรือเจตนาที่แฝงอยู่ในข้อความได้อีกด้วย

ในการสื่อมูลบท ผู้ร่วมสนทนาหรือผู้ผลิตข้อความจะใช้รูปภาษาสื่อมูลบท โดย ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (Panpothong, 2013) ได้นำเสนอรูปภาษาในภาษาไทยที่สื่อมูลบท ได้แก่

2.1 รูปภาษาที่ใช้อ้างถึง (referring expression / definite description) คือ เมื่อกล่าวถ้อยคำที่มีรูปภาษาอ้างถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็ย่อมสื่อว่า “มีสิ่งนั้นอยู่” ซึ่งยูล (Yule, George, 1998) ได้อธิบายเกี่ยวกับรูปภาษาที่ใช้อ้างถึงไว้ว่า เป็นสมมติฐานที่มีตัวตนอยู่จริงและเป็นความจริงเสมอ

2.2 คำกริยากลุ่มที่บ่งว่าส่วนเติมเต็มเป็นจริง (factive verbs) เช่น เสียใจ ดีใจ ยินดี เป็นต้น

2.3 คำกริยากลุ่มแนะความ (implicative verbs) คือ คำกริยาจะแนะความหมายบางประการ เช่น “ลืม” สื่อมูลบทว่า บุคคลหนึ่งตั้งใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ไม่ได้ทำ หรือ “เลี่ยง” สื่อมูลบทว่า บุคคลหนึ่งควรทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ไม่ได้ทำ เป็นต้น

2.4 คำกริยากลุ่มบ่งการเปลี่ยนสภาพ (change of state verbs) คือ คำกริยากลุ่มนี้มีความหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนสถานที่ เช่น เลิก หยุด เริ่ม มา ไป ถึง เป็นต้น ซึ่งยูล (Yule, George, 1998) ได้อธิบายเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า เป็นสมมติฐานที่คำศัพท์มีความหมายแฝง มักใช้คำกริยาที่สื่อความนัย ซึ่งผู้พูดจะไม่บอกความหมายนั้นกับผู้ฟังโดยตรง ผู้ฟังจะต้องตีความหมายด้วยตนเอง เช่น เลิก หยุด เริ่ม ทำ.....สำเร็จ เป็นต้น

2.5 อนุพากย์บอกเวลา (temporal clauses) คือ คำกริยาที่สื่อบทว่า ปรากฏเหตุการณ์บางอย่างในเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น หลัง ตั้งแต่ เป็นต้น

2.6 รูปภาษาบ่งการเกิดซ้ำ (iteratives) คือ รูปภาษาที่สื่อมูลบทว่า การกระทำหรือสภาพเช่นนั้นเคยเกิดหรือมีอยู่มาก่อน เช่น คืน อีกแล้ว

ผลการศึกษา

3.1 กลวิธีการใช้ภาษาสื่อมูลบทจากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้ง

ข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งปรากฏกลวิธีการใช้ภาษาสื่อมูลบท 3 กลวิธี ได้แก่ การใช้รูปภาษา การใช้คำกริยากลุ่มบ่งการเปลี่ยนสภาพ และการใช้คำกริยากลุ่มแนะความ ดังนี้

3.1.1 การใช้รูปภาษา

การใช้รูปภาษา คือ พรรคการเมืองใช้รูปภาษาอ้างถึงสภาพหรือเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นในสังคมในข้อความของป้ายหาเสียงเลือกตั้ง โดยปรากฏลักษณะการใช้ 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) การใช้รูปภาษาอ้างถึงสภาพหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมที่พรรคการเมืองและประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ มีความรู้เบื้องหลังร่วมกัน และอ้างถึงความเชื่อของพรรคการเมืองที่มีอยู่ก่อนผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งเกี่ยวกับสภาพหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อสื่อว่า สภาพหรือเหตุการณ์ทางสังคมนั้น ๆ มีอยู่ในสังคม และคนในสังคมกำลังเผชิญกับสภาพหรือเหตุการณ์ดังกล่าว เช่น

ตัวอย่างที่ 1

“ก้าวข้าม**ความขัดแย้ง** ร่วมแรงปฏิรูปประเทศไทย” (พรรคชาติไทยพัฒนา, 2562)

ตัวอย่างที่ 1 ปรากฏรูปภาษาว่า “ความขัดแย้ง” ในข้อความของป้ายหาเสียงเลือกตั้งเพื่อสื่อมูลบทว่า ความขัดแย้งมีอยู่ในสังคมนั้น และมูลบทดังกล่าวเป็นความรู้เบื้องหลังที่พรรคชาติไทยพัฒนาและประชาชนมีร่วมกัน

ตัวอย่างที่ 2

“ลดอำนาจรัฐ แก้**หนี้ กยศ.** แก้**กฎหมาย กยศ.** ปลดภาระ**ผู้ค้ำประกัน** ไม่มี**ดอกเบี้ย** ไม่มี**ค่าปรับ ผ่อนคืนเงินต้น** 10 ปี .....
.....”
(พรรคภูมิใจไทย, 2562)

ในตัวอย่างที่ 2 พรรคภูมิใจไทยใช้รูปภาษาว่า “หนี้ กยศ.” “กฎหมาย กยศ.” “ผู้ค้ำประกัน” “ดอกเบี้ย” “ค่าปรับ” และ “ผ่อนคืนเงินต้น” เพื่อสื่อให้เห็นมูลบทว่า หนี้สินเกี่ยวกับกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) กฎหมายเกี่ยวกับกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ผู้ค้ำประกัน ดอกเบี้ย ค่าปรับ และการผ่อนคืนเงินต้น เป็นเหตุการณ์ที่มีอยู่ในสังคม และคนในสังคมประสบกับเหตุการณ์นั้น ซึ่งเป็นมูลบทที่พรรคภูมิใจไทยและประชาชนมีร่วมกัน

ตัวอย่างที่ 3

“เราจะไม่ยอมให้**ประเทศไทย ล้าหลัง ล้มเหลว ถดถอย สิ้นหวัง**” (พรรคเพื่อไทย, 2562)

ข้อความจากป้ายหาเสียงเลือกตั้งในตัวอย่างที่ 2 นั้น พรรคเพื่อไทยใช้รูปภาษาอ้างถึงความเชื่อที่มีอยู่ก่อนที่พรรคการเมืองของตนเองจะผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งเกี่ยวกับลักษณะของประเทศไทย คือ “ล้าหลัง ล้มเหลว ถดถอย สิ้นหวัง” เพื่อสื่อมูลบทว่า สภาพของการล้าหลัง ล้มเหลว ถดถอย และสิ้นหวังของประเทศไทย ซึ่งเป็นความเชื่อของพรรคเพื่อไทยที่มีอยู่ก่อนที่จะผลิตข้อความบนป้ายหาเสียงเลือกตั้งปรากฏอยู่ในขณะนั้น และคนในสังคมประสบกับสภาพดังกล่าว

(2) การใช้รูปภาษาอ้างถึงความเชื่อของพรรคการเมืองที่มีอยู่ก่อนผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งเกี่ยวกับสภาพหรือเหตุการณ์ที่พรรคการเมืองเชื่อว่าจะสามารถทำให้เกิดขึ้นในสังคมในอนาคต เพื่อสื่อว่า พรรคการเมืองของตนสามารถทำให้สังคมมีสภาพหรือเหตุการณ์ตามรูปภาษาที่ใช้อ้างถึงในอนาคต และเพื่อสื่อว่า สภาพหรือเหตุการณ์ของสังคมในปัจจุบันตรงข้ามกับสภาพหรือเหตุการณ์ที่พรรคการเมืองใช้รูปภาษาอ้างถึง เช่น

ตัวอย่างที่ 4

"ประชาชนต้องมาก่อน **ค่ารถโดยสารปรับอากาศ 10 บาท ตลอดสาย 40 บาท ตลอดวันโดยสารได้ทุกคัน ทุกเส้นทาง ตลอดวัน**" (พรรคประชานิยม, 2562)

ข้อความจากป้ายหาเสียงเลือกตั้งในตัวอย่างที่ 4 นั้น พรรคประชานิยมใช้รูปภาษาอ้างถึงความเชื่อของพรรคที่มีอยู่ก่อนเกี่ยวกับค่าโดยสารรถประจำทางปรับอากาศว่า "ค่าโดยสารปรับอากาศ 10 บาท ตลอดสาย 40 บาท ตลอดวัน โดยสารได้ทุกคัน ทุกเส้นทาง ตลอดวัน" เพื่อสื่อให้เห็นว่า พรรคการเมืองของตนสามารถทำให้ค่าโดยสารรถประจำทางปรับอากาศเป็นไปตามรูปภาษาที่อ้างถึงในอนาคต คือ ราคา 10 บาท และโดยสารตลอดวันได้ในราคา 40 บาท และราคาดังกล่าวสามารถโดยสารได้ทุกคันและทุกเส้นทาง และเพื่อสื่อว่า ในปัจจุบัน ค่าโดยสารรถประจำทางปรับอากาศมีราคาที่ตรงข้ามกับรูปภาษาที่อ้างถึง คือ มีราคามากกว่า 10 บาท และโดยสารตลอดทั้งวันและตลอดสายต้องจ่ายค่าโดยสารมากกว่า 40 บาท นอกจากนี้ในราคาดังกล่าวไม่สามารถโดยสารได้ทุกคันทุกเส้นทางอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 5

"สิทธิที่เสมอกัน 3000 บาท บำนาญถ้วนหน้า สำหรับผู้สูงอายุ" (พรรคประชาชาติ, 2562)

ตัวอย่างที่ 5 พบว่า พรรคประชาชาติใช้รูปภาษาอ้างถึงความเชื่อของพรรคการเมืองของตนที่มีอยู่ก่อนที่จะผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งเกี่ยวกับสภาพหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมในอนาคตว่า "สิทธิที่เสมอกัน 3,000 บาท บำนาญถ้วนหน้า สำหรับผู้สูงอายุ" เพื่อสื่อให้เห็นว่า พรรคประชาชาติสามารถทำให้ผู้สูงอายุได้สิทธิในการรับบำนาญเท่าเทียมกันทุกคน คนละ 3,000 บาทในอนาคต และเพื่อสื่อว่าปัจจุบัน สภาพหรือเหตุการณ์ในสังคมตรงข้ามกับสภาพหรือเหตุการณ์ทางสังคมที่พรรคการเมืองใช้รูปภาษาอ้างถึง คือ สิทธิของผู้สูงอายุแต่ละคนไม่เท่าเทียมกัน โดยผู้สูงอายุแต่ละคนไม่ได้รับบำนาญเป็นจำนวนเงิน 3,000 บาทเท่ากัน

ตัวอย่างที่ 6

"เรียนฟรี ถึง ปวส." (พรรคประชาธิปัตย์, 2562)

รูปภาษาที่อ้างถึงสภาพหรือเหตุการณ์ในตัวอย่างที่ 6 สื่อให้เห็นว่า พรรคประชาธิปัตย์มีความเชื่อที่มีอยู่ก่อนที่จะผลิตข้อความดังกล่าวว่า สามารถยกเว้นค่าธรรมเนียมการศึกษาของประชาชนได้จนถึงระดับ ปวส. ในอนาคตตามรูปภาษาที่ได้อ้างถึงว่า "เรียนฟรี ถึง ปวส." และสื่อให้เห็นว่า ในปัจจุบันสภาพของการจ่ายค่า

ธรรมเนียมการศึกษานั้นตรงข้ามกับสภาพที่พรรคประชาธิปัตย์ใช้รูปภาษาอ้างถึง คือ ประชาชนได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมการศึกษา แต่ไม่รวมถึงการศึกษาในระดับ ปวส.

ตัวอย่างที่ 7

"ให้โอกาส **ฟรีแลนซ์ฟรีสวัสดิการ 50 ถนนคนเดิน 50 เขตปล่อยของได้ตังค์ start up ไอเดียดีมีทุนให้**" (พรรคพลังประชารัฐ, 2562)

พรรคพลังประชารัฐใช้รูปภาษาอ้างถึงสภาพหรือเหตุการณ์ในตัวอย่างที่ 7 คือ "ฟรีแลนซ์ฟรีสวัสดิการ" "50 ถนนคนเดิน" "50 เขต ปล่อยของได้ตังค์" และ "start up ไอเดียดีมีทุนให้" ซึ่งเป็นความเชื่อที่พรรคพลังประชารัฐมีอยู่ก่อนที่จะผลิตข้อความ และสื่อว่า พรรคการเมืองของตนเองจะสามารถทำให้ประชาชนซึ่งประกอบอาชีพอิสระได้รับสวัสดิการของรัฐ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และทำให้มีถนนคนเดิน 50 แห่งและเขตทำการค้าขาย 50 เขตให้กับประชาชนที่ประกอบอาชีพค้าขาย รวมทั้งมีเงินทุนสนับสนุนให้กับประชาชนที่ริเริ่มจะเป็นนักธุรกิจหรือเจ้าของธุรกิจในอนาคต และสื่อว่า สภาพของผู้ที่มีอาชีพอิสระ ผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย และผู้ที่ประกอบธุรกิจดังกล่าวมีสภาพที่ตรงข้ามกับสภาพที่พรรคการเมืองใช้รูปภาษาอ้างถึง คือ ผู้ประกอบอาชีพอิสระต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อให้ได้รับสวัสดิการของรัฐ และถนนคนเดินมีจำนวนน้อยกว่า 50 แห่ง และเขตทำการค้าขายที่ให้ประชาชนค้าขายมีจำนวนน้อยกว่า 50 เขต รวมทั้งไม่มี หรือมีเงินสนับสนุนให้ประชาชนที่เริ่มทำธุรกิจไม่เพียงพอ

ตัวอย่างที่ 8

"**ขับ Grab ถูกกฎหมาย** แก้หนี้ กยศ. ยกระดับอาสาสมัครสาธารณสุข ทลายทุกข้อจำกัด เพื่อปากท้องประชาชน" (พรรคภูมิใจไทย, 2562)

ในตัวอย่างที่ 8 พรรคภูมิใจไทยใช้รูปภาษาอ้างถึงความเชื่อของพรรคการเมืองที่มีอยู่ก่อนผลิตข้อความดังกล่าวเกี่ยวกับการประกอบอาชีพขับรถยนต์รับจ้างสาธารณะที่ผู้โดยสารเรียกผ่านระบบโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟนว่า "ขับ Grab ถูกกฎหมาย" เพื่อสื่อว่าพรรคการเมืองของตนสามารถทำให้ผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวมีสภาพตามรูปภาษาที่อ้างถึงในอนาคต คือ ประกอบอาชีพอย่างถูกกฎหมาย และเพื่อสื่อว่า สภาพการประกอบอาชีพของบุคคลดังกล่าวในปัจจุบันตรงข้ามกับสภาพที่พรรคการเมืองใช้รูปภาษาอ้างถึง คือ ในปัจจุบันการประกอบอาชีพดังกล่าวผิดกฎหมาย

3.1.2 การใช้คำกริยากลุ่มบ่งการเปลี่ยนสภาพ

การใช้คำกริยากลุ่มบ่งการเปลี่ยนสภาพ คือ พรรคการเมืองผู้ผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งใช้คำกริยาที่สื่อให้เห็นมูลบทว่า สภาพหรือเหตุการณ์ที่ปรากฏในข้อความของป้ายหาเสียงเลือกตั้งนั้นยังคงดำเนินอยู่ และสังคมหรือประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ ยังคงประสบกับสภาพหรือเหตุการณ์ดังกล่าวอยู่ คำกริยากลุ่มนี้ ได้แก่ "หยุด" และ "ยกเลิก หรือเลิก" เช่น

ตัวอย่างที่ 9

"ร่วมกัน **หยุดวิกฤติเศรษฐกิจ หยุดสร้างหนี้**" (พรรคเพื่อไทย, 2562)

“**หยุดความยากจน**”

“**หยุด เผด็จการ ปฏิรูปทหาร**”

“**หยุด สงครามสีเสื้อ**” (พรรคเสรีรวมไทย, 2562)

ตัวอย่างที่ 9 พรรคเพื่อไทยและพรรคเสรีรวมไทยต่างนำคำกริยากลุ่มบ่งการเปลี่ยนสภาพ คือ คำว่า “หยุด” มาใช้ในข้อความของป้ายหาเสียงเลือกตั้ง เพื่อสื่อให้เห็นมูลบทว่า สภาพหรือเหตุการณ์ที่ปรากฏในป้ายหาเสียงเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นวิกฤติเศรษฐกิจ การสร้างหนี้ ความยากจน เผด็จการ และสงครามสีเสื้อ ยังคงดำเนินอยู่ในขณะนั้น และแสดงให้เห็นว่า สังคมหรือประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ ยังคงประสบสภาพหรือเหตุการณ์ดังกล่าวอยู่

ตัวอย่างที่ 10

“ประชาชน ต้องมาก่อน หยุดแจกเงิน **ยกเลิกโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ยกเลิกการนำภาษีอากรของประชาชนผู้เสียภาษีไปแจกโดยประชาชน** ผู้รับเงินจากรัฐไม่ต้องทำงาน” (พรรคประชานิยม, 2562)

“ตัดงบอาวุธ ลดนายพล **เลิกเกณฑ์ทหาร** ร่วมกันสร้าง สวัสดิการประชาชน” (พรรคอนาคตใหม่, 2562)

ข้อความป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคประชานิยมและพรรคอนาคตใหม่ในตัวอย่างที่ 10 ปรากฏใช้คำว่า “ยกเลิก” และคำว่า “เลิก” ซึ่งเป็นคำกริยากลุ่มบ่งการเปลี่ยนสภาพ และสื่อมูลบทว่า ในขณะที่ป้ายหาเสียงเลือกตั้งของทั้งสองพรรคการเมืองปรากฏนั้น ปรากฏสภาพหรือเหตุการณ์ คือ มีโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีการนำภาษีอากรของประชาชนผู้เสียภาษีไปแจกโดยประชาชน และมีการเกณฑ์ทหาร และแสดงให้เห็นว่า สภาพหรือเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่สังคมหรือประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ กำลังเผชิญ

3.1.3 การใช้คำกริยากลุ่มแนะความ

การใช้คำกริยากลุ่มแนะความ คือ พรรคการเมืองผู้ผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งใช้คำกริยาแนะความหมายบางประการว่า สภาพของคำนามที่ปรากฏร่วมกับกิริยากลุ่มนี้มีปริมาณน้อยหรือมากอย่างไร และมีคุณสมบัติหรือลักษณะดีหรือไม่ดีอย่างไรในสังคมไทย คำกริยากลุ่มนี้ที่ปรากฏในข้อความป้ายหาเสียงเลือกตั้ง ได้แก่

(1) คำกริยากลุ่มแนะความที่แนะความหมายว่า สภาพของคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำกริยากลุ่มนี้มีปริมาณมากหรือระดับสูงในสังคมไทย ได้แก่ คำว่า “ลด” และ “ตัด” เช่น

ตัวอย่างที่ 11

“**ตัดงบอาวุธ ลดนายพล** เลิกเกณฑ์ทหาร ร่วมกันสร้าง สวัสดิการประชาชน” (พรรคอนาคตใหม่, 2562)

“**ลดภาษี ลดอัตราภาษีบุคคลธรรมดา 10 เปอร์เซ็นต์** พ่อค้าแม่ค้าออนไลน์ปลอดภาษี 2 ปี เด็กจบใหม่**ลดภาษี 5 ปี**” (พรรคเพื่อไทย, 2562)

“สวัสดิการประชารัฐ **ลดความเหลื่อมล้ำ**” (พรรคพลังประชารัฐ, 2562)

ข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคอนาคตใหม่ พรรคเพื่อไทย และพรรค

พลังประชารัฐในตัวอย่างที่ 11 ใช้คำกริยากลุ่มแนะความว่า “ลด” และ “ตัด” เพื่อแนะความหมายว่า สภาพของคำนาม คือ งบประมาณอาวุธ นายทหารยศนายพล ภาษี อัตราภาษีบุคคลธรรมดา และความเหลื่อมล้ำมีปริมาณมากในสังคมไทย จึงต้องทำให้มีปริมาณที่น้อยลง โดยให้คำนามดังกล่าวปรากฏใช้กับคำว่า “ลด” และ “ตัด”

(2) คำกริยากลุ่มแนะความที่แนะความหมายว่า สภาพของคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำกริยากลุ่มนี้มีปริมาณน้อยหรือระดับต่ำในสังคมไทย ได้แก่ คำว่า “เพิ่ม” และ “ยกระดับ” เช่น

ตัวอย่างที่ 12

“**เพิ่ม**รายได้ **เพิ่ม**ค่าแรง **เพิ่ม**ฝีมือ **ยกระดับ**อาชีวะ” (พรรคพลังประชารัฐ, 2562)

ตัวอย่างที่ 12 พรรคพลังประชารัฐใช้คำกริยากลุ่มแนะความ คือ คำว่า “เพิ่ม” และ “ยกระดับ” ในข้อความของป้ายหาเสียงเลือกตั้งเพื่อแนะความหมายว่า สภาพของคำนาม คือ รายได้ และค่าแรง มีปริมาณน้อย ส่วนสภาพของคำนาม คือ ฝีมือ และการศึกษาในระดับอาชีวะอยู่ในระดับต่ำ จึงต้องทำให้มากขึ้น และเอาขึ้นให้สูงกว่าระดับเดิม โดยให้คำนามดังกล่าวปรากฏใช้กับคำว่า “เพิ่ม” และ “ยกระดับ”

(3) คำกริยากลุ่มแนะความที่แนะความหมายว่า สภาพของคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำกริยากลุ่มนี้อาจมีคุณสมบัติ หรือลักษณะที่ไม่ดี หรือไม่ดีเพียงพอ ได้แก่ คำว่า “ปฏิวัติ” และ “แก้” เช่น

ตัวอย่างที่ 13

“กระจายอำนาจทั่วถึง **ปฏิวัติการศึกษา** สวัสดิการครบวงจร” (พรรคอนาคตใหม่, 2562)

การใช้คำกริยากลุ่มแนะความหมายของพรรคอนาคตใหม่ในข้อความป้ายหาเสียงเลือกตั้งว่า “ปฏิวัติ” ในตัวอย่างที่ 13 ดังกล่าวแนะความหมายว่า สภาพของการศึกษาในขณะนั้นอาจไม่ดี หรืออาจยังไม่ดีเพียงพอ จึงต้องเปลี่ยนแปลงการศึกษา โดยนำคำนามดังกล่าวปรากฏใช้ร่วมกับคำว่า “ปฏิวัติ”

ตัวอย่างที่ 14

“ลดอำนาจรัฐ **แก้หนี้ กยศ. แก้กฎหมาย กยศ.** ปลดภาระผู้ค้ำประกัน ไม่มีดอกเบี้ย ไม่มีค่าปรับ ผ่อนคืนเงินต้น 10 ปี ปลดหนี้ 5 ปี.....
.....
...” (พรรคภูมิใจไทย, 2562)

ตัวอย่างที่ 14 พบว่า พรรคภูมิใจไทยใช้คำกริยากลุ่มแนะความหมาย คือ คำว่า “แก้” ร่วมกับคำนามว่า “หนี้ กยศ.” และ “กฎหมาย กยศ.” ซึ่งแนะความหมายว่า ในขณะนั้นสภาพของหนี้ กยศ. และกฎหมาย กยศ. อาจไม่ดี หรืออาจยังไม่ดีเพียงพอ จึงต้องดัดแปลงให้ดีขึ้น โดยให้คำนามดังกล่าวปรากฏใช้ร่วมกับคำว่า “แก้”

3.2 มูลบทกับสังคม

การศึกษากลวิธีการใช้มูลบทจากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งในข้างต้น นอกจากจะทำให้เห็น กลวิธีการใช้ภาษาสื่อมูลบทของพรรคการเมืองผู้ผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งแล้ว ยังทำให้พบว่า มูลบทที่สื่อด้วยกลวิธีดังกล่าวสะท้อนความเป็นไปของสังคม ไม่ว่าจะเป็นสภาพ เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่คนใน

สังคมเผชิญหรือประสบอยู่ในขณะนั้น ความเป็นไปของสังคมที่สะท้อนให้เห็นจากกลวิธีการใช้ภาษาสื่อมูลบท ได้แก่ ความสัมพันธ์ของคนในสังคม สถานการณ์ของประเทศไทย สวัสดิการของคนในสังคม กฎระเบียบที่บังคับใช้ในสังคม สภาพเศรษฐกิจในสังคม และสภาพการศึกษาในสังคม ดังนี้

3.2.1 ความสัมพันธ์ของคนในสังคม

มูลบทในข้อความของป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองที่สื่อด้วยกลวิธีการใช้ภาษาต่าง ๆ ทำให้เห็นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม คือ ความสัมพันธ์ของคนในสังคมเป็นความสัมพันธ์ที่มีปัญหา กล่าวคือ ประการแรก คนในสังคมมีความขัดแย้งกัน ซึ่งเราจะเห็นได้จากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคชาติไทยพัฒนาที่ว่า “ก้าวข้าม**ความขัดแย้ง** ร่วมแรงปฏิรูปประเทศไทย” (ตัวอย่างที่ 1) ซึ่งรูปภาษาที่อ้างถึงว่า “ความขัดแย้ง” ดังกล่าวสื่อให้เห็นมูลบทว่า ความขัดแย้งปรากฏในสังคม และคนในสังคมประสบกับความขัดแย้ง ส่วนข้อความของพรรคเสรีรวมไทยที่ว่า “หยุดสงครามสีเสื้อ” (ตัวอย่างที่ 9) ซึ่งรูปภาษาที่อ้างถึงดังกล่าวสื่อให้เห็นมูลบทว่า ในขณะนั้นปรากฏสงครามสีเสื้อ ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน และใช้สีของเสื้อที่แตกต่างกันเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มบุคคลนั้น ๆ และสื่อมูลบทว่า ความขัดแย้งดังกล่าวเป็นความขัดแย้งที่มีความรุนแรงมากจนกลายเป็นสงคราม โดยจะสังเกตได้ว่า พรรคการเมืองใช้คำว่า “สงคราม” ร่วมกับคำว่า “สีเสื้อ” ประการที่ 2 บุคคลในสังคมไม่เท่าเทียมกัน โดยมูลบทในข้อความจากป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคพลังประชารัฐทำให้เราเห็นความสัมพันธ์ดังกล่าวได้อย่างชัดเจน คือ “สวัสดิการประชารัฐ **ลดความเหลื่อมล้ำ**” (ตัวอย่างที่ 11) ซึ่งปรากฏการใช้คำกริยากลุ่มแนะความ และสื่อให้เห็นมูลบทว่า ความเหลื่อมล้ำปรากฏในสังคมในปริมาณมาก

3.2.2 สถานการณ์ของประเทศไทย

ข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งที่พรรคการเมืองแต่ละพรรคผลิตแสดงให้เห็นมูลบทที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความเป็นไปของประเทศไทยในยุคสมัยที่ข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งผลิตขึ้น สถานการณ์ของประเทศไทยที่สะท้อนผ่านมูลบท คือ ประเด็นแรก ลักษณะของประเทศไทย ซึ่งเป็นความเชื่อของพรรคการเมืองนั้น ๆ ที่มีอยู่ก่อนผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้ง โดยเห็นได้จากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคเพื่อไทยว่า “เราจะไม่ยอมให้ **ประเทศไทย ล้าหลัง ล้มเหลว ถดถอย สิ้นหวัง**” (ตัวอย่างที่ 3) ซึ่งการใช้รูปภาษาที่อ้างถึงความเชื่อที่มีอยู่ก่อนของพรรคการเมืองเกี่ยวกับลักษณะของประเทศไทยดังกล่าวสื่อให้เห็นมูลบทว่า ประเทศไทยมีลักษณะล้าหลัง ล้มเหลว ถดถอย และสิ้นหวัง ประเด็นที่สอง สิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยขณะนั้นโดยพบได้จากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคเสรีรวมไทยที่ว่า “**หยุด เผด็จการ** ปฏิรูปทหาร” (ตัวอย่างที่ 9) ซึ่งการใช้คำกริยากลุ่มบ่งการเปลี่ยนสภาพดังกล่าวสื่อความหมายว่า ในขณะนี้

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับการปกครองในระบอบเผด็จการ และของพรรคอนาคตใหม่ที่ว่า “**ตัดงบอาวุธ ลดนายพล** เลิกเกณฑ์ทหาร ร่วมกันสร้างสวัสดิการประชาชน” (ตัวอย่างที่ 10 และ 11) ซึ่งการใช้คำกริยากลุ่มแนะความสื่อให้เห็นว่าประเทศไทยมีงบประมาณเกี่ยวกับอาวุธยุทโธปกรณ์ และมีนายทหารที่ดำรงยศนายพลมาก

3.2.3 **สวัสดิการของคนในสังคม**

พรรคการเมืองต่างๆใช้ข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งที่ตนเองผลิตสื่อมูลบทเกี่ยวกับการได้รับสวัสดิการของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ หรือคนในสังคม โดยสะท้อนให้เห็นสวัสดิการที่ประชาชนได้รับ 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะที่แรก รัฐบาลปัจจุบันจัดสวัสดิการบางอย่างให้ประชาชน กล่าวคือ พรรคการเมืองผู้ผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งมีความรู้ที่มีอยู่ก่อนหน้านั้นว่า รัฐบาลปัจจุบันได้จัดสวัสดิการนั้น ๆ ให้กับประชาชน และรัฐบาลกำลังดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการนั้น ๆ อยู่ โดยเห็นลักษณะดังกล่าวได้จากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคประชานิยมที่ว่า “ประชาชน ต้องมาก่อน หยุดแจกเงิน **ยกเลิกโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ยกเลิกการนำภาษีอากรของประชาชนผู้เสียภาษีไปแจกโดยประชาชน** ผู้รับเงินจากรัฐไม่ต้องทำงาน” (ตัวอย่างที่ 10) ซึ่งการใช้คำกริยากลุ่มบ่งการเปลี่ยนสภาพสื่อมูลบทให้เห็นว่า ปัจจุบันการจัดโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และการนำภาษีอากรของประชาชนผู้เสียภาษีไปแจกจ่ายโดยประชาชนเป็นเหตุการณ์ที่ยังคงดำเนินอยู่ ลักษณะที่สอง รัฐบาลปัจจุบันจัดสวัสดิการบางอย่างให้คนในสังคม แต่คุณภาพของสวัสดิการยังดีไม่เพียงพอ กล่าวคือ พรรคการเมืองผู้ผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งมีความรู้ที่มีอยู่ก่อนหน้านั้นว่า รัฐบาลปัจจุบันให้สวัสดิการนั้นกับคนในสังคม แต่มีความเชื่อเบื้องหลังก่อนที่จะผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งว่า คุณภาพของสวัสดิการนั้นยังไม่ดีเพียงพอ แสดงให้เห็นจากที่พรรคการเมืองนั้น ๆ ใช้รูปภาษาอ้างถึงสภาพของสวัสดิการของรัฐบาลที่พรรคการเมืองและคนในสังคมมีความรู้ร่วมกันว่า สภาพของสวัสดิการนั้นตรงข้ามกับสภาพของสวัสดิการที่รัฐบาลให้ในปัจจุบัน (ตัวอย่างที่ 4, 5, 6 และ 7 ตามลำดับ) เช่น

“ประชาชนต้องมาก่อน **ค่ารถโดยสารปรับอากาศ 10 บาท ตลอดสาย 40 บาท ตลอดวัน โดยสารได้ทุกคัน ทุกเส้นทาง ตลอดวัน**” (พรรคประชานิยม)

“**สิทธิที่เสมอกัน 3,000 บาท บำนาญถ้วนหน้า สำหรับผู้สูงอายุ**” (พรรคประชาชาติ)

“เรียนฟรี ถึง ปวส.” (พรรคประชาธิปัตย์)

“ให้โอกาส **ฟรีแลนซ์ฟรีสวัสดิการ** 50 ถนนคนเดิน 50 เขตปล่อยของได้ตังค์ start up **ไอเดียดีมีทุนให้**” (พรรคพลังประชารัฐ)

มูลบทของข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคประชานิยม พรรคประชาชาติ พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคพลังประชารัฐสื่อให้เห็นว่า พรรคการเมืองผู้ผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งมีความรู้ว่า ปัจจุบันรัฐบาลมีสวัสดิการเกี่ยวกับรถโดยสารปรับอากาศให้บำนาญผู้สูงอายุจำนวน 3,000 บาท เรียนโดยไม่เสียค่าธรรมเนียมการศึกษา ผู้ประกอบอาชีพ

อิสระ หรือฟรีแลนซ์มีสวัสดิการ และมีทุนให้บุคคลที่เริ่มทำธุรกิจหรือเริ่มเป็นเจ้าของธุรกิจ และสื่อว่า สภาพของสวัสดิการที่รัฐบาลปัจจุบันจัดให้คนในสังคมนั้นยังดีไม่เพียงพอ แสดงให้เห็นจากที่พรรคการเมืองนั้น ๆ ใช้รูปภาษาอ้างถึงสภาพของสวัสดิการของรัฐบาลที่พรรคการเมืองและคนในสังคมมีความรู้ร่วมกันว่า สภาพของสวัสดิการนั้นตรงข้ามกับสภาพของสวัสดิการที่รัฐบาลให้ในปัจจุบัน กล่าวคือ ค่ารถโดยสารปรับอากาศมีราคามากกว่า 10 บาท การโดยสารรถประเภทดังกล่าวตลอดวันและตลอดสายจะต้องจ่ายค่าโดยสารมากกว่า 40 บาท และไม่สามารถโดยสารได้ทุกคันและทุกเส้นทาง ส่วนบำนาญผู้สูงอายุนั้น ผู้สูงอายุทุกคนไม่ได้รับสิทธิรับเงินจำนวน 3,000 บาทเสมอกัน ในการเรียน นักเรียนนักศึกษาไม่เสียค่าธรรมเนียมการศึกษา แต่สวัสดิการนี้ไม่คลอบคลุมถึงการศึกษาในระดับ ปวส. ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระหรือฟรีแลนซ์ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการได้รับสวัสดิการของรัฐ และบุคคลที่เริ่มต้นทำธุรกิจหรือเริ่มเป็นเจ้าของธุรกิจรัฐไม่ได้สนับสนุนเงินทุนอย่างทั่วถึง

3.2.4 กฎระเบียบที่บังคับใช้ในสังคม

มูลบทจากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองต่าง ๆ แสดงให้เห็นกฎระเบียบที่บังคับใช้ในสังคม ซึ่งควบคุมคนในสังคมในขณะที่ป้ายหาเสียงเลือกตั้งนั้นปรากฏ ไม่ว่าจะเป็นกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้ยานพาหนะซึ่งจะพบจากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคภูมิใจไทยที่ว่า “**ขับ** Grab **ถูกกฎหมาย** แก้หนี้ กยศ. ยกระดับอาสาสมัครสาธารณสุข ทลายทุกข้อจำกัด เพื่อปากท้องประชาชน” (ตัวอย่างที่ 8) ซึ่งรูปภาษาที่อ้างถึงดังกล่าวสื่อให้เห็นว่า ในขณะที่ป้ายหาเสียงเลือกตั้งปรากฏ สังคมมีกฎระเบียบที่ควบคุมบุคคลที่ขับรถยนต์รับจ้างสาธารณะที่ผู้โดยสารเรียกผ่านระบบโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน

ส่วนข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคภูมิใจไทยความว่า “ลดอำนาจรัฐ แก้หนี้ กยศ. **แก้กฎหมาย กยศ.** ปลดภาระ**ผู้ค้ำประกัน** ไม่มี**ดอกเบี้ย** ไม่มี**ค่าปรับ ผ่อนคืนเงินต้น** 10 ปี .....” (ตัวอย่างที่ 2) ซึ่งรูปภาษาที่อ้างถึงดังกล่าวสื่อมูลบทให้เห็นว่า กฎระเบียบที่บังคับในสังคมในขณะที่ป้ายหาเสียงเลือกตั้งปรากฏอยู่ คือ กฎหมายเกี่ยวกับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ค้ำประกัน ดอกเบี้ย ค่าปรับ และการผ่อนเงินต้นที่กู้ยืมไปคืน

ส่วนข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคอนาคตใหม่ที่ใช้คำกริยากลุ่มบ่งการเปลี่ยนสภาพปรากฏมูลบทที่สื่อว่า สังคมยังคงมีกฎระเบียบเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหาร ซึ่งพบได้จากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งว่า “ตัดงบอาวุธ ลดนายพล **เลิกเกณฑ์ทหาร** ร่วมกันสร้าง สวัสดิการประชาชน” (ตัวอย่างที่ 10)

3.2.5 สภาพเศรษฐกิจในสังคม

ข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองต่าง ๆ สื่อให้เห็นมูลบทที่เกี่ยวข้องกับสภาพ สถานการณ์ หรือความเป็นไปของเศรษฐกิจในระดับประเทศ และระดับบุคคลในขณะนั้นที่ป้ายหาเสียงเลือกตั้งปรากฏ มูลบทของข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้ง

ที่สื่อให้เห็นสภาพเศรษฐกิจทั้งสองระดับดังกล่าว คือ ข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคเพื่อไทยความว่า “ร่วมกัน หยุดวิกฤติเศรษฐกิจ หยุดสร้างหนี้” (ตัวอย่างที่ 9) ซึ่งการใช้คำกริยากลุ่มบ่งการเปลี่ยนสภาพสื่อให้เห็นมูลบทว่า ในขณะนี้ ประเทศไทยประสบกับวิกฤติทางเศรษฐกิจ และคนในสังคมสร้างหนี้สิน และสภาพดังกล่าวยังคงดำเนินไป

ส่วนข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคเสรีรวมไทยความว่า “หยุดความยากจน” (ตัวอย่างที่ 9) ซึ่งการใช้คำกริยากลุ่มบ่งการเปลี่ยนสภาพแสดงให้เห็นมูลบทที่สื่อว่า คนในสังคมเผชิญกับภาวะยากจนในขณะนี้ และข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคพลังประชารัฐที่ว่า “**เพิ่มรายได้ เพิ่มค่าแรง** เพิ่มฝีมือ ยกระดับอาชีวะ” (ตัวอย่างที่ 12) ซึ่งใช้คำกริยากลุ่มบ่งการเปลี่ยนสภาพสื่อให้เห็นมูลบทว่า รายได้และค่าแรงที่คนในสังคมได้รับอยู่ในปริมาณน้อย

3.2.6 **สภาพของการศึกษาในสังคม**

มูลบทในข้อความป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองต่าง ๆ สื่อให้เห็นสภาพ หรือความเป็นไปของการศึกษาในสังคมไทย โดยสื่อให้เห็นโครงการบางโครงการที่เกี่ยวกับการศึกษาที่เกิดขึ้นในขณะที่ป้ายหาเสียงเลือกตั้งปรากฏอยู่ ซึ่งพบได้จากป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคภูมิใจไทยความว่า “ลดอำนาจรัฐ แก้หนี้ **กยศ**. แก้กฎหมาย **กยศ**. ปลดภาระผู้ค้ำประกัน ไม่มีดอกเบี้ย ไม่มีค่าปรับ ผ่อนคืนเงินต้น 10 ปี .....” (ตัวอย่างที่ 2) ข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งดังกล่าวซึ่งใช้รูปภาษาที่ใช้อ้างถึงสื่อมูลบทว่า มีโครงการเกี่ยวกับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในสังคม

ส่วนข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคพลังประชารัฐความว่า “เพิ่มรายได้ เพิ่มค่าแรง เพิ่มฝีมือ **ยกระดับอาชีวะ**” (ตัวอย่างที่ 12) ซึ่งใช้คำกริยากลุ่มแนะความสื่อมูลบทว่า สังคมไทยมีรูปแบบการศึกษาแบบอาชีวะ และรูปแบบการศึกษานี้คุณภาพยังไม่ได้ระดับตามที่ต้องการ

ในด้านของข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคอนาคตใหม่ความว่า “กระจายอำนาจทั่วถึง **ปฏิวัติการศึกษา** สวัสดิการครบวงจร” (ตัวอย่างที่ 13) ซึ่งใช้คำกริยากลุ่มแนะความหมายสื่อมูลบทว่า ระบบการศึกษาในขณะที่ป้ายหาเสียงเลือกตั้งปรากฏนั้นอาจไม่ดีหรือยังไม่ดีเพียงพอ

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “กลวิธีการใช้ภาษาสื่อมูลบทในการสะท้อนความเป็นไปในสังคมไทยจากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้ง” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ พรรคการเมืองที่เป็นผู้ผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งมีกลวิธีการใช้รูปภาษาแบบใดบ้างในการสื่อให้เห็นมูลบท และมูลบทเหล่านั้นสะท้อนให้เห็นความเป็นไปในสังคมในด้านใดบ้าง โดยเก็บข้อมูลจากข้อความที่ปรากฏบนป้ายหาเสียงเลือกตั้งที่พรรคการเมืองต่าง ๆ ซึ่งติดตั้งในเขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานครตั้งแต่วันที่ 30 มกราคม - 23 มีนาคม พ.ศ. 2562 รวมทั้งสิ้น 18 แผ่นป้าย

จากพรรคการเมือง 10 พรรคการเมือง ผลปรากฏว่า ในด้านของกลวิธีการใช้ภาษาสื่อมูลบท จากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งพบว่า พรรคการเมืองใช้กลวิธี 3 กลวิธี ได้แก่ การใช้รูปภาษา การใช้คำกริยากลุ่มบ่งการเปลี่ยนสภาพ และการใช้คำกริยากลุ่มแนะความ ส่วนในด้านของความเป็นไปในสังคมที่สื่อออกมาจากมูลบทนั้นพบว่า มูลบทในข้อความของป้ายหาเสียงเลือกตั้งสื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของคนในสังคม สถานการณ์ของประเทศไทย สวัสดิการของคนในสังคม กฎระเบียบที่บังคับใช้ในสังคม สภาพเศรษฐกิจในสังคม และสภาพของการศึกษาในสังคม

การศึกษาเรื่องนี้ทำให้พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ <u>ประเด็นแรก</u> มูลบทที่ปรากฏในข้อความป้ายหาเสียงเลือกตั้งนอกจากจะสื่อให้เห็นสภาพหรือเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมในขณะที่ป้ายหาเสียงเลือกตั้งนั้นปรากฏแล้ว ยังสื่อให้เห็นมุมมองของพรรคการเมืองต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้ผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งต่อสภาพ หรือเหตุการณ์ในสังคมที่เกิดขึ้นในขณะนั้นอีกด้วย กล่าวคือ ก่อนที่พรรคการเมืองต่าง ๆ จะผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้ง พรรคการเมืองเหล่านั้นจะมีมูลบท หรือชุดความรู้ความเชื่อที่มีอยู่เดิมเกี่ยวกับสภาพ หรือเหตุการณ์ในสังคม ซึ่งความรู้ความเชื่อชุดนี้จะกำหนดทิศทางความคิดเห็น หรือทัศนะของพรรคการเมืองนั้น ๆ ต่อสภาพ หรือเหตุการณ์ในสังคม

ยิ่งไปกว่านั้น มูลบทที่สื่อออกมาจากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองต่าง ๆ ยังทำให้เห็นทัศนคติของพรรคการเมืองต่อนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันอีกด้วยว่า มีทัศนคติเป็นไปในทิศทางใด เช่น ปรากฏการใช้คำกริยากลุ่มแนะความหมายในข้อความป้ายหาเสียงของพรรคการเมืองต่าง ๆ ว่า “แก้” เช่น แก้กฎหมายกยศ. หรือ “ปฏิรูป” เช่น ปฏิรูปการศึกษา ซึ่งแนะความหมายว่า กฎหมายดังกล่าวอาจมีข้อบกพร่อง หรือบังคับใช้ไม่มีประสิทธิภาพ และระบบการศึกษาอาจมีระบบที่ไม่ดีเพียงพอ การแนะความหมายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าพรรคการเมืองผู้ผลิตข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งมีทัศนคติเชิงลบกับกฎหมายและนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว เป็นต้น

<u>ประเด็นที่สอง</u> มูลบทที่สื่อออกมาจากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งนั้นเป็นความรู้ความเชื่อที่มีอยู่เดิมเกี่ยวกับสภาพ หรือเหตุการณ์ในสังคมของพรรคการเมืองนั้น ๆ และพรรคการเมืองเหล่านั้นใช้ความรู้ความเชื่อดังกล่าวของตนเองครอบงำความคิดของคนในสังคม กล่าวคือ ทำให้คนในสังคมมีความเชื่อตามความเชื่อของพรรคการเมืองว่า สภาพ หรือเหตุการณ์ในสังคมปรากฏลักษณะเช่นนั้นจริง ๆ เช่น ข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคเพื่อไทยความว่า “เราจะไม่ยอมให้**ประเทศไทยล้าหลัง ล้มเหลว ถดถอย สิ้นหวัง**” โดยพรรคเพื่อไทยใช้รูปภาษาที่ใช้อ้างถึงดังกล่าวเพื่อสื่อมูลบทว่า ประเทศไทยปรากฏสภาพดังกล่าว ซึ่งในความเป็นจริง มูลบทดังกล่าวเป็นเพียงแค่ความเชื่อของพรรคเพื่อไทยเท่านั้น และเมื่อคนในสังคมอ่านข้อความดังกล่าวซ้ำ ๆ จากป้ายหาเสียงเลือกตั้ง อาจมีผลในการกำหนดความคิดของคนในสังคมให้มีความคิดดังที่พรรคเพื่อไทย

สื่อมูลบทไว้ ซึ่งในความเป็นจริง ประเทศไทยอาจไม่มีสภาพดังที่พรรคเพื่อไทยสื่อมูลบทไว้

การศึกษาเรื่อง “กลวิธีการใช้ภาษาสื่อมูลบทในการสะท้อนความเป็นไปในสังคมจากข้อความในป้ายหาเสียงเลือกตั้ง” นั้น นอกจากจะทำให้เห็นกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่อมูลบทของพรรคการเมืองต่าง ๆ แล้ว ยังทำให้เห็นความเป็นไปที่เกิดขึ้นในสังคมในขณะที่ป้ายหาเสียงเลือกตั้งนั้น ๆ ปรากฏใช้อยู่อีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นยังทำให้เห็นมุมมองและทัศนคติของพรรคการเมืองต่าง ๆ ต่อสภาพ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม และยังทำให้เห็นว่า พรรคการเมืองใช้มูลบทเป็นเครื่องมือหนึ่งในการกำหนดความคิดของคนในสังคมให้มีความคิดไปตามมุมมองหรือทัศนคติที่พรรคการเมืองเหล่านั้นได้นำเสนออีกด้วย ดังนั้น ประชาชนควรใช้วิจารณญาณของตนเองในการพิเคราะห์สารที่ปรากฏในเครื่องมือที่พรรคการเมืองต่าง ๆ ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง

REFERANCES

Keioma, B. (2008). A study on speech acts on outdoor media for candidates running for governor of Bangkok 2004. Master’s project, M.ed. (Educational Linguistic). Graduate school, Srinakarinwirot university. (in Thai)

Hongladarom, K. & Choksuwanit Th. (2008). Pragmatics. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

Jantima, A. (2014). Discourse analysis. Bangkok: Thammasart University. (in Thai)

The Royal Institute. (2017). Linguistics dictionary. Bangkok: A Biz intergroup. (in Thai)

Panpothong, N. (2013). Critical discourse analysis. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

Pheugchangam, E. (2011). Speech acts and language strategies used in electioneering posters of the election in 2011. Master of Arts, Department of Western languages, Graduate school, Silpakorn university. (in Thai)

Sonprajuk, P. (2019). “Tactics of Using language in street posters on promoting candidates in the elections on 24 March 2019: case study within the election district 1, Phitsanulok Province.” KMITL Prince of Chumphon journal: Social science and humanities 1, 1-2 (January-May and June-August 2019): 1-7. (in Thai)

Yule, G. (1998). Pragmatics. NY: Oxford University press.

Academic Article

ปัญหาการให้ความคุ้มครองอัตลักษณ์ของมนุษย์ในบริบทกฎหมายไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีการแสวงประโยชน์เชิงพาณิชย์

PROBLEM IN PROTECTING HUMAN IDENTITY UNDER CONTEXT OF THAI LAW: A CASE STUDYON COMMERCIAL EXPLOITATION

ณัฐกานต์ พงษ์พันธ์ปัญญา

Nutthakarn Phongphunpunya

หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Doctor of Laws Program, Faculty of Law, Thammasat University, Bangkok, Thailand

nutthakarn.p@outlook.com

Received: 2019-07-23

Revised: 2020-01-16

Accepted: 2020-01-27

บทคัดย่อ

อัตลักษณ์ของมนุษย์เป็นสิ่งที่นิยมนำมาแสวงประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพราะมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ โดยลักษณะการใช้อัตลักษณ์เชิงพาณิชย์ที่ได้รับความนิยม ได้แก่ การใช้ในฐานะตัวแทนสินค้าหรือบริการ การเป็นวัตถุเชิงพาณิชย์และการใช้อย่างเครื่องหมายการค้า ผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการแสวงประโยชน์โดยมิชอบ อันนำไปสู่ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายไทยมีเพียงกฎหมายลักษณะละเมิดที่มีวัตถุประสงค์ในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับเจ้าของอัตลักษณ์

โดยอาศัยฐานของบทกฎหมายที่รับรองสิทธิเด็ดขาดประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สิทธิในความเป็นส่วนตัวและชื่อเสียงตามรัฐธรรมนูญ สิทธิการใช้ชื่อตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สิทธิในทะเบียนเครื่องหมายการค้าและการลวงขาย หรือ ธรรมสิทธิตามกฎหมายลิขสิทธิ์ อย่างไรก็ดี การพิสูจน์ความเสียหายเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายละเมิดนั้นมีปัญหาอย่างยิ่ง เพราะภาระในการพิสูจน์ความเสียหายดังกล่าวตกเป็นของเจ้าของอัตลักษณ์ที่จะต้องหาเหตุผลและพยานหลักฐานประกอบเพื่อเรียกร้องสิทธิของตนที่ถูกโต้แย้งโดยผู้ละเมิด กล่าวคือ กฎหมายละเมิดนั้นสามารถบรรเทาปัญหาได้เพียงระดับหนึ่งเฉพาะที่ข้อเท็จจริงปรากฏเป็นที่ประจักษ์ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้น

เท่านั้น การปรับใช้กฎหมายดังกล่าวจึงยังขาดไปซึ่งประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าบทบัญญัติกฎหมายไทยที่คุ้มครองอัตลักษณ์ของมนุษย์ข้างต้นยังไม่เพียงพอจะที่จะแก้ไขปัญหาการแสวงประโยชน์เชิงพาณิชย์โดยมิชอบได้

คำสำคัญ: สิทธิ กฎหมายลักษณะละเมิด อัตลักษณ์ของมนุษย์

ABSTRACT

A human identity is widely exploited for a commercial benefit due to its economic value. A common way of such exploitation is use of the identity as representation of goods/services, commercial asset or trademark. Such commercial interest leads to unlawful exploitation of the identity. This may also result in a problem in application of law as, in the Thai legal system, there is only the tort law which is intended to compensate the owner of such identity on the basis of absolute rights recognized under the law, i.e. the rights to privacy and publicity under the Constitution, rights to names under the Civil and Commercial Code, rights to registered trademark and protection against passing off, or moral rights under the copyright law. Nonetheless, proving damage for the purpose of claiming compensation under the tort law is seriously problematic because the identity owner has the burden of proof to provide supporting reasons and evidence for enforcing its rights, which are disputed by an infringer. In other words, the tort law may alleviate the problem to only a certain extent where the damage is obvious. Therefore, application of the said law is not effective in handling the problem fairly. It can be said that the Thai laws on protection of the identity are rather insufficient for solving the problem of unlawful commercial exploitation.

Keywords: rights, tort law, human identity

บทนำ

อัตลักษณ์ของมนุษย์เป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจซึ่งได้รับความนิยมนำมาใช้ประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ โดยเฉพาะการใช้เชิงพาณิชย์ คุณค่าดังกล่าวจึงนำไปสู่การแสวงประโยชน์เชิงพาณิชย์โดยมิชอบ อย่างไรก็ดี กฎหมายของประเทศไทยมิได้มีบทบัญญัติเพื่อแก้ไขปัญหาลักษณะนี้โดยตรง ทำได้เพียงอาศัยการใช้และการตีความกฎหมายเท่าที่มีอยู่ ได้แก่ การปรับใช้กฎหมายละเมิด เช่น การถูกนำเอาภาพถ่ายไปแสวงประโยชน์โดยมิชอบที่มีปัญหาว่าเจ้าของ

อัตลักษณ์มีหน้าที่จะต้องพิสูจน์ว่าตนเสียหายอย่างไรตามกฎหมาย ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วทำได้ยาก ด้วยข้อจำกัดของการพิสูจน์ความเสียหายตามกฎหมายในข้อเท็จจริง

ความข้างต้นทำให้เห็นว่ากฎหมายไทยยังขาดความชัดเจนและไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพทั้งมิติการรับรองและคุ้มครองเจ้าของอัตลักษณ์และมิติการระงับความเสียหายจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบ

กรอบในการวิเคราะห์

บทความฉบับนี้จะศึกษากฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องโดยเริ่มจากการสร้างกรอบนิยามเบื้องต้นสำหรับอัตลักษณ์มนุษย์และลักษณะการแสวงประโยชน์เชิงพาณิชย์ โดยจะศึกษาสิทธิของเจ้าของ อัตลักษณ์ตามกฎหมายในมิติต่าง ๆ ได้แก่ สิทธิตามรัฐธรรมนูญ สิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ สิทธิตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้อง

1. **การนิยามคำว่า "อัตลักษณ์"**

คำว่า "อัตลักษณ์ (identity)" แม้จะมีการใช้อย่างแพร่หลายในภาษาไทย ทั้งยังมีการรับรู้ความหมายจากสำนักงานราชบัณฑิตยสภา แต่ก็มิได้ปรากฏนิยามตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานแต่อย่างใด เบื้องต้นจึงต้องมีการตั้งสมมติฐานสำหรับกรอบนิยามเสียก่อน ประเด็นนี้เห็นว่าคำ "อัตลักษณ์" มีรากศัพท์ภาษาไทยจาก คำว่า "อัต" แปลว่า ตนหรือตัวเอง และ "ลักษณ์" แปลว่า สมบัติเฉพาะตัว ซึ่งหมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ (Office of the Royal Society, 2007) (คำว่า "ของ" ที่เชื่อมคำ "อัตลักษณ์" และ คำ "มนุษย์" ตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทยสื่อถึงการแสดงความเป็นเจ้าของที่จะเขียนหรือละไว้ในฐานที่เข้าใจก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น เสื้อของพ่อหรือเสื้อพ่อ เป็นต้น)

อัตลักษณ์ของมนุษย์ทางภาษาศาสตร์อาจมีความหมายได้กว้างขวาง กล่าวคือ สิ่งใด ๆ ที่สามารถทำหน้าที่ในการระบุตัวตนมนุษย์ผู้นั้นได้ อัตลักษณ์จึงมิได้จำกัดอยู่เพียงลักษณะทางกายภาพ แต่อาจรวมถึงสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว เช่น ชื่อ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นลักษณะภายนอกหรือภายในก็ตาม อนึ่ง การเลือกใช้คำว่าอัตลักษณ์แทนคำว่า "เอกลักษณ์ (uniqueness)" เพราะ "เอกลักษณ์" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน แปลว่า "ลักษณะที่เหมือนกันหรือมีร่วมกัน" จึงหมายถึงลักษณะภาพรวมหรือเป็นพหูพจน์ในฐานะร่วมกัน เมื่อเปรียบเทียบแล้วเห็นว่าอัตลักษณ์ที่สื่อถึงความเป็นปัจเจกน่าจะต้องตรงกับความประสงค์มากกว่า (Office of the Royal Society, 2007) อนึ่ง คำว่า "อัตลักษณ์ของมนุษย์" ในทางนิติศาสตร์คงหมายถึงได้เพียงลักษณะทางกายภาพหรือสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเท่านั้น ไม่อาจรวมไปถึงลักษณะทางจิตใจได้ เพราะการรับรู้จิตใจของมนุษย์ย่อมเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ โดยอาจเทียบเคียงได้กับหลักกรรมเป็นเครื่องชี้เจตนาตามกฎหมายอาญาที่อนุมานการกระทำแทนเจตนาภายใน (Office of the Council of State, 1997)

2. **ลักษณะการใช้อัตลักษณ์มนุษย์เชิงพาณิชย์** ซึ่งเป็นที่นิยมแพร่หลาย อาจมี 3 ลักษณะได้แก่

ลักษณะแรก การใช้อัตลักษณ์เป็นตัวแทนของบริการหรือสินค้าทั้งผู้นำเสนอสินค้า (brand presenter) หมายถึงผู้ใดก็ได้ทั้งมีชื่อเสียงหรือไม่มีชื่อเสียงที่อยู่ในชุดโฆษณา ไม่สามารถไปไกลนอกจากสื่อได้ หรือ ตัวแทนของสินค้า (brand ambassador) หมายถึงผู้มีบทบาทที่จะต้องมีการทำหน้าที่เป็นทูตหรือตัวแทนในการให้ข้อมูล สนับสนุนและสื่อสารกับผู้บริโภค ดังนั้น การใช้อัตลักษณ์นี้จึงเป็นการผูกอัตลักษณ์ของมนุษย์เข้ากับตัวสินค้าหรือบริการ โดยที่ผู้เป็นเจ้าของอัตลักษณ์อาจเป็นเจ้าของสินค้าหรือบริการหรือไม่ก็ได้ กล่าวคือ ความรับรู้ (perception) ของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมจะรับรู้ว่าผู้เป็นเจ้าของอัตลักษณ์ คือ ตัวแทนสินค้าหรือบริการที่ตนเป็นเจ้าของหรือถูกว่าจ้างมาเท่านั้น

การใช้ลักษณะแรกนี้เห็นได้ว่าความรับรู้โดยทั่วไปของสาธารณชนส่วนใหญ่เข้าใจว่าเจ้าของอัตลักษณ์อาจเป็นเจ้าของสินค้าหรือไม่ก็ได้และมีข้อสังเกตประการสำคัญอีกว่าเจ้าของอัตลักษณ์คนเดียวกันอาจเป็นตัวแทนสินค้าหลายรายการ (Matichon Online, 2019) หรือเป็นตัวแทนผูกขาดอยู่ที่อัตลักษณ์ของมนุษย์คนเดียวก็ได้ ซึ่งก็มิได้ทำให้สาธารณชนมีความเข้าใจว่าเจ้าของอัตลักษณ์เป็นเจ้าของสินค้า

ลักษณะที่สอง การนำเอาอัตลักษณ์ของมนุษย์มาเป็นวัตถุเชิงพาณิชย์โดยตรง กล่าวคือ การแปลงอัตลักษณ์ของมนุษย์ให้อยู่ในรูปแบบของสินค้าหรือวัตถุเชิงพาณิชย์ ซึ่งการใช้ประเภทนี้ได้รับความนิยมในอุตสาหกรรมการผลิต รวมถึงกลุ่มธุรกิจที่ผลิตสื่อชนิดต่าง ๆ อีกด้วย เช่น นักแสดงที่สวมบทบาทตัวละครในภาพยนตร์ กล่าวคือ จะต้องมีการแปลงรูปแบบของอัตลักษณ์ให้อยู่ในสภาพวัตถุเชิงพาณิชย์ แต่ก็ยังมีความคล้ายคลึงกับกรณีแรกเนื่องจากสาธารณชนมิได้เข้าใจว่าวัตถุนั้นอาจไม่ได้ถูกผลิตขึ้นหรือเจ้าของอัตลักษณ์เป็นเจ้าของ

ลักษณะที่สาม การใช้อย่างเครื่องหมายการค้า หมายถึงการนำอัตลักษณ์ของมนุษย์มาใช้หรือจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าตามเงื่อนไขของกฎหมาย เพื่อสร้างความแตกต่างระหว่างสินค้าหรือบริการของผู้ที่เป็นเจ้าของเครื่องหมายนั้น ซึ่งมิใช่การเป็นตัวแทนหรือวัตถุเชิงพาณิชย์เสียเอง (Sakdamrongrat, 2014)

การใช้อัตลักษณ์มนุษย์ในลักษณะต่าง ๆ นี้จักต้องไม่สับสนกับปัจจัยเรื่องความมีชื่อเสียงของบุคคลที่จะถูกนำอัตลักษณ์มาใช้ เพราะแม้ข้อพิพาทมักเกิดขึ้นเฉพาะกรณีของผู้ที่มีชื่อเสียงด้วยประโยชน์เชิงพาณิชย์ แต่แท้จริงแล้วบุคคลโดยทั่วไปก็นับได้ว่ามีชื่อเสียงและเกียรติยศของตนในระดับหนึ่ง แม้จะไม่ถูกรับรู้ในหมู่สาธารณชนทั่วไป แต่คุณค่าของความมีชื่อเสียงนั้นก็ยังคงอยู่ กล่าวคือ ชื่อเสียงที่สาธารณชนรับรู้ (famous) ต่างกับชื่อเสียงในตัวตน (reputation) ดังนั้น ชื่อเสียงกับอัตลักษณ์ของมนุษย์จึงมิใช่สิ่งเดียวกันโดยสภาพ แต่เป็นปัจจัยเสริมในการให้ความคุ้มครองอัตลักษณ์มนุษย์เท่านั้น

3. **การรับรองและคุ้มครองอัตลักษณ์ของมนุษย์ตามกฎหมายไทย** ด้วยกฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติรับรองและการคุ้มครองอัตลักษณ์ของมนุษย์โดยตรง จึงต้องพิจารณาบริบทของกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อทดแทนดังต่อไปนี้

3.1 **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย** ซึ่งมุ่งประสงค์ให้มีการรับรองและคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานนั้น พบว่า อัตลักษณ์ของมนุษย์อาจถูกรับรองในประเภทของสิทธิ ดังต่อไปนี้

สิทธิความเป็นส่วนตัว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 32 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว” เห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญรับรองความเป็นส่วนตัวในเชิงความเป็นส่วนตัว ชื่อเสียงและข้อมูล ซึ่งสามารถใช้ยันได้กับทั้งรัฐและปัจเจกชน (Thongraweewong, 2012) ประเด็นปัญหา คือ การแสวงประโยชน์เชิงพาณิชย์จาก อัตลักษณ์โดยมิชอบจะเป็นการละเมิดสิทธิข้างต้นหรือไม่

ยกตัวอย่างเช่น เมื่อบุคคลถูกถ่ายภาพโดยไม่รับอนุญาตและนำเอาไปปรากฏบนสื่อโฆษณา ประเด็นนี้จะเห็นได้ว่าแม้การถ่ายภาพโดยไม่ได้รับอนุญาตจะเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัว เพราะมีการรบกวนคุณค่าที่กฎหมายรับรอง อย่างไรก็ดี ส่วนการใช้เชิงพาณิชย์อาจเกินขอบเขตของสิทธิดังกล่าว เนื่องจากไม่มีการรบกวนคุณค่าความเป็นส่วนตัวโดยตรงอีกต่อไป ทั้งยังมีการแปลงสถานะเป็นทรัพย์ที่มีรูปร่างและทรัพย์สินทางปัญญาอีกด้วยในอีกทางหนึ่ง

เมื่อพิจารณาสิทธิความเป็นส่วนตัวตามรัฐธรรมนูญข้างต้น เห็นว่าครอบคลุมในบริบทที่บุคคลจะรอดพ้นจากการสังเกต การรู้เห็น การสืบความลับ การรบกวนต่าง ๆ และมีความสันโดษ ไม่ติดต่อสัมพันธ์กับสังคม ดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ (Pinthasiri, 1983) ดังนั้น ความคุ้มครองตามสิทธินี้ จึงเป็นเรื่องสิทธิมนุษยชนที่ผูกติดกับตัวมนุษย์ที่จะไม่ถูกรบกวนเท่านั้น (Suriya, 2006) ซึ่งอาจไม่รวมถึงกรณีผลผลิตเพื่อใช้เชิงพาณิชย์ อนึ่ง มีข้อสังเกตว่าการนำอัตลักษณ์ไปใช้เชิงพาณิชย์จะเป็นการกระทบความเป็นส่วนตัวทางอ้อมได้หรือไม่ เพราะผลผลิตที่เกิดขึ้นอาจเป็นการรบกวนความเป็นส่วนบุคคลได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้จักต้องไม่สับสนกับการทำให้เกิดความเสียหายซึ่งชื่อเสียงของเจ้าของอัตลักษณ์ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิทางแพ่งหรือมีความผิดทางอาญาเรื่องหมิ่นประมาทอยู่แล้ว

สิทธิในชื่อเสียง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 32 ยังรับรองอีกว่าบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิในชื่อเสียงที่ผู้อื่นจะต้องเคารพ ไม่เข้ามาละเมิดหรือกระทบสิทธิ กล่าวคือ ความเป็นส่วนตัวรับรองการที่มนุษย์จะไม่ถูกรบกวนและชื่อเสียงก็รับรองการที่มนุษย์จะไม่ถูกดูหมิ่น เช่น การที่นาย ก. ถูกแอบถ่ายภาพโดยมิได้รับความยินยอมเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัว แต่ภาพถ่ายที่ถูกนำไปใช้อาจเกินขอบเขตไปทำให้นาย ก. เสียชื่อเสียงได้อีกด้วย อย่างไรก็ดี คุณค่าที่ถูกรับรองในบริบทนี้จะต้องเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงเท่านั้น อย่างเช่น ภาพของนาย ก. ถูกนำไปตัดต่อให้เกิดความเกลียดชัง ซึ่งก็มีกฎหมายละเมิดและกฎหมายอาญากำหนดโทษไว้แล้ว ได้แก่ ความผิดฐานหมิ่นประมาท อย่างไรก็ดี อาจต้องมีการตีความต่อไปว่าเจ้าของอัตลักษณ์เสียชื่อเสียงจากการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์หรือไม่ เพราะเป็นช่องว่างของกฎหมายไทยที่ขาดหายไปในการปรับกับข้อเท็จจริง

กล่าวโดยสรุปความเป็นส่วนตัวและชื่อเสียงที่กล่าวถึงในมาตรา 32 เป็นการรับรองสิทธิเด็ดขาดทั้งกรณีละเมิดหรือกระทบสิทธิ และยังมีการบัญญัติอย่างเฉพาะเจาะจงด้วยว่า “การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้” ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยก็รับรองถึงการนำเอาสิ่งดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าทางใด ๆ กล่าวคืออัตลักษณ์ของมนุษย์ในมิติความเป็นส่วนตัวหรือชื่อเสียงจะถูกนำไปใช้โดยปราศจากการอนุญาตไม่ได้ เพราะมีกฎหมายรับรองแล้ว แต่การบังคับสิทธิในเชิงการคุ้มครองหรือสภาพบังคับจะต้องพิจารณาจากบทกฎหมายเฉพาะต่อไป

3.2 **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์** ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่รับรองและคุ้มครองสภาพบุคคล รวมไปถึงบทบัญญัติลักษณะละเมิดทางแพ่งหรือแม้กระทั่งชื่อในฐานะอัตลักษณ์ของมนุษย์ที่ได้รับการประดิษฐ์ขึ้นอย่างหนึ่ง โดยมีประเด็นพิจารณา ดังต่อไปนี้

การกระทำละเมิด (unlawful act) คือ การกระทำที่ละเมิดสิทธิเด็ดขาดของบุคคลโดยที่สิทธิเด็ดขาดนั้นไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติเป็นกฎหมายให้เป็นความผิด ซึ่งแตกต่างกับการกระทำความผิด (illegal act) ตามกฎหมายอาญาที่มีหลักว่า “ไม่มีโทษ ไม่มีความผิด ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติ (nullum crimen, nulla poena sine lege)” แตจะต้องมีกฎหมายรับรองซึ่งมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

ส่วนแรก คือ การกระทำต่อสิทธิเด็ดขาด (absolute rights) ในส่วนนี้เห็นว่าอัตลักษณ์มนุษย์เป็นสิทธิเด็ดขาดประเภทหนึ่งเพราะมีพื้นฐานจากสิทธิมนุษยชน มิติแรกคือการละเมิดทางกายภาพในเชิงชีวิตและร่างกาย มิติที่สองคือการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวและชื่อเสียง และ มิติที่สามว่าด้วยการใช้อัตลักษณ์ของมนุษย์ในเชิงพาณิชย์ก็ควรเป็นสิทธิเด็ดขาดที่รับรองตามขอบเขตคำว่า “ประโยชน์ใด ๆ” แห่งมาตรา 32 ของรัฐธรรมนูญที่ได้กล่าวถึงข้างต้น อย่างไรก็ดี การพิสูจน์เรื่องความเสียหายอันเป็นผลมาจากการละเมิดนั้นน่าจะแตกต่างจากคำว่า “กระทบ” เนื่องจากผู้ละเมิดมีหนี้ตามกฎหมายที่จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย (Chantara-opakorn, 1988)

ส่วนที่สอง คือ การทำให้เกิดความเสียหาย หมายถึงการกระทำละเมิดและผลแห่งความเสียหายจะต้องมีความสอดคล้องกันผ่านทฤษฎีเงื่อนไขที่ว่าหากไม่มีการกระทำดังกล่าวจะไม่เกิดผลเช่นนั้นขึ้น และ ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมที่ว่าผู้ละเมิดรับผิดเฉพาะเหตุตามปกติเท่านั้น (Punyapant, 2005) โดยประเด็นความเสียหายกับการละเมิดอัตลักษณ์ของมนุษย์เชิงพาณิชย์นั้นเป็นปัญหาอย่างยิ่ง เพราะความเสียหายอาจไม่ชัดเจนเพียงพอ ยกตัวอย่างเช่น นาย ก. ถูก นาย ข. ถ่ายภาพโดยไม่ได้รับอนุญาต ส่วนนี้ นาย ข. ย่อมกระทำการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว ซึ่งนาย ข. จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ นาย ก. อนึ่ง ภาระแห่งการพิสูจน์จำนวนค่าสินไหมทดแทนนั้นเป็นอีกประเด็นหนึ่ง แต่หากนาย ข. นำเอาภาพถ่ายของนาย ก. ไปปรากฏในสื่อโฆษณาของตน ก็จะเป็นปัญหาว่านาย ก. ได้รับความเสียหายในความเป็นส่วนตัวหรือชื่อเสียง

หรือไม่ เพราะไม่ได้กระทำต่อตัวบุคคลแล้ว นอกจากนี้ภาพถ่ายที่ไปปรากฏบนสื่อโฆษณาอาจมีเหตุผลที่ไม่ชัดเจนว่าทำให้นาย ก. เสียหายอย่างไร เพราะสิทธิในความเป็นส่วนตัว เป็นการคุ้มครองคุณค่าที่มนุษย์จะไม่ถูกรบกวนซึ่งเป็นเช่นเดียวกับชื่อเสียงของบุคคล ในประเด็นนี้มีผู้เห็นว่า “การละเมิดอัตลักษณ์โดยการแสวงประโยชน์เชิงพาณิชย์อาจไม่ได้กระทำต่อชีวิตเนื้อตัวร่างกายและไม่ถือเป็นทรัพย์สิน หากจะพิจารณาให้ถือเป็นสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง จะต้องพิจารณาต่อไปว่าสิทธิในอัตลักษณ์ของมนุษย์ถือเป็นสิทธิที่กฎหมายรับรองแล้วหรือไม่ ซึ่งเมื่อไม่มีกฎหมายรับรองจึงไม่สามารถพิจารณาปรับใช้กฎหมายลักษณะละเมิดได้ ในทางตรงกันข้ามกลุ่มประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีสามารถนำสิทธิดังกล่าวขึ้นสู่ศาลได้เลยโดยมิจำต้องอาศัยบทบัญญัติกฎหมายจึงสามารถแก้ไขปัญหาได้” (Thaweesang, 2018)

ความเห็นข้างต้นนี้เห็นต่างว่าเมื่อการแสวงประโยชน์เชิงพาณิชย์เป็นสิทธิเด็ดขาดที่กฎหมายรับรองในความเป็นส่วนตัวและชื่อเสียง อย่างไรก็ตาม ความเสียหายตามกฎหมายอาจพิจารณาว่าการแสวงประโยชน์โดยมิชอบมิได้ทำให้ชื่อเสียงหรือความเป็นส่วนตัวถูกละเมิดในทางตรงกันข้ามความเสียหายเกิดขึ้นหรือไม่ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าของอัตลักษณ์ในการพิสูจน์ จึงเห็นว่าอัตลักษณ์ของมนุษย์ย่อมเป็นสิทธิเด็ดขาดที่หมายรวมการแสวงประโยชน์เชิงพาณิชย์ด้วย (Kamkwaun, 2006) จึงจะถือว่าไม่มีกฎหมายรับรองโดยไม่ใช้กฎหมายลักษณะละเมิดไม่ได้

การละเมิดข้างต้นนี้ มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าการใช้อัตลักษณ์ต้องเป็นกรณีอัตลักษณ์ของบุคคลนั้นโดยตรงเท่านั้นมิใช่ที่คล้ายกัน เนื่องจากผู้ถูกละเมิดมิได้ถูกก้าวล่วงความเป็นส่วนตัวอีกต่อไป ประเด็นนี้เห็นว่าแม้จะไม่ละเมิดความเป็นส่วนตัว แต่หากพิสูจน์ว่าเสียชื่อเสียงได้ก็ย่อมเป็นละเมิดตามกฎหมายได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น เมื่อมีบุคคลมาอาศัยชื่อเสียงของอีกบุคคลหนึ่งโดยประการให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิดังกล่าว การกระทำนั้นจึงควรถือให้เป็นการละเมิดอัตลักษณ์ของมนุษย์ด้วยเช่นกัน

การใช้ชื่อโดยไม่ได้รับอนุญาต ชื่อหรือนามเป็นอัตลักษณ์ที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อสร้างความเฉพาะตัวให้แก่มนุษย์ที่ใช้มาตั้งแต่อดีตกาล ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 18 ก็บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิในชื่อ โดยบทความนี้จะกล่าวถึงเฉพาะกรณีชื่อของบุคคลธรรมดาเท่านั้น ไม่รวมถึงนิติบุคคลหรือชื่อทางการค้า ซึ่งมาตรา 18 นี้มุ่งคุ้มครองเจ้าของสิทธิในสองส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนแรก คือ การเรียกให้ระงับความเสียหาย และ ส่วนที่สอง คือ การขอให้ศาลสั่งห้ามการใช้ชื่อนั้นหากผู้เป็นเจ้าของเห็นว่าจะเกิดความเสียหาย กล่าวคือจะต้องเกิดการสับสนในตัวบุคคลเกิดขึ้น ข้อความคิดในประเด็นนี้จึงเป็นเรื่องละเมิดเช่นกัน ทั้งนี้จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าการใช้ชื่อก่อให้เกิดความสับสนในตัวบุคคลอันก่อให้เกิดความเสียหาย นอกจากผู้มีสิทธิในชื่อจะมีสิทธิขอให้ศาลสั่งห้ามหรือระงับการใช้ชื่อแล้วก็ยังมีสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนด้วย (Prokati, 2017)

ประเด็นวิเคราะห์ คือ ความเสียหายที่ผู้เป็นเจ้าของชื่อจะอ้างได้นั้นมีระดับเพียงใด กล่าวคือ จะต้องถึงขนาดที่เป็นชื่อของบุคคลอื่นตามความเป็นจริงหรือเพียงแต่การใช้ชื่อที่คล้ายจนทำให้เกิดความสับสน ทั้งนี้ในทางปฏิบัติแล้วผู้มีสิทธิในชื่อมีหน้าที่จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าตนเสียหายอย่างไร ในประเด็นนี้เห็นว่าเมื่อเจ้าของสิทธิมีหน้าที่พิสูจน์ความเสียหายแล้ว การอ้างสิทธิจึงสามารถทำได้ทั้งในกรณีที่เป็นการใช้ชื่อจริง ๆ และหมายรวมไปถึงความคล้ายคลึงกันด้วย เพราะการก่อให้เกิดความเสียหายไม่จำเป็นที่จะต้องใช้ชื่อเหมือนกันทุกประการ เพียงแต่ทำให้คนอื่นเข้าใจว่าได้เป็นบุคคลนั้นก็อาจเกิดความเสียหายแล้ว ซึ่งคล้ายคลึงกับหลักกฎหมายเครื่องหมายการค้า เพราะในทางปฏิบัติแล้วคดีที่นำขึ้นสู่ศาลยุติธรรมเป็นจำนวนมาก นักกฎหมายผู้เป็นตัวแทนเจ้าของสิทธิในเครื่องหมายการค้ามักอ้างบทบัญญัติมาตรา 18 นี้เพื่อนำไปสู่ผลในการระงับใช้ชื่อของบุคคลอื่นโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหาย ซึ่งการใช้และการตีความนี้ศาลฎีกาก็รับรอง เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 575/2552 “ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 18 นั้น บุคคลผู้เป็นเจ้าของนามหรือชื่อทางการค้าซึ่งต้องเสื่อมเสียประโยชน์เพราะการที่มีผู้อื่นมาใช้นามหรือชื่อทางการค้าเดียวกันโดยมิได้รับอำนาจให้ใช้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งห้ามมิให้ใช้นามหรือชื่อทางการค้านั้นได้ ต่อเมื่อการใช้นามหรือชื่อทางการค้าดังกล่าวเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายหรือเป็นที่พึงวิตกว่าจะต้องเสียหายอยู่สืบไปและผู้เป็นเจ้าของนามหรือชื่อทางการค้านั้นมีหน้าที่นำสืบถึงความเสียหายดังกล่าว” หรือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11047/2551 “ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 18 บุคคลย่อมมีสิทธิในการใช้ชื่อของตน การที่จำเลยที่ 1 ใช้ชื่อโจทก์ในบทความเอกสารหมาย จ.7 ถึง จ.9 โดยไม่ได้รับอนุญาตจากโจทก์ย่อมเป็นการละเมิดต่อสิทธิในชื่อของโจทก์” เป็นต้น

ข้อสังเกตประการสำคัญ คือ กรณีชื่อกับอัตลักษณ์ของมนุษย์นั้น เห็นว่าแม้ชื่อจะเป็นอัตลักษณ์ของมนุษย์ชนิดหนึ่ง เพราะสามารถทำหน้าที่บ่งบอกลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลได้ และโดยพื้นฐานมนุษย์ทุกคนก็มีสิทธิที่จะมีชื่อที่มาพร้อมสภาพบุคคล อย่างไรก็ดี ชื่อหรือนามเป็นเพียงสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจึงอาจมีข้อสังเกตว่าเป็นสิทธิมนุษยชนโดยแท้หรือไม่ เพราะโดยสภาพแล้วมนุษย์สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยการไม่มีชื่อ อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติที่มนุษย์ใช้ชื่อมาตั้งแต่อดีตกาลเพื่อการระบุตัวตนจึงเป็นเครื่องพิสูจน์ว่าชื่อก็เป็นส่วนหนึ่งของสภาพบุคคลที่อยู่คู่กับสังคมมนุษย์มาโดยตลอด ทั้งนี้มีประเด็นที่ว่าชื่ออาจเกิดความซ้ำซ้อนได้ ดังนั้น จึงอาจมีความแตกต่างกับใบหน้าหรือสิ่งที่ติดตัวกับมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดที่เป็นสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง จึงเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลประหลาดจากการปรับใช้กฎหมายที่ชื่อของมนุษย์ได้รับความคุ้มครอง แต่ใบหน้าหรือลักษณะเฉพาะของมนุษย์กลับไม่มีกฎหมายให้การคุ้มครองโดยตรง มีเพียงความคุ้มครองเรื่องความเป็นส่วนตัวและชื่อเสียง ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่าหากจะมีการใช้และการตีความกฎหมายโดยการอาศัยบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง (analogy) ว่า ประมวลกฎหมายแพ่ง

และพาณิชย์มาตรา 18 หมายรวมถึงใบหน้าหรือลักษณะเฉพาะตัวอื่น ๆ ของมนุษย์ได้หรือไม่นั้น เห็นว่าเป็นไปได้ (Prokati, 2017) เพราะหากยึดตามหลักการเรื่องสิทธิมนุษยชนและสิทธิเด็ดขาดแล้ว ขนาดชื่อของบุคคลยังได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ใบหน้าที่ควรจะมีคุณค่าความคุ้มครองที่สูงกว่าก็ควรจะได้รับความคุ้มครองด้วย ดังนั้น มาตรา 18 อาจเป็นทางออกหนึ่งสำหรับกรณีอัตลักษณ์ของมนุษย์ เพื่อให้เจ้าของสิทธิสามารถระงับการใช้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายก็ได้ ทั้งนี้ อาศัยหลักการให้เหตุผลทางกฎหมายแบบยิ่งต้องเป็นเช่นนั้น

อย่างไรก็ดี การตีความนี้ยังมีข้อถกเถียงกันว่าเจตนารมณ์ที่แท้จริงของมาตรา 18 ควรรวมถึงใบหน้าหรือไม่ เพราะชื่อเป็นเรื่องสภาพบุคคลที่เป็นนามธรรม ไม่ใช่รูปธรรมเช่นใบหน้า นอกจากนี้ การเทียบเคียงบทบัญญัติมาตรา 18 จะต้องไม่สับสนกับกรณีละเมิดปกติ กล่าวคือ กฎหมายลักษณะละเมิดได้ให้สิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนแล้ว ขอบเขตตามมาตรา 18 นี้เป็นเรื่องการเรียกให้ระงับความเสียหายและการขอให้ศาลสั่งห้ามใช้ อนึ่ง ได้กล่าวแล้วว่าครอบคลุมไปถึงความเหมือนคล้ายอีกด้วย ทั้งนี้ จักต้องพึงระลึกเอาไว้เสมอว่าการปรับใช้มาตรา 18 มีเงื่อนไขเช่นเดียวกับกฎหมายละเมิด คือ จะต้องมีการพิสูจน์ความเสียหาย ซึ่งกล่าวแล้วว่าเป็นการยากยิ่งในสถานการณ์การใช้เชิงพาณิชย์ ดังนั้น มาตรา 18 คงเป็นส่วนเสริมสิทธิ แต่ก็มิอาจแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างสมบูรณ์แบบ โดย บุคคลอื่นมีหน้าที่จะต้องเคารพและไม่ล่วงละเมิดสิทธิในชื่อเพราะเป็นสิทธิเด็ดขาด เว้นเสียแต่ว่าได้สิทธิในชื่อมาโดยวิถีทางที่สุจริต อนึ่ง หากไม่ปรากฏว่าการใช้ชื่อก่อให้ความสับสนแก่ตัวบุคคลตามมาตรา 18 ก็ย่อมไม่เกิดความเสียหายแก่สิทธิในชื่อ ดังนั้น จึงไม่อาจจะเรียกร้องสิทธิจากการละเมิดได้

3.3 กฎหมายเครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้า (trademark) มีข้อความคิด คือ การใช้ตราสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่บุคคลสร้างขึ้น เพื่อสร้างความแตกต่างระหว่างสิ่งของของตนและของบุคคลอื่น และต่อมาได้นิยมใช้ทางการค้าเพื่อจำแนกแยกแยะสินค้าในทางการค้า (Ono, 1999) หลักการสำคัญของเครื่องหมายการค้า คือ ระบบจดทะเบียนของรัฐ เพื่อให้ผู้บริโภคสินค้ารับรู้ได้ว่าสินค้าหรือบริการนี้เป็นของบุคคลใดและการละเมิดย่อมมีบทลงโทษ โดยหน้าที่ส่วนนี้รัฐเป็นผู้เข้ามามีบทบาทในการคุ้มครองและรักษาความเรียบร้อย กล่าวคือ แนวคิดพื้นฐานของกฎหมายเครื่องหมายการค้ามาจากลักษณะการกระทำละเมิดของบุคคลที่สาม กฎหมายจึงต้องกำหนดสิทธิให้แก่เจ้าของเพื่อปฏิเสธการละเมิด ทำให้กฎหมายเครื่องหมายการค้ามีลักษณะที่พิเศษเพราะเป็นการคุ้มครองผลประโยชน์ทั้งผู้ทรงสิทธิและสาธารณชนไปพร้อมกัน อย่างไรก็ตาม สิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่กฎหมายกำหนดข้างต้นเป็นคนละประเด็นกับสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์เพื่อแสวงประโยชน์โดยชอบธรรม เนื่องจากเป็นสิทธิที่เกิดจากลักษณะทางธรรมชาติโดยไม่จำต้องมีผู้ใดมามอบให้อยู่แล้ว (Phongphunpunya, 2015) ดังนั้น การกล่าวถึงอัตลักษณ์ของมนุษย์กับ

เครื่องหมายการค้า มีความจำเป็นต้องอ้างอิงถึงหลักการการทำหน้าที่และระบบการจดทะเบียนของเครื่องหมายการค้าที่รับรองการใช้เครื่องหมายโดยรัฐ

เมื่ออัตลักษณ์ของมนุษย์ได้รับการจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้า เจ้าของเครื่องหมายมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะใช้เครื่องหมายดังกล่าวกับสินค้าหรือบริการที่ได้จดทะเบียนไว้ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า โดยหากมีผู้ใดใช้เครื่องหมายโดยมิได้รับอนุญาตอาจเป็นการละเมิดทางแพ่งและความผิดทางอาญา เพราะในมุมมองหนึ่งก็เป็นการสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นกับประโยชน์สาธารณะที่เกิดจากความสับสนหลงผิด ซึ่งประเด็นนี้เองที่แสดงให้เห็นข้อจำกัดประการสำคัญ เพราะความคุ้มครองจะยึดโยงอยู่กับเครื่องหมายที่ได้จดทะเบียนไว้ประกอบกับรายการสินค้าและบริการเท่านั้นเช่นนาย ก. ประสงค์จดทะเบียนภาพใบหน้าของตนไว้กับสินค้าเสื้อผ้า หาก นาย ข. นำภาพของ นาย ก. ในบริบทอื่น ๆ ไปจดทะเบียน นาย ก. จะมีสิทธิในการคัดค้าน เพิกถอนหรือดำเนินการใด ๆ โดยอาศัยเหตุตามกฎหมายเครื่องหมายการค้า เพื่อระงับการจดทะเบียนหรือเพิกถอนทะเบียนดังกล่าว แต่มิใช่ว่านาย ก. มีสิทธิในภาพซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของตนในทุกบริบทโดยทันที นอกจากนี้การใช้เครื่องหมายการค้าจะต้องเป็นการใช้เพื่อทำหน้าที่อย่างเครื่องหมายการค้าเช่นการประทับเครื่องหมายลงบนบรรจุภัณฑ์ของสินค้า การใช้ในเอกสารทางธุรกิจหรือเพื่อเป็นการโฆษณาสินค้า (Kuanpoth, 2012) กล่าวคือมีเจตนาใช้กับสินค้าหรือบริการที่ได้จดทะเบียนไว้ ดังนั้น การใช้อัตลักษณ์ของมนุษย์ในมิติอื่น ๆ อาจไม่ละเมิดสิทธิตามกฎหมายเครื่องหมายการค้า (Kuanpoth, 2012)

การลวงขาย (passing off) ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า หมายถึงการที่บุคคลหนึ่งเอาสินค้าของตนไปขายโดยกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อลวงผู้ซื้อว่าเป็นสินค้าของบุคคลอื่น กล่าวคือ เป็นการหลอกลวงเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อในแหล่งกำเนิดแห่งสินค้านั้นอันเป็นเท็จ (Hemarachata, 2012) ประเด็นนี้มีผู้เสนอว่าให้เทียบเคียงกับการแสวงประโยชน์เชิงพาณิชย์จากอัตลักษณ์ของมนุษย์โดยเทียบค่านิยมทางการค้า (goodwill) ว่ามีสถานะเช่นเดียวกับชื่อเสียงของบุคคลที่อาศัยความวิริยะอุตสาหะเพื่อให้มีขึ้น ดังนั้น การอาศัยเอาค่านิยมหรือชื่อเสียงไปแสวงประโยชน์โดยที่ตนไม่มีสิทธินั้น คือ การละเมิดสิทธิในอัตลักษณ์ของบุคคล โดยเสนอให้เพิ่มเติมบทบัญญัติเรื่องลวงขายว่า “ผู้ใดกระทำการโดยการนำเอาเอกลักษณ์ของบุคคลสาธารณะ เช่น ชื่อ ภาพ ลายมือชื่อ เสียง ความเหมือนคล้าย ไปใช้เพื่อแสวงหาประโยชน์เชิงพาณิชย์อันเป็นไปเพื่อขายหรือ โฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าหรือบริการโดยไม่ได้รับอนุญาตจากบุคคลสาธารณะนั้น หากการกระทำดังกล่าวเป็นการก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อสาธารณชนว่าบุคคลนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการนั้นและส่งผลให้ลดทอนคุณค่าแห่งชื่อเสียงหรือสิทธิอันจะได้รับประโยชน์จากเอกลักษณ์ของบุคคลสาธารณะผู้นั้นกระทำความผิดละเมิดสิทธิในการแสวงหาประโยชน์เชิงพาณิชย์จากเอกลักษณ์ของบุคคล

และต้องชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าวแก่เจ้าของสิทธิ" (Thaweesang, 2018)

การเปรียบเทียบและสร้างบทบัญญัติข้างต้นนี้ มีข้อสังเกตหลายประการเนื่องจากมีประเด็นยึดโยงกับหลักกฎหมายเครื่องหมายการค้าซึ่งมีมิติการใช้และการตีความเป็นการเฉพาะ ดังนั้น จึงขอตั้งข้อวินิจฉัยการเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

ประการแรก การลวงขายมีพื้นฐานมาจากการแสวงประโยชน์จากค่านิยมทางการค้าซึ่งบุคคลอื่นได้ใช้ความวิริยะอุตสาหะทางหนึ่งโดยสาระสำคัญ คือ ค่านิยม และ/หรือ ความมีชื่อเสียง ซึ่งในที่นี้หมายถึงการใช้อย่างเป็นเครื่องหมายการค้าเท่านั้น ดังนี้ เมื่อการใช้อัตลักษณ์ของมนุษย์เชิงพาณิชย์มีทั้งกรณีที่ใช้และไม่ใช้อย่างเครื่องหมาย ประกอบกับลักษณะของการลวงขายและเครื่องหมายการค้าที่เป็นการคุ้มครองสาธารณชนจึงเป็นที่แน่ชัดว่าในทางปฏิบัติอาจไม่มีความสับสนหลงผิดเกิดขึ้นแต่อย่างใด เพราะการใช้อัตลักษณ์ของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นกรณีให้ปรากฏบนวัตถุทางพาณิชย์หรือ การเป็นตัวแทนสินค้า ย่อมมิใช่กรณีพิพาทตามกฎหมายเครื่องหมายการค้า เนื่องจากสาธารณชนมิได้รับรู้ว่าสิ่งดังกล่าวเป็นเครื่องหมาย เช่นการที่นาย ก. เป็นตัวแทนสินค้าเครื่องสำอาง A ของบริษัท ข. ย่อมพิจารณาเทียบเคียงได้ยากยิ่งว่าบุคคลทั่วไปจะเข้าใจว่าสินค้าเครื่องสำอาง A เป็นของนาย ก. หรือ ในกรณีที่ นาย ข. นำภาพของ นาย ก. นักแสดงผู้มีชื่อเสียงไปเป็นลายเสื้อผ้าจำหน่าย เพราะ นาย ก. เป็นเพียงนักแสดงไม่เคยทำเสื้อจำหน่ายเสื้อผ้า ดังนั้น หลักเรื่องการลวงขาย อาจไม่สามารถปรับใช้แก่กรณีนี้ได้ การกล่าวเช่นนี้ หมายความว่าอัตลักษณ์ของมนุษย์แม้จะมีชื่อเสียงตามความเป็นจริง แต่ชื่อเสียงดังกล่าวก็มิได้อยู่ในบริบทของค่านิยมทางการค้าที่มีสาระสำคัญ คือ จะต้องมีการใช้อัตลักษณ์อย่างเครื่องหมายการค้าซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของหลักการลวงขายที่มุ่งประสงค์คุ้มครองค่านิยมทางการค้าที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

ประการที่สอง ค่านิยมทางการค้าถูกนำมาเปรียบเทียบกับชื่อเสียงโดยอาศัยแนวคิดเรื่องการลงแรงและความวิริยะอุตสาหะของบุคคลผู้เป็นเจ้าของอัตลักษณ์นั้น ๆ เป็นที่แน่นอนว่าชัดเจนสำหรับค่านิยมทางการค้า เพราะ บุคคลผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายต้องลงทุนใช้เครื่องหมายอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน และให้แพร่หลายที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้เป็นที่รับรู้ของสาธารณชน ในทางตรงกันข้ามการสร้างชื่อเสียงสำหรับอัตลักษณ์ของมนุษย์อาจมิได้ก่อกำเนิดจากการลงแรงและความวิริยะอุตสาหะของบุคคลผู้เป็นเจ้าของอัตลักษณ์ เพราะการมีชื่อเสียงอาจมีขึ้นได้จากหลายปัจจัยทางข้อเท็จจริงที่ไม่จำต้องเกี่ยวข้องกับการใช้ของบุคคลนั้นแต่อย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันนี้ที่ความมีชื่อเสียงอาจถือกำเนิดได้เพียงเสี้ยววินาที โดยไม่จำต้องลงแรงใด ๆ เลย ดังนั้น การเปรียบเทียบลักษณะของค่านิยมทางการค้ากับชื่อเสียงในปัจจุบันนี้ อาจไม่ต้องตรงกับเจตนารมณ์หลักการเรื่องลวงขายที่ประสงค์จะคุ้มครองเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ลงแรงสร้างค่านิยมทางการค้า ที่มิใช่แนวความคิดเดียวกับการคุ้มครอง

ชื่อเสียงของบุคคล จึงไม่อาจเปรียบเทียบกันได้

ประการที่สาม เมื่อปรับใช้หลักเรื่องลวงขายที่มีการคุ้มครองค่านิยมทางการค้าหรือชื่อเสียง หมายความว่าบุคคลที่ไม่มีชื่อเสียงที่เทียบเท่าค่านิยมทางการค้าได้ ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายนี้ เพราะอัตลักษณ์ของมนุษย์ในลักษณะต่าง ๆ เช่น ชื่อย่อมเป็นคนละกรณีกับชื่อเสียง ซึ่งเป็นสิ่งที่ตามมาภายหลัง ดังนั้น จึงมีข้อสังเกตประการสำคัญว่าความมีชื่อเสียงที่ถึงขนาดได้รับความคุ้มครองเรื่องการลวงขายนี้จะต้องถึงระดับใดและการพิสูจน์สามารถทำได้โดยสิ่งใดบ้าง กล่าวคือ ชื่อเสียงในลักษณะความรับรู้ของสาธารณชนแตกต่างจากความรับรู้ตัวบุคคล ดังนั้น มุมมองในการพิสูจน์ความมีชื่อเสียงในทางปฏิบัติจึงเป็นปัญหาอย่างยิ่งสำหรับการปรับใช้เรื่องลวงขาย ทั้งนี้ยังเป็นการยอมรับว่า อัตลักษณ์ที่ไม่มีชื่อเสียงในลักษณะที่เทียบได้กับค่านิยมทางการค้าจะไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโดยปริยาย ในประเด็นนี้เห็นว่าการปรับใช้หลักลวงขายกับการแสวงประโยชน์เชิงพาณิชย์จากอัตลักษณ์ของมนุษย์ เป็นการให้ความคุ้มครองการแสวงประโยชน์ค่านิยมทางการค้าหรือชื่อเสียง มิใช่กรณีการคุ้มครองอัตลักษณ์ของมนุษย์โดยตรง ส่งผลให้จะต้องมีการพิสูจน์ความมีชื่อเสียงซึ่งในทางปฏิบัติแล้วอาจมีอุปสรรคอยู่มาก

3.4 กฎหมายลิขสิทธิ์

ลิขสิทธิ์ (copyrights) เป็นทรัพย์สินทางปัญญาอีกชนิดหนึ่งที่อาจมีความเกี่ยวเนื่องกับการใช้อัตลักษณ์ของมนุษย์เชิงพาณิชย์ โดยลิขสิทธิ์เป็นเรื่องการคุ้มครองการแสดงออกทางความคิด (expression of idea) ที่ได้มีการสร้างสรรค์ขึ้นสำหรับงานประเภทต่าง ๆ (Rowley, 1998) ซึ่งตาม พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ได้ให้การคุ้มครองงานไว้ 9 ประเภทและกฎหมายยังกำหนดไว้อีกด้วยว่าไม่ว่างานดังกล่าวจะแสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างใด ตัวอย่างเปรียบเทียบที่ได้แสดงให้เห็นก่อนหน้านี้ ได้แก่ รูปถ่ายของบุคคลเป็นงานศิลปกรรม อันมีลิขสิทธิ์ ดังนั้น เมื่อ นาย ก. ถูก นาย ข. ถ่ายรูป นาย ก. อาจถูกละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัว แต่รูปถ่ายของ นาย ก. ที่เกิดขึ้น นับว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายแล้ว ดังนั้น เห็นได้ว่าอัตลักษณ์ของมนุษย์จะต้องเข้าองค์ประกอบของกฎหมายลิขสิทธิ์จึงจะได้รับความคุ้มครอง ประเด็นปัญหาคือ การพิพาทระหว่างเจ้าของอัตลักษณ์กับผู้สร้างสรรค์งาน ยกตัวอย่างจากกรณีข้างต้น นาย ข. เป็นผู้สร้างสรรค์จึงควรเป็นผู้ทรงลิขสิทธิ์ แต่การถ่ายรูปของนาย ก. เกิดขึ้นโดยมิได้รับอนุญาต เช่นนี้ นาย ก. สามารถใช้สิทธิประการใด เพื่อโต้แย้งนาย ข. ในฐานะเจ้าของอัตลักษณ์ได้หรือไม่ เห็นว่ามีบทกฎหมายที่น่าจะปรับใช้กับกรณี ได้แก่

ส่วนแรก คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหลักสุจริต ความว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” ดังนั้น หาก นาย ข. ใช้สิทธิของตนในการถ่ายภาพโดยไม่ได้รับอนุญาตเช่นนี้ย่อมเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ซึ่งอาจเป็นการละเมิดสิทธิ นาย ก.

ส่วนที่สอง เนื่องจากการมอบลิขสิทธิ์ให้แก่ผู้สร้างสรรค์ข้างต้น อาจไม่เป็นธรรมกับเจ้าของอัตลักษณ์ เนื่องจากมิได้ให้ความยินยอมในการถ่ายรูป ประเด็นนี้เห็นว่าแม้บริบทของกฎหมายจะมิได้ให้อำนาจเพิกถอนลิขสิทธิ์รูปถ่ายดังกล่าว แต่ก็เห็นว่าควรจะต้องเปรียบเทียบบทกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของอัตลักษณ์ด้วย ซึ่งกรณีนี้เห็นว่าการใช้บทบัญญัติเรื่องธรรมสิทธิ (moral right) ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ที่บัญญัติว่า "ผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้มีสิทธิที่จะแสดงว่าตนเป็นผู้สร้างสรรค์งานดังกล่าว และมีสิทธิที่จะห้ามมิให้ผู้รับโอนลิขสิทธิ์หรือบุคคลอื่นใดบิดเบือน ตัดทอน ดัดแปลงหรือทำโดยประการอื่นใดแก่งานนั้นจนเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง หรือเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์" บทบัญญัติเรื่องธรรมสิทธิมีขึ้นเพื่อให้ผู้สร้างสรรค์ (author) ในการยืนยันความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์แต่เดิม รวมถึงการห้ามบุคคลอื่นทำให้เสียหายซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน กล่าวคือการให้ผู้สร้างสรรค์รักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรีในงานสร้างสรรค์ของตน (right to integrity) ดังนั้น ธรรมสิทธิจึงเป็นคนละประเด็นกับการละเมิดลิขสิทธิ์เป็นการทั่วไป แต่จะต้องเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือเกียรติคุณด้วย (Chakrangkul, 2011) โดยการละเมิดธรรมสิทธิตามความของบทบัญญัตินี้เห็นว่าสามารถปรับใช้โดยการเทียบเคียงกับการแสวงประโยชน์เชิงพาณิชย์จากอัตลักษณ์ของมนุษย์ได้ โดยหากเทียบว่าอัตลักษณ์คือชื่อเสียงและเกียรติคุณของเจ้าของ เมื่อมีบุคคลอื่นมาแสวงประโยชน์โดยมิได้รับอนุญาตอันนำไปสู่การก่อให้เกิดความเสียหายต่อศักดิ์ศรีเกียรติคุณแล้ว เจ้าของอัตลักษณ์ควรมีสิทธิดำเนินการจากกรอบของบทบัญญัตินี้อีกด้วย อย่างไรก็ดี ผลของบทบัญญัตินี้แม้จะสามารถอุดช่องว่างทางกฎหมายได้ครอบคลุมกว่าบทบัญญัติเครื่องหมายการค้า แต่จักต้องพึงระลึกเอาไว้เสมอว่าธรรมสิทธิจะต้องก่อให้เกิดความเสียหายในกรอบของกฎหมายละเมิดจึงตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขในการพิสูจน์ค่าเสียหายเช่นเดียวกัน

บทวิเคราะห์

บทบัญญัติกฎหมายไทยยังมิได้มีการรับรองและคุ้มครองการใช้อัตลักษณ์ของมนุษย์เชิงพาณิชย์เอาไว้โดยตรง โดยปัญหาที่ว่านี้ได้เคยมีผู้เสนอแนวทางแก้ไขออกเป็นสองส่วน ได้แก่ ส่วนแรก คือ การเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการลวงขาย (Thaweesang, 2018) ที่เห็นว่าอาจมีประเด็นโต้แย้งตามนัยการใช้และตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และส่วนที่สอง คือ การสร้างบทบัญญัติของกฎหมายใหม่เพื่อรับรองสิทธิดังกล่าวเป็นการเฉพาะ (Kamkwaun, 2006) เห็นว่าเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน เพราะการร่างกฎหมายระดับพระราชบัญญัติมีความจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบของกฎหมายที่มีอยู่แล้วเสียก่อน เพื่อให้มีความสอดคล้องกันในข้อความคิดและ ลดความเสี่ยงในข้อความที่ขัดแย้งกันในประการสำคัญซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องมีการศึกษาให้ละเอียดเสียก่อน

การแก้ไขปัญหากรณีข้างต้น เห็นว่าควรใช้และตีความกฎหมายเท่าที่มีอยู่เพื่อแก้ไขปัญหาไปพลางก่อน โดยกฎหมายรัฐธรรมนูญได้รับรองอัตลักษณ์มนุษย์ในฐานะเป็นสิทธิเด็ดขาด

และกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาก็มีการรับรองสิทธิไว้หากดำเนินการตามองค์ประกอบของกฎหมาย อย่างไรก็ดี แนวทางการบังคับใช้และการคุ้มครองจะต้องยึดโยงอยู่กับกฎหมายลักษณะละเมิดซึ่งมุ่งประสงค์ให้มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายจากการละเมิดสิทธิเด็ดขาด โดยผู้ที่เป็นเจ้าของอัตลักษณ์มีหน้าที่จะต้องพิสูจน์ความเสียหายในชั้นศาล นอกจากนี้ การเทียบเคียงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 18 ที่ให้ความคุ้มครองชื่อของบุคคลมาปรับใช้กับอัตลักษณ์ของมนุษย์ในลักษณะอื่น ๆ เช่น ใบหน้า ก็อาจมีความเป็นไปได้ตามหลักการใช้การตีความ ประกอบการให้เหตุผลทางกฎหมายในลักษณะยิ่งต้องเป็นเช่นนั้น ทั้งนี้ก็ยังมีข้อสังเกตต่อไปว่าแม้จะใช้มาตรา 18 ก็ยังมีองค์ประกอบเกี่ยวกับความเสียหายตามกฎหมายละเมิดอยู่นั่นเอง

การปรับใช้และการตีความโดยเทียบเคียงมาตรา 18 อาจมีการถกเถียงต่อไปว่าสามารถรวมถึงอัตลักษณ์ของมนุษย์อื่น ๆ ได้หรือไม่ เนื่องจากอาจมองได้ว่าชื่อในมาตราดังกล่าวมีเจตนารมณ์ให้เป็นเพียงการคุ้มครองสภาพบุคคลตามที่กฎหมายไทยกำหนดเท่านั้น โดยสิ่งซึ่งเป็นองค์ประกอบแห่งสภาพบุคคลนั้นจะประกอบไปด้วย ชื่อ ภูมิลำเนา สัญชาติ และสถานะตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรเท่านั้น จึงเป็นเพียงเรื่องทางข้อเท็จจริงมิใช่ข้อกฎหมาย ดังนั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีการนำใบหน้าของผู้อื่นไปใช้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย อาจมีความเป็นไปได้ที่ คำว่า “นาม” ตามมาตรา 18 นี้ กรณีบุคคลธรรมดามีหมายความโดยตรงถึงชื่อบุคคลตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. 2505 เป็นสำคัญ เพราะฉะนั้น นามจึงไม่สามารถตีความตามบัญญัติโดยตรงไม่ได้หมายความรวมถึงใบหน้าของบุคคลได้ เพราะว่าชื่อบุคคลนั้นเป็นคำหรือกลุ่มคำที่ใช้เรียกบุคคลหนึ่ง ๆ ออกจากบุคคลอื่น เพื่อธำรงไว้ซึ่งหลักการเรื่องตัวการแห่งสิทธิในกรณีการตีความตามเจตนารมณ์โดยแท้ของการคุ้มครองชื่อบุคคล เมื่อพิจารณาจากผู้ร่างกฎหมายที่มุ่งให้คุ้มครองชื่อสกุลของบุคคลเป็นสำคัญเพื่อให้มาตรการของรัฐในการระบุตัวบุคคลได้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้มีสิทธิในชื่อด้วย ประกอบกับการจัดวางตัวบทอยู่ในเรื่องสภาพบุคคลซึ่งใบหน้าไม่ใช่กรณีของสภาพบุคคล ซึ่งไม่สามารถตีความคำว่า “นาม” ให้นอกเหนือสิ่งซึ่งเป็นสภาพบุคคลได้ ประเด็นนี้ศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เครืองาม ได้เคยให้ความเห็นต่อที่ประชุมคณะกรรมธิการวิสามัญตรวจชำระประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2535 มีสาระสำคัญว่า “การใช้มาตรา 18 ไม่สามารถปรับใช้เกินกว่าสิ่งซึ่งเป็นสภาพบุคคล” จาก รายงานการประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติกำหนดความผิด เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... ในวันศุกร์ที่ 17 มกราคม 2535 ณ ห้องประชุมงบประมาณ 2 ชั้น 3 อาคารบี รัฐสภา เพราะฉะนั้น จึงไม่อาจจะตีความตามตัวอักษรหรือตามเจตนารมณ์ของกฎหมายของคำว่า “นาม”

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้หมายรวมถึงใบหน้าของบุคคลได้ กล่าวโดยสรุปแล้ว การบังคับใช้มาตรา 18 กับการคุ้มครองกรณีอัตลักษณ์ของมนุษย์ในลักษณะอื่นๆนอกเหนือจากชื่อนั้น นอกจากจะมีข้อเสียเช่นเดียวกับกฎหมายลักษณะละเมิด คือ ความเสียหายที่จะต้องมีการพิสูจน์แล้ว ยังมีข้อถกเถียงที่ว่ามาตราดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสภาพบุคคลตามกฎหมายไทยที่อาจไม่ครอบคลุมไปถึงใบหน้าซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของมนุษย์ในเชิงข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่ยังขาดการรับรู้จากเจตนารมณ์ของกฎหมายลายลักษณ์อักษรของไทยที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน

การพิจารณากรอบของกฎหมายไทยจึงนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าการแก้ไขปัญหาการแสวงประโยชน์เชิงพาณิชย์จากอัตลักษณ์ของมนุษย์นั้น ไม่มีบทกฎหมายให้การรับรองและคุ้มครองไว้โดยตรง มีเพียงการใช้และตีความกฎหมายลักษณะอื่น ๆ แต่มีประเด็นปัญหาว่ากฎหมายที่ใช้และตีความนั้น ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากจะต้องยึดโยงอยู่กับกฎหมายลักษณะละเมิดที่นอกจากจะต้องมีการตั้งเรื่องในการพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเจ้าของอัตลักษณ์แล้ว ยังจะต้องมีการพิสูจน์ค่าเสียหายที่จะต้องขึ้นอยู่กับทางนำสืบข้อเท็จจริงในชั้นศาล

กรณีตัวอย่างศึกษาจากข้อความคิดข้างต้น ได้แก่ คำพิพากษาศาลฎีกา คดีหมายเลขดำที่ พ. 2293/2558 ที่นางสาว เขมนิจ จามิกรณ์ เป็นโจทก์ยื่นฟ้องบริษัท อาร์.เอส.เทเลวิชั่น จำกัด เป็นจำเลย เรื่องละเมิดในชื่อเสียง โดยโจทก์อ้างว่า จำเลยนำเอาภาพการสัมภาษณ์ของโจทก์ที่พูดว่า “ใคร ๆ ก็ดูช่อง 8” ซึ่งเป็นช่องโทรทัศน์ของจำเลยไปออกอากาศซ้ำจนเป็นผลทำให้สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 และสื่อมวลชนเข้าใจผิดคิดว่าโจทก์ผิดสัญญากับช่อง 7 อันเป็นช่องที่โจทก์สังกัดอยู่ โดยจะย้ายไปอยู่ในสังกัดสถานีโทรทัศน์ช่อง 8 ตามที่กล่าวมาแล้ว เมื่อโจทก์เป็นดาราและนักแสดงที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง จึงถือว่าจำเลยกระทำละเมิดต่อโจทก์ให้ได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียงแล้ว (Thairath Online, 2018) จากคดีดังกล่าวจะเห็นได้อย่างชัดแจ้งว่าศาลพึงพิจารณาจากความเสียหายในชื่อเสียง ที่มีปัจจัยประการสำคัญ คือ การนำคำพูดของโจทก์ที่กล่าวส่งเสริมช่องโทรทัศน์ที่มิใช่สังกัดของโจทก์ ประเด็นนี้จึงเห็นความชัดเจนว่าความเสียหายของโจทก์มีปัจจัยมาจากสิ่งใด ในทางตรงกันข้ามหากโจทก์ในคดีนี้เป็นเพียงบุคคลธรรมดามิได้เป็นนักแสดงหรือ ผู้มีชื่อเสียงที่สังกัดช่องโทรทัศน์ใด ๆ ก็เป็นที่น่าวิเคราะห์อย่างยิ่งว่าโจทก์จะเสียหายได้อย่างไร เพราะขาดข้อเท็จจริงซึ่งแสดงความขัดแย้งของผลประโยชน์ทางธุรกิจอันเป็นปัจจัยสำคัญที่นำมาใช้เพื่อเป็นให้เหตุแห่งความเสียหายของโจทก์ กล่าวโดยสรุปแล้ว ข้อความคิดของการใช้กฎหมายลักษณะละเมิดสำหรับการแสวงประโยชน์จากอัตลักษณ์ของมนุษย์เชิงพาณิชย์ยังขาดประสิทธิภาพเนื่องจากข้อจำกัดที่เจ้าของอัตลักษณ์จะต้องมีการพิสูจน์ความเสียหายที่ยากยิ่ง

บทสรุป

การใช้อัตลักษณ์ของมนุษย์เชิงพาณิชย์ตามบริบทของกฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่สามารถปรับใช้ได้โดยตรง เป็นเพียง

การใช้และการตีความกฎหมายลักษณะอื่น ๆ เพื่อให้เป็นการรับรองและคุ้มครองกรณีดังกล่าว ทั้งนี้จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและองค์ประกอบของกฎหมายนั้น ๆ เป็นการเฉพาะ โดยจะต้องยึดโยงกับความเสียหายตามกฎหมายลักษณะละเมิด อย่างไรก็ดีการพิสูจน์ความเสียหายนั้นเป็นอุปสรรคต่อเจ้าของอัตลักษณ์เพื่อพิสูจน์ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นจริง เพราะในหลายกรณีการใช้อัตลักษณ์ของมนุษย์เชิงพาณิชย์อาจถูกมองว่าไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิเด็ดขาดแต่อย่างใด ดังนั้น การปรับใช้กฎหมายลักษณะละเมิด ยังไม่มีประสิทธิภาพมากเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์

สำหรับการกล่าวอ้าง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 18 เพื่อให้รับรองการใช้อัตลักษณ์ของมนุษย์ในเชิงใบหน้าหรือลักษณะภาพรวมนั้น เห็นว่าแม้จะมีความเป็นไปได้โดยการให้เหตุผลทางกฎหมายแบบยิ่งต้องเป็นเช่นนั้น แต่ก็มีเงื่อนไขเรื่องความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชื่อของผู้มีสิทธิในชื่อ นอกจากนี้ แนวทางการใช้การตีความ มาตรา 18 หากพิจารณาตามเจตนารมณ์ของกฎหมายก็ยังมีข้อถกเถียงกันหลากหลายประการอีกด้วย

กล่าวโดยสรุปแล้ว การใช้อัตลักษณ์ของมนุษย์เชิงพาณิชย์ตามกฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติกฎหมายรับรองและคุ้มครองไว้โดยตรง มีเพียงบทบัญญัติแห่งสิทธิชนิดอื่น ๆ ที่ยึดโยงอยู่กับความเสียหายของเจ้าของอัตลักษณ์ตามกฎหมายลักษณะละเมิดที่อาจแก้ไขปัญหาได้บางสถานการณ์ แต่ในบางกรณีก็มิอาจแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างสมบูรณ์สำหรับปัญหาการใช้อัตลักษณ์ของมนุษย์เชิงพาณิชย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะต้องมีการศึกษาค้นคว้าแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมต่อไป

REFERENCES

Chakrangkul, P. (2011). Copyright law: A comparative study between Thai and Australia. COJ comparative law Journal. 3(3), 96-120. (in Thai).

Chantara-opakorn, A. (1988). Fundamental principle of tort law. In 60th year's celebration of Dr.Pridi Kasemsap articles book. Bangkok: Faculty of law, Thammasat University. (in Thai).

Hemarachata, C. (2012). Intellectual property laws (basic knowledge). Bangkok: Nititham. (in Thai).

Kamkwaun, P. (2006). Legal problems relating to taking business advantages from uniqueness of popular persons. LL.M. Program in Laws. Faculty of Laws, Dhurakij Pundit University. (in Thai).

Kuanpoth, J. (2012). International laws: Copyright Patent and Trademark. Bangkok: Nititham. (in Thai).

Matichon Online. (2020). Bella answers inquiry regarding the queen of brands presenter. Retrieved 3 January 2020, from https://www.matichon.co.th/entertainment/thai-entertainment/news_1322432 (in Thai).

Nimmer, M. (1954). The Right of Publicity. Law and Contemporary Problems.

Office of the Council of State. (1997). Acta Exteriora Indicant Interiora Secreta. Retrieved 15 April 2019, from http://web.krisdika.go.th/data/serve/tha/acknowledge/acknowledge_2/proverb-6.htm (in Thai).

Office of the Royal Society. (2007). Identity. Retrieved 24 April 2019, from http://www.royin.go.th/?knowledges=อัตลักษณ์-๑๖-มิถุนายน-๒๕ (in Thai)

Office of the Royal Society. (2007). Uniqueness. Retrieved 24 April 2019, from http://www.royin.go.th/?knowledges=เอกลักษณ์-๑๗-มิถุนายน-๒๕ (in Thai)

Ono, S. (1999). Overview of Japanese Trademark Law. The Japanese Original.

Phongphunpunya, N. (2015). Legal reasoning underlying the necessity principle in the protection of life or health as an exception to international intellectual property law: a case study on tobacco plain packaging. LL.M. Program in International Laws. Faculty of Laws, Thammasat University. (in Thai)

Pinthasiri, C. (1983). A violation of personality rights. LL.M. Program in Laws. Faculty of Laws, Thammasat University. (in Thai)

Prokati, K. (2017). Principle of Law: Person. Bangkok: Winyuchon. (in Thai)

Punyapant, P. (2005). An introduction to tort law and presumption of guilt in Civil and Commercial Code. Bangkok: Nitibannakarn. (in Thai)

Rowley, F. (1998). Dynamic Copyright Law: Its Problems and a Possible Solution. Harvard Journal of Law and Technology. 11(2), 481-528.

Sakdamrongrat, R. (2014). FEATURE: “Brand”: original and legend “Presenter”. Retrieved 12 January 2019, from http://marketeer.co.th/archives/18783 (in Thai)

Suriya, N. (2006). Human rights: conception and protection. Bangkok: Faculty of law, Thammasat University. (in Thai)

Thairath Online. (2018). Court ruled “RS” to compensate “Pancake” for 1 million baht regarding channel 8 dispute. Retrieved 7 January 2019, from https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1425541 (in Thai)

Thaweesang. W. (2018). Rights in Personal Identity: A comparative study of Thai, The United States of America and The United Kingdom Law. Nitiphat-Thammasat (Law and Sustainable Development Goals in Thailand). 3, 21-45. (in Thai)

Thongraweewong, T. (2012). Law of Mass Communication. Bangkok: Nititham. (in Thai)

Warren, S. & Brandeis, L. (1890). The Right to Privacy. Harvard Law Review. 4(5), 193-220.

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY